N4865

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

Fondator:
Mitropolit Andrei Şaguna, 1853

Publicaţie bisericească a Arhiepiscopiei Sibiului

Telegraful Român

Anul 160 • nr. 1-4 | 1 şi 15 ianuarie 2012

11 IUN 2014

HOTĂRÂREA SFÂNTULUI SINOD AL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE privind declararea anului 2012 ca „An omagial al Sfântului Maslu şi al îngrijirii bolnavilor"

„Este multă suferinţă şi este nevoie de multă vindecare sufletească şi trupească. Medicamentele au devenit din ce în ce mai scumpe, spitalele mai greu de întreţinut, oamenii foarte săraci şi singuri. Când ei mai sunt şi bolnavi, suferinţa creşte mai mult." (Preafericitul Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, la 1 ianuarie, după Sfânta Liturghie şi slujba de Te-deum, în Catedrala patriarhală)

Cu frăţească dragoste, Vă aducem la cunoştinţă că Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, în şedinţa sa de lucru din 17 februarie 2011, a luat în examinare referatul Cancelariei Sfântului Sinod în legătură cu declararea de către Patriarhia Română a anului 2012 ca „Anul omagial al Sfântului Maslu şi al îngrijirii bolnavilor".

În şedinţa Permanenţei Consiliului Naţional Bisericesc din 23 decembrie 2010, a fost aprobată iniţiativa Preafericitului Părinte Patriarh Daniel cu privire la declararea anului 2012 ca „Anul omagial al Sfântului Maslu şi al îngrijirii bolnavilor", stabilindu-se ca această iniţiativă să fie supusă examinării şi aprobării Sfântului Sinod.

Iniţiativa Preafericitului Părinte Patriarh Daniel vizează: susţinerea şi promovarea învăţăturii de credinţă ortodoxă despre Taina Sfântului Maslu; aprofundarea pastorală şi practică a Tainei Sfântului Maslu prin cercetarea şi îngrijirea bolnavilor; actualitatea temei în viaţa Bisericii şi a societăţii; necesitatea pregătirii din timp, prin studii, articole, cărţi de reflecţie şi manifestări cu caracter liturgic, duhovnicesc, educativ, social-medical şi teologic-ştiinţific pe parcursul întregului an 2012, a evidenţierii acestor activităţi prin mijloacele media ale Bisericii noastre, precum şi evaluarea, la încheierea anului, a modului de aducere la îndeplinire în eparhii a programului-cadru de celebrare a „Anului omagial al Sfântului Maslu şi al îngrijirii bolnavilor".

Sfântul Sinod a hotărât:

1. Ia act şi aprobă iniţiativa Preafericitului Părinte Patriarh Daniel, recomandată Sfântului Sinod de Permanenţa Consiliului Naţional Bisericesc în şedinţa din 23 decembrie 2010, privind declararea în Patriarhia Română a anului 2012 ca „Anul omagial al Sfântului Maslu şi al îngrijirii bolnavilor".

2. Aprobă programul-cadru naţional bisericesc în 8 puncte (I-VIII), iniţiat şi propus de Preafericitul Părinte

(continuare în p. 2)

87200

Misiunea pastorală a preotului faţă de credincioşii bolnavi (I)

Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a rânduit ca anul 2012 să fie închinat Tainei Sfântului Maslu şi îngrijirii bolnavilor, de aceea vom sublinia acum care este misiunea pastorală a preotului faţă de cei aflaţi în suferinţă.

Păstorul de suflete, în activitatea sa pastorală, trebuie să acorde o atenţie deosebită credincioşilor care sunt încercaţi de diferite suferinţe, pentru ca prin toate mijloacele de care dispune să le stea în ajutor ca un adevărat părinte sufletesc şi slujitor al lui Hristos.

1. Învăţătura creştină despre suferinţă

Suferinţa, ca şi răul din lume, a apărut din cauza *libertăţii rău folosite* de om, căzând în păcat. Urmările păcatului strămoşesc au adus suferinţe şi moarte. Dumnezeu îngăduie suferinţele mai ales pentru îndreptarea noastră, nu pentru pedepsirea noastră, care va urma la judecata Sa, după trecerea noastră la cele veşnice.

a) *Cauzele suferinţei.* Universalitatea suferinţei este un lucru de necontestat, care antrenează o luptă aprigă pentru redobândirea şi apărarea sănătăţii.

Cu toate tainele pe care le ascunde suferinţa, în lumina credinţei creştine, *suferinţa* şi *păcatul* sunt în strânsă legătură. După învăţătura creştină, Dumnezeu nu poate fi cauza răului. El a făcut toate *„bune foarte"* (*Facere* I, 31). Nemurirea, sănătatea deplină şi, deci, lipsa oricărei suferinţe, au fost date primilor oameni în rai de către Dumnezeu, ca posibile de a fi păstrate. În urma căderii strămoşilor noştri

(continuare în p. 4)

† Dr. LAURENŢIU STREZA,
Arhiepiscopul Sibiului şi Mitropolitul Ardealului

Din cuprins:

Pr. Prof. Dr. Mircea Păcurariu
Biserici ctitorite în Arhiepiscopia Sibiului în timpul păstoririi Sfântului Ierarh Andrei Şaguna | pagina **5**

Arhid. Prof. Dr. Constantin VOICU
Sfinţii Trei Ierarhi îndemnători la cultură | pagina **6**

P.S. Andrei Făgărăşanul, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului
Sfântul Maslu – Taina vindecării noastre | pagina **11**

Pastorala sufletului?
Pastorală cu suflet!

Pr. Conf. Dr.
CONSTANTIN NECULA

Pentru a prefaţa îndemnul la o lectură specială trebuie să mă bizui pe un prieten. Francois de Salignac de la Mothe, rămas în istoria retoricii bisericeşti sub numele său scurt: Fenelon (6 august 1651 – 1 ianuarie 1715). Celebru printre catolici, prieten protestanţilor, Episcopul Fenelon a rămas celebru prin tratatele sale *Despre educaţia fetelor*, *Dialogul morţii* şi *Aventurile lui Telemach*, născând o dispută celebră a timpului cu Bossuet, influentul predicator al Curţii lui Ludovic al XIV-lea, mai ales pentru lucrarea *Aforismele Sfinţilor*. Textul ales drept ajutor face parte din corpusul de epistole, multe dintre ele scrise către tineri şi tinere, sub influenţa gândirii reformatoare a lui Jeanne Guyon. Într-un text, intitulat sugestiv „*Să depinzi de Dumnezeu*", scrie: „*Cel mai bun loc în care te poţi afla este acolo unde te aşază Dumnezeu. Orice alt loc este de nedorit, pentru că l-ai ales pentru tine însuţi. Nu te gândi prea mult la viitor. Este un lucru nesănătos să te îngrijorezi pentru lucruri care nu s-au întâmplat. Dumnezeu Însuşi te va ajuta, zi după zi. Nu e deloc nevoie să strângi lucruri pentru viitor. O viaţa de credinţă face două lucruri: Credinţa te ajută să-L vezi pe Dumnezeu în spatele tuturor lucrurilor pe care El le foloseşte. Şi tot credinţa te ţine într-un loc unde nu eşti sigur ce se va întâmpla după aceea. A avea credinţă nu înseamnă să doreşti întotdeauna să ştii ce se întâmplă sau ce urmează să se întâmple. Dumnezeu doreşte ca tu să te încrezi numai în El, clipă de clipă. Puterea pe care El ţi-o dă într-un minut nu este destinată să te ajute în următorul...*" (*Inima în căutare*, Lampadarul de Aur, Oradea, 2011, p. 62). Este textul prin care socotesc că exprim cel mai corect sentimentul teologic al citirii unei lucrări de memorialistică pastorală de excepţie: „*Toată vremea-şi are vreme...*", aparţinând IPS Calinic, Arhiepiscopul.

Editată de către *Editura Arhiepiscopiei Argeşului şi Muscelului* în trei volume (I, ed. a II-a, 2010, 476 p.; II, 2010, 436 p.; III, 2011, 256 p.), lucrarea Părintelui Calinic, Arhiepiscopul Argeşului şi Muscelului, te pune pe gânduri. Într-o vreme a lucrărilor de teologie „sacrosanctificate" prin note de subsol şi trimiteri, distinsul Vlădică ne aduce aminte că fundamentul mărturiei este experienţa şi că a mărturisi viaţa ta, aici şi acum, pentru a fi sursă de inspiraţie tinerei şi debusolatei generaţii de teologi în formare, poate fi mult mai important decât sutele de pagini ale anostei noastre bibliografii. Un excurs savuros, completat de un har scriitoricesc aparte – cu ecouri deopotrivă din Humuleştii lui Creangă ori Mălinii lui Labiş, autorul propune ca mărturie propria sa viaţă. Cu bune şi rele, cu înălţări şi refugii, cu inerente îndoieli şi nebănuite biruinţe pastorale. Din valea plină de poveste a Cracăului Negru, din ţinutul Crăcăoanilor, vecin cu lunca plină de basm a Bistriţei şi aproape de miezul de poveste al Hangului, povestaşul creşte dinaintea cititorului său propriul său suflet, propria sa devenire întru fiinţă slujitoare. Icoanele catapetesmei sale pastorale sunt desprinse din fulgurantele odihniri de viaţă: tata şi mama, fraţii şi colegii ori colegele de şcoală, părinţii profesori ori profesorii pur şi simplu, cu luminile şi umbrele unui suflet de copil mare sunt punctele de sprijin ale unui parcurs formativ de excepţie. Pentru cititorul tânăr, chipurile unor preoţi de marcă ori Arhierei de excepţie sau, din contră, caricaturizarea plină de ironie fină a unor semiconştiinţe pastorale nu au cum să nu încânte. O lume şi o viaţă de pastoraţie, cu limpezimea de mir a poveştilor ardelene ori maramureşene, cu iscodirea irisului de foc al cunoaşterii teologice, dar şi al ferecăturii pastorale sunt îndemnuri de viaţă, pline de viaţă.

Nu te poţi opri asupra unei pagini sau asupra unui singur episod. Harul povestitorului te pune la grea încercare. Poţi sorbi toate cele trei volume, dar te vei trezi întristat că sunt numai atât. Poţi, în schimb, să dozezi lectura şi, când ţi-e greu în vreo tensiune pastorală, să citeşti o doză de revigorare. Omul din carte devine un prieten de nădejde aspiraţiilor proprii în misiune. Sunt sute de exemple de viaţă, de momente grele şi de istorii surprinse cu o autoironie sănătoasă. Calinic, Arhiepiscopul, pune pe masa cititorului sufletul său. Cu grijă să nu sminteasca, dar şi fără grija că va sminti.

Cred eu că aici e lecţia de aur a acestor mărturisiri. Pastoraţia propusă de Vlădicul ajuns în ţinutul de frământătură basarabă nu este una *ex cathedra*, ci una născută din realismul vieţii de preot şi călugăr, iar mai apoi din aceea de episcop ortodox. Pentru cei care caută lucruri fantastice, lucrarea aceasta nu se recomandă. Dragostea preotului pentru slujire şi pentru credincioşii săi, cu răspunsul Cerului şi al poporenilor pe măsură, bucuria dejucării farselor comuniste ori sforăriilor din alcovurile nedemnităţii bisericaşilor sunt prezentate cu o franchete înviorătoare. Personaje altfel sinistre, securişti ori secretari de partid, stareţi aiuraţi de suişul politic, sunt sarea şi piperul unei mărturii bucuroase a biruirii vremurilor! Desigur că sunt memorii dirijate, cum ar spune Părintele Ion Bria, din care sunt tăcute o serie întreagă de episoade. Dar vibraţia unei pastorale atât de pline de viaţă face bine într-o lume a dezangajării, a proiectării permanente şi a înţepenirii, de multe ori, în proiect pastoral. Accentul pe simplificarea administrării, pe corecta comunicare cu oamenii, pe ieşirea din ifose şi pe angajarea plenară în viaţa satului (a se vedea imaginea caselor parohiale descrise în cărţi) sunt câteva din cheile pastoraţiei vii. Cuvântul şi cunoaşterea Scripturii, angajamentul în slujirea liturgică şi curajul de a acorda încredere celor de lângă tine, indiferent de stare socială ori linie confesională (episoadele din Ardeal sunt fabuloase), credinţa în Dumnezeu mai presus decât nădejdea în oameni sunt şi ele parte integrantă a unui *corpus* de experienţe pastorale asupra cărora autorul nostru nu tace. Pentru un cercetător al istoriei pastoraţiei ortodoxe româneşti în perioada 1958-1989 ecourile reţinute din lectură pot fi remarcabile. Pentru un omilet atent tonul lucrării, stilul şi coeziunea spirituală a textului pot fi modele de elocinţă bisericească.

La începutul primului volum, IPS Calinic, Arhiepiscopul, scrie: „*Fiecare dintre noi îşi aduce aminte de cele mai importante momente din viaţa sa. Dacă ar scrie tot omul cum a învins greul drumului prin viaţă, cred că ar fi cea mai frumoasă şi mai gustată literatură personală. Astfel ne-am împărtăşi unii altora frumuseţi nespuse. Am fi mai bogaţi şi mai apropiaţi între noi, evadând din egoismul întunecat ce ne cuprinde adesea aria vieţii. Aşa mi-a venit gândul de a începe cu amintirile de demult...*" (*op. cit.*, vol. 1, p. 7). A fost odată ca niciodată, altfel spus. Dar şi „să luăm aminte!". Se poate păstori, cu harul lui Hristos. Micul păstor coboară din culmile văii Cracăului, crescând la statura Păstorului din lunca Râului Doamnei, ori a Argeşului... Pastoraţia vie nu se poate realiza decât cu viaţă!

HOTĂRÂREA SFÂNTULUI SINOD AL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE privind declararea anului 2012 ca „An omagial al Sfântului Maslu şi al îngrijirii bolnavilor"

(urmare din p. 1)

Patriarh Daniel, redat în prezenta comunicare, care va fi adus la cunoştinţa eparhiilor, în vederea realizării proiectului religios-duhovnicesc, social-filantropic şi medical, cultural-editorialistic şi mediatic intitulat „2012 – Anul omagial al Sfântului Maslu şi al îngrijirii bolnavilor".

3. Aprobă ca, în fiecare eparhie şi în fiecare şcoală teologică, ierarhii eparhioţi să ia măsurile necesare pentru a ilustra programul-cadru naţional bisericesc intitulat „2012 – Anul omagial al Sfântului Maslu şi al îngrijirii bolnavilor", prin acţiuni şi manifestări locale (media, conferinţe, întruniri şi simpozioane pastorale, teologice, cultural-educative), cu contribuţia profesorilor de teologie, a specialiştilor din domeniul social-filantropic şi medical, a preoţilor şi monahilor, subliniindu-se importanţa Sfântului Maslu şi a îngrijirii bolnavilor în viaţa Bisericii şi a societăţii, o atenţie specială acordându-se implicării în acest program a tineretului creştin ortodox.

4. Aprobă ca Centrul de Presă „Basilica" al Patriarhiei Române să iniţieze şi să prezinte prin componentele sale (Radio Trinitas, Trinitas TV, Ziarul Lumina) programe şi emisiuni, materiale publicistice etc. pentru promovarea, în anul 2012, a „Anului omagial al Sfântului Maslu şi al îngrijirii bolnavilor".

5. Aprobă publicarea, prin grija Sectorului social-filantropic al Administraţiei Patriarhale, a unui volum intitulat „Asistenţa social-filantropică şi medicală din Biserica Ortodoxă Română în trecut şi prezent", pentru informarea preoţilor şi a unităţilor de cult, a credincioşilor implicaţi în actul medical, a instituţiilor publice şi a altor organizaţii şi instituţii nonguvernamentale din ţară şi străinătate care doresc să cunoască şi să sprijine activitatea de asistenţă socială şi medicală a Bisericii noastre.

6. În acelaşi scop, aprobă ca prin cooperarea dintre Sectorul social-filantropic al Administraţiei Patriarhale, Trinitas TV şi eparhiile din Patriarhia Română să se editeze şi un DVD intitulat „Asistenţa social-filantropică şi medicală din Biserica Ortodoxă Română în trecut şi prezent", care va reflecta activităţile respective din eparhiile Patriarhiei Române.

7. Aprobă elaborarea şi publicarea, sub îngrijirea Centrului de Presă Basilica al Patriarhiei Române, a unui album intitulat „Sfântul Maslu şi îngrijirea bolnavilor", care va cuprinde tămăduirile săvârşite de Mântuitorul Iisus Hristos, minuni ale unor sfinţi pentru vindecarea celor bolnavi, aşezăminte social-filantropice şi medicale în trecutul şi prezentul Bisericii noastre.

8. Ca parte a programului-cadru naţional bisericesc, aprobă ca la Conferinţa pastoral-misionară semestrială de primăvară din anul 2012 să se trateze subiectul intitulat „2012 – Anul omagial al Sfântului Maslu şi al îngrijirii bolnavilor", ţinându-se seama de prevederile par. I şi II din programul aprobat, cu posibilitatea aprofundării acesteia la una din conferinţele preoţeşti administrative lunare pe care o va stabili fiecare eparhie. La aceste conferinţe eparhiile pot invita specialişti de înaltă ţinută morală şi profesională din domeniul social şi medical, care să prezinte aspecte ale lucrării de îngrijire a bolnavilor din perspectivă creştină şi medicală.

LITURGHIE • PASTORAȚIE • MĂRTURISIRE

Î.P.S. Dr. LAURENȚIU STREZA, Arhiepiscopul Sibiului şi Mitropolitul Ardealului

NOIEMBRIE 2011

Marți, 1 noiembrie. A predat cursuri de Teologie Liturgică la Facultatea de Teologie din Sibiu.

Miercuri, 2 noiembrie. A participat la slujba Sfintei Liturghii, oficiată la Capela Facultății de Teologie din Sibiu. În aceeaşi zi, a prezidat şedința Permanenței Consiliului Eparhial al Arhiepiscopiei Sibiului.

Joi, 3 noiembrie. A avut program de lucru la cabinet.

Vineri, 4 noiembrie. Împreună cu Preasfințitul Visarion, Episcopul Tulcii, şi cu un sobor de preoți şi diaconi, Î.P.S. Sa a oficiat o slujbă de Tedeum la Catedrala Mitropolitană din Sibiu, la deschiderea manifestărilor dedicate împlinirii a 150 de ani de la înființarea *Asociațiunii Transilvane pentru Literatura Română şi Cultura Poporului Român (ASTRA),* şi a adresat celor prezenți un cuvânt de învățătură. De asemenea, a participat, apoi, la şedința festivă din Sala „Thalia" a Filarmonicii de Stat din Sibiu, unde a transmis mesajul de binecuvântare al Preafericitului Părinte Daniel, Patriahrul Bisericii Ortodoxe Române.

Sâmbătă, 5 noiembrie. A participat la inaugurarea Fabricii de lactate „Olympus" din localitatea Hălchiu, jud. Braşov. A oficiat slujba de binecuvântare a fabricii. La eveniment au participat prim-ministrul României, Emil Boc, ministrul agriculturii şi al dezvoltării rurale, Valeriu Tabără, prefectul județului Braşov, Ion Gonțea, şi primarul din Braşov, George Scripcaru.

Duminică, 6 noiembrie. A oficiat slujba de sfințire a Bisericii „Sfinții Arhangheli Mihail şi Gavriil" din localitatea Valea Viilor, protopopiatul Mediaş. A slujit Sfânta Liturghie şi a adresat credincioşilor un cuvânt de învățătură. L-a hirotonit întru preot pe diaconul Flaviu Fleşer pentru Capela „Sf. Apostoli Petru şi Pavel"-cimitir, din Parohia Mediaş-Catedrală I. L-a hirotesit întru *iconom* pe P.C. pr. paroh Petru Acatrinei.

Luni, 7 noiembrie. A avut program de audiențe.

Marți, 8 noiembrie – *Sărbătoarea Sf. Arhangheli Mihail şi Gavriil.* A slujit Sf. Liturghie şi a adresat credincioşilor prezenți un cuvânt de învățătură la Biserica „Sf. Arhangheli Mihail şi Gavriil" din Braşov. A oficiat, în aceeaşi zi, slujba de sfințire a capelei mortuare a parohiilor Blumăna IV, V şi VII.

Miercuri, 9 noiembrie. A predat cursuri de Teologie Liturgică la Facultatea de Teologie din Sibiu. A avut program de audiențe şi lucrări de birou. A prezidat şedința Permanenței Consiliului Eparhial al Arhiepiscopiei Sibiului.

Joi, 10 noiembrie. A avut program de lucru la cabinet.

Vineri, 11 noiembrie. Cu ocazia prăznuirii Sf. Mare Mc. Mina, Î.P.S. Sa a slujit Sfânta Liturghie la Biserica „Sf. Ioan Botezătorul" şi „Sf. Mare Mc. Mina" din Braşov, împreună cu P.S. Paisie Lugojanul, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Timişoarei, care a adus de la Catedrala Mitropolitană din Timişoara racla cu Sf. Moaşte ale Sf. Iosif cel Nou de la Partoş. După slujba religioasă, ierarhii au sfințit o troiță din incinta Inspectoratului General pentru Situații de Urgențe Braşov, iar racla cu moaşte a fost adusă spre închinare la sediul instituției aflate sub ocrotirea spirituală a sfântului Iosif cel Nou.

Sâmbătă, 12 noiembrie. La Biserica „Înălțarea Domnului" din localitatea Brebu, jud. Caraş-Severin, Î.P.S. Sa a oficiat slujba Botezului pentru Ioan Nicolae Madina, fiul P.C. pr. Petru Madina, consilierul economic al Arhiepiscopiei Sibiului.

Duminică, 13 noiembrie. Împreună cu P.S. Lucian, Episcopul Caransebeşului, Î.P.S. Sa a oficiat slujba de sfințire a Bisericii „Schimbarea la Față" din municipiul Reşița.

Luni, 14 noiembrie. A avut program de audiențe. A prezidat şedința Permanenței Consiliului Eparhial al Arhiepiscopiei Sibiului.

Marți, 15 noiembrie. A predat cursuri de Teologie Liturgică la Facultatea de Teologie. A avut program de audiențe.

Miercuri, 16 noiembrie. A participat la slujba Sf. Liturghii, oficiată la Capela Mitropolitană. A predat cursuri de Teologie Liturgică la Facultatea de Teologie. A prezidat şedința Permanenței Consiliului Eparhial al Arhiepiscopiei Sibiului.

Duminică, 20 noiembrie. A oficiat Sfânta Liturghie şi a adresat un cuvânt de învățătură credincioşilor adunați în capela amenajată la demisolul Bisericii „Sf. Părinți Ioachim şi Ana" din localitatea Dâmbu Morii, protopopiatul Săcele. La finalul Sfintei Liturghii, Î.P.S. Sa a oferit distincția de *iconom stavrofor* părintelui Laurențiu Milotoiu, iar actualului paroh, părintele Gheorghe Constantin Neagovici, i-a oferit distincția de *sachelar*.

Luni, 21 noiembrie – *Praznicul Intrării în Biserică a Maicii Domnului.* A oficiat slujba de sfințire a Bisericii „Sfinții Arhangheli Mihail şi Gavriil" din localitatea Boarta, protopopiatul Mediaş. A slujit Sfânta Liturghie şi a adresat celor prezenți un cuvânt de învățătură. L-a hirotesit întru *iconom stavrofor* pe P.C. pr. paroh Victor Damian.

Marți, 22 noiembrie. A predat cursuri de Teologie Liturgică la Facultatea de Teologie din Sibiu. A prezidat conferința preoțească de toamnă cu tema „Taina Cununiei în viața actuală a Bisericii", desfăşurată în Aula „Mitropolit Ioan Mețianu" de la Facultatea de Teologie „Andrei Şaguna" din Sibiu. La această conferință, au participat preoții din protopopiatele: Sibiu, Mediaş, Sălişte, Agnita şi Avrig. În aceeaşi zi, a binecuvântat lucrările sinaxei stareților şi starețelor din Mitropolia Ardealului. La această sinaxă au participat şi Înaltpreasfințitul Arhiepiscop Ioan al Covasnei şi Harghitei şi Preasfințitul Andrei Făgărăşanul, Episcopul-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului.

Miercuri, 23 noiembrie. A prezidat conferința preoțească de toamnă la protopopiatul Braşov. Aici au participat şi preoții din protopopiatele Bran-Zărneşti şi Săcele.

Joi, 24 noiembrie. A prezidat şedința Permanenței Consiliului Eparhial al Arhiepiscopiei Sibiului.

Vineri, 25 noiembrie. A prezidat conferința preoțească de toamnă la protopopiatul Făgăraş.

Sâmbătă, 26 noiembrie. A primit, la reşedința mitropolitană din Sibiu, vizita domnului Bahador Aminian Jazi, ambasadorul Iranului în România.

Duminică, 27 noiembrie. Împreună cu Înaltpreasfințitul Serafim al Mitropoliei Ortodoxe Române a Germaniei, Europei Centrale şi de Nord şi cu Înaltpreasfințitul Irineu, Arhiepiscopul Alba Iuliei, Î.P.S. Sa a oficiat slujba de sfințire a bisericii cu hramurile „Înălțarea Domnului" şi „Sf. Nicolae" din Sibiu. A slujit Sfânta Liturghie şi a adresat credincioşilor un cuvânt de învățătură. La finalul Sfintei Liturghii, Î.P.S. Sa i-a hirotesit întru *iconom stavrofor* pe pr. Nicolae Bobeş, pr. Cristinel Husarciuc şi pr. Nicolae Neagu, slujitori la această biserică.

Luni, 28 noiembrie. A participat la lucrările Simpozionului „Pastorația premaritală şi a familiei tinere", organizat de Facultatea de Teologie „Andrei Şaguna" din Sibiu.

Marți, 29 noiembrie. A predat cursuri de Teologie Liturgică la Facultatea de Teologie din Sibiu. Seara, a participat la slujba Vecerniei cu Litie la Catedrala Mitropolitană din Sibiu.

Miercuri, 30 noiembrie – *Sărbătoarea Sf. Apostol Andrei, Ocrotitorul României, şi a Sf. Ierarh Andrei, Mitropolitul Transilvaniei.* Cu ocazia celei dintâi prăznuiri a Sf. Ierarh Andrei Şaguna, Mitropolitul Ardealului, Î.P.S. Sa a slujit Sfânta Liturghie împreună cu Înaltpreasfințitul Arhiepiscop Ioan al Covasnei şi Harghitei, cu Preasfințitul Vasile, Episcopul de Srem (Karloviț) (venit din locul în care Sf. Ierarh Andrei a îmbrățişat monahismul şi unde a slujit o perioadă ca secretar eparhial şi asesor consistorial), şi cu PS Andrei Făgărăşanul, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului. La finalul Sfintei Liturghii, Î.P.S. Mitropolit Laurențiu a oferit mai multor oameni de bună credință, care au sprijinit activitățile Mitropoliei Ardealului, distincția „Crucea Şaguniană pentru mireni" şi „Ordinul Sf. Ierarh Andrei, Mitropolitul Transilvaniei".

DECEMBRIE 2011

Joi, 1 decembrie. Î.P.S. Sa a participat, la Catedrala Reîntregirii din Alba Iulia, la manifestările prilejuite de Ziua Națională a României. Împreună cu Î.P.S. Andrei, Mitropolitul Clujului, Albei, Crişanei şi Maramureşului, şi cu Î.P.S. Irineu, Arhiepiscopul Albei Iulia, a oficiat slujba de Tedeum şi a adresat credincioşilor un cuvânt de învățătură.

Vineri, 2 decembrie. A avut program de lucru la cabinet.

Duminică, 4 decembrie. A oficiat Sf. Liturghie şi a adresat credincioşilor un cuvânt de învățătură la Biserica „Sfântul Nicolae" din Şcheii Braşovului. L-a hirotonit întru *diacon* pe teologul Vasile Alexandru Prodea. A acordat distincția eparhială „Crucea Şaguniană pentru clerici" P.C. pr. Dănuț Benga, protopop de Braşov, P.C. pr. Dr. Vasile Oltean, directorul Muzeului „Prima Şcoală Românească" din Şcheii Braşovului, şi P.C. pr. Dr. Stelian Manolache. De asemenea, Î.P.S. Sa a acordat domnului Ion Gonțea, prefectul jud. Braşov, şi domnului George Scripcaru, primarul municipiului Braşov, distincția eparhială „Ordinul Sfântul Ierarh Andrei, Mitropolitul Transilvaniei".

Luni, 5 decembrie. A prezidat şedința consiliului profesoral de la Facultatea de Teologie „Andrei Şaguna" din Sibiu. A avut program de audiențe şi lucrări de birou.

Marți, 6 decembrie – *Sărbătoarea Sf. Nicolae.* A participat, alături de Preafericitul Părinte Patriarh Daniel şi de alți membri ai Sfântului Sinod, la Cluj-Napoca, la serbările prilejuite de împlinirea a 90 de ani de la înființarea Eparhiei Vadului, Feleacului şi Clujului.

Miercuri, 7 decembrie. A participat, în Aula Magna a Universității „Babeş-Bolyai" din Cluj-Napoca la festivitatea decernării titlului academic de *doctor honoris causa* Preafericitului Părinte Patriarh Daniel.

Joi, 8 decembrie. A participat, în calitate de invitat, la şedința de lucru a Consiliului Județean Braşov, în cadrul căreia a acordat distincția eparhială „Ordinul Sf. Ierarh

(continuare în p. 7)

Pr. Dr. Cristian VAIDA

Misiunea pastorală a preotului faţă de credincioşii bolnavi (I)

(urmare din p. 1)

s-a pierdut însă posibilitatea nemuririi trupului şi au apărut suferinţele şi moartea (cf. *Rom.* V, 12). Suferinţa umană îşi are deci cauza iniţială în urmările păcatului strămoşesc, care sunt moştenite de toţi urmaşii lui Adam.

Prin jertfa Sa de pe cruce, Mântuitorul Hristos a restabilit legătura omului cu Dumnezeu, întreruptă prin păcatul primilor oameni, câştigând harul mântuitor care se împărtăşeşte fiecăruia prin actele sacramentale ale Bisericii Sale. Prin *Taina Sf. Botez* se iartă păcatul strămoşesc, dar urmările lui rămân, după cuvintele Sf. Ap. Pavel: *„Dar văd în mădularele mele o altă lege luptându-se împotriva legii minţii mele şi făcându-mă rob legii păcatului care este în mădularele mele. Om nenorocit ce sunt! Cine mă va izbăvi de trupul morţii acesteia?" (Rom.* VII, 23-24). Datorită acestui fapt, curăţia dobândită prin Botez poate fi întinată prin *păcatele personale,* acele acte libere prin care se încalcă voia lui Dumnezeu. Păcatele personale aduc tulburarea armoniei sufleteşti şi trupeşti, devenind *uneori* cauze ale suferinţei. Mântuitorul, înainte de a vindeca pe slăbănogul din Capernaum, i se adresează cu cuvintele: *„Fiule, iertate îţi sunt păcatele tale" (Marcu* II, 5), deci păcatele care au cauzat suferinţa. Slăbănogului vindecat la Vitezda, Mântuitorul îi zice, întâlnindu-l la templu: *„Iată că te-ai făcut sănătos. De acum să nu mai păcătuieşti, ca să nu-ţi fie ceva mai rău"* (*Ioan* V, 14).

Uneori, în Vechiul Testament, suferinţa apare şi ca o *pedeapsă* pentru păcatele personale (*Prov.* II, 22; *Ieremia* XXXII, 19), dar şi ca *mijloc* eficient de curăţire de aceste păcate. În Noul Testament se subliniază însă *valoarea curăţitoare* a suferinţei şi *de încercare* din partea lui Dumnezeu. Suferinţa este deci şi *un mijloc de câştigare a mântuirii.* Astfel, cu ocazia vindecării orbului din naştere, întrebat de Apostoli cine a păcătuit de s-a născut orb, Mântuitorul a răspuns: *„Nici el n-a păcătuit, nici părinţii lui, ci ca să se arate în el lucrurile lui Dumnezeu"* (*Ioan* IX, 2-3).

Mântuitorul Hristos n-a făcut să dispară suferinţa şi moartea din lume, pentru că n-a intrat în planul răscumpărării restaurarea stării originare în plinătatea ei. Dar El a luat asupra Lui neputinţele noastre (*Isaia* LIII, 4) şi S-a jertfit de bunăvoie pentru noi, eliberându-ne de osânda păcatului. *„Omul durerii"* suferind pentru noi, a făcut ca suferinţa să nu mai fie un obstacol, un rău sau un duşman, ci un bine, un prieten care ne însoţeşte pe calea mântuirii. Suferinţa ne ajută să ne curăţim de păcate, să ne apropiem tot mai mult de Dumnezeu, să ne dezlipim de tot ce este trecător. Ea este o manifestare a iubirii părinteşti a lui Dumnezeu: *„Căci pe cine îl iubeşte Domnul îl ceartă... Dumnezeu se poartă cu voi ca faţă de fii"* (*Evrei* XII, 6 ş.u.), dar şi un semn al unirii noastre cu Hristos[1]. *„Unirea cu Hristos şi participarea la suferinţele Sale constituie cu adevărat punctul esenţial al soluţiei pe care a adus-o creştinismul în problema suferinţei"*[2]. Mântuitorul, Care a suportat cu tărie şi seninătate suferinţele crucii, rămâne *Modelul desăvârşit* pentru toţi cei chemaţi să-şi ducă crucea suferinţelor.

b) *Semnificaţia suferinţei pentru cel bolnav şi pentru ceilalţi credincioşi.* Suferinţa suportată, ca o încercare din partea lui Dumnezeu, poate deveni ea însăşi *un act de preamărire a lui Dumnezeu* din partea celui bolnav, dar şi un *exemplu bun* şi un îndemn pentru alţii de a-L preamări pe Dumnezeu.

Suferinţa poate deveni un mijloc de întoarcere spre sine şi de *cunoaştere de sine.* Ea poate fi şocul care îndreaptă atenţia bolnavului spre cele spirituale, determinându-l chiar la schimbarea modului său de viaţă. Prin izolarea lui de toate valurile vieţii, în liniştea profundă a camerei sale, va putea să-şi dea seama de valoarea inestimabilă a bunurilor spirituale. *„Glasul lui Dumnezeu, adesea înăbuşit în zgomotul zilelor de sănătate deplină, devine perceptibil din nou în singurătate. Când cuvintele omeneşti devin recuzate, când încrederea în sine se prăbuşeşte, când bogăţia şi bunurile acestei lumi nu sunt de nici un ajutor, când inima înconjurată de linişte devine ea liniştită, atunci omul este mai bine dispus a asculta cuvântul lui Dumnezeu"*[3].

Suferinţa poate duce la o *curăţire* şi o *îmbogăţire sufletească* a celui bolnav, el devenind *recunoscător* celor care îi vin în ajutor. Recunoştinţa se va îndrepta atunci spre Binefăcătorul tuturor, spre Dumnezeu. Frica tulburătoare este înlocuită de *căinţa izbăvitoare.* Chiar dacă frica i-a fost impulsul spre căinţă, cel bolnav va ajunge la comuniune cu Dumnezeu. Dacă însă această comuniune există, efectul căinţei va fi o viaţă morală care tinde spre maturitate, după cuvântul *Sf. Grigorie de Nazianz: „Cel care este cuprins de suferinţă se apropie de Dumnezeu. Dacă bolnavul este de fier, el se curăţă de rugină prin focul suferinţei; dacă este de aur, el este încercat prin foc şi redat mai strălucitor".* Există întotdeauna un câştig, însă este dificil a spune pentru care dintre cei doi este mai mare[4].

Părerea de rău pentru păcatele săvârşite, apărută în sufletul celui bolnav, îl va face să vadă în suferinţă o *ispăşire* şi o *curăţire* de toate greşelile vieţii trecute. Cunoaşterea stării morale de către cel aflat în suferinţă este pentru el punctul de început pentru un real *progres moral.*

Pentru ceilalţi credincioşi, suferinţa altuia este mai ales un prilej de a se transpune în act *iubirea faţă de aproapele,* compasiunea şi ajutorarea celui ce se află în nevoi, după modelul oferit de Hristos. Astfel, *„toată boala, tot omul care are nevoie de ajutor impune o îndatorire semenilor săi, oferindu-le posibilitatea unui progres moral"*[5]. Putem constata deci că *„în economia divină bolile omeneşti au rostul lor providenţial, spre folosul celui ce suferă sau spre înţelepţirea altora"*[6].

2. Importanţa îngrijirii şi cercetării celor bolnavi

Importanţa grijii deosebite ce trebuie acordată celor bolnavi de către toţi credincioşii şi îndeosebi de către preot, a fost precizată de Însuşi Mântuitorul Hristos, amintind-o printre faptele milei creştine (Pilda Samarineanului milostiv, *Luca* X, 25-37), de care vom da seama la Judecata de obşte (*Matei* XXV, 36). Mântuitorul a identificat cu propria Sa persoană pe toţi cei bolnavi şi aflaţi în suferinţe, zicând: *„Adevărat zic vouă, întrucât aţi făcut unuia dintre aceşti fraţi ai Mei, prea mici, Mie Mi-aţi făcut"* (*Matei* XXV, 40).

Cercetarea şi îngrijirea bolnavilor *este una dintre cele mai mari îndatoriri pastorale ale preotului,* pentru că el este urmaşul şi slujitorul lui Hristos în mijlocul credincioşilor. Hristos este Modelul desăvârşit de dragoste faţă de omul în suferinţă, pe care păstorul de suflete trebuie să-L urmeze.

În privinţa atenţiei deosebite ce trebuie acordată celor bolnavi, Mântuitorul a dat o poruncă expresă Apostolilor Săi şi prin ei şi preoţilor ca urmaşi ai acestora, zicând: *„Pe cei bolnavi vindecaţi, pe cei leproşi curăţiţi..."* (*Matei* X, 8).

Intervenţia preotului se simte necesară sau chiar indispensabilă uneori, pentru a acţiona duhovniceşte asupra sufletului celui bolnav, redându-i liniştea, curajul şi forţa necesară de a se lupta cu boala şi a nădăjdui în ajutorul tămăduitor al lui Dumnezeu. Preotul este aşteptat şi dorit de întreaga familie a celui bolnav, el exercitând astfel o bogată înrâurire asupra tuturor şi făcându-se un exemplu pentru ceilalţi credincioşi ai parohiei. Participarea sinceră la durerea semenului, cercetarea şi ajutorarea lui în momentele de încercare prin care trece în viaţă sunt tot atâtea motive care fac să crească şi să sporească *stima* şi *încrederea* credincioşilor faţă de părintele lor duhovnicesc.

Pastoraţia credincioşilor bolnavi are urmări binefăcătoare chiar şi asupra preotului însuşi. În conştiinţa sa se va păstra trează problema vieţii şi a morţii, a relativismului valorilor materiale faţă de cele spirituale, veşnice. Preotul îşi va îmbogăţi experienţa pastorală şi va spori el însuşi în virtute, întâlnind adevărate pilde de răbdare în faţa suferinţei[7].

Iată deci, cât de binefăcătoare este prezenţa alături de cei bolnavi, atât pentru credincioşi, cât şi pentru păstorul de suflete.

3. Personalitatea preotului în raport cu pastoraţia credincioşilor bolnavi

Personalitatea păstorului sufletesc are o deosebită importanţă în păstorirea celor bolnavi. Integritatea vieţii sale constituie un temei pentru autoritatea sa duhovnicească în faţa păstoriţilor. *„Viaţa preotului este autoritatea cu care el îşi susţine predica, învăţătura şi rolul ce este chemat să-l împlinească"*[8]. Doctorul sufletesc are nevoie de *autoritate duhovnicească* pentru a face lucrător tratamentul spiritual acordat celui bolnav, punându-l în legătură cu harul mântuitor al lui Dumnezeu. *„Preotul nu va putea să aibă autoritatea necesară pentru păstorirea efectivă a bolnavilor, decât numai dacă realizează, atât el personal, cât şi în mijlocul familiei sale, viaţa creştină integrală"*[9].

Ca doctor sufletesc, preotul trebuie să fie înzestrat cu o *„trusă spirituală",* constituită din însuşiri sufleteşti deosebite care să-l ajute să-şi împlinească misiunea sa. El trebuie să fie animat de un *zel neobosit* şi de o mare dorinţă de a veni în ajutorul celor bolnavi, ca un adevărat slujitor al lui Hristos, care îşi însuşeşte cuvintele Mântuitorului, Care zice: *„Suntem slugi netrebnice, pentru că am făcut ce eram datori să facem" (Luca* XVII, 10).

Duşmanii zelului pastoral sunt *interesele personale şi frica de contaminare.* Pastoratia celor bolnavi implică din partea preotului *sacrificiu de timp şi neprecupeţirea oricărei oboseli,* fiind convins de importanţa misiunii sale[10].

Păstorul sufletesc trebuie să fie înzestrat cu acele calităţi care îi vor ajuta să câştige încrederea celui bolnav, precum: *bunătate, prietenie, răbdare, optimism, previziune, prudenţă, înţelegere* şi multe altele. Pentru a obţine succes cu un bolnav, *„trebuie să se stabilească un contact de la suflet la suflet şi o înţelegere reciprocă"*[11].

O altă însuşire a păstorului de suflete trebuie să fie *slujirea dezinteresată* a celor bolnavi. *„Toată suferinţa impune o obligaţie; toată boala este o chemare la apostolat. Mila (compasiunea) este şi ea un apostolat"*[12].

Preotul trebuie să posede suficiente cunoştinţe *despre om şi despre viaţă,* îmbogăţindu-le mereu prin experienţa ce o dobândeşte în conducerea credincioşilor pe calea mântuirii. Păstorul sufletesc trebuie să fie animat şi de zelul *sacerdotal,* să fie un *om al rugăciunii*, să cuprindă în rugăciunile sale pe toţi cei aflaţi în suferinţă, care l-au rugat sau nu să mijlocească pentru ei. El trebuie să se îngrijească a oferi celor bolnavi tot ajutorul pe care îl poate da Sf. Biserică. De aceea, preotul *„nu trebuie să descurajeze în faţa obstacolelor şi dificultăţilor vieţii; să îndrepte indolenţa naturală prin lojalitate în acţiune şi voinţă; să nu-şi piardă elanul interior, nici optimismul în victorii, cu toate insuccesele şi deziluziile. Aceasta nu este posibil decât pentru cel ce merge neîncetat alături de cel care este Stăpânul sufletelor şi găseşte în rugăciune sursa secretă a unei încrederi de nebiruit"*[13].

---

[1] *Ibidem,* p. 25-26.
[2] *Ibidem,* p. 27.
[3] *Ibidem,* p. 31.
[4] *Ibidem,* p. 35.
[5] *Ibidem,* p. 42.
[6] Pr. Eugeniu N. Alexandrescu, *Preotul şi îngrijirea bolnavilor,* Mănăstirea Cernica, 1941, p. 18.
[7] Vezi pe larg Michel Fischer, *La ministere du pretre au chevet des malades,* trad. de Rene Guillaume, Paris, 1938, p. 49-52.
[8] Pr. Prof. Petre Vintilescu, *Preotul în faţa chemării sale de păstor al sufletelor,* Bucureşti, 1933, p. 142.
[9] Pr. Eugeniu Alexandrescu, *op. cit.,* p. 30.
[10] Michel Fischer, *op. cit.,* p. 76, 77.
[11] *Ibidem,* p. 77.
[12] *Ibidem,* p. 315.
[13] *Ibidem,* p. 324.

Biserici ctitorite în Arhiepiscopia Sibiului în timpul păstoririi Sfântului Ierarh Andrei Şaguna

Pr. Prof. Dr.
MIRCEA PĂCURARIU

Se impune de la bun început constatarea că numărul acestora a fost destul de ridicat, pe de o parte, datorită faptului că în anumite parohii – mai înstărite – credincioşii îşi doreau o biserică nouă, mai încăpătoare, pe de altă parte, în multe parohii, credincioşii au fost nevoiţi să-şi ridice o biserică nouă, în locul celor arse sau distruse de „revoluţionarii" maghiari, lucru care se observă mai cu seamă în Protopopiatul Zarand (Brad, jud. Hunedoara). Însuşi Şaguna, într-o scrisoare către starețul Neonil de la Neamţ, din 12 iulie 1850, îl informa că „în decurgerea celor doi ani sângeroşi ni s-au ars 40 de biserici, 315 s-au jefuit şi una s-a dărâmat până la pământ"[1]. De fapt, în 1852, însuşi împăratul Francisc Iosif a acordat o subvenţie de 60.000 de florini pentru restaurarea bisericilor arse şi păgubite în timpul „revoluţiei": 30.000 pentru ortodocşi şi 30.000 pentru uniţi. Şaguna, împreună cu un reprezentant al autorităţii de stat, urma să acorde ajutoare „la faţa locului", după caz[2].

O altă constatare este aceea că s-a ridicat o singură biserică în mediul urban, la Deva, lucru explicabil din moment ce la vremea respectivă în toate oraşele românii constituiau o minoritate.

Vom prezenta bisericile ridicate în timpul păstoririi lui Şaguna, pe baza datelor găsite în „Şematismele" care erau incluse în „Calendarele" de la Sibiu, fără să avem pretenţia că lista este completă[3].

În afară de biserica din Guşterița, ctitorită de însuşi mitropolitul Andrei (1872-1876), în actualul judeţ Sibiu s-au zidit următoarele biserici: Gura Râului (1857), Miercurea Sibiului (1870), ambele de mari dimensiuni, Mag (1850), Râu Sadului (1848), Porumbacu de Jos (1854), Porumbacu de Sus (1867), Scorei (1864); apoi pe Valea Hârtibaciului: Alţâna (1856), Bârghiş (1871-1872), Bruiu (1854), Coveş (1849-1851), Gherdeal (1868), Iacobeni (1873), Marpod (1847), Merghindeal (1854), Netuş (1872), Nucet (1872), Proştea (azi Stejeriş, 1872), Roşia (1860), Seliştat (1862), Şomartin (1863), Zlagna (1868), deci un număr de 15 biserici; în zona Mediaş: Axente Sever (fost Frâua, 1852), Bratei (1873), Curciu (1872), Dumbrăveni (1870), Floreşti (1863), Noiştat (1860), Ruşi (1868), Şoala (1868), Ştenea (1870), deci un total de 32 de biserici în judeţ.

În „Ţara Făgăraşului" s-au zidit biserici la Dridif (1868), Hurez (1860-1865), Ludişor (1860), Luţa (1868), Toderiţa (1870), Ucea de Sus (1862), Viştea de Sus (1848), iar în zona Rupea: Criţ (1871), Fântâna (1853), Lovnic (1854), Racoşu de Jos (1864), Şoarş (1862), deci un total de 12 biserici.

În actualul judeţ Braşov s-au zidit doar şase biserici, lucru explicabil deoarece acolo existau biserici mari zidite încă de la sfârşitul secolului al XVIII-lea şi începutul celui următor: Holbav (1861), Şimon (1849, biserica „Sf. Nicolae"), Turcheş (1866, biserica „Sf. Nicolae"), Ţânţari (azi Dumbrăviţa, 1868), Vama Buzăului (1848) şi Vulcan (1851).

Un număr apreciabil de biserici s-au zidit în actualul judeţ Covasna: Aita Mare (1866), Aita Medie (1864), Cernatu de Jos (1872), Hăghig (1854), Întorsura Buzăului (1848), Mărcuş (1864), Ojdula (1864), Sita Buzăului (1862), Zagon (1865, din lemn), iar în actualul judeţ Harghita: Săcel (1847), Topliţa (1867),Vidacut (1868), Voşlobeni (1864)[4].

În actualul judeţ Mureş, în protopopiatul Sighişoara: Cloaşterf (1859), Feleag (1862), Nadeş (1870); în protopopiatul Târnăveni: Corneşti (1865), Crăciunelul de Sus (1873-1874), Laslăul Mare (1870), Sub Pădure (1852, din lemn); în protopopiatul Reghin: Fărăgău (1868-1869) şi Caşva (1858).

Mult mai ridicat a fost numărul de biserici din actualul judeţ Alba, mai ales în Munţii Apuseni (probabil ridicate în locul celor distruse în anii 1848-1849): Balomirul de Câmp (1848), Băcăinţi (1860), Ceru Băcăinţi (1866), Cheile Cibului (1870) şi Glod (1850), sate care au aparţinut mult timp de judeţul Hunedoara; apoi: Berghin (1850, din lemn), Hăpria (1850, din lemn), Tibru (1853), Ţelna (1872), precum şi cele din actualul protopopiat Câmpeni: Albac Arada (azi Horia, 1850), Certege (1872), Iarba Rea (1872), Lunca Arieşului (1853), Lunca Largă (1869), Poiana Vadului (1869), Poşaga de Sus (1869), Runa (1852), Scărişoara (1848) şi Valea Şesii (1860)[5].

Mult mai impresionant este numărul bisericilor din judeţul Hunedoara, în total 53, de aceea încercăm să le grupăm pe zone geografice. În zona Geoagiu-Orăştie: Ardeu (refăcută în 1864-1870), Buneşti (1872, din lemn), Galbina (1860), Gelmar (1849), Homorod Joseni (1870), Mermezeu Deal (1859), Căstău (1868-1874), Romoşel (1847) şi Râpaş (1872).

În jurul Devei: Biscaria (1857-1860, sub păstorirea preotului cronicar Nistor Socaciu), Bârcea Mare (1847), Căinelu de Jos (1869), Chişcădaga (1860-1866), Cozia (1863), Cristur (1852), Deva (1861-1873), biserica cu hramul „Sf. Nicolae", azi catedrală episcopală, singura din mediul urban din toată Arhidieceza), Găunoasa-Ciulpăz (azi Dumbrava, 1864-1867), Măgura Topliţei (1847-1848).

Pe Valea Streiului: Batiz (1859), Băcia (1873-1876), Călanu Mic (1859), Ciopea (1867), Vâlcelele Buna (1869, azi în ruină), Săcel (1850). În „ţara pădurenilor": Dăbâca (1870) şi Poiana Răchiţelii (1868).

Pe Valea Mureşului: Bacea (1858, lemn), Bretea Mureşană (1869, din lemn, cu o pisanie în care este pomenit numele lui Şaguna), Burjuc (1858, din lemn), Cuieş (1858, din lemn), Godineşti (1847) şi Stretea (1848).

În fostul protopopiat Zarand (Brad) numărul bisericilor ridicate în timpul păstoririi lui Şaguna este mult mai mare, lucru explicabil din moment ce unele biserici de lemn de acolo au fost arse de revoluţionarii maghiari[6]. Probabil îndemnul pentru ridicarea lor a venit din partea vrednicului protopop Iosif Başa (1840-1869), cel care a stăruit şi pentru înfiinţarea Gimnaziului inferior din Brad (1869). Aceste biserici se găseau în satele Blăjeni Grosuri (1855, din lemn), Blăjeni Sat (1850, din lemn), Blăjeni Criş (1870), Brotuna (c. 1850), Bulzeştii de Jos (1852 din lemn), Bulzeştii de Sus (1853, din lemn), Crişan (fost Vaca, 1845-1852), Dealul Mare (1861, din lemn), După Piatră-Sat (1850), După Piatră-Tarniţa (1854), Grohot (1852, din lemn), Grosuri (1855, din lemn), Luncoiu de Jos (1863, din lemn), Podele (1851, din lemn), Sălişte (1862-1866), Stejărel (1852, din lemn), Stoeneasa (1867, din lemn), Străuţi (1866, din lemn), Tomnatacu de Sus (1846-1848), Tărăţel (1850-1854, zidită pe locul celei din anii 1834-1836, distrusă de revoluţionarii maghiari în 1848) şi Zdrapţi (1852, din lemn), deci un număr de 21 de biserici[7].

Dacă în părţile de sud ale Ardealului numărul bisericilor construite între anii 1846-1873 a fost destul de ridicat, situaţia din protopopiatele din nordul eparhiei era cu totul diferită. Lucrul este explicabil, pentru că în centrul şi mai ales în nordul Ardealului, ca şi în Maramureş, predominau uniţii (cu excepţia zonei Lăpuşului). De pildă, în actualul judeţ Cluj s-au ridicat biserici doar în Cristiş (azi Oprişani-Turda, 1866), Sâniacob (azi Iacobeni, 1855), Cacova Ierii (1852), Ocolişu (1852) şi Sălişca (1860), iar în judeţul Sălaj la Treznea (1871). La fel în Lăpuş: Borcut (1870), Cupşeni (1848), Lăschia (1857), Stoiceni (1858), Trestia (1867) şi Bozânta, lângă Baia Mare (1857)[8].

Aşadar avem un număr de 148 de biserici ridicate în cursul păstoririi lui Andrei Şaguna. Desigur că numărul lor a fost şi mai ridicat, dar la multe biserici nu se cunoaşte anul în care au fost construite, iar unele din lemn au dispărut*.

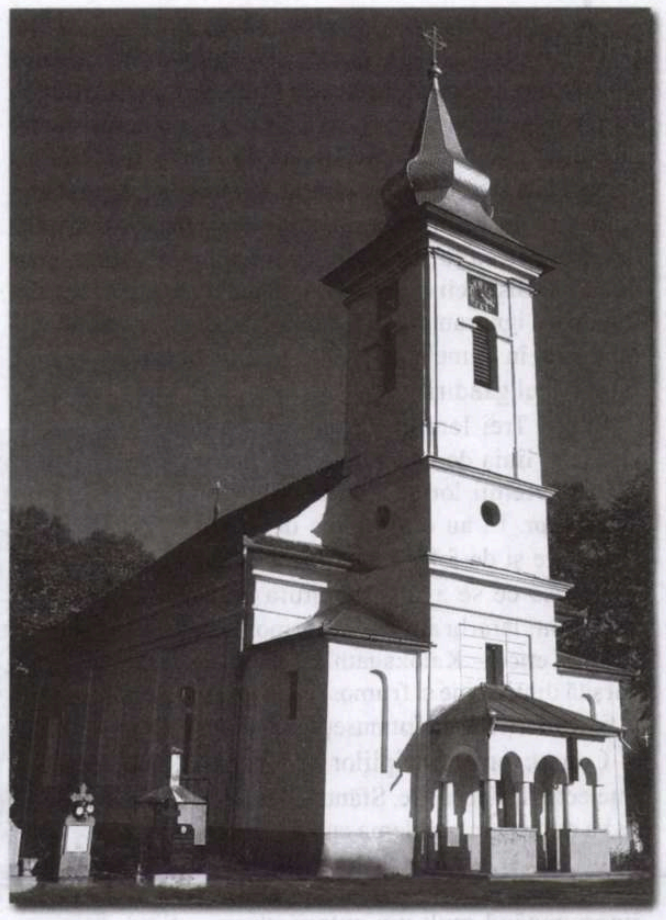

Biserica din Ucea de Sus, Protopopiatul Făgăraş II

[1] Nicolae Bănescu, *Un capitol din istoria Mănăstirii Neamţului. Starețul Neonil. Corespondenţa sa cu C. Hurmuzachi şi cu Andrei Şaguna,* Vălenii de Munte, 1911, p. 85, şi *Andrei Şaguna. Corespondenţă,* vol. I, 1. Ediţia, studiu introductiv şi note de Nicolae Bocşan, Ioan Vasile Leb, Gabriel Gârdan, Pavel Vesa şi Bogdan Ivanov, Cluj-Napoca, 2005, p. 221.

[2] Gheorghe Tulbure, *Mitropolitul Şaguna. Opera literară. Scrisori pastorale. Circulări şcolare. Diverse,* Sibiu, 1938, p. 408-410.

[3] Prezentate după *Calendarul bunului creştin* (cu Şematism) pe anul 1948, p. 59-111, întregite cu informaţii primite de la unele protopopiate.

[4] Bisericile din judeţele Covasna şi Harghita sunt prezentate după volumul lui Ioan Lăcătuşu, Vasile Lechinţan şi Violeta Pătrunjel, *Românii din Covasna şi Harghita,* Miercurea Ciuc, 2003, sub voce.

[5] Informaţii culese din Şematismul Arhiepiscopiei Sibiului pe anul 1948 şi din listele cu parohii şi biserici pe care mi le-a pus la dispoziţie Arhiepiscopia de Alba Iulia.

[6] Vezi Ioachim Lazăr, *Tragedia clerului şi distrugerile suferite de bisericile româneşti în timpul Revoluţiei din Transilvania de la 1848-1849,* în rev. *Sargetia,* Deva, t. 32, 2004, p. 65

[7] În afară de Şematismul citat (sub voce), vezi şi lucrarea lui Florin Dobrei, *Bisericile ortodoxe hunedorene,* Reşiţa, 2011, sub voce; Idem, *Legăturile mitropolitului Andrei Şaguna cu românii hunedoreni,* în vol. *Mitropolitul Andrei Şaguna, 1808-1873,* Editat de Facultatea de Teologie din Oradea, 2008, p. 258-259.

[8] Date preluate după Şematismul parohiilor din Arhiepiscopia Clujului, publicat în *Îndrumătorul bisericesc pe anul 1981,* Cluj-Napoca, 1981, p. 270-285, confruntate cu *Lexiconul comunelor bisericeşti din Arhidieceza gr. or. Română a Transilvaniei,* întocmit de Remus Roşca, Sibiu, 1894.

* *Mulţumesc Părinţilor Protopopi: Ioan Coşa din Sibiu, Ioan Jurca din Agnita, Gheorghe Colţea din Bran, Ioan Jorza din Brad şi Iosif Gligor din Câmpeni pentru informaţiile date cu privire la bisericile din protopopiatele lor, ca şi Părintelui Consilier Remus Onişor din Alba Iulia. Rog pe fraţii preoţi să mă informeze dacă mai au biserici „şaguniene" în parohiile lor.*

PATRISTICA

Sfinţii Trei Ierarhi – îndemnători la cultură

Arhid. Prof. Dr.
CONSTANTIN VOICU

Trăitori în veacul al IV-lea, socotit „*Veac de aur*", pentru Biserica creştină, *Sfinţii Vasile cel Mare* († 379), *Grigorie de Nazianz* († 390) şi *Ioan Gură de Aur* († 407) sunt trei cu numele şi cu fiinţa, dar unul cu duhul, cu credinţa şi cu dragostea. Toţi trei, în diferite centre de cultură ale Imperiului Roman, la Atena, în Cezareea Capadociei sau Antiohia, ierarhii noştri sunt, ca studenţi, pildă de silinţă la învăţătură, pildă de viaţă creştină, pildă de preţuire a culturii şi a ştiinţei timpului lor. Aceşti mari ierarhi ai Bisericii ne învaţă să iubim cultura şi să luptăm împotriva ignoranţei, a obscurantismului şi a tuturor acelora care, în numele lui Hristos, cultivă obscurantismul, întunericul gândirii.

Sfinţii Trei Ierarhi au indicat, cu destulă claritate, linia de conduită a Bisericii faţă de cultura vremii lor şi faţă de cultura tuturor veacurilor. Ei au o atitudine de preţuire, de acceptare şi de folosire a tuturor elementelor valoroase ce se aflau în cultura antică. Cei Trei Sfinţi Ierarhi au îmbinat armonios idealul culturii etice – Kalokagathia – (iubirea desăvârşită dintre bine şi frumos) cu idealul creştin al filocaliei (iubirea frumuseţilor duhovniceşti).

Consecvent principiilor şi formaţiei sale intelectuale deosebite, Sfântul Vasile cel Mare se va arăta şi în problema culturii elene un om cu orizont şi largă înţelegere faţă de eforturile minţii umane, dezvoltate în cultura greacă, împrumutând mult din autorii clasici, ştiind să unească în chip fericit literatura acestora cu Sfânta Scriptură, fiind – cum îl caracterizează Sfântul Grigorie al Nyssei – „*dascăl*" al înţelepciunii divine şi al înţelepciunii umane, luptător îndemânatic, învestit cu o dublă armură".

Sfântul Vasile cel Mare dă un adevărat program de studiu al literaturii eline, potrivit căruia trebuie să luăm din literatura elină tot ce găsim bun, aşa cum albinele culeg din flori numai ceea ce le este de folos, şi cum noi înşine, culegând flori de trandafir, ne ferim de ghimpi. El s-a conformat unor astfel de principii şi ne-a dat în scrierile şi în predicile sale pilda unei opere cu foarte multe citări şi exemple împrumutate din scriitori clasici, dar „*însufleţită de un spirit inteligent creştin*". Din „*Omilia către tineri*" reiese atitudinea corectă a creştinului, în general, şi a teologului, în special, faţă de cultura elină, fiind un model de îndrumări universitare necesare tineretului studios creştin de pretutindeni. El arată că experienţa şi dragostea faţă de tineri îi permit să le dea sfaturi privind foloasele pe care le pot avea din lectura autorilor profani, cu precizarea că nu tot ceea ce au scris filosofii elini le este de folos în mod egal: „*Nu trebuie cu totul să urmaţi acestor bărbaţi, pe unde vă vor duce, încredinţându-le cârma minţii voastre ca unei corăbii, ci, primind din cărţile lor numai cât este de folos, să ştiţi şi ce trebuie să treceţi cu vederea*". La fel arată că studierea scrierilor profane este folositoare în vederea studierii scrierilor bisericeşti. Pentru creştini – spune el – lucrul cel mai de preţ este viaţa veşnică, la care ne duce Sfânta Scriptură. Dar pentru a înţelege Sfânta Scriptură este bine să ne exercităm ochiul sufletului, ca pe nişte umbre şi oglinzi, asupra acelor cărţi care nu se deosebesc cu totul de Cartea noastră, asemănându-se întru aceasta cu cei ce se pregătesc pentru cariera armelor, aceştia se pregătesc de fapt pentru luptă; tot pentru luptă ne pregătim şi noi. Înainte de a da lupta cea mare, adică de a înţelege Sfânta Scriptură , este necesar să ne exersăm în mânuirea armelor culturii profane. Trebuie să intrăm în legătură cu poeţii, istoricii, oratorii şi cu toţi oamenii de la care ar putea rezulta oarecare folos pentru suflet. Sfântul Vasile cel Mare arată că: asemenea vopsitorilor care mai întâi pregătesc obiectul de vopsit prin anumite operaţii preliminare şi numai după aceea aplică culoarea, purpură sau alta, tot aşa şi noi, dacă vrem să ni se fixeze ideea bine, este potrivit să cerem o iniţiere prealabilă în aceste ştiinţe din afară şi numai după aceea vom asculta sfintele şi tainicele învăţături ale Scripturii. Aşa cum ne-am obişnuit să privim soarele în apă, vom putea privi şi lumina în chip

obiectiv; tot aşa, în cazul nostru, însuşirea culturii profane face mai acceptabilă înţelegerea Sfintei Scripturi.

Din viaţa sa şi din „*Cuvântul către tineri*", se vede că Sfântul Vasile cel Mare socoteşte că nimic din adevărata cultură nu este de dispreţuit. Templul cel măreţ, împodobit al culturii clasice stă înaintea tinerilor creştini, ca o clădire cu porţile primitoare larg deschise şi marele ierarh însuşi îi conduce prezentându-le părţile cele mai bune de vizitat şi îndemnându-i să aducă respectul cuvenit adevărului şi virtuţii. Matematica, geometria, medicina, literatura, muzica, cu alte cuvinte ştiinţa şi arta, sunt izvoare la care creştinul sârguincios este sfătuit să-şi adape sufletul însetat de cunoştinţe. Aşa după cum, mai târziu, erminiile – acele vechi canoane de pictură bisericească – alături de patriarhii şi profeţii Vechiului Testament pun în Biserică icoanele înţelepţilor vechi, marele Mitropolit al Cezareei pune în mintea tinerilor creştini operele culturii antice alături de scrierile Sfintei Scripturi.

Sfântul Grigorie de Nazianz a fost acela care a realizat în cel mai înalt grad şi în modul cel mai frumos îmbinarea dintre elenism şi creştinism.

Desigur că toţi Sfinţii Părinţi şi scriitori bisericeşti de până la ei şi chiar şi Sfinţii Trei Ierarhi au avut câte ceva de reproşat culturii elene, fie din punct de vedere moral, fie din punct de vedere religios. Dar trecând peste aceste reproşuri, Sfântul Grigorie de Nazianz se dovedea un mare admirator al culturii elene, pe care o socotea ca foarte utilă şi o apăra de unele atacuri chiar ale creştinilor. „Eu cred – spune el – că toţi oamenii cu mintea întreagă vor recunoaşte că printre toate bunurile pământeşti, locul întâi îl ocupă educaţia (cultura) şi nu numai educaţia noastră creştină…, ci chiar şi cealaltă (profană) pe care unii creştini, nedându-şi bine seama ce spun, o dispreţuiesc… Nici într-un caz nu trebuie să nesocotim ştiinţa, pentru că aşa li se pare unora; cei ce susţin aşa ceva trebuie socotiţi proşti şi ignoranţi, pentru că ar vrea ca toţi să fie ca dânşii, ar vrea ca ignoranţa lor personală să se ascundă în dosul ignoranţei generale, să scape cu alte cuvinte, de imputarea ignoranţei lor".

Sfântul Grigorie de Nazianz pune problema raporturilor dintre creştinism şi elenism aproape la fel ca şi Sfântul Vasile cel Mare. Şi nici nu se putea să fie altfel, când ne gândim cât de profundă a fost influenţa culturii elene asupra acestui mare teolog, orator şi poet. Numai cu ajutorul culturii elene a reuşit să dea acea impresionantă sistematizare dogmatică, pentru care şi-a binemeritat supranumele de *„Teologul"*. Şi numai cu ajutorul culturii, ale cărei mijloace de exprimare şi de scriere frumoasă le-a folosit până la exagerare, a ajuns să fie socotit *„cel mai fecund şi cel mai de seamă poet al vremii sale"*.

Sfinţii Vasile cel Mare şi Grigorie de Nazianz au umplut operele lor literare şi cele oratorice cu numeroase exemplificări din literatura clasică. Sfântul Grigorie de Nazianz, de exemplu, a folosit circa 400 de pilde din istorisirile mitologiei antice sau a făcut aluzie la aceste istorisiri. Chiar şi Zamolxis, zeul suprem al geto-dacilor, este amintit de Sfântul Grigorie de Nazianz, într-un text. Putem, deci, constata din opera lui că atât de bine cunoştea autorii clasici, încât el cita din operele acestora cu aceeaşi uşurinţă cu care cita din Biblie. Dragostea de cultura greacă se manifestă la Sfântul Grigorie de Nazianz în diferite împrejurări, dar parcă în luările de poziţie împotriva împăratului Iulian Apostatul, citatele din autorii greci abundă; arătând deosebita dragoste pentru cultura greacă şi îndeosebi pentru cultura literară. „Apostatul", printre alte invective aduse creştinismului, a interzis profesorilor creştini să mai predea în şcolile de învăţământ profane exceptând se pare numai pe marele rector Proheresiu şi aceasta datorită faptului că acesta i-a fost profesor de retorică. Sfântul Grigorie respinge cu energie această insultă adusă creştinilor: *„Numai tu ai dreptul la elenism – îi spune lui Iulian – de la tine vine elenismul... poezia vine de la tine?"* şi cu o logică impecabilă demonstrează că în ceea ce priveşte cultura nu ai dreptul să instalezi graniţe artificiale: *„Dacă egiptenii – zice el – fenicienii şi evreii, de a căror cultură profităm, dacă locuitorii insulei Eubeea, luându-se după concepţia ta, ar ridica pretenţii de proprietate asupra*

(continuare în p. 8)

LITURGHIE • PASTORAȚIE • MĂRTURISIRE

Î.P.S. Dr. LAURENȚIU STREZA, Arhiepiscopul Sibiului şi Mitropolitul Ardealului

(urmare din p. 3)

Andrei, Mitropolitul Transilvaniei" domnului Aristotel Căncescu, preşedintele Consiliului Judeţean Braşov, domnului Ioan Ochi, vicepreşedintele Consiliului Judeţean Braşov, şi domnului Radu Ispas, administratorul public al aceleiaşi instituţii braşovene.

Vineri, 9 decembrie. A participat la slujba Sfintei Liturghii, oficiată la Capela Mitropolitană. A prezidat şedinţa Permanenţei Consiliului Eparhial al Arhiepiscopiei Sibiului. În aceeaşi zi, a vizitat şantierul de lucru de la Complexul Monahal Păltiniş.

Duminică, 11 decembrie. A slujit Sfânta Liturghie şi a adresat credincioşilor un cuvânt de învăţătură la Biserica „Sf. Nicolae" din Sibiu. În cadrul Sfintei Liturghii, teologul Marius Valentin Bela a fost hirotonit diacon, iar diaconul Adrian Cornel Toacşe a fost hirotonit preot pentru parohia Mihăileni, protopopiatul Agnita. L-a hirotesit întru *iconom* pe P.C. pr. Radu Simion Pătraşcu.

Luni, 12 – joi, 15 decembrie. La invitaţia domnului prof. Dr. Hermann Schonauer, rectorul Diakoniei de la Neuendettelsau, Î.P.S. Sa a efectuat o vizită oficială la mai multe centre ale acestei renumite şi recunoscute instituţii social-filantropice din Germania.

Vineri, 16 decembrie. A prezidat, împreună cu Î.P.S. Andrei, Mitropolitul Clujului, Albei, Crişanei şi Maramureşului, şedinţa comună a celor două Sinoade Mitropolitane reunite din Ardeal.

Sâmbătă, 17 decembrie. A slujit Sfânta Liturghie şi a adresat credincioşilor un cuvânt de învăţătură la Biserica „Adormirea Maicii Domnului" din localitatea Boiţa, protopopiatul Avrig. La sfârşitul Sfintei Liturghii, a oficiat slujba de sfinţire a noului clopot pentru biserica parohială. L-a hirotesit întru *iconom* pe P.C. pr. paroh Alexandru Szasz. Seara, a participat la slujba Vecerniei la Catedrala Mitropolitană, unde a asistat la concertul de colinde susţinut de artistul Costel Busuioc.

Duminică, 18 decembrie. A slujit Sf. Liturghie şi a adresat credincioşilor un cuvânt de învăţătură la Biserica „Sf. Nicolae" din localitatea Ucea de Jos, protopopiatul Făgăraş II. În cadrul Sfintei Liturghii, teologul Răzvan Andrei Crăciun a fost hirotonit diacon, iar diaconul Marius Valentin Bela a fost hirotonit preot pentru parohia Oprea-Cârţişoara, protopopiatul Avrig. La sfârşitul slujbei, Î.P.S. Sa l-a hirotesit întru *iconom stavrofor* pe P.C. pr. Ioan Tărcuţă. De asemenea, a acordat distincţia eparhială „Ordinul Sf. Ierarh Andrei, Mitropolitul Transilvaniei" P.C. pr. prof. Ioan Glăjar. În aceeaşi zi, a oficiat slujba de binecuvântare a lucrărilor efectuate la Căminul cultural al localităţii, apoi a participat la vernisajul expoziţiei de icoane pe sticlă, realizate de copiii participanţi la Cercul de pictură al parohiei, coordonat de prof. Elena Bânda. Tot aici, Î.P.S. Sa a primit colinda Cetei junilor şi a corului parohial. Seara, a participat, la Catedrala Mitropolitană din Sibiu, la concertul tradiţional de colinde susţinut de către corul catedralei mitropolitane.

Luni, 19 decembrie. A avut program de audienţe şi lucrări de birou. Seara, a participat la slujba Vecerniei la Catedrala Mitropolitană, unde a primit şi colinda diferitelor grupuri de elevi de la şcolile şi liceele sibiene.

Marţi, 20 decembrie. A prezidat şedinţa Permanenţei Consiliului Eparhial al Arhiepiscopiei Sibiului. În aceeaşi zi, a primit la sediul mitropolitan colinda credincioşilor din parohia Şeica Mică, protopopiatul Mediaş, precum şi colinda monahiilor de la mănăstirile Nocrich, Cârţişoara şi Răşinari.

Miercuri, 21 decembrie. A primit, la reşedinţa mitropolitană din Sibiu, colinda preoţilor din protopopiatul Sibiu, a credincioşilor parohiei Dealu Ocnei, protopopiatul Sibiu, a credincioşilor parohiei Săsăuş, protopopiatul Agnita, precum şi a persoanelor cu deficienţe de auz din Sibiu. A participat, în calitate de îndrumător ştiinţific, la comisia de evaluare şi susţinere a tezei de doctorat „Biserica – locaş de închinare sfinţit şi sfinţitor", realizată de pr. drd. Silviu Tudose.

Joi, 22 decembrie. A participat la ceremonia de depunere de coroane de flori la monumentul eroilor din curtea Academiei Trupelor Terestre „Nicolae Bălcescu" din Sibiu. În aceeaşi zi, a oficiat slujba de pomenire a eroilor în curtea sediului Poliţiei judeţului Sibiu şi, de asemenea, a oficiat ceremonialul religios de pomenire a eroilor neamului la monumentul din faţa Casei de Cultură a Sindicatelor Sibiu. A avut program de lucru la cabinet. În aceeaşi zi, la reşedinţa mitropolitană, a primit colinda credincioşilor din oraşul Sălişte.

Vineri, 23 decembrie. A avut program de lucru la cabinet.

Duminică, 25 decembrie *(Ziua Praznicului Naşterii Domnului).* A săvârşit Sf. Liturghie şi a adresat credincioşilor un cuvânt de învăţătură la Catedrala Mitropolitană. La finalul slujbei, Î.P.S. Sa a oferit distincţia „Crucea şaguniană pentru mireni" domnului Ion Ariton, Ministrul Economiei, Comerţului şi Mediului de Afaceri, precum şi domnului Constantin Trihenea, directorul comercial al S.C. Hidroelectrica S.A. La ora 17, a participat la slujba Vecerniei la Catedrala Mitropolitană, iar în aceeaşi zi, la reşedinţa mitropolitană, a oferit o recepţie oficială, la care au fost invitaţi preoţii din Sibiu, autorităţi locale, conducerea Universităţii „Lucian Blaga", decanii facultăţilor sibiene, profesori ai Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna", precum şi angajaţii Arhiepiscopiei Sibiului.

Luni, 26 decembrie *(A doua zi de Crăciun. Soborul Maicii Domnului).* A săvârşit Sf. Liturghie şi a adresat credincioşilor un cuvânt de învăţătură la Biserica „Înălţarea Domnului" din Braşov. În cadrul Sfintei Liturghii, Î.P.S. Sa l-a hirotonit întru preot pentru parohia Mălâncrav, protopopiatul Mediaş, pe diaconul Răzvan Andrei Crăciun şi l-a hirotesit întru *iconom stavrofor* pe P.C. pr. Ciprian Ioan Robu. În aceeaşi zi, a oficiat slujba Vecerniei şi a adresat credincioşilor un cuvânt de învăţătură la Biserica „Adormirea Maicii Domnului" din Parohia Sâmbăta de Sus Răsăriteană.

Marţi, 27 decembrie. A slujit Sfânta Liturghie şi a adresat credincioşilor un cuvânt de învăţătură la Biserica „Sfântul Nicolae" din Făgăraş. Seara, a slujit Vecernia la Biserica „Sf. Apostoli Petru şi Pavel" din Sibiu, adresând credincioşilor un cuvânt de învăţătură. În cadrul slujbei, l-a instalat în parohie pe noul paroh, pr. Vasile Dariciuc.

TEOLOGIE ŞI SPIRITUALITATE ORTODOXĂ

Liviu Stan, *Die Laien in der Kirche (Mirenii în Biserică)*

Sub egida Centrul Ecumenic Sibiu a fost tradusă în limba germană lucrarea părintelui profesor Liviu Stan referitoare la poziţia mirenilor în Biserica Ortodoxă. Deşi s-ar putea opina că lucrarea a fost concepută şi redactată în prima jumătate a secolul XX, totuşi ea abordează o problematică de mare actualitate şi se dovedeşte a fi foarte folositoare atât pentru cercetători, cât şi pentru cei confruntaţi în fiecare zi cu viaţa administrativă a Bisericii. Găsim aici argumente referitoare la participarea mirenilor la activitatea administrativă a Bisericii, la activitatea învăţătorească, noi, astăzi, având un număr însemnat de dascăli de religie (pentru a da un singur exemplu). O parte importantă a lucrării este dedicată implicării active a laicilor la alegerea ierarhilor, autorul realizând o incursiune şi o prezentare istorică din secolul I şi până la data întocmirii studiului. Faţă de ediţia tipărită la Sibiu în 1939, la începutul ediţiei în limba germană se adaugă un studiu al d-lui Paul Brusanowski despre disputele din Biserica Ortodoxă Română din perioada interbelică privind rolul mirenilor şi se prezintă tradiţiile organizatorice bisericeşti ale celor 4 provincii ce vor forma România după 1918. Ne bucură aşadar apariţia în limba germană a acestei cărţi de căpătâi şi nădăjduim că ea va contribui la o mai bună cunoaştere a tradiţiei ortodoxe în spaţiul germanic.

Pr. Dr. Constantin Necula, *Duc in altum. Ieşiţi în larg. O introducere în catehetică*, Ed. Andreiana, 2011

Părintele Conf. Dr. Constantin Necula oferă studenţilor şi celor interesaţi de domeniul cateheticii un prim volum din seria prevăzută de autor a fi realizată în acest domeniu. Autorul vorbeşte, în paginile cărţii, despre importanţa contextului catehumenal şi comunicarea mesajului social în Biserică, abordând probleme legate de urgenţe pastorale, planul misiunii în context contemporan, oferind explicaţii terminologice şi modele catehetice actuale. În ultima parte a volumului pune la dispoziţia cititorilor o listă cu autori români şi lucrările lor de specialitate în domeniul catehetic.

Arhid. Lect. Dr. Alin Albu, *Teologie şi cultură la Alba Iulia. 20 de ani de învăţământ teologic universitar*

După ce anul trecut cea mai veche instituţie teologică din ţară şi-a sărbătorit, la Sibiu, 225 de ani de existenţă, iată că şi una dintre instituţiile de învăţământ teologic superior a sărbătorit, la Alba Iulia, 20 de ani de existenţă. Lucrarea prezintă începuturile instituţiei din 1991 şi evoluţia ei, cu sprijinul dascălilor de teologie de la Sibiu şi Cluj, zbaterea iniţială a fondatorilor, apariţia diverselor specializări, câştigarea unui loc în spaţiul cultural eparhial şi afirmarea pe plan naţional şi internaţional prin scrieri şi simpozioane organizate sub egida facultăţii. În partea a doua a lucrării este prezentat câte un CV al foştilor şi al actualilor dascăli cu lista publicaţiilor acestora, de mare folos în orice cercetare în domeniu.

Mitropolitul LAURENŢIU

Cornel Lungu, *Sibiul românesc. Oameni şi locuri* (2)

Să-l însoţim acum pe Profesorul Cornel Lungu spre primul obiectiv urbanistic pe care şi l-a propus să-l investigheze. Este vorba de **Parcul Astra**, amenajat între anii 1870 şi 1879. Pe latura vestică a parcului se profilează palatul – Muzeul Asociaţiunii, care a fost inaugurat în 1905. Parcul Astra prezintă atracţie şi pentru un număr semnificativ de statui ale unor personalităţi, precum: George Barițiu, fost preşedinte al ASTREI, Andrei Şaguna, Timotei Cipariu, Andrei Mureşanu, Avram Iancu, Badea Cârţan, Gherorghe Lazăr, Octavian Goga, Emanuil Gojdu, August Treboniu Laurian, Ioan Slavici.

La ieşirea, înspre sud-est, din parcul Astra începe strada **Nicolae Bălcescu**, artera principală a urbei, ce se sfârşeşte în Piaţa Mare. Cea mai veche menţiune despre această stradă datează de la sfârşitul secolului al XV-lea, când purta numele de Uliţa Cisnădiei (Heltauergasse). În 1917 i s-a dat numele împăratului Franz Iosif, care a vizitat Sibiul, iar din 1919 şi până în 1945, se va numi Regina Maria. În perioada comunistă, mai precis până în 1970, a purtat numele lui I.V. Stalin. După data menţionată se va numi Nicolae Bălcescu. În clădirea de la nr. 1-3 s-a aflat primul sediu al cotidianului „Tribuna" şi sediul Societăţii de Asigurare Transilvania. În clădirea de la nr. 5 a fost prima reşedinţă a episcopului Vasile Moga şi sediul Seminarului teologic la care a predat Gheorghe Lazăr. Următoarea clădire, de la nr. 6, a fost înălţată în 1892, pe locul unde se afla altădată vechiul hotel Romischer Kaiser (Împăratul Romanilor). Aici şi-a avut sediul, începând cu 9 decembrie 1918, Consiliul Dirigent al Transilvaniei, Banatului şi Ţinuturilor româneşti din Ungaria. La nr. 15, se află clădirea cunoscută până astăzi ca „magazinul Floaş". Proprietarul a fost un român din Galeş, care avea prăvălii în multe dintre satele Mărginimii Sibiului, iar fiul său, cu acelaşi nume, care a studiat la Academia Comercială din Viena şi la cea din Leipzig, a făcut din magazinul ce le poartă numele, un punct de reper pentru sibieni. Casa de la numărul 17 era pe vremuri un hotel, cunoscut sub numele de Ungarn Krone Hotel (Hotelul Coroana Ungariei). A fost cazat aici, în 1866, Alexandru Ioan Cuza, în lungul drum al exilului său, după abdicarea forţată din februarie 1866.

Autorul ne invită să parcurgem strada **Cetăţii**, numită astfel după zidul şi turnurile vechii cetăţi a Sibiului. Cea mai impozantă clădire este cea a teatrului orăşenesc, astăzi sala Thalia, inaugurată în 1788. A poposit aici, în 1868, cu trupa lui Mihail Pascaly, poetul Mihai Eminescu. Ceva mai jos de sala Thalia se află clădirea Muzeului Societăţii Ardelene pentru Ştiinţele Naturii. A fost inaugurat în 1895.

Următoarea arteră este strada **Avram Iancu**, ce începe în Piaţa Mare şi se sfârşeşte în faţa bisericii Ursulinelor. La casa cu nr. 6 a locuit generalul român David Urs de Margina, căruia împăratul Franz Iosif I i-a acordat titlul nobiliar de baron, ca urmare a actelor de vitejie prin care s-a remarcat în conflictul din 1859 dintre Austria, Italia şi Franţa şi în războiul din 1866, dintre Austria, Prusia şi Italia. A fost membru fondator al ASTREI şi al Băncii Albina şi a sprijinit construirea de şcoli. Într-o altă casă, cu nr. 17, a locuit Timotei Cipariu, filolog, scriitor, membru fondator al ASTREI şi vicepreşedinte al Academie Române, iar în clădirea cu nr. 19 a locuit şi dirijorul, compozitorul şi pedagogul Gheorghe Dima. În clădirea cu nr. 25 a locuit George Barițiu, unul dintre conducătorii Revoluţiei de la 1848-1849, preşedinte al ASTREI şi părinte al presei româneşti din Transilvania. La nr. 27, şi-a avut sediul Comitetul Naţiunii Române. Aici a sosit, în noiembrie 1848, Nicolae Bălcescu şi în decembrie acelaşi an, Avram Iancu. Tot pe această stradă a locuit cu chirie George Coşbuc, pe când se angajase ca şi colaborator al lui Slavici la ziarul „Tribuna".

Strada **General Magheru**, ce coboară în pantă dinspre Piaţa Mare către gara oraşului, are în alcătuire clădirea impozantă a Liceului „Gheorghe Lazăr". În imobilul cu nr. 27 a locuit, cu familia, scriitorul Ioan Slavici, care, începând cu 1884, a ajuns director al ziarului „Tribuna". La nr. 54 a locuit arhitectul Alfred Hugo Cernea, după planurile căruia au fost zidite biserici din Făgăraş, Hunedoara, Târnăveni, Tălmaciu, Cisnădie, precum şi şcoli şi cămine culturale din mai multe localităţi, între care cele din Răşinari şi Sălişte.

Iată-ne conduşi şi pe strada **Mitropoliei**. În clădirea cu nr. 7 au locuit, în vara anului 1848, Simion Bărnuţiu şi Avram Iancu, iar între august 1850 şi ianuarie 1851 a fost găzduit şi Ion C. Brătianu, venit în scopul de a sprijini interesele românilor din Transilvania. La intersecţia străzilor Mitropoliei şi Poştei se află clădirea în care şi-a avut sediul prima bancă cu capital integral românesc, şi anume: Banca Albina. Imobilul de la nr. 19 l-a avut ca locatar pe preotul, vestitul predicator, profesorul, poetul şi academicianul Zaharia Boiu. Tot în acest imobil s-a aflat sediul redacţiei ziarului „Tribuna". Aici s-a formulat textul definitiv al Memorandumului adresat Curţii imperiale din Viena.

Este prezentată, apoi, monumentala clădire de la nr. 20, care este astăzi sediul Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna". Actuala clădire se află pe locul alteia, cumpărată de Mitropolitul Andrei Şaguna, pentru cursuri şi bibliotecă, dar care a fost dărâmată. Răzor cu clădirea Facultăţii de Teologie, la nr. 22 se află clădirea în care funcţiona, pe la jumătatea secolului XIX, Hotelul Bucureşti, unde au găzduit, în 1868, membrii trupei dramatice a lui Mihai Pascaly, între care şi Mihai Eminescu, prezent pentru a doua oară la Sibiu. Urmează, la nr. 24, clădirea reşedinţei mitopolitane, construită la începutul secolului XIX. În epocă, era cotată drept una dintre cele mai frumoase clădiri ale urbei. Peste drum de Facultatea de Teologie şi reşedinţa mitropolitană se află Catedrala Transilvaniei, cu hramul „Sfânta Treime", simbol al Unirii celor trei Provincii româneşti: Muntenia, Moldova şi Transilvania.

Următoarea arteră sibiană este strada **Timotei Popovici**. În imobilul de la nr. 12, construit în a doua jumătate a secolului al XIX-lea, a locuit compozitorul, muzicologul şi pedagogul Gheorghe Şoima şi profesorul Dumitru Belu, care a fost un erudit dascăl şi om de cultură.

Strada **Şelarilor** se află în aceeaşi parte a urbei cu strada Timotei Popovici. Într-un imobil vechi, de la sfârşitul secolului al XVIII-lea, care se află la nr. 4, a locuit Ioan Piuariu Molnar, primul medic oftalmolog român.

Nu putea lipsi din acest ghid cultural al Sibiului strada **Tribunei**. La nr. 5 a locuit poeta Maria Cunţan, fiica compozitorului şi profesorului Dimitrie Cunţan. La nr. 6 se afla restaurantul Unicum, unde în perioada sibiană a Consiliului Dirigent s-au ţinut mai multe reuniuni ale acestui for politic. În 1 ianuarie 1919 este primit şi sărbătorit aici, cu mult entuziasm, generalul francez Henri Mathias Berthelot. Se aminteşte că folcloristul şi scriitorul Ioan Pop Reteganul a locuit la nr. 15. La nr. 24 şi-a petrecut copilăria şi tinereţea filosoful român Emil Cioran. În clădirea de la nr. 30, zidită la începutul secolului al XIX-lea, a fost găzduit poetul şi publicistul Andrei Mureşanu, autorul imnului naţional „Deşteaptă-te române".

În strada **Alexandru D. Xenopol**, ce dă cu unul dintre capete în strada Tribunei, iar cu celălalt în spatele hotelului Împăratul Romanilor, la numărul 17, se află clădirea în care a funcţionat Reuniunea Sodalilor Români (înfiinţată în 1867), cunoscută şi cu numele de Reuniunea Culturală a Meseriaşilor Români. Primul preşedinte al acestei organizaţii a fost Nicolae Cristea, asesor consistorial la Mitropolie, profesor la Seminarul Andreian, redactor la „Telegraful Român" şi memorandist.

Pr. Prof. Dr. Dumitru ABRUDAN

Sfinţii Trei Ierarhi – îndemnători la cultură

(urmare din p. 6)

descoperirilor lor, ca aparţinându-le numai lor, ce am face noi?"

În persoana şi opera Sfântului Grigorie de Nazianz (Teologul) raporturile dintre elenism şi creştinism au atins cel mai înalt grad de armonie la care s-a putut ajunge până la sfârşitul secolului al IV-lea.

În ceea ce priveşte atitudinea Sfântului Ioan Gură de Aur faţă de cultura elenă, problemele sunt mai delicate. Se pare că el nu ar fi preţuit cultura elenă în aceeaşi măsură ca ceilalţi doi mari Sfinţi Părinţi. Unii cercetători au încercat să demonstreze că Sfântul Ioan Gură de Aur nu a preţuit sau chiar a „disprețuit" creaţiile culturale ale lumii antice şi chiar pe marii filosofi greci, în frunte cu Platon. Astăzi putem afirma că aceste păreri sunt greşite şi pe ce considerente? Ştim că Sfântul Ioan Gură de Aur a fost sirian şi nu grec, dar a scris în cea mai clasică limbă greacă. El mărturiseşte în tratatul *„Despre preoţie"* că în tinereţe s-a împărtăşit *„cu râvnă şi sârguinţă"* de cultura elenă. Se pare că şi datorită faptului că el şi-a făcut studiile superioare în Antiohia, dar nu în cel mai renumit centru care era atunci Beyrutul, în Siria, şi nici la Atena unde studiaseră Sfântul Vasile cel Mare şi Sfântul Grigorie de Nazianz, el a fost lipsit de entuziasmul pentru cultura elină. Cum se poate justifica afirmaţia că Sfântul Ioan Gură de Aur a fost cel mai mare orator după Demostene, dacă el ar fi disprețuit într-adevăr cultura antică? Putea el să se exprime corect gramatical şi într-o formă neîntrecută – lăudată de toţi specialiştii – dacă nu ar fi beneficiat de o solidă cultură clasică? Dar a citat în operele sale personalităţi de seamă ale culturii antice (Homer, Sofocle, Euripide, Aristotel, Isokrate, Demostene, Tucidide, Pitagora, Diogene ş.a.). Cunoştea, apoi, foarte bine literatura clasică şi astfel citează din această literatură. Din toate acestea reiese faptul că Sfântul Ioan Gură de Aur a posedat o vastă cultură elenă.

Inspirându-se din concepţia Sfinţilor Trei Ierarhi despre raportul dintre Biserică şi cultură, Marii Ierarhi ai Bisericii Ortodoxe n-au desconsiderat niciodată cultura şi n-au persecutat pe oamenii de ştiinţă. Cercetătorii civilizaţiei bizantine remarcă „lărgimea de spirit", „toleranţa", „suplețea" de care au dat dovadă marii ierarhi ai Bisericii Ortodoxe de-a lungul întregului Ev Mediu. Iar după aceea, cu toate împrejurările grele în care, în general, Biserica Ortodoxă a trebuit să-şi desfăşoare activitatea sa, conducătorii acestei Biserici şi clericii şi-au adus contribuţia la progresul cultural. S-ar putea da nenumărate exemple de ierarhi ortodocşi cărturari sau iubitori de cultură şi ştiinţă, care s-au situat pe linia indicată de Sfinţii Trei Ierarhi. Amintim numai în Biserica Ortodoxă Română, figura luminatului Mitropolit Iacob Stamate, care, în 1792, arăta domnitorului Moruzi necesitatea predării în şcoli a ştiinţelor, a matematicii, în special, pe care o socotea drept „dumnezeiască învăţătură", a geometriei pentru că ţara avea nevoie de ingineri hotarnici, a limbii latine, care – zicea el – nu este necesară numai pentru „învăţătura Sfintei Scripturi", ci şi „spre îndreptarea şi împodobirea limbii româneşti".

Linia de conduită indicată de Sfinţii Trei Ierarhi n-a fost şi nu va fi părăsită de Biserica Ortodoxă. Şi cu cât cultura va progresa mai mult şi-şi va da roadele binefăcătoare, cu atât mai mult ne vom da seama de necesitatea acesteia pentru ridicarea studiilor noastre teologice şi pentru legarea acestor studii de nevoile actuale ale vieţii religioase.

Reţinem, pentru învăţământul teologic de astăzi, necesitatea de a fi bazat, alături de materiile din domeniul teologiei, pe elemente de cultură generală, în special pe ştiinţele exacte, pe cunoaşterea limbilor şi a literaturii clasice şi moderne, pe iniţierea în diferite ramuri ale filosofiei, aşa cum au făcut şi ne învaţă Sfinţii Trei Ierarhi şi mari dascăli ai lumii: Vasile cel Mare, Grigorie de Nazianz (Teologul) şi Ioan Gură de Aur.

DIN ACTUALITATEA BISERICEASCĂ PANORTODOXĂ

Diac. Dr.
ŞTEFAN L. TOMA

Sfântul şi Mare Sinod al Bisericii Ortodoxe – perspectiva omofoniei sau a majorității în luarea deciziilor?

Sanctitatea Sa, PATRIARHUL ECUMENIC BARTOLOMEU I, cel de-al 270-lea succesor al Tronului Ecumenic, personalitate care a făcut din revigorarea unității panortodoxe un deziderat de primă importanță a slujirii sale ca „Primus inter Pares”

Pe parcursul ultimilor ani, în cadrul rubricii de actualitate bisericească panortodoxă, din *Telegraful Român*, am încercat să prezentăm, să facem cunoscute anumite aspecte legate de relaționarea panortodoxă dintre Bisericile Ortodoxe, în perspectiva demersurilor de întrunire a Sfântului și Marelui Sinod al Bisericii Ortodoxe. Necesitatea de a readuce în atenție aceste demersuri provine din problemele la care un astfel de eveniment, mult așteptat, trebuie să conducă Ortodoxia în ansamblul ei, la răspunsuri ce nu mai suportă amânare.

În urma dialogurilor la nivel panortodox avute între Bisericile Ortodoxe, pe parcursul anului 2011, a apărut o altă perspectivă ce își așteaptă clarificarea, anume: În ce măsură, în luarea deciziilor Sfântului și Marelui Sinod al Bisericii Ortodoxe, e nevoie de omofonie sau de majoritate?

În acest sens, în decembrie, anul trecut, Preafericitul Părinte Chiril, Patriarhul Moscovei și al întregii Rusii, și Mitropolitul Ilarion Alfeyev au făcut anumite declarații, amintind și de aspectul la care ne referim în aceste rânduri.

Preafericitul Părinte Chiril, Patriarhul Moscovei și al întregii Rusii

Pe data de 24 decembrie 2011, Patriarhul Chiril al Moscovei, în cadrul Adunării Eparhiale pe care o conducea, afirma faptul că: „În ultimii ani a devenit mult mai vizibil procesul pregătirii Sfântului și Marelui Sinod al Bisericii Ortodoxe, acțiune începută cu 50 de ani în urmă. Fără o înțelegere anterioară în Conferințele Panortodoxe Presinodale nu e de înțeles continuarea convocării Sinodului și, evident, până ce ordinea de zi a organismului presinodal nu e consfințită prin omofonie sau definire a modului de luare a hotărârilor”. Amintind de faptul că, în cadrul întrunirii panortodoxe din februarie 2011 de la Chambesy, nu s-a reușit întrunirea înțelegerii unanime asupra aspectului acordării autocefaliei, Preafericirea Sa a spus: „Acest fapt i-a condus pe anumiți reprezentanți ai Bisericilor locale să conteste principiul omofoniei în pregătirea presinodală și să pună problema înlocuirii acestuia cu cel al majorității... Ne spun că, în vremea Sinoadelor Ecumenice, principiul omofoniei nu s-a aplicat întotdeauna și că în acei ani, împăratul, prin puterea lui, era autoritatea prin care se proteja unitatea Bisericii. Acum, așadar, nu mai există acest mecanism. Bisericile locale există astăzi în diverse țări și sub condiții diferite și dacă nu se are în vedere părerea fiecăreia, va fi greu de obținut acceptarea hotărârilor Sinodului ce se pregătește de către pleroma Bisericii, aspect care ar putea crea anomalii! Am discutat și cu alte Biserici locale și a devenit evident că se confruntă și acestea cu aceeași problematizare”.

Pe data de 7 noiembrie 2011, într-o conferință susținută la Facultatea de Teologie Ortodoxă din Sankt Petersburg, cu ocazia decernării titlului de Doctor Honoris Causa, Mitropolitul Ilarion Alfeyev declara că: „Potrivit eclesiologiei ortodoxe, forma supremă a comuniunii interortodoxe și manifestarea unității Bisericii Universale este Sinodul Episcopilor Bisericii Ortodoxe. Urmând Tradiția apostolică, Biserica a urmărit întotdeauna soluționarea sinodală a problemelor celor mai importante care îi priveau existența. Nici un Sinod Ecumenic al Bisericii Ortodoxe nu a putut să se considere din start ca „ecumenic”, pentru că acest caracter i se conferea unui Sinod numai de către următoarele Sinoade, pentru a i se sublinia importanța și direcția responsabilă a hotărârilor pentru întreaga pleromă creștină”.

Afirmând faptul că: „Potrivit regulamentului în vigoare, Sfântul și Marele Sinod este convocat de către Patriarhul Ecumenic potrivit înțelegerii cu Întâistătătorii Bisericilor Ortodoxe Autocefale și după cercetarea amănunțită a tuturor temelor de către Conferințele Presinodale Panortodoxe”, președintele Departamentului de Relații Externe al Patriarhiei Ruse a adus în discuție tema acordării autonomiei bisericești. Potrivit Înaltpreasfinției Sale, pentru prima dată s-a discutat acest aspect de către Comisia Pregătitoare Interortodoxă în decembrie 2009, urmând să se delimiteze poziția celui care acordă autonomie unei Biserici, rolul Bisericii Mame în soluționarea aprobării în cauză, ca și felul în care se asigură participarea comună a celorlalte Biserici locale în luarea deciziei. „După cum a devenit clar, în urma poziționării anumitor Biserici, se consideră că aprobarea acordării atât a statutului de autonomie, cât și a celui de autocefalie trebuie să urmeze același cadru, potrivit principiului sinodalității, al cărui garant este Patriarhul Ecumenic”. În acest sens, Reprezentanța Bisericii Ortodoxe Ruse a propus deosebirea abordărilor acestor două teme, regimul autonomiei eclesiale, în confruntare cu cel al autocefaliei, fiind destul de flexibil, se deosebește de la Biserică la Biserică. Mitropolitul Ilarion Alfeyev e de părere că, având mai multe sau mai puține drepturi de autoadministrare, fiecare Biserică autonomă păstrează o relație primordială cu Biserica suverană. „Pe fundamentul faptului concret, că oricâte drepturi de autoadministrare ar avea o Biserică, această realitate nu desființează relația primordială pe care o menține cu Biserica suverană, Biserica Rusă a ajuns la concluzia că procedura de acordare a autonomiei trebuie să constituie responsabilitatea Bisericii autocefale cu care aceasta s-a aflat în legătură. Astfel, s-a ajuns la concluzia că dreptul fiecărei Biserici este să hotărască în mod independent acordarea statutului de autonomie unei părți din teritoriul acesteia, ca și definirea elementelor statutului acesteia”.

La întreagă această problematizare, Patriarhatele de limbă greacă consideră că atât autonomia, cât și autocefalia trebuie să fie trecute prin aprobarea sinodalității, consfințite de acordul Patriarhului Ecumenic!

Dacă privim mai profund realitatea descrisă, ne putem întreba care este mobilul demersului Patriarhiei Ruse de a susține dreptul de conferire al autonomiei bisericești de

Mitropolitul ILARION (Alfeyev) de Volokolamsk, Președintele Departamentului de Relații Externe al Patriarhiei Moscovei

către o Biserică Ortodoxă Autocefală, și nu de sinodalitatea panortodoxă, dacă nu tocmai dorința de a controla zone în care deja și-a manifestat acest drept?[1] S-ar putea observa că se încearcă legitimarea unor hotărâri deja implementate, prin aprobări/hotărâri panortodoxe ulterioare, care să consfințească ca atare realități deja creionate de către Biserica Rusă în spațiul diasporei. Pentru coerența unui demers administrativ bisericesc la scară globală ar putea fi mult mai utilă militarea pentru omofonie panortodoxă atât în privința acordării autocefaliei bisericești, cât și a încuviințării Bisericilor locale în dreptul de acordare a autonomiei bisericești!

[1] A se vedea, spre exemplu, situația Bisericii Ortodoxe din America (OCA), ca și controlul asupra unor zone, precum Ucraina sau Moldova. Semnificativ în acest sens, vezi Daniel P. Payne, „Spiritual Security, the Russian Orthodox Church and the Russian Foreign Ministry: Collaboration or Cooptation?”, *Journal of Church and State Advance Access*, November 9, 2010, p. 1-16.

Surse: www.mospat.ru, www.romfea.gr, www.amen.gr

Diac. Dr. Ștefan L. TOMA

Religie şi literatură: II. Studiu de caz: mitanaliza

În numărul trecut am discutat cadrul general al raportului dintre religie şi literatură. În continuare ne vom referi la un exemplu concret de analiză literară făcută din perspectivă religioasă. Autorul este Ioan Petru Culianu[1], iar metoda utilizată de acesta poartă numele de mitanaliză. Din punct de vedere terminologic, termenul apare pentru prima oară la Gilbert Durand, care recunoaşte la rândul său că l-a creat cu trimitere directă la numele psihanalizei[2]. Indiferent care ar fi fost sursa de inspiraţie pentru Culianu[3], reţinem că acesta a realizat mai multe exerciţii de mitanaliză asupra gândirii unor scriitori români: Vasile Voiculescu, Mihai Eminescu şi Ioan Slavici[4].

Într-unul dintre aceste studii, pornind de la premiza că literatura conţine un „anumit material mitic, pe care este datoria cercetătorului să-l scoată la lumină", Culianu defineşte mitanaliza ca fiind „un demers practic ce consistă în descoperirea miturilor latente în interiorul textului literar şi a le interoga pentru a stabili câteva posibilităţi (de interpretare, n.n.) din mulţimea acelora care sunt înscrise în aria lor semantică"[5]. Într-un alt studiu sunt rezumate şi cele trei faze pe care trebuie să le presupună cercetarea mitanalitică: 1) stabilirea ponderii mitului la autorul în chestiune, pentru a se hotărî dacă rezultă consecinţe de ordin psihologic şi semiologic; 2) stabilirea tipului de mit, a contextului sau a situaţiei de profunzime la care el se aplică; 3) încercarea de a delimita zona inconştientă pe care mitul o activează atât la autor, cât şi la cititor[6].

În continuare, ţinând cont de scopul ilustrativ al articolului de faţă, ne vom opri doar la analiza mitologică făcută de Culianu unui aspect din opera eminesciană – romantismul acosmic –, respectiv nuvelei „Moara cu noroc" a lui Ioan Slavici.

Romantismul acosmic e o temă întâlnită în cele trei variante ale poemului „Mureşan" sau „Mureşanu", scrise de Mihai Eminescu în anii 1869, 1872 şi 1876. Au mai fost şi alţi critici literari care au stabilit că aici există clar afirmate motive dualiste, ce reflectă influenţa filosofiei lui A. Schopenhauer, dar şi teme gnostice (N. Balotă). Cuvântul mreajă la Eminescu are o funcţie analogă termenului de goeteia, ce desemnează atracţia negativă exercitată de trupul pământesc asupra sufletului celest. Poezia amintită cuprinde, de asemenea, câteva motive ce definesc acel dualism acosmic specific antropologiei gnostice: 1) acosmismul antropologic: omul se situează în afara lumii în care a fost aruncat; 2) demiurgul cel rău al acestei lumi: spre deosebire de „adevărata" divinitate, absolut transcendentă, acest demiurg, deşi se crede unic şi atotputernic, are demonstraţii de forţă ce sunt, în ultimă instanţă, derizorii; 3) consubstanţialitatea omului cu divinitatea transcendentă îi conferă celui dintâi superioritate faţă de demiurg, de care se şi poate elibera prin gnoză; 4) respingerea Dumnezeului veterotestamentar ca ipostază a demiurgului rău şi, concomitent, valorizarea pozitivă a opozanţilor săi, ce aparţin de „adevărata" divinitate; 5) elitismul sistemelor gnostice; 6) metensomatoza (reîncarnarea sufletului în trupuri)[7]. Analiza atentă a versurilor poeziei eminesciene confirmă prezenţa acestor teme: „răul" şi „ura" apar ca două entităţi creatoare, iar produsul lor este istoria universală; istoria umană este istoria unei „rase blestemate" şi de aceea răutatea „este taina în sufletul făpturei". Dacă „sâmburele lumii e eterna răutate", atunci şi rolul lui Satan este unul pozitiv: el dezvăluie adevărul lumii (vezi rolul gnozei), spunând „că tot ce e în lume e vrednic ca să piară...". Acţiunea lui Satan este rezumată de Eminescu într-un singur vers: „Tu ai smuncit infernul ca să-l arunci în stele". Este o imagine paradoxală ce desemnează „demonizarea" întregului univers – lărgirea categoriei infernului la întregul cosmos vizibil. În fine, sunt prezente şi alte teme gnostice – pe care noi nu le mai amintim aici –, ceea ce-l face pe I.P. Culianu să categorisească poemul „Mureşanu" „o variaţiune romantică pe un motiv gnostic"[8].

Dedicat memoriei fostului său profesor Cicerone Poghirc, „exerciţiul de mitanaliză" făcut de Culianu nuvelei „Moara cu noroc" are scopul de a demonstra că metoda sa hermeneutică nu trebuie rezervată exclusiv unui anume tip de literatură, în speţă cea romantică. Dimpotrivă, analiza unui roman „realist" – „cea dintâi" şi „cea mai bună povestire poliţistă produsă vreodată de literatura română"[9] – îi dă prilejul lui Ioan Petru Culianu să demonstreze următorul paradox: nu numai că eficacitatea metodei mitanalitice nu se opreşte la textele simbolice sau fantastice, dar cu cât textul este produs de un spirit mai „pozitiv", cu cât e mai „realist", cu atât vor fi mai spectaculoase rezultatele mitanalizei. Într-adevăr, în nuvela scrisă de Slavici se regăsesc surprinzătoare paralele ideatice cu marele mit al lui Mani[10]: pentru autor, oraşul înseamnă civilizaţia, a cărei influenţă se întinde până la un punct, dincolo de care e primejdios să te aventurezi. Acest punct e marcat tocmai de moara „cu noroc", hanul exploatat de Ghiţă. Dincolo de cele „cinci cruci" care marchează limitele ordinii se întinde teritoriul violenţei şi al morţii – lumea stăpânită de Lică „sămădău", şeful porcarilor[11]. Nu întâmplător cinci personaje descind, aşadar, din lumea ordinii ca să întâlnească dezordinea: şeful lor, pater familias, va fi silit să încheie un pact cu marele reprezentant al morţii, porcarul-şef, şi de aceea va fi sacrificat. Dar tocmai acest sacrificiu le va permite forţelor ordinii să distrugă factorul nociv, cel al dezordinii. „Şederea hangiului la «Moara cu noroc» are caracterul unei misiuni în care el e menit, fără s-o ştie, să fie sacrificat pentru a permite capturarea puterilor răului"[12]. Prezenţa altor elemente cu caracter simbolic îndreptăţesc analiza nuvelei pe baza elementelor mitologice: credinţa că porcul e un animal ieşit din infern e larg răspândită, iar analogia dintre cruci şi numărul membrilor familiei lui Ghiţă se susţine şi prin faptul că autorul declară că două erau din piatră (cei care vor muri), pe când celelalte trei din lemn (cei care vor scăpa cu viaţă)[13].

În concluzie, pentru istoricul religiilor, Ioan Petru Culianu, „literatura este un mit". „Orice poveste în care fantasmele exprimă o situaţie ce tinde să devină paradigmatică – şi nu există produs literar, oricât de neînsemnat, în care viaţa să nu fi fost imobilizată într-un tipar – este mit. Faptul că nu se mai poate stabili o legătură cu viaţa rituală a unei comunităţi constituie singura diferenţă între mitul literar şi mitul religios"[14]. Preluând această convingere, subscriem la ideea că analiza textelor literare din punct de vedere religios poate constitui o „punte" serioasă de dialog între teologie şi lumea modernă. Este ceea ce precizasem şi în prima parte a studiului, iar mitanaliza utilizată cu rezultate atât de spectaculoase de Culianu poate să reprezinte un exemplu şi un imbold pentru teologi de a evalua nu cu dispreţ, ci cu multă atenţie – trecându-le, desigur, prin grila valorilor creştine – produsele culturale ale umanităţii de la începutul secolului XXI.

[1] Pentru date biografice vezi: Tereza Culianu-Petrescu, „O biografie", în Sorin Antohi (coord.), *Ioan Petru Culianu: omul şi opera*, Polirom, Iaşi, 2003, p. 54-84; Ted Anton, *Eros, magie şi asasinarea profesorului Culianu*, trad. Cristina Felea, prefaţă Andrei Oişteanu, Nemira, Bucureşti, 1997.

[2] Ileana Mihăilă, „Ioan Petru Culianu şi mitanaliza", în S. Antohi (coord.), *op. cit.*, p. 373-374. Este citată aici lucrarea lui Durand, *Figuri mitice şi chipuri ale operei. De la mitocritică la mitanaliză*, Nemira, Bucureşti, 1998.

[3] Ileana Mihăilă este de opinie că, atât la Durand, cât şi la Culianu, o influenţă covârşitoare ar fi avut Mircea Eliade (la rândul său, Adrian Marino vorbise despre *mitocritică*). Pe de altă parte, se consideră că există o ruptură între mitanaliza aplicată de Culianu şi interpretarea arhetipurilor de către Carl Gustav Jung. Vezi *Ibidem*, p. 374 şi 378.

[4] Aceste studii şi articole sunt: „Vasile Voiculescu, romancier al iluziei şi al speranţei", „Mit şi simbol în proza lui V. Voiculescu", „Notă despre *opsis* şi *theoria* în poezia lui Eminescu", „Romantism acosmic la Mihai Eminescu", „Fantasmele nihilismului la Eminescu", „Fantasmele erosului la Eminescu", „Fantasmele libertăţii la Mihai Eminescu", „Fantasmele fricii sau cum ajungi revoluţionar de profesie", „«Nimicirea fără milă» în nuvela *Moara cu noroc* de Ioan Slavici (1881)". Ele au fost reunite într-un singur volum: Ioan Petru Culianu, *Studii româneşti. I. Fantasmele nihilismului. Secretul doctorului Eliade*, trad. Corina Popescu şi Dan Petrescu, Nemira, Bucureşti, 2000, p. 9-152 (în continuare trimiterile se vor face la această ediţie).

[5] *Ibidem*, p. 82-83.

[6] *Ibidem*, p. 67.

[7] *Ibidem*, p. 39-40.

[8] *Ibidem*, p. 44.

[9] *Ibidem*, p. 143.

[10] Acest mit este expus în *Ibidem*, p. 147-149.

[11] „Pentru Slavici, oraşul înseamnă *viaţă*; pădurea în care sălăşluiesc turmele de porci înseamnă *moarte*. Între ele stă hanul lui Ghiţă". Vezi *Ibidem*, p. 147.

[12] *Ibidem*, p. 147.

[13] *Ibidem*, p. 150.

[14] *Ibidem*, p. 175.

Ciprian-Iulian TOROCZKAI

OIKOUMENE ECUMENICA

Conferinţa Bisericilor Europene (CEC) are un nou Secretar General. Comitetul Central al CEC, întrunit între 24-25 ianuarie la Geneva, l-a ales pe Rev. Dr. Guy Liagre, Preşedintele Bisericii Protestante Unite din Belgia, ca Secretar General. Guy Liagre s-a născut în 1957, a studiat teologie protestantă la Bruxelles, după care a slujit ca pastor în Menen (1984-1990) şi Bruxelles (1995-2000), iar apoi a fost ales preşedinte al acestei Biserici, în 2005, şi reales, în 2009. Pe lângă preşedinţia acestei mici Biserici, el este şi moderatorul Consiliului Liderilor Religioşi din Belgia şi moderator al unui Consiliu care reprezintă Bisericile protestante şi evanghelicale în relaţia lor cu guvernul belgian. Rev. Liagre a fost activ în Consiliul Mondial Metodist, Comuniunea Mondială a Bisericilor Reformate şi Comuniunea Bisericilor Protestante din Europa. În cadrul CEC, el a fost membru al Comisiei Biserică şi Societate. Este doctor în teologie cu o teză de istorie bisericească modernă; căsătorit, tată a patru copii. El va prelua mandatul de Secretar General în iunie 2012, având misiunea de a duce mai departe procesul de reorganizare al CEC şi de a organiza următoarea adunare generală, care va avea loc în 2013 în Ungaria.

Raportul pe 2011 prezentat de Organizaţia Mondială pentru Migraţie cu sediul la Geneva, care cuprinde 132 de membri şi organizaţii interguvernamentale, arată că anumite statistici consideră numărul migranţilor din ţara lor ca fiind de trei ori mai mare decât cel real, ceea ce ar crea stereotipuri şi ar alimenta discriminarea şi xenofobia. De exemplu, în Italia, numărul migranţilor reprezenta 7% din populaţie în 2010, iar, potrivit unor sondaje, populaţia crede că aceştia ar reprezenta 25% din populaţie. În SUA, migranţii reprezintă 14% din populaţie, în vreme ce un sondaj similar celui din Italia arată că americanii cred că 39% din populaţia SUA ar fi formată din migranţi. Acelaşi raport prezintă tendinţa fenomenului migraţiei în anii 2010-2011. Astfel, deşi se crede că Europa ar fi invadată de migranţi africani, în 2010, numărul acestora a fost modest, în vreme ce 65% din migraţia populaţiei africane sub-sahariene a avut loc în interiorul Africii. De asemenea, rata şamajului în rândul migranţilor este aproape dublă în ţări precum Spania sau Germania. Primele 5 ţări cu cea mai înaltă rată a emigrării în 2010 sunt din Asia: Bangladesh, China, India, Pakistan şi Filipine, cei mai mulţi îndreptându-se spre ţările Golfului şi Orientul Mijlociu.

Tot mai mulţi creştini sunt persecutaţi în întreaga lume potrivit unui raport al organizaţiei creştine internaţionale „Open Doors". Într-un raport despre anul 2011, se apreciază că 100 de milioane de creştini din întreaga lume suferă persecuţii datorită credinţei lor. În capul listei se află Coreea de Nord, unde se apreciază că între 50.000-70.000 de creştini se află închişi în lagăre de muncă. Persecuţia contra creştinilor este atât de cruntă, încât părinţii aşteaptă până ce copiii lor sunt destul de mari pentru a înţelege pericolul la care se expun dacă sunt creştini, şi abia apoi îi educă în credinţa lor. Coreea de Nord este urmată de Afganistan, Arabia Saudită, Somalia şi Iran în ceea ce priveşte gradul de persecuţie împotriva creştinilor. De asemenea, situaţia creştinilor din Egipt s-a deteriorat după plecarea de la putere a lui Mohamed Hosni Mubarak. Situaţia creştinilor s-a deteriorat cel mai mult în ultimul an în Nigeria, unde în cursul anului 2011 au fost ucişi cel puţin 300 de creştini. În chiar ziua de Crăciun, 2011, au fost ucişi 35 de creştini într-un atac cu bombă executat în nordul Nigeriei. Atacul – aspru condamnat de comunitatea internaţională şi de Bisericile şi organizaţiile ecumenice din întreaga lume – a fost iniţiat de extremişti musulmani care au prezentat un ultimatum de 3 zile creştinilor să părăsească nordul Nigeriei.

Rubrică realizată de
Pr. Lect. Dr. Daniel BUDA, Sibiu/Geneva

• AGENDA PASTORALĂ •

P.S. ANDREI FĂGĂRĂŞANUL, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului

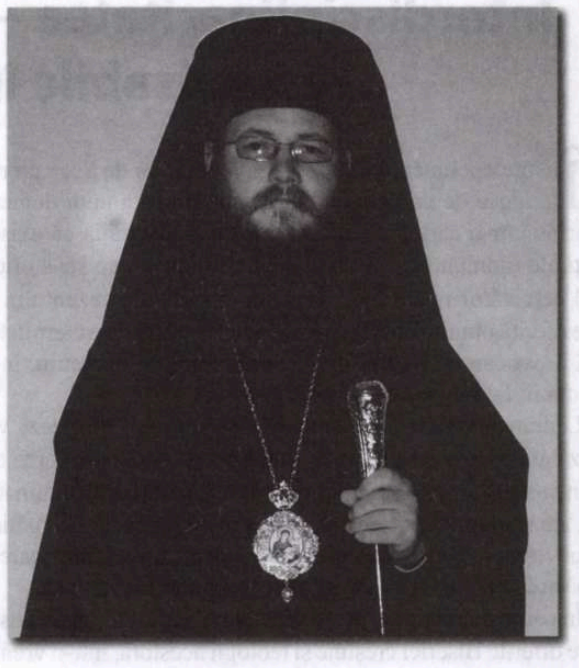

Joi, 1 decembrie. P.S. Sa a slujit slujba de Tedeum la Catedrala Mitropolitană din Sibiu, urmată de o slujbă de pomenire a eroilor neamului, adresând un cuvânt de învăţătură credincioşilor prezenţi cu ocazia depunerii de coroane de flori la Consiliul Diligent de pe Bulevardul Nicolae Bălcescu, de către autorităţile locale.

Vineri, 2 decembrie. P.S. Sa a slujit Sfânta Liturghie la Catedrala Mitropolitană din Sibiu.

Sâmbătă, 3 decembrie. P.S. Sa a slujit Vecernia cu Litie la Catedrala Mitropolitană din Sibiu.

Duminică, 4 decembrie. P.S. Sa a săvârşit Sfânta Liturghie în Biserica „Înălţarea Domnului şi Sf. Mucenic Oprea", parohia Sălişte I, protopopiatul Sălişte, al cărei preot paroh este P.C. Prot. Ioan Ciocan, urmată de Taina Sfântului Maslu în parohia Păuca, acelaşi protopopiat, al cărei preot paroh este P.C. Claudiu Curiban.

Luni, 5 decembrie. P.S. Sa a participat la Conferinţa cu tema „Colinda în tradiţia poporului român", susţinută la Mediaş.

Marţi, 6 decembrie. P.S. Sa a participat la hramul Catedralei Episcopale din Deva, unde a slujit Sfânta Liturghie, împreună cu un sobor de ierarhi, preoţi şi diaconi, sub protia P.S. Nicodim al Severinului şi Strehaiei.

Miercuri, 7 decembrie. P.S. Sa a slujit Sfânta Liturghie în Capela cu hramul „Sf. Mc. Filofteia de la Curtea de Argeş" din Sibiu.

Sâmbătă, 10 decembrie. P.S. Sa a săvârşit slujba Vecerniei unită cu Litia alături de un sobor de preoţi, cu prilejul aducerii Sf. Moaşte ale Sf. Ierarh Nicolae al Mirelor Lichiei, în parohia „Sf. Ier. Nicolae" Lazaret, din Sibiu.

Duminică, 11 decembrie. P.S. Sa a slujit Sf. Liturghie la Catedrala din Făgăraş şi a hirotonit pe teologul Marian Ciocan întru diacon, preot paroh fiind P.C. Ioan Ciocan. P.S. Sa a săvârşit Vecernia şi a asistat la un concert de colinde al Grupului Psaltic „Sfântul Andrei Şaguna" în Catedrala Mitropolitană din Sibiu.

Miercuri, 14 decembrie. P.S. Sa a slujit Sf. Liturghie în Capela Mitropolitană din Sibiu.

Joi, 15 decembrie. P.S. Sa a slujit Sf. Liturghie la Mănăstirea Brâncoveanu – Sâmbăta de Sus, urmată de slujba Tedeumului, cu ocazia întrunirii Sinodului Mitropolitan al celor două mitropolii din Ardeal.

Duminică, 18 decembrie. P.S. Sa a săvârşit Sfânta Liturghie în Biserica *„Naşterea Domnului"*, Parohia Lazaret IV, protopopiatul Sibiu, al cărei preot paroh este P.C. Prot. Ioan Coşa. P.S. Sa a slujit Vecernia în Biserica „Sf. Împăraţi Constantin şi Elena" din Sibiu, unde a asistat la un concert de colinde.

Miercuri, 21 decembrie. P.S. Sa a slujit Vecernia la Biserica cu hramul „Sf. Evanghelist Ioan" a Seminarului din Făgăraş şi a participat la un concert de colinde al elevilor seminarişti sub conducerea Prof. Dirijor Gheorghe Malene.

Vineri, 23 decembrie. P.S. Sa a săvârşit Slujba Ceasurilor Împărăteşti la Catedrala Mitropolitană din Sibiu.

Sâmbătă, 24 decembrie. P.S. Sa a slujit Sfânta Liturghie unită cu Vecernia în Catedrala Mitropolitană din Sibiu. Seara a săvârşit slujba Pavecerniţei Mari unită cu Litia şi a adresat un cuvânt de învăţătură credincioşilor.

Duminică, 25 decembrie. P.S. Sa a oficiat Sfânta Liturghie în Biserica „Sf. Împăraţi Constantin şi Elena" din Sibiu.

Luni, 26 decembrie. P.S. Sa a slujit Sf. Liturghie în Catedrala Mitropolitană din Sibiu.

Marţi, 27 decembrie. P.S. Sa a slujit Sf. Liturghie la Mănăstirea Brâncoveanu – Sâmbăta de Sus.

Miercuri, 28 decembrie. P.S. Sa a slujit Sf. Liturghie în Catedrala mică „Buna Vestire" din Târgu Mureş. De asemenea, a săvârşit Taina Sf. Botez pruncului Mihail Sălăgean.

Sâmbătă, 31 decembrie. P.S. Sa a slujit Vecernia unită cu Litia în Catedrala Mitropolitană din Sibiu.

Sfântul Maslu – Taina vindecării noastre

Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, la propunerea Preafericitului Părinte Patriarh Daniel, a proclamat anul mântuirii 2012 „Anul omagial al Sfântului Maslu şi al îngrijirii bolnavilor".

Maslul sau Eleoungerea este Taina în care, prin rugăciunea preoţilor şi prin ungerea cu untdelemn sfinţit, se împărtăşeşte credincioşilor bolnavi harul vindecării de bolile sufleteşti şi trupeşti, precum şi iertarea de păcate. După învăţătura Bisericii noastre, Sfântul Maslu este ultima din şirul celor şapte Taine: Botezul, Mirungerea, Pocăinţa (Spovedania), Împărtăşirea (Euharistia), Preoţia, Nunta şi Maslul. „Sfintele Taine sunt lucrări sau acte Sfinte văzute, întemeiate de Mântuitorul Iisus Hristos şi săvârşite de Biserică prin episcopii şi preoţii ei, prin care se împărtăşeşte primitorului harul dumnezeiesc cel nevăzut şi mântuitor".

Cu toate că în Sf. Scriptură nu se arată când a fost instituită această Sf. Taină, sunt numeroase dovezi despre practicarea ei de către Sf. Apostoli. Astfel, Sf. Evanghelist Marcu spune: „Şi ieşind ei (Apostolii), au propovăduit tuturor să se pocăiască. Şi scoteau afară demoni mulţi şi ungeau cu untdelemn mulţi bolnavi şi-i făceau sănătoşi" (Mc. 6, 12-13).

Fără a avea caracter de Taină, ungerea cu untdelemn se practica şi în Vechiul Testament ca mijloc sfinţitor: la aducerea jertfelor, la sfinţirea obiectelor de cult, la sfinţirea persoanelor cu chemări speciale: regi, prooroci şi preoţi. Este de înţeles că în Noul Testament această ungere a primit o putere tămăduitoare de boli şi de iertare a păcatelor, datorită harului nevăzut al Sfântului Duh, dobândind, astfel, caracter de Taină.

Urmând Apostolilor, episcopii şi preoţii au săvârşit şi ei această Sfântă Taină, cum ne arată Sfântul Iacob (5, 14-15): „De este cineva bolnav între voi, să cheme preoţii Bisericii şi să se roage pentru dânsul, ungându-l cu untdelemn în numele Domnului. Şi rugăciunea credinţei va mântui pe cel bolnav, şi Domnul îl va ridica, şi de va fi făcut păcate, se vor ierta lui". Săvârşitorii Sfântului Maslu sunt preoţii, pentru că Sf. Iacob zice: „...să cheme preoţii Bisericii", iar nu un singur preot. După tradiţia veche a Bisericii, pentru Slujba Sf. Maslu trebuie şapte preoţi, închipuind cele şapte daruri ale Duhului Sfânt, numărate de Proorocul Isaia (11, 2-3). Numărul acesta simbolic aminteşte şi de îndurarea lui Dumnezeu. Astfel, de şapte ori s-a plecat proorocul Elisei peste un copil mort pe care l-a înviat (IV Regi 4, 34-35). De asemenea, şapte au fost preoţii care au sunat din trâmbiţe şi de şapte ori a fost înconjurată cetatea Ierihonului când a fost cucerită de israeliţi, la intrarea lor în Pământul Făgăduinţei (Iosua 6, 13-16). De şapte ori s-a rugat proorocul Ilie pe muntele Carmel, până când Dumnezeu a dat ploaie (III Regi 18, 42-45). La nevoie pot sluji Sf. Maslu şi mai puţini preoţi: trei (pentru numărul Sf. Treimi) ori cel puţin doi. Rânduiala slujbei este întocmită pentru şapte preoţi, însă o pot săvârşi: cinci, trei sau doi preoţi. Sf. Maslu poate fi primit nu numai o singură dată şi nici numai de cel aflat în pragul morţii, ci ori de câte ori credinciosul se simte îngreuiat din pricina bolilor sau a păcatelor. În popor se obişnuieşte a se face mai ales în zile de post. Slujba Sf. Maslu se face în biserică sau în casa bolnavului. În Săptămâna Patimilor se obişnuieşte să se facă în Sfânta şi Marea Miercuri în amintirea ungerii Mântuitorului cu mir de femeia păcătoasă (Luca 7, 37-38), pentru mai mulţi credincioşi, Maslu de obşte, cu sobor de preoţi. Bolnavul pentru care se face Sf. Maslu trebuie mai întâi să se spovedească pentru ca să i se dea prin Sf. Maslu curăţire sufletească, adică iertarea păcatelor şi tămăduirea trupului de boală. Sf. Maslu se poate face şi pentru cei sănătoşi, Sf. Simeon al Tesalonicului îndeamnă pe fiecare creştin să cheme preoţii pentru a face Sf. Maslu.

Părţile cele mai de seamă ale slujbei Sf. Maslu sunt:

a) rugăciunea pentru sfinţirea untdelemnului, pe care o rostesc preoţii pe rând până se plineşte de şapte ori.

b) cele şapte pericope din Apostol şi din Sf. Evanghelie, urmate de ectenia întreită şi de câte o rugăciune pentru sfinţirea untdelemnului şi pentru tămăduirea bolnavului.

c) ungerea de şapte ori a celui bolnav cu Untdelemn Sfinţit, rostindu-se rugăciunea „Părinte Sfinte, Doctorul sufletelor şi al trupurilor...".

Untdelemnul sfinţit, ca şi apa Botezului, are puterea de a sfinţi sufletul şi de a tămădui trupul, de a izgoni bolile, de a vindeca rănile, de a curăţi întinăciunea păcatului şi de a împărtăşi mila şi îndurarea lui Dumnezeu. Untdelemnul şi făina binecuvântată la Sf. Maslu trebuie păstrate cu cinste în loc ales, folosit numai în scopuri curate şi evlavioase. Se obişnuieşte ca din făina şi untdelemnul de la Sf. Maslu să se facă o turtă din care gustă bolnavul sau prescuri pentru Sf. Liturghie, untdelemnul se pune în candelă să ardă, acasă sau în biserică. Beţişoarele folosite pentru ungere se îngroapă ori se ard, aruncându-se cenuşa în loc curat sau pe apă curgătoare.

Nu este corect ca la Sf. Maslu să se aducă obiecte de vestimentaţie sau poze ale unor bolnavi pe care preotul „să le citească". Respectivii bolnavi pot fi trecuţi pe pomelnic şi pomeniţi pentru sănătate.

Sf. Maslu, săvârşit de mai mulţi preoţi, făcut cu credinţă şi post pentru cei bolnavi, ungerea cu untdelemnul sfinţit reprezintă una dintre cele mai puternice slujbe şi rânduieli de vindecare a bolilor sufleteşti şi trupeşti în Biserica Ortodoxă.

Bibliografie

Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, *Teologia Dogmatică*, vol. III, Ed. I.B.M.B.O.R., Bucureşti, 1997, p. 135-137.

Învăţătura de credinţă creştină ortodoxă, Ed. I.B.M.B.O.R., Bucureşti, 2000, p. 285-286.

Arhid. Prof. Dr. Ioan Zăgrean şi Pr. Prof. Dr. Isidor Todoran, *Dogmatica Ortodoxă*, Ed. Renaşterea, Cluj-Napoca, 2007, p. 286-287.

Pr. Acad. Prof. Dr. Mircea Păcurariu, *Predici ocazionale*, ediţia a III-a, Ed. I.B.M.B.O.R., Bucureşti, 2010, p. 559-560.

P.S. Andrei Făgărăşanul,
Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului

• TELEGRAFUL EVENIMENT •

Interdisciplinaritatea – perspectiva unei teologii responsabile în vremea noastră

În înţelepciunea vechilor greci, în felul lor de a se raporta la ideea de valoare a unei cercetări sau a unui demers cuprins într-o carte, era adesea prezentă afirmaţia că există cărţi ale momentului şi cărţi ale eternităţii. În ce sens orice abil cercetător poate face dintr-un demers al prezentului o cale oferită omului contemporan, pentru a păşi spre eternitate, iată provocarea oricărui erudit, indiferent de domeniu, în a se afla în faţa unor coli albe de hârtie!...

Lucrarea pe care o prezentăm în rândurile ce urmează vizează atât prezentul fiecăruia dintre noi (pentru că e vorba de iminenţa suferinţei fizice şi procesul recuperării posttraumatice), cât şi eternitatea noastră, respectiv, felul în care ne gătim locul veşniciei (un proces spiritual), prin asumarea, încercarea, depăşirea traumelor fizice ce ni se pot întâmpla în viaţă.

În contextul dialogurilor ecumenice şi teologice care există între diferite Biserici creştine şi teologii acestora, într-o vreme în care efervescenţa demersului ecumenic a scăzut din intensitate, o astfel de apariţie editorială, ca cea pe care o prezentăm în aceste rânduri, prin care în perimetrul interdisciplinarităţii îşi face loc şi teologia, contribuind la concluzii ştiinţifice utile binelui oricărui creştin, indiferent de confesiune, ni se înfăţişează nu doar ca o paradigmă înspre unitatea eclesială căutată, ci şi ca o sursă de a evalua aportul teologiei la soluţionarea unor aspecte de natură medicală sau psihologică.

Dacă s-a afirmat faptul că trăim vremuri în care, în spaţiul public, creştinismul tinde să nu mai aibă acces, un demers ca cel al autorului prezentei cărţi ne arată exact contrariul: creştinismul este chemat în arena vieţii sociale să dea răspunsuri, conlucrând cu alte sfere de cercetare, spre binele omului, dincolo de culoarea lui confesională.

Lucrarea lui Raimar Kremer, cu titlul: *Religiozitatea şi atacul vascular cerebral*, apărută în limba germană, în primă ediţie, în anul 2001, la renumita editură „Peter Lang" din Frankfurt (290 p.), a fost prezentată ca lucrare de doctorat, în anul universitar 1998/1999, în cadrul Facultăţii de Filozofie, Istorie şi Ştiinţe Sociale a Universităţii „Friedrich Alexander" din Erlangen – Nürnberg. Lucrarea oferă prisma rezultatelor cuprinzătoare ale unui câmp de cercetare, încă neprelucrat suficient: religiozitatea şi resursele recuperării posttraumatice.

Pe baza categoriilor teoretice ale cunoaşterii şi ştiinţei (religiozitate, transcendenţă, individualitatea ca auto-referire), autorul dezvoltă propria teorie a recuperării religioase (p. 21-29), care integrează în egală măsură cunoştinţe de teologie, psihologie şi medicină.[1]

Abordând şi analizând recuperarea prin factori religioşi, dar şi profani, autorul integrează credinţa în Dumnezeu, apartenenţa la o comunitate religioasă, rolul evlaviei şi participarea la cult în rândul variabilelor operaţionale influenţabile, asociind recuperarea posttraumatică şi mântuirea, ca spaţiu comun al libertăţii şi al dramei (p. 76-77).

Particularizarea acestui demers e ilustrată în această lucrare prin cercetarea diferitelor raporturi existente între religiozitate sau abordarea recuperării din punct de vedere religios şi urmările fizico-psihice ale atacului vascular cerebral (AVC). Rezultatele amănunţite ale cercetării autorului confirmă ceea ce disciplinele particulare arătaseră deja (de exemplu, că femeile se recuperează diferit de bărbaţi, datorită evlaviei lor mai accentuate). Abordarea interdisciplinară a temei nu doar că e făcută cu multă competenţă şi abilitate de către autor, dar duce şi la un rezultat surprinzător de nou, cum ar fi: localizarea atacului vascular cerebral în domeniul recuperării spirituale!

Demersul de cercetare care stă la baza prezentei lucrări a fost iniţiat în primăvara anului 1997, originea sa aflându-se într-un proces clinic de evaluare, cu pacienţi care suferiseră un accident vascular cerebral. Realizarea acestui demers s-a desfăşurat pe baza aplicării mecanismului de *coping*[2], care întotdeauna a fost asumat şi fenomenului religiozităţii, ca o formă de înţelegere şi de acţiune a personalităţii umane, chiar dacă cercetarea nu a dovedit niciodată această afirmaţie. În acest sens, se arată că e suficientă influenţa stării de religiozitate ca resursă de recuperare pentru ca, odată cu declanşarea ei, evoluţia bolii să poată fi influenţată în mod pozitiv sau benefic.

Un real interes îl suscită, în prezenta lucrare, abordarea aspectului obiectiv al religiozităţii, funcţia religiozităţii, ca şi precizarea raportului dintre psihologie şi teologie, împreună cu tot ceea ce înseamnă concluzionarea stării de complementaritate dintre acestea. Nu în ultimul rând, e evidentă asumarea şi aprofundarea de către autorul cărţii a demersului de cercetare al lui Nicolaus Luhmann (1927-1998), celebru filozof şi sociolog german, care a dezvoltat aşa-numita teorie sistemică (systemtheorie), ce se ocupă cu observarea complexităţii „lumii întregi", respectiv cu complexitatea existenţei sociale/comunitare, pe care o distinge cu ajutorul diferenţei dintre sistem şi mediul înconjurător. Această diferenţă, care este descrisă de Luhmann drept „grade/nivele de complexitate", implică o „problemă": mediul este mult mai complex decât sistemul şi de aceea, sistemul este forţat să reducă complexitatea lumii, pentru a putea realiza o regulă de prelucrare a experienţelor.

Afirmam, de curând, faptul că, dacă Răsăritul poartă în el germenii unei spiritualităţi profunde, mistice, ca element distinct, Apusul are parte de un spirit pragmatic, chiar şi pe tărâm religios, pe care ştie să îl folosească adesea în scopuri nobile[3]. Întreaga tratare de către autor a legăturilor dintre religiozitate şi atacul vascular cerebral, complexitatea şi, totodată, amploarea cercetării întreprinse vin să ne certifice tocmai ceea ce am afirmat anterior.

Lucrarea lui Raimar Kremer comportă pentru noi o primă concluzie: un astfel de demers, ca cel al autorului cărţii, vine din spectrul teologiei ecumenice, îmbogăţind astfel sfera teologiei universale, inclusiv ortodoxe. O altă evidenţă ar fi că aduce sau readuce în atenţie asocierea teologiei cu conceptul de interdisciplinaritate.

Faptul că rezultatul cercetării în planul demersului teologic interdisciplinar la care autorul a recurs lasă deoparte confruntarea cu spiritul dogmatic-polemist, că rezultatul cercetării ştiinţifice, concluziile evidente, slujeşte omul în integralitatea lui, indiferent de forma de religiozitate căreia îi aparţine, dovedeşte, în mod plenar, câştigul deplin al unui astfel de demers de cercetare.

Cercetarea întreprinsă de Raimar Kremer ne arată felul în care tradiţia protestantă contemporană, dincolo de variaţiile ei de opinie asupra anumitor realităţi (poziţie specifică ethosului protestant), poate contribui la teologia pastorală ecumenică. Întreg demersul interdisciplinar de cercetare al autorului vizează spaţiul teologiei pastorale şi grija faţă de persoanele aflate în anumite stadii posttraumatice, după situaţii de accident cerebral vascular.

Prezenta lucrare ne ilustrează, de asemenea, că, în planul cercetării teologice ştiinţifice, nu ne putem fi suficienţi nouă înşine ca ortodocşi, catolici sau protestanţi, cultivând autosuficienţa sau perspectiva „porţilor închise", ci doar unindu-ne motivarea comună de a sluji omul contemporan, dincolo de particularităţile lui confesionale (fără a le neglija însă), vom putea fi utili actului responsabil de proclamare a Evangheliei, cât şi nevoilor de a alina orice suferinţă şi situaţie posttraumatică umană, indiferent de identitate confesională sau situare geografică.

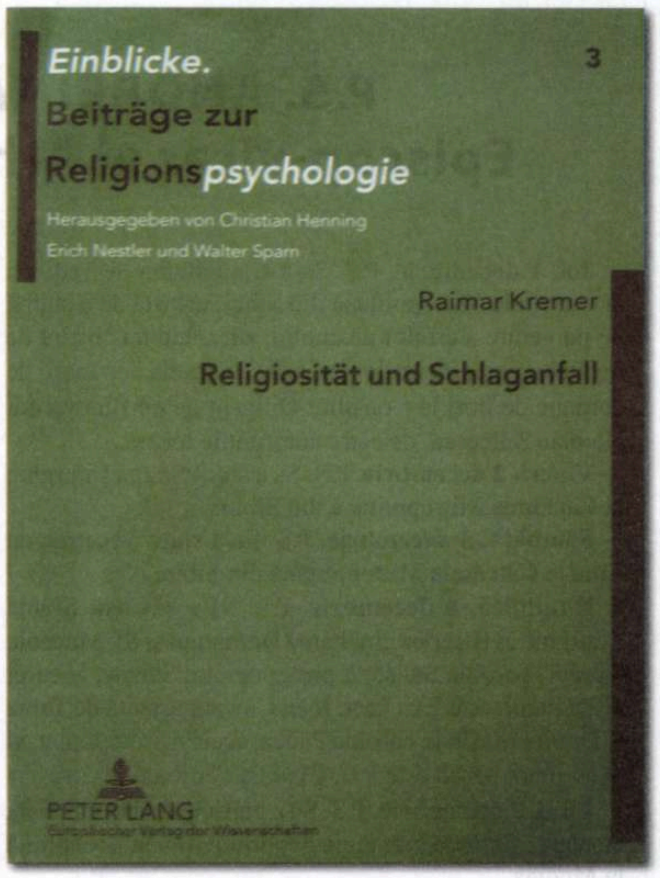

Cartea lui Raimar Kremer întruchipează, cu alte cuvinte, imperativul ca teologii responsabili ai vremii noastre să fie oameni ai interdisciplinarităţii. Dacă acest demers al interdisciplinarităţii implică transferul unor metode de la o disciplină la alta, cu scopul de a genera teorii, analize şi soluţii eficiente, în funcţie de demersul oricărei cercetări, atunci monospecializarea excesivă face imposibilă comunicarea eficientă între oameni şi între domenii ştiinţifice de cercetare, putând crea o lume monotonă, lipsită de soluţii concrete la problemele complexe ale omului contemporan. Concluzia la care ne ajută să ajungem autorul acestei cărţi este că teologia ca disciplină generală, asumând complementaritatea tuturor domeniilor ei, trebuie să fie responsabilă în sesizarea unei necesităţi vitale – aceea de a trece peste graniţele disciplinelor proprii, deschizând perspectiva interdisciplinarităţii!

Trăind vremuri caracterizate de multiculturalism şi pluriconfesionalism, vremuri deopotrivă ale deschiderii ecumenice, dar şi ale păstrării propriilor identităţi cultural-spirituale, considerăm că mesajul demersului de cercetare al autorului cărţii prezentate, este deopotrivă ştiinţific, prin metoda aplicată şi rezultatele obţinute, dar şi unul creştin, tratând felul în care durerea în situaţii traumatice, poate fi ameliorată sau vindecată. Deşi avem de-a face cu o carte care ilustrează un demers ştiinţific de cercetare profundă, în esenţa ei, această lucrare ne trimite tot la Evanghelie, îmbinând prezentul suferinţei posttraumatice cu alinarea acesteia prin trăirea religiozităţii, şi cu eternitatea! Iată de ce am considerat oportună prezentarea unei lucrări de excepţie, ce degajă un profund umanism spiritual!

---

[1] Lucrarea la care ne referim a fost premiată de către Universitatea „Friedrich Alexander" din Erlangen – Nürnberg, în anul 2000, ca una dintre cele mai bune teze de doctorat susţinute în anul universitar precedent, respectiv lucrarea reprezentativă a Facultăţii de Filozofie, Istorie şi Ştiinţe Sociale, sub aspectul reflectării principiului interdisciplinarităţii, între teologie, psihologie şi medicină.

[2] Potrivit *Wikipedia*, prin *coping* se înţelege un demers în sfera psihologiei, care implică efortul conştient de a rezolva probleme personale sau interpersonale, căutând să atenueze, să minimalizeze sau să facă tolerabil stresul sau conflictul. Scopul demersului îl reprezintă reducerea nivelurilor de stres. Felul în care un astfel de demers poate fi benefic ţine, în parte, de personalitatea persoanei în cauză, dar, de asemenea, în parte, şi de contextul social, mai precis, de natura mediului stresant.

[3] Ştefan Lucian Toma, *Învăţătura despre mântuire la Sf. Atanasie cel Mare şi Anselm de Canterbury*, Editura Andreiana, Sibiu, 2011, p. 15.

Diac. Dr. Ştefan L. TOMA

Preşedinte – Redactor-şef
ÎNALT PREASFINŢIT DR. LAURENŢIU STREZA
Vicepreşedinte
P.S. Andrei Făgărăşanul

COLEGIUL DE REDACŢIE

Pr. Prof. Dr. Mircea Păcurariu; Pr. Prof. Dr. Dumitru Abrudan; Pr. Dr. Savu Popa – *Consilier cultural*; Diac. Dr. Ştefan L. Toma – *Secretar de redacţie*; Pr. Prof. Dr. Ovidiu Moceanu; Pr. Conf. Dr. Constantin Necula; Pr. Dr. Călin Sămărghiţan; Pr. Dr. Cristian Muntean; Romeo Petraşciuc; Conf. Dr. Lucian Grozea; Asist. Dr. Maria Oprea; Natalia Corlean

ISSN 1223-8392

Tiparul executat la Tipografia Şaguniana – Sibiu

ARTICOLELE ŞI CORESPONDENŢA se primesc pe adresa: Redacţia „Telegrafului Român", 550179 – Sibiu, str. Mitropoliei, nr. 35; e-mail: telegrafulroman@yahoo.com. Articolele nepublicate nu se înapoiază.

ABONAMENTUL pentru anul 2012 este de 48 lei; cod IBAN RO34 RNCB 0227 0360 5879 0001. BCR Sibiu, str. Emil Cioran, nr. 1. Cod fiscal 44 79 403

Fondator:
Mitropolit Andrei Şaguna, 1853

Publicaţie bisericească a Arhiepiscopiei Sibiului

Telegraful Român

Anul 160 • nr. 5-8

1 şi 15 februarie 2012

HOTĂRÂREA SFÂNTULUI SINOD

privind revenirea în jurisdicţia Mitropoliei Ardealului a Arhiepiscopiei Albei Iulia, a Episcopiei Oradiei şi a Episcopiei Devei şi Hunedoarei

Biroul de Presă al Patriarhiei Române ne informează: În zilele de **16-17 februarie 2012**, în *Sala Sinodală* din Reşedinţa patriarhală, a avut loc şedinţa de lucru a Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, prezidată de Preafericitul Părinte Patriarh Daniel.

1. Sfântul Sinod a apreciat rezultatele colectei organizate în bisericile parohiale şi mănăstireşti din Patriarhia Română ca urmare a *Pastoralei Sfântului Sinod* cu tema **FAMILIA CREŞTINĂ AZI** din prima duminică a postului Naşterii Domnului (20 noiembrie 2011). (...) În urma acestei colecte au fost ajutate peste **65.000 de familii sărace**, peste **118.000 de copii** şi aproape **84.000 de persoane singure.**

2. Sfântul Sinod a evaluat rezultatele programului social **MASA BUCURIEI** derulat de *Patriarhia Română* şi societatea *Selgros Cash&Carry S.R.L.* în 13 eparhii din ţară. În anul 2011, aproape **18.000 de persoane asistate** (dublu faţă de anul 2010) din **210 instituţii social-filantropice** ale Patriarhiei Române au beneficiat de bunuri alimentare şi produse igienico-sanitare în valoare de peste **2.800.000 de lei,** oferite de *Selgros Cash&Carry S.R.L.*

3. Sfântul Sinod a analizat lucrarea social-filantropică a Bisericii desfăşurată în anul 2011 şi, în contextul crizei economice actuale, *recomandă clerului şi credincioşilor să intensifice lucrarea pastoral-socială pentru ajutorarea categoriilor sociale celor mai defavorizate (familii de vârstnici cu pensii mici, familii sărace cu mulţi copii, şi persoane singure şi sărace). O atenţie sporită trebuie acordată îngrijirii bolnavilor care pot fi ajutaţi prin rugăciune, vizite pastorale şi ajutor material pentru cumpărarea de medicamente sau intervenţii chirurgicale de urgenţă.*

În acelaşi timp, Sfântul Sinod consideră necesară identificarea urgentă de soluţii practice pentru rezolvarea problemelor sociale cu care se confruntă majoritatea românilor, *printr-o cooperare viabilă şi eficientă între unităţile bisericeşti ale Patriarhiei Române şi autorităţile administraţiei centrale şi locale, organizaţiile nonguvernamentale, precum şi alte instituţii abilitate, inclusiv în domeniul sprijinirii financiare a instituţiilor, proiectelor şi programelor social-filantropice şi de asistenţă socială ale unităţilor bisericeşti.*

4. Sfântul Sinod a luat act de dorinţa liber exprimată a clerului şi credincioşilor din Adunările eparhiale ale *Arhiepiscopiei Albei Iulia, Episcopiei Oradiei şi Episcopiei Devei şi Hunedoarei* privind revenirea în jurisdicţia *Mitropoliei Ardealului*. Ca atare, a fost aprobată modificarea jurisdicţiei teritoriale a celor două Mitropolii din Transilvania şi a *Mitropoliei Banatului*, după cum urmează:

Mitropolia Ardealului având ca eparhii sufragane:
Arhiepiscopia Sibiului,
Arhiepiscopia Albei Iulia,
Episcopia Ortodoxă Română a Oradiei,
Episcopia Covasnei şi Harghitei,
Episcopia Devei şi Hunedoarei;

Mitropolia Clujului, Maramureşului şi Sălajului având ca eparhii sufragane: *Arhiepiscopia Vadului, Feleacului şi Clujului, Episcopia Ortodoxă Română a Maramureşului şi Sătmarului şi Episcopia Sălajului;*

Mitropolia Banatului având ca eparhii sufragane: *Arhiepiscopia Timişoarei, Arhiepiscopia Aradului şi Episcopia Caransebeşului.*

Misiunea pastorală a preotului faţă de credincioşii bolnavi (II)

4. Mijloace ale păstoririi credincioşilor bolnavi

Păstorul sufletesc trebuie să folosească toate mijloacele pastorale necesare pentru a ajuta pe cei bolnavi să-şi dobândească mântuirea, dacă vor trece din această viaţă, iar dacă se vor însănătoşi să petreacă o viaţă virtuoasă, plăcută lui Dumnezeu şi oamenilor.

Prima lui grijă trebuie să fie cea *profilactică,* de ***înlăturare a păcatului***, care poate să fie cauza multor suferinţe umane, fizice şi sufleteşti. Stă în datoria preotului de a învăţa pe credincioşii săi că anumite păcate sunt nu numai încălcări ale Legii divine, ci şi ale *legilor firii*, lăsate de Dumnezeu în trupul nostru. Acestea aduc nu numai dezechilibrul sufletesc, ci şi trupesc. Sunt bine cunoscute urmările grave asupra organismului uman ale diferitelor patimi, cum sunt: *beţia, desfrâul, avortul* şi multe altele.

Pentru a se putea îngriji de cei bolnavi, preotul trebuie mai întâi *să-i viziteze* la locul lor de suferinţă. ***Vizitele pastorale*** trebuie pregătite, pentru a se ajunge la scopul propus. Preotul, aflând de la familie sau de la credincioşi de suferinţele unui fiu duhovnicesc, îl va vizita cât mai curând posibil, repetând apoi aceste vizite.

Pentru a urmări vizitarea periodică a tuturor celor aflaţi în suferinţă este bine ca preotul să ţină o evidenţă a lor. Vizitele cer timp, răbdare, mult tact pastoral, alegându-se cu grijă momentul cel mai potrivit din timpul zilei, nici prea de dimineaţă, nici seara. Durata vizitei trebuie rânduită după caz, pentru a nu obosi pe cel bolnav, ci a-i câştiga încrederea.

Cu amabilitate în privire, cu sinceritate şi afecţiune, prin cuvinte calde, izvorând din inimă, păstorul sufletesc va reuşi să vină în ajutorul celui aflat în suferinţă[1]. Primul lucru pe care trebuie să-l urmărească o vizită pastorală la cel bolnav este de a-l ajuta pe acesta să descopere *sensul creştin al suferinţei.* El trebuie să fie convins că, prin această *încercare*, Dumnezeu îl vrea aproape de Sine şi nu l-a părăsit. Astfel, suferinţa îi va fi spre folosul său duhovnicesc.

O îndatorire importantă a preotului faţă de cei bolnavi este *consolarea* şi *încurajarea* acestora. Păstorul sufletesc trebuie să aducă bucuria în sufletul şi existenţa celui bolnav, să trezească în el încrederea în Dumnezeu şi în puterile lui sufleteşti şi trupeşti.

Preotul va utiliza mai mult motivele supranaturale pentru mângâierea bolnavilor, înălţând gândul acestora de la cele pământeşti şi trecătoare la cele cereşti şi veşnice. Consolarea nu vindecă suferinţa, ci ajută la purtarea ei cu resemnare. Exemplele vii din istoria creştinismului privind răbdarea şi curajul în suferinţă, după pilda unică oferită de Hristos, sunt folositoare şi ducătoare la scop. Starea sufletească de nădejde şi încredere în ajutorul lui Dumnezeu va contribui la grăbirea procesului de însănătoşire.

Păstorul sufletesc va trebui să-l influenţeze pe cel bolnav să-şi recâştige *curajul,* să-şi refacă *„moralul”*. Moralul celui

(continuare în p. 4)

† Dr. LAURENŢIU STREZA,
Arhiepiscopul Sibiului şi Mitropolitul Ardealului

Din cuprins:

Pr. Lect. Dr. Daniel Buda, ***Uniatism pentru anglicani? (3)*** | pagina **2**

Arhid. Prof. Dr. Constantin Voicu, ***Slujirea omului*** | pagina **5**

Pr. Prof. Dr. Dumitru Abrudan, ***„Fericit este cel pe care l-ai ales şi l-ai primit, Doamne”.***
Pr. prof. dr. Ilie Moldovan s-a mutat la viaţa cea neîmbătrânitoare | pagina **6-7**

Emanuel Tăvală, ***Instituţia familiei în Noul Cod Civil al României*** | pagina **10**

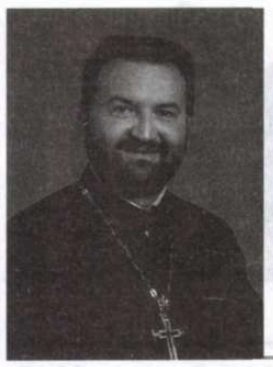

Pr. Lect. Dr.
DANIEL BUDA

UNIATISM PENTRU ANGLICANI?

II. Scurt excurs istoric:

3. Istoria Bisericii Romano-Catolice din Anglia

La sfârşitul anului trecut papa Benedict al XVI-lea a înfiinţat aşa-numitele „ordinariate personale" pentru aceia dintre anglicani care doresc să intre în comuniune deplină cu Biserica Romano-Catolică, dar şi să-şi păstreze identitatea lor confesională, slujbele şi tradiţiile anglicane. Asistăm, chiar sub ochii noştri, la crearea unei structuri ecleziale uniate adresate anglicanilor? Care sunt motivele care stau în spatele deciziei înfiinţării acestui „ordinariat personal"? Ce efect va avea această decizie pentru relaţiile dintre Biserici, pentru dialogul teologic şi pentru mişcarea ecumenică? Câţi anglicani se estimează că se vor alătura acestei noi structuri? Este cumva acest model al „ordinariatelor personale" doar începutul unor demersuri similare care se vor adresa şi altor tradiţii confesionale creştine? Ce înseamnă aceasta pentru noi, ortodocşii? O analiză a acestui nou fenomen în plină desfăşurare ne este propusă pe parcursul mai multor numere din *Telegraful Român* de către Pr. Lect. Dr. Daniel Buda.

Biserica Romano-Catolică din Anglia se consideră a fi urmaşa directă a creştinismului care a ajuns în Anglia în secolele I-II. La începutul secolului al IV-lea, Biserica romano-britanică avea deja cel puţin un episcop, de vreme ce a fost reprezentată la sinodul de la Arles (314) de unul, pe nume Restitutus. După retragerea romană din Britania, o serie de popoare germanice au invadat teritoriul acesteia, ceea ce a dus la izolarea insulelor britanice şi la regresul creştinismului în general. Totuşi, religia creştină a continuat să înflorească în regiunile vecine Irlandei prin misiunile venite de aici, cea mai cunoscută fiind cea a Sfântului Columban. În această perioadă, în Britania şi Irlanda creştinismul s-a dezvoltat într-o direcţie aparte, ceea ce face să se vorbească de un „creştinism celtic". Caracteristicile de bază ale acestuia erau o spiritualitate monahală aparte şi calcularea datei Paştilor după propriile criterii. Totuşi, istoricii, mai ales cei romano-catolici, nu consideră creştinismul celtic ca fiind distins de cel vest-european.

Încreştinarea masivă a Angliei a început în 597, când papa Grigorie cel Mare (590-604) l-a trimis pe Sfântul Augustin de Canterbury cu 40 de misionari să-i evanghelizeze pe anglo-saxoni. Procesul de evanghelizare s-a încheiat în secolul al VII-lea. Această „misiune gregoriană" – cum este numită în Anglia – a fost prima misiune oficială papală. Sfântul Augustin de Canterbury a înfiinţat o arhiepiscopie în Canterbury, vechea capitală a Kentului, primind mai înainte *pallium*-ul de la Roma. S-a reuşit o bună armonizare cu creştinismul dinaintea misiunii gregoriene. S-a găsit o soluţie pentru celebrarea datei Paştilor, iar în ceea ce priveşte monahismul şi regulile lui misionarii au introdus regula Sfântului Benedict în mănăstirile anglo-saxone. Un rol important în această implementare l-a jucat Sf. Wilfrid, un benedictin care în 664 a ajuns arhiepiscop de York.

În Evul Mediu, Biserica din Anglia, aflată în comuniune deplină cu papa de la Roma, a desfăşurat o activitate socială şi spitalicească, mai ales prin mănăstirile de la Shaftesbury şi Shrewsbury, precum şi educaţională prin Universităţile Oxford şi Cambridge. Papii Grigorie IX (1227-1241), Nicolae IV (1288-1292) şi Ioan XXII (1316-1334) au oferit Cambridge-ului protecţie legală şi statut pentru a putea concura cu alte universităţi medievale europene. Pelerinajele au cunoscut, de asemenea, o bună dezvoltare. Un important loc de pelerinaj a fost satul Walsingham, unde era construită o replică a casei Fecioarei Maria din Nazaret. Casa a fost construită de o nobilă pe nume Richeldis de Faverches, potrivit unei porunci primite în timpul unei viziuni a Fecioarei Maria, petrecută în anul 1061. Canterbury a devenit un important loc de pelerinaj datorită arhiepiscopului Thomas Becket, care a fost ucis în catedrală de adepţii regelui Henric al II-lea. Becket a fost repede canonizat, iar memoria lui a a tras mulţi pelerini la Canterbury. În sfârşit, poporul englez a dat un papă în perioada Evului Mediu, anume pe Adrian al IV-lea (1154-1159).

Separarea de Roma a avut loc în anul 1534, în vremea regelui Henric al VIII-lea, în contextul arătat într-unul din numerele anterioare (vezi *„Uniatism pentru anglicani? II. Scurt excurs istoric: 1. Întemeierea şi evoluţia Bisericii Anglicane"*, în *Telegraful Român*, nr. 25-28/ 1 şi 15 iul. 2011, p. 2). Biserica Angliei a revenit pentru scurtă vreme, între anii 1553 şi 1558, în comuniune cu Roma, în vremea reginei Maria I, care a fost o catolică înfocată. Ea era convinsă că misiunea ei era de a face din Anglia o ţară catolică. Deşi s-a bazat pe sprijinul unor familii nobiliare şi pe dorinţa anumitor parohii de a reveni în comuniune cu Roma, ea a devenit impopulară din cauza arderii pe rug a peste 300 de protestanţi. Istoria a reţinut-o cu supranumele de „bloody Mary". De asemenea, vreme de secole, orice încercare de revenire în comuniune cu Roma a fost blamată cu ajutorul crimelor comise de această regină. Urmaşa ei, Elisabeta I (1558-1603), a reuşit ca la finalul domniei sale catolicii să reprezinte în mod evident o minoritate în Anglia. Politica ei anticatolică a fost caracterizată la început de măsuri lipsite de extremism, de exemplu: de modificarea cărţilor de rugăciune în aşa fel, încât mulţi catolici englezi puteau să participe la slujbă alături de vecinii lor protestantizaţi fără a realiza acest lucru. În 1570, papa Pius V (1566-1572) a interzis acest lucru prin bula *Regnans Excelsis,* prin care a declarat-o pe Elisabeta I drept regină nelegitimă şi a excomunicat-o.

Această excomunicare a venit în contextul unor războaie dintre Anglia şi puteri catolice precum: Franţa şi Spania („invincibila armada" – încercarea Spaniei de a invada Anglia cu ajutorul unei uriaşe flote – a avut loc în 1588) şi a cauzat o excitare a sentimentelor naţionaliste engleze. În acea vreme, a fi loial Angliei însemna a nu fi în comuniune cu Roma şi a fi adept al ideilor protestante, în vreme ce a fi catolic era asimilat cu trădarea. În această situaţie şi politica anticatolică a reginei Elisabeta I s-a radicalizat. Ea a declarat orice preot catolic şi pe oricine îl tăinuia sau ajuta ca fiind vinovat de trădare. În vremea ei au fost executaţi mai mulţi catolici, inclusiv verişoara ei Maria, regina scoţienilor. Datorită acestor persecuţii, preoţii catolici pentru Anglia au fost educaţi la „colegii engleze" deschise în afara ţării, precum la: Roma, Douai (Olanda spaniolă), Sevilia sau Valladolid (Spania).

În vremea dinastiei stuarţilor, regele Iacov I (1603-1625) a luat anumite măsuri de toleranţă faţă de catolici, până la „complotul prafului de puşcă" (5 nov. 1605), când s-a descoperit că un grup de catolici puseseră la cale asasinarea regelui şi a membrilor Parlamentului, cu ocazia deschiderii acestuia, şi instituirea unei monarhii catolice. A urmat o politică greu de definit, un amestec de toleranţă presărată cu măsuri anticatolice. În vremea regelui Carol (1625-1649), care a avut o soţie catolică, a urmat o oarecare reînviorare a catolicismului în Anglia, mai ales în rândul claselor înalte. La palat exista, datorită reginei catolice, un preot capelan catolic. Multe din legile anticatolice au devenit literă moartă. De asemenea, reforma catolică de pe continent a început să aibă influenţă în insule. Această înviorare a catolicismului, tolerată de rege, a contribuit, printre altele, la crearea unor grupuri reacţionare în interiorul Bisericii Angliei din care s-a desprins mai târziu gruparea puritanilor. Conflictul dintre ei şi rege a dus la ceea ce istoria numeşte „războiul civil englez", în vremea căruia catolicii în marea lor majoritate l-au susţinut pe rege. Victoria parlamentariştilor a dus la instaurarea unui regim anticatolic (dar şi antianglican), condus de Oliver Cromwell. Restaurarea monarhiei sub Carol II (1660-1685) a adus cu sine şi restaurarea influenţei catolice din vremea tatălui său. Carol al II-lea, deşi a fost educat catolic şi simpatiza catolicismul, a înţeles că opinia publică engleză este dominată de sentimente anticatolice. De aceea, din raţiuni practice, a cerut oricui era instalat într-o funcţie publică sau era membru al Parlamentului să se dezică de învăţături catolice, precum: transsubstanţierea. La fel ca tatăl său, a fost căsătorit cu o catolică şi se pare că pe patul de moarte a devenit şi el catolic.

După Carol II a urmat la putere fratele lui, Iacob II (1685-1688). Urcarea acestuia pe tron a creat o puternică opoziţie, pentru că el s-a convertit la catolicism în 1668-1669. Mai mult, în 1678 s-a descoperit, de către un cleric anglican pe nume Titus Oates, aşa-numitul „complot papistaş" care ar fi pus la cale uciderea lui Carol II şi aducerea la putere a lui Iacob, ceea ce a declanşat o isterie publică împotriva catolicilor, pe care Carol II nu a încercat să o stăpânească. În ciuda opoziţiei, Iacob II a devenit rege în 1685, fiind primul rege de la Maria I încoace care a fost în mod deschis catolic şi ultimul din istoria Angliei. El a promis toleranţă atât faţă de catolici, cât şi faţă de protestanţi, însă anumite măsuri ale sale, care arătau intenţia de a recatoliciza Biserica Angliei, au dus la „revoluţia glorioasă" care l-a înlăturat pe Iacob II de pe tron şi a adus-o pe sora sa protestantă şi pe cumnatul lui – Maria II, respectiv William III (1689-1702) – pe tron. Regele catolic, împreună cu mulţi nobili, a plecat în exil. A fost emis *Actul de reglementare* (Act of Settlement din 1701) – valabil şi astăzi, cu excepţia prevederii legate de căsătorie –, care excludea de la tron orice catolic sau pe oricine se căsătorea cu un catolic.

Perioada dintre 1688 şi începutul secolului al XIX-lea este considerată a fi cea mai nefastă pentru catolicii din Anglia. Deşi nu a existat vreo persecuţie violentă împotriva lor, catolicii au fost privaţi de anumite drepturi civile: le-au fost mult limitate dreptul la proprietate şi dreptul de a moşteni, li s-au impus taxe suplimentare, interdicţia de a-şi trimite copiii la studii peste hotare la şcoli catolice sau de a vota, iar preoţii riscau tot timpul închisoarea. Numărul catolicilor în societatea engleză a cunoscut acum o importantă scădere. Doar puţine comunităţi de catolici au supravieţuit intacte acestei perioade. Doar papa Clement al XI-lea (1700-1721) a încercat să aducă aminte ce anume a însemnat cândva Anglia pentru catolicism, prin

(continuare în p. 11)

LITURGHIE • PASTORAȚIE • MĂRTURISIRE

Î.P.S. Dr. LAURENȚIU STREZA, Arhiepiscopul Sibiului şi Mitropolitul Ardealului

Duminică, 1 ianuarie. Î.P.S. Sa a săvârşit, la Catedrala Mitropolitană din Sibiu, rânduiala liturgică specifică pentru noaptea dintre ani şi a adresat credincioşilor un cuvânt de binecuvântare. Dimineaţa, în acelaşi loc, a oficiat Sf. Liturghie şi a adresat credincioşilor un cuvânt de învăţătură. Cu ocazia Anului Nou, a oferit o recepţie la reşedinţa mitropolitană, la care au fost invitaţi preoţii slujitori şi membrii corului Catedralei Mitropolitane.

Luni, 2 ianuarie. A vizitat şantierul de lucrări de la Complexul Monahal Păltiniş.

Marţi, 3 ianuarie. A prezidat şedinţa Permanenţei Consiliului Eparhial al Arhiepiscopiei Sibiului.

Miercuri, 4 ianuarie. A avut program de lucru la cabinet.

Vineri, 6 ianuarie – *Praznicul Botezului Domnului.* A săvârşit Sf. Liturghie la Catedrala Mitropolitană. În aceeaşi zi, a oficiat, în Piaţa Mare a oraşului, slujba de Sfinţire Mare a apei, la care au participat preoţii şi credincioşii din municipiul Sibiu, precum şi o serie de oficialităţi locale. A adresat credincioşilor prezenţi un cuvânt de învăţătură.

Sâmbătă, 7 ianuarie – *Soborul Sf. Ioan Botezătorul.* A săvârşit Sf. Liturghie la Catedrala „Sf. Ioan Botezătorul" din Făgăraş şi a adresat credincioşilor un cuvânt de învăţătură. În aceeaşi zi, a participat la sărbătoarea tradiţională a întrunirii „cetelor de feciori" din Ţara Făgăraşului, ocazie cu care a adresat celor prezenţi un cuvânt de binecuvântare.

Duminică, 8 ianuarie. A săvârşit Sf. Liturghie şi a adresat credincioşilor un cuvânt de învăţătură, la Biserica „Înălţarea Domnului" a parohiei Tohanul Vechi I, protopopiatul Bran-Zărneşti. L-a hirotonit întru preot pe diaconul Vasile Alexandru Prodea şi l-a instalat în parohie.

Luni, 9 ianuarie. A avut program de audienţe şi lucrări de birou. A prezidat şedinţa Permanenţei Consiliului Eparhial al Arhiepiscopiei Sibiului.

Marţi, 10 ianuarie. A avut program de audienţe. A participat la şedinţa consiliului profesoral al Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna". A predat cursuri de Teologie Liturgică la Facultatea de Teologie.

Miercuri, 11 ianuarie. A participat la Sf. Liturghie, oficiată la Capela Facultăţii de Teologie. A avut program de lucru la cabinet.

Vineri, 13 ianuarie. A participat la Sf. Liturghie, oficiată la capela Facultăţii de Teologie. A prezidat şedinţa Permanenţei Consiliului Eparhial al Arhiepiscopiei Sibiului.

Sâmbătă, 14 ianuarie. A participat la ceremonia depunerii jurământului de credinţă al militarilor de la Centrul de Instruire pentru Artilerie Terestră şi Artilerie Antiaeriană „Ioan Vodă" din Sibiu. Cu această ocazie a adresat celor prezenţi un cuvânt de binecuvântare.

Duminică, 15 ianuarie. A săvârşit Sf. Liturghie şi a adresat credincioşilor un cuvânt de învăţătură la Biserica „Sf. Antonie cel Mare" din Sibiu.

Luni, 16 ianuarie. A avut program de audienţe. A prezidat şedinţa Permanenţei Consiliului Eparhial al Arhiepiscopiei Sibiului.

Marţi, 17 ianuarie. Î.P.S. Sa a slujit Sfânta Liturghie la Catedrala Mitropolitană din Sibiu, înconjurat de toţi preoţii slujitori din protopopiatul Sibiu. A oficiat apoi o slujbă de pomenire pentru regretatul mitropolit al Ardealului, Antonie Plămădeală. În aceeaşi zi, a predat cursuri de Teologie Liturgică la Facultatea de Teologie. A avut program de audienţe. A prezidat şedinţa consiliului profesoral de la Facultatea de Teologie „Andrei Şaguna" din Sibiu.

Miercuri, 18 ianuarie. A participat la Sf. Liturghie, oficiată la Capela Facultăţii de Teologie. A prezidat şedinţa Permanenţei Consiliului Eparhial al Arhiepiscopiei Sibiului. Seara, cu ocazia încheierii săptămânii de rugăciune pentru unitatea creştină, Î.P.S. Sa a participat la slujba Vecerniei de la Catedrala Mitropolitană, la care au asistat reprezentanţi ai celorlalte confesiuni din oraş, şi a adresat celor prezenţi un cuvânt de învăţătură.

Vineri, 20 ianuarie. A prezidat şedinţa Permanenţei Consiliului Eparhial al Arhiepiscopiei Sibiului. A avut program de lucru la cabinet.

Sâmbătă, 21 ianuarie. A participat la Sf. Liturghie şi la slujba de Tedeum, oficiate de către P.S. Andrei Făgărăşanul, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului, la Capela mitropolitană, cu ocazia deschiderii lucrărilor şedinţei Consiliului Eparhial şi a Adunării Eparhiale a Arhiepiscopiei Sibiului. A prezidat şedinţele Consiliului Eparhial şi Adunării Eparhiale, în cadrul cărora s-au prezentat rapoartele de activitate pe anul 2011, pe sectoare şi protopopiate.

Duminică, 22 ianuarie. A slujit Sf. Liturghie şi a adresat credincioşilor un cuvânt de învăţătură la biserica „Adormirea Maicii Domnului" din oraşul Sălişte. L-a instalat în funcţia de preot paroh pe P.C. pr. Ioan Claudiu Teşa.

Luni, 23 ianuarie. A avut program de audienţe şi lucrări de birou.

Marţi, 24 ianuarie. A predat cursuri de Teologie Liturgică la Facultatea de Teologie. În aceeaşi zi, a participat la inaugurarea ansamblului arhitectural „Mihai Viteazul" de la Unitatea Militară Baza 2 Logistică Teritorială „Şelimbăr" din Sibiu, ocazie cu care a adresat celor prezenţi un cuvânt de binecuvântare.

Miercuri, 25 ianuarie. A participat la Sf. Liturghie, oficiată la Capela Facultăţii de Teologie. A examinat, la Teologie Liturgică, pe masteranzii anului II ai Facultăţii.

Joi, 26 ianuarie. A participat, la sediul Inspectoratului de Jandarmi Judeţean Sibiu, la şedinţa de evaluare a Inspectoratului pe anul 2011. Cu această ocazie, Î.P.S. Sa a adresat celor prezenţi un cuvânt de binecuvântare. A prezidat şedinţa consiliului profesoral de la Facultatea de Teologie.

Vineri, 27 ianuarie. A examinat, la Teologie Liturgică pe masteranzii anului I de la Facultatea de Teologie.

Sâmbătă, 29 ianuarie. A slujit Sfânta Liturghie şi a adresat credincioşilor un cuvânt de învăţătură la Biserica „Sfinţii Trei Ierarhi" din parohia Făgăraş-Combinat.

Luni, 30 ianuarie – *Sărbătoarea Sfinţilor Trei Ierarhi: Vasile, Grigore şi Ioan.* A săvârşit Sf. Liturghie la Catedrala Mitropolitană şi a adresat credincioşilor şi studenţilor prezenţi un cuvânt de învăţătură. L-a hirotesit duhovnic pe părintele Flaviu Fleşer, slujitor la Capela „Sfinţii Apostoli Petru şi Pavel" de la cimitirul din Mediaş. A participat, în Aula „Mitropolit Ioan Meţianu" a Facultăţii de Teologie din Sibiu, la sesiunea de comunicări ştiinţifice organizată cu prilejul prăznuirii Sfinţilor Trei Ierarhi: Vasile cel Mare, Grigorie de Nazianz şi Ioan Gură de Aur, în cadrul căreia asist. dr. Ciprian Toroczkai a prezentat lucrarea „Persoană şi natură: contribuţia Sfinţilor Trei Ierarhi reflectată în dezbaterile teologice contemporane".

Marţi, 31 ianuarie. A avut program de audienţe şi lucrări de birou. A participat la şedinţa Senatului Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu.

Pr. Dr. Cristian VAIDA

Î.P.S. Laurenţiu al Ardealului a participat la întâlnirea cu un grup de ambasadori la Palatul Patriarhiei din Bucureşti

În ziua de 13 februarie 2012, la Palatul Patriarhiei, a avut loc o întâlnire de lucru între Comisia pregătitoare a Bisericii Ortodoxe Române pentru dialogul cu Biserica Română Unită cu Roma, Greco-Catolică, formată din Înaltpreasfinţitul Părinte Laurenţiu, Mitropolitul Ardealului, Înaltpreasfinţitul Părinte Andrei, Mitropolitul Clujului, Albei, Crişanei şi Maramureşului, Preasfinţitul Părinte Ciprian Câmpineanul, Episcop-vicar patriarhal, şi un grup de ambasadori acreditaţi la Bucureşti, format din Excelenţele lor Mark Gitenstein, Ambasadorul Statelor Unite, Mario Cospito, Ambasadorul Italiei, Estanislao de Grandes Pascual, Ambasadorul Spaniei, Michael Schwarzinger, Ambasadorul Austriei, Philipp Beaulne, Ambasadorul Canadei, şi Jose Antonio Arrospide del Busto, Ambasadorul Republicii Peru. La întrevedere a mai participat şi Monseniorul Baudouin Muankembe, reprezentantul Nunţiului Apostolic în România.

În timpul întâlnirii, în urma discuţiilor privitoare la diferite aspecte ale relaţiilor dintre Biserica Ortodoxă Română şi Biserica Română Unită cu Roma, Greco-Catolică, participanţii au ajuns la concluzia că reluarea dialogului cât mai curând posibil rămâne modalitatea cea mai potrivită pentru rezolvarea neînţelegerilor dintre cele două Biserici româneşti.

La final, concluziile întâlnirii au fost prezentate de către participanţi Preafericitului Părinte Patriarh Daniel, care a subliniat că Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a avut iniţiativa reluării dialogului cu Biserica Română Unită cu Roma, Greco-Catolică, încă din iulie 2010. În acelaşi timp, Patriarhul României a reiterat propunerea ca pe agenda de lucru a Comisiei Mixte de Dialog să fie incluse şi teme actuale din activitatea pastoral-socială a celor două Biserici (fenomenul migraţiei, activităţi cu tineretul, îngrijirea bolnavilor etc.).

BIROUL DE PRESĂ AL PATRIARHIEI ROMÂNE

Misiunea pastorală a preotului faţă de credincioşii bolnavi (II)

(urmare din p. 1)

bolnav nu trebuie confundat cu *„optimismul”*, întreţinut în speranţa vindecării. Moralul este mai întâi curajul pe care trebuie să-l deţină orice bolnav, indiferent de gravitatea bolii sale. Preotul trebuie să aibă el însuşi mult curaj spre a-l împărtăşi şi altora. Curajul lui se va întări pe măsură ce se împărtăşeşte din curajul altora. Evitarea discuţiilor cu cel bolnav despre suferinţă este o lipsă de curaj.

Credinţa este cea care poate genera mult curaj, cum au dovedit-o sfinţii martiri. Când Dumnezeu este Cel care îţi dă curajul, El ţi-l dă în mod deplin. *„Apropiindu-se de Hristos, fiecare găseşte curajul de a se recunoaşte aşa cum este, de a se accepta el însuşi, pentru că este acceptat, iertat şi iubit de Iisus aşa cum este”*[2].

Păstorul sufletesc trebuie să-l ajute pe cel bolnav să-şi depăşească stările de slăbiciune, ca: *irascibilitatea, neîncrederea, pretenţiile nesăbuite* şi altele, care devin o povară pentru cei din jurul său. Pe cei ai casei îi va ajuta să-l înţeleagă pe bolnav şi să-l înconjoare cu atenţie şi afecţiune.

Vizitarea pastorală a bolnavilor poate fi întregită şi prin cercetarea acestora de către credincioşii parohiei, pregătiţi şi îndrumaţi de părintele lor duhovnicesc, prin predici sau chiar la Taina Mărturisirii. A şti să faci o vizită folositoare la un bolnav este o adevărată artă[3]. Credincioşii pot sprijini astfel activitatea preotului, contracarând acţiunile prozelitiste ale celor străini de Ortodoxie, care se prezintă celor în suferinţă drept trimişi ai lui Dumnezeu la aceştia.

Călăuzirea bolnavului spre o preocupare sfântă, ferindu-l de plictiseală şi singurătate, se realizează prin antrenarea lui la *rugăciune* şi la *lecturi ziditoare de suflet*. Rugăciunea este pentru suflet ceea ce este medicamentul pentru trup. Lipsa bolnavului de la serviciul divin din biserică trebuie împlinită prin urmărirea acesteia la ***Tv sau Radio Trinitas***, sau prin alte rugăciuni.

Mai întâi, preotul este dator să-i înveţe pe bolnavi să se roage din toată inima, cu căldură şi nădejde în ajutorul lui Dumnezeu. *Cărţile de rugăciuni, Psaltirea, Noul Testament* sunt de mare ajutor în acest sens. Lecturile din vieţile sfinţilor îi vor zidi şi întări sufleteşte[4].

Preotul trebuie să se roage el însuşi, dezinteresat, pentru cel bolnav, atât în biserică, cât şi la locul lui de suferinţă.

„Cei mai mulţi dintre bolnavi pot avea în zilele de suferinţă o nouă ocazie de a înţelege mai bine puterea rugăciunii. încrederea lor nu este numai stimulată, ci chiar întărită dacă văd că preotul lor nu se bazează pe propriile sale puteri, ci cere sfatul lui Dumnezeu în rugăciune şi Îl imploră să-l ajute şi să-i întărească. Ei aşteaptă să se roage cu ei şi pentru ei, să se întreţină cu ei despre lucruri supranaturale şi să le aducă o consolare puternică şi binefăcătoare, care izvorăşte dintr-o inimă care se roagă”[5].

Orice vizită trebuie să înceapă cu *binecuvântarea bolnavului* şi să se încheie cu *rugăciuni pentru sănătatea şi ajutorul său*. Se pot adăuga, după caz, din rugăciunile de dezlegare şi de mijlocire pentru bolnavi, cuprinse în Molitfelnic.

„Un om care se roagă evită cuvintele nesemnificative; ceea ce zice şi face poartă amprenta încrederii sale în Dumnezeu, a certitudinii izvorâte din rugăciune, certitudine care câştigă pe bolnav, dându-i lui sentimentul de siguranţă”[6].

Preotul trebuie, deci, să se roage împreună cu cel bolnav, antrenându-l şi pe el, şi pe cei din jurul lui la o rugăciune comună. Casa celui bolnav se transformă astfel într-un *„altar al rugăciunii”*.

Preotul trebuie să aibă în grija sa şi pe cei internaţi în spitale sau în alte instituţii medicale, vizitându-i după posibilităţi, acolo unde ei aşteaptă să-şi redobândească sănătatea. Prezenţa sa, cuvintele de mângâiere şi încurajare vor influenţa mult starea sufletească a celui bolnav, făcând astfel ca tratamentul medical să devină cât mai eficient.

O altă îndatorire majoră a preotului faţă de cei bolnavi este şi ***mărturisirea* şi *împărtăşirea*** lor cu Trupul şi Sângele Domnului. Preotul trebuie să se îngrijească de a administra cât mai des celor bolnavi Sfintele Taine, pregătindu-i cu multă responsabilitate pentru unirea cu Hristos. Nu trebuie aşteptat ceasul morţii pentru primirea Sfintei Euharistii. Sfânta Împărtăşanie este, într-adevăr, *„merinde”* pentru viaţa veşnică, dar, în primul rând, ea se dă ca hrană cerească pentru întreţinerea vieţii duhovniceşti, pentru sănătate şi iertarea păcatelor. Primirea Sf. Taine aduce celui bolnav mulţumirea şi pacea sufletească deplină.

Cel bolnav trebuie să dorească el însuşi primirea Sf. Taine. De aceea, preotul poate fi ajutat şi de familie sau de alţi credincioşi, care să-l îndrume pe bolnav spre această împlinire. Preotul însuşi trebuie să câştige încrederea bolnavului, pentru ca acesta să-şi deschidă sufletul către Dumnezeu.

Spovedania celor bolnavi necesită şi ea multă atenţie şi implică multă responsabilitate. În cazul supravieţuirii unuia care a fost dezlegat pentru păcate grele şi împărtăşit grabnic, preotul va proceda cu multă înţelepciune şi răspundere, ajutându-l să se vindece deplin, împlinindu-şi canonul cuvenit.

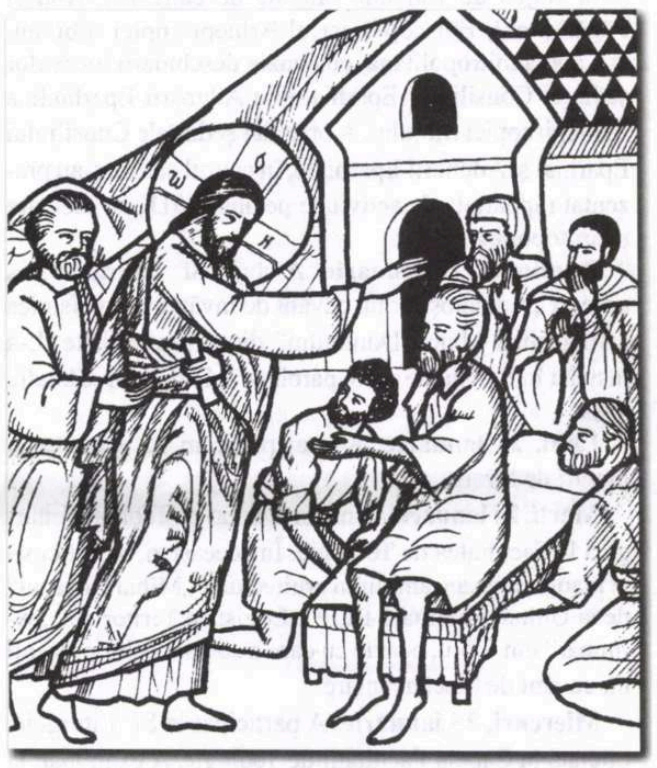

Spre ajutorarea celor bolnavi, Mântuitorul a rânduit ***Taina Sfântului Maslu***, prin care se împărtăşeşte darul vindecării trupului şi iertarea păcatelor, adică sănătatea sufletească şi trupească. De aceea, bolnavul, după ce a fost spovedit, este pregătit pentru primirea Tainei Sfântului Maslu.

Preotul are îndatorirea de a administra celor bolnavi această taină, după cuvântul Sf. Ap. Iacov: *„Este cineva bolnav între voi? Să cheme preoţii Bisericii şi să se roage pentru el, ungându-l cu untdelemn, în numele Domnului” (Iacov* V, 14).

Rânduiala Sfântului Maslu este cea mai bogată în conţinut dintre Sfintele Taine şi cea mai stăruitoare, săvârşindu-se de mai mulţi preoţi, şi prin aceasta mult folositoare tuturor credincioşilor, bolnavi sufleteşte sau trupeşte. Canonul, atribuit lui Arsenie, pregăteşte atmosfera duhovnicească necesară tainei propriu-zise, în cadrul căreia se sfinţeşte materia tainei, untdelemnul, prin invocarea Duhului Sfânt, de 7 ori, urmată de administrarea tainei prin repetarea de 7 ori a următoarelor 5 elemente componente: Apostol, Evanghelie, ectenie, rugăciune şi ungere. Taina se încheie prin rugăciune de dezlegare, rostită cu Sfânta Evanghelie deschisă deasupra capului celui bolnav.

Rugăciunile pătrunzătoare, cele şapte pericope din Apostol şi Evanghelii, cele şapte ungeri cu untdelemn sfinţit vor revărsa harul cel tămăduitor al lui Dumnezeu, mângâiere şi întărire peste cel bolnav.

Prin Taina Sf. Maslu, Biserica nu vine să dea sănătatea celui bolnav, înlocuind medicina care şi-a epuizat propriile sale posibilităţi. *„Biserica vine pentru a introduce acest om în iubirea, lumina şi viaţa lui Hristos. Ea nu vine numai pentru a-l „reconforta” în suferinţă, pentru a-l „ajuta”, ci pentru a-l face „martir”, un „mărturisitor” al lui Hristos în chiar inima suferinţelor sale. Un martir este unul care „vede cerurile deschise şi pe Fiul Omului stând de-a dreapta lui Dumnezeu” (Fapte VII, 56). Un martir este unul pentru care Dumnezeu nu este altă – şi ultimă – şansă de încetare a îngrozitoarelor chinuri. Dumnezeu este însăşi viaţa sa şi astfel totul în viaţa sa tinde spre Dumnezeu şi se ridică spre deplinătatea iubirii”*[7].

În cazuri speciale, preotul trebuie să fie alături de cei aflaţi în suferinţă şi prin ***ajutoare materiale***, acordate după caz, fie de la parohie, fie din partea sa, stimulând astfel prin exemplul său şi pe alţi credincioşi dispuşi a le veni în ajutor celor nevoiaşi. În această privinţă, părintele duhovnicesc trebuie să ofere el însuşi ajutorul şi serviciile sale celor ce au nevoie, fără să aştepte să fie solicitat de aceştia. Oferirea, în orice caz de necesitate, de a transporta cu maşina proprie pe cei bolnavi la spital, pentru primirea ajutorului instituţiei de specialitate, va fi pentru preot nu numai o faptă pilduitoare, ci un adevărat act de iubire faţă de fiii săi duhovniceşti, care îi va spori prestigiul în faţa acestora.

5. Misiunea preotului de caritate din instituţiile de sănătate

În instituţiile de sănătate îşi desfăşoară activitatea pastoral-misionară, cu totul specială, *preoţii de caritate*, care slujesc în capele sau biserici anume rânduite şi amenajate, îndeplinind rolul lor liturgic şi sacramental pentru ajutorarea credincioşilor bolnavi, veniţi din diferite parohii pentru însănătoşirea lor. Cu binecuvântarea chiriarhul locului şi în strânsă legătură cu preoţii parohi, a căror misiune o continuă, preoţii din spitale Îl aduc pe Hristos, Tămăduitorul a toate, alături de cel aflat în suferinţă, ca să-i întărească şi să-i lumineze pe doctorii trupeşti, pentru o vindecare deplină, sufletească şi trupească a celui bolnav.

Lucrarea sacramentală a Bisericii, împărtăşită celor aflaţi în suferinţă pe patul spitalului, le va oferi acestora puterea de a se lupta cu boala, prin curăţirea sufletului şi întărirea trupului, lucrare care va depăşi simpla *psihoterapie* şi va constitui o adevărată lucrare *taumaturgică divină*. Sfânta Împărtăşanie cu Trupul şi Sângele Mântuitorului va constitui hrană cerească, întărire în credinţă şi încredinţarea puternică în ajutorul harului divin.

Părintele duhovnicesc îl poate însoţi şi sprijini pe medic în consultarea bolnavilor, în tratarea lor, adăugând harul divin la tămăduirea celor aflaţi în suferinţă. Dar, mai ales, va contribui la pregătirea bolnavilor înaintea unor intervenţii chirurgicale, încredinţându-i pe toţi că *„medicul taie, iar Dumnezeu vindecă”*. De mare ajutor este preotul de caritate pentru bolnavii incurabili, ajutându-i să-şi ducă crucea, împreună cu Hristos. Hristos, Doctorul doctorilor, adus în spital prin misiunea preotului de caritate, va întări misiunea doctorilor trupeşti şi sufleteşti, săvârşind lucrări minunate spre folosul celor aflaţi în suferinţă.

Se poate vedea, deci, din cele expuse cât de importantă este pastoraţia celor bolnavi şi cât de mare este îndatorirea păstorului de suflete în această privinţă. Ochii credincioşilor sunt îndreptaţi mereu spre păstorul lor, pentru a observa dacă acesta neglijează pe cei bolnavi sau este pregătit la orice oră din zi sau noapte să le vină în ajutor, neprecupeţind niciun efort sau sacrificiu pentru împlinirea acestei misiuni, în numele Marelui Păstor, Iisus Hristos.

Prin atitudinea sa pilduitoare, prin dragostea şi ajutorul acordat celor în suferinţă, preotul se va dovedi un următor al lui Hristos şi un vestitor al adevărului mântuitor, nu numai prin cuvânt, ci şi prin fapte.

[1] *Ibidem,* p. 97-102.

[2] Paul Tournier, *Face a la souffrance,* Geneva, 1982, p. 146.

[3] Michel Fischer, *op. cit.,* p. 67.

[4] *Ibidem,* p. 72.

[5] *Ibidem,* p. 324.

[6] *Ibidem.*

[7] Al. Schmemann, *Pour la vie du monde,* Paris, 1969, p. 127.

ECUMENICA

Solidaritate cu Bisericile din Siria, exprimată de Comitetul Executiv al Consiliului Mondial al Bisericilor (CMB), întrunit în şedinţă ordinară la Bossey, Elveţia, între 14 şi 17 febr. 2012. Într-un mesaj adresat acestora, CMB „asigură Bisericile, creştinii din Siria şi întregul popor sirian de rugăciunile noastre pentru ca pacea şi reconcilierea să triumfe în ţara voastră". Este amintită „conversaţia ecumenică" cu privire la Siria care a avut loc în Geneva între 9 şi 10 dec. 2011, cu participarea a cca douăzeci de reprezentanţi şi lideri religioşi creştini sirieni, precum şi scrisoarea adresată în mai 2011 de Secretarul General al CMB, Rev. Dr. Olav Fykse Tveit, capilor Bisericilor din Siria, în care şi-a exprimat îngrijorarea cu privire la tulburările de acolo. Se subliniază şi „puternicul suport" pentru mesajul celor trei patriarhi creştini care îşi au reşedinţa la Damasc – Ignatius IV Hazim, Patriarhul Patriarhiei Ortodoxe a Antiohiei, Patriarhul Ignatius Zakka I Iwas al Bisericii Ortodoxe Siriene (necalcedoniene) şi Patriarhul Gregorios III al Bisericii Greco-Melkite Catolice (unite cu Roma) –, în care ei condamnau „folosirea oricărei forme de violenţă" şi chemau la „respectarea principiilor justiţiei, libertăţii, demnităţii umane, dreptăţii sociale şi a drepturilor cetăţeneşti". „Fiţi siguri că întreaga familie ecumenică vă pomeneşte permanent în rugăciuni. Acesta este un imperativ al preţioasei solidarităţi din cadrul Trupului lui Hristos", mai spune, în final, mesajul CMB.

În cadrul violenţelor din Siria, un tânăr preot ortodox a fost împuşcat fără a participa la demonstraţii sau violenţe, iar mănăstirea Saidnaya, vestit centru de pelerinaj al ortodocşilor sirieni, a fost bombardată, autorii sacrilegiului nefiind descoperiţi. Tot mai mulţi observatori ai conflictului din Siria atrag atenţia că ţara se îndreaptă spre un conflict sectarian-religios. Siria este recunoscută pentru diversitatea ei religioasă şi etnică. În Siria majoritatea este formată de musulmanii suniţi (aprox. 75%). Alte minorităţi musulmane prezente sunt şiiţii, şiiţii ismailiţi (un grup desprins din şiiţi) şi alawiţii (din care face parte familia preşedintelui Siriei). Creştinii reprezintă maxim 15 % din populaţia ţării, cei mai mulţi fiind melkiţi, ortodocşi şi sirieni-ortodocşi. Alte minorităţi creştine sunt: maroniţii (grupul creştin cel mai mare în Liban), armenii, caldeienii şi presbiterienii. Druzii reprezintă un alt grup etnic şi religios diferit (religia lor este un sincretism de idei creştine, musulmane şi gnostice). Mai există şi o mică comunitate iudaică (la Alepo).

Arhiepiscopul de Canterbury, Rowan Williams, a efectuat o vizită la Consiliul Mondial al Bisericilor (CMB) în perioada 27-28 februarie, însoţit de o delegaţie a Bisericii sale. Vizita a debutat, în seara zilei de 27 febr., cu un dineu oferit în cinstea înaltului oaspete de către Secretarul General al CMB, Rev. Dr. Olav Fykse Tveit. Vizita a mai inclus o omilie rostită în capela Centrului Ecumenic pe marginea textului din Romani 15, 1-13, mai multe întâlniri şi discuţii cu oficiali ai CMB şi ai altor organizaţii ecumenice cu sediul în Centrul Ecumenic. În finalul vizitei, Arhiepiscopul de Canterbury a prezentat o prelegere publică cu titlul *Drepturile omului şi credinţa religioasă.* Teolog de mare valoare implicat în mişcarea ecumenică, liderul Bisericii Angliei a afirmat următoarele cu privire la unitatea creştină: „Unitatea nu este nici mijloc şi nici scop… Unitatea este ceea ce Dumnezeu ne-a dat nouă în Biserică". Responsabilitatea creştinilor care primesc darul unităţii constă în „a căuta o viaţă în care nimeni nu este fără celălalt". Acest gen de viaţă „ne împinge mai departe în adevăr" şi ne obligă pe toţi cei care trăim în dragostea lui Dumnezeu să ne întrebăm: „Cine nu este încă aici?" Ultimul Arhiepiscop de Canterbury care a vizitat CMB, de două ori, a fost George Carey (1991-2002). Rowan Williams este arhiepiscop de Canterbury, liderul Bisericii Angliei (Anglicană) şi capul Comuniunii Anglicane, ocupând această poziţie din anul 2003.

Rubrică realizată de
Pr. Lect. Dr. Daniel Buda, Sibiu/Geneva

SLUJIREA OMULUI

Arhid. Prof. Dr.
CONSTANTIN VOICU

Comuniunea cu Hristos Domnul în cadrul Bisericii constituie condiţia esenţială pentru practicarea cu eficienţă deplină şi durabilă a slujirii semenilor, a răspunderii pentru ei.

A fi răspunzător pentru semeni, pentru oameni, înseamnă să ni-i asumăm ca griji şi preocupare permanentă, înseamnă a îmbina grija pentru noi cu grija pentru ei şi a o practica în strânsă comuniune cu Hristos, izvorâtorul puterii care ne pune în situaţia de a practica o slujire dezinteresată a lumii.

Învăţătura despre Hristos Domnul, despre persoana Sa şi despre opera Sa mântuitoare este strâns legată cu învăţătura despre omul credincios. În cadrul Ortodoxiei, a vorbi despre Hristos înseamnă a vorbi neapărat şi despre om şi invers, a vorbi despre acesta înseamnă a vorbi negreşit şi despre Hristos Domnul. Hristologia şi antropologia ortodoxă sunt noţiuni corelative. Cine vorbeşte despre Hristos fără să vorbească şi despre credincios nu vorbeşte deplin de Hristos şi cine propovăduieşte despre om fără să ia în considerare şi pe Hristos nu vorbeşte despre om. În Ortodoxie, hristologia fără antropologie e unilaterală, după cum unilaterală este antropologia fără hristologie.

Întreaga activitate a Mântuitorului nostru Iisus Hristos este slujire a oamenilor. Dar slujirea aceasta Domnul voieşte să o înfăptuiască nu singur, ci împreună cu credincioşii, cu semenii.

Hristos este slujitorul prin excelenţă al oamenilor şi El voieşte ca şi credincioşii Săi să nu fie altceva decât slujitori ai oamenilor.

Dar pentru a fi ucenic al Mântuitorului şi împreună slujitor cu El al oamenilor se cer împlinite anumite condiţii.

Prima condiţie este libertatea. Sub presiune, sub ameninţare nu se poate realiza nimic bun. Constitutivă firii umane, libertatea e cea mai specifică trăsătură a acesteia. Drept aceea, nu există o adeziune la Hristos şi învăţătura Lui, fără liberă decizie. În acelaşi timp, prin respectul ce arată libertăţii noastre, Domnul nostru Iisus Hristos întăreşte în gradul cel mai înalt puterea de atracţie spre El.

A doua condiţie este lepădarea de sine. Aceasta trebuie înţeleasă, în primul rând, ca eliminare a gândurilor rele, a simţămintelor şi deprinderilor contrare normelor de conduită formulate de Domnul Iisus Hristos. Pentru noi, credincioşii, Hristos este singurul factor care ne ajută să vedem în adevărata ei lumină viaţa noastră şi viaţa celorlalţi. Hristos Domnul este singurul care ne ajută să vedem sensul vieţii în comuniunea cu oamenii, în vederea slujirii lor dezinteresate.

A treia condiţie este cuprinsă în expresia *„să-şi ia crucea"*. Crucea este simbolul luptei pentru ridicarea altora. Este semnul luptei cu acceptarea oricăror suferinţe pentru alţii, din dragoste faţă de ei.

Cerându-ne ca fiecare dintre noi să-şi ia crucea sa, nu alta, Domnul ne atrage atenţia că nimeni nu se poate apropia de El şi nu poate intra în comuniune cu El decât ca om luptător, gata să înfrunte orice primejdie şi orice suferinţă din iubire faţă de alţii. Sfântul Ioan Gură de Aur arată că în acest scop mulţi credincioşi pot renunţa la avere, la bunăstare, la glorie, dar când e vorba de moarte ca la bogatul Lazăr, aceasta nu o pot învinge.

În slujirea oamenilor, Mântuitorul ne arată că fiecare trebuie să participăm, păstrându-ne fiecare specificul personal. El vrea solidaritatea credinciosului cu comunitatea celorlalţi mărturisitori creştini în lupta pentru obţinerea acestui scop. Mântuitorul ne cere o slujire dezinteresată a oamenilor, căci chiar El ne spune: *„Eu în mijlocul vostru sunt ca unul ce slujeşte"* (Lc. 22, 27), credincioşii să trăiască ca fraţii, adică relaţiile dintre ei să fie guvernate de iubire agapică, supremul criteriu după care pot fi cunoscuţi adevăraţii ucenici ai Domnului. Iubirea duce la bună înţelegere, la colaborare, la slujire în cea mai strânsă unire.

Cele trei condiţii de care am vorbit: *libera decizie, lepădarea de sine, luarea crucii,* sunt, în fond, condiţii care ne pun în situaţia de a sluji cu deplină eficienţă şi oamenilor, şi societăţii, şi lumii.

Învăţătura, puterea şi pilda Domnului constituie inepuizabile izvoare de inspiraţie şi energie pentru credincioşi în practicarea consecventă a slujirii oamenilor.

Slujirea oamenilor comportă modalităţi nenumărate. Putem sluji săvârşind fapte mari, eroice, cu răsunet asupra întregii vieţi sociale şi chiar asupra tuturor oamenilor. Dar nu toţi suntem înzestraţi pentru acţiuni măreţe. De slujit însă toţi trebuie să slujim. Şi atunci vom acţiona potrivit aptitudinilor şi puterilor noastre. Vom acţiona convinşi că faptele noastre, oricât de mărunte, în aparenţă, pot avea urmări dintre cele mai fericite asupra celor spre care sunt îndreptate. Prin cuvântul, gestul, purtarea, aprobarea sau dezaprobarea noastră putem învenina, dar şi însenina viaţa rudei, prietenului, cunoscutului, semenului nostru. Prin atitudinea noastră îl putem descuraja, dar şi îmbărbăta. Îl putem opri de la o faptă murdară sau îl putem îndemna la o acţiune eroică. Îl putem irita, dar şi calma. Îi putem frâna alunecarea spre rău sau îl putem câştiga pentru o acţiune pozitivă.

Adevărul lui Hristos nu urmăreşte altceva decât ridicarea noastră la nivelul de oameni adevăraţi, împlinindu-ne ca misiune şi direcţie de activitate slujirea oamenilor, a lumii.

Numai urmând pildei de slujire a lui Hristos, ne putem lepăda cu adevărat de omul cel vechi, al păcatului, al închiderii egoiste în noi înşine şi, în acelaşi timp, putem „îmbrăca" pe omul cel nou, adică pe omul purităţii, al divinităţii, al dragostei slujitoare, mai ales când situaţia actuală este nespus de grea, dar, cu toată greutatea ei, trebuie să ne păstrăm curajul neştirbit, credinţa întreagă şi nezdruncinată, nădejdile treze şi neşovăitoare în idealul nostru de slujire. Suntem datori să ne îndrumăm toată viaţa noastră, toate gândurile şi simţirile noastre spre o singură ţintă: *slujirea omului*, căci avem încurajarea Domnului nostru Iisus Hristos: „Nu vă temeţi!". Noi avem curaj, căci avem credinţă în Dumnezeu, Care e mai tare decât împrejurările vieţii şi din tăria Lui ne dă şi nouă.

Să ne ajute Dumnezeu şi să lumineze mintea conducătorilor şi a mulţimii celei mari a neamului nostru, cât ne aflăm pe pământ, să putem mărturisi la înfricoşatul Său Judeţ: *Am slujit oamenii.*

Să luăm aminte şi la cuvântul Preafericitului Părinte Daniel, patriarhul României, rostit în şedinţa de lucru a Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, din 16 februarie 2012, sinod semnificativ pentru Mitropolia Ardealului: *„Să ne ajute Dumnezeu să lucrăm pentru pacea, unitatea şi misiunea Bisericii, întrucât noi suntem chemaţi să slujim şi suntem chemaţi să aducem harul iubirii Preasfintei Treimi la toate nivelurile ... ca lumea să simtă că Dumnezeul nostru este iubire şi această iubire se manifestă prin cei ce au Duhul lui Hristos şi devin mâinile iubirii lui Hristos pentru semenii lor".*

„Fericit este cel pe care l-ai ales şi l-ai primit, Doamne”

Pr. prof. dr. Ilie Moldovan s-a mutat la viaţa cea neîmbătrânitoare

Opinia larg împărtăşită este că reuşita în oricare profesie este garantată, pe lângă o calificare corespunzătoare, de o predispoziţie nativă pentru acea profesie. Ar fi vorba, prin urmare, de o vocaţie, un imbold sau o chemare lăuntrică spre alegerea unui drum în viaţă. În mod special, două îndeletniciri umane presupun existenţa unei vocaţii, a unei chemări tainice spre a fi îmbrăţişate. Este vorba de preoţie şi îndeletnicirea de dascăl. Ambele îndeletniciri sunt socotite nu atât profesii, cât mai ales misiuni, menite a favoriza împlinirea destinului uman, în veacul de acum şi în cel ce va să fie.

Cel care a fost, până de curând, călător împreună cu noi pe cărările nu odată întortocheate ale acestei lumi, Părintele profesor dr. Ilie Moldovan, a întruchipat în chip pilduitor amândouă aceste misiuni. A fost un vrednic slujitor al altarului, dar şi un avizat dascăl de Teologie.

Că este vorba, în cazul său, de o chemare de sus pentru ambele misiuni se vede din aceea că iniţial s-a pregătit pentru o altă profesie, şi anume pentru cea de inginer agronom, care nici aceasta nu este de desconsiderat. Dar, s-a întâmplat ca şi la „pescuirea minunată”, când Domnul i-a ales pe primii doi ucenici ai Săi, care erau pescari. Este vorba de fraţii Petru şi Andrei, cărora li s-a adresat zicând: „Veniţi după Mine şi vă voi face pescari de oameni” (Mt. 4, 19). Tot astfel l-a chemat Mântuitorul şi pe tânărul student de la Agronomie, de prin anii cincizeci, spre a se pregăti să lucreze în „via pe care a sădit-o dreapta Sa”, aici în spaţiul intra şi extracarpatic şi care este neamul nostru născut din daci şi din romani. A răspuns precum ucenicii pe care i-am menţionat: s-a înscris în 1950, pe când era în anul III la Facultatea de Agronomie, din Cluj şi la Institutul Teologic Universitar, din aceeaşi localitate, unde a frecventat doi ani de studii. Cum, în 1952, acest institut s-a contopit cu cel din Sibiu, deja proaspătul absolvent de la Agronomie şi-a continuat ultimii doi ani de studii teologice (1953-1955) la Sibiu, practicând concomitent şi funcţia de inginer agronom. Când însă, în iunie 1955, şi-a luat licenţa în Teologie, a pornit pe un alt drum, cel al preoţiei, fiind hirotonit pentru parohia Lisa, din Protopopiatul Făgăraş. Zona respectivă era profund marcată de revirimentul spiritual pe care îl declanşase, începând cu 1939, la mănăstirea „Brâncoveanu” de la Sâmbăta de Sus, ieromonahul Arsenie Boca. Tânărul pe atunci cleric Ilie Moldovan s-a regăsit în acea atmosferă duhovnicească, care l-a marcat pentru tot restul vieţii.

Legat sufleteşte şi de locurile de baştină, se va transfera în 1970 la Parohia Daneş, din Protopopiatul Sighişoara.

Popasul destul de îndelungat, din perioada pregătirii sale universitare, în instituţii de învăţământ precum cele din Cluj şi din Sibiu, îi va păstra viu interesul pentru studiu şi cercetare şi în anii care au urmat. Aşa se face că, încă pe când era paroh la Lisa, mai precis în anul 1964, se va înscrie la cursurile de doctorat, specialitatea Dogmatică, de la Institutul Teologic Universitar din Bucureşti, studii pe care le va finaliza prin susţinerea în comisie, în 1973, a tezei de doctorat cu titlul: „Învăţătura despre Sfântul Duh în Ortodoxie şi preocupările ecumeniste actuale”. L-a avut ca îndrumător pe prof. dr. Nicolae Chiţescu, dar s-a aflat în permanentă legătură şi cu pr. prof. dr. Dumitru Stăniloae, eliberat din detenţia din închisorile comuniste, în 1963 şi reîncadrat la catedră în 1965. Teza de doctorat cu titlul menţionat reprezenta o contribuţie importantă la definirea rolului pe care Ortodoxia îl avea în contextul Mişcării Ecumenice, rol ce nu putea fi altul decât acela de evidenţiere a necesităţii de revenire la Tradiţia apostolică. Remarcat ca un slujitor al altarului cu o pilduitoare ţinută duhovnicească, în 1967 va fi numit în funcţia de spiritual la Institutul Teologic Universitar din Bucureşti. S-a dovedit ulterior că la acel moment se aşeza omul potrivit la locul potrivit. Biserica „Sfânta Ecaterina”, cu statutul de paraclis al Institutului Teologic Universitar din Bucureşti, a dobândit un slujitor la altar vrednic să-şi asume responsabilitatea de îndrumător duhovnicesc al viitorilor preoţi.

Când, în 1980, titularul postului de profesor de Teologie Dogmatică, pr. dr. Dumitru Popescu a fost numit director de studii în cadrul „Conferinţei Bisericilor Europene” de la Geneva, cel care a onorat ca suplinitor postul didactic, devenit vacant, a fost pr. dr. Ilie Moldovan. Dar responsabilitatea aceasta a deţinut-o numai pentru scurtă vreme, întrucât şi la Sibiu s-a vacantat, în 1982, postul de profesor de Teologie Morală, prin pensionarea, la cerere, a arhid. prof. dr. Ioan Zăgrean. Cel care i-a succedat ca titular, în 1983, a fost părintele dr. Ilie Moldovan. Iată o succesiune de responsabilităţi care a avut ca temei competenţa unui om ce şi-a dedicat cea mai mare parte a existenţei sale studiului, cercetării teologice şi slujirii la altar. Pentru că am pomenit şi de cercetare, trebuie să spunem că în paralel cu funcţiile îndeplinite cu zel şi responsabilitate, părintele Ilie Moldovan a desfăşurat şi o susţinută activitate publicistică. Pe lângă teza de doctorat menţionată, a mai publicat încă alte câteva volume, după cum urmează:

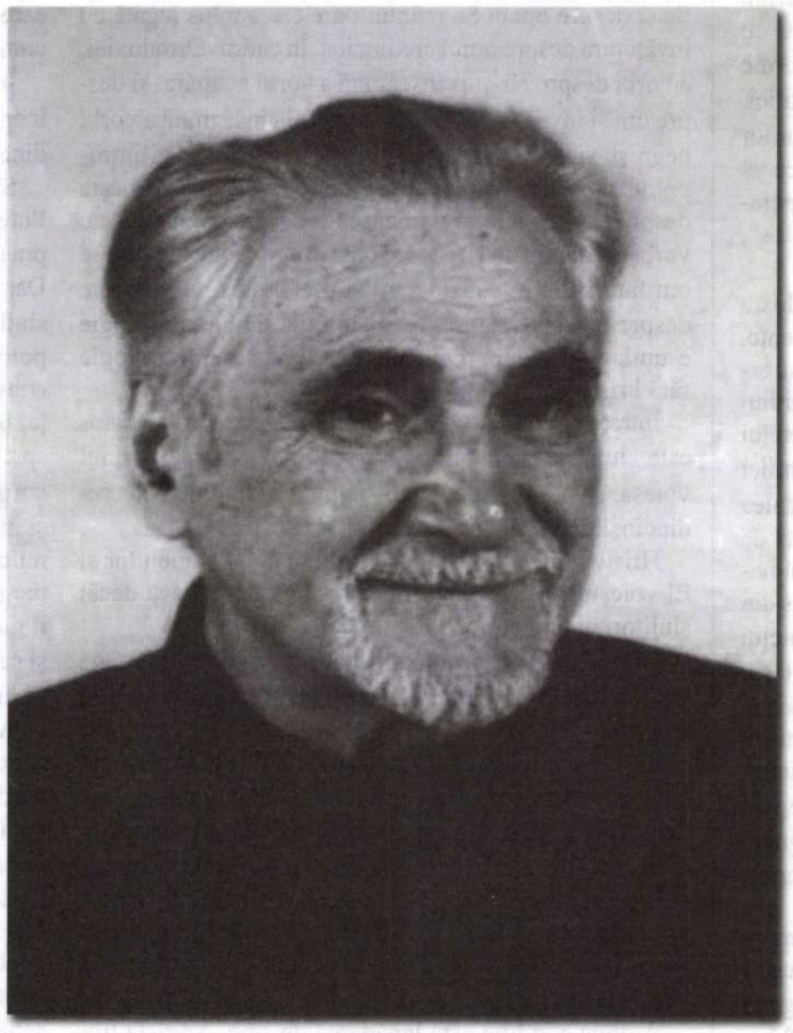

1. „În Hristos şi în Biserică”, vol. I.: „Iubirea – Taina căsătoriei”, Editura Episcopiei Albei Iulia, 1996, 254 p. şi vol. II: „Adevărul şi frumuseţea căsătoriei”, în aceeaşi editură şi acelaşi an, 256 p.

2. „Darul sfânt al vieţii şi combaterea păcatelor împotriva acestuia. Aspecte ale naşterii de prunci în lumina moralei creştine”, Editura Institutului Biblic şi de Misiune al BOR, Bucureşti, 1997, 66 p.

3. „Credinţa strămoşească în faţa ofensivei antihristice sectare”, Editura „Pro-Vita”, Valea Plopului, 1998, 435 p.

4. „Adevăr şi preamărire în Ortodoxie. Îndreptar de texte scripturistice în vederea apărării liturgice a dreptei credinţe”, Editura „Pro-Vita”, Valea Plopului, 1999, 254 p.

5. „Adolescenţa, preludiu la pomul iubirii curate”, Editura „Renaşterea”, Cluj-Napoca, 2001, 355 p. Volumul a fost reeditat şi completat în 2005.

Precum vedem, trei din cele cinci titluri menţionate vădesc preocupările susţinute ale unui pilduitor părinte de familie, cum a fost preotul prof. dr. Ilie Moldovan, faţă de instituţia a cărei temelie a fost aşezată, din starul existenţei umane, de către însuşi Creatorul lumii.

Împreună cu alţi coautori, părintele Ilie Moldovan a mai publicat alte câteva volume. Dar a îmbogăţit bibliografia românească şi cu un număr de ordinul sutelor de studii, articole şi recenzii, publicate în reviste de specialitate.

Reîntorcându-ne la activitatea pe care a prestat-o la catedră, trebuie să spunem că s-a străduit să fie la înălţimea unor înaintaşi ai săi, precum ierom. prof. dr. Nicolae Mladin, ulterior mitropolit al Ardealului, şi arhid. prof. dr. Ioan Zăgrean.

Cum, începând cu 1984, şi Institutul Teologic din Sibiu, alături de cel de la Bucureşti, a primit dreptul de a conferi titlul de doctor în Teologie, pr. prof. dr. Ilie Moldovan a fost investit şi cu statutul de conducător de doctorat. Potrivit unei evidenţe statistice, în perioada celor două decenii de după revoluţia din 1989, patrusprezece doctoranzi conduşi de către pururea pomenitul de acum coleg al nostru, s-au încununat cu titlul academic de doctor în Teologie.

Când, începând cu 1991, au apărut instituţii de învăţământ teologic universitar şi în alte localităţi din Transilvania, părintele prof. Ilie Moldovan a fost solicitat să susţină activitate didactică şi în aceste instituţii. Aşa se face că în anul universitar 1991-1992 a predat, în calitate de profesor asociat, Teologia Morală la noua Facultate de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca. Între 1992 şi 2006 va preda aceeaşi disciplină la secţia de Teologie Pastorală, de la Facultatea de Teologie din Alba Iulia, iar la secţia de Teologie – Asistenţă Socială, a aceleiaşi facultăţi, va preda, pe lângă Teologia Morală şi Sociologia generală, Fundamentele Asistenţei sociale, Sociologia familiei şi Psihologia socială (Relaţii şi conflicte sociale. Şomajul). La secţia de Teologie – Asistenţă Socială din cadrul Facultăţii de Litere a Universităţii din Baia Mare, va preda, începând cu 1996, Teologia Morală.

Cum disciplina de învăţământ teologic pe care a predat-o la toate instituţiile enumerate, şi anume Teologia Morală, viza în chip direct viaţa morală a credincioşilor, părintele Ilie Moldovan nu s-a mulţumit a rămâne doar la expunerea teoretică a principiilor de morală creştină, ci s-a străduit şi a pune în practică, el personal, astfel de principii, şi de a-i ajuta şi pe alţii să procedeze în acelaşi mod. Aşa se face că în 1991, când i s-a recunoscut şi Bisericii dreptul de a se implica direct în acţiuni sociale, profesorul de Morală de la Teologia din Sibiu a venit cu o iniţiativă ce s-a dovedit cu adevărat responsabilă, în contextul noilor situaţii apărute în societatea românească. A pus bazele unei organizaţii cu caracter umanitar, intitulată sugestiv „Asociaţia Pro-Vita”. Scopul principal al acesteia viza combaterea flagelului care a lovit, în chipul cel mai dramatic, neamul nostru după schimbările din decembrie 1989, şi anume crima avorturilor ce se ridică la cifra înspăimântătoare a milioanelor. Marşurile organizate de către membrii asociaţiei, cu preşedintele acesteia în frunte, în persoana preotului prof. Ilie Moldovan, prin centrul urbei şi popasurile tăcute în faţa instituţiilor publice, precum primăria şi prefectura, au avut rolul de a sensibiliza opinia publică în privinţa responsabilităţii noastre ca români şi creştini înaintea lui Dumnezeu pentru fapte atât de grave cum sunt cele menţionate.

Pilduitor pentru noi toţi a fost părintele Ilie Moldovan şi în ce priveşte legătura de suflet pe care a întreţinut-o permanent cu confraţii din ţinuturile de baştină. Din 1996 a devenit un sprijinitor şi un participant activ la toate iniţiativele cu caracter cultural-naţional-cetăţenesc ale celor două centre civice ce au luat fiinţă în Covasna-Harghita şi Sfântu Gheorghe. Este vorba de Centrul de studii Covasna-Harghita şi Centrul Eclesiastic de Documentare „Mitropolit Nicolae Colan”, din Sfântu Gheorghe. „A

(continuare în p. 7)

Pr. prof. dr. Dumitru ABRUDAN

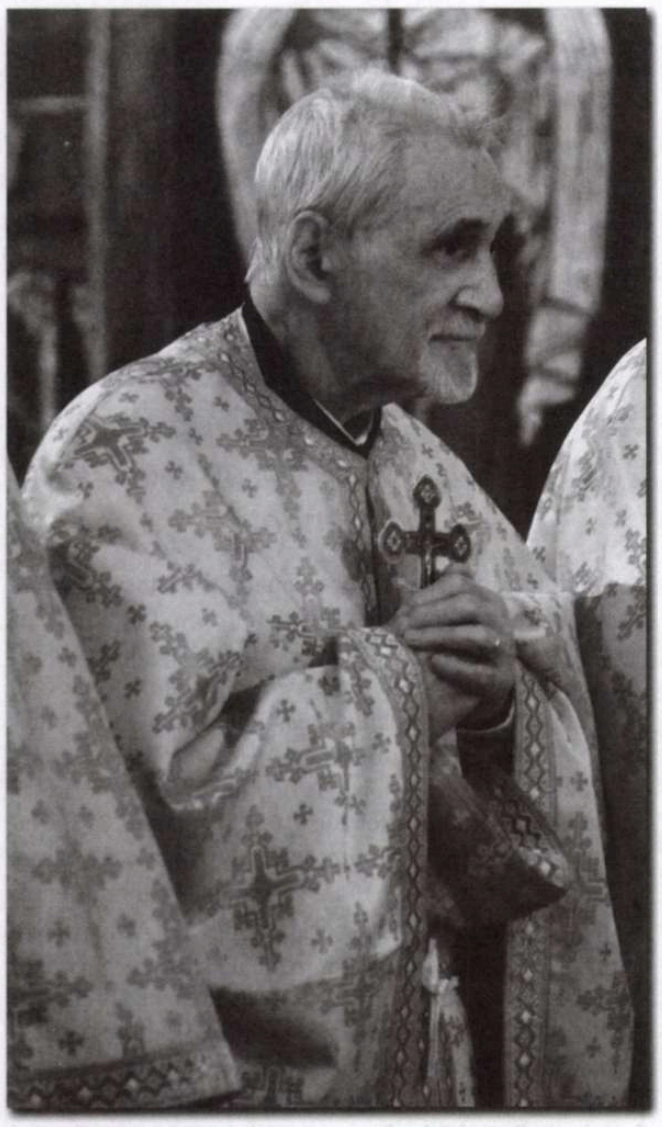

Mesajul Înaltpreasfinţitului Dr. Laurenţiu Streza, Arhiepiscopul Sibiului şi Mitropolitul Ardealului, la trecerea la cele veşnice a Preotului Profesor Dr. Ilie Moldovan

Credincioşii Arhiepiscopiei Sibiului şi Mitropoliei Ardealului, cadrele didactice şi studenţii Facultăţii de Teologie *Andrei Şaguna* din Sibiu conduc în aceste zile, pe ultimul drum, trupul neînsufleţit al distinsului Părinte Profesor Ilie Moldovan, după ce sufletul său s-a mutat la cele veşnice, la Cel pe Care, cu vreme şi fără de vreme, L-a slujit şi mărturisit cu o viaţă aleasă şi neostoită râvnă pastorală.

Neobosita sa lucrare prin cuvânt şi faptă, îndelungata sa activitate didactică şi pedagogică, consecvenţa şi fidelitatea sa mărturisitoare ne îndreptăţesc să afirmăm, fără tăgadă, că robul lui Dumnezeu, Părintele Ilie, şi-a slujit cu devotament Biserica, pregătindu-şi, cu fiecare zi, întâlnirea sa cu Împăratul Măririi, în Împărăţia Cerurilor.

Părintele Profesor Ilie Moldovan a fost una din personalităţile emblematice ale teologiei româneşti.

Convingerea îndelung mărturisită că în Hristos Domnul s-au schimbat condiţiile ontologice ale existenţei umane a marcat şi viaţa şi gândirea distinsului nostru profesor şi coleg din a doua jumătate a secolului XX şi începutul secolului XXI. El şi-a asumat, în dificila şi derutata perioadă postdecembristă ce a marcat societatea românească, rolul de reînsufleţire a disciplinei etice şi bioetice în teologia românească. Pe de o parte, activitatea sa didactică şi editorială a afirmat faptul că teologia nu e exclusiv o activitate mentală, o simplă ramură a ştiinţei; ea reclamă în chip firesc viaţa duhovnicească, orice dihotomie între teologia academică şi experienţa ascetico-mistică fiind eronată şi riscantă.

Pe de altă parte, ca un rezultat al acestei viziuni, majoritatea acţiunilor Bisericii noastre în domeniul bioeticii creştine şi al etnologiei româneşti (un termen impus tot de Părintele Ilie Moldovan) i se datorează în mod direct Părintelui.

Plecarea dintre noi a distinsului Părinte Profesor Ilie Moldovan înseamnă o grea pierdere, atât pentru învăţământul teologic, cât şi pentru întreaga Biserică Ortodoxă.

În acest moment, de dureroasă despărţire, transmitem condoleanţe familiei greu încercate şi ne rugăm Bunului Dumnezeu să aşeze sufletul său în ceata Drepţilor, acolo unde nu este nici durere, nici întristare, nici suspin, ci viaţă fără de sfârşit!

(urmare din p. 6)

ars... ca o torţă vie, cu toată fiinţa sfinţiei sale, pentru cauza românilor de la izvoarele Oltului şi Mureşului..., prezent la nenumărate manifestări ştiinţifice, de cultură şi spiritualitate românească, la sfinte liturghii..., seri filocalice... din localităţi precum Făgeţel, Izvorul Mureşului, Recea, Jacul Românesc, Sf. Gheorghe, Miercurea Ciuc, Topliţa şi Poiana Sărată... Părintele profesor Ilie Moldovan a fost un autentic ambasador al credincioşilor români din arcul intracarpatic şi un neîntrecut susţinător al necesităţii solidarităţii cu aceştia a românilor din întreg arealul românesc". În aceşti termeni de aleasă cinstire descrie dl dr. Ioan Lăcătuşu, reprezentant de frunte şi Domnia Sa al românilor din ţinutul Harghitei şi Covasnei, identificarea părintelui profesor Ilie Moldovan cu idealurile şi, până la urmă, cu lupta confraţilor săi, pentru respectul demnităţii şi identităţii lor naţionale (a se vedea volumul omagial: „Teologie ortodoxă în destin românesc...", Editura Andreiana, Sibiu, 2008, p. 71-75).

Că într-adevăr de o astfel de simţire şi, până la urmă, de dragoste pentru plaiurile natale şi pentru cei din mijlocul cărora a odrăslit a fost stăpânit vrednicul de pomenire dascăl al multor generaţii de slujitori ai altarului, se vede şi din dorinţa testamentară de a fi condus să se odihnească, cu trupul, până la obştească înviere, în pământul natal al Albeştilor. Dorinţa i-a fost respectată şi astfel a fost condus acolo, în ziua de sâmbătă, 11 februarie 2012, după ce a fost prohodit în Catedrala Mitropolitană din Sibiu, la finalul Sfintei Liturghii, de către Î.P.S. Laurenţiu, Arhiepiscopul Sibiului şi Mitropolitul Ardealului, P.S. Episcop-vicar Andrei Făgărăşanul şi un sobor de preoţi şi diaconi dintre profesorii Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna", slujitori de la catedrală şi foşti studenţi, astăzi preoţi în mai multe părţi ale ţării. În ziua de duminică, 12 februarie, adormitul în Domnul a făcut ultimul popas în biserica din Albeşti, unde a fost şi botezat. A fost prohodit, încă o dată, după Sf. Liturghie, de către un alt sobor de preoţi, condus de către Î.P.S. Arhiepiscop Irineu al Alba Iuliei.

Ortodoxia românească a pierdut aici pe pământ un vrednic slujitor la catedră şi sfântul altar, dar are de acum încolo un fierbinte rugător la Tronul ceresc pentru noi toţi şi întreg neamul românesc, căruia i-a închinat toată osteneala vieţii sale de 83 de ani.

Veşnică să-i fie pomenirea!

Marele profesor de teologie de la Sibiu a mers spre Ceruri în după-amiaza zilei de 9 februarie, lăsând îndureraţi membrii familiei, ierarhi, preoţi, studenţi şi credincioşi din întreaga ţară. Despărţirea vremelnică de părintele Moldovan, cu trei luni înainte de a împlini 84 de ani, ne duce cu gândul la pilda vieţii sale şi la operele scrise, unice în teologia românească.

Sicriul cu trupul neînsufleţit a fost depus în capela Facultăţii de Teologie „Sfântul Andrei Şaguna" din Sibiu, unde studenţii teologi au privegheat alături de familie şi au citit din Psaltire la căpătâiul părintelui. În ziua de 11 februarie, de la orele 8:00, Înalt Preasfinţitul Laurenţiu, alături de alţi ierarhi, preoţi şi diaconi, au oficiat Sfânta Liturghie în Catedrala mitropolitană, după care, de la orele 11:00, părintele Moldovan a fost prohodit. Înmormântarea a avut loc în ziua de 12 februarie, în satul natal Albeşti, judeţul Mureş, slujbă care a fost săvârşită după Sfânta Liturghie, fiind oficiată de Înalt Preasfinţitul Irineu, Arhiepiscopul Albei şi de un sobor de preoţi.

Mesajele de condoleanţe şi de regret la o asemenea pierdere au venit din partea ierarhilor, preoţilor şi profesorilor de teologie de la Sibiu şi din întreaga ţară.

„S-a stins unul dintre marii preoţi slujitori ai Ardealului şi un mare profesor de la Facultatea de Teologie din Sibiu, un mare misionar, care a propovăduit Cuvântul lui Dumnezeu în faptă şi cuvânt. A fost un bun român, un sfetnic luminos, chemat acum de Dumnezeu în lumina Slavei Lui mântuitoare", ne-a spus Preasfinţitul Andrei Făgărăşanul, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului.

„Părintele profesor a fost un preot de vocaţie şi-n acelaşi timp un profesor care-şi iubea catedra şi studenţii. Era prezent adesea în Catedrala mitropolitană, unde rostea cuvinte de învăţătură, dar şi în alte biserici din Arhiepiscopia Sibiului sau din alte eparhii. Era prezent adesea la simpozioane în Episcopia Covasnei şi Harghitei, ţinând trează conştiinţa de neam în acele locuri", a amintit părintele profesor academician Mircea Păcurariu.

„De părintele Ilie mă leagă foarte multe amintiri. A fost un om deosebit, un teolog desăvârşit, cu iniţiative de morală şi bioetică unice în România. A fost un bun român şi un apărător al familiei şi al copiilor", a spus arhid. prof. univ. dr. Constantin Voicu.

„S-a mutat la Domnul unul dintre cei mai respectaţi şi iubiţi profesori de teologie, un model de preot liturghisitor, nelipsit de la capela facultăţii noastre. A fost un teolog mărturisitor şi îl vom ţine aproape de inimile noastre, pomenindu-l mereu în rugăciunile noastre", a spus arhid. prof. univ. dr. Ioan Ică jr.

Sursa: Ziarul „Lumina"

Din cuvântul de binecuvântare al Î.P.S. Dr. Laurenţiu Streza, Arhiepiscopul Sibiului şi Mitropolitul Ardealului, în volumul omagial închinat Părintelui Profesor Dr. Ilie Moldovan la 80 de ani

Recunoaşterea meritelor Preacucernicului Părinte Profesor Ilie Moldovan, atât în mediul academic teologic, cât şi în activitatea Bisericii, de ocrotire a vieţii umane ca dar divin (căci doar aşa poate fi înţeleasă şi promovată autentica libertate, în Duhul Sfânt, cf. 2 Co 3, 17: „şi unde este Duhul Domnului, acolo este libertate") reiese din numirea Părintelui Moldovan, în anul 2005, ca Preşedinte de onoare al Federaţiei Asociaţiilor Ortodoxe Pro-Vita din România, la care se adaugă conferirea titlului doctor honoris causa de Facultăţile de Teologie din Alba Iulia, în anul 2007, şi din Baia Mare, în anul 2008.

Numele Preacucernicului Părinte Ilie Moldovan, din ce în ce mai cunoscut prin neobosita lucrare prin cuvânt şi faptă (...), se leagă mai ales de Sibiu. Alături de îndelungata activitate didactică şi pedagogică desfăşurată la Facultatea de Teologie, se cuvine a mai fi menţionat şi că Domnia Sa a fost Inspector eparhial (1990) şi membru în Adunarea Eparhială a Arhiepiscopiei Sibiului (1990-2006), este membru fondator şi preşedinte al Asociaţiei Pro-Vita Sibiu, din 1991, şi tot din acest an este membru al Asociaţiunii ASTRA, secţia Sibiu.

Istoricul Silviu Dragomir – omagiat în Episcopia Devei şi Hunedoarei

Istoricul Silviu Dragomir (1888-1962) – 50 de ani de la trecerea în veşnicie

Între personalităţile marcante ale vieţii noastre ecleziastice, naţional-politice şi culturale din secolul al XX-lea se numără, la loc de cinste, şi istoricul hunedorean Silviu Dragomir, de la a cărui strămutare la cele veşnice se împlinesc, în data de 23 februarie, cinci decenii.

Istoric, reputat dascăl şi om politic, acesta s-a născut la 13 martie 1888, în satul Gurasada (jud. Hunedoara), străveche localitate de pe lunca Mureşului, atestată documentar în anul 1292, mult mai cunoscută prin inestimabilul său tezaur ecleziastic: biserica „Sfântul Arhanghel Mihail" (sec. XI-XII). După absolvirea cursurilor şcolii primare din Ilia, şi-a completat şi desăvârşit formarea prin studii temeinice la Gimnaziile din Blaj (1897-1903) şi din Novi Sad-Serbia (1903-1905), apoi la Facultatea de Teologie din Cernăuţi (1905-1909), cu susţinerea doctoratului în anul 1910, la Universitatea din Viena (1909-1910), respectiv la Academia spirituală şi la Universitatea din Moscova (1910-1911), studii istoriografice coroborate cu cercetări minuţioase în vastele arhive de la Carloviţ, Belgrad, Viena şi Moscova. Ca atare, a fost numit profesor suplinitor (1911-1912), provizoriu (1912-1913) şi apoi definitiv (1913-1919) de „Istoria bisericească", „Limba şi Literatura română" etc. la Institutul Teologic-Pedagogic din Sibiu (în anul universitar 1916/17 a fost detaşat la Institutul Teologic-Pedagogic din Arad), iar ulterior profesor suplinitor (1919-1923) şi titular (1923-1947) de „Istoria sud-estului Europei" la Facultatea de Litere şi Filosofie a Universităţii din Cluj, refugiată, între anii 1940 şi 1945, la Sibiu; în paralel, a îndeplinit funcţiile de decan (1925/26) şi prodecan (1926/27). Ca o recunoaştere a întregii sale activităţi ştiinţifice, a fost ales director al Seminarului de Studii Sud-Est Europene din Cluj, al „Centrului de Studii şi Cercetări" din Sibiu şi al publicaţiei internaţionale „Revue de Transylvanie" din Cluj, fondată de el însuşi. Mai mult, în 1916, a fost primit, ca membru corespondent, în Academia Română, la numai 28 de ani; în 1928 a devenit membru activ al înaltului for cultural, în locul altui mare istoric român, Vasile Pârvan. În ceea ce priveşte activitatea sa naţional-politică, trebuie amintită implicarea sa în realizarea Unirii Transilvaniei cu România, scop în care a redactat, împreună cu Nicolae Bălan (viitor mitropolit al Ardealului) şi Ioan Broşu, „Gazeta Poporului" din Sibiu, promotoare a realizării visului milenar al românilor transilvăneni. Secretar al Marii Adunări Naţionale de la Alba Iulia din 1 Decembrie 1918, ministru secretar de stat (1937-1938) şi ministru al Minorităţilor (1938-1940), în „Consiliul de Coroană" din 30 august 1940 el s-a numărat printre cei care s-au pronunţat în mod deschis împotriva odiosului „Diktat" de la Viena, propunând rezistenţa armată. Pe plan bisericesc, a fost membru în Adunarea eparhială a nou-înfiinţatei pe atunci Episcopii a Vadului, Feleacului şi Clujului şi în Congresul Naţional Bisericesc. Pentru activitatea sa politică anterioară, îndată după instaurarea regimului comunist a fost arestat, înscenându-i-se, la Cluj, un proces economic; condamnat la mai mulţi ani de detenţie, marele istoric ardelean a cunoscut mai întâi oroarea închisorii din Caransebeş (1949-1950), iar apoi pe cea a cumplitei temniţe politice de la Sighet (1950-1955), loc de supliciu al unei întregi generaţii de elite naţional-politice, culturale şi bisericeşti româneşti. A trecut la cele veşnice la 23 februarie 1962, în Bucureşti, fiind înmormântat la Cluj-Napoca.

Acest distins maestru al condeiului istoric a lăsat moştenire posterităţii o operă ştiinţifică de referinţă; din vasta şi diversificata sa operă, consemnăm doar lucrările în volum, toate de o valoare istorică incontestabilă: *Corespondenţa episcopului Gherasim Adamovici şi mişcarea de emancipare a clerului şi poporului român în anul 1791*, Sibiu, 1911, 26 p.; *Contribuţii privitoare la relaţiile Bisericii româneşti cu Rusia în veacul al XVIII-lea*, Bucureşti, 1912, 183 p.; *Relaţiile bisericeşti ale românilor din Ardeal cu Rusia în veacul XVIII*, Sibiu, 1914, 55 p.; *Studii din istoria mai veche a românilor de pe teritoriul diecezei arădene*, Sibiu, 1917, 24 p.; *Istoria desrobirii religioase a românilor din Ardeal în sec. XVIII*, vol: I-II, Sibiu, 1920-1930, VIII + 259 + 224 p. şi VII + 440 p. (reed. Cluj-Napoca, 2002, vol. I-II, 580 + 400 p.); *Originea coloniilor române din Istria*, Bucureşti, 1924, 20 p.; *Avram Iancu*, Bucureşti, 1924, 135 p. (ed. revizuite şi completate: 1965, 1968 şi 1998); *Vlahii şi morlacii. Studii din istoria românismului balcanic*, Cluj, 1925, 135 p.; *Vechimea elementului românesc şi colonizările străine în Banat*, Cluj, 1925, 17 p.; *Documente noi privitoare la relaţiile Ţării Româneşti cu Sibiul în sec.* XV-XVI, Cluj, 1927, 79 p.; *The etnical minorities in Transylvania*, Génève, 1927, 131 p.; *Ioan Buteanu, prefectul Zarandului în anii 1848-1849*, Bucureşti, 1928, 158 p.; *Nicolae Bălcescu în Ardeal*, Cluj, 1930, 34 p.; *Un precursor al unităţii naţionale: profesorul ardelean Constantin Romanul Vivu*, Bucureşti, 1929, 40 p.; *La Transylvanie roumaine et ses minorités ethniques*, Bucarest, 1934, 281 p.; *Les Roumains de Transylvanie à la veille du mouvement de résurrection nationale*, Bucarest, 1938, 44 p.; *La Transylvanie avant et après l'arbitrage de Vienne*, Sibiu, 1943, 50 p. (şi în lb. română: *Transilvania înainte şi după arbitrajul de la Viena*, Sibiu, 1943, 52 p.); *Vingt-cinq ans après la réunion de la Transylvanie à la Roumanie*, Bucarest, 1943, 36 p. (şi în lb. română: *Un sfert de veac de la Unirea Transilvaniei cu România*, Sibiu, 1943, 30 p.); *Le Banat roumain. Esquisse historiques*, Sibiu, 1944, 42 p. (reedit. în lb. română: *Banatul românesc*, Timişoara, 1999); *Studii şi documente privitoare la revoluţia românilor din Transilvania în anii 1848-1849*, Sibiu-Cluj, 1944-1947, vol. I-III şi V; *Vlahii din nordul Peninsulei Balcanice în Evul mediu*, Bucureşti, 1959, 227 p. (reed. Iaşi, 2001) etc. Postum au apărut: *Studii privind istoria Revoluţiei române de la 1848*, Cluj-Napoca, 1989, 218 p.; *Românii din Transilvania şi unirea cu Biserica Romei*, Cluj-Napoca, 1990, 99 p.; *Studii de istorie medievală*, Cluj-Napoca, 1998, 248 p. La acestea se adaugă sute de studii, articole, recenzii şi note bibliografice, publicate în volume colective sau în prestigioase reviste de specialitate.

Simpozionul ştiinţific internaţional *Academician Silviu Dragomir (1888-1962) – 50 de ani de la trecerea în eternitate*

Omagierea acestei mari personalităţi a istoriei noastre contemporane şi-a propus-o şi simpozionul ştiinţific internaţional intitulat ***Academician Silviu Dragomir (1888-1962) – 50 de ani de la trecerea în eternitate***, organizat la Deva, cu binecuvântarea Preasfinţiei Sale Gurie, Întâistătătorul românilor ortodocşi hunedoreni, în colaborare cu „Asociaţia Profesorilor de Istorie din România «Clio»", filiala Hunedoara, în zilele de 10-11 februarie 2012. Manifestarea amintită a debutat vineri, 10 februarie, cu un parastas săvârşit în Catedrala episcopală „Sfântul Ierarh Nicolae", la care au luat parte, alături de Arhipăstorul locului, încă trei ierarhi, anume: Preasfinţitul Nicodim, Episcopul Severinului şi al Strehaiei, Preasfinţitul Macarie, Episcopul Europei de Nord, şi Preasfinţitul Emilian Lovişteanul, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Râmnicului. Deschiderea festivă a simpozionului propriu-zis s-a făcut în sala de festivităţi a Inspectoratului Şcolar al Judeţului Hunedoara, printr-un mesaj de întâmpinare transmis de Preasfinţia Sa Gurie, în care s-a accentuat importanţa istorică a revenirii parohiilor şi a filiilor din cadrul eparhiei hunedorene între fruntariile administrativ-canonice ale Mitropoliei Ardealului; au urmat mai multe cuvântări festive, rostite de ierarhii menţionaţi şi de reprezentanţii instituţiilor de stat şi locale prezenţi în număr mare la acest eveniment. Următorul moment al serii a fost rezervat lansării ultimelor numere ale revistelor *Dacia Creştină*, periodic trimestrial al eparhiei Devei şi Hunedoarei, şi *Perspective Istorice*, publicaţie bianuală a filialei hunedorene a „Asociaţiei Profesorilor de Istorie din România «Clio»". În cea de a treia parte a manifestării s-au susţinut în plen patru referate; la tribună au fost invitaţi Acad. Prof. univ. dr. Ioan Aurel Pop, Prof. univ. dr. Nicolae Bocşan, Prof. univ. dr. Sorin Şipoş şi P.S. Episcop Dr. Macarie Drăgoi. În ziua următoare, în aceeaşi locaţie, s-au susţinut celelalte comunicări legate de viaţa, personalitatea şi activitatea ştiinţifică a reputatului istoric hunedorean, împărţite pe două secţiuni: *Silviu Dragomir – direcţii istoriografice* şi *Istorie şi spiritualitate românească*; de un real interes au fost şi dezbaterile care au urmat prezentării fiecărui referat.

Omagierea acestui strălucit dascăl al vechiului Institut teologic arhidiecezan din Sibiu se înscrie, aşadar, pe linia firească a comemorării unor iluştri înaintaşi, pe care, an de an, Biserica Ortodoxă îi readuce, pe diferite căi, în primplanul vieţii culturale şi spirituale româneşti.

Diac. lect. dr. Florin DOBREI
Consilier cultural (Deva)

DIN ACTUALITATEA BISERICEASCĂ PANORTODOXĂ

Diac. Dr.
ŞTEFAN L. TOMA

Sanctitatea Sa, Patriarhul Bartolomeu I al Constantinopolului – primul Patriarh Ecumenic care a susţinut un discurs în cadrul Parlamentului turc, în întreaga istorie a Turciei moderne de până astăzi

Solicitările minorităţilor nemusulmane din Turcia le-a prezentat, pe data de 20 februarie a.c., Sanctitatea Sa, Patriarhul Ecumenic Bartolomeu I, la Parlamentul turc, în cadrul Comisiei parlamentare însărcinate cu proiectul de revizuire a Constituţiei Turciei. Prezenţa Sanctităţii Sale în cadrul Parlamentului turc se datorează invitaţiei preşedintelui Parlamentului, dl Cemil Çiçek, şi a preşedintelui comisiei responsabile cu revizuirea Constituţiei, dl parlamentar Atilla Kart.

Patriarhul Bartolomeu I a prezentat, în cadrul alocuţiunii susţinute, recunoştinţa sa, atât din partea Patriarhiei Ecumenice, cât şi a Comunităţii greceşti din Turcia, ale căror probleme şi cerinţe le-a făcut cunoscute în cadrul problematicii drepturilor omului, în cazul de faţă, asigurarea libertăţii religioase şi de conştiinţă, învăţământul religios specific, retrocedarea proprietăţilor confiscate etc. În acest demers, Sanctitatea Sa a afirmat necesitatea egalităţii în drepturi a tuturor cetăţenilor Turciei, lăsând deoparte discriminările şi nedreptăţile trecutului.

Amintim faptul că, între însoţitorii Patriarhului Bartolomeu I, care au şi luat cuvântul ulterior, s-au numărat: ierodiac. Ioachim, subsecretar al Sfântului Sinod al Patriarhiei Ecumenice; dl Pantelimon Vingas, hartofilaxul Patriarhiei Ecumenice şi reprezentantul minorităţilor în organismele responsabile ale statului turc; ca şi dl Emre Öktem, profesor universitar de Drept.

La ieşirea din clădirea Parlamentului turc, Sanctitatea Sa a răspuns întrebărilor mass-mediei turce, declarând, printre altele: „Din nefericire, până astăzi, minorităţile au suferit nedreptăţi. Toate aceste aspecte se schimbă încet, încet şi o nouă Turcie se naşte. Nu ne-am pierdut niciodată speranţa. În acest moment suntem mulţumiţi. Nu vrem nimic altceva, decât drepturile noastre de cetăţeni ai Turciei. Vrem egalitate şi nu deosebiri, pentru că suntem cetăţeni ai acestei ţări, ne-am născut aici, ne-am făcut stagiul militar, plătim taxe şi votăm. Am cerut să nu se repete nedreptăţile trecutului şi să se asigure aspectele menţionate, prin garantarea noii Constituţii".

Întrebat despre drepturile minorităţilor, Sanctitatea Sa a afirmat: „Am cerut egalitate, redeschiderea Facultăţii Teologice din Halki, libertatea conştiinţei religioase şi de cult. Pentru că, până în prezent, statul nu a oferit nici un sprijin financiar către bisericile şi şcolile minorităţilor. Dacă vorbim însă de principiul libertăţii, la care se referă Constituţia, acesta trebuie să se aplice în toate domeniile".

Într-un articol semnat de către ziaristul Mustafa Akyol, în ziarul *Turkish Daily News*, domnia sa remarca importanţa poziţiei Patriarhului de Constantinopol, în contextul în care pe perioada istoriei „seculare" a Republicii Turce, nemusulmanii erau priviţi ca şi cetăţeni de clasa a doua, dacă nu chiar ca şi duşmani. S-a declarat faptul că „o nouă Turcie se naşte" şi că prejudecăţile trecutului sunt abandonate „încet". „Eu cred", spunea ziaristul turc, „că ar trebui ca procesul să fie şi mai rapid". Afirmând faptul că poziţionarea Patriarhului Ecumenic este una justă, Mustafa Akyol e de părere că cea mai mare provocare pentru creştinii şi evreii din Turcia nu a fost, şi nu este, islamul, ci naţionalismul turc. De fapt, islamul respectă drepturile religioase ale „oamenilor Bibliei" (evreii şi creştinii), de aceea, nemusulmanii au avut libertate de cult pe perioada dominaţiei otomane. Chiar la mijlocul secolului al XIX-lea, Imperiul Otoman dădea drepturi cetăţeneşti egale pentru nemusulmani, consecinţă care a dus la faptul că mulţi creştini şi evrei ajunseseră să ocupe poziţii în administraţia otomană sau în Parlament.

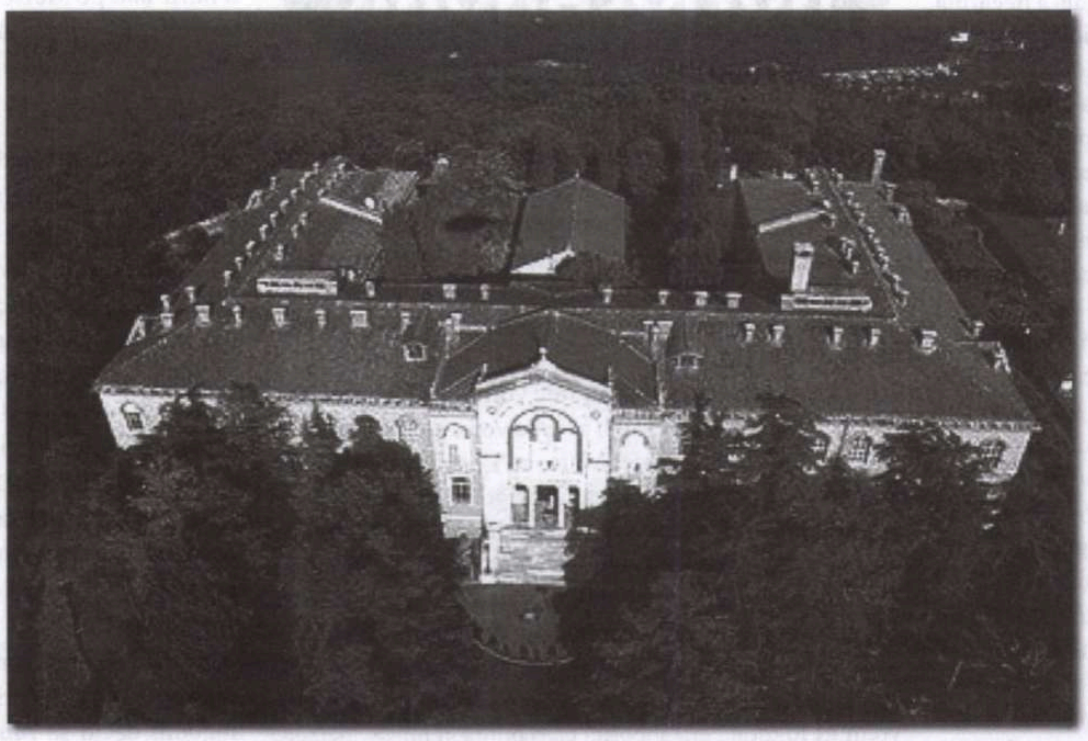

Clădirea Institutului Teologic al Patriarhiei Ecumenice din insula Halki, a cărui iminentă redeschidere e aşteptată în viitorul apropiat

În secolul al XX-lea, căderea Imperiului Otoman şi deopotrivă, modelul naţiune-stat importat din Europa continentală au dus la apariţia unei forme evidente de naţionalism turc. Această ideologie seculară, încă neliberală, avea un respect mai mic pentru „oamenii Bibliei", militând pentru crearea unei Turcii libere, nemusulmane, nu însă din dragoste pentru spiritul nemusulman, ci din cea faţă de spiritul turc.

Kemalismul[1], ideologia oficială a Republicii Turce, a fost întruchiparea acestei paradigme naţionaliste, curent adesea criticat, potrivit ziaristului turc, pentru valul de secularism şi modernism pe care îl promova. Realitatea momentului, creionată în concluzia ziaristului turc, ne spune că Turcia post-kemalistă (cea a prezentului), la fel ca şi cea pre-kemalistă (otomană), va fi mult mai amiabilă cu nemusulmanii, inclusiv cu creştinii.

Iată de ce, prin abilitatea Sa de rafinat diplomat, Patriarhul Bartolomeu I are toate premisele în a reuşi să repună într-o adevărată lumină demnitatea de a fi creştin ortodox pe malurile Bosforului[2]. Remarcăm faptul că, în vremea păstoririi actualului Patriarh de Constantinopol, au loc evenimente greu de imaginat ca posibile, în trecut, în privinţa schimbării atitudinii statului turc faţă de minorităţile religioase din Turcia. Aşadar, pe data de 20 februarie a.c., pentru prima dată în istoria Patriarhiei de Constantinopol, dar şi a Turciei moderne, un Patriarh Ecumenic susţine un discurs în cadrul Parlamentului turc; şi tot în premieră, pe data de 3 martie a.c., un ministru de externe al Turciei[3] îl vizitează pe Patriarhul de Constantinopol, la reşedinţa acestuia din Fanar!

Astfel de aspecte, ca cele prezentate în rubrica de faţă, vin să ne arate, încă o dată, dincolo de contextualitatea lor, cât de mult viaţa bisericească, indiferent de culoarea ei etnică, trebuie să se împletească cu un demers diplomatic responsabil şi echilibrat, misiune necesar de purtat în arena societăţii civile, pentru a putea îndrepta corabia Bisericii, cu toate nevoile ei, spre mări cu cât mai puţine valuri ameninţătoare!

---

[1] Prin *kemalism* se înţelege suma principiilor politice ale lui Mustafa Kemal Atatürk, fondatorul Republicii Turcia şi primul ei preşedinte, principii care au fost proclamate în 1931 ca ideologie oficială a regimului său. Mustafa Kemal Atatürk (1881-1938), ca prim preşedinte al Republicii turce (fondată la 29 octombrie 1923) a fost un dictator moderat, deşi a impus multe reforme cu caracter democratic. Prestigiul lui a fost atât de mare, încât în vremea sa a existat o opoziţie minoră contra politicii sale. Fundamentul acesteia a fost planul de secularizare şi modernizare a Turciei. Dintre măsurile sale „revoluţionare", amintim schimbarea alfabetului arab cu scrierea latină pentru limba turcă, fapt petrecut în 1928.

[2] Aflat în perioada 17-20 februarie a.c. pe malurile Bosforului, prezenţa în preajma Sanctităţii Sale mi-a oferit ocazia să constat, din discuţiile personale avute, ca şi din declaraţiile făcute de către Sanctitatea Sa, în diferite contexte ale acelor zile, cât de mult se bucura pentru şansa pe care providenţa i-o oferă, în a schimba ceva spre bine, cu impact la poziţionarea statului turc faţă de Patriarhia Ecumenică, prin discursul pe care urma să îl susţină în cadrul Parlamentului de la Ankara. Potrivit Sanctităţii Sale, în ultimii ani, au avut loc evoluţii pozitive remarcabile cu privire la colaborarea dintre Patriarhia de Constantinopol şi statul turc, evoluţii care predecesorilor Săi le-ar fi fost greu chiar şi să şi le imagineze!

[3] E vorba de actualul ministru de externe al Turciei, dl Ahmet Davutoğlu.

Surse: www.ec-patr.org; www.romfea.gr; www.amen.gr; www.hurriyetdailynews.com; www.wikipedia.org

Diac. Dr. Ştefan L. TOMA

INSTITUȚIA FAMILIEI ÎN NOUL COD CIVIL AL ROMÂNIEI

Emanuel TĂVALĂ

LOGODNA

La 1 octombrie 2011 a intrat în vigoare noul Cod Civil al României, prevederile acestei legi atât de importante urmând a fi luate în considerare de instanţele de judecată începând cu toamna anului 2012. Am socotit de cuviinţă a sublinia câteva dintre caracteristicile acestei noi legi şi în paginile publicaţiei şaguniene, spre folosul cititorilor, mai ales că noua lege are prevederi care ar putea şi ar trebui să îi intereseze şi pe slujitorii Bisericii. Mă refer aici mai ales la prevederile referitoare la familie, unele de noutate absolută în legislaţia civilă, de la Codul Civil promovat în timpul lui Alexandru Ioan Cuza (1865), dar şi la cele referitoare la protecţia drepturilor personal-nepatrimoniale prin mijloace juridice specifice (de exemplu, consacrarea, ca mijloc specific de apărare, a dreptului la replică şi la rectificarea informaţiilor greşite apărute în presa audiovizuală); prevederi privind logodna, locuinţa familiei, alegerea regimului matrimonial sau reglementarea generală a termenelor de decădere.

Aşadar, familia, *cea mai veche cutumă a umanităţii,* cum o numea Jean Carbonnier, se bucură de o nouă abordare, care, chiar dacă nu este perfectă, reuşeşte în mare măsură să modernizeze reglementările din domeniu, potrivit valorilor societăţii contemporane. Este vorba despre o abordare care ţine cont de noile realităţi apărute în domeniul vieţii familiale, generate, pe de o parte, de evoluţia raportului dintre libertatea individului şi interesul familiei, care generează o mai mare independenţă patrimonială a fiecăruia dintre soţi, iar pe de altă parte, de o nouă interpretare şi protecţie a interesului superior al copilului.

Logodna era cunoscută încă din lumea romană sub denumirea de *sponsalia* şi consta din nişte întrebări şi răspunsuri reciproce adresate de către părinţi copiilor lor cu privire la tăria hotărârii lor de a merge pe calea căsniciei. Această procedură nu era necesară, logodna putându-se realiza şi printr-o simplă învoială sau prin corespondenţă scrisă, numindu-se atunci *pactum*. În unele zone din ţara noastră se păstrează încă obiceiul încheierii Protocolului buneiînvoiri, la care iau parte viitorii miri, care declară în faţa preotului că nu sunt siliţi de către părinţi sau mânaţi de interese materiale a se căsători, ci de bunăvoie şi *din îndemnul iubirii curate ce o simţăsc unul către altul.* În aceeaşi zi se înfăţişează şi părinţii tinerilor care declară, tot înaintea preotului, că nu i-au obligat pe tineri să se logodească şi să se căsătorească, împotriva voinţei lor. Obişnuinţa logodnei a dus în cele din urmă, la romani, prin *Lex Iulia* şi *Papia poppaea*, ca aceasta să fie într-un fel recunoscută având în vedere că cele două legi scuteau de amendă persoanele logodite şi care ulterior rupeau logodna. Logodna presupunea, aşadar, împlinirea celor asumate de către cele două părţi, însă, dacă o parte nu mai dorea acest lucru, partea fidelă promisiunii îi putea intenta proces celeilalte, având dreptul de a cere înapoi arvuna în mod îndoit, întreit sau chiar împătrit. De asemenea, părţile nu puteau contracta o nouă logodnă înainte de desfacerea celei dintâi.

În **Imperiul Bizantin**, statul a reglementat logodna pentru prima dată în timpul lui Leon Filosoful prin *Novela 89*, prin care se arată că vârsta pentru încheierea logodnei bisericeşti trebuie să fie aceeaşi cu vârsta necesară căsătorie şi interzice desfacerea logodnei bisericeşti pentru cauze neînsemnate. Împăratul Leon a pus astfel legislaţia civilă în acord cu duhul legilor bisericeşti. Cel care a stabilit obligativitatea rugăciunii şi a binecuvântării ecleziale pentru oficierea logodnei şi a cununiei a fost Alexie I Comnenul, în anul 1084, prin *Bula de Aur*, care stabileşte ca cele două slujbe să nu se oficieze împreună, ci la un oarecare interval de timp. Aşadar, în secolul al XI-lea, în Bizanţ, sub influenţa puterii imperiale, s-a impus legal necesitatea unei forme bisericeşti pentru încheierea căsătoriei, Biserica luând asupra ei anumite funcţii ale statului, singura formă posibilă de logodire şi de căsătorie fiind cea bisericească.

LOGODNA, REGLEMENTATĂ PRIN LEGE

Dacă până acum logodna era doar o etapă cel mult spirituală, fără niciun fel de conotaţie juridică, proaspătul Cod Civil a adus un element de noutate prin reglementarea acestei instituţii (art. 266-270), sub influenţa Codului Civil elveţian care o reglementează în art. 90-93. Din cele mai vechi timpuri, logodna a fost un pas important în viaţa celui care o înţelege, fiind o declaraţie a sentimentelor care vor uni două destine, o dovadă că romantismul este întipărit în natura umană. În timp, logodna şi-a păstrat identitatea, chiar dacă şi-a mai pierdut din solemnitate. Astăzi nu mai vorbim de logodna cu *peţitul* viitoarei mirese de la părinţi de către viitorul mire sau de *zestre*, ci de o

logodnă modernă, adaptată vremurilor şi de cele mai multe ori concretizată prin simpla cerere în căsătorie. Logodna a existat în dreptul românesc anterior actualei reglementări, reprezentând promisiunea reciprocă a două persoane de a se căsători, ea fiind o instituţie a dreptului familiei, dar care nu era reglementată legal şi deci nu producea efecte juridice în cazul ruperii.

Cea mai veche logodnă de care vorbesc vechile noastre scrieri este aceea de la 1504, pe care voise s-o facă Bogdan cel Orb, fiul lui Ştefan cel Mare, cu Elisafta, sora regelui Poloniei, despre care cronicarul Grigore Ureche spune că mama lui nu l-a lăsat pentru că erau de confesiuni diferite. În vremea lui Matei Basarab s-a stabilit că cei ce vor să se logodească trebuie să aibă, fetele 12 ani, iar băieţii, 14 ani (după modelul bizantin de odinioară). În ritualul logodnei săvârşit astfel se făcea schimb de inele, legăturile cruciş, sărutarea şi citirea de molifte şi rugăciuni. În acele vremuri logodna era socotită ca o nuntă şi nu se desfăcea decât după lege, iar logodirea cu o persoană deja logodită era socotită ca păcat (adulter).

În noua legislaţie românească logodna rămâne doar o situaţie de fapt, dar cu conotaţii juridice, dacă se respectă anumite condiţii de fond, precum: *consimţământul liber şi personal al logodnicilor; vârsta minimă 18 ani sau, pentru motive temeinice, 16 ani, cu încuviinţarea părinţilor sau a tutorelui; persoanele care se logodesc să fie de sex diferit (logodna se poate încheia doar între bărbat şi femeie); este interzisă logodna între rudele în linie dreaptă (între părinţi şi copii sau între bunici şi nepoţi), precum şi între cele în linie colaterală până la al patrulea grad inclusiv şi dacă este dovedită (prin orice mijloc de probă).*

Astfel, în cazul ruperii logodnei, *darurile pe care logodnicii le-au primit în considerarea logodnei sau, pe durata acesteia, în vederea căsătoriei*, sunt supuse restituirii, *cu excepţia darurilor obişnuite*. Nu se specifică dacă este vorba despre darurile primite de oricare dintre logodnici de la alte persoane, ori de darurile pe care aceştia şi le fac între ei; în tăcerea legii, considerăm că orice astfel de daruri sunt supuse restituirii. Totodată, practicii judiciare îi va reveni sarcina de a stabili criteriile în baza cărora se va putea aprecia, într-un mod unitar, care dintre aceste daruri pot fi considerate „*obişnuite*", în vederea excluderii lor de la obligaţia restituirii în condiţiile legii.

De asemenea, logodnicul care rupe logodna în mod abuziv, sau care, în mod culpabil, l-a determinat pe celălalt să rupă logodna, poate fi obligat la despăgubiri.

LOGODNA BISERICEASCĂ

„Însuţi dar, Stăpâne, Dumnezeul nostru, Cel ce ai trimis adevărul peste moştenirea Ta şi făgăduinţa Ta peste robii Tăi, părinţii noştri, cei aleşi ai Tăi din neam în neam, caută spre robul Tău (N) şi spre roaba Ta (N) şi întăreşte logodna lor în credinţă, în înţelegere, în adevăr şi în dragoste. Că Tu, Doamne, ai arătat să se dea logodire şi să se întărească toate. Prin inel s-a dat lui Iosif stăpânirea în Egipt; prin inel s-a preamărit Daniel în ţara Babilonului; prin inel s-a arătat adevărul Tamarei; prin inel Părintele nostru cel ceresc S-a îndurat spre fiul cel risipitor, când a zis: Daţi inel în dreapta lui şi, junghiind viţelul cel gras, mâncând, să ne veselim. Această dreaptă a Ta, Doamne, a întrarmat pe Moise în Marea Roşie, căci prin cuvântul Tău cel adevărat cerurile s-au întărit şi pământul s-a întemeiat. Şi dreapta robilor Tăi să se binecuvânteze cu cuvântul Tău cel puternic şi cu braţul Tău cel înalt."

Logodna reprezintă primul act prin care se arată în public dorinţa a două persoane de a se uni prin căsătorie, unii canonişti prezentând-o ca *amintirea şi făgăduinţa nunţii viitoare*. Biserica binecuvântează această veche datină printr-o slujbă scurtă, de obicei premergătoare Cununiei; cele două săvârşindu-se de obicei împreună, după cum se poate face şi separat, înaintea Cununiei, în alt loc şi la altă dată. Faptul că Biserica acceptă săvârşirea Logodnei separat de Taina Cununiei – în cazul în care tinerii doresc să-şi pecetluiască hotărârea de a trăi unul cu celălalt pentru totdeauna printr-o binecuvântare a Bisericii – nu înseamnă că logodna le dă dreptul la o viaţă conjugală, mulţi considerând că logodna ţine loc de Cununie. Logodna bisericească, spre deosebire de cea civilă, constituie pentru fiecare dintre logodnici un impediment la cununia religioasă a oricăruia dintre ei cu o altă persoană. De aceea, în cazul în care cei logodiţi decid să rupă logodna bisericească pentru a se putea căsători cu o altă persoană, trebuie ca mai întâi să solicite desfacerea logodnei bisericeşti. În cazul candidaţilor la hirotonie, logodna bisericească ruptă şi urmată de căsătoria cu o altă persoană constituie impediment la hirotonie, pentru că logodna bisericească se consideră a fi ca prima căsătorie, acest lucru fiind confirmat de către canonul 98 al Sinodului VI Ecumenic, care stabileşte că *cel ce ia spre însoţire de căsătorie pe femeia logodită cu altul, trăind încă logodnicul, să fie pus sub învinuire de adulter.* Vedem de aici importanţa deosebită a logodnei săvârşite în biserică, ţinând cont de faptul că ea se încheia prin facerea promisiunii reciproce de căsătorie a celor ce se logodeau, promisiune ce echivalează cu consimţământul necesar încheierii căsătoriei. Balsamon, în comentariul său, la canonul 98 al sinodului Trulan, îi numeşte, de altfel, pe logodnici soţi.

• AGENDA PASTORALĂ •

P.S. ANDREI FĂGĂRĂŞANUL, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului

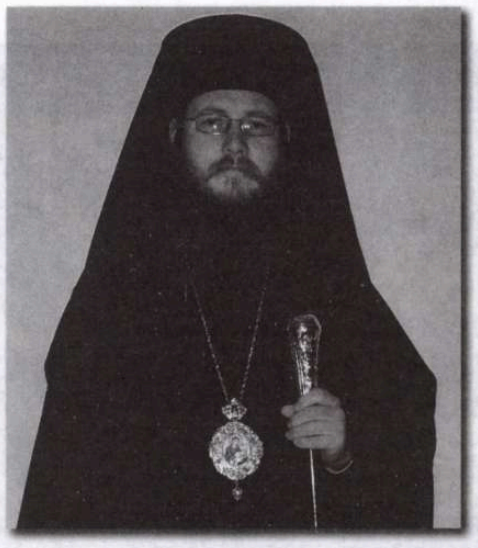

Duminică, 1 ianuarie. De praznicul *„Tăierii împrejur, cea după trup, a Domnului”*, P.S. Sa a săvârşit Sfânta Liturghie în Biserica *„Sfinţii Împăraţi Constantin şi Elena”* din Sibiu, iar la final a oficiat slujba de „Te Deum” la Anul Nou, ţinând un cuvânt de învăţătură.

Luni, 2 ianuarie. P.S. Sa a oficiat Sfânta Liturghie în Biserica *Sfântul Vasile cel Mare* de la Spitalul de Psihiatrie nr. 3 din Sibiu, al cărei preot paroh este P.C. Ciprian Cândea, unde a ţinut şi un cuvânt de învăţătură.

Joi, 5 ianuarie. P.S. Sa a slujit Sfânta Liturghie împreună cu Ceasurile Împărăteşti, precum şi Sfinţirea cea Mare a apei în Catedrala Mitropolitană din Sibiu. În aceeaşi zi, a slujit slujba Privegherii în acelaşi locaş duhovnicesc, iar la final a adresat credincioşilor un cuvânt de învăţătură.

Vineri, 6 ianuarie. De marele praznic al *„Botezului Domnului”*, P.S. Sa a săvârşit Sfânta Liturghie la Biserica *„Sfinţii Împăraţi Constantin şi Elena”* din Sibiu, unde a ţinut şi un cuvânt de învăţătură. În aceeaşi zi, alături de Î.P.S. Laurenţiu şi preoţii protopopiatului Sibiu, a slujit slujba sfinţirii Aghiasmei Mari, în Piaţa Mare din Sibiu. Seara, a slujit slujba Privegherii în Catedrala Mitropolitană.

Sâmbătă , 7 ianuarie. P.S. Sa a oficiat Sfânta Liturghie în Biserica *Sfântul Ioan Botezătorul* din parohia Sălişte II, Protopopiatul Sălişte, al cărei preot paroh este P.C. Nicolae Bădilă, şi a ţinut la final un cuvânt de învăţătură.

Duminică, 8 ianuarie. P.S. Sa a săvârşit Sfânta Liturghie la Biserica *„Sfinţii Împăraţi Constantin şi Elena”* din Sibiu unde a ţinut şi un cuvânt de învăţătură.

Vineri, 13 ianuarie. P.S. Sa a oficiat Sfânta Liturghie la Capela Mitropolitană din Sibiu.

Duminică, 15 ianuarie. P.S. Sa a săvârşit Sfânta Liturghie în parohia Stejăriş, Protopopiatul Agnita, al cărei preot paroh este P.C. Pr. Aurel Dolea. P.S. Sa a săvârşit Sf. Taina a Botezului pentru pruncul Andrei, fiul P.C. Părinte paroh. De asemenea, a adresat un cuvânt de învăţătură ca hrană duhovnicească credincioşilor parohiei.

Luni, 16 ianuarie. P.S. Sa a participat la slujba Vecerniei cu Litie, în Catedrala Mitropolitană din Sibiu.

Marţi, 17 ianuarie. P.S. Sa a slujit împreună cu Î.P.S. Laurenţiu, Arhiepiscopul Sibiului şi Mitropolitul Ardealului, şi toţi preoţii din protopopiatul Sibiu, Sfânta Liturghie în Catedrala Mitropolitană din Sibiu.

Sâmbătă, 21 ianuarie. P.S. Sa a slujit Sfânta Liturghie în Capela Mitropolitană din Sibiu dimpreună cu un sobor de preoţi consilieri ai administraţiei eparhiale sibiene, urmată de slujba Te Deum-ului, şi a participat la lucrările Adunării Eparhiale şi Consiliului Eparhial.

Duminică, 22 ianuarie. P.S. Sa a oficiat Sf. Liturghie în Parohia Ştrand, ai cărei preoţi parohi sunt P.C. Pr. Nicolae Creţu şi P.C. Pr. Gheorghe Mirel Şpan, şi a ţinut un cuvânt spre folosul duhovnicesc al credincioşilor.

Miercuri, 25 ianuarie. P.S. Sa a săvârşit Sfânta Liturghie la Capela Mitropolitană din Sibiu.

Vineri, 27 ianuarie. P.S. Sa a săvârşit Sfânta Liturghie la Capela Mitropolitană din Sibiu.

Sâmbătă, 28 ianuarie. P.S. Sa a oficiat slujba Privegherii în Catedrala Mitropolitană din Sibiu.

Duminică, 29 ianuarie. P.S. Sa a slujit Sfânta Liturghie în parohia Alţâna, protopopiatul Agnita, al cărei preot paroh este P.C. Pr. Mircea Stoia, şi a adresat un cuvânt de învăţătură credincioşilor prezenţi. În aceeaşi zi, P.S. Sa a slujit slujba Privegherii în Catedrala Mitropolitană din Sibiu

Luni, 30 ianuarie. De praznicul *„Sfinţilor Trei Ierarhi”* P.S. Sa a slujit Sfânta Liturghie la Catedrala Mitropolitană din Sibiu, alături de Î.P.S. Laurenţiu, Mitropolitul Ardealului, şi un mare sobor de preoţi profesori, fiind prăznuiţi ocrotitorii Facultăţii de Teologie „Andreiene” din Sibiu.

Uniatism pentru anglicani?

(urmare din p. 2)

declararea lui Anselm de Canterbury (cca 1033-1109) „doctor al Bisericii”. În 1752, Marea Britanie a acceptat calendarul gregorian, îndreptat de papa Grigorie al XIII-lea (1572-1585) în 1582.

Când Anglia a devenit putere colonială şi a intrat în conflict cu alte puteri coloniale catolice, importanţa catolicilor din Anglia a început să crească. În această perioadă, catolicii englezi erau păstoriţi cu ajutorul a patru vicariate apostolice. Coloniile americane vorbitoare de limbă engleză se aflau sub jurisdicţia vicarului apostolic de la Londra. El a devenit important pentru guvernul britanic după „războiul de şapte ani” în urma căruia, în 1763, Imperiul Britanic a reuşit să obţină teritoriul vorbitor de limbă franceză, şi predominant catolic, al Canadei.

Spre sfârşitul secolului al XVII-lea, a urmat o relaxare a legislaţiei anticatolice: a fost abolită interdicţia pentru catolici de a deţine proprietăţi, de a moşteni sau de a se înrola în armată (1778); s-a permis clerului să facă pastoraţie, ceea ce a dus la înflorirea misiunii şi la înfiinţarea unor colegii catolice în Anglia. Paradoxal, la prima vedere, catolicismul în Anglia a cunoscut o înflorire semnificativă datorită revoluţiei franceze. Pentru a scăpa de violenţele acesteia, mulţi catolici francezi, inclusiv clerici, s-au refugiat în Anglia. De asemenea, în 1801 a fost înfiinţat Regatul Unit al Marii Britanii şi Irlandei din unirea Regatului Unit cu regatul Irlandei, ceea ce a dus la creşterea numărului de catolici în noul stat. A crescut presiunea abolirii legilor anticatolice rămase în vigoare, mai ales cea a interdicţiei de a intra în armată, datorită războaielor pe care noua entitate statală a trebuit să le poarte contra lui Napoleon. În 1829, în ciuda unei puternice opoziţii, parlamentul a adoptat Actul Emancipării Catolice prin care catolicii au primit aproape aceleaşi drepturi precum concetăţenii lor anglicani.

În 1830-1840 s-a iniţiat „mişcarea de la Oxford”, care a avut drept scop reînvierea elementelor de teologie şi cult catolic din Biserica Angliei (vezi *„Uniatism pentru anglicani? II. Scurt excurs istoric: 1. Întemeierea şi evoluţia Bisericii Anglicane”* în *Telegraful Român*, nr. 25-28/ 1 şi 15 iul. 2011, p. 2). Mişcarea a adus Bisericii Catolice din Anglia numeroşi convertiţi, mai ales din rândul „Bisericii înalte” anglicane. În 1840-1850 a avut loc „marea foamete irlandeză” care a dus la emigrarea a numeroşi irlandezi în America, dar şi în Anglia şi Scoţia. S-au înfiinţat comunităţi catolice irlandeze în marile oraşe, dar şi în mediul rural. Roma a răspuns acestei noi situaţii prin restabilirea unei episcopii catolice în 1850, în locul vicariatelor apostolice. Catolicismul englez a continuat să crească în primele două treimi ale secolului al XX-lea, fiind asociat mai ales cu irlandezii şi cu intelectualitatea şi clasa înaltă. Tot în secolul al XIX-lea au început să vină migranţi polonezi. După cel de-al Doilea Război Mondial, polonezi care au servit în armata britanică, mai ales ca personal auxiliar, nu au mai revenit în Polonia datorită comunismului: un program special al guvernului britanic a permis reîntregirea familiilor poloneze în Marea Britanie. Se apreciază că astfel au rămas sau au fost aduşi în Marea Britanie în jur de 250.000 de polonezi. După intrarea Poloniei în Uniunea Europeană, imigraţia poloneză a cunoscut o nouă etapă. La ora actuală, în Regatul Unit, Misiunea Poloneză Catolică are 219 parohii şi centre pastorale, cu 114 preoţi.

Numeroase posturi cheie din Marea Britanie au fost sau sunt ocupate de catolici. Recent a făcut senzaţie convertirea la catolicism a fostului prim-ministru Tony Blair. În anii `90, un număr semnificativ de anglicani s-au convertit la catolicism – în anumite cazuri comunităţi întregi cu preoţii lor – datorită deciziei Bisericii Angliei de a hirotoni femei.

Fenomenul migraţiei din ultimii ani a dus la creşterea numărului catolicilor în Regatul Unit. Se apreciază că 10% dintre catolicii britanici sunt de origine est-europeană. Acestora li se adaugă alţi catolici de origine africană, asiatică, latino-americană sau caraibiană. Dacă în 1901 catolicii reprezentau doar 4,8% din populaţia Angliei, la recensământul din 2001, ei reprezentau 8% din populaţia Angliei şi a Marii Britanii.

Astăzi, Biserica Romano-Catolică din Anglia şi Ţara Galilor este împărţită în 5 provincii şi 22 de episcopii. Pe lângă acestea, mai există şi o episcopie a armatei.

În afară de romano-catolici, în Anglia există o prezenţă uniată, anume aproximativ 15.000 de ucraineni catolici organizaţi într-un exarhat apostolic, maroniţi de origine libaneză şi uniţi din India (diasporă a Bisericii Catolice Siro-Malankara) (*va urma*).

• TELEGRAFUL EVENIMENT •

EVENIMENT EDITORIAL

Catedrala Mitropolitană din Sibiu,
album, Editura Andreiana, Sibiu, 2011

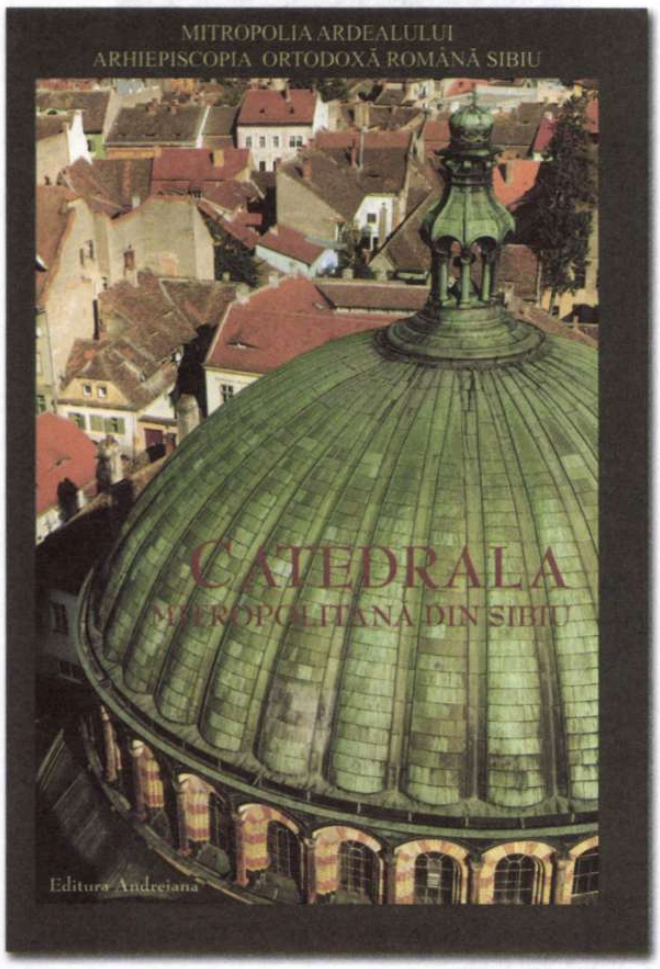

La iniţiativa şi cu binecuvântarea Înalt Preasfinţitului Părinte Laurenţiu, Arhiepiscopul Sibiului şi Mitropolitul Ardealului, marea sărbătoare a Mitropoliei Ardealului – canonizarea Sfântului Ierarh Andrei Şaguna, Mitropolitul Transilvaniei, din 29 octombrie 2011, a fost încununată şi de o importantă apariţie editorială, cu valoare de eveniment. Bucuria binecuvântată a evenimentului sărbătoresc al proclamării şi aşezării în sinaxarul sfinţilor Bisericii şi ai neamului a Sfântului Ierarh Andrei, a fost împlinită şi de gestul dăruitor al Înaltului nostru Părinte Mitropolit Laurenţiu, prin realizarea, sub competentă şi atentă îndrumare, în cadrul Editurii Andreiana şi în colaborare cu Tipografia Şaguniană ale Arhiepiscopiei Sibiului, a unei lucrări editoriale de excepţie – albumul ***Catedrala Mitropolitană din Sibiu.***

Cartea-album cu prezentarea în imagini a Catedralei mitropolitane sibiene a constituit unul dintre preţioasele daruri oferite de către Înaltpreasfinţitul Părinte Laurenţiu Înalţilor oaspeţi participanţi la evenimentul canonizării.

Preafericitul Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, mulţumind pentru darul primit, a arătat că: „Este o frumuseţe această catedrală şi ea exprimă demnitatea Transilvaniei".

Realizat în condiţii grafice de excepţie, albumul bilingv cuprinde un număr de 200 de pagini, fiind structurat tematic şi realizând o prezentare în imagini a bisericii-catedrale, începând cu primele fotografii cu valoare documentară. Partea introductivă încearcă să prezinte demersul şi pregătirile dintru început ale zidirii. Conţinutul substanţial al lucrării, ce cuprinde prezentarea propriu-zisă a Catedralei, are în alcătuire capitolele ce descriu arhitectura, decorul iconografic şi plastica decorativă.

Ultima parte a albumului conţine imagini reprezentative ale unor evenimente privind istoria recentă a catedralei, prezentând momente ale slujirii Părintelui Mitropolit Laurenţiu, înconjurat de preoţi şi credincioşi, în slujbele Sfintei Liturghii şi ale Sărbătorilor, de preamărire şi de laudă aduse lui Dumnezeu.

În cuvântul de binecuvântare, intitulat *Catedrala – spaţiul veşniciei,* Î.P.S. Părinte Mitropolit Laurenţiu prezintă elementele identitare ale Catedralei noastre mitropolitane, exprimate printr-o caldă mărturie: „Există, însă, în fiecare eparhie, o biserică mai aparte decât celelalte din parohiile care se află sub ascultarea ierarhului din acea eparhie. Este vorba de catedrala eparhială, biserica la altarul căreia slujeşte ierarhul, săvârşind Sfintele Taine, hirotonind preoţi şi mijlocind harul lui Dumnezeu pentru toţi cei încredinţaţi păstoririi lui. Este *„maica tuturor bisericilor"* dintr-o eparhie, cum inspirat o numea vrednicul de pomenire mitropolit Andrei Şaguna. În Arhiepiscopia noastră, a Sibiului şi Mitropolia Ardealului rolul acesta primaţial, locul de onoare şi de cinste hărăzit de rânduielile canonice, îl are *catedrala mitropolitană din Sibiu*, cu peste o sută de ani de existenţă. A fost zidită în vremea mitropolitului Ioan Meţianu (1899-1916) după planul catedralei „Sfânta Sofia" din Constantinopol, ctitoria împăratului *Iustinian* (527-565), distingându-se însă şi prin câteva particularităţi, cum ar fi cele două turnuri masive de la intrare, cu forme specifice arhitecturii eclesiale ardelene şi cu anumite elemente din stilul baroc".

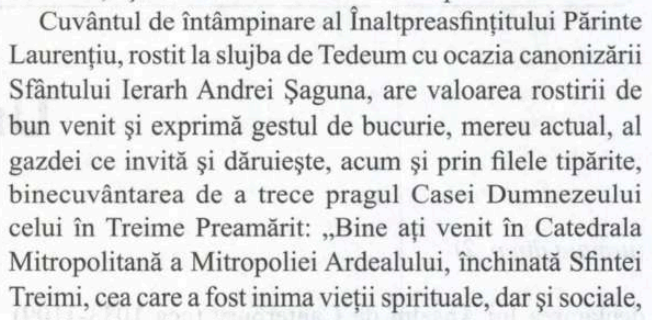

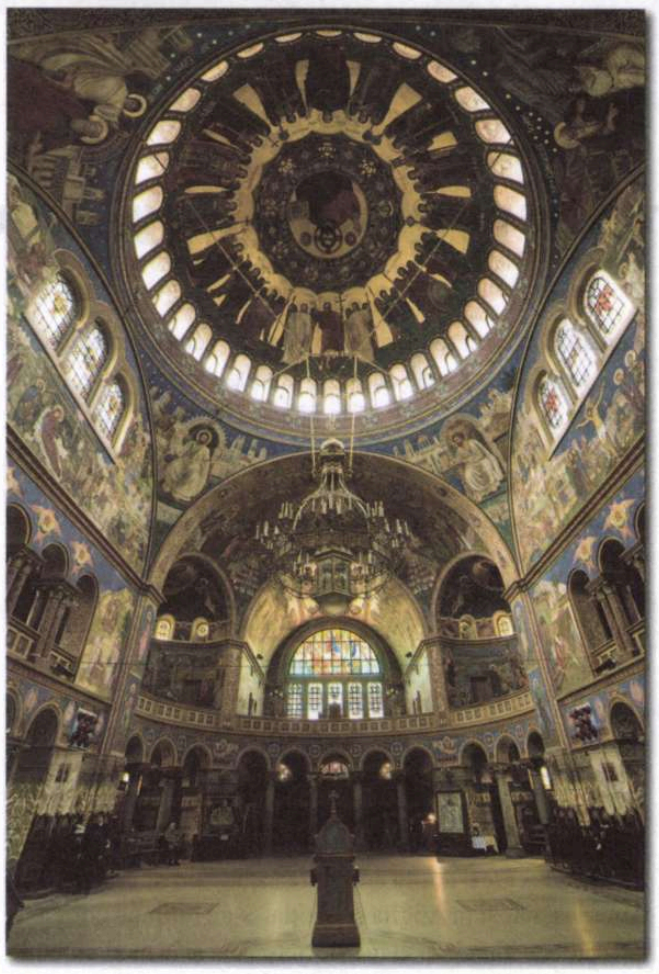

Albumul prezintă Catedrala transilvană a Mitropoliei Ardealului ca pe un „loc sfinţit şi sfinţitor, sălaş al prezenţei şi lucrării lui Dumnezeu", fiind o adevărată mărturie şi podoabă a frumuseţii şi „bogăţiei" celor „peste o sută de ani de când acest «Sion românesc» şi-a deschis larg porţile spre a primi tot atâtea generaţii de credincioşi ortodocşi români", aşa cum arată Părintele Mitropolit.

Cuvântul de întâmpinare al Înaltpreasfinţitului Părinte Laurenţiu, rostit la slujba de Tedeum cu ocazia canonizării Sfântului Ierarh Andrei Şaguna, are valoarea rostirii de bun venit şi exprimă gestul de bucurie, mereu actual, al gazdei ce invită şi dăruieşte, acum şi prin filele tipărite, binecuvântarea de a trece pragul Casei Dumnezeului celui în Treime Preamărit: „Bine aţi venit în Catedrala Mitropolitană a Mitropoliei Ardealului, închinată Sfintei Treimi, cea care a fost inima vieţii spirituale, dar şi sociale, politice şi naţionale a acestei părţi a ţării. Ea, catedrala, este o imitaţie a Sfintei Sofia, desigur mai mică, dar care reprezintă unitatea celor trei Ţări Româneşti, pentru că Sibiul se află în centrul ţării".

Cuvântului de binecuvântare arhierească i se adaugă şi studiul introductiv al Părintelui Profesor Dr. Mircea Păcurariu, Membru corespondent al Academiei Române, care vine să aducă o competentă perspectivă asupra valorii istorice, dar şi a dăinuirii Catedralei Mitropolitane.

Nădăjduim că albumul *Catedrala Mitropolitană din Sibiu* va fi un dar preţios pentru toţi doritorii, dar mai ales pentru închinătorii şi credincioşii Mitropoliei Ardealului, precum şi pentru preoţii şi pelerinii Catedralei din Sibiu.

Pr. Dr. Savu POPA,
Consilier cultural

Preşedinte – Redactor-şef
Î.P.S. Dr. LAURENŢIU STREZA
Vicepreşedinte
P.S. Andrei Făgărăşanul

COLEGIUL DE REDACŢIE

Pr. Prof. Dr. Mircea Păcurariu; Pr. Prof. Dr. Dumitru Abrudan; Pr. Dr. Savu Popa – *Consilier cultural*; Diac. Dr. Ştefan L. Toma – *Secretar de redacţie*; Pr. Prof. Dr. Ovidiu Moceanu; Pr. Conf. Dr. Constantin Necula; Pr. Dr. Călin Sămărghiţan; Pr. Dr. Cristian Muntean; Romeo Petraşciuc; Conf. Dr. Lucian Grozea; Asist. Dr. Maria Oprea; Natalia Corlean

ISSN 1223-8392

Tiparul executat la Tipografia Şaguniana – Sibiu

ARTICOLELE ŞI CORESPONDENŢA se primesc pe adresa: Redacţia „Telegrafului Român", 550179 – Sibiu, str. Mitropoliei, nr. 35; e-mail: telegrafulroman@yahoo.com. Articolele nepublicate nu se înapoiază.

ABONAMENTUL pentru anul 2012 este de 48 lei; cod IBAN RO34 RNCB 0227 0360 5879 0001. BCR Sibiu, str. Emil Cioran, nr. 1. Cod fiscal 44 79 403

Fondator:
Mitropolit Andrei Şaguna, 1853

Publicaţie bisericească a Arhiepiscopiei Sibiului

Telegraful Român

Anul 160 • nr. 9-12

1 şi 15 martie 2012

Ierarhii din Mitropolia Ardealului au liturghisit la Sibiu în Duminica Ortodoxiei

În Duminica Ortodoxiei, Catedrala mitropolitană din Sibiu a fost plină de credincioşi, veniţi să participe la sărbătoarea primei adunări a ierarhilor din noua structură administrativă a Mitropoliei Ardealului. Arhiereii au primit părticele din moaştele Sfântului Ierarh Andrei Şaguna pentru catedralele eparhiale şi distincţia Crucea şaguniană.

Catedrala reprezentativă pentru Ortodoxia din Ardeal a fost arhiplină în prima duminică din post, în care cinstim biruinţa dreptei credinţe asupra ereziei iconoclaste. Unitatea de credinţă sărbătorită în această duminică s-a răsfrânt şi în Mitropolia Ardealului, unde cei şase ierarhi sufragani ai istoricului scaun mitropolitan al Sfântului Andrei Şaguna au oficiat Sfânta Liturghie, înconjuraţi de un numeros sobor de preoţi şi diaconi, format din slujitori ai lăcaşului de cult sibian, profesori de la Facultatea de Teologie Ortodoxă „Sfântul Ierarh Andrei Şaguna” şi consilieri eparhiali.

Alături de Înaltpreasfinţitul Laurenţiu, Arhiepiscopul Sibiului şi Mitropolitul Ardealului, în soborul de ierarhi s-au aflat Înaltpreasfinţitul Irineu, Arhiepiscopul Albei Iulia, Înaltpreasfinţitul Arhiepiscop Ioan, Episcopul Covasnei şi Harghitei, Preasfinţitul Sofronie, Episcopul Oradiei, Preasfinţitul Gurie, Episcopul Devei şi Hunedoarei, şi Preasfinţitul Andrei Făgărăşanul, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului.

Au participat la Sfânta Liturghie şi autorităţi locale şi judeţene, precum prefectul judeţului Sibiu, Horaţiu Răcuciu, şi reprezentanţi ai altor confesiuni creştine. Răspunsurile liturgice au fost date de Corala „Timotei Popovici” a Catedralei mitropolitane.

În cadrul Sfintei Liturghii, consilierul administrativ-bisericesc al Arhiepiscopiei Sibiului, pr. Ilarie Benchea, a citit Pastorala Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, document semnat de toţi ierarhii din Patriarhia Română. Scrisoarea pastorală a amintit contextul istoric al întemeierii acestei sărbători de biruinţă pentru Ortodoxie, a prezentat pe larg teologia cinstirii icoanelor şi a îndemnat credincioşii să-şi arate dragostea faţă de semeni prin contribuirea la colecta pentru Fondul Central Misionar din Patriarhia Română.

„În icoana unui om sfânt este zugrăvit trupul său înduhovnicit, care devine nestricăcios, asemenea trupului slăvit al lui Hristos, deoarece trupul sfântului participă în arvună la starea trupului duhovnicesc pe care îl va primi omul la învierea drepţilor”, se arată în Pastorală.

La finalul Sfintei Liturghii, Înaltpreasfinţitul Laurenţiu, Mitropolitul Ardealului, a mulţumit tuturor ierarhilor pentru prezenţa la Sibiu şi pentru dragostea faţă de scaunul mitropolitan al Sfântului Ierarh Andrei Şaguna, ctitorul Mitropoliei Ardealului şi părinte duhovnicesc al întregii Transilvanii.

„Am venit aici, în Catedrala mitropolitană, toţi ierarhii Mitropoliei Ardealului, în noua componenţă, pentru a-i aduce cinstire Sfântului Ierarh Andrei Şaguna. În acelaşi timp, dorim să mulţumim pentru dorinţa ierarhilor de a sluji în Duminica Ortodoxiei în catedrala mult dorită de sfântul mitropolit, care astăzi ne-a fost co-liturghisitor”, a subliniat IPS Mitropolit Laurenţiu.

Înaltpreasfinţia Sa a oferit fiecărui ierarh câte o părticică din moaştele Sfântului Andrei Şaguna pentru a fi depuse în catedralele eparhiale. IPS Laurenţiu i-a îndemnat pe ierarhi să ofere din moaştele primite tuturor bisericilor care se vor construi în eparhiile din Ardeal cu hramul Sfântului Ierarh Andrei Şaguna.

Un alt semn de preţuire şi de mulţumire a fost şi oferirea celei mai înalte distincţii a Mitropoliei Ardealului, şi anume Crucea şaguniană. Distincţia a fost oferită Înaltpreasfinţitului Irineu, Arhiepiscopul Albei-Iulia, Preasfinţitului Sofronie, Episcopul Oradiei, şi Preasfinţitului Gurie, Episcopul Devei şi Hunedoarei. Sărbătoarea s-a încheiat cu mulţumirile ierarhilor pentru invitaţia de a liturghisi la Sibiu, IPS Ioan al Covasnei şi Harghitei subliniind importanţa momentului.

„Ducem astăzi o fărâmitură din trupul Sfântului Ierarh Andrei Şaguna şi îl semănăm în tot spaţiul românesc din Transilvania”, a spus IPS Arhiepiscop Ioan.

Ştefan MĂRCULEŢ

Cuvânt Pastoral la PRAZNICUL BUNEI VESTIRI – 2012

Iubiţii noştri fii sufleteşti,

Ne-a învrednicit Preamilostivul Dumnezeu să serbăm astăzi, cu bucurie sfântă, un mare şi binecuvântat Praznic Împărătesc, Buna Vestire, a venirii printre oameni a Celui fără de-nceput şi veşnic – Domnul şi Mântuitorul nostru Iisus Hristos.

Modul zămislirii Domnului nostru Iisus Hristos a fost mai presus de fire, nu printr-un părinte omenesc, ci prin lucrarea Sfântului Duh: „Duhul Sfânt va veni peste tine şi puterea Celui Preaînalt te va umbri!” (Luca 1, 28).

Astăzi, în preacuratul trup al Preasfintei Fecioare se începe lucrarea întrupării Cuvântului lui Dumnezeu, Celui fără de trup. Astăzi, Domnul Îşi începe trecerea prin Uşa cea ferecată, vestită de prooroci. Precum raza soarelui trece printr-un cristal, tot aşa trece Domnul prin Preasfânta Fecioară şi o preface în Maică a Sa, luminând-o şi sfinţind-o cu dumnezeiasca Sa slavă. Astăzi, Fecioara Maria devine Maică adevărată a lui Dumnezeu cel adevărat, Născătoare de Dumnezeu desăvârşit, dar şi om desăvârşit; şi rămânând Fecioară, precum mai înainte de naştere, la fel în perioada naşterii şi după naştere.

Cu adevărat, mare este taina Întrupării Domnului şi pentru că ea îngemănează lucrarea mai presus de fire a Duhului Sfânt cu lucrarea firii, căci, smerindu-Se pe Sine şi chip de rob luând, Mântuitorul a petrecut în preasfântul pântece al Maicii Sale cele nouă luni ale naşterii fireşti,

(continuare în p. 5)

† Dr. LAURENŢIU STREZA,
Arhiepiscopul Sibiului şi Mitropolitul Ardealului

Din cuprins:

Pr. Lect. Dr. Daniel Buda
Trecerea la cele veşnice a papei Shenouda al III-lea sau moştenirea lăsată de un pontificat de peste 40 de ani | pagina **2**

Pr. Vasile Gafton
Postul şi chipul cel duhovnicesc al hrănirii, după Triod | pagina **6**

P.S. Andrei Făgărăşanul, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului
Sfântul Andrei Criteanul şi „Canonul cel mare” | pagina **11**

TRECEREA LA CELE VEŞNICE A PAPEI SHENOUDA AL III-LEA
sau moştenirea lăsată de un pontificat de peste 40 de ani

La 17 martie a.c., a fost anunţată trecerea la cele veşnice a papei Shenouda al III-lea, liderul Bisericii Ortodoxe Copte din Egipt. În vârstă de 88 de ani, suferind crunt de o boală la rinichi, necesitând tratament regulat în SUA, Shenouda III a părăsit această lume lăsând în urma sa o Biserică îndurerată şi un Egipt în plin proces de tranziţie. Prezentul articol se doreşte a fi o prezentare a modului în care au decurs funeraliile papei Shenouda III, la care am avut onoarea de a participa în calitate de reprezentant al Consiliului Mondial al Bisericilor, şi o analiză a situaţiei Bisericii Ortodoxe Copte în acest moment trist din istoria ei. De la început ţin să precizez că, din respect pentru personalitatea papei Shenouda III şi pentru durerea copţilor, nu mă voi lansa în speculaţii legate de succesorul lui. Nădăjduiesc însă să scriu despre acesta la momentul potrivit, după ce alegerile vor avea loc.

Imediat după ce papa Shenouda III a trecut la cele veşnice, copţii s-au adunat în Catedrala „Sfântul Marcu" – numită aşa după numele întemeietorului creştinismului din Egipt, Apostolul Marcu – unde, potrivit tradiţiei, trupul neînsufleţit al lui Shenouda III, îmbrăcat în toate veşmintele liturgice, a fost aşezat pe scaunul papal. La intrarea în catedrală, atât sâmbătă, cât şi duminică, copţii au organizat propriile lor măsuri de pază, anume: au controlat ca cei care veneau la slujba de priveghere pentru adormitul papă să aibă tatuat pe mâna dreaptă un mic semn al Crucii. Copţii obişnuiesc să folosească acest mic semn de identificare, necesar uneori în majoritatea musulmană în care trăiesc. Totul a decurs însă fără incidente. Mai mult, se poate afirma că întreg Egiptul s-a unit în durerea provocată de moartea acestui lider creştin. Marţi, 20 martie, au fost organizate funeraliile papei Shenouda, tot în Catedrala „Sfântul Marcu" din Cairo. Mareşalul Mohamed Hussein Tantawi, care conduce la ora actuală Egiptul în numele armatei, până la organizarea de alegeri prezidenţiale, a declarat ziua înmormântării papei Shenouda zi de doliu naţional. La funeralii au participat membri ai Consiliului Suprem al Forţelor Armate din Egipt, lideri ai comunităţii musulmane, aspiranţi la preşedinţia Egiptului, membri ai corpurilor diplomatice acreditate în Egipt, episcopi, preoţi şi monahi copţi, dar mai ales numeroşi credincioşi. Catedrala „Sfântul Marcu", în care de regulă pot să participe la slujbă în jur de 7000 de credincioşi, a fost arhiplină, apreciindu-se că la vremea funeraliilor în catedrală se aflau 15.000 de suflete. Televiziunea Bisericii Ortodoxe Copte, Coptic TV, a transmis slujba în direct. Au participat, de asemenea, reprezentanţi ai celorlalte Biserici Ortodoxe Orientale. S-a remarcat prezenţa lui Abouna Paulos, patriarhul Bisericii Ortodoxe Tewahedo din Etiopia, care a oficiat o parte din slujba de înmormântare. Au fost prezenţi reprezentanţi ai Bisericilor Ortodoxe Răsăritene în frunte cu patriarhul Theodoros II al Patriarhiei Ortodoxe a Alexandriei. De asemenea au fost reprezentate Biserica Romano-catolică, Biserica Anglicană, Bisericile luterane şi reformate şi organizaţiile ecumenice, precum Consiliul Mondial al Bisericilor şi Consiliul Bisericilor din Orientul Mijlociu, în care Biserica Ortodoxă Coptă este membră. În timpul slujbei s-a creat o atmosferă de profundă durere. Nu cred că a fost cineva în catedrală care să nu fi vărsat lacrimi. La ieşirea din catedrală am realizat cu adevărat dimensiunea evenimentului. Străzile din jurul catedralei erau pline de credincioşi copţi, având în mâini chipul papei Shenouda şi scandând: „Baba Shenouda! Baba Shenouda!" Ordinea a fost asigurată de impresionante forţe ale armatei, poliţiei şi poliţiei militare. Cu o seară înainte, au fost masate tancuri şi transportoare blindate în marile intersecţii ale oraşului Cairo. Intrarea în catedrală a oaspeţilor oficiali s-a făcut cu ajutorul poliţiei militare. Un rol important în asigurarea ordinii în catedrală l-a avut organizaţia de tineret a Bisericii Ortodoxe Copte.

Trupul neînsufleţit al papei Shenouda a fost scos din catedrală pe o uşă lăturalnică şi pus într-un transportor blindat spre a fi dus mai întâi la aeroportul din Cairo. În momentul când transportorul blindat a pornit spre aeroport, credincioşii copţi au reuşit să rupă cordoanele poliţiei, năvălind spre transportor, spre a-l atinge măcar, ca semn de ultim omagiu faţă de părintele lor spiritual. Au fost scene de durere adâncă, amestecate cu isterie colectivă, la care am fost martor şi care relevă popularitatea de care papa Shenouda III se bucura în rândul credincioşilor săi. O coloană imensă de credincioşi a însoţit coloana cu trupul neînsufleţit al papei până la aeroport. De la aeroportul din Cairo, trupul papei Shenouda III a fost transportat cu ajutorul unui elicopter miliar la Alexandria, unde a fost aşteptat de credincioşii de acolo. Dacă la Cairo s-a apreciat că la

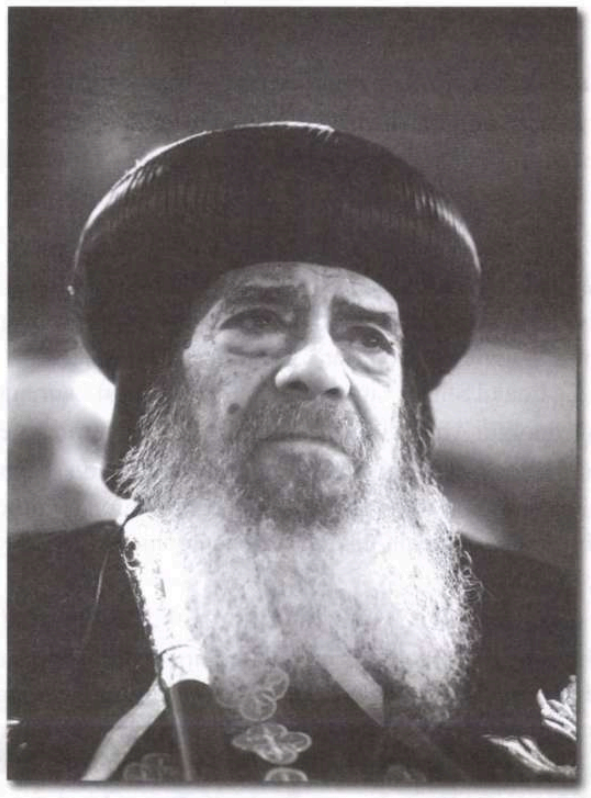

funerarii au participat 3 milioane de persoane, la Alexandria alte aproximativ 1,5 milioane de credincioşi au venit să-şi ia rămas bun de la liderul lor. Apoi papa Shenouda III a fost îngropat, potrivit dorinţei lui, în Mănăstirea „Sf. Bishoy" din deşertul Nitrian (Delta Nilului), locul unde a petrecut câţiva ani de domiciliu forţat în urma unui conflict pe care l-a avut cu preşedintele Anwar Sadat.

Să trecem acum la analizarea situaţiei Bisericii Ortodoxe Copte şi la perspectivele de viitor ale acestei Biserici. Papa Shenouda III a condus această Biserică în ultimii patruzeci de ani, pontificatul său marcând prin durata lui, dar şi prin modul în care a înţeles el să conducă Biserica Ortodoxă Coptă, viitorul acesteia. Papa Shenouda s-a născut în 1923 într-o familie coptă cu opt copii, mama murindu-i imediat după naşterea sa. La 16 ani a devenit membru al Mişcării şcolii duminicale a Bisericii Ortodoxe Copte, o mişcare a tinerilor care a revigorat această Biserică din interior şi de care papa Shenouda a rămas legat tot restul vieţii. A studiat apoi istorie la Universitatea din Cairo şi teologie la Seminarul Coptic, devenind, după absolvire, profesor de Noul Testament. În 1954 a intrat în mănăstirea numită „siriană" din Sketes, unde a fost tuns monah cu numele Antonios. A trăit ca pustnic într-o peşteră din apropierea mănăstirii între anii 1956-1962, fiind hirotonit apoi preot. În 1962, în timpul papei Chiril VI, a devenit episcop responsabil cu educaţia creştină în Biserica Ortodoxă Coptă şi decan al Seminarului Teologic Copt, primind la hirotonire numele de Shenouda. După moartea papei Chiril VI a fost ales, în 1971, ca al 117-lea papă al Alexandriei şi al întregii Africi şi Patriarh al Scaunului Sfântului Marcu, cum este titlul oficial al capilor Bisericii Ortodoxe Copte. Pe plan bisericesc, papa Shenouda a reuşit o remarcabilă reorganizare internă a Bisericii prin intermediul muncii cu *tinerii*. În vremea când a fost rector al Seminarului Teologic Copt, numărul studenţilor s-a triplat. Aceştia au devenit preoţi buni, dedicaţi comunităţilor lor. El a înţeles că cea mai valoroasă resursă a Bisericii sunt oamenii. Prin intermediul mişcării tinerilor a reuşit, practic, să-şi reorganizeze din interior Biserica. După ce a devenit papă, în fiecare zi de miercuri când era la Cairo, vorbea tinerilor în Catedrala „Sfântul Marcu". Aceste întâlniri, în care Shenouda vorbea tinerilor şi răspundea direct tinerilor, au devenit celebre, bucurându-se de o audienţă deosebită. Încă din timpul când a fost doar episcop, el a iniţiat aşa-numita „campanie de schimbare" iniţiată mai ales cu ajutorul studenţilor, prin care cerea, printre altele, implicarea poporului credincios în alegerea preoţilor şi a episcopilor. Această campanie i-a adus excluderea, pentru o vreme, din episcopat. Ca papă, el a iniţiat schimbările pentru care a militat ca tânăr episcop, ceea ce i-a atras o deosebită popularitate. Papa Shenouda a depus eforturi deosebite pentru a *organiza diaspora* coptă. Se estimează că 1,5 milioane de credincioşi copţi trăiesc în afara graniţelor Egiptului, în special în Europa, America şi Australia. Situaţia grea din Egipt cauzează o creştere a migraţiei, tendinţa menţinându-se probabil şi în următorii ani (vezi în acest sens articolul meu „Revoluţiile de iasomie din ţările arabe şi creştinii" în *Telegraful Român,* 1 şi 15 mart. 2011, p. 2). Sunt sigur că pe viitor grija papei Shenouda pentru organizarea diasporei se va dovedi cu adevărat vizionară. El a arătat interes nu numai pentru misiunea internă, ci a fost primul papă copt care a iniţiat în mod programatic misiuni copte în afara graniţelor Egiptului, în special în Africa, cu succese notabile în anumite ţări. Deşi a fost considerat de mediile occidentale, care se grăbesc să aplice tradiţiilor orientale propriile clişee, drept „conservator", Shenouda III a fost un adevărat promotor al deschiderii faţă de celelalte Biserici. În 1973, el s-a întâlnit cu papa Romei Paul VI (1963-1978), fiind prima întâlnire dintre acesta şi un papă copt din ultimii 1500 de ani. În anul 2000, el s-a întâlnit cu papa Ioan Paul al II-lea. S-a implicat activ în dialogul teologic dintre tradiţiile ortodoxe răsăritene şi orientale şi a normalizat relaţiile cu Bisericile Ortodoxe Răsăritene, în special cu Patriarhia Ortodoxă a Alexandriei cu care împarte o istorie şi o moştenire comune de 451 de ani. A încurajat Biserica Ortodoxă Coptă să fie activă în organizaţiile ecumenice, fiind el însuşi unul dintre preşedinţii Consiliului Mondial al Bisericilor în 1991-1998.

Am lăsat intenţionat la final activitatea socială a Bisericii Ortodoxe Copte din vreme sa, pentru că aceasta are directă legătură cu implicarea politică a copţilor în Egipt şi cu atitudinea papei Shenouda III faţă de viaţa politică egipteană. În vremea pontificatului său, în Biserica Ortodoxă Coptă s-au dezvoltat numeroase programe sociale. Au fost construite, în parte cu ajutorul altor Biserici, dar şi cu surse interne, spitale, şcoli, azile de bătrâni, în special pentru creştinii copţi. Acest fapt a atras acuzaţia, venită din partea concetăţenilor musulmani, dar şi din mediile copte secularizate, că papa Shenouda ar fi implementat în mod conştient în Biserica Ortodoxă Coptă o mentalitate de tip sectar, tradusă prin conştiinţa copţilor că ei formează o grupare separată de societatea egipteană. Numărul copţilor care trăiesc în Egipt nu este cunoscut cu exactitate, fiind apreciat între şase şi zece milioane. Astăzi, cei mai mulţi specialişti în situaţia creştinilor din Orientul Mijlociu se simt mai confortabil să spună că creştinii copţi reprezintă 10% din populaţia de 85 de milioane a Egiptului. Conştient de acest pericol, Shenouda III a făcut tot posibilul pentru a nu crea impresia că creştinii copţi nu ar fi cu adevărat parte indisolubilă a vieţii societăţii egiptene. Într-una din cuvântările sale a spus: „Egiptul nu este o ţară în care trăim, ci o ţară care trăieşte în noi", iar despre credincioşii săi că „ei sunt cetăţeni onorabili care au aceleaşi drepturi precum musulmanii, cu care îşi împart şi obligaţiile". Într-adevăr, acesta a fost crezul său, cerându-le credincioşilor să se implice la toate nivelele în societatea egipteană. A criticat dur incapacitatea preşedintelui Anwar Sadat (1970-1981)

(continuare în p. 8)

Pr. Lect. Dr. Daniel BUDA, Sibiu/Geneva

LITURGHIE • PASTORAȚIE • MĂRTURISIRE

Î.P.S. Dr. LAURENȚIU STREZA, Arhiepiscopul Sibiului şi Mitropolitul Ardealului

Miercuri, 1 februarie. Î.P.S. Sa a avut program de audienţe. A prezidat şedinţa Permanenţei Consiliului Eparhial al Arhiepiscopiei Sibiului.

Joi, 2 februarie – *Praznicul Întâmpinării Domnului.* A slujit Sf. Liturghie şi a adresat credincioşilor un cuvânt de învăţătură la Catedrala Mitropolitană. L-a hirotonit întru preot pe diaconul Ioan Lupu pe seama Bisericii „Sf. Prooroc Ilie Tesviteanul", a parohiei Sibiu Turnişor II. Seara, a participat la slujba Vecerniei oficiată la Catedrala Mitropolitană din Sibiu şi a hirotesit patru noi duhovnici: pr. Răzvan-Andrei Crăciun de la parohia Mălâncrav, protopopiatul Agnita, pr. Adrian-Cornel Toacşe de la parohia Mihăileni, protopopiatul Agnita, pr. Marius-Valentin Bela de la parohia Oprea Cârţişoara, protopopiatul Avrig, şi pr. Nicolae Fetean, preot misionar la protopopiatul Mediaş.

Vineri, 3 februarie. A participat la slujba Sf. Liturghii, oficiată la Capela Facultăţii de Teologie din Sibiu. A prezidat şedinţa Permanenţei Consiliului Eparhial al Arhiepiscopiei Sibiului.

Duminică, 5 februarie. A slujit Sf. Liturghie şi a adresat credincioşilor un cuvânt de învăţătură la Biserica „Sf. Trei Ierarhi" a parohiei Bartolomeu III din municipiul Braşov. L-a hirotesit întru *iconom* pe P.C. pr. Cătălin Langaş şi întru *sachelar* pe P.C. pr. Cosmin Irimie.

Luni, 6 februarie. A avut program de audienţe. A avut o întâlnire cu domnul Klaus Johannis, primarul municipiului Sibiu. În aceeaşi zi, a participat la şedinţa Senatului Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu.

Marţi, 7 februarie. A examinat, la Teologie Liturgică, masteranzii anului II de la Facultatea de Teologie din Sibiu.

Miercuri, 8 februarie. A examinat, la Teologie Liturgică, masteranzii anului I de la Facultatea de Teologie din Sibiu. În aceeaşi zi, a prezidat şedinţa Permanenţei Consiliului Eparhial al Arhiepiscopiei Sibiului.

Joi, 9 februarie. A avut program de lucru la cabinet.

Vineri, 10 februarie. A participat la Sfânta Liturghie, la Capela Facultăţii de Teologie din Sibiu.

Sâmbătă, 11 februarie. Î.P.S. Sa a participat, la Catedrala Mitropolitană, la slujba Vecerniei, la care au luat parte sute de credincioşi, membri ai Oastei Domnului, cu ocazia împlinirii a 74 de ani de la trecerea la cele veşnice a părintelui Iosif Trifa, întemeietorul mişcării. Cu această ocazie, a adresat celor prezenţi un cuvânt de învăţătură.

Duminică, 12 februarie. A săvârşit Sf. Liturghie şi a adresat credincioşilor un cuvânt de învăţătură la biserica mare a Mănăstirii „Sf. Nicolae" din Predeal, jud. Braşov. La sfârşitul slujbei, l-a hirotesit *protosingel* pe părintele Teofil Şerban, duhovnicul mănăstirii.

Luni, 13 februarie. În calitate de preşedinte al Comisiei sinodale de dialog cu reprezentanţii Bisericii Unite cu Roma, Greco-Catolică, Î.P.S. Sa a participat la Palatul Patriarhiei din Bucureşti, la o întâlnire cu un grup de ambasadori acreditaţi la Bucureşti, format din: Mark Gitenstein, Ambasadorul Statelor Unite, Mario Cospito, Ambasadorul Italiei, Estanislao de Grandes Pascual, Ambasadorul Spaniei, Michael Schwarzinger, Ambasadorul Austriei, Philippe Beaulne, Ambasadorul Canadei, Jose Antonio Arrospide del Busto, Ambasadorul Republicii Peru, şi Monseniorul Baudouin Muankembe, reprezentantul Nunţiului Apostolic în România.

Miercuri, 15 februarie. A participat la Patriarhia Română, la şedinţa anuală de lucru a Adunării Naţionale Bisericeşti, prezidată de Preafericitul Părinte Patriarh Daniel.

Joi, 16 – Vineri, 17 februarie. A participat, la lucrările şedinţei Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române.

Duminică, 19 februarie. A slujit Sfânta Liturghie şi a adresat credincioşilor un cuvânt de învăţătură la Biserica „Pogorârea Sf. Duh" din localitatea Dealul Ocnei, protopopiatul Sibiu. L-a hirotesit întru *iconom* pe P.C. pr. paroh Ovidiu Craiu. După Sfânta Liturghie, Î.P.S. Sa a oficiat slujba de punere a pietrei de temelie pentru noua biserică parohială care va purta hramurile „Naşterea Maicii Domnului", „Sf. Stelian Paflagonul" şi „Sf. Ierarh Andrei, Mitropolitul Transilvaniei".

Luni, 20 februarie. A avut program de audienţe. A prezidat şedinţa Permanenţei Consiliului Eparhial al Arhiepiscopiei Sibiului.

Marţi, 21 februarie. A predat cursuri de Teologie Liturgică la Facultatea de Teologie „Andrei Şaguna".

Miercuri, 22 februarie. A participat la Sfânta Liturghie, oficiată la Capela Facultăţii de Teologie.

Joi, 23 februarie. A prezidat comisia examenului de licenţă – sesiunea februarie –, la Facultatea de Teologie „Andrei Şaguna" din Sibiu.

Duminică, 26 februarie. A slujit Sf. Liturghie şi a adresat credincioşilor un cuvânt de învăţătură la Biserica „Sf. Prooroc Ilie Tesviteanul" şi „Sf. Mc. Mina" a parohiei Sibiu Turnişor II. L-a instalat în parohie pe pr. Ioan Lupu şi l-a hirotesit duhovnic.

Luni, 27 februarie. A avut program de audienţe şi lucrări de birou. Seara, a participat la slujba Pavecerniţei Mari şi a Canonului Sf. Andrei Criteanul la Catedrala Mitropolitană din Sibiu.

Marţi, 28 februarie. A predat cursuri de Teologie Liturgică la Facultatea de Teologie din Sibiu. Seara, a participat la slujba Pavecerniţei Mari şi a Canonului Sf. Andrei Criteanul la Catedrala Mitropolitană din Sibiu.

Miercuri, 29 februarie. A prezidat comisia de examinare a candidaţilor înscrişi pentru ocuparea postului vacant de preot paroh la parohia Braşovul Vechi V. A prezidat şedinţa Permanenţei Consiliului Eparhial al Arhiepiscopiei Sibiului.

Pr. Dr. Cristian VAIDA

TEOLOGIE ŞI SPIRITUALITATE ORTODOXĂ

† Macarie Drăgoi, *Ortodocşi şi greco-catolici în Transilvania (1867-1916). Convergenţe şi divergenţe*, Presa Universitară Clujeană, 2012

La mijlocul Păresimilor Preasfinţitul Macarie, episcopul ortodox român al Europei de Nord, ne-a făcut bucuria de a ne vizita la centrul mitropolitan, preocupat fiind de cercetarea arhivistică, şi de a ne dărui un exemplar din proaspăt apăruta sa lucrare intitulată sugestiv *Ortodocşi şi greco-catolici în Transilvania (1867-1916). Convergenţe şi divergenţe*. Lucrarea este o variantă mult îmbunătăţită a tezei de doctorat, susţinută la Cluj-Napoca în anul 2008, pe care autorul a revăzut-o şi a diortosit-o, acum făcându-ne bucuria de a o edita şi de a o oferi publicului cititor. Ceea ce ne-a atras atenţia de prima dată a fost prezenţa sugestivă în titlu a celor două caracteristici ale relaţiilor dintre cele două culte, şi anume: divergenţele, inerente, dar iată că Preasfinţia Sa identifică şi câteva elemente de convergenţă, atât de necesare nouă astăzi, când dorim relansarea dialogului dintre cele două Biserici din Transilvania. Lucrarea este structurată pe patru capitole, cu o bogată introducere, fiind prezentate conceptele de Biserică şi naţiune, dar şi repercutarea acestor concepte în societatea ardeleană a vremii, implicarea şi rolul Bisericii în susţinerea mişcării naţionale româneşti, dar şi raporturile dintre ierarhi.

Lucrarea se dovedeşte a fi o abordare plină de originalitate, care a izvorât din colbul documentelor aflate în arhivele pe care Preasfinţitul Macarie le-a cercetat şi le-a analizat, ţinând seama şi de istoriografia biconfesionalismului românesc transilvan.

Preot Constantin Necula, *Propovăduind Evanghelia iertării*, Ed. Agnos, 2012

De sub teascurile Tipografiei Şaguniene de la Sibiu a văzut lumina tiparului cartea Părintelui Conf. Dr. Constantin Necula, care, ca de obicei, la momentul potrivit vine în ajutorul nostru. Iată că de această dată, chiar în Postul Mare, părintele profesor vine în sprijinul slujitorilor sfintelor altare şi ne oferă câteva abordări interesante pentru activitatea noastră de a propovădui Evanghelia iertării. Lucrarea conţine meditaţii la pericopele evanghelice din perioada Triodului, meditaţii rezultate în urma prezenţei sale în studioul Radio Trinitas de la Sibiu, în cadrul emisiunii *Teologie şi viaţă*, din anul 2010. Iată, aşadar, o abordare interesantă a textelor evanghelice, dar şi a textelor din cărţile noastre de cult cu privire la duminicile Păresimilor, părintele profesor descoperindu-ne înţelesuri care multora dintre noi le pot scăpa. Recomandăm această lucrare tuturor celor interesaţi să ofere o cât mai bună merinde pentru suflet credincioşilor încredinţaţi spre păstorire în această perioadă în care ne pregătim să întâmpinăm aşa cum se cade ziua cea neînserată a Învierii.

Emanuel Tăvală, *Das Recht zu Wissen*, Institut für Rechtspolitik, Trier, 2012

Un mai tânăr colaborator de-al nostru ne-a oferit un dar interesant, o lucrare apărută la Universitatea din Trier (Germania), referitoare la dreptul de a crede sau de a cunoaşte. Lucrarea abordează problematica politicii educaţionale a statului român, dar şi poziţia Bisericii Ortodoxe de-a lungul timpului vis-à-vis de această problema, subliniind implicarea deosebită a Bisericii în apărarea dreptului la educaţie religioasă a tinerelor vlăstare aflate pe băncile şcolilor, dar şi asumarea acestei responsabilităţi de către Biserică atunci când colaborarea cu statul era imposibilă sau socotită a fi neavenită. Iată, aşadar, că aceste aspecte sunt acum disponibile a fi cunoscute şi de către cititorii din Occident, prin această lucrarea aducându-se o contribuţie la mai buna cunoaştere a Ortodoxiei româneşti.

Mitropolitul LAURENŢIU

Pastorala Sfântului Sinod la Duminica Ortodoxiei

Preaiubitului cler, cinului monahal şi drept-măritorilor creştini din cuprinsul Patriarhiei Române, *Har, milă şi pace de la Dumnezeu-Tatăl, Fiul şi Sfântul Duh, iar de la noi, arhiereşti binecuvântări!*

Preacuvioşi şi Preacucernici Părinţi, Iubiţi credincioşi şi credincioase,

Sărbătoarea de astăzi, trecută în calendar cu numele de *Duminica Ortodoxiei*, a fost rânduită astfel cu 1169 de ani în urmă, când, în ziua de 11 martie 843, a fost reaşezată în temeiurile ei *închinarea la sfintele icoane. Duminica Ortodoxiei*, prăznuită de atunci şi până astăzi în prima Duminică din Postul Mare, este încununarea luptelor şi jertfelor creştinilor pentru apărarea sfintelor icoane, în timpul persecuţiilor împăratului Leon al III-lea Isaurul şi ale urmaşilor săi (730-787 – prima perioadă iconoclastă şi 813-843 – a doua perioadă iconoclastă). În perioada respectivă mii de icoane au fost smulse cu furie nu numai de pe pereţii bisericilor, ci şi din casele drept-măritorilor creştini, au fost sfărâmate, batjocorite şi arse în pieţele publice. Iar apărătorii sfintelor icoane au fost întemniţaţi, schingiuiţi, ucişi ori arşi de vii, pătimind astfel pentru dreapta credinţă, care este temelia cinstirii sfintelor icoane. Prigonitorii icoanelor nu acceptau adevărul că Mântuitorul Iisus este, în acelaşi timp, Dumnezeu şi Om, afirmând că firea omenească a fost întru totul absorbită de firea dumnezeiască. Ei pretindeau că Dumnezeu nu poate fi zugrăvit, deoarece este duh care nu poate fi văzut. Ortodoxia învaţă însă că Fiul lui Dumnezeu S-a făcut văzut prin chipul Său uman, adică Iisus Hristos este Dumnezeu-Omul. Iată de ce, în pofida tuturor prigonirilor şi suferinţelor la care au fost supuşi, apărătorii icoanelor nu au contenit să arate tuturor adevărul cuprins în Sfânta Evanghelie după Ioan în care se spune: „Filip I-a zis [lui Iisus]: *Doamne, arată-ne nouă pe Tatăl şi ne este de ajuns. Iisus i-a zis: De atâta vreme sunt cu voi şi nu M-ai cunoscut, Filipe? Cel ce M-a văzut pe Mine a văzut pe Tatăl*" (*Ioan* 14, 8-9). Prin urmare, potrivit mărturiilor Sfintei Evanghelii, Dumnezeu cel Nevăzut S-a făcut văzut prin Fiul Său, Care S-a făcut Om, având chip sau faţă de om. Iar dacă Fiul Cel ce S-a făcut Om este chipul sau icoana văzută a Tatălui ceresc (cf. *Coloseni* 1, 15), atunci chipul văzut al Fiului poate fi pictat în icoană. Astfel, în icoana lui Hristos vedem pe Dumnezeu-Omul, pe Fiul lui Dum-nezeu întrupat. În acest sens, icoana are ca temei principal *Întruparea Fiului lui Dumnezeu*, după al Cărui chip a fost făcut primul om (cf. *Facerea* 1, 26). Acest adevăr este tălmăcit în cuvinte simple de către Părintele Cleopa Ilie, care ne spune că Dumnezeu poate fi pictat în icoane, pentru că S-a arătat oamenilor în chip vizibil şi le-a vorbit prin cuvinte înţelese de ei: *Icoana devine chip al lui Dumnezeu, întrucât întreaga Sfântă Treime S-a arătat oamenilor. Glasul Tatălui se face auzit la Botezul Fiului ca şi la Schimbarea la faţă, Cuvântul lui Dumnezeu S-a întrupat şi astfel L-au putut vedea ucenicii Săi, adică Sfinţii Apostoli, precum şi primul mucenic Ştefan, iar Duhul Sfânt a fost văzut în chipul limbilor de foc la Pogorârea Sa peste ucenici* (Arhim. Ilie Cleopa, *Predici la Duminicile de peste an*, Ed. Episcopiei Romanului, 1990, p. 323-324).

De-a lungul veacurilor, Părinţii Bisericii ne-au învăţat că, *prin cinstirea icoanei, noi nu ne închinăm materiei din ea, adică lemnului sau vopselei, ci persoanei pe care ea o înfăţişează*. Icoana devine sfântă atât prin sfinţenia chipului pictat pe ea, cât şi prin sfinţirea pe care preotul o săvârşeşte cu harul Duhului Sfânt. Sfinţii Părinţi vorbesc despre sfintele icoane cu multă evlavie, arătând că *noi cădem şi ne închinăm nu materialului din care sunt făcute icoanele, ci la aceea ce se închipuieşte prin ele, adică la puterea Duhului Sfânt* (Sf. Ioan Damaschin, *Trei tratate contra iconoclaştilor*, Editura Institutului Biblic şi de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, Bucureşti, 1998), că *[...] Cinstea adusă icoanei trece la cel zugrăvit pe ea* (Sf. Vasile cel Mare, *Despre Sfântul Duh*, 18, 45, PG XXXII, 146C), că *[...] pictura tăcută grăieşte de pe ziduri, mult bine făcând* (Sf. Grigorie de Nyssa, cf. Leonid Uspensky, *Teologia icoanei*, Ed. Anastasia, Bucureşti, 1994, p. 50), iar *[...] noi creştinii, sărutând cu buzele trupeşti chipul lui Hristos, al apostolului sau mucenicului, cu sufletul şi cu gândul nostru sărutăm pe Hristos şi pe Sfinţii Lui* (Leonte de Neapole, cf. Arhim. Ilie Cleopa, *Predici la Duminicile de peste an*, Ed. Episcopiei Romanului, 1990, p. 319). În acest sens, hotărârile Sinodului al VII-lea Ecumenic din anul 787, devenite obligatorii pentru viaţa noastră creştină, mărturisesc coborârea Fiului lui Dumnezeu printre oameni, ca pe oameni să-i ridice la viaţa dumnezeiască, iar *rostul icoanei este acela de a înduhovnici pe om şi de a sfinţi materia. Prin urmare, pot fi pictate icoane materiale ale Aceluia Care S-a făcut Om, purtând trup material. Prin aceasta, Dumnezeu ne-a arătat că materia poate fi sfinţită şi transfigurată, adică unită cu Dumnezeu prin har. Hristos a îndumnezeit materia trupului Său, făcând-o purtătoare de Duh. Prin urmare, dacă trupul poate deveni locaş al Duhului, tot astfel, şi lemnul sau culoarea icoanei poate fi purtătoare de har al Sfântului Duh* (Cf. Arhim. Ilie Cleopa, *op.cit*).

Când Patriarhul Metodie al Constantinopolului şi Împărăteasa Teodora au hotărât să aleagă cea dintâi Duminică din postul Sfintelor Paşti ca zi de sărbătoare a drept-măritorilor creştini biruitori asupra batjocoritorilor de icoane, au numit-o *Duminica Ortodoxiei*, ca praznic al Bisericii şi cunună a biruinţei credinţei adevărate asupra ereziilor. Acest moment este descris într-un mod inspirat şi de părintele Dumitru Stăniloae, când afirmă că: *Duminica Ortodoxiei e ziua a şaptea a Bisericii, odihna ei sărbătorească după victoria asupra haosului spiritual, prin aşezarea temeiurilor adevărate ale existenţei umane. Duminica Ortodoxiei este astfel, în fiecare an, sărbătoarea dreptei credinţe în întregul ei, sărbătoarea biruinţei adevărului revelat împotriva schimonoselilor mincinoase ale omului. De aceea se citeşte în Duminica Ortodoxiei lista tuturor ereticilor şi se rosteşte anatema asupra lor* (Părintele Dumitru Stăniloae, *O teologie a icoanei*, Ed. Anastasia, Bucureşti, 2005, p. 51).

Iubiţi credincioşi şi credincioase,

Icoana lui Iisus Hristos ne înfăţişează prezenţa văzută a lui Dumnezeu cel Nevăzut, *arătarea trupului nestricăcios al Dumnezeului nestricăcios*, adică ceea ce este vizibil din Persoana Sa divino-umană. Pe de altă parte, **în icoana lui Hristos recunoaştem chemarea oamenilor la sfinţenie**, la asemănarea cu Dumnezeu – Făcătorul cerului şi al pământului, Care, la facerea omului, a zis: „*Să facem om după chipul şi asemănarea Noastră*" (*Facerea* 1, 26). Creatorul spune **să facem** *om după chipul şi asemănarea Noastră*. Or, acest verb, folosit la plural, ne arată că, la crearea omului, Fiul sau Cuvântul lui Dumnezeu era împreună cu Tatăl şi cu Duhul Sfânt. Prin urmare, omul a fost creat după chipul Preasfintei Treimi, iar Fiul lui Dumnezeu Se face Om, pentru a-i dărui omului harul înfierii şi al îndumnezeirii, deodată cu vindecarea acestuia de păcat şi de moarte. În acest sens, Sfântul Maxim Mărturisitorul zice că, „*precum Hristos era după fire om fără de păcat, având trup şi suflet, aşa şi noi, cei ce am crezut în El şi ne-am îmbrăcat în El în duh, putem fi prin voia liberă fără de păcat în El*" (Sf. Maxim Mărturisitorul, *„A doua sută a capetelor gnostice"*, cap. 84, în *Filocalia românească*, vol. II, p. 239-240).

În icoana unui om sfânt este zugrăvit trupul său înduhovnicit care devine nestricăcios, asemenea trupului slăvit al lui Hristos, deoarece *trupul sfântului participă în arvună la starea trupului duhovnicesc pe care îl va primi omul la învierea dreptilor*. Sfântul Apostol Pavel ne spune în Epistola întâi către Corinteni: *„Se seamănă (trupul) întru stricăciune, învia întru nestricăciune. Se seamănă întru necinste, învia întru slavă; se seamănă întru slăbiciune, învia întru putere; se seamănă trup firesc, învia trup duhovnicesc.* [...] *şi după cum am purtat chipul celui pământesc, să purtăm şi chipul Celui ceresc.* [...] *Căci trebuie ca acest trup stricăcios să se îmbrace în nestricăciune şi acest (trup) muritor să se îmbrace în nemurire"* (*1 Corinteni* 15, 42-44, 49, 53). Aşadar, **icoana ne prezintă, în acelaşi timp, pomenirea vieţii sfântului din istorie şi arvuna vieţii sfântului din Împărăţia cerurilor**.

Teologul ortodox Leonid Uspensky, vorbind despre sfinţi şi icoane, arată că *„forţa care învie sfinţii după moarte este Duhul Sfânt, Care, în cursul vieţii lor pământeşti, le cuprinde nu numai sufletul, ci şi trupul. De aceea spunem că icoana transmite nu chipul de zi cu zi şi banal al omului, ci chipul slăvit şi veşnic"* (L. Uspensky, *La théologie de l'icône*, Paris, 1982, p. 147). De fapt, raţiunea însăşi de a fi a icoanei este aceea de a arăta lumii pe *moştenitorii nestricăciunii*, adică pe moştenitorii Împărăţiei lui Dumnezeu, pe care ei o caută şi o pregustă încă din timpul vieţii lor pământeşti. Icoana prezintă chipul omului în care locuieşte harul lui Dumnezeu, biruind patimile şi sfinţind omul întreg, suflet şi trup. La rândul său, Sfântul Irineu de Lyon atrage atenţia asupra faptului că *„rodul lucrării Duhului Sfânt în om este mântuirea trupului. Căci – se întreabă el – care ar putea fi rodul vizibil al Duhului invizibil, dacă nu acela de a face trupul matur şi apt de a primi nestricăciunea?"* (*Adv. Haer.*, V 12, 4). Aşadar, dobândirea sfinţeniei prin conlucrarea omului cu harul Duhului Sfânt este scopul vieţii creştine. ***În acest sens, icoanele sfinţilor ne arată că dobândirea sfinţeniei este posibilă în orice timp şi în orice loc, dacă omul iubeşte pe Dumnezeu şi caută sfinţenia Lui***.

Drept-măritori creştini,

Luând aminte la cele de până acum şi meditând la înţelesul duhovnicesc al sfintelor icoane, care ne cheamă la sfinţenie, îndeosebi în această Duminică a Ortodoxiei, ne *bucurăm că asupra ereziilor a biruit dreapta credinţă, adică iubirea lui Dumnezeu pentru oameni arătată în Iisus Hristos. Sfinţii pictaţi în icoane sunt, pentru noi,* ***dascăli şi prieteni ajutători****. Dascăli, pentru că atunci, când vedem*

(continuare în p. 5)

(urmare din p. 4)

chipul lor şi auzim ce se spune despre viaţa lor învăţăm mult despre credinţa lor vie şi ne întărim în credinţa noastră. Prin câte necazuri, încercări şi ispite n-au trecut ei şi, totuşi, au rămas credincioşi lui Hristos! Văzând pilda şi chipul luminos al sfinţilor, ne încurajăm şi noi când trecem prin încercări şi necazuri. Dar sfinţii nu sunt numai modele pentru noi, ci ***sunt şi rugători pentru noi****. Ei se roagă pentru noi şi împreună cu noi pentru mântuirea noastră.* De aceea, trebuie să-i cinstim permanent, nu doar când avem nevoie de ajutorul lor.

După cum ne întâlnim cu Hristos când ne rugăm cu credinţă şi evlavie în faţa icoanei Sale, tot aşa ne putem tainic întâlni cu Hristos când ajutăm pe semenii noştri care au nevoie de ajutorul nostru (cf. *Matei* 25, 35-36). Prin urmare, **trebuie să fim cu multă luare aminte la necazurile semenilor noştri, la trebuinţele lor, să ne ajutăm unii pe alţii astfel încât să devenim unii pentru alţii icoane vii ale iubirii jertfelnice a lui Hristos, după cum cerem la fiecare Sfântă Liturghie zicând**: *Pe noi înşine şi unii pe alţii şi toată viaţa noastră lui Hristos Dumnezeu să o dăm.* Întrucât Îl iubim pe Dumnezeu în rugăciune, se cuvine să iubim prin fapte bune şi chipul Său tainic prezent în fiecare om. Dacă recunoaştem că *viaţa şi sănătatea sunt daruri de la Dumnezeu*, atunci trebuie să mulţumim lui Dumnezeu pentru darurile şi binefacerile Sale, dăruind şi noi, din prisosul ori puţinul nostru, semenilor noştri aflaţi în lipsuri sau în suferinţe. *Credinţa în Dumnezeu şi iubirea de aproapele reprezintă cele două vâsle care ajută sufletul nostru să înainteze pe luciul apelor vieţii duhovniceşti şi spre suferinţele oamenilor care se zbat în nevoi. Nu poate exista cu adevărat credinţă vie fără iubire milostivă şi iubire milostivă fără credinţă vie* – spunea vrednicul de pomenire Patriarh Justinian Marina, cel care a rânduit ca *Duminica Ortodoxiei* să fie ziua în care se face colecta pentru completarea Fondului Central Misionar, fond destinat lucrării misionare a Bisericii şi ajutorării celor aflaţi în lipsuri şi suferinţe. Criza spirituală şi criza economică de astăzi reprezintă pietre de încercare şi durere pentru foarte mulţi semeni ai noştri. Vedem din ce în ce mai mulţi săraci, bătrâni, orfani, văduve, copii abandonaţi, familii destrămate care caută sprijin şi îşi pun nădejdea în Biserică. *Aşa cum ne purtăm noi cu aproapele, tot astfel se va purta şi Dumnezeu cu noi* – spunea Sfântul Ioan Gură de Aur, tălmăcind Evanghelia Înfricoşătoarei Judecăţi. *De aceea* – zice el – *caută mila lui Dumnezeu prin milostenia faţă de săraci, căci fără milostenie nu poţi intra în Împărăţia cerurilor. Prin milostenie ne dovedim toţi un trup, ne simţim în unitate, în comuniune, depăşim ceea ce în mod obişnuit acordăm numai fraţilor, rudelor, vecinilor, urcând până la transformarea tuturor în rudenii spirituale.* Cu aceste gânduri ale Sfântului Ioan Gură de Aur, ***ne adresăm frăţiilor voastre astăzi, rugându-vă şi îndemnându-vă să contribuiţi, fiecare după puterea şi inima sa, la colecta pentru Fondul Central Misionar, atât de folositoare semenilor noştri care îşi pun nădejdea în dragostea şi ajutorul nostru, al celor ce ne bucurăm de darurile şi binefacerile lui Dumnezeu, pe care, însă, trebuie să le împărtăşim şi altora***. Când oferiţi un ban din prisosul ori puţinul dumneavoastră, să aveţi în minte cuvintele Sfântului Apostol Pavel care zice: *„Dumnezeu iubeşte pe cel care dă cu voie bună”* (*2 Corinteni* 9, 7).

Vă mulţumim tuturor pentru dărnicia arătată în fiecare an, vă dorim mult spor în urcuşul duhovnicesc al Postului Sfintelor Paşti, şi ne rugăm lui Dumnezeu să vă binecuvânteze:

Harul Domnului nostru Iisus Hristos şi dragostea lui Dumnezeu-Tatăl şi împărtăşirea Sfântului Duh să fie cu voi cu toţi! Amin! (*2 Corinteni* 13, 13)

Preşedintele Sfântului Sinod
al Bisericii Ortodoxe Române,
† DANIEL
Arhiepiscopul Bucureştilor, Mitropolitul Munteniei şi Dobrogei, Locţiitorul tronului Cezareei Capadociei şi Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române

CUVÂNT PASTORAL
la Praznicul Bunei Vestiri – 2012

(urmare din p. 1)

asemenea fiecăruia dintre noi, arătându-ne, astfel, cât de importantă şi binecuvântată este această primă perioadă a vieţii omului.

Într-o zi ca aceasta, când Fiul lui Dumnezeu se face Fiu al omului, pentru noi şi pentru a noastră mântuire, nu putem să nu amintim, cu adâncă durere, cât de mult s-au răspândit în poporul nostru *păcatele împotriva naşterii de prunci*. Refuzul de a avea copii sau, tot mai frecvent, limitarea la un singur copil – prin tot felul de mijloace şi prin pruncucidere – se face deja simţit în declinul numeric al populaţiei şi în îmbătrânirea ei tot mai accentuată. Pentru prima dată în istorie, poporul român îşi poate întrezări sfârşitul. Specialiştii consideră că, dacă situaţia actuală se menţine, redresarea demografică nu va mai fi posibilă.

Pe de altă parte, în societatea noastră atât de ostilă procreaţiei, există persoane care doresc copii cu orice preţ. Desigur, *infertilitatea* este una dintre cele mai mari suferinţe posibile. Cu toate acestea, *„Programul naţional de sănătate pentru fertilizare in vitro şi transfer de embrioni”* precum şi *„Legea privind reproducerea umană asistată medical cu donator terţ”*, adoptate recent, nu fac decât să agraveze situaţia familiilor fără copii, ca şi a întregului popor. Fertilizarea în eprubetă sau *in vitro*, cum se numeşte, este o *tehnologie experimentală periculoasă*, cu costuri morale şi materiale mari şi eficienţă minimă. În primul rând, ea presupune omorârea unui număr mare de *„prunci” în stadiul embrionar*, altă formă a aceluiaşi păcat al avortului. În al doilea rând, sunt mari riscurile medicale şi pentru femeile care se supun acestor practici.

Există riscuri de sănătate şi pentru copiii care se vor naşte, precum boli sau diferite malformaţii. În realitate, această tehnologie este o loterie, căci nimeni nu ştie câte naşteri vor rezulta.

Din punct de vedere spiritual însă, implicaţiile sunt şi mai grave, prin faptul separării procreaţiei de unirea conjugală şi de voia lui Dumnezeu. Însăşi expresia de *„reproducere umană”*, în loc de procreaţie, arată încercarea manipulării venirii pe lume a persoanei umane, refuzul de a o mai recunoaşte ca *dar al lui Dumnezeu*. Legea despre care vorbim permite utilizarea *materiei genetice* a altor persoane decât cele care vor „beneficia” de rezultatul fertilizării, ca şi posibilitatea ca sarcina să fie purtată, prin contract, de o *terţă mamă*. Într-un asemenea caz, procreaţia în sine devine o formă de *„adulter biologic”*, iar copilul, astfel conceput, va avea nu doi, ci trei, patru sau chiar cinci părinţi: doi biologici, unul sau doi legali şi, eventual, încă o mamă, cea *„purtătoare”!* În plus, donarea *materiei genetice* fiind anonimă, pot să apară situaţii de fraţi şi surori vitregi, fii ai aceluiaşi părinte biologic, care, printr-o eventuală căsătorie, se vor afla, fără voia lor, în **incest.** De asemenea, accesul la procreaţia asistată medical a persoanelor necăsătorite, singure sau cupluri, subminează grav familia creştină şi valorile ei morale.

Aceste exemple de încălcare a normalităţii relaţiilor conjugale şi procreative arată că dorinţa de a avea copii nu poate fi împlinită în orice condiţii. În nici un caz, ea nu trebuie să încalce interesul superior al copilului de a avea *părinţi naturali*, deopotrivă biologici şi legali. Din experienţa altor ţări, ştim deja că pruncii procreaţi nenatural suferă dacă nu pot să-i cunoască pe părinţii lor biologici.

Iubiţi credincioşi, câteva sute de fertilizări *in vitro* au fost efectuate deja anul trecut la noi în ţară, finanţate din bani publici, pentru că sunt deosebit de scumpe. În acelaşi timp, tratamentele altor suferinţe ale copiilor, mai puţin costisitoare, mult mai eficiente medical şi fără implicaţii spirituale comparabile, nu au parte de finanţare.

Vă îndemnăm să nu recurgeţi la aceste tehnologii care *nu sunt o soluţie viabilă şi morală* la situaţiile de infertilitate, nici din punct de vedere medical, nici din punct de vedere social şi economic. Lipsa involuntară de prunci, ca orice suferinţă majoră, este, în primul rând, o problemă spirituală. Prin ea, Dumnezeu are de comunicat ceva soţilor în cauză şi avem nenumărate exemple de situaţii rezolvate fericit prin întoarcerea către Dumnezeu şi prin mijlocirea Maicii Domnului şi a multor sfinţi, din trecut sau contemporani. Nu mai puţin, *adopţia copiilor orfani sau abandonaţi*, sau implicarea soţilor fără copii în programe de asistenţă maternală, pot fi alternative binecuvântate de Dumnezeu.

Cuvintele rugăciunii învăţate de la Domnul nostru Iisus Hristos, pe care le rostim de atâtea ori pe zi, *„facă-se voia Ta, precum în cer, aşa şi pe pământ”*, să ne fie călăuzitoare şi în viaţa conjugală, primind cu recunoştinţă darul naşterii de prunci sau crucea lipsei lor, ambele fiind căi de cunoaştere şi însuşire a iubirii lui Dumnezeu pentru noi.

Vă binecuvântăm pe toţi cu părintească noastră dragoste şi împreună, cu smerenie, să ne rugăm Preamilostivului Dumnezeu să ne dăruiască harul Său cel mântuitor, să ne ajute să petrecem cu pace sufletească calea timpului liturgic al postului, care ne conduce, prin pocăinţă, spre lumina şi bucuria Învierii Mântuitorului nostru Iisus Hristos.

Astăzi, Fecioara Maria devine Maică adevărată a lui Dumnezeu cel adevărat, Născătoare de Dumnezeu desăvârşit, dar şi om desăvârşit; şi rămânând Fecioară, precum mai înainte de naştere, la fel în perioada naşterii şi după naştere.

EXIGENŢE PASTORALE

POSTUL
şi chipul cel duhovnicesc al hrănirii, după Triod

Protopop
Pr. VASILE GAFTON

***Şi a făcut Dumnezeu pe om după chipul Său* (Fac. 1, 27)**

***Scos a fost Adam din rai pentru mâncare. Pentru aceasta, şi şezând în preajma lui, plângea tânguindu-se şi cu glas de umilinţă zicea: Vai mie, ce am pătimit eu ticălosul! O poruncă am călcat, a Stăpânului meu, şi de tot binele m-am lipsit. Raiule preasfinte, care ai fost sădit pentru mine şi prin Eva ai fost încuiat, roagă pe Cel ce te-a făcut pe tine şi pe mine m-a zidit ca să mă saturi cu florile tale. Pentru aceasta şi Mântuitorul către dânsul a zis: Zidirea Mea nu vreau să piară, ci vreau să se mântuiască şi la cunoştinţa adevărului să vină. Că pe cel ce vine la Mine nu-l voi goni afară.* (Triodul[1])**

Din varii motive şi datorită unor reprezentări eronate şi strict subiective, mult prea mulţi oameni nutresc un sentiment de teamă şi poate chiar de repulsie faţă de post.

Postul este văzut, într-un mod aproape aberant drept un exerciţiu extrem de anevoios de mortificare a simţurilor, o abţinere de la partea – considerată – plăcută a vieţii. Aceasta, desigur, ca atitudine opusă celei practicate cu precădere de marea majoritate a celor orientaţi cu precădere spre ceea ce este bun şi de dorit doar pentru că este din abundenţă. Însă, abundent nu înseamnă altceva decât bucuria de a te putea înfrupta fără limite nu din ceea ce este real, ci din mirajul ispititor al lumii.

De fapt, putem spune că, într-o oarecare măsură, aşa şi este. Îl luăm ca martor în această privinţă pe Mitropolitul Antonie al Surojului, care arăta că *una dintre problemele omului modern este că avem atât de multe bunuri, încât nu ne mai bucurăm de lucrurile mărunte*[2]. Postul are menirea de a oferi omului o *hrană* austeră, dar adevărată, nu doar un surogat ieftin, ca acelea cu care are grijă lumea să ne hrănească din plin. Iar tot ce ţine de lume – *pofta trupului, pofta ochilor şi trufia vieţii* (cf. 1 In. 2, 16) – conlucrează în vederea convingerii omului că are o nevoie imperioasă şi exclusivă de această „alimentaţie". Din păcate, omul, crede acest lucru şi confundă hrana cu „alimentaţia", devenind întru totul al lumii, lumesc întru totul.

Din acest motiv, s-ar cuveni să observăm că Triodul, principala carte de slujbă utilizată în Postul Mare, este cel care ne asigură şi încearcă să ne convingă că postul înseamnă o reaşezare a noastră în dimensiunea originară, originală şi, deci, adevărată a existenţei umane. Această dimensiune ţine de *chipul cel dintâi* al vieţuirii omului în lume, chip/icoană al/a lui Dumnezeu Care l-a creat, iar nu al lumii care – prin mâncare – l-a înşelat.

Adam a vieţuit în Rai întru reflectarea prin propria existenţă a *imaginii* lui Dumnezeu atâta timp cât această vieţuire a însemnat hrănirea contemplativă cu creaţia. Contemplarea făpturii îl ducea pe Adam spre Cel Care a făcut toate, în virtutea faptului că fiinţele create sunt iconice. Acest lucru vrea să spună că adevărul oricărei fiinţe contemplate trimitea în mod firesc spre Cel Care a creat-o[3], iar hrănirea contemplativă era pentru om Euharistie/Mulţumire.

Odată abandonată contemplaţia şi ales modul violent de hrănire, omul nu-L mai reprezintă nici el iconic pe Dumnezeu în fiinţa sa, ci – din momentul căderii în păcat – el iconizează/reflectă lumea cu care se hrăneşte. Vorbind despre post şi postire în cadrele lumii de azi, trebuie să arătăm că, în mod special Duminica I a Postului Mare – numită şi Duminica Ortodoxiei – este cea care, vorbindu-ne despre cinstirea Sfintelor Icoane, ne (re)stabileşte în dinamica refacerii noastre ca existenţe iconice care reflectă imaginea lui Dumnezeu.

Ne vom opri, în cele ce urmează, doar asupra câtorva texte din Triod pentru a releva acest aspect. Astfel, la Slava de la Vecernia Duminicii I a Postului se spune: *Strălucit-a harul adevărului: cele ce s-au însemnat de demult umbros, acum arătat s-au săvârşit...*[4]. Se arată astfel că Postul aduce dintr-odată asupra lucrurilor *harul adevărului,* har care redeschide omului perspectiva dimensiunii iconice a creaţiei. Prin urmare, lucrurile care, până ieri, aveau un caracter opac, idolatru, închizând accesul la o perspectivă duhovnicească a existenţei, acum deschid spre Dumnezeul cel iubitor, Care Se descoperă omului prin lumea care

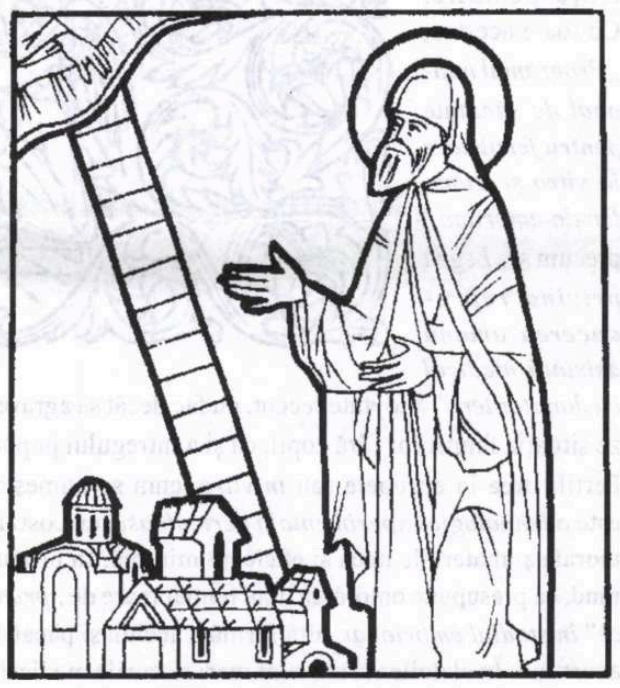

devine transparentă. Aceasta înseamnă că, în starea de post, lucrurile se petrec întocmai ca şi în cazul *dezvăluirii cosmice*. Prin *dezvăluirea cosmică* luăm notă, descoperim, că tot ceea ce ne înconjoară – lucruri, oameni, situaţii etc. – are, dincolo de aspectul exterior, direct experimentabil, o profunzime plină de sens. Tot ce ni se pare cunoscut, familiar, banal, uzual, poate căpăta la un moment dat o transparenţă care nu îi era caracteristică până atunci sau pe care privirea noastră nu putea să o perceapă[5].

Asigurarea împotriva *înşelării*, a autoiluzionării pierzătoare de suflet este *ţinerea icoanei Aceluia pe Care Îl cinstim. Ca ţinând icoana Aceluia pe Care Îl cinstim,* spune în continuare Triodul, *să nu ne înşelăm. Ţinerea* aceasta se referă la convertirea firii noastre prin post. Nu este o ţinere banală a unui obiect/icoană, ci este *ţinerea/păstrarea* nealterată a *chipului*, ţinerea de chipul iniţial după care a fost creată fiinţa noastră. Înseamnă *ţinerea* icoanei Celui Care, *în ipostaza de Om adevărat, este o revelaţie a făpturii umane împlinite, aşa cum a fost chemat omul să fie dintru începuturile creaţiei*[6]. Postul ne reîntoarce la cele dintru început, când omul Îl ţinea pe adevăratul Dumnezeu în sine prin *chip*. Abandonarea acelei stări prin neascultare a dus la *cea mai dezastruoasă consecinţă a păcatului originar,* care este *tocmai frica de Dumnezeu.* Frica este generată de falsa imagine pe care şi-o face omul despre Dumnezeu, deoarece *omul preferă să-şi creeze propriii zei pentru a-şi satisface nevoia de transcendenţă, dar nu vrea să-L accepte pe* (Adevăratul, n.n.) *Dumnezeu*[7]. Din acest motiv, Triodul precizează în acelaşi loc: *Că nouă ne este spre laudă chipul Celui ce S-a întrupat căruia ne închinăm, nu făcându-l Dumnezeu.*

Luni, în cadrul aceleiaşi săptămâni a Postului, la slujba de dimineaţă, omul mărturiseşte conştientizarea stării sale din afara etosului postirii prin cuvinte ca acestea: *Întru întunericul necunoştinţei umblu. Ci îndreptează-mă acum cu lumina feţei Tale, Doamne, pe mine cel deznădăjduit*[8]. Lipsa cunoştinţei, a adevăratei cunoştinţe, coboară sufletul în întuneric şi îl gârboveşte cu deznădejdea, astfel încât rugăciunea devine dorinţă de îndreptare şi strigăt după *lumina feţei* lui Dumnezeu care poate îndrepta chipul deformat de păcat şi neasemănător Creatorului – cum se arată la Slujba Vecerniei prin interogaţia: *Cui te-ai asemănat, o, ticăloase suflete, lenevindu-te şi nefăcând cele bune*[9].

Marţi dimineaţa lucrurile se precizează şi, dacă devenim – prin post – văzători ai darurilor lui Dumnezeu, înţelegem spre ce suntem chemaţi, şi anume: *Punându-ne înainte postul masă de taină, ne cheamă pe noi să ne săturăm din destul. Deci să mâncăm ca pe nişte bucate darurile Duhului cele de-a pururea vii; să bem ca o băutură izvoarele lacrimilor celor ce dumnezeieşte izvorăsc şi veselindu-ne să aducem laudă lui Dumnezeu neîncetat*[10]. Hrana cea consistentă nu este cea care întreţine putreziciunea, ci, aceea care înveşniceşte. *Darurile Duhului* sunt cele care aduc în sufletul care se hrăneşte cu ele – *ca din nişte bucate* – veselia cea adevărată din care izvorăşte lauda lui Dumnezeu.

Recapitulând, vom spune că Postul ne aşează în perspectiva adevărului, perspectivă care ne scapă de înşelăciune şi de întunericul necunoştinţei. Astfel, ne îndreptăm existenţa cu ajutorul luminii feţei lui Dumnezeu în care se oglindeşte din nou *chipul* după care am fost creaţi. Darurile Duhului devin, în acest caz, hrana fiinţei noastre ce redobândeşte veselia cea adevărată, înveşnicindu-se întru lauda adusă Celui Care ne-a Zidit.

---

[1] Slava Stihoavnei de la Vecernia din Sâmbăta Izgonirii lui Adam din Rai, E.I.B.M.B.O.R., Bucureşti, 2000, p. 100.

[2] În: *Dumnezeu şi omul,* trad. din engleză de Luminiţa Irina Niculescu, Ed. Sophia, Bucureşti, 2011, p. 33.

[3] Cf., Florin Caragiu, *Antropologia iconică reflectată în opera Părintelui Dumitru Stăniloae*, Ed. Sophia, Bucureşti, 2008, p. 20.

[4] *Triodul*, Vecernia mare a Duminicii Ortodoxiei, Slava la „Doamne, strigat-am...", E.I.B.M.B.O.R., Bucureşti, 2000, p. 218.

[5] Mitropolitul Antonie de Suroj, *op. cit.*, p.125-127.

[6] *Ibidem*, p. 113.

[7] La Marko Ivan Rupnik, *Arta memorie a comuniunii. Sensul teologic misionar al artei în eseistica lui Viaceslav Ivanovici Ivanov*, în românește de Ioan Milea, Ed. Galaxia Gutenberg, 2007, p. 61-62.

[8] Peasna a 9-a, *Triod*, ed. cit., p. 219.

[9] Podobia, gl. 8 de la „Doamne, strigat-am...", *Triod*, ed. cit., p. 221.

[10] Podobia, gl. 8, p. 223.

Gânduri despre *Catedrala* noastră

Catedrala Mântuirii Neamului reprezintă sinteza ethosului creştin-ortodox al poporului român, zidirea ei implicând variate semnificaţii, de la cele duhovniceşti-liturgice-teologice până la cele naţionale-arhitecturale-sociale. În acest sens, zidirea ei se constituie într-un simbol al permanenţei sintezei dintre Biserică şi Neam, precum şi într-o afirmare dinamică a valorilor spirituale şi culturale ale poporului român. În imaginea ei se vor regăsi tradiţia şi modernitatea, universalul şi particularul, amprenta inconfundabilă a devenirii istoric-religioase şi culturale a poporului român şi amprenta năzuinţelor spirituale ale acestui popor pentru veacurile ce vor veni.

Este nevoie de un asemenea efort spiritual şi material pentru a da viaţă sacră unui spaţiu care va folosi nemijlocit nu numai unui popor aflat în rugăciune, ci şi unui popor chemat să-şi afirme mereu identitatea, verticalitatea şi măiestria, precum şi fidelitatea faţă de năzuinţele înaintaşilor care doreau cu ardoare zidirea unui asemenea locaş. Comuniune a oamenilor cu Hristos şi întreolaltă, legătură între generaţii, punte între eclesial, cultural şi social, deschidere responsabilă spre istoria şi spiritualitatea poporului, afirmare a identităţii şi a permanenţei creştinismului ortodox pe aceste meleaguri, simbol al unităţii spirituale a poporului român, spaţiu viu al afirmării valorilor Evangheliei lui Hristos într-o lume secularizată şi globalizată, *Catedrala Mântuirii Neamului* rămâne un ideal care trebuie asumat continuu de către fiecare creştin. De ce? Pentru că are menirea cuprinzătoare de a ne aduce aminte, mereu şi mereu, într-o lume care renunţă cu atâta uşurinţă la propriile-i rădăcini transcendente, cine suntem. Numai în măsura în care vom conştientiza necesitatea acestei mişcări lăuntrice de asumare dinamică a identităţii noastre vom reuşi să descoperim sensul ultim al acestei zidiri impresionante pe pământ românesc, care nu este altul decât cel legat de aspiraţia spre propăşire şi mărturisire a credinţei neamului. Ori neamul – chiar într-o lume globalizată – ca de altfel fiecare persoană –, chiar într-o lume hiper-individualizată –, este chemat să conştientizeze că nu-şi poate afla sensul profund şi ultim al existenţei în afara lui Iisus Hristos. *Catedrala* ne arată că menirea ultimă a lumii este dincolo de lume, ea ne indică că locul omului este Biserica şi Hristos este locul omului: în acest adevăr stă „pragul speranţei" pentru noi.

Credinţa ca manifestare a persoanei în comuniune se poate întrupa într-o viziune teologică asupra orânduirii spaţiului sacru care teologheşte şi exprimă această credinţă într-o intimă corespondenţă cu Evanghelia, dogma şi experienţa Bisericii. Arhitectonica *Catedralei* ne introduce în experienţa eclesială a credinţei care converge în multiplele ei manifestări spre dimensiunea sacramentală, care, în Euharistie oferă omului unirea maximă cu Hristos şi totodată pregustarea plină de har şi de adevăr a Împărăţiei ca neînserată zi a opta. Configuraţia ansamblului arhitectural pune această dimensiune sacramental-liturgică în centru prin simbolistica POTIRULUI, după cum în interiorul acestui centru se ridică maiestuos *Catedrala* a cărei simbolistică gravitează în jurul Pantocratorului Hristos şi a Treimii care cuprinde întreg universul creat, începutul, mijlocul şi sfârşitul creaţiei. Statornicia Tradiţiei Bisericii se împleteşte constructiv cu dinamica acesteia într-o aspiraţie spre a cuprinde universalul şi particularul într-o sinteză a coborârii iubitoare şi mântuitoare a lui Dumnezeu la om şi o urcare iubitoare şi mântuitoare a omului la Dumnezeu prin Hristos în Duhul Sfânt. Desigur, nu lipseşte din ansamblul arhitectural nici dimensiunea eshatologică a creaţiei reprezentată de cele opt turle ca simbol al zilei a opta. În interiorul *Catedralei* ca spaţiu sacru, oamenii nu numai vor privi estetica plină de semnificaţii teologice, duhovniceşti şi culturale, ci se vor ruga, se vor angaja într-un itinerar spre sfinţenie, pregustând taina zilei a opta în Tainele Bisericii şi făcând experienţa acestei Taine ca şi sens profund şi esenţial al existenţei personal-comunitare descoperite deplin în Iisus Hristos.

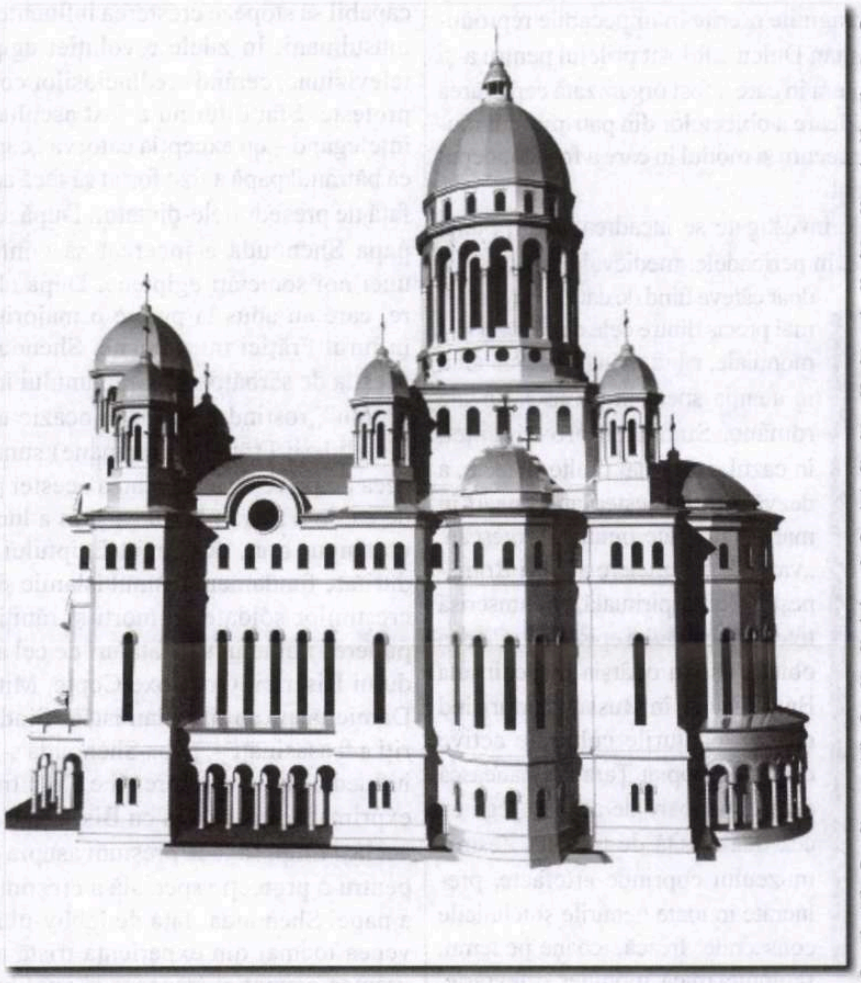

Asumarea unui asemenea proiect deşi se realizează în istorie, depăşeşte, pentru fiecare creştin, imediatul cotidian, asemuindu-se cu itinerarul „darului" transformat, după cuvintele lui Iisus Hristos, în „comoara din ceruri". De aceea, darul fiecăruia pentru aici, în vederea unei asemenea construcţii, va fi „un dar pentru eternitate". Pentru împlinirea acestui deziderat spiritual, care se întinde ca un arc peste generaţii, este nevoie să-i acordăm acestuia un loc în sufletului nostru, loc care va deveni treptat semn al Împărăţiei şi al vieţii veşnice, legându-ne totodată de aspiraţiile înaintaşilor ca, la rândul nostru, să lăsăm o moştenire cu valoare de simbol naţional şi universal urmaşilor. Totodată, pentru împlinirea acestui deziderat spiritual, care, deşi se săvârşeşte pe pământ, are rânduiala cetelor îngereşti, pentru ca oamenii împreună cu îngerii, creaţia întreagă să doxologească Creatorului ei, este nevoie de o credinţă vie şi dinamică şi de o iubire neîndoielnică faţă de Biserică şi Neam.

Biserica este un dar, de aceea să fim fericiţi că suntem chemaţi să fim Biserica lui Dumnezeu, să avem bucuria că aparţinem Bisericii Lui. Ea este un dar frumos, în interiorul căreia noi trăim deodată, cu Iisus Hristos, frumuseţea negrăită a tainei istoriei neamului nostru şi a veşniciei lui. Prin urmare, să fim recunoscători pentru darul Domnului, pentru că „împreună cu Hristos" noi exprimăm experienţa de a fi cu toţi uniţi în numele Lui, experienţa de a fi Biserică, manifestată de poporul lui Dumnezeu în jurul Sfintei Treimi.

Protosinghel Dr. Teofan MADA
Inspector bisericesc, Arhiepiscopia Aradului

ECUMENICA

Rowan Williams, Arhiepiscop de Canterbury, şi-a anunţat retragerea începând cu luna decembrie 2012, după 10 ani în care a ocupat această funcţie. Într-un mesaj adresat vineri, 16 martie a.c., reginei Angliei, care este capul Bisericii Angliei, Arhiepiscopul anunţa că renunţă la poziţia de Arhiepiscop de Canterbury, cu intenţia de a-şi continua activitatea ca şi conducător al Magdalene College University din Cambridge. În declaraţia făcută după anunţ, Arhiepiscopul a arătat că pentru el a fost un „privilegiu imens" să fie lider al Bisericii Angliei pentru zece ani şi a mulţumit tuturor colaboratorilor săi pentru ajutorul oferit de-a lungul anilor. De asemenea el a spus că îşi va continua activitatea teologică, terminând de scris ceea ce nu a reuşit în anii cât a condus Biserica Angliei. Decizia Arhiepiscopului Rowan de a se retrage din funcţie era aşteptată. Potrivit unor surse bune cunoscătoare ale vieţii Comuniunii Anglicane (C. Ang.), el s-ar fi retras, printre altele, pentru a da un nou impuls dialogului din interiorul tradiţiei anglicane dintre conservatori, care doresc păstrarea valorilor tradiţionale ale anglicanismului, şi liberali, care doresc generalizarea hirotonirii femeilor în toate treptele ierarhiei şi legiferarea căsătoriilor dintre persoane de acelaşi sex. Arhiepiscopul de Canterbury este liderul eclesial al Bisericii Angliei, precum şi capul şi centrul unităţii C. Ang., fără însă a avea autoritate formală asupra Bisericilor membre. C. Ang. este o asociaţie internaţională de Biserici naţionale şi regionale autonome anglicane care se află în comuniune deplină cu Biserica Angliei, recunoscută drept Biserică mamă a întregii Comuniuni, şi cu primatul ei, Arhiepiscopul de Canterbury. La ora actuală C. Ang. are peste 85 de milioane de credincioşi grupaţi în 44 de Biserici regionale şi naţionale răspândite în peste 160 de ţări din întreaga lume, fiind a patra mare tradiţie creştină după romano-catolicism, Ortodoxia răsăriteană şi tradiţia reformată. Un nou arhiepiscop de Canterbury va fi nominalizat de Comisia regală de numiri, care va înainta primului ministru al Regatului Unit un candidat preferat şi un candidat acceptabil. El o va sfătui pe regina Elisabeta II spre a lua o decizie cu privire la numire.

O conferinţă pregătitoare pentru Adunarea Generală a Comisiei pentru Misiune Mondială şi Evanghelism a avut loc la Manila, Filipine, între 22 şi 27 martie a.c. Au participat peste 200 de delegaţi, în principal tineri, scopul principal al conferinţei fiind de a analiza un document cu privire la misiune şi evanghelism ce urmează a fi prezentat spre aprobare Adunării Generale a Consiliului Mondial al Bisericilor (CMB), care va avea loc în 2013 în Busan, Corea de Sud. Tema conferinţei a fost „Împreună spre viaţă: misiune şi evanghelism în contexte aflate în schimbare." Comisia pentru Misiune Mondială şi Evanghelism este parte integrantă a CMB din 1961. Până atunci a existat separat, sub numele de Consiliul Misionar Internaţional fiind unul dintre rezultatele Conferinţei Misionare Mondiale de la Edinburgh, 1910. Structura Comisiei este următoarea: (1) Conferinţa pentru Misiune Mondială şi Evanghelism care se întruneşte de obicei între adunările generale ale CMB; (2) Comisia pentru Misiune Mondială şi Evanghelism care se întruneşte o dată la 18 luni; (3) Secretariatul comisiei aflat la Geneva, din cadrul CMB. Actualul Director al Comisiei este Rev. Dr. Jooseop Keum, presbiterian din Corea de Sud.

Rubrică realizată de
Pr. Lect. Dr. Daniel BUDA, Sibiu/Geneva

Muzeul Naţional „Dimitrie Gusti”. Sorin Sebastian Duicu, *Mărturii de artă şi cultură ortodoxă din Sfânta Mănăstire Curtea de Argeş, sec. XVI-XX * Remnants of Orthodox Art and Culture from the Holy Monastery of Curtea de Argeş, 16th – 20th Centuries***, Editura Universitaria, Craiova, 2011, cu 320 de pagini, dintre care 120 planşe ilustrate (fotografii: George Dumitriu, Sorin Sebastian Duicu, MNS DG)**

Catalogul colecţiei muzeului mănăstiresc de la Curtea de Argeş, elaborat de cercetătorul Sorin Sebastian Duicu, pe parcursul cercetării ştiinţifice a obiectelor din care este alcătuită, reprezintă un preţios îndreptar pentru oricine caută să înţeleagă valorile tradiţiei şi spiritualităţii creştine româneşti. Prin această caracteristică, volumul se înscrie cu cinste în seria proiectată să aducă la cunoştinţa lumii româneşti şi a celei străine comorile de artă ascunse în mănăstirile de la noi, serie inaugurată, cu mai bine de un secol în urmă, prin publicarea contribuţiilor semnate de Alexandru Odobescu (*Despre odoarele, manuscrisele şi cărţile aflate la mănăstirea Bistriţa* – 1860), S. Cegăneanu (*Din Odoarele bisericeşti ale Muzeului naţional de antichităţi* – 1910), Orest Tafrali (*Le trésor byzantin et roumain du monastère de Poutna*, texte et atlas – 1925; *Le monastère de Suceviţa et son trèsor* – 1930; *Monuments byzantin de Curtea de Argeş*, texte et album – 1931), G. De Jerphanion (*Le trésor de Poutna et les peintures de Cappadoce* – 1930), I.D. Ştefănescu (*Le monastère de Râşca. Le trésor de Văleni* – 1935; *Comoara de artă de la Văleni, judeţul Neamţ* – 1936; *Averea de artă religioasă a Moldovei. Tezaurul de la Putna* – 1957; *Colecţia de artă a Patriarhiei noastre* – 1958) şi continuată, până recent, de autori precum: Teodora Voinescu (*Comori de artă bisericească. Colecţia Arhiepiscopiei Craiovei de la Mănăstirea Jitianu-Craiova* – 1980), Ioan B. Mureşianu (*Colecţia de artă religioasă veche a Arhiepiscopiei Timişoarei şi Caransebeşului* – 1973), *** (*Muzee şi colecţii muzeistice în Arhiepiscopia Sibiului* – 1981).

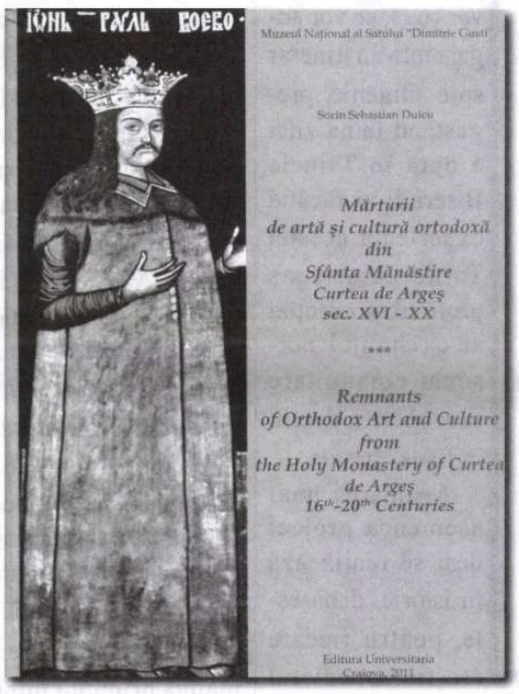

Dintre cei care au avut o contribuţie hotărâtoare la apariţia volumului de faţă se cuvine s-o amintim pe dr. Paula Popoiu, care semnează textul introductiv, în calitatea domniei sale de director al Muzeului Naţional al Satului „Dimitrie Gusti” şi, în particular, în aceea de coordonator general al proiectului editorial. În mod firesc, era necesar ca, într-o primă intervenţie, să fie definit cadrul general în care s-a desfăşurat colaborarea dintre Muzeul Naţional al Satului şi Arhiepiscopia Argeşului, pe fondul interesului manifestat în societatea postcomunistă, pentru cunoaşterea istoriei, atât de bogată, dar şi frământată, pe care a traversat-o Biserica Ortodoxă Română. Un capitol aparte al tradiţiei noastre creştine se leagă de nenumăratele aşezăminte mănăstireşti, de felul celui de la Curtea de Argeş, întemeiate de-a lungul secolelor, pentru a oferi adăpost monahilor dedicaţi practicării rugăciunii neîntrerupte şi cultivării stăruitoare a virtuţilor teologale, dar şi a preocupărilor artistice. În liniştea binecuvântată a acestor lăcaşuri sfinte s-au creat opere remarcabile, prin mâna unor meşteri-monahi ori proveniţi din simpli ţărani sau modeşti târgoveţi.

Au traversat secolele, ocrotite între zidurile mănăstirilor, opere care poartă cu ele mărturia „existenţei noastre ca oameni şi ca popor creativ, susţinut de dragostea întru Dumnezeu”. În muzeul fondat de curând, din dorinţa Arhiepiscopului locului, se regăsesc, „pe lângă icoanele făcute de zugravi cu ştiinţa penelului, şi unele piese reprezentative pentru arta religioasă populară, a celor cu mai puţină pricepere, dar cu aceeaşi credinţă care le anima arta”. Din această constatare decurge şi interesul cercetătorilor pentru evidenţierea vioiciunii spiritului creativ, sensibilităţii, instinctului pentru frumos şi echilibru sufletesc, caracteristici ale ţăranilor de altădată.

Din *Argumentul* pe care îl semnează Înaltpreasfinţitul Calinic se desprinde ideea continuităţii, care trebuie să existe în conştiinţa unui neam, cu trecutul istoric, idee care i-a insuflat responsabilitatea faţă de tot ce a moştenit de la înaintaşi. Înaltpreasfinţia Sa s-a evidenţiat în chip deosebit, sub acest aspect demarând şi susţinând efectiv campanii de restaurare şi conservare a mai multor monumente şi piese valoroase de patrimoniu. Dincolo de frumuseţea adesea tulburătoare a obiectelor valorificate în cadrul muzeului de la Argeş, răzbate mărturia credinţei, a demnităţii şi a jertfelniciei acelor strămoşi, din care s-a alcătuit lungul şir al ctitorilor şi binefăcătorilor bisericii episcopale. Înaltpreasfinţitul Calinic a interpretat textul numeroaselor pisanii, săpat în pietrele din care a fost zidit şi reclădit apoi, ori de câte ori a fost nevoie, strălucitul lăcaş de închinare, ca pe un testament, al cărui legatar se consideră, prin asumarea slujirii la care a fost chemat.

Cea de-a treia intervenţie, şi ultima, considerată în ordinea materialelor alese să prefaţeze albumul, i-a revenit celui care este şi autorului textelor ce însoţesc, peste tot în cuprinsul lucrării, imaginile oferite în impecabile reproduceri. Dr. Sorin Sebastian Duicu a folosit prilejul pentru a-şi expune pe scurt maniera în care a fost organizată cercetarea de analiză şi de clasificare a obiectelor din patrimoniul muzeului mănăstiresc, precum şi modul în care a fost conceput catalogul expoziţional.

În general, piesele investigate se încadrează, din punct de vedere cronologic, în perioadele: medievală şi modernă, doar câteva fiind de dată mai recentă, mai precis dintre cele două războaie mondiale, când mănăstirea s-a aflat în atenţia specială a Casei Regale române. Stabilirea provenienţei, în cazul celor mai multe obiecte, a dezvăluit că acestea aparţineau în mare majoritate ţinutului argeşean, „vatră de întemeiere a Ţării Româneşti” şi arie spirituală, circumscrisă totodată scaunului episcopal. Câteva obiecte îşi au obârşia în Peninsula Balcanică şi în Rusia, mărturisind despre legăturile culturale active care au apropiat Ţara Românească de alte popoare de aceeaşi lege cu cea mărturisită de români. Zestrea muzeului cuprinde artefacte, prelucrate în toate genurile şi tehnicile consacrate: frescă, icoane pe lemn, sculptură mică, mobilier, orfevrărie, ţesături şi obiecte brodate, imagini imprimate, tipărituri. Sub raportul calităţii artistice şi al valorii documentar-istorice, cele mai preţioase sunt, fără îndoială, „cele 4 scene din frescele extrase din biserica episcopală cu ocazia aşa-zisei restaurări de la sfârşitul secolului al XIX-lea, lucrări databile post 1526, operă a zugravului Dobromir «cel bătrân», de la Târgovişte”.

Dintre cele 120 de exponate ale muzeului prezente în catalog, icoanele pe lemn constituie categoria cea mai numeroasă. Pentru o parte dintre obiecte (21 de exponate) s-a putut stabili datarea certă, pe temeiul inscripţiilor existente. În general, puţine poartă formula votivă, cuprinzând numele comanditarilor. Încă mai rare au fost cazurile în care s-a putut pune în evidenţă semnătura meşterilor. Între cei identificaţi de autor se numără Damaschin (1787), Pantelimon zugravul (1824) sau Popa Ioan zugravul (1877). Cercetătorul a întocmit fiecărui obiect în parte o fişă analitică, cuprinzând, chiar în forma concisă în care se prezintă, suficiente date, de ordin tehnic ori artistic, care să permită o identificare completă. Dincolo de utilitatea acestor notaţii, considerată din perspectiva activităţii specifice muzeografului, aceste marginalii servesc deopotrivă oricui doreşte să răsfoiască albumul, punându-i la dispoziţie o bine-venită şi competentă introducere în limbajul propriu iconografiei tradiţionale.

Prin profesionalismul şi modul atractiv în care a fost publicat acest catalog al colecţiei eparhiale argeşene, obiectele de artă bisericească care o compun vor dobândi, fără nici o îndoială, o mai largă cunoaştere, contribuind astfel la aprecierea în ansamblu a vechii arte româneşti.

Lect. Dr. Ioan ABRUDAN

Trecerea la cele veşnice a papei Shenouda al III-lea

sau moştenirea lăsată de un pontificat de peste 40 de ani

(urmare din p. 2)

de a combate mişcările fundamentaliste islamice, ceea ce i-a atras arestul şi exilul pentru câţiva ani, în Mănăstirea „Sf. Bishoy”, până ce însuşi preşedintele Sadat a fost asasinat de islamişti. Papa Shenouda a fost considerat un susţinător al preşedintelui Hosni Mubarak (1981-2011), care a condus Egiptul până la „revoluţia de iasomie” de anul trecut. Personal, cred că papa Shenouda III a văzut în preşedintele Mubarak un factor de stabilitate, capabil să stopeze creşterea influenţei fundamentaliştilor musulmani. În zilele revoluţiei egiptene el a apărut la televiziune, cerând credincioşilor copţi să nu participe la proteste. Sfatul lui nu a fost ascultat, credincioşii copţi înţelegând – cu excepţia câtorva „capete înfierbântate” – că bătrânul papă a fost forţat să facă acest gest de susţinere faţă de preşedintele-dictator. După schimbarea de regim, papa Shenouda a încercat să contribuie la edificarea unei noi societăţi egiptene. După alegerile parlamentare, care au adus la putere o majoritate islamică clădită în jurul Frăţiei musulmane, Shenouda III i-a invitat pe aceştia de sărbătoarea Crăciunului în Catedrala „Sfântul Marcu”, rostind cu această ocazie următoarele cuvinte: „Ei (liderii Frăţiei musulmane) sunt toţi de acord … în ceea ce priveşte stabilitatea acestei ţări şi dragostea faţă de ea, în a lucra pentru ea şi în a lucra cu copţii precum un singur braţ, de dragul Egiptului.” Deşi a criticat cu duritate fundamentalismul islamic şi atacurile împotriva creştinilor soldate cu morţi şi răniţi – fapt ce a dus la punerea numelui său, alături de cel al Secretarului Sinodului Bisericii Ortodoxe Copte, Mitropolitul Bishoy de Damietta, pe un site islamist, ca fiind creştinii cei mai doriţi a fi asasinaţi –, papa Shenouda s-a ferit să folosească influenţa Bisericilor creştine din întreaga lume care şi-au exprimat solidaritatea cu Biserica Coptă, dorind însă, în acelaşi timp, să facă presiuni asupra guvernului egiptean pentru o protecţie specială a creştinilor. Această rezervă a papei Shenouda faţă de lobby-ul internaţional creştin venea tocmai din experienţa tristă a trecutului când, în vremea ocupaţiei franceze şi apoi britanice a Egiptului, creştinii au fost văzuţi de concetăţenii musulmani drept agenţi ai puterilor ocupante creştine.

Papa Shenouda a avut parte de critici, atât interne, cât şi externe, referitoare la atitudinea sa faţă de puterea politică egipteană. O critică des întâlnită este aceea că papa Shenouda, în calitate de lider al Bisericii Ortodoxe Copte, a fost principalul partener de dialog între copţi şi stat. „Aceasta a fost greşeala papei Shenouda şi a predecesorilor săi: statul a vrut să trateze cu creştinii printr-o singură persoană, iar ei i-au îndeplinit această dorinţă. Noi însă dorim să trateze direct cu creştinii, iar Biserica să se retragă”, scria jurnalista Karima Kamal. Personal sunt convins că jurnalista mai sus citată nu exprimă dorinţa majorităţii creştinilor copţi. În societăţi dominate de instabilitate oamenii au nevoie de repere trainice, cu soliditate dovedită de-a lungul secolelor, iar un astfel de reper nu poate fi în cazul copţilor decât Biserica şi capul ei. Nu cred că lucrurile se vor schimba în viitorul apropiat, ba mai mult instabilitatea politică din Egipt, care nu dă semne să se apropie de sfârşit, va întări rolul social-politic al Bisericii Ortodoxe Copte.

Aşadar, urmaşul lui Shenouda III, indiferent care ar fi el, va trebui să ţină seama de modelul de lider eclezial oferit de acesta. Moştenirea lui în cadrul Bisericii Ortodoxe Copte este una deosebită, aşa cum am descris-o mai sus, care poate inspira pe orice lider eclezial. Papa Shenouda III va fi în mijlocul Bisericii sale şi pe viitor, prin ceea ce a făcut pentru ea şi prin direcţia impregnată. Aşa cum a spus Abouna Paulos la funeraliile papei Shenouda, „faptul că el a trecut la cele veşnice nu înseamnă că l-am pierdut”.

DIN ACTUALITATEA BISERICEASCĂ PANORTODOXĂ

Diac. Dr.
ŞTEFAN L. TOMA

Scrisoare-apel adresată de către Preafericitul Părinte Anastasie, Arhiepiscopul Tiranei şi al întregii Albanii, către reprezentantul oficial al Uniunii Bisericilor Evanghelice din Germania, Episcopul Martin Schindehutte

Un apel unic în felul lui a fost adresat de către Întâistătătorul Bisericii Ortodoxe a Albaniei către întreaga comunitate a Bisericilor Evanghelice din Germania, de a arăta spirit de întrajutorare şi sprijin faţă de ţările europene care sunt încercate de criza economică, precum Grecia, după cum aflăm din scrisoarea Preafericirii Sale, dată publicităţii.

„Cu toţii observăm, în ultima vreme, criza economică complexă care s-a răspândit în Europa, urmând crizei generale a valorilor morale. În state europene mai puternice, precum, spre exemplu, în Germania, adeseori se fac auzite diverse voci, uneori arogante, chiar şi insultătoare, despre popoare care în acest moment sunt încercate şi suferă."

Apelul Arhiepiscopului Anastasie, adresat Episcopului Martin Schindehutte, reprezentantul oficial al comunităţilor germane ale Bisericii Evanghelice din întreaga lume şi membru în Comisia centrală a Consiliului Mondial al Bisericilor (Arhiepiscopul Anastasie fiind unul dintre preşedinţii acestei comisii), cheamă reprezentanţii acestei Biserici şi, prin ei, poporul german, să dea dovadă de înţelegere şi spirit de responsabilitate creştină în întrajutorarea dintre popoare şi Biserici.

Un astfel de demers vine să ne arate, pe de o parte, atitudinea concretă pe care pastoraţia spirituală a credincioşilor trebuie să o aibă – respectiv implicarea celor responsabili şi în problematica vieţii societăţilor unde le este dat să trăiască, iar în contextul actual, în problematica vieţii societăţilor de pe continentul european–, iar pe de altă parte, recunoaşterea forului Comunităţii Bisericilor Evanghelice din Germania ca autoritate spirituală ce poate responsabiliza întreaga societate germană în manifestarea acestui spirit de întrajutorare şi sprijin intercreştin.

*

Pe lângă calitatea sa de erudit teolog, cu o bogată activitate didactică în cadrul Facultăţii de Teologie din Atena, Arhiepiscopul Anastasie este perceput, în cadru panortodox, dar şi intercreştin, şi prin prisma preocupărilor sale de misionarism (cunoscute fiind misiunile sale pe continentul african), fiind receptat în anumite cercuri ca paradigmă autentică de misionarism ortodox contemporan. Acestei percepţii i se datorează şi reînsufleţirea Bisericii Ortodoxe a Albaniei, după căderea regimului comunist de la Tirana, Biserică care şi-a reluat activitatea de la zero, fiind desfiinţată pe întreaga perioadă a acestui regim. În ciuda greutăţilor începutului, în prezent, Preafericirea Sa păstoreşte o Biserică care, practic, a renăscut, în toate aspectele vieţii ei pastorale, în contextul în care, în Albania zilelor noastre, statul nu finanţează Biserica. Într-un astfel de context, Preafericirea Sa a reuşit, graţie personalităţii, caracterului şi rafinamentului său uman, să îşi alăture oameni de bine, care îi stau alături în păstorirea Bisericii pe care o îndrumă!

Cu un astfel de sprijin, pe data de 10 martie a.c., Arhiepiscopul Anastasie a inaugurat la Tirana o nouă clinică oftalmologică modernă, în prezenţa unor renumiţi medici oftalmologi din Albania şi Grecia. Clinica pune la dispoziţia celor suferinzi cea mai performantă tehnică medicală de tratare şi operaţie oftalmologică, inclusiv folosirea laserului în astfel de intervenţii. Această clinică îşi desfăşoară activitatea într-o clădire cu trei etaje, întreg acest complex ilustrând dinamismul lucrării Centrului Medical de Diagnoză „Buna Vestire" al Bisericii Ortodoxe Autocefale a Albaniei.

Declaraţii ale Înaltpreasfinţitului Părinte Ilarion (Alfeyev) de Volokolamsk, preşedintele Departamentului de Relaţii Externe al Patriarhiei Moscovei, cu privire la rolul Bisericii Ortodoxe Ruse în cadrul relaţionării panortodoxe

Într-un interviu acordat pe data de 22 martie a.c., la Moscova, Înaltpreasfinţitul Părinte Ilarion de Volokolamsk a făcut anumite declaraţii legate de rolul Bisericii Ortodoxe Ruse în cadrul relaţionării panortodoxe, ca şi de efectul pe care numărul mare al Bisericilor Ortodoxe existente şi problemele cu care acestea se confruntă îl are asupra găsirii unui echilibru intern al întregii Ortodoxii.

Potrivit Înaltpreasfinţiei Sale, „... prin istoria de peste o mie de ani a ei, Biserica Ortodoxă Rusă, care pe parcursul secolului al XX-lea a suferit cele mai severe, fără precedent, persecuţii şi presiuni ale instituţiilor ateiste, acum trăieşte cea mai dinamică dezvoltare şi înflorire dintre toate Bisericile Ortodoxe. Reînvierea şi progresul Bisericii Ruse e primit cu entuziasm de către celelalte Biserici Ortodoxe locale, cu care se află în relaţii ascendente de comunicare". Mitropolitul Ilarion e de părere că „una dintre cele mai importante direcţii de conlucrare cu celelalte Biserici locale este aceea a pregătirii Sfântului şi Marelui Sinod al Bisericii Ortodoxe. Delegaţia Patriarhiei Moscovei participă activ la toate întrunirile Comisiei Ortodoxe Pregătitoare şi ale Conferinţelor Presinodale Panortodoxe. Consider că, pe parcursul desfăşurării Sinodului, poziţiile Bisericii Ortodoxe Ruse asupra tuturor temelor ordinii de zi vor fi respectate cum se cuvine". Pe de altă parte însă, Înaltpreasfinţia Sa aducea în discuţie şi necesitatea ca „glasul fiecărei Biserici să fie auzit, indiferent de mărimea

şi importanţa ei în istorie şi în lumea contemporană, urmând ca să susţinem, prin omofonie, modul aplicării hotărârilor la nivel interortodox, atât în faza pregătitoare a Sinodului, cât şi pe parcursul convocării şi desfăşurării Sinodului... Dincolo de acest aspect, considerăm că este importantă şi tema principiilor de reprezentare în Sinod, care urmează să fie încă discutată cu celelalte Biserici locale". În încheierea interviului acordat, preşedintele Departamentului de Relaţii Externe al Patriarhiei Moscovei concluziona: „După cum se înţelege din însăşi ideea şi caracteristica Sinodului de *mare*, trebuie să participe cel puţin toţi episcopii canonici eparhioţi ortodocşi. Nădăjduim ca în cadrul Sinodului să auzim glasul armonizat al întregii Ortodoxii, prin care să se învedereze unitatea reală a Bisericii Ortodoxe şi stăruinţa de neclintit în Tradiţia apostolică şi patristică".

Precizări asupra identităţii religioase a continentului european, făcute de către prof. dr. Constantin Miltiadis, din cadrul Facultăţii de Teologie a Universităţii „Aristotel" din Tesalonic (Grecia)

La Simpozionul Internaţional, cu tema: „Studiile teologice şi lumea contemporană", desfăşurat în perioada 12-13 martie a.c., în cadrul Centrului Interortodox al Bisericii Greciei, de la Mănăstirea Pendeli (Atena), Profesorul Dr. Constantin Miltiadis, profesor de teologie biblică în cadrul Facultăţii de Teologie de la Tesalonic, a susţinut referatul cu tema: „Universalitatea Bibliei ca provocare pentru studiile biblice în universităţile de astăzi", referat care a provocat aprinse discuţii între participanţi.

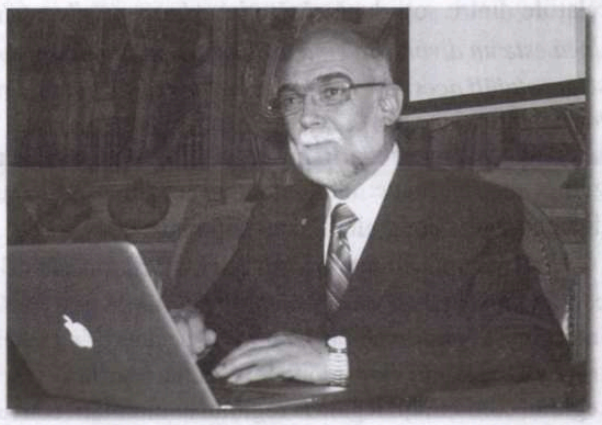

Potrivit profesorului de teologie grec, care este şi reprezentant al Bisericii Greciei în Comisia Dialogului teologic bilateral cu anglicanii şi membru în Comitetul Administrativ Central al Societăţilor Biblice Unite: „Europa nu mai poate fi considerată astăzi drept continent creştin, de vreme ce creştinii constituie o minoritate a populaţiei ei şi deja, în perimetrul ştiinţelor umane, s-a consacrat termenul de „epocă postcreştină". Potrivit domniei sale, „Ortodoxia se află astăzi la o cotitură deosebit de riscantă, fiind pusă în faţa unei dileme cel puţin la fel de tragice ca şi cea pe care a întâmpinat-o iudaismul în secolul I d.Hr., dacă să deschisă folosului universal posibilităţile pe care le oferă credinţa, tradiţia şi scrierile lui sau să se închidă în el, într-o încercare egoistă de autoapărare. Alegerea decisivă a iudaismului de atunci a fost înspre cea de-a doua posibilitate, care l-a şi condus spre decădere, lăsând în acelaşi timp creştinismului drumul deschis spre a cuceri lumea". În finalul intervenţiei sale, profesorul grec a concluzionat: „Cu siguranţă, nimeni nu poate să prevadă viitorul Ortodoxiei în noile contexte create la nivel mondial, dacă aceasta va decide să urmeze o tactică asemănătoare. Exemplul negativ însă, al iudaismului, este cu adevărat relevant".

Iată de ce afirmaţia Sanctităţii Sale, Patriarhul Ecumenic Bartolomeu I, cum că în vremea în care trăim nu există alternativă la dialog şi deschidere spre a ne cunoaşte şi familiariza unii cu alţii pare mai actuală ca nicicând. Aceasta, mai ales dacă avem în vedere că şi Ortodoxia se confruntă (sporadic sau nu) cu forme de intransigenţă şi absolutism de „autoconservare" în faţa tendinţei fireşti de a fi în dialog cu ceilalţi fraţi creştini. Oare să fie întâmplător faptul că omul este o existenţă dia-logică?

Surse: www.orthodoxalbania.org, www.ec-patr.org, www.romfea.gr, www.amen.gr, www.mospat.ru

DESPRE DRAGOSTEA (DEZ)INTERESATĂ ÎN NOUL COD CIVIL AL ROMÂNIEI

Emanuel TĂVALĂ

Dacă în numărul precedent al *Telegrafului Român* am semnalat câteva aspecte legate de logodnă în Noul Cod Civil al României, am socotit oportun a sublinia acum şi câteva aspecte, de asemenea de noutate, în materie de dreptul familiei pe care acelaşi cod le introduce în ţara noastră. **Contractul prenupţial** este o nouă prevedere în Codul Civil care permite soţilor să se căsătorească fără să îşi împartă bunurile, cum prevedea până acum legea. Dacă până acum vedeam asemenea lucruri pomenite doar prin filmele de o anumită proveniență sau în cazul despărţirii unor cupluri celebre, iată că legiuitorul român a socotit că această modalitate de *punere la adăpost* trebuie să se regăsească şi în legislaţia românească.

În limbajul obişnuit se foloseşte sintagma „*contract prenupţial*" (care, însă, nu se suprapune total peste reglementarea convenţiei matrimoniale).

„*Convenţia matrimonială este un contract înscris, autentificat de către notarul public, realizat cu consimţământul tuturor părţilor sau prin mandatar cu procură autentică, având conţinut stabilit dinainte.*"

Contractul poate conţine dispoziţii care să afecteze relaţiile dintre soţi după căsătorie: *„În urma divorţului, dacă este un divorţ din vina exclusivă a unuia dintre soţi, se pot stabili aceste despăgubiri fie lunare, fie anuale, sub forma unor sume fixe".*

Noul cod prevede, prin *articolul 312*, trei tipuri de regimuri matrimoniale: al comunităţii legale, al separaţiei de bunuri şi al comunităţii convenţionale.

Alegerea unui alt regim juridic al bunurilor decât cel al comunităţii legale (care era singurul permis de lege până la intrarea în vigoare a noului Cod Civil) se face prin încheierea unei convenţii matrimoniale: practic, părţile trec de la regimul comunităţii legale la regimul comunităţii convenţionale de bunuri sau stabilesc să aleagă regimul separaţiei de bunuri. Convenţia matrimonială se încheie prin înscris autentificat de notarul public, cu consimţământul tuturor părţilor, exprimat personal sau prin mandatar cu procură autentică, specială, şi având conţinut stabilit dinainte.

Convenţia matrimonială, cum este ea numită în Codul Civil, sau contractul prenupţial, aşa cum este el cunoscut îndeobşte, se poate încheia înainte de căsătorie (şi atunci va produce efecte numai de la data încheierii căsătoriei) sau în timpul căsătoriei (şi atunci va produce efecte de la data prevăzută de părţi sau, în lipsă, de la data încheierii contractului).

Obiectul convenţiei matrimoniale îl constituie regimul matrimonial pe care soţii îl aleg ca alternativă la regimul matrimonial legal, prin convenţia matrimonială neputând fi încălcată egalitatea dintre soţi, autoritatea părintească sau transmiterea moştenirii legale.

După această prezentare juridică a situaţiei, care se doreşte a fi reglementată începând cu 2012 în România prin aceste noi prevederi, socotim de cuviinţă să identificăm şi o poziţie a Bisericii faţă de aceste reglementări, pe care le putem aşeza sub influenţa vremurilor secularizate pe care le trăim.

După cum este simplu să ne gândim, nu găsim în Sfânta Scriptură o prevedere referitoare la asemenea chestiuni, care ţin mai mult de trend-ul vremurilor de pe urmă, de reglementări juridice ale timpurilor moderne şi contemporane, prin care se pune accentul tot mai mult pe persoană şi asigurarea unei cât mai mari siguranţe a acesteia şi a tuturor drepturilor sale. Biserica nici nu putea să emită din proprie iniţiativă, o poziţie faţă de ceva ce nu trebuie promovat, având în vedere învăţătura creştină referitoare la Taina Căsătoriei, unicitatea şi irepetabilitatea ei (a doua şi a treia cununie sunt manifestări ale iconomiei Bisericii faţă de slăbiciunea umană şi înţelegerea ei). Principiul care stă la baza căsătoriei este tocmai dragostea celor două părţi şi nicidecum vreun interes obscur de natură materială, aşa cum rezultă din posibilitatea juridică oferită acum de Codul Civil român, celor ce doresc să facă acest pas. Biserica binecuvântează căsătoria în aşa fel, încât, *ceea ce Dumnezeu a unit, omul să nu despartă.* Or, încheierea unui contract prenupţial ia în calcul, înainte de toate, chiar şi înainte de încheierea propriu-zisă a căsătoriei, posibilitatea unui divorţ. Atunci când Dumnezeu a creat-o pe Eva din coasta lui Adam, El a arătat şi baza relaţiei dintre bărbat şi femeie: *De aceea va lăsa omul pe tatăl său şi pe mama sa şi se va uni cu femeia sa şi vor fi amândoi un trup,* spune rugăciunea de binecuvântare a Bisericii lui Hristos faţă de cei care vin în faţa Sfântului Altar pentru a-şi asuma relaţia lor consimţită, bazată pe dragoste dezinteresată, curată şi sinceră şi a cere binecuvântarea şi pogorârea harului lui Dumnezeu peste ei. De aceea, separarea nici nu trebuie concepută sau gândită. Singurul motiv de separare sau

divorţ care a fost acceptat sau tolerat de Biserică a fost cel care venea din căderea în păcat şi din refuzul omului de a respecta cuvântul Domnului: *Iisus a spus: pentru împietrirea inimii voastre, v-a dat voie Moise să lăsaţi pe femeile voastre, dar din început nu a fost aşa. Iar Eu zic vouă că oricine va lăsa pe femeia sa, în afară de pricină de desfrânare, şi se va însura cu alta, săvârşeşte adulter; şi cine s-a însurat cu cea lăsată săvârşeşte adulter* (*Matei* 19, 8-9). Asta nu înseamnă că s-a schimbat ceva în atitudinea lui Dumnezeu faţă de aceste întâmplări. În Vechiul Testament, în cartea profetului Maleahi se spune: *„Căci Eu urăsc alungarea femeii, zice Domnul Dumnezeul lui Israel, şi ca cineva să întindă nedreptatea pe veşmântul său", zice Domnul Savaot. „Deci aveţi respect pentru viaţa voastră, şi nu mai săvârşiţi această viclenie!"* (*Maleahi* 2, 16). În 1 Corinteni 13, 4 ni se spune şi cum trebuie să ne iubim unii pe alţii, nefiind vorba de acel gen de dragoste pe care îl exercităm în mod natural, ci este vorba de luarea conştientă a unei decizii prin care îi iubim pe ceilalţi în felul în care Dumnezeu Îşi manifestă iubirea faţă de noi, fiindcă *dragostea îndelung rabdă; dragostea este binevoitoare, dragostea nu pizmuieşte, nu se laudă, nu se trufeşte.* În calitate de creştini fiecare dintre noi este chemat să manifeste acest gen de dragoste faţă de toţi ceilalţi, dar cu precădere faţă de cei apropiaţi sufletului nostru şi faţă de cei cu care am săvârşit jurământ pe Sfânta Evanghelie şi pe Sfânta Cruce în Biserica lui Hristos, încheind astfel o legătură de nedezlegat de către om. Aceasta cu atât mai mult cu cât, în cazul apariţiei unor probleme inerente într-o căsnicie, tot Apostolul Pavel ne oferă şi soluţia: *Cu toată smerenia şi blândeţea, cu îndelungă-răbdare, îngăduindu-vă unii pe alţii în iubire, silindu-vă să păziţi unitatea Duhului, întru legătura păcii* (*Efeseni* 4, 2-3). Dacă în capitolul 4 al epistolei sale către efeseni, Apostolul Pavel ne spune aceste lucruri legate de comportamentul matrimonial, în capitolul 5, versetul al treilea, el vine tocmai cu un îndemn care să prevină oarecum o alunecare pe panta materialismului într-o căsnicie, spunând că *lăcomie de avere nici să se pomenească între voi.*

După cum am subliniat încă de la început, nefiind reglementată această chestiune de către legislaţia civilă din România, nu am identificat vreo poziţie în acest sens. Cu toate acestea, Biserica Romano-Catolică a statuat că o căsătorie care a fost precedată de încheierea unui contract prenupţial nu e validă, pentru că un asemenea contract reprezintă o pregătire pentru divorţ ori este ştiut faptul că Biserica Apuseană nu acceptă acest pas în viaţa credincioşilor săi. Ceea ce s-a spus prin canonul 1102 al CIC este că orice act încheiat şi care vizează aspecte care ţin de viitorul căsătoriei atrage după sine nulitatea căsătoriei.

Contractele prenupţiale au fost recunoscute în urmă cu ceva vreme în ţările europene ale căror legislaţii au fost sursa de inspiraţie a noului Cod Civil român. Ceea ce este subliniat însă în aceste legislaţii este tocmai medierea sau consilierea pre-maritală a celor două persoane, prin care să se urmărească conştientizarea lor asupra aşteptărilor în urma pasului făcut. Oricum, contractul acesta este o chestiune reglementată de legislaţia civilă a statelor, aşa că Biserica creştină, indiferent de confesiune, nu a adoptat o poziţie canonică, ci a căutat să îşi justifice şi să îşi argumenteze poziţia din perspectiva moralităţii încheierii unui asemenea act.

În alte tradiţii religioase există asemenea acte, aşa cum este cazul iudaismului sau islamului. În iudaism, un astfel de contract există sub forma *ketubah,* ca parte integrantă a căsătoriei iudaice, fiind citit în timpul ceremoniei. El conţine angajamentul soţului că îşi va întreţine soţia, atât în timpul căsniciei, cât şi în cazul unui divorţ, oferindu-i acesteia mijloacele necesare unei vieţi civilizate. În tradiţia islamică, contractul *katb el-kitab* a fost stabilit ca parte integrantă a căsătoriei islamice, stabilind drepturile şi responsabilităţile celor doi parteneri ce vor deveni soţi. Acest act are obligaţia de a fi făcut public sub forma unei declaraţii în cadrul ceremoniei, neputând fi păstrat secret.

***

Vedem, aşadar, cum Biserica este chemată, iară şi iară, să se pronunţe în chestiuni care la prima vedere pot să pară de bun augur pentru credincioşi, mai ales pentru cei tineri, care îşi doresc să păşească pe calea întemeierii unei familii şi, în iureşul vremurilor, consideră că pe lângă dragostea sinceră care trebuie să temeluiască relaţia dintre ei ar fi totuşi interesantă şi încheierea unui contract prenupţial, pentru cazuri de restrişte, pe care nu doresc să nu le ia în considerare. Totuşi, soluţia stă într-o bună pregătire a viitorilor membri ai familiei tinere, indiferent de situaţia lor materială sau poziţia socială, prin aceasta trebuind să se urmărească o conştientizare a lor asupra pasului pe care doresc să îl facă şi asupra faptului că nu este vorba de o simplă formalitate care trebuie îndeplinită conform tradiţiei, gândul fiind, de fapt, doar la o cât mai sigură protejare a ceea ce are fiecare, elementul care lipseşte în aceste cazuri fiind tocmai dragostea dezinteresată.

• AGENDA PASTORALĂ •

P.S. ANDREI FĂGĂRĂŞANUL, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului

Miercuri, 1 februarie. P.S. Sa a slujit Vecernia unită cu Litia, Utrenia şi Ceasul 1 la Catedrala Mitropolitană din Sibiu.

Joi, 2 februarie. De praznicul *Întâmpinării Domnului*, P.S. Sa a săvârşit Sfânta Liturghie în Biserica *Sfinţii Împăraţi Constantin şi Elena* din Sibiu. În cadrul aceleiaşi zile P.S. Sa a ţinut o conferinţă duhovnicească în oraşul Haţeg, prot. Haţeg, jud. Hunedoara.

Vineri, 3 februarie. P.S. Sa a oficiat Sfânta Liturghie la Capela Mitropolitană din Sibiu.

Sâmbătă, 4 februarie. P.S. Sa a slujit Sf. Liturghie în parohia Noiştat, prot. Agnita, urmată de Sfânta Taină a Botezului administrată pruncei Ioana Maria Popescu.

Duminică, 5 februarie. P.S. Sa a săvârşit Sfânta Liturghie în Biserica *Sfântul Nicolae* din parohia Petiş, Protopopiatul Mediaş, al cărei preot paroh este P.C. Paraschiv Ioniţă.

Vineri, 10 februarie. P.S. Sa a oficiat Sfânta Liturghie la Sf. Mănăstire Hurezi, Arhiepiscopia Râmnicului.

Duminică, 12 februarie. P.S. Sa a săvârşit Sfânta Liturghie în Biserica *Adormirea Maicii Domnului* din parohia Coveş, prot. Agnita, al cărei preot paroh este P.C. Axente Cosmin Coşorean.

Miercuri, 15 februarie. P.S. Sa a participat la Adunarea Naţional-Bisericească de la Bucureşti.

Joi, 16 – Vineri, 17 februarie. P.S. Sa a participat la lucrările Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române.

Duminică, 19 februarie. P.S. Sa a săvârşit Sfânta Liturghie în Biserica *Pogorârea Sf. Duh*, parohia Valea Aurie, prot. Sibiu. De asemenea, a administrat Taina Botezului pruncei Nectaria Bunescu.

Joi, 23 februarie. P.S. Sa a oficiat Sfânta Liturghie la Capela Mitropolitană din Sibiu.

Sâmbătă, 25 februarie. P.S. Sa a săvârşit Sfânta Liturghie la Capela Mitropolitană din Sibiu. De asemenea, P.S. Sa a slujit Vecernia cu Litie la Mănăstirea Brâncoveanu, Sâmbăta de Sus.

Duminică, 26 februarie. P.S. Sa a oficiat Sfânta Liturghie la Mănăstirea Brâncoveanu , Sâmbăta de Sus. La final a adresat un cuvânt de învăţătură ca hrană duhovnicească credincioşilor prezenţi.

Luni, 27 februarie. P.S. Sa a participat la slujba Pavecerniţei Mari şi a Canonului Sfântului Andrei Criteanul în Biserica *Sfinţii Împăraţi Constantin şi Elena* din Sibiu, prot. Sibiu.

Marţi, 28 februarie. P.S. Sa a participat la slujba Pavecerniţei Mari şi a Canonului Sfântului Andrei Criteanul în Biserica *Sfinţii Împăraţi Constantin şi Elena* din Sibiu, prot. Sibiu.

Miercuri, 29 februarie. P.S. Sa a Slujit Sf. Liturghie a Darurilor mai înainte sfinţite în Capela Mitropolitană. A participat la slujba Pavecerniţei Mari şi a Canonului Sfântului Andrei Criteanul în Biserica *Sf. Ev. Luca* din Sibiu, prot. Sibiu.

Diac. Mureşan Ovidiu

Sfântul Andrei Criteanul şi „Canonul cel mare”

Sfântul Andrei Criteanul, Arhiepiscopul Cretei, s-a născut în Siria – Damasc, în jurul anului 660, într-o familie creştină, care i-a dat o educaţie aleasă. Credinţa în Dumnezeu şi evlavia la cele sfinte îl îndeamnă să meargă la Ierusalim să se închine la Locurile Sfinte. După ce s-a închinat la Mormântul Mântuitorului Hristos, cu binecuvântarea Patriarhului Ierusalimului, devine monah în „Frăţia Sfântului Mormânt”, în Ierusalim, aşa se face că este numit şi „Ierusalimiteanul”. Devine secretar al Patriarhului Ierusalimului şi în anul 685 este delegat de către Patriarh să meargă la Constantinopol, unde semnează actele Sinodului VI Ecumenic, care condamnă erezia monotelită (erezie care afirma existenţa unei singure voinţe în persoana Mântuitorului Iisus Hristos).

Monahul Andrei rămâne în Constantinopol, şi aici i se încredinţează conducerea unei importante opere social-filantropice, un orfelinat şi o casă pentru bătrâni.

În anul 692 este ales episcop de Gortyna în Creta. De aici a primit numele de „Cretanul” sau „Criteanul”, care a rămas în tradiţia noastră bisericească. A fost un mare misionar. A construit biserici, a înfiinţat mănăstiri, a dezvoltat lucrarea filantropică a Bisericii, s-a ocupat de educaţia tinerilor din eparhia sa etc. A fost un bun predicator, iar pentru a încuraja participarea poporului la viaţa liturgică a Bisericii a compus o mulţime de imne liturgice. El este considerat cel dintâi autor de canoane liturgice, între care cel mai renumit este „Canonul cel mare” din Triod, care constituie o operă liturgică deosebit de importantă pentru perioada Postului Mare.

Sfântul Andrei Criteanul a trecut la viaţa veşnică în anul 740, pe când se întorcea de la Constantinopol spre Creta. Mormântul său se află în localitatea Eresos din insula Militina – Lesbos.

„Canonul cel mare” este un canon liturgic de pocăinţă, cuprinzând 250 de stihuri şi fiind alcătuit din 9 cântări bogate, ritmate de invocaţia: „Miluieşte-mă, Dumnezeule miluieşte-mă!”, cerere care aminteşte de rugăciunea vameşului din prima duminică a perioadei Triodului.

Canoanele liturgice au apărut la sfârşitul secolului al VII-lea şi începutul secolului al VIII-lea, înlocuind imnele Condac. Între cântarea a 6-a şi a 7-a a fiecărui canon se mai păstrează un Condac şi un Icos. Canoanele au fost compuse la început de creştinii sirieni elenizaţi din Palestina. Din punct de vedere muzical sunt mai sobre şi au un conţinut teologic mai accentuat. Canonul liturgic are nouă cântări lungi, formate din multe stihuri scurte, care la început intercalau cântările biblice folosite în viaţa liturgică răsăriteană: 1. Cântarea lui Moise (Ieşire 15, 1-19); 2. Noua cântare a lui Moise (Deuteronom 32, 1-43); 3. Rugăciunea Anei, mama lui Samuel (1 Regi 2, 1-10); 4. Rugăciunea profetului Avacum (Avacum 3, 2-19); 5. Rugăciunea lui Isaia (Isaia 26, 9-20); 6. Rugăciunea lui Iona (Iona 2, 3-10); 7. Rugăciunea celor trei tineri din Babilon; 8. Cântarea „Născătoare de Dumnezeu” (Luca 1, 46-55) şi rugăciunea lui Zaharia, tatăl Sfântului Ioan Botezătorul (Luca 1, 68-79).

Fiecare cântare a Canonului începe cu un Irmos, se continuă cu stihuri mai scurte şi se încheie cu o laudă de preamărire adresată Sfintei Treimi, precum şi o laudă adresată Maicii Domnului. La Canonul Sfântului Andrei Criteanul, la cântarea a 3-a, a 4-a, a 8-a şi a 9-a au fost adăugate câteva canoane mai mici formate din trei cântări. În secolele XI-XII a fost adăugat un canon compus din două stihuri în cinstea Sfintei Cuvioase Maria Egipteanca. Apoi s-a adăugat la sfârşitul fiecărei cântări o stihiră de cerere către Sfântul Andrei Criteanul. După Sinaxar se cântă 16 stihuri intercalate între Fericiri. Acest Canon al Sfântului Andrei Criteanul se cântă pe glasul al VI-lea, mai trist, iar irmosul se cântă de două ori: la începutul şi sfârşitul cântării. Rugăciunea „Miluieşte-mă, Dumnezeule miluieşte-mă!” este însoţită de metanie şi semnul Sfintei Cruci. Canonul se citeşte pe fragmente în prima săptămână a Postului Sfintelor Paşti, în zilele de luni, marţi, miercuri şi joi, în cadrul slujbei Pavecerniţei Mari, iar în întregime se citeşte în joia din săptămâna a V-a, la Denie.

Acest Canon este o meditaţie biblică şi o rugăciune de pocăinţă. Cu inima plină de smerenia vameşului şi strigătul de iertare al fiului risipitor, cu gândul la înfricoşătoarea judecată, autorul „Canonului mare”, ne arată durerea cauzată de păcat, dar şi puterea pocăinţei, leac şi lumină ale învierii sufletului din moartea păcatelor. Păcatul pe care îl descrie „Canonul cel mare”, nu este al unui singur om, ci al firii omeneşti căzute, începând de la Adam şi Eva. De aceea, el îmbină pocăinţa cu meditaţia la căderile în păcat. El se cântă în perioada Postului Mare pentru a se arăta că toţi oamenii au nevoie de pocăinţă şi de iertare a păcatelor pentru a ajunge la mântuire. Sfânta Taină a Pocăinţei – Spovedania – ne împacă cu Dumnezeu, iar lacrimile acesteia aduc pace în suflet. Lacrimile pocăinţei sunt un dar de la Dumnezeu şi aduc mângâiere. Plânsul adevărat este regretul pentru păcatele făcute, căinţa pentru timpul pierdut în zadar. După împăcarea noastră cu Dumnezeu prin Sfânta Taină a Spovedaniei, lacrimile pocăinţei aduc acea mult râvnită pace în suflet. În timpul Postului Mare şi muzica bisericească este adaptată acestei perioade, veşmintele liturgice de culoare închisă cernită, ne antrenează la interiorizarea pocăinţei. Sfânta Liturghie din timpul săptămânii, săvârşită de luni până vineri, este numită a Darurilor mai înainte sfinţite şi este săvârşită cu scopul împărtăşirii euharistice mai intense, întrucât şi postul este mai sever.

În Biserica veche nu se săvârşea Liturghia Darurilor mai înainte Sfinţite dimineaţa, ci seara, unită cu Vecernia, deoarece credincioşii mergeau la muncile agricole din timpul zilei, iar seara, veneau şi se împărtăşeau, ca pregustare a bucuriei Învierii Domnului din noaptea de Paşti.

Rugăm pe Hristos Domnul, pe Sfântul Ierarh Andrei Criteanul şi pe toţi sfinţii să ne ajute cu rugăciunile lor pentru a simţi în acest Post Mare roadele pocăinţei, sfinţirea vieţii – nepătimirea.

† Andrei Făgărăşanul,
Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului

• TELEGRAFUL EVENIMENT •

Bucuria pe care o pregăteşte postul pentru întâlnirea cu Hristos cel Înviat

Cuvântul Înaltpreasfinţitului Părinte Laurenţiu, Mitropolitul Ardealului la Duminica Ortodoxiei, 2012

În Duminica Ortodoxiei am ascultat din Pastorala Sfântului Sinod despre importanţa deosebită a acestei zile. Măreţia ei am trăit-o astăzi în Catedrala Mitropolitană din Sibiu, la o dimensiune înaltă, fiind pentru noi o zi aleasă. Duminica Ortodoxie este şi duminica mărturisirii unităţii de credinţă şi de slujire în cadrul Bisericii lui Hristos a ierarhilor Mitropoliei Ardealului. Am venit să-I mulţumim lui Dumnezeu pentru acest mare dar pe care l-a revărsat asupra noastră, a ardelenilor, şi a întregii Biserici Ortodoxe prin canonizarea Sfântului Ierarh Andrei Şaguna, primul mitropolit al Ardealului, ctitorul Mitropoliei Ardealului. Timp de 27 de ani de slujire dedicaţi românilor de aici a fost o perioadă de sfinţire. S-a sfinţit pe sine lăsându-ne nouă un tezaur imens, şi spiritual, şi material. Am venit să-i aducem cinstire aici, toţi ierarhii Mitropoliei Ardealului în noua ei componenţă. În acelaşi timp doresc, ca mitropolit, să mulţumesc ierarhilor pentru adeziunea şi dorinţa de a sluji astăzi împreună cu mine în catedrala aceasta, pe care şi-a dorit-o Sfântul Andrei, dar nu s-a putut bucura de ea.

Am slujit aici împreună cu Sfântul Andrei în semn de preţuire, de mulţumire şi de binecuvântare. Oferim părinţilor împreună-slujitori, ierarhilor din eparhiile care aparţin acum Mitropoliei Ardealului şi care au aparţinut dintotdeauna, o părticică din moaştele Sfântului care e ctitorul nostru, care este mijlocitorul nostru, e învăţătorul şi modelul pe care trebuie să-l urmăm. Părticica aceasta de moaşte va grupa în jurul ei toată evlavia credincioşilor din bisericile catedrale de la Alba Iulia, Miercurea Ciuc, Oradea şi Deva. Cinstirea aceasta va spori evlavia credincioşilor faţă de cel care merită toată cinstirea noastră. De asemenea, părticele din aceste moaşte vor fi puse în antimisele bisericilor noi care se vor zidi şi care se vor sfinţi cu hramul „Sfântul Andrei". Doresc acum ca Preasfinţitul Andrei Făgărăşanul să citească gramata pe care am alcătuit-o, pentru ca apoi să dăruim fiecăruia dintre ierarhii noştri sfintele moaşte.

Avem pregătite părticele din sfintele moaşte pentru toţi ierarhii din Transilvania şi am promis că le vom duce la catedralele episcopale de la toate eparhiile din Ardeal. Sfântul Ierarh Andrei este al nostru, al tuturor. Aşa cum viaţa sa şi-a consumat-o ca o lumânare, până în ultima clipă, pentru binele tuturor ardelenilor, aşa dorim să fie cinstit de toţi.

De asemenea, din partea noastră am oferit ierarhilor care au rămas cu noi, Înaltpreasfinţitului Ioan şi Preasfinţitului Andrei Făgărăşanul, Crucea Şaguniană, distincţia cea mai înaltă pe care o are Mitropolia Ardealului, şi continuăm să o acordăm şi ierarhilor care au venit alături de noi cu multă dragoste şi le mulţumim din tot sufletul. Îi rugăm să slujească duminica viitoare şi să împărtăşească credincioşilor semnul dragostei noastre şi mai ales dragostea Sfântului Andrei care ne uneşte pe toţi. De aceea, iată le dăruim această distincţie!

Cu recunoştinţă şi smerenie vă îmbrăţişăm pe toţi! Simţim şi o bucurie lăuntrică! Este bucuria pe care o pregăteşte postul, în smerenie, pentru întâlnirea cu Hristos cel Înviat! Mulţumim şi părinţilor profesori care au fost mari şi perseverenţi apărători ai patrimoniului Sfântului Ierarh Andrei. Nu există un alt patrimoniu! Este unul singur: al Sfântului Ierarh Andrei. I-am făcut o mare bucurie şi mitropolitului Antonie, înaintaşul nostru, care este mulţumit că Mitropolia Ardealului şi-a revenit într-o formă binecuvântată de Dumnezeu şi Lui îi aducem slavă şi mulţumire în veci. Amin!

„Apărător înţelept al românilor ortodocşi, păstor-cărturar al Transilvaniei şi mare chivernisitor al vieţii bisericeşti, Sfinte Ierarhe Andrei, roagă-te lui Hristos Dumnezeu să mântuiască sufletele noastre."

DAR DE COMUNIUNE ŞI BINECUVÂNTARE

Bucuria Darului dumnezeiesc revărsat asupra Noastră prin canonizarea Sfântului şi Marelui Ierarh Andrei (Şaguna), Mitropolitul Ardealului, o împărtăşim cu ierarhii Mitropoliei Ardealului, ale căror eparhii alcătuiesc moştenirea bisericească a Sfântului Ierarh.

Împrejurul Sfintelor sale Moaşte ne vom exprima comuniunea în slujirea şi cinstirea Sfântului Ierarh, cel care s-a cheltuit pe sine timp de peste un sfert de veac pentru mântuirea şi unitatea sufletească a drept-credincioşilor ardeleni, iar acum se roagă şi ne ocroteşte pe noi toţi.

Dăruim Sfinte Moaşte ale Sfântului Ierarh Andrei (Şaguna), Mitropolitul Ardealului,

Înaltpreasfinţitului Părinte IRINEU POP, Arhiepiscopul Alba Iuliei, şi Catedralei Arhiepiscopale cu hramurile „Sfânta Treime" şi „Sfinţii Arhangheli Mihail şi Gavriil" din Alba Iulia,

Înaltpreasfinţitului Părinte Arhiepiscop IOAN SELEJAN, Episcopul Covasnei şi Harghitei, şi Catedralei Episcopale cu hramul „Sfântul Nicolae" din Miercurea Ciuc,

Preasfinţitului Părinte SOFRONIE DRINCEC, Episcopul Oradiei, şi Catedralei Episcopale cu hramul „Învierea Domnului" din Oradea,

Preasfinţitului Părinte GURIE GEORGIU, Episcopul Devei şi Hunedoarei, şi Catedralei Episcopale cu hramul „Sfântul Nicolae" din Deva

cu prilejul coliturghisirii în Catedrala Mitropolitană „Sfânta Treime" din Sibiu, în Duminica Ortodoxiei, Duminica reîntregirii Mitropoliei noastre şaguniene, anul mântuirii 2012, luna martie, ziua 4.

† DR. LAURENŢIU STREZA, ARHIEPISCOPUL SIBIULUI ŞI MITROPOLITUL ARDEALULUI

Preşedinte – Redactor-şef
Î.P.S. Dr. LAURENŢIU STREZA
Vicepreşedinte
P.S. Andrei Făgărăşanul

COLEGIUL DE REDACŢIE

Pr. Prof. Dr. Mircea Păcurariu; Pr. Prof. Dr. Dumitru Abrudan; Pr. Dr. Savu Popa – *Consilier cultural*; Diac. Dr. Ştefan L. Toma – *Secretar de redacţie*; Pr. Conf. Dr. Constantin Necula; Pr. Dr. Călin Sămărghiţan; Pr. Dr. Cristian Muntean; Pr. Vasile Gafton; Romeo Petraşciuc; Emanuel Tăvală

ISSN 1223-8392

Tiparul executat la Tipografia Şaguniana – Sibiu

ARTICOLELE ŞI CORESPONDENŢA se primesc pe adresa: Redacţia „Telegrafului Român", 550179 – Sibiu, str. Mitropoliei, nr. 35; e-mail: telegrafulroman@yahoo.com. Articolele nepublicate nu se înapoiază.

ABONAMENTUL pentru anul 2012 este de 48 lei; cod IBAN RO34 RNCB 0227 0360 5879 0001. BCR Sibiu, str. Emil Cioran, nr. 1. Cod fiscal 44 79 403

Fondator:
Mitropolit Andrei Şaguna, 1853

Publicaţie bisericească a Arhiepiscopiei Sibiului

Telegraful Român

Anul 160 • nr. 13-14

1 aprilie 2012

„NE-AM EXPRIMAT BUCURIA DE A FI ÎMPREUNĂ CĂLĂTORI CU HRISTOS”

Pelerinajul de Florii la Sibiu

Praznicul Intrării Domnului în Ierusalim a fost precedat de procesiunea din Sâmbăta lui Lazăr, manifestare religioasă ce a unit toate comunităţile parohiale din oraş

Pentru al doilea an consecutiv, credincioşii din Sibiu au participat, în Sâmbăta lui Lazăr, 7 aprilie, la pelerinajul de Florii, manifestare religioasă ce a unit toate comunităţile parohiale din cetatea transilvană. Pelerinajul a început de la Biserica „Sfinţii Împăraţi Constantin şi Elena”, unde Preasfinţitul Andrei Făgărăşanul, Episcopul-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului, a oficiat slujba Vecerniei şi a sfinţit ramurile de salcie, purtate mai apoi de credincioşi. Pelerinii s-au oprit la Biserica „Sfântul Nicolae” şi „Înălţarea Domnului”, unde preoţii şi mulţimi de credincioşi s-au alăturat cortegiului. Cântările specifice praznicului şi Postului Mare au răsunat pe străzile principale din oraş, iar la fiecare oprire, în faţa lăcaşurilor de cult, s-au rostit ectenii şi s-au citit rugăciuni. Au urmat opriri la Biserica „Sfântul Antonie cel Mare”, la Biserica „Sfinţii Arhangheli Mihail şi Gavriil” şi la Biserica „Naşterea Domnului”.

Pelerinii au străbătut întregul centru istoric al oraşului, au mers prin parcul ASTRA, pentru ca mai apoi să ajungă la Catedrala Mitropolitană. Aici, un sobor de preoţi şi diaconi, condus de Înaltpreasfinţitul Laurenţiu, Arhiepiscopul Sibiului şi Mitropolitul Ardealului, i-a întâmpinat. S-au rostit ectenii şi rugăciuni, iar ÎPS Mitropolit Laurenţiu le-a mulţumit pelerinilor pentru participare, subliniind înţelesurile duhovniceşti ale manifestării.

„Ne-am exprimat bucuria de a fi împreună călători cu Hristos. Viaţa noastră este o continuă călătorie, iar în momentul în care Hristos ne cheamă la El părăsim această viaţă, pentru a o continua în viaţa veşnică. Toate manifestările exprimă viaţa dinamică a Bisericii. Suntem împreună-rugători cu Hristos şi nu doar primitori ai darurilor Sale, ci suntem chemaţi să oferim darul nostru, credinţa noastră şi dragostea noastră”, a spus ÎPS Laurenţiu. Credincioşii au participat apoi, în catedrala din Sibiu, la rugăciunea de la slujba Privegherii, oficiată de ierarhi şi soborul de preoţi.

Rugăciunea de binecuvântare a pelerinilor

Doamne, Iisuse Hristoase, Dumnezeul nostru, Cel ce şezi întru cele înalte cu Tatăl şi eşti purtat pe aripi de Heruvimi şi cântat de Serafimi, Care în zilele venirii Tale în trup ai binevoit, pentru a noastră mântuire, a şedea pe mânzul asinei şi ai primit cântarea copiilor, ai venit în Sfânta Cetate a Ierusalimului mai înainte cu şase zile, la patima cea de voie, ca să mântuieşti lumea prin Cruce, prin îngroparea şi prin învierea Ta! Şi precum atunci oamenii, care şedeau întru întuneric şi în umbra morţii, având ramuri de copac şi stâlpări de finic, Te-au întâmpinat pe Tine, Fiul lui David mărturisindu-Te, aşa şi pe noi, care acum, în această zi, înainte de prăznuire purtăm în mâini stâlpări şi ramuri de copaci, păzeşte-ne şi ne mântuieşte. Şi precum acele popoare şi copiii Ţi-au adus „Osana”, înveredniceşte-ne şi pe noi să Te slăvim pe Tine în psalmi şi cântări duhovniceşti cu suflete curate şi neîntinate. Iar în aceste zile ale Sfintelor Tale Pătimiri dă-ne nouă să ne împărtăşim fără de osândă de bucuria Sfintelor Paşti şi să cântăm şi să proslăvim dumnezeirea Ta, împreună cu Cel fără de început al Tău Părinte şi cu Preasfântul şi Bunul şi de viaţă făcătorul Tău Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin (Din „Acatistul Intrării Domnului în Ierusalim”).

Publicaţia şaguniană *Îndrumătorul bisericesc* – 160 de ani de la prima apariţie

Fiecare apariţie a *Îndrumătorului bisericesc*, de la prima sa editare din 1852, a reprezentat continuarea unei activităţi culturale şi misionar-pastorale susţinute, o traiectorie trasată de însuşi fondatorul lui, Sfântul Ierarh Andrei Şaguna (1808-1873). În anul 2012, când se împlinesc 160 de ani de la prima apariţie a *Îndrumătorului bisericesc*, publicaţia şaguniană îşi cinsteşte în mod deosebit ctitorul, nu

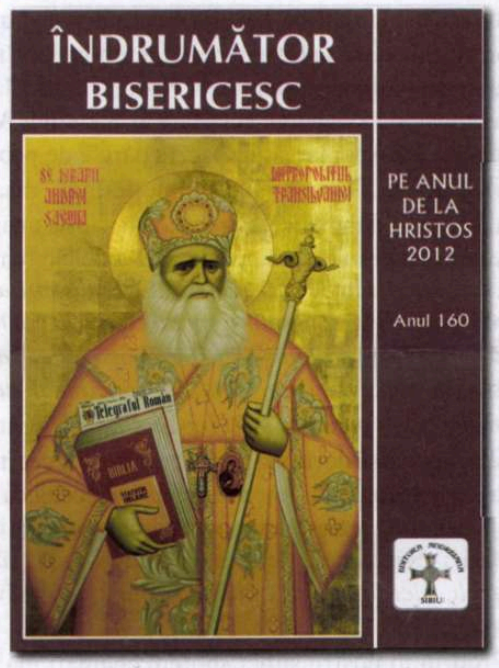

doar prin continuitatea apariţiei, dar şi prin conţinut. Dincolo de legătura ce există în timp între un ctitor şi opera sa, de orice fel ar fi aceasta, e sesizabilă, de-a lungul veacurilor, menţinerea acestei legături indestructibile, fapt prin care

(continuare în p. 2)

† Dr. LAURENŢIU STREZA,
Arhiepiscopul Sibiului şi Mitropolitul Ardealului

Din cuprins:

Pr. Conf. Dr. Constantin Necula
Să nu zăboveşti, Viaţă, între morţi! | pagina **2**

Pr. Prof. Mircea Păcurariu
In memoriam: Preot Lector Ioan Glăjar | pagina **4**

Arhid. Prof. Dr. Constantin Voicu
Mitropolia Basarabiei – câteva repere istorice | pagina **5**

Să nu zăboveşti, Viaţă, între morţi!

Pr. Conf. Dr.
CONSTANTIN NECULA

Dintre multele texte prin care Biserica încearcă să ne mişte inima către Împărăţie, cel al *Prohodului Mântuitorului*, oricât de târziu va fi fost acceptat el în canonul liturgic al Vinerii celei Mari, converteşte emoţia în nădejde. Nu doar că pune la inima credincioşilor o teologie populară cu noduri de înţelegere altfel grele – coborârea la iad cu Trupul, vânzarea lui Iuda, poziţionarea fiecărui personaj în icoana Golgotei –, ci şi dezvoltă o pedagogie a emoţiei cum rar mai reuşim în comunităţile noastre. El caută să răspundă la două din întrebările care încă mai străbat minţile multora. „*Dar cum mori, Viaţă, şi cum şezi în mormânt? Şi împărăţia morţii Tu zdrobeşti şi pe morţii cei din iad îi înviezi*?" (Starea I.2). Algoritmul răspunsurilor se construieşte, oarecum, asemenea unui necrolog la... moartea lui Dumnezeu. Amintirea harului mântuitor ce străbate istoria lumii, până la Întruparea Mântuitorului Hristos, ne-a marcat întreaga aşteptare a Postului celui Mare. A atins apogeul în Canonul cel Mare al Sfântului Andrei Criteanul. Acolo, marcat de scurta parolă de pocăinţă, „miluieşte-mă, Dumnezeule, miluieşte-mă!", dinaintea ochilor noştri duhovniceşti trece toată istoria unei lumi care se şcoleşte în drama pocăinţei. Modelele sunt simple, dar pline de înţelesuri adânci: „*Gol sunt spre a intra în cămara mirelui, gol sunt şi spre a merge la nuntă şi la cină; candela mi s-a stins, fiind fără untdelemn, cămara mi s-a închis dormind eu. Cina s-a mâncat; iar eu legat de mâini şi de picioare sunt lepădat afară*" (Cântarea 4.22). Căutând să dovedim „fapta cu gândirea cea înaltă", icoanele pocăinţei lui Iov, ale faptei Liei, celei cu mulţi copii, gândirea cea ostenitoare a Rahilei, întreaga istorie a Mariei Egipteanca, ne întărim în adevărul „*că fără osteneli, nici fapta, nici gândirea nu se vor săvârşi*" (Cântarea 4.9).

Propriului nostru suflet suntem chemaţi mai întâi să-i vorbim ca să ne putem apropia de Dumnezeu. Căutând să împlinim pilda vieţii celei pline de onestitate duhovnicească pe care, după Înviere, Apostolul Toma şi femeile cele mironosiţe ni le vor oferi ca modele reale de trăire în comuniune cu Hristos. Prohodul Domnului ne mută, în schimb, în centrul dramei Golgotei sufletului omenesc, care se simte părăsit de Dumnezeu. Căci fiecăruia dintre noi îi este cunoscută trădarea lui Iuda, şi maşinaţiunile soborului de la Templu, şi lipsa de bărbăţie politică a lui Pilat, şi evadarea în laşitate a multora dintre personajele Golgotei. În plan personal însă inima doare pentru că simţim cum ni se scurge Dumnezeu din viaţă, cum propriul nostru curaj mărturisitor se epuizează dinaintea realităţii mormântului pecetluit. În fiecare an ca slujitori ai Prohodului trebuie să le aducem aminte credincioşilor noştri, şi, de ce nu, necredincioşilor, că toată dramaturgia prohodirii Mântuitorului este cu mult mai puţin relevantă ca Răstignirea în sine, că ceea ce trăim noi este replica omenească, plină de durere şi întristare, a dumnezeieştii, *a dulcii Lumini* (Starea I.11). Suntem cu lacrimi în ochi, dar ele sunt uscate de Vântul ceresc al Duhului Sfânt, Cel care ne ţine în conştiinţa Învierii Mântuitorului. Pentru că teologia ortodoxă construieşte liturgicul său ştiind că Hristos a Înviat, lăsând Învierea să răsară, într-o progresie echilibrată, din chiar miezul Mormântului. Cât de adânc ne spune Prohodul aceasta: „*Bob cu două firi, Dătătorul de viaţă, astăzi, în adânc, cu lacrimi, Se seamănă; răsărind El, lumea iar se va bucura*" (Starea II.16).

De aici nevoia catehizării cu atenţie a comunităţii parohiale în astfel de clipe. Ca nu cumva, cuprinsă de emoţie şi melos, să uite realismul celor povestite atât de concentrat, atât de coerent duhovniceşte. Îndrăznim să spunem că *Prohodul Domnului* este una dintre cele mai ample cateheze despre Patima, Moartea şi Învierea Mântuitorului, care egalează, prin emoţia construcţiei şi nivelul popular de propagare a mesajului, cu minunatul *Cuvânt la Paşti* al Sfântului Ioan Gură de Aur, *Cuvânt* care încununează deplinătatea textului *Canonului Învierii*, monumentul imnografic cel mai luminos al Ortodoxiei. Oamenilor noştri din biserică trebuie să le reamintim, mereu şi mereu, teologia care mişcă astfel de texte. Pocăinţa bucuroasă la care cheamă. Nădejdea ce o cresc în noi cuvintele unei *Lectio divina* fără egal. Dragostea pe care ne-o cultivă. Cu responsabilitate, emoţionaţi, dar nu lacrimogeni, trişti, dar nu decăzuţi în tristeţe ori deznădejde. Căci, nu-i aşa, „*toţi cei credincioşi, cu-ngroparea Ta scăpaţi de moarte, Îţi cinstim, Hristoase-al nostru, cu laude, Răstignirea şi-ngroparea Ta acum.*" (Starea II.58).

La vremea primăverii, anotimpul duhovnicesc al Învierii, ne înfloreşte sufletul într-o livadă de virtuţi. Cea mai de preţ este curajul înfruntării morţii lui Hristos cel răstignit. Când totalitarismele materialismului comunist, în multele sale formule ucigaşe de suflet, descurajau sufletele şi vesteau moartea lui Dumnezeu în sistemul lor de gândire, Biserica Ortodoxă frământa aluatul nădejdii din care şi acum dospeşte credinţa noastră. *Prohodul Domnului* este slujba care a scos din clase copiii, atunci când se puneau lacăte pe porţi, a transformat bunicii în apostoli ai bunei vestiri a Învierii Domnului, a umplut de lumină întunericul vieţii cotidiene, purtând la mormintele celor plecaţi licărul lumânărilor celor vii, care refuzau să se despartă de cei dragi din morminte. Cei care acuză Biserica Ortodoxă că doar cântă şi slujeşte uită că şi cântarea noastră şi slujirea noastră au născut rezistenţa unui neam întreg înaintea ateismului şi mediocrităţii, dinaintea indiferenţei la Răstignirea Mântuitorului Hristos. Dacă avem o misiune de îndeplinit, la vremea Prohodului, este aceea de a scoate din priza mass-mediei inimile credincioşilor noştri, de a le dărui lacrima curată a conştiinţei iubirii în care ne învăluie Dumnezeu. Pentru că Prohodul Domnului este o cântare între noi şi El, un mod tandru de a-i spune că refuzăm să-L lăsăm singur pe culmea de ură a Golgotei. Noi ştim că Prohodul premerge Învierea. Mărturisim, cu Biserica ale cărei mădulare vii suntem: „*Cel ce cuprinde toate S-a înălţat pe Cruce, şi se tânguieşte toată zidirea, văzându-L spânzurând gol pe lemn; soarele şi-a ascuns razele, şi stelele şi-au tăinuit lumina, şi pământul cu multă frică s-a clătinat, marea a fugit şi pietrele s-au despicat, şi mormintele multe s-au deschis, şi trupuri de sfinţi bărbaţi s-au sculat; iadul jos a suspinat, şi iudeii s-au sfătuit să hulească Învierea lui Hristos. Iar femeile au grăit: Aceasta este Sâmbăta cea binecuvântată, în care Hristos adormind, va învia a treia zi.*" (Canonul Sâmbetei celei Mari, Icosul).

Maica Domnului, prin glasul Prohodului, ruga pe dumnezeiescul său Fiu: „*Să nu zăboveşti, Viaţă, între morţi!*" (Starea II.52). Curaj, aşadar. A fost seară. Noapte adâncă. E dimineaţă. Zorii zilei celei dintâi a săptămânii. Să mergem. Să mânecăm cu mânecare adâncă. Ne-am curăţat simţirile, de-acum curaj. Mergem să fim părtaşi Învierii. Mereu acum!

Publicaţia şaguniană *Îndrumătorul bisericesc* – 160 de ani de la prima apariţie

(urmare din p. 1)

se prelungeşte sau se permanentizează în istorie o anumită lucrare. Putem afirma, fără a greşi, că *Îndrumătorul bisericesc* de la Sibiu a constituit, de-a lungul anilor, un amvon şagunian contemporan tuturor timpurilor, un amvon de la care au predicat ierarhi, preoţi şi profesori de teologie, studenţi teologi şi laici devotaţi activităţilor bisericeşti. *Îndrumătorul bisericesc* de la Sibiu a reuşit, aşadar, graţie aportului acestora, să contribuie la deşteptarea conştiinţei naţionale a românilor ardeleni, atunci când vremurile au cerut-o, la întărirea credinţei ortodoxe, la culturalizarea preoţimii şi a credincioşilor din cuprinsul Mitropoliei Ardealului, şi nu numai.

Nu e uşor să-l prezinţi pe Sfântul Ierarh Andrei Şaguna la adevărata lui statură. Unul dintre prietenii şi contemporanii săi, episcopul evanghelic luteran din Sibiu, Georg Daniel Teutsch, afirmase că „numele lui Şaguna înseamnă o nouă epocă în viaţa poporului român şi a Bisericii Ortodoxe", şi pe bună dreptate. Realizările sale pe tărâm pastoral-misionar, cultural, naţional-politic sau ecumenic au demonstrat acest lucru. În urmă cu câţiva ani, un teolog contemporan afirma, referitor la personalitatea Mitropolitului Andrei Şaguna: „Dacă Biserica Ortodoxă Română va acorda vreodată şi întâiului mitropolit al unei Biserici Ortodoxe Române autonome [se referă la Mitropolia Ardealului, considerată, graţie organizării ei şaguniene, prima formă de autonomie bisericească la români, *n.n.*] cinstea rezervată sfinţilor, e o întrebare care trebuie să rămână deschisă, având în vedere impulsurile operei sale pentru Biserica de azi"[1]. Iată, aşadar, că, dincolo de particularitatea faptului că *Îndrumătorul bisericesc* din anul acesta marchează a 160-a apariţie, prezenta ediţie îşi omagiază ctitorul şi în calitatea de sfânt, evenimentul proclamării canonizării sale din data de 29 octombrie 2011 constituind o dorinţă îndepărtată şi un deziderat spiritual permanent al credincioşilor ardeleni. Poate că cel mai important aspect pe care această publicaţie şaguniană l-a surprins şi îl degajă odată cu continuarea apariţiei sale constante, de-a lungul timpului, este că, oricâte aspecte pragmatice, de uz informativ bisericesc, ar cuprinde acesta, firul roşu ce leagă fiecare ediţie, pornind de la Sfântul Ierarh Andrei Şaguna până la noi, este însoţirea proclamării Evangheliei de lucrarea pastorală a Bisericii, în multiple direcţii de acţiune[2].

Cuprinsul actualului *Îndrumător bisericesc* este, ca şi în anii anteriori, diversificat, oferind cititorilor săi articole şi studii care comunică imaginea unei Ortodoxii vii, tradiţionale şi, în acelaşi timp, actuale, profund înrădăcinate în spiritualitatea poporului nostru.

Marele istoric ardelean Ioan Lupaş se întreba la un moment dat: „Unde am fi fost astăzi fără Şaguna?", şi tot el răspunde: „Se întunecă mintea la această întrebare!" La fel am putea să ne întrebăm şi noi astăzi: Care ar fi fost astăzi conştiinţa noastră de români ortodocşi ardeleni fără apariţia *Îndrumătorului bisericesc* sau a *Telegrafului Român*? E greu să întrezărim răspunsul la o astfel de întrebare. Rămâne însă recunoaşterea faptului că Sfântul Ierarh Andrei Şaguna, ctitorul *Îndrumătorului bisericesc*, nu a fost numai un strălucit diplomat sau una dintre cele mai mari personalităţi ale vieţii cultural-bisericeşti a Europei sec. al XIX-lea, ci şi un deschizător de drumuri în presa bisericească din acest spaţiu creştin al Europei.

---

[1] Johann Schneider, *Ecleziologia organică a mitropolitului Andrei Şaguna şi fundamentele ei biblice, canonice şi moderne*, traducere de diac. Ioan I. Icâ jr, Editura Deisis, Sibiu, 2008, p. 23.

[2] Legat de imperativul însoţirii proclamării Evangheliei cu lucrarea pastorală, duhovnicească, a Bisericii, în vremea noastră, în varii circumstanţe, vezi Raimar Kremer, „Ausseggnung eines orthodoxen Christen. Ritual, Gebet und Segen", în *„Tröstet, tröstet..." Seelsorge in der Verkündigung – Verkündigung in der Seelsorge*, Zentrum Verkündigung der EKHN, Frankfurt, 2010, p. 195-196.

LITURGHIE • PASTORAȚIE • MĂRTURISIRE

Î.P.S. Dr. LAURENȚIU STREZA, Arhiepiscopul Sibiului şi Mitropolitul Ardealului

Joi, 1 martie. Î.P.S. Sa a participat la festivitatea de inaugurare a celor dintâi laboratoare ale Institutului de Cercetare şi Dezvoltare din cadrul Universităţii „Transilvania" din Braşov. A vizitat Seminarul Teologic „Dumitru Stăniloae" din Braşov şi a adresat elevilor un cuvânt de învăţătură.

Vineri, 2 martie. A avut program de lucru la cabinet. A participat la o conferinţă de presă organizată de Biroul de presă eparhial, adresând credincioşilor un cuvânt de binecuvântare la începutul Postului Mare.

Duminică, 4 martie. Î.P.S. Sa a slujit Sfânta Liturghie la Catedrala mitropolitană din Sibiu împreună cu ceilalţi episcopi sufragani ai Mitropoliei Ardealului: Înaltpreasfinţitul Irineu, Arhiepiscopul Alba Iuliei, Înaltpreasfinţitul Arhiepiscop Ioan al Episcopiei Covasnei şi Harghitei, Preasfinţitul Sofronie, Episcopul Oradiei, Preasfinţitul Gurie, Episcopul Devei şi Hunedoarei, şi Preasfinţitul Andrei Făgărăşanul, Episcopul-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului. Pentru dragostea lor faţă de scaunul mitropolitan al Sfântului Ierarh Andrei Şaguna, ctitorul Mitropoliei Ardealului şi părinte duhovnicesc al întregii Transilvanii, ierarhii prezenţi au primit din partea Înaltpreasfinţitului Părinte Mitropolit Laurenţiu distincţia eparhială „Crucea Şaguniană", precum şi o părticică din moaştele Sf. Andrei Şaguna.

Luni, 5 martie. A avut program de audienţe. A predat la Facultatea de Teologie din Sibiu cursul „Elemente educative în cultul ortodox" la grupa de master înscrisă pentru „Educaţie creştină ortodoxă".

Marţi, 6 martie. A predat cursuri de Teologie Liturgică la Facultatea de Teologie din Sibiu. A avut program de audienţe. A prezidat comisia examenului de capacitate preoţească organizat de Arhiepiscopia Sibiului.

Miercuri, 7 martie. A avut program de lucru la cabinet. A prezidat şedinţa Permanenţei Consiliului Eparhial al Arhiepiscopiei Sibiului.

Joi, 8 martie. A primit la reşedinţa mitropolitană din Sibiu vizita domnului deputat Ioan Cindrea.

Vineri, 9 martie. A participat, la Centrul de Instruire pentru Comunicaţii şi Informatică „Decebal" din Sibiu, la festivitatea de absolvire şi repartiţie în funcţie a unei noi generaţii de ofiţeri, care au urmat cursurile acestei instituţii.

Duminică, 11 martie. A slujit Sfânta Liturghie la Biserica „Sfântul Mare Mucenic Pantelimon" şi a adresat credincioşilor un cuvânt de învăţătură. A făcut oficiile de instalare în parohie a noilor parohi: pr. Cristian Vaida şi pr. Claudiu Curiban. De asemenea, a acordat distincţia eparhială „Crucea Şaguniană" P.C. pr. pensionar Tudor Burcuş, ca încununare a întregii activităţi pastorale, şi P.C. pr. Cornel Erneanu pentru sprijinul constant arătat faţă de noua biserică. În aceeaşi zi, a oficiat slujba Vecerniei şi a adresat credincioşilor un cuvânt de învăţătură la Biserica „Naşterea Domnului" din Sibiu, unde l-a instalat pe postul de *preot II* la parohia Sibiu Lazaret IV pe P.C. pr. Sorin Bucur.

Luni, 12 martie. A avut program de audienţe. A prezidat şedinţa Permanenţei Consiliului Eparhial al Arhiepiscopiei Sibiului.

Marţi, 13 martie. A predat cursuri de Teologie Liturgică la Facultatea de Teologie din Sibiu. A participat, în calitate de coordonator ştiinţific, la comisia de evaluare şi susţinere a tezei de doctorat „Propovăduirea Evangheliei în cadrul cultului divin şi importanţa ei în procesul mântuirii" elaborată de către P.C. pr. George Robert Tătulea.

Miercuri, 14 martie. A avut program de lucru la cabinet.

Joi, 15 martie. A efectuat o vizită la şantierul Complexului Monahal de la Păltiniş.

Vineri, 16 martie. A prezidat şedinţa Permanenţei Consiliului Eparhial al Arhiepiscopiei Sibiului.

Duminică, 18 martie. A oficiat Sf. Liturghie şi a adresat credincioşilor un cuvânt de învăţătură, la Biserica „Buna Vestire" din Sibiu.

Luni, 19 martie. A avut program de audienţe.

Marţi, 20 martie. A predat cursuri de Teologie Liturgică la Facultatea de Teologie.

Miercuri, 21 martie. Î.P.S Sa a susţinut conferinţa „Postul de bucate şi postul de păcate", la Cercul Militar din municipiul Făgăraş.

Joi, 22 martie. A avut program de lucru la cabinet.

Vineri, 23 martie. A participat, în Piaţa Mare din Sibiu, la manifestările prilejuite de Ziua Poliţiei Române.

Duminică, 25 martie – *Praznicul Bunei Vestiri.* A slujit Sfânta Liturghie şi a adresat credincioşilor un cuvânt de învăţătură la Biserica „Buna Vestire" din Braşov. În aceeaşi zi, la Capela Mitropolitană din Sibiu, a oficiat slujba Tainei Sfântului Botez pentru Tatiana Eugenia Streza, fiica domnului asistent dr. Dan Alexandru Streza de la Facultatea de Teologie din Sibiu.

Luni, 26 martie. A participat la Patriarhia Română, la şedinţa de analiză şi definitivare a Regulamentului Comisiei de Pictură Bisericească.

Marţi, 27 martie. A participat, la Facultatea de Teologie Ortodoxă „Ilarion V. Felea" din Arad, la Simpozionul Naţional de Teologie Liturgică „Taina Sfântului Maslu, implicaţii eclesial-liturgice şi terapeutic-pastorale".

Miercuri, 28 martie. A prezidat şedinţa Permanenţei Consiliului Eparhial al Arhiepiscopiei Sibiului. Seara, a slujit Denia Canonului celui Mare al Sf. Andrei Criteanul la Catedrala Mitropolitană din Sibiu şi a adresat celor prezenţi un cuvânt de învăţătură.

Joi, 29 martie. A participat la şedinţa Senatului Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu.

Vineri, 30 martie. A prezidat comisia de evaluare şi susţinere a tezelor de doctorat „Cartea Ecclesiastului. Introducere, traducere, comentariu şi analiză critică", elaborată de către domnul Alexandrescu Adrian sub coordonarea ştiinţifică a pr. prof. dr. Dumitru Abrudan, şi „Antropologia în lumina revelaţiei şi a ştiinţei", elaborată de către domnul Drugaş Şerban George Paul sub coordonarea ştiinţifică a pr. prof. dr. Dumitru Abrudan. Seara, a slujit Denia Acatistului Bunei Vestiri la Catedrala Mitropolitană din Sibiu.

Pr. Dr. Cristian VAIDA

In memoriam

† Preot Lector IOAN GLĂJAR

După plecarea dintre noi a Părintelui Profesor Ilie Moldovan, ne-a părăsit unul dintre preoții de vrednică pomenire, format în ultimii ani de păstorire ai mitropolitului Nicolae Bălan: Părintele Ioan Glăjar din Ucea de Sus. Dumnezeu l-a chemat la Sine pe neașteptate, în ziua de 14 aprilie 2012, în Sâmbăta Patimilor. A treia zi de Paști, un sobor de peste patruzeci de preoți făgărășeni și nu numai, în frunte cu Înaltpreasfințitul Părinte Mitropolit Laurențiu și cu Preasfințitul Episcop-vicar Andrei Făgărășanul, l-au prohodit în biserica parohiei Ucea de Jos, pe care părintele Ioan Glăjar a restaurat-o cu multă trudă în ultimii ani de păstorire.

Părintele Ioan Glăjar era un fiu al acestui sat, născut la 24 martie 1929 într-o familie de credincioși de acolo. A urmat cursurile Liceului „Radu Negru" din Făgăraș, dar, după terminarea clasei a VII-a, în ziua de 29 iunie 1948 a fost arestat, în casa părintească; tot atunci au fost arestați și alți colegi ai săi de liceu, acuzați că au făcut parte din organizația secretă *„Frăția de cruce"*, cu profil național și anticomunist. Anchetat de Securitatea din Făgăraș și Brașov, apoi încarcerat la Penitenciarul din Brașov, a fost judecat, la Tribunalul Brașov în februarie 1949 (împreună cu alți elevi, studenți, intelectuali și țărani), și condamnat la un an de închisoare corecțională, sub acuzația de *„uneltire împotriva ordinii de stat"*, fiind eliberat la 1 octombrie 1949. Cu greu a mai putut urma ultima clasă de liceu, ca „elev particular", angajându-se ca muncitor pe un șantier de construcții. După ce a promovat examenul de bacalaureat, a susținut și câteva examene de admitere la facultăți cu profil tehnic (era un elev de excepție mai ales la matematică), dar a fost mereu respins din cauza *„dosarului"*. În această situație s-a înscris la Institutul Teologic de grad Universitar din Sibiu, pe care l-a urmat între anii 1950 și 1954, fiind foarte apreciat de

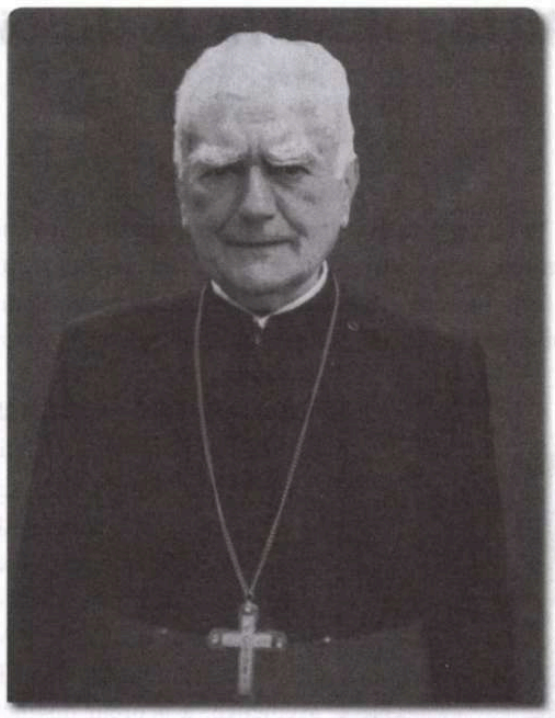

marii profesori care activau atunci. Între anii 1955 și 1958 a urmat cursurile „de magisteriu" (doctorat) de la Institutul Teologic Universitar din București, sub îndrumarea Părintelui Profesor Petru Rezuș, titularul Catedrei de Teologie Fundamentală. Cu mare greutate a reușit să fie numit preot-paroh în localitatea natală Ucea de Jos, aici rămânând până la sfârșitul vieții. A fost mult apreciat nu numai de credincioșii săi sau de preoții făgărășeni, dar și de foștii mitropoliți ai Ardealului, Nicolae Mladin – fostul său profesor – și Antonie Plămădeală, care erau conștienți de valoarea „omului" și a „preotului" Ioan Glăjar, dar nu-l puteau ajuta tot din cauza „dosarului" de la Securitate. Cu toate acestea, între anii 1974 și 1976 a fost numit „consilier economic" la Arhiepiscopia Sibiului, iar în perioada 1976-1991, deci timp de 15 ani, lector pentru Istoria religiilor la Institutul Teologic sibian, păstrându-și însă și parohia. A fost apreciat și de studenți pentru cunoștințele sale, ca și pentru corectitudinea sa la examene. Ca doctorand, apoi ca preot, a publicat diverse studii și articole în periodicele noastre bisericești.

Părintele Ioan Glăjar a plecat dintre noi lăsând amintirea unui om de rară corectitudine și verticalitate, stând drept în fața tuturor încercărilor prin care a trecut, a unui preot devotat misiunii lui pe care și-a îndeplinit-o cu multă conștiinciozitate. Dacă vremurile nu i-ar fi fost potrivnice, pot să afirm, ca unul care l-am cunoscut bine de șase decenii, că Ioan Glăjar ar fi devenit unul dintre marii teologi ai Bisericii noastre, un autentic „apologet" creștin, de talia lui Nicolae Cotos de la Cernăuți, Ioan Savin de la Chișinău sau Petru Rezuș de la Cernăuți-București. Din nefericire, s-a numărat printre atâtea „victime ale regimului comunist" din rândul tinerilor cu posibilități intelectuale de excepție.

Dumnezeu să-l ierte și să-l odihnească cu aleșii Săi!

Pr. Prof. Mircea PĂCURARIU

Pr. Lector Ioan Glăjar:

Din caietul de lectură al unui preot

Preotul care voiește „să dovedească din Scripturi că Iisus este Hristos" (F. Ap. 18, 28; I Ioan 2, 22), că „Dumnezeu l-a făcut Domn și Hristos" (F. Ap. 2, 36), pentru ca „orice limbă să mărturisească, spre slava lui Dumnezeu-Tatăl, că Iisus Hristos este Domnul" (Fil. 2, 11) și să spună ca Sf. Ap. Petru: „Tu ești Hristosul, Fiul lui Dumnezeu celui viu" (Matei 16, 16), trebuie să dovedească mai întâi că Iisus a fost persoană istorică și să stabilească coordonatele personale ale existenței Sale istorice. Sf. Ap. Pavel spune că „dacă Hristos n-a înviat, zadarnică este atunci propovăduirea noastră, zadarnică și credința voastră" (I Cor. 15, 14). Dar, pentru ca să învieze din morți și prin aceasta să ofere argumentul suprem pentru credința în divinitatea și mesianitatea Sa, argument ce l-a determinat pe Sf. Ap. Toma să-L mărturisească exclamând: „Domnul meu și Dumnezeul meu!" (Ioan 29, 28), Iisus Hristos, Dumnezeul nostru, trebuie mai întâi să existe ca om istoric și să moară. Aceasta o cere nu numai logica, ci și caracterul specific al religiei creștine. Creștinismul nu este numai o kerygma, o acțiune de proclamare a lui Iisus ca Domn și Mântuitor, de vestire evanghelică, de predicare a unui mesaj de mântuire, ci este religie istorică legată indisolubil de persoana istorică a lui Iisus, identificat ca Iisus din Nazaret și recunoscut și adorat ca Mesia, Fiul lui Dumnezeu, Domnul și Mântuitorul (Cf. Pr. prof. dr. P. Rezuș, *Domnul nostru Iisus Hristos în teologia contemporană*; Pr. prof. dr. I. Bria, *Dicționar de Teologie Ortodoxă*). Creștinismul nu poate fi explicat fără Iisus din Nazaret, ca Domn și Hristos, „ca bărbat adeverit între oameni de Dumnezeu, prin puteri, prin minuni și prin semne pe care le-a făcut prin El Dumnezeu în mijlocul oamenilor" (F. Ap. 2, 22) și ca „Dumnezeu ... Cuvântul ... (care) S-a făcut trup și S-a sălășluit între noi, (arătându-ne) slava Lui ca a Unuia-Născut din Tatăl, plin de har și de adevăr" (Ioan 1, 14). De aceea s-a zis că religia creștină stă sau cade cu existența istorică a lui Iisus Hristos ca întemeietor divin-uman al ei. (...) Despre existența istorică a Mântuitorului Iisus Hristos ne vorbește înainte de orice – firește – Sf. Scriptură. Astfel, autorii scrierilor canonice ale Vechiului Testament, preluând din tradiția istorică multimilenară făgăduința mesianică divină, prevestesc cu sute de ani înainte venirea lui Mesia. Și pentru ca să poată fi recunoscut, atunci când va apare în istorie, profeții Vechiului Testament au precizat coordonatele vieții Sale privind: originea și misiunea Sa divină, timpul istoric și locul geografic, neamul din care se va naște, demnitățile și slujirile Sale, atitudinea lumii față de El, preamărirea Sa etc. Toate acestea s-au împlinit întocmai și au fost identificate în persoana și activitatea lui Iisus din Nazaret. Drept dovadă sunt cărțile Noului Testament care ne vorbesc despre Iisus din Nazaret.

*

Când Domnul nostru Iisus Hristos, ca prunc de 40 de zile, a fost adus la templul din Ierusalim „ca să-L pună înaintea Domnului, ... să fie închinat Domnului, ... și să facă pentru El după obiceiul Legii Domnului", dreptul Simeon din Ierusalim, învrednicit fiind de o descoperire și o inspirație divină, „a venit la templu, ... L-a primit în brațele sale și a binecuvântat pe Dumnezeu și a zis: Acum slobozește pe robul Tău, Stăpâne, după cuvântul Tău, în pace; că ochii mei văzură mântuirea Ta, pe care ai gătit-o înaintea feței tuturor popoarelor; lumină spre descoperirea neamurilor și slavă poporului Tău Israel... Iată, Acesta este pus spre căderea și spre ridicarea multora din Israel și ca un semn care va stârni împotriviri și prin sufletul tău (de Mamă) va trece sabie, ca să se descopere gândurile din multe inimi" (Luca 2, 22-35).

Această proorocie a dreptului Simeon s-a împlinit întocmai în decursul istoriei. Pe de o parte, milioane și milioane de oameni au văzut în El pe Fiul lui Dumnezeu întrupat ca să mântuiască lumea de păcat și moarte, pe Mesia cel făgăduit, L-au considerat Dumnezeu adevărat și om adevărat totodată, L-au primit ca Domn și Stăpân al vieții lor, ca învățător al Adevărului și îndrumător pe calea binelui, ca Arhiereu veșnic, ca Doctorul sufletelor și al trupurilor lor, L-au adorat și I s-au închinat, L-au iubit, apărat și sprijinit cu devotament până la moarte. Pe de altă parte, mulți alții L-au respins, batjocorit și umilit, socotindu-L doar un om ca oricare altul, L-au urât, prigonit, chinuit și răstignit ca pe un făcător de rele și hulitor de Dumnezeu, L-au izgonit din conștiința, inima și viața lor declarîndu-L nălucă, sminteală și nebunie. Sfânta Scriptură a Noului Testament și istoria Bisericii creștine ne vorbesc cu prisosință despre aceste concepții, atitudini și fapte contradictorii în legătură cu Mântuitorul Iisus Hristos. Din lipsă de spațiu nu le putem cita. Cât privește Sf. Scriptură, ne mărginim să citâm doar exprimarea concisă și destul de cuprinzătoare a Sf. Ap. Pavel în legătură cu aceste realități și controverse: „Iudeii cer semne, iar elinii caută înțelepciune, însă noi propovăduim pe Hristos cel răstignit: pentru iudei, sminteală, pentru păgâni, nebunie. Dar pentru cei chemați, și iudei și elini: pe Hristos, puterea lui Dumnezeu și înțelepciunea lui Dumnezeu" (1 Cor. 1, 22-24). Iar din istoria bisericească ne mulțumim să amintim, în general, controversele doctrinale provocate de iudeii și păgânii din vechime, de ereticii, schismaticii, sectarii, filozofii și teologii raționaliști și liberali din toate timpurile, cărora Biserica lui Hristos, prin Sf. Părinți, sinoadele ecumenice și locale, ierarhii și teologii ei, le-a dat și le dă răspuns ortodox. Toate acestea dovedesc că nimeni n-a fost și nu poate fi indiferent față de Domnul nostru Iisus Hristos, că „procesul Lui nu s-a terminat la tribunalul lui Caiafa: mulți au căutat și după aceea să aducă mărturii mincinoase împotriva Lui", că prin persoana, învățătura, viața și faptele Sale minunate, El a fost și este încă piatră de încercare și stâncă de poticnire și de sminteală pentru mulți (Rom. 9, 32-33; Matei 21, 42-44). De aceea zice Domnul: „Și fericit este acela care nu se va sminti întru Mine" (Matei 11, 6).

MITROPOLIA BASARABIEI
– câteva repere istorice

Arhid. Prof. Dr.
CONSTANTIN VOICU

Privind şi doar în treacăt, am putut observa că, în timp ce majoritatea discursurilor din preajma evenimentelor dedicate zilei de 27 martie 1918 – prin care s-au sărbătorit 94 de ani de la Unirea Basarabiei cu România –, au fost axate pe evidenţierea actului Unirii, puţini au fost cei care au făcut referire la Mitropolia Basarabiei şi la rolul acesteia în viaţa ulterioară a creştinilor din Basarabia. În acest context, considerăm ca fiind bine-venită evocarea unor aspecte referitoare la istoria prezenţei Bisericii Ortodoxe Române în Basarabia, prin intermediul Mitropoliei Basarabiei.

1. Scurtă prezentare istorică

Anul 1918 a adus o schimbare şi pentru creştinii din Basarabia. După proclamarea independenţei Basarabiei şi pe fondul schimbărilor în organizarea Bisericii Ortodoxe Române – care au culminat cu ridicarea Bisericii Ortodoxe Române la rangul de Patriarhie – Sfântul Sinod a înfiinţat Arhiepiscopia Română a Chişinăului, păstorită de arhiepiscopul Gurie Grosu. Ulterior, a mai înfiinţat încă două eparhii în Basarabia – Episcopia Hotinului, cu reşedinţa la Bălţi, şi Episcopia Cetăţii Albe, cu reşedinţa la Cetatea Albă. În 1927, Arhiepiscopia Chişinăului a fost ridicată la rang de Mitropolie, cu eparhii sufragane – episcopiile menţionate mai sus. Acestora li s-a adăugat, în anul 1941, din raţiuni pastoral-misionare, Misiunea Ortodoxă Română pentru Transnistria, cu statut de eparhie.

În urma ocupaţiilor sovietice din 1940, respectiv 1944, datorate celui de al Doilea Război Mondial, Mitropolia Basarabiei a fost desfiinţată abuziv, fără ca prin aceasta Patriarhia Română să fi recunoscut vreodată sau să fi acceptat extinderea ocupaţiei asupra spaţiului său canonic tradiţional. Se revenea la vechea stare de fapt din perioada 1812-1918, respectiv în locul Mitropoliei Basarabiei a fost organizată o Episcopie – ridicată ulterior la rangul de Arhiepiscopie – sub jurisdicţia canonică a Patriarhiei Moscovei, episcopiile subordonate fiind, la rândul lor, desfiinţate.

Această stare de fapt se menţine până la 14 septembrie 1992, când o parte din preoţii şi credincioşii ortodocşi, constituiţi într-o Adunare eparhială, au decis reactivarea Mitropoliei Basarabiei şi trecerea acesteia, aşa cum fusese şi înainte de desfiinţare, sub oblăduirea canonică şi juridică a Patriarhiei Române. Mai exact, ca urmare a proclamării Republicii Moldova ca stat independent şi suveran, dar şi ca rezultat al dorinţei colective a unei părţi a preoţilor şi credincioşilor din acest teritoriu, Mitropolia Basarabiei a fost reactivată, în dependenţă canonică de Biserica Ortodoxă Română, cu statut de Mitropolie Autonomă. Astfel, pe baza Legii cultelor, o parte a clerului şi a credincioşilor din Republica Moldova se asociază, iar la 14 septembrie 1992 are loc, la Chişinău, Adunarea de reactivare a Mitropoliei Basarabiei, moment în care episcopul de Bălţi, Preasfinţitul Petru Păduraru, este numit mitropolit locţiitor, iar o delegaţie de clerici este trimisă la Bucureşti pentru a cere Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române să primească noua Mitropolie a Basarabiei sub jurisdicţia canonică a Patriarhiei Române, aşa cum fusese şi înainte de desfiinţare.

Sfântul Sinod va răspunde acestei cereri prin „Actul Patriarhal şi Sinodal al Patriarhiei Române privind recunoaşterea reactivării Mitropoliei Basarabiei, autonomă şi de stil vechi, cu reşedinţa în Chişinău", la 19 decembrie 1992, afirmând, totodată, că: „Prin reactivarea Mitropoliei Basarabiei se săvârşeşte un act sfânt de adevăr şi dreptate, care reîntregeşte plinătatea comuniunii de credinţă strămoşească şi gândire românească".

În perioada următoare, Mitropolia Basarabiei a trebuit să facă faţă în special anevoiosului drum al recunoaşterii sale, care a luat sfârşit la 13 decembrie 2001, când Curtea Europeană a Drepturilor Omului hotărăşte că Republica Moldova a încălcat, prin nerecunoaşterea Mitropoliei Basarabiei, prevederile Convenţiei Europene a Drepturilor Omului, afirmând, chiar dacă într-un mod indirect, că instituţia bisericească amintită nu este altceva decât continuatoarea de drept şi de fapt a Mitropoliei interzise de către autorităţile comuniste, asemeni altor multe entităţi bisericeşti, în 1944. În data de 30 iulie 2002, autorităţile de stat ale Republicii Moldova au înregistrat oficial Mitropolia Autonomă a Basarabiei ca entitate juridică religioasă, iar în anul 2006, Curtea Supremă de Justiţie a Republicii Moldova a recunoscut-o drept „succesoare spirituală, canonică şi istorică a Mitropoliei Basarabiei care a funcţionat până în anul 1944", inclusiv cu fostele ei episcopii componente.

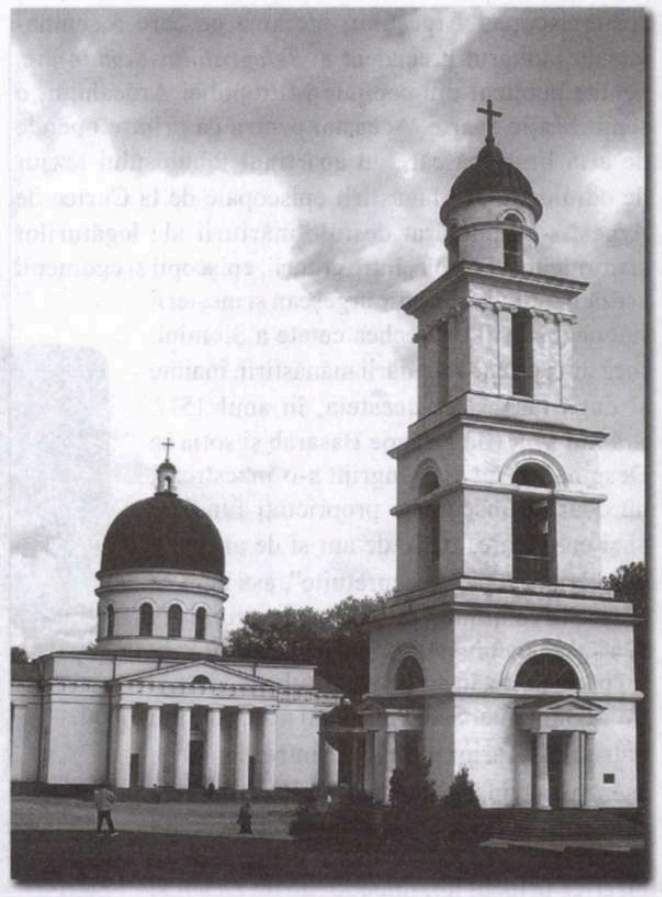

Catedrala mitropolitană din Chişinău

2. Mitropolia Basarabiei şi episcopiile sale sufragane

Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, sub conducerea Preafericitului Părinte Daniel, a hotărât reînfiinţarea, în şedinţa din 22-24 octombrie 2007, pe lângă Arhiepiscopia Chişinăului, a celor 3 episcopii, desfiinţate abuziv în 1944: Episcopia de Bălţi (fosta Episcopie a Hotinului), Episcopia Basarabiei de Sud (fosta Episcopie a Cetăţii Albe – Ismail) şi Episcopia Ortodoxă a Dubăsarilor şi a toată Transnistria (fosta Misiune Ortodoxă Română din Transnistria). Aceste episcopii ale Mitropoliei Autonome a Basarabiei au fost reactivate din punct de vedere juridic pe teritoriul canonic al Mitropoliei Autonome a Basarabiei şi în interiorul graniţelor statului independent Republica Moldova, fără a se nega însă dreptul la existenţă a Mitropoliei Chişinăului şi a Întregii Moldove, ca eparhie a Bisericii Ortodoxe Ruse.

Cu toate acestea, Sfântul Sinod nu a luat până în prezent nici o decizie de organizare efectivă a acestor eparhii, în sensul numirii de episcopi, Mitropolia Basarabiei continuând să fie păstorită de către ÎPS Părinte Petru. Un prim pas a fost făcut abia la 23 martie 2011, când, în cadrul şedinţei Permanenţei Consiliului Eparhial al Mitropoliei Basarabiei, după examinarea hotărârilor Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române din februarie 2011 referitoare la Episcopiile sufragane ale Mitropoliei Basarabiei, ÎPS Petru a numit vicari administrativi pentru trei dintre eparhiile Mitropoliei Basarabiei, trei clerici care s-au remarcat prin activitatea administrativ-pastorală.

Mănăstirea Noul Neamţ

3. Mitropolia Basarabiei şi rolul său pentru creştinii din Republica Moldova

Prezenţă discretă o îndelungată perioadă, Mitropoliei Basarabiei îi revine meritul de a fi călăuzitor pentru toţi românii din Republica Moldova, un garant al păstrării şi promovării tradiţiilor şi spiritualităţii româneşti în acest spaţiu, aşa cum a făcut de-a lungul timpului. Printr-o implicare mai activă în toate palierele vieţii sociale, fără a uita însă de rolul şi menirea sa în societate, clerul şi credincioşii deopotrivă au misiunea de a păstra şi transmite către noi şi noi generaţii darurile spirituale ale Bisericii Ortodoxe Române. Dar, în acelaşi timp, le revine şi misiunea de a recupera bunurile şi proprietăţile de care regimul comunist a deposedat Mitropolia Basarabiei în 1944: vechiul patrimoniu care i-a aparţinut şi care a fost trecut în proprietatea statului.

Considerăm însă că sub atenta oblăduire a Sfântului Sinod, Mitropolia Basarabiei va continua să aducă la est de Prut acel suflu nou de viaţă de care are atâta nevoie Biserica de acolo şi să-şi continue misiunea de a păstra şi duce mai departe tradiţiile noastre spirituale româneşti.

Catalogul colecției Muzeului Mănăstirii Curtea de Argeş

„Binecuvântează din cer, Părinte Sfinte, acest sfânt lăcaş al Tău şi-l păstrează din neam în neam ca un preţuit odor amintind zilele grele şi timpurile de mărire..."

Apărută cu binecuvântarea şi sprijinul Înaltpreasfinţitului Arhiepiscop Calinic al Argeşului şi Muscelului, prin colaborarea dintre specialişti ai Muzeului Naţional al Satului „Dimitrie Gusti" şi ai Arhiepiscopiei Argeşului, lucrarea pe care o semnalam în numărul precedent al *Telegrafului Român* are, pentru publicul din capitala Mitropoliei Ardealului, o semnificaţie aparte. Aceasta, pentru că printre operele de artă liturgică care au aparţinut fabulosului tezaur de odinioară, al Mănăstirii episcopale de la Curtea de Argeş, s-au numărat destule mărturii ale legăturilor statornicite de secole, între ctitorii, episcopii şi egumenii aşezământului monastic argeşean şi meşterii sau negustorii din vechea cetate a Sibiului. Încă din perioada fondării mănăstirii, înainte şi după târnosirea acesteia, în anul 1517, Sfântul Voievod Neagoe Basarab şi soţia sa Despina Miliţa s-au îngrijit s-o înzestreze, nu doar cu însemnate proprietăţi funciare ci şi cu odoare, „vase de aur şi de argint şi mărgăritar şi pietre neprețuite", aşa cum se afirmă în conţinutul pisaniei de la intrarea în lăcaşul de închinare. Cronicarul Gavriil Protul pomeneşte, în scrierea intitulată „Viaţa şi traiul Sfinţeniei Sale Părintelui nostru Nifon Patriarhul Ţarigradului", printre comorile aşezate de „însuşi Neagoe Vodă cu mâinile sale spre sfinţire... făcătoarele de minuni icoane ale Pantocratorului şi a Precistei în biserică la locul lor, împodobite tot cu aur şi cu pietre scumpe; aşijderea puse şi alte sfinte icoane în biserică, şi în tindă printre stâlpi; şi cele din tindă erau cu două feţe, şi pe deasupra cu bolte săpate cu meşteşug şi poleite; şi erau acele icoane toate ferecate cu argint curat şi poleite cu aur, între care era şi chipul sfântului Nifon ferecat tot cu aur, şi cu pietre scumpe înfrumuseţat, atâta de minunat, cât nu poate mintea omului să închipuiască şi să spună". Pentru producerea unor asemenea opere, ctitorii domneşti au recurs la măiestria orfevrilor celor mai vestiţi, din Transilvania, Ungaria, Italia sau Germania. Regele Ludovic al II-lea al Ungariei, de pildă, i-a pus la dispoziţie domnitorului muntean (cu a cărui soţie era văr), încă din 1516, aurarii (*aurileguli*) de care acesta avea trebuinţă. Aflăm apoi, dintr-o scrisoare redactată în numele domnitorului, şi expediată de la Piteşti, în 18 decembrie 1518, că Neagoe se plângea consiliului orăşenesc al Sibiului, din pricina prestaţiei nemulţumitoare a argintarilor locali, Johann şi Celestin, cărora le încredinţase comanda cizelării unei cădelniţe de argint, destinată, fără îndoială, ctitoriei voievodale de la Argeş. Forma obiectului respectiv trebuise să închipuie un turn de biserică, după modelul celui care reprezenta fala şi emblema cetăţii Sibiului (probabil puternicul turn-clopotniţă al bisericii romano-catolice *Sfânta Maria*, edificată în intervalul dintre 1371-1520), şi de a cărui frumuseţe rămăsese impresionat domnitorul, când, cu un an în urmă, aflându-se în drum spre Ungaria, poposise în oraşul de pe Cibin. Cu acel prilej i-a tocmit pe meşterii pomeniţi mai sus, să realizeze două cupe din metal preţios (probabil potire liturgice), iar când aceştia s-au deplasat în Ţara Românească, aducând obiectele meşteşugite, s-au bucurat pe deplin de aprecierea comanditarului. Acum însă, Neagoe nu mai era la fel de încântat de rezultat şi solicita stăruitor aurarilor ca lucrarea să fie refăcută. „Deci Celestin a cerut din nou argint, făgăduind că acum va lucra cum se cade şi va isprăvi până la Paşti, pe garanţia boierilor Valentin pitar şi Oprea vistier, care trebuie să fie pedepsiţi, deoarece el nu şi-a împlinit făgăduinţa; de aceea Neagoe trimite la Sibiu pe însuşi Valentin, invitând Consiliul Municipal să ia o măsură energică în această privinţă". Exigenţa domnitorului muntean era justificată de sacrificiile materiale însemnate pe care le-a făcut, pentru ca biserica de la Argeş să capete strălucirea cuvenită unei ctitorii voievodale. Tradiţia afirmă că, manifestând acelaşi entuziasm ca şi soţul ei, doamna Despina ar fi renunţat până şi la bijuteriile personale, pentru a pune la dispoziţia meşterilor *orfăurari*, metalul necesar producerii odoarelor sfinte. Faptul e plauzibil, mai ales că, mai târziu, în 1538, văduva voievodului se judeca cu un giuvaergiu din Sibiu, din pricina unei coroane de aur, pe care i-o încredinţase mai demult acestuia, în acelaşi scop, fără îndoială, de a cizela în materialul preţios vreun alt obiect de cult. Să mai notăm, în paranteză, că după moartea soţului ei, Doamna Miliţa s-a retras pentru tot restul vieţii, adică până în anul 1554, în Transilvania, alegându-şi ca reşedinţă Sibiul. S-a călugărit între timp şi şi-a luat numele Platonida, în acelaşi fel procedând, când au rămas văduve şi i s-au alăturat, la Sibiu, şi cele două fiice ale sale, Ruxandra şi Stana.

Cu voia lui Dumnezeu, cucernicul voievod a izbutit să-şi desăvârşească monumentul, într-un chip remarcabil, inspirându-i lui Gavriil Protul acea apreciere superlativă: „Şi aşa vom spune cu adevărat, că (biserica de la Argeş) nu este aşa de mare şi sobornică precum Sionul, carele îl făcu Solomon, nici ca Sfânta Sofia, care o făcu marele împărat Iustinian, dar cu frumuseţea este mai pre deasupra acelora". Neagoe a pus sub ocrotire mănăstirea, împrejmuind-o „cu curte de zid, şi înăuntrul curţii făcu multe chilii călugăreşti, şi o înfrumuseţă cu tot felul de trebuinţe, făcu trapezărie, şi magerniţă, magupie, şi povarnă de olovină, pivniţă şi clopotniţă înaltă, şi puse clopote mari, cu de toate o împodobi şi o făcu asemenea raiului lui Dumnezeu".

Trecând la cele veşnice, pe 25 septembrie 1521, Neagoe Basarab nu a apucat să dăruiască ctitoriei de la Argeş decorul de pictură interioară. Biserica a oferit adăpost, pentru veşnicie, rămăşiţelor sale pământeşti, devenind gropniţă voievodală a Basarabilor, la fel cum, peste secole, avea să dobândească şi statutul de necropolă regală. Decorul mural, creaţie a zugravului Dobromir, s-a realizat abia sub urmaşul în scaun şi ginerele lui Neagoe, viteazul domnitor Radu de la Afumaţi, în septembrie 1526.

La 1534, egumen la Curtea de Argeş era Paisie Călugărul, un fiu al lui Radu cel Mare, care va fi ales domn al ţării de boieri, luându-şi, la înscăunare, numele de Radu Paisie.

În epocile istorice care au urmat, mănăstirea şi-a împletit destinul cu cel foarte frământat al Ţării Româneşti, suferind de pe urma războaielor civile şi a cotropirilor străine venind dinspre Dunăre, sau scoborându-se din Transilvania, cu boierii pribegi. Căzută încă devreme în ruină, mănăstirea a fost refăcută în repetate rânduri, mai întâi sub Petru-Vodă Cercel (la anii 1583-85), care a zugrăvit-o din nou. În timpul scurtei sale domnii, Mihai Viteazul s-a preocupat de starea aşezământului monahal, întărind vechile privilegii, de care se bucurase acesta în trecut. Însă, curând după asasinarea credinciosului domnitor, Ţara Românească a fost supusă, în cursul anului 1611, unui prelungit asediu, de către trupele lui Gabriel Báthory. Pe timpul instalării principelui Ardealului, vreme de trei luni, la Târgovişte, soldaţii aflaţi în slujba sa au prădat şi distrus tot ce le-a stat în cale. Nici odoarele Mănăstirii Curtea de Argeş nu au fost în siguranţă, răpitorii aflându-le tainiţele şi sporindu-şi cu ele prada de război. Atunci, până şi plumbul în care era învelit acoperişul bisericii a fost topit.

Mănăstirea, „veche de nesocotiţi ani şi stricată, cu multă cheltuială o au înnoit şi cu sfinte vase ... şi cu multă danie au împodobit-o" cel ce avea să fie socotit ctitor şi înnoitor al acestei sfinte biserici, Matei Basarab Voievod. Tot el s-a îngrijit ca aşezământul argeşean să nu intre în rândul mănăstirilor închinate, stabilind ca egumenii să fie aleşi doar dintre monahii care alcătuiau obştea mănăstirii. Peste alţi 30 de ani, la 1682, a venit rândul domnitorul Şerban Cantacuzino să restaureze mănăstirea, pentru că „sau din greşeala meşterilor, sau din umezeala vremurilor, început-au a se strica temeliile şi scara şi a se muta pietrele de la locul lor".

În timpul lui Constantin Mavrocordat, la anul 1761, s-a refăcut parţial pictura bisericii, de lucrul acesta ocupându-se doi pictori veniţi din Transilvania, de la Răşinari, din apropierea Sibiului. Numele lor sunt pomenite într-o inscripţie de pe zidul exterior sudic al bisericii: „*Stan zugrav i brat ego (fratele său) Iacov zugrav sin (fiii) popii Radul ot Reşinari, meseţa septembrie 1 zile let 7270 (1761)...*". Prezenţa celor doi pictori răşinăreni, la ctitoria

(continuare în p. 7)

Lect. Dr. Ioan ABRUDAN

• AGENDA PASTORALĂ •

P.S. ANDREI FĂGĂRĂŞANUL, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului

Joi, 1 martie. P.S. Sa a participat la slujba Pavecerniței Mari şi a Canonului Sfântului Andrei Criteanul în Biserica *Sfinții Împărați Constantin şi Elena*.

Sâmbătă, 3 martie. P.S. Sa a săvârşit Sfânta Liturghie şi slujba Parastasului, alături de un sobor de preoți slujitori, la Catedrala Mitropolitană din Sibiu. Seara a oficiat Vecernia unită cu Litia şi Utrenia cu Ceasul I.

Duminică, 4 martie. P.S. Sa a slujit, alături de ÎPS Laurențiu şi ierarhii Sinodului mitropolitan, Sf. Liturghie în Catedrala Mitropolitană.

Marți, 6 martie. P.S. Sa a participat la examenul de capacitate preoțească.

Vineri, 9 martie. P.S. Sa a săvârşit Sfânta Liturghie a Sfântului Grigorie Dialogul în Biserica *Sfinții 40 de mucenici* din Parohia Cisnădioara, Prot. Sibiu, al cărei preot-paroh este P.C. Radu Gârbacea, fiind hramul acestui sfântul locaş. În seara aceleiaşi zile a participat la conferința duhovnicească cu tema: „Taina Sf. Maslu şi a îngrijirii bolnavilor".

Sâmbătă, 10 martie. P.S. Sa a participat la Taina Sf. Maslu în Biserica *Sfânta Treime*, din oraşul Cisnădie, Prot. Sibiu.

Duminică, 11 martie. P.S. Sa a slujit Sfânta Liturghie în Biserica *Sf. Arhangheli Mihail şi Gavriil*, Parohia Aciliu, Prot. Sălişte, al cărei preot-paroh este P.C. Florin Radu.

Sâmbătă, 17 martie. P.S. Sa a săvârşit Sfânta Liturghie în Biserica *Naşterea Maicii Domnului,* Mănăstirea Măgura-Jina. De asemenea, a oficiat slujba înmormântării monahiei Evdochia, trecută la cele veşnice în data de 15 martie. Seara, a oficiat Vecernia unită cu Litia şi Utrenia cu Ceasul I în Catedrala Mitropolitană din Sibiu.

Duminică, 18 martie. P.S. Sa a slujit Sfânta Liturghie la Mănăstirea *Sfânta Treime,* din Orlat, iar la final a adresat un cuvânt de învățătură credincioşilor. În după-amiaza aceleiaşi zile a săvârşit Taina Sf. Maslu în Biserica *Sf. Nicolae,* Parohia Cincşor, Prot. Făgăraş II, unde slujeşte ca preot-paroh P.C. Gheorghe Moga.

Vineri, 25 martie. De marele praznic al *Bunei Vestiri* P.S. Sa a săvârşit Sfânta Liturghie în Parohia Cheţani, Prot. Luduş, jud. Mureş, urmată de slujba parastasului, fiind înconjurat de un sobor de preoți şi diaconi.

Miercuri, 28 martie. P.S. Sa a slujit Sfânta Liturghie în Capela mitropolitană.

Vineri, 30 martie. P.S. Sa a slujit Sfânta Liturghie în Parohia Comăna de Jos, al cărei preot-paroh este P.C. Alexandru Petrică.

Diac. Ovidiu MUREŞAN

Catalogul colecției Muzeului Mănăstirii Curtea de Argeş

(urmare din p. 6)

lui Neagoe Basarab, era legată, aşa cum afirmă istoricul Marius Porumb, de restaurarea unor fresce ori de zugrăvirea unor icoane.

Lucrări de reparații mai ample la biserica mănăstirii s-au întreprins în împrejurarea reactivării, la 1793, a Episcopiei de Argeş. Mai târziu, cutremurul de pământ din 1802 a agravat starea, deja precară, în care ajunsese monumentul argeşean. Într-o inscripție din interiorul lăcaşului se consemnau următoarele lucrări de restaurare: „...zugrăveala acestei sfinte biserici pe unde căzuse din străbaterea ploilor prin zid de când au fost acoperişul stricat, s-au prefăcut de iznoavă, iar pe unde era numai frecată, s-au spălat preînnoindu-se cu vopsele peste tot, prin osârdia smeritului kyr Iosif I-ul Episcop de Argeş, întru ale cărui zile şi alte lucruri s-au făcut, fiind mitropolit Ungrovlahiei kyr Dositei şi domn Ion Constantin Ipsilant Vvd.". Şantierul fusese deschis după instalarea episcopului Iosif, acesta solicitându-i, la 28 septembrie 1795, conoscutului negustor sibian Hagi Constantin Pop, procurarea vopselelor necesare. „Avem mare trebuință de aceste târguieli pentru zugrăveale ca să mai dregem cele stricate în răzmiriță, care nu s-au dres până acum". Legăturile comerciantului erau încă mai vechi cu mănăstirea de la Argeş, unde se pictau icoane şi de unde comandase şi el câteva. Ieromonahul Dorotei de la Argeş îi scria, în 1 septembrie 1793, privitor la situația comenzii, comunicându-i că lucrul fusese isprăvit. Din rândurile trimise reieşea că meşterul pictor era Partenie monahul. Peste trei ani, în martie 1800, e trimis din nou la Sibiu un pictor să procure vopsele, tot prin intermediul firmei negustorului Hagi Pop, căci, după cum scria episcopul, „am socotit să mă apuc de dregerea zugrăvelii, măcar în biserică, că foarte prost stă, fiind stricată mai înainte, până a se drege plumbul acoperământului, ci am tocmit zografii ca de la April înainte, având pace şi sănătate, să să apuce". În luna octombrie 1803, Iosif îi dezvăluia, într-o nouă epistolă, lui Hagi Constantin Pop, proiectul pe care nădăjduia să-l împlinească: „am socotit ca în zilele episcopiei mele să ia sfârşit şi tinda sfintei biserici de zugrăvit, ca să nu rămâie lucru bălțat şi neisprăvit la cei ce vor fi în urma mea... Deci trebuință fiind pentru văpseli, iată că trimisăm pe

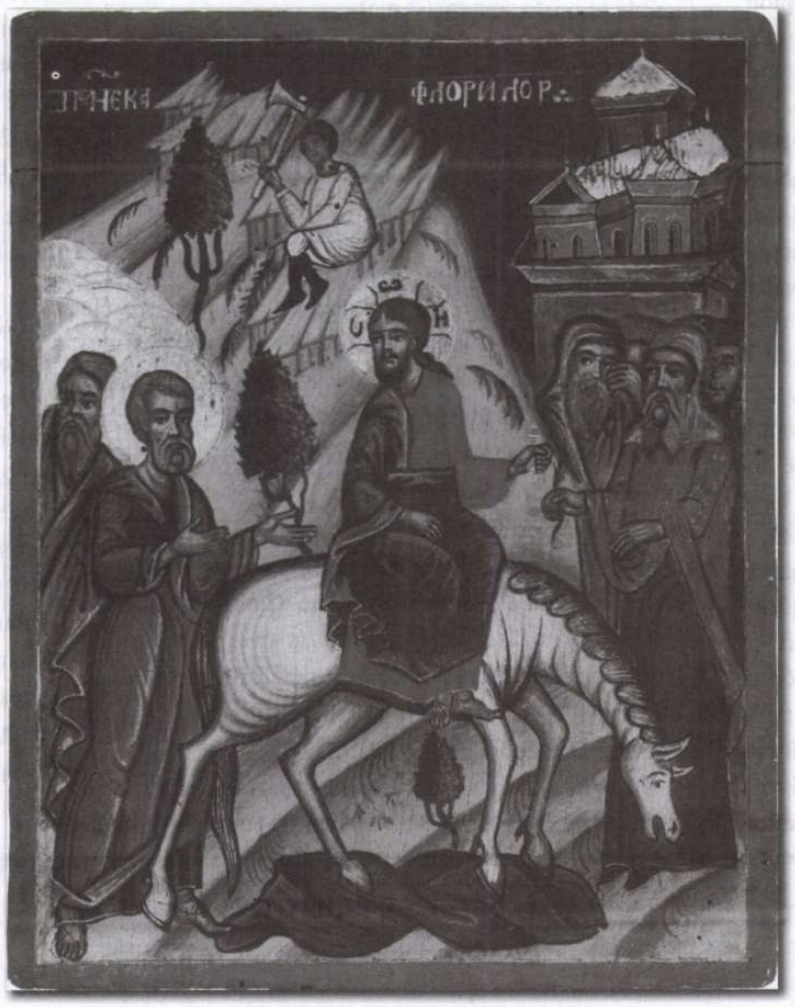

Ilie zugravul nostru ca să târguiască după foaia ce-au făcut". Îl înştiințează totodată, pe prosperul comerciant, în legătură cu o lucrare pe care acesta o tocmise şi anume că la „icoana Sfintei Naşteri acum se lucrează, că au avut zugravul lucru la biserică, pe vară". Constantin Hagi Pop, care refăcuse din temelie, la Sibiu, în 1802, Biserica din Groapă, comandase această icoană, alături de altele, pentru a-şi înzestra ctitoria. Când se va pune problema realizării decorului mural pentru biserică, tot de la Argeş va cere negustorul un zugrav destoinic. Răspunzând în august 1804, vlădica Iosif îi face promisiunea de a găsi unul, cu toate că puținii pictori capabili să lucreze cum se cuvenea erau atunci angajați în numeroasele şantiere bisericeşti deschise la Bucureşti, pentru a fi reparate stricăciunile provocate de cutremurul din 1802.

Fără îndoială, că sibianul Hagi Constantin Pop a procurat şi în continuare materialele necesare în procesul complicat al restaurării artistice a mănăstirii, mijlocind şi legături cu meşteri de tot felul. La 1810, de pildă, fusese poleită tâmpla care urma să înlocuiască vechiul iconostas, degradat, din vremea domnitorului Şerban Cantacuzino. Or, se ştie că în perioada respectivă, Hagi Constantin Pop era unul dintre furnizorii foiței de aur şi argint, produsă la Viena, şi care era solicitată de pictorii diverselor biserici ale Olteniei. Să mai amintim, apoi, de faptul că, la 1814, tot la Sibiu au fost turnate, în atelierul meşterului Wolf, două dintre clopotele mănăstirii. Cine altul decât Hagi Constantin Pop, încă în viață la acea dată, putea să recomande atelierul respectiv episcopului Iosif şi egumenului Damaschin?

(Bibliografie: Grigore G. Tocilescu, *Biserica episcopală a mănăstirei Curtea de Argeş restaurată în zilele M. S. Regelui Carol I*, 1886; Nicolae Iorga, „Contribuții la istoria literaturii române în veacul al XVIII-lea şi al XIX-lea", în *Anuarul Academiei Române*, secț. Lit. XXVIII, 1906; XXXIX; Ştefan Meteş, *Din istoria artei religioase române, I, Zugravii bisericilor române*, Cluj, 1929 – extras din *Anuarul Comisiei Monumentelor Istorice*, 1926-1928; Marius Porumb, *Un veac de pictură românească din Transilvania. Secolul XVIII*, Editura Meridiane, București, 2003)

• TELEGRAFUL EVENIMENT •

EVENIMENT EDITORIAL

Ştefan Lucian Toma, *Învăţătura despre mântuire la Sf. Atanasie cel Mare şi Anselm de Canterbury,*

Ed. Andreiana, Sibiu, 2011, 260 p.

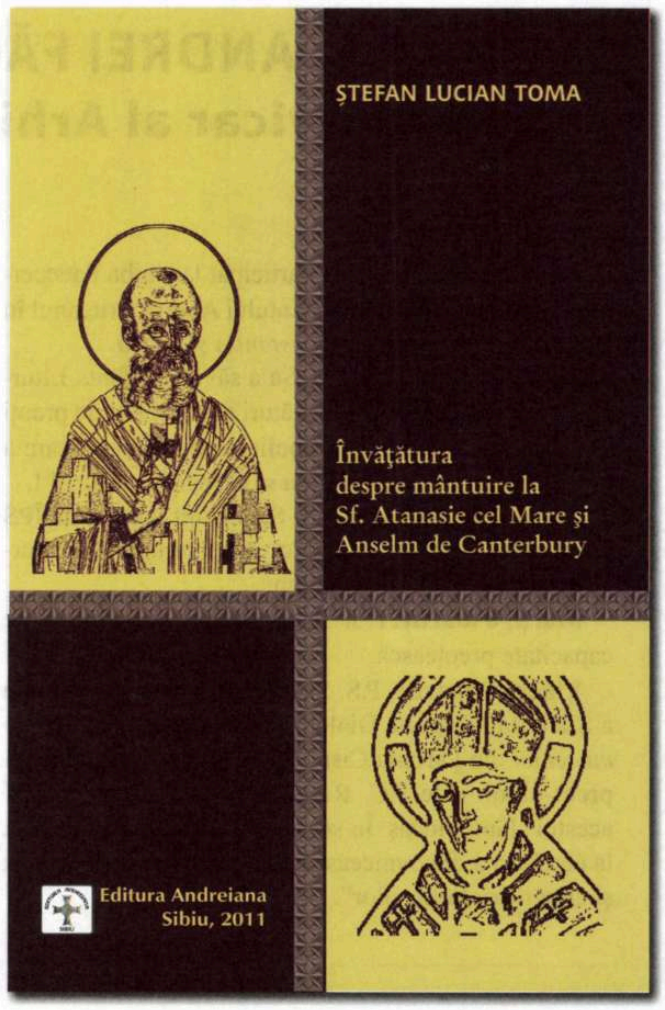
ŞTEFAN LUCIAN TOMA
Învăţătura despre mântuire la Sf. Atanasie cel Mare şi Anselm de Canterbury
Editura Andreiana Sibiu, 2011

Lucrarea de faţă îşi propune să abordeze pentru prima dată în teologia ortodoxă românească, printr-o metodă comparativă, învăţătura despre mântuire a Sf. Atanasie cel Mare, un Părinte din sec. IV – „prototip patristic" în demersul de înţelegere a credinţei –, şi cea a lui Anselm de Canterbury, Părinte latin din sec. XI-XII – „prototip al gândirii scolastice". Scopul declarat al lucrării este ca, prin asumarea unei „memorii istorice oneste", să fie regăsit liantul înspre unitatea eclesială a creştinismului de astăzi, liant care nu poate fi altul decât gândirea marilor Părinţi ai Bisericii din toate timpurile şi locurile (p. 11-12).

Într-o tratare în oglindă, autorul trasează contextul religios în care au trăit Atanasie şi Anselm, principalele coordonate tematice ale operei lor şi, în fine, învăţătura lor despre mântuire. Astfel, primele două mari părţi ale cărţii sunt, la rândul lor, struc în alte trei mari capitole. În cazul Sf. Atanasie cel Mare, este trasat contextul sec. al IV-lea, „timp înnoitor al misiunii Bisericii prin jertfă" (p. 23 ş.u.). În cadrul acestui secol ce cunoaşte o cultură creştină înfloritoare una dintre personalităţile providenţiale a fost chiar Sfântul Atanasie, „istoria dogmei din sec. al IV-lea fiind practic identică cu istoria vieţii sale" (p. 25). Prin viaţa şi opera sa, el s-a dovedit a fi un „stâlp" al Bisericii vremii sale, ilustru reprezentant al tradiţiei teologice alexandrine (p. 30). Proeminenţa personalităţii sale şi-a arătat adevărata măsură cu ocazia Sinodului I Ecumenic (Niceea, 325), căci Sf. Atanasie cel Mare a fost un campion al luptei împotriva lui Arie (vezi p. 36-51). În mod indirect, teologia trinitară atanasiană a combătut şi alte erezii, cum ar fi: apolinarismul, gnosticismul şi sabelianismul (p. 51-61). Ducând o viaţă destul de furtunoasă, ce a cunoscut chiar şi mai multe exiluri, Sf. Atanasie cel Mare rămâne un „deschizător de drumuri pentru teologia creştină din toate timpurile" (p. 65). Al doilea capitol al primei părţi a cărţii de faţă enumeră şi analizează principalele coordonate ale teologiei atanasiene (p. 71-101): sinteza elenism-creştinism, prin asumarea cu discernământ a celui dintâi, tema creaţiei, tema raţionalităţii lumii, omul-fiinţă nemuritoare, tema îndumnezeirii ca scop al vieţii creştine, monahismul şi tema credinţei ortodoxe ca temei al unităţii eclesiale. În fine, următorul capitol din prima parte analizează pe larg învăţătura despre mântuire în opera Sf. Atanasie cel Mare (p. 103-129). Meritul autorului cărţii este acela că relevă principalele direcţii pe care le urmează această învăţătură; ea implică trăirea raţionalităţii depline a făpturii în Dumnezeu, fapt ce are la bază lucrarea răscumpărătoare a Fiului lui Dumnezeu întrupat. Învăţătura atanasiană despre mântuire se concretizează în trăirea unei spiritualităţi practice. Conlucrare a voinţei umane cu harul divin, mântuirea este văzută nu ca rezultat exclusiv al iconomiei Fiului, ci ca împreună-lucrare a întregii Sfinte Treimi (p. 116). Acţiunea oamenilor posedă, tocmai în virtutea sinergiei harice ce duce la îndumnezeire, un caracter universal: ea se îndreaptă spre trei direcţii, fiind vorba despre o cunoaştere deplină a sinelui, a lumii înconjurătoare şi a lui Dumnezeu.

Personalitatea lui Anselm de Canterbury s-a manifestat pe fundalul Evului Mediu, veritabilă „răscruce a vremurilor" dominată de scolastică (p. 131-137). De altfel, el a şi fost numit „Părinte al scolasticii", iar Karl Jaspers nu se sfia să-l declare „cel mai original gânditor al Evului Mediu" (vezi p. 137-138). Trecând peste aspectele biografice ale acestui „Doctor al Bisericii" (vezi p. 138-147), menţionăm că, datorită vigorii şi în acelaşi timp a subtilităţii gândirii sale, Anselm a fost supranumit un „Augustinus redivivus". Opera anselmiană reprezintă un spaţiu de întâlnire al teologiei cu filosofia şi logica (p. 149-152). Anselm a adus o contribuţie decisivă în celebra „ceartă a universalilor", el fiind un adept al realismului (orientare conform căreia conceptele sunt reale, adică există prin sine, au substanţialitate). În aceeaşi măsură, el a fost implicat şi în raportul dintre credinţă şi raţiune, ceea ce a constituit problema esenţială a scolasticii: în opinia lui Anselm, pentru cel care s-a întărit mai întâi în credinţă nu este niciun rău în a căuta să înţeleagă raţional ceea ce crede. Încrederea lui Anselm de Canterbury în puterea nelimitată de interpretare a raţiunii l-a şi dus pe acesta la anumite scăpări: susţinerea creaţiei oamenilor ca şi completare a numărului îngerilor căzuţi, susţinerea teoriei satisfacţiei şi a învăţăturii despre *filioque*. Toate aceste aspecte, împreună cu altele (starea iniţială a protopărinţilor şi căderea lor în păcat, argumentul ontologic al existenţei lui Dumnezeu, mariologia, combaterea ereziilor monofizite şi nestoriene, pnevmatologia şi creaţia lumii din nimic), sunt expuse sintetic de către Ştefan Toma în cel de-al doilea capitol al părţii a doua (p. 173-190). Cel de-al treilea capitol se centrează asupra învăţăturii despre mântuire în opera lui Anselm de Canterbury. Această învăţătură coincide cu teoria satisfacţiei onoarei jignite a lui Dumnezeu prin păcatul strămoşesc. Ruptă de Persoana Duhului Sfânt, lucrarea mântuitoare a lui Iisus Hristos este înţeleasă în termeni juridici. Vorbim despre o viziune ce a devenit pentru multă vreme doctrina oficială a Bisericii Romano-Catolice, aşa cum s-a stabilit prin *Decretum justificatione* la Conciliul de la Trent (1545-1563) (p. 200). Meritul autorului este acela că extrage şi consecinţele la nivel ascetico-spiritual ale viziunii anselmiene (vezi p. 201 ş.u.).

Un alt merit al autorului este că, în partea finală a cărţii (p. 209-236), reuşeşte să realizeze în mod echilibrat o comparaţie a învăţăturilor despre mântuire ale celor doi Părinţi trataţi anterior. Sunt astfel subliniate deopotrivă atât deosebirile, cât şi asemănările între învăţătura Sf. Atanasie şi cea a lui Anselm. Prin apelul la teologi ortodocşi contemporani – Dumitru Stăniloae, Christos Yannaras, Vladimir Lossky sau Dimitrios Tselenghidis se relevă lipsa de conformitate a teoriei satisfacţiei juridice a lui Dumnezeu cu teologia ortodoxă răsăriteană (continuatoare a teologiei patristice). Această tratare se încadrează între poziţia categorică a lui Ioannis Romanidis, care considera mare parte din gândirea anselmiană ca fiind „blasfemie", şi poziţia mult mai permisivă a unui alt teolog grec faţă de aceasta, Ioannis Karmiris (p. 222-227). Cu acrivie sunt expuse atât deosebirile, cât şi punctele comune ale celor două viziuni teologice („o chintesenţă a unei soteriologii comune atanaso-anselmiene" se regăseşte la p. 234-235).

Lucrarea se încheie cu un scurt rezumat în limba engleză (p. 237-240) şi cu bibliografia generală (p. 241-256). Valoarea sa survine din faptul că, fără a avea pretenţia unei abordări exhaustive, reuşeşte să valorifice gândirea unuia dintre marii Sfinţi Părinţi ai Bisericii Răsăritene asupra Jertfei mântuitoare, din iubire, a Fiului lui Dumnezeu, în opoziţie cu învăţătura eterodoxă despre jertfa lui Iisus Hristos spre satisfacerea dreptăţii divine, rănită de păcatul neamului omenesc. În acelaşi timp însă, Ştefan Toma nu ezită să recunoască şi elementele fundamentale comune ale celor două viziuni: „Aceasta înseamnă că, dincolo de particularităţile fiecăruia, îi putem privi, atât pe Sf. Atanasie cel Mare, cât şi pe Anselm de Canterbury, ca aparţinând aceleiaşi Biserici Creştine Universale" (p. 19).

Dr. Ciprian Iulian TOROCZKAI

Preşedinte – Redactor-şef
Î.P.S. Dr. LAURENŢIU STREZA
Vicepreşedinte
P.S. Andrei Făgărăşanul

COLEGIUL DE REDACŢIE

Pr. Acad. Prof. Dr. Mircea Păcurariu; Pr. Prof. Dr. Dumitru Abrudan; Pr. Dr. Savu Popa – *Consilier cultural*; Diac. Dr. Ştefan L. Toma – *Secretar de redacţie*; Pr. Conf. Dr. Constantin Necula; Pr. Dr. Călin Sămărghiţan; Pr. Dr. Cristian Muntean; Pr. Vasile Gafton; Romeo Petraşciuc; Emanuel Tăvală

ISSN 1223-8392
Tiparul executat la Tipografia Şaguniana – Sibiu

ARTICOLELE ŞI CORESPONDENŢA se primesc pe adresa: Redacţia „Telegrafului Român", 550179 – Sibiu, str. Mitropoliei, nr. 35; e-mail: telegrafulroman@yahoo.com. Articolele nepublicate nu se înapoiază.

ABONAMENTUL pentru anul 2012 este de 48 lei; cod IBAN RO34 RNCB 0227 0360 5879 0001. BCR Sibiu, str. Emil Cioran, nr. 1. Cod fiscal 44 79 403

Fondator:
Mitropolit Andrei Şaguna, 1853

Publicaţie bisericească a Arhiepiscopiei Sibiului

Telegraful Român

Anul 160 • nr. 15-16

15 aprilie 2012

«BUCURIA ÎNVIERII DOMNULUI, ÎN SFÂNTA LITURGHIE»

Pastorală la Învierea Domnului

«Cerurile după cuviinţă să se veselească şi pământul să se bucure. Şi să prăznuiască toată lumea cea văzută şi cea nevăzută; că S-a sculat Hristos, Bucuria cea veşnică» (Stihiră din Canonul Învierii)

Cuvintele sfinte ale cântărilor liturgice, care ne încălzesc sufletele, ne îndeamnă ca, în această *„noapte de mântuire”*, să ne bucurăm de noianul cel negrăit şi de neînţeles pentru mintea omenească al iubirii lui Dumnezeu, ce se revarsă iarăşi peste noi şi ne face părtaşi tainicului ospăţ al darurilor deosebitei Sale purtării de grijă pentru noi. Astăzi e bucurie în cer şi pe pământ, astăzi toate s-au umplut de lumină, astăzi şedem cu Hristos la Cina Împărăţiei veşnice, unde El Se face dulcea noastră *hrană*, scumpa noastră *băutură*.

În săptămâna ce a trecut am trăit împreună cu Hristos Sfintele Pătimiri pe care El le-a îndurat din dragoste pentru noi, am văzut vânzarea Sa, am simţit durerea batjocoririi şi a răstignirii Sale, am fost copleşiţi de durere şi de vinovăţie, ştiind că pentru iertarea păcatelor noastre a fost nevoie de o jertfă atât de sângeroasă şi de o moarte atât de nedreaptă. Toate aceste evenimente petrecute acum 2000 de ani le putem retrăi şi noi, pentru că ele sunt mereu vii în Persoana Mântuitorului Hristos, iar noi vorbim cu acest Hristos, Fiul lui Dumnezeu, Cel răstignit şi înviat, şi menţinem legătura cu El prin rugăciuni, imne şi cântări. La rândul Său, Hristos ne comunică şi ne împărtăşeşte fiinţei noastră toate stările prin care umanitatea Sa curată a trecut şi ne face astfel *contemporani cu El*, în drumul Său împlinit pe pământ pentru noi, sau, mai bine spus, El se face *contemporan cu noi*, în acest drum străbătut de El.

Această împreună călătorie a lui Hristos cu noi, prin întreg cultul Bisericii, este *realitatea tainică* a acestei *„nopţi de mântuire”*, care ne-a umplut sufletul de bucurie. Această negrăită bucurie o primim de la El, de la Cel răstignit şi înviat, devenind părtaşi şi noi la Învierea Sa, la biruinţa asupra morţii, asupra diavolului şi asupra păcatului. Astăzi, prin El simţim şi noi aceeaşi fericire pe care Apostolii şi ucenicii au gustat-o, când li S-a arătat Mântuitorul. Simţim şi noi, în interiorul nostru, că Hristos a înviat, că El este viu şi că noi nu vom muri niciodată, pentru că moartea nu mai are stăpânire peste noi.

Iată de ce Sfânta Biserică, în această *„aleasă şi sfântă zi, împărătească şi doamnă, praznic al praznicelor şi sărbătoare a sărbătorilor”*, ne ajută să retrăim toate aceste evenimente tainice prin intermediul *slujbei Învierii* şi a *Sfintei Liturghii*. La chemarea îngerească: *„Veniţi de luaţi lumină!”*, am venit cu toţii şi ne-am aprins făcliile, din faţa Sfântului Altar, care preînchipuie *mormântul Învierii lui Hristos*, *Mântuitorul lumii*. Am alergat apoi, împreună cu femeile mironosiţe, cu făclii aprinse în mâini, înconjurând biserica, ca să ducem în lumea întunericului vestea Învierii Domnului, cântând: *„Învierea Ta, Hristoase, Mântuitorule, îngerii o laudă în ceruri şi pe noi pe pământ ne învredniceşte cu inimă curată să te slăvim”*. Am purtat cu noi: Sfânta Evanghelie, Sfânta Cruce şi icoana Învierii, ca mărturii ale realităţii celei mai mari minuni săvârşite pe pământ.

În afara bisericii, în faţa uşilor de la intrare, am auzit proclamarea *Evangheliei Învierii*, *„ca un fel de trâmbiţare a veştii minunate a învierii Domnului în toată lumea.”* Cel care *„citeşte Evanghelia închipuieşte acum pe femeile mironosiţe, care, după ce văzuseră mormântul gol, au alergat, pline de bucurie, să spună ucenicilor că Domnul a înviat”*[1].

A urmat apoi preamărirea Sfintei Treimi, prin binecuvântarea Învierii: *„Slavă Sfintei şi Celei de o fiinţă şi de viaţă făcătoarei şi nedespărţitei Treimi...”* Asemenea martorilor Învierii Domnului şi noi am fost pătrunşi de fiorul bucuriei nespuse, când am intonat pentru prima dată minunatul imn pascal: *„Hristos a înviat din morţi cu moartea pe moarte călcând şi celor din morminte viaţă dăruindu-le!”* Apoi, cădindu-se împrejurul icoanei Sfintei Învieri, se repetă acest imn, împreună cu versetele psalmistului: *„Înviază Dumnezeu risipindu-se vrăjmaşii Lui, şi fugind de la faţa Lui toţi cei ce-L urăsc pe El! Precum se împrăştie fumul şi nu mai este, precum se topeşte*

(continuare în p. 2)

† Dr. LAURENŢIU STREZA,
Arhiepiscopul Sibiului şi Mitropolitul Ardealului

Cuvântul Sfântului Ioan Gură de Aur şi posibila dilemă omenească

În cuvântul său de învăţătură, cuvânt rostit din amvon la Sărbătoarea Învierii Domnului, Sf. Ierarh Ioan Gură de Aur invită pe cei credincioşi şi iubitori de Dumnezeu „să se bucure de acest praznic frumos şi luminat”. Apoi marele ierarh continuă: „De a lucrat cineva din ceasul cel dintâi, să-şi primească astăzi plata cea dreaptă. De a venit cineva după ceasul al treilea, mulţumind să prăznuiască. De a ajuns cineva după ceasul al şaselea, să nu se îndoiască nicidecum, căci cu nimic nu va fi păgubit. De a întârziat cineva până în ceasul al nouălea, să se apropie, nicidecum îndoindu-se. De a ajuns cineva abia în ceasul al unsprezecelea, să nu se teamă din pricina întârzierii, căci, darnic fiind, Stăpânul primeşte pe cel din urmă ca şi pe cel dintâi, odihneşte pe cel din al unsprezecelea ceas ca şi pe cel ce a lucrat din ceasul dintâi; şi pe cel din urmă miluieşte şi pe cel dintâi mângâie; şi aceluia plăteşte şi acestuia dăruieşte; şi faptele le primeşte; şi gândul îl ţine în seamă, şi lucrul îl preţuieşte, şi voinţa o laudă”.

Analizând cele de mai sus apare dilema omenească: Este drept Dumnezeu dacă primeşte pe cel din urmă ca şi pe cel dintâi? Unii zic da, alţii zic nu, nu este drept aşa ceva. Eu fac parte dintre cei dintâi, zic da, este drept şi demonstrez (sunt matematician) de ce am această opinie.

Dumnezeu ştie să lucreze cu finitul şi cu infinitul. Noi, oamenii, nu prea ştim şi uneori ne înşelăm. Iată raţionamentul pe care consider că trebuie să îl facem în legătură cu dilema formulată: a (cantitate finită) plus infinit este infinit. Cel care a venit şi a lucrat cu dăruire totală numai din ceasul al unsprezecelea, anterior nu a lucrat pentru mântuirea sa o cantitate finită de timp. Dar în ceasul al unsprezecelea s-a produs o schimbare profundă în el, o transformare radicală, hotărâtoare, definitivă, de durată

(continuare în p. 4)

Prof. Univ. Dr. Nicolae POPOVICIU
(Facultatea de Matematică Bucureşti)

«BUCURIA ÎNVIERII DOMNULUI, ÎN SFÂNTA LITURGHIE»

(urmare din p. 1)

ceara de la faţa focului, aşa pier păcătoşii de la faţa lui Dumnezeu, iară dreptii se veselesc. Aceasta este ziua pe care a făcut-o Domnul, să ne bucurăm şi să ne veselim întru ea!" (Ps. 67, 1-3).

Biruinţa asupra morţii şi asupra puterii diavolului şi zdrobirea porţilor iadului, de către Hristos, sunt reprezentate simbolic prin dialogul din faţa uşilor de intrare în biserică, împrumutat din rânduiala sfinţirii noului locaş de închinare. Arhiereul sau preotul, simbolizând pe Hristos, Care a zdrobit ferecăturile de aramă ale iadului, bate în uşă purtând un dialog cu o persoană din biserică, prin cuvintele psalmistului: *„Ridicaţi, căpetenii, porţile voastre şi vă ridicaţi porţile cele veşnice şi va intra Împăratul slavei. // Cine este Acesta, Împăratul slavei? // Domnul cel tare şi puternic, Domnul cel tare în război. // Ridicaţi, căpetenii, porţile voastre şi vă ridicaţi porţile cele veşnice şi va intra Împăratul slavei. // Cine este Acesta, Împăratul slavei? Domnul puterilor, Acesta este Împăratul slavei."* (Ps. 23, 7-10).

Apoi, cu mare bucurie se intră în biserică şi se cântă troparul pascal, continuându-se Utrenia Învierii. *„Reintrarea clerului şi a credincioşilor, din întunericul de afară în biserica luminată, simbolizează lumina Învierii, care a strălucit la mormânt."*[2]

Slujba Utreniei este plină de fericirea pascală, exprimându-se prin cântările liturgice această împreună trăire cu Hristos a bucuriei Învierii, care ne pregăteşte pentru marea întâlnire a noastră cu Fiul lui Dumnezeu, de la Cina euharistică. Sfântul Ioan Gură de Aur ne chemă pe toţi la acest ospăţ al Fiului de împărat, care este pregătit în cer pentru noi şi la care suntem invitaţi să participăm, acum şi aici, prin Sfânta Împărtăşanie: *„Masa este bogată,* spune Sfântul Ioan, *ospătaţi-vă toţi. Viţelul este mult, nimeni să nu iasă flămând. Gustaţi toţi din ospăţul credinţei: împărtăşiţi-vă toţi din bogăţia bunătăţii. Să nu se plângă nimeni de lipsă, că s-a arătat împărăţia cea de obşte. Nimeni să nu se tânguiască pentru păcate că, din mormânt, iertare a răsărit. Nimeni să nu se teamă de moarte, că ne-a izbăvit pe noi moartea Mântuitorului."*[3]

***Femeile mironosiţe la mormânt*, Catedrala Mitropolitană din Sibiu, frescă de Iosif Keber**

Prin participarea noastră la Sfânta Liturghie simţim cu toţii că *„aceasta este ziua pe care a făcut-o Domnul să ne bucurăm şi să ne veselim întru ea"*[4], că dragostea lui Dumnezeu ne copleşeşte şi ne mângâie. Nimeni nu mai e acum sărac sau bogat, nimeni nu mai este întristat sau suferind, căci toţi suntem fiii lui Dumnezeu şi fraţi ai lui Hristos, în Împărăţia veşnicei Sale iubiri. Cu această simţire îndrăznim să ne apropiem de preacuratele Taine, prin care Fiul lui Dumnezeu ni Se dăruieşte nouă cu Trupul Său preacurat, în care sunt cuprinse toate simţirile sufletului Lui, iar aceste simţiri curate se imprimă în toţi cei care se împărtăşesc cu vrednicie, căci *„în Trupul Lui dat mie,* spune părintele Dumitru Stăniloae, *se simte mila Lui ... care este însăşi dragostea Lui care mi se împărtăşeşte prin trupul Lui mereu frânt spiritual pentru mine. Trupul viu al cuiva este un mijloc de comunicare al simţirilor lui sufleteşti. Cu atât mai mult, trupul Cuvântului dumnezeiesc, în care mereu îşi trăieşte, cu o simţire ce întrece orice simţire omenească, frângerea din milă pentru noi"*[5].

Simţirile bucuriei curate ale sufletului Său îndumnezeit pentru învierea şi răscumpărarea noastră din tirania păcatului, a diavolului şi a morţii ni le dăruieşte nouă la fiecare Sfântă Liturghie, la fiecare împărtăşire cu scumpul lui Trup şi Sânge. Ele devin în noi *„izvor de bunătăţi, viaţă, nepătimire", „foc şi lumină care arde spinii păcatului şi care umple de mireasma dumnezeirii"*[6], şi aduc în noi pregustarea din fericirea vieţii viitoare, *„scufundarea existenţei noastre în viaţa infinită a lui Dumnezeu şi prin aceasta sorbirea unei vieţi nemuritoare şi plenare"*[7].

Sfânta Euharistie, ca mod plenar de împărtăşire cu Hristos, este un *dar* care angajează, care presupune şi aşteaptă un răspuns din partea noastră, căci în viaţa liturgică a Bisericii se petrece un schimb necontenit de daruri între Dumnezeu şi om, schimb care este vizibil în Liturghie prin aducerea ca ofrandă de către credincioşi a prescurilor, la altar. Pâinea, care devine ofrandă, este cea care întreţine viaţa noastră şi acest gest al aducerii ei la Sfântul Altar indică simbolic dăruirea întregii noastre existenţe lui Dumnezeu. Miridele scoase la proscomidie, prin pomenirea numelui fiecăruia, reprezintă predarea noastră tainică lui Dumnezeu, după asemănarea lui Hristos, jertfirea egoismului nostru, dăruirea întregii noastre existenţe lui Dumnezeu, pentru ca El să ne-o dăruiască înapoi plină de Duhul Sfânt şi de puterea Învierii Lui.

Jertfa Mântuitorului nostru Iisus Hristos, la care participăm la fiecare Sfântă Liturghie, jertfă care a adus în existenţa noastră puterea Învierii, ca un şuvoi de viaţă nouă care ne preschimbă şi ne pregăteşte pentru tainele lumii viitoare, este un dar care însă ne şi responsabilizează. Jertfa aceasta a lui Hristos aşteaptă jertfa noastră, ca o rodire a ei în noi, prin puterea Învierii Lui şi prin viaţa noastră de asceză şi de practicare a virtuţilor, ca moarte a egoismului nostru personal şi ca predare cu totul lui Dumnezeu.

Faţă de atâtea binefaceri câte am primit noi de la Hristos, Dumnezeul nostru, nimeni nu poate să rămână nepăsător. O astfel de iubire jertfelnică aşteaptă răspunsul dragostei noastre. Din păcate însă, noi ne purtăm urât cu Hristos, uităm repede ceea ce a făcut El pentru noi şi, prinşi în iureşul materiei şi al poftelor lumii acestei, Îl batjocorim, Îl hulim, şi doar atunci când avem nevoie alergăm la El. Legătura noastră cu Hristos este una de circumstanţă. Alergăm la biserică doar atunci când avem nevoie, iar creştinismul nostru formal este cauza a tot răul material şi spiritual ce vine asupra noastră. Nu punem în lucrare şi nu folosim ceea ce Dumnezeu ne dăruieşte, nu dorim darurile Sale plătite cu scumpul Sânge al Fiului Său, ci ne alipim de bunurile şi plăcerile trecătoare ale acestei lumi, jignind bunătatea Dăruitorului nostru. Cultura divertismentului, hoţia, răutatea, invidia, egoismul, neîncrederea intoxică societatea noastră. Tinerii noştri sunt acum educaţi de mass-media, părinţii lor sunt plecaţi să îşi câştige existenţa în alte ţări.

Familia creştină suferă, ca şi societatea, de o profundă criză, divorţul şi adulterul fiind acum moda la care toată lumea se raportează. Şi cum altfel ar putea sta lucrurile când desfrânarea a devenit nota generală a televiziunilor care ni se impun, dar şi în care ne complăcem să trăim. Putem oare să avem o viaţă creştină, spurcându-ne mintea cu imaginile deşănţate din reviste, ziare şi televizor? Mai poate oare supravieţui familia, atâta vreme cât soţul sau soţia se alipesc cu inima şi cu simţurile de idolii micului ecran şi cumpără televizor separat în camera copiilor? Avem oare dreptul să mai cerem de la Dumnezeu o soartă mai bună pentru copiii noştri, dacă noi înşine nu ne străduim să le fim modele de înfrânare şi de virtute?

Nu trebuie să ne revoltăm pentru viaţa tot mai grea pe care am ajuns să o avem. Toate necazurile nu sunt altceva decât roade ale îndepărtării noastre de Dumnezeu, ale încrederii pe care ne-am pus-o în confortul şi plăcerile trupeşti ale lumii acesteia. Bunăoară, i-am închinat noi oare Domnului primele noastre gânduri ale fiecărei zile şi sufletul nostru curăţit permanent de întinarea păcatului prin Sfânta Taină a Spovedaniei? Trăim noi oare cu dorul împărtăşirii Trupului şi Sângelui Mântuitorului? Unde sunt frica de Dumnezeu, milostenia, smerenia şi dragostea creştinească?

Şansa noastră nu poate fi alta decât să ne întoarcem cu toată inima la Hristos. Trebuie multă răbdare în necazuri şi pocăinţă înainte de a nădăjdui ceva mai bun. Iar dacă vom alege această cale, neîntârziat vom primi răspuns de la Dumnezeu, care aşteaptă să-i dăm inimile pentru ca El să ni le umple cu bucuria harului Duhului Său cel Sfânt. Să ne străduim să punem în lucrare darurile Învierii şi să nădăjduim că puterea lui Hristos cel răstignit şi înviat va revigora şi va trezi neamul nostru atât de încercat. Mai mult ca niciodată, greutăţile ne apasă şi ştim că doar mila lui Dumnezeu, pe care trebuie să o cerem stăruitor cu lacrimi, cu umilinţă şi cu post, ne poate scoate din toate necazurile, ispitele şi încercările ce ne împresoară. Nu avem altă nădejde decât prezenţa vie şi lucrătoare a lui Hristos cel înviat, în noi! Să nu o ignorăm, să nu o disprețuim, ci să omorâm în noi pe omul cel vechi, pentru ca omul cel nou să învieze împreună cu Hristos, în fiecare dintre noi. Să cultivăm legătura noastră strânsă cu Dumnezeu, să ne îngrijim de frumuseţea noastră interioară, să dăm Chipului pe cel după chip, să fim împlinitori ai cuvântului lui Dumnezeu, nu doar propovăduitori ai lui, pentru ca toţi împreună să ne desfătăm de bunurile gătite în Împărăţia cerurilor celor ce curat L-au iubit pe Dumnezeu.

---

[1] Pr. Prof. Ene Branişte, *Liturgica specială,* Bucureşti, 1980, p. 117.

[2] *Ibidem,* p. 118.

[3] Joannes Chrysostomus Scr, *Sermo catecheticus in pascha*, PG 59, 723A, Paris: Migne, 1857-1866.

[4] *Penticostar*, Bucureşti, 1999, p. 15.

[5] Pr. Prof. Dumitru Stăniloae, *Spiritualitate şi comuniune în liturghia ortodoxă*, Craiova, 1986, p. 5-12, p. 344.

[6] „Canonul de pregătire pentru împărtăşanie", *Ceaslov*, Bucureşti, 1979, p. 631.

[7] Pr. Prof. Dumitru Stăniloae, *Teologia dogmatică ortodoxă,* vol. III, p. 87.

Unde a fost descoperit în realitate Donariul de la Biertan?

Cea mai semnificativă descoperire arheologică cu caracter creştin datând din sec. al IV-lea, de la începuturile creştinismului, n-a fost făcută chiar pe teritoriul actualei comune Biertan, ci pe o vale secundară din arealul geografic al localităţilor Valchid – Copşa Mare, la aproximativ 7 kilometri de Biertan, peste deal. Acest fapt nu a fost foarte bine conştientizat până acum. Locul unde a fost descoperit în realitate se numeşte Mlaştina de la Fântână din punctul „La Chinedru" – un vechi cătun românesc din zonă, azi dispărut.

În punctul respectiv există un izvor cu apă foarte bună, aşa cum se menţiona încă din momentul descoperirii **Donariului**, în urmă cu peste 200 de ani. Deşi **Donariul** are o importanţă majoră pentru începuturile creştinismului la daco-romani, locul în sine nu este marcat în niciun fel şi a fost abandonat şi dat uitării. Despre importanţa **Donariul de la Biertan** în istoria creştinismului românesc, circumstanţele şi zona în care a fost descoperit acesta am aflat multe lucruri interesante de la domnul arheolog ***dr. Gheorghe Baltag,*** cercetător la Muzeul de Istorie din Sighişoara.

Reporter: Care este istoria **Donariului de la Biertan?**

Gheorghe Baltag: Din literatura de specialitate se ştie că acest obiect paleocreştin a fost descoperit în anul 1775 de către un sătean sas din Biertan, în punctul „Mlaştina de la Fântână", la rădăcina unui stejar uriaş ce fusese doborât de furtună. Obiectul este din bronz, conţine o inscripţie în limba latină cu litere ajurate şi-un cerc cu monograma lui Hristos, aşa-numita „Cruce monogramatică". Într-o etapă următoare **Donariul** a ajuns la primarul Mediaşului, Michael von Heydendorf cel Bătrân, care l-a donat, în 1779, guvernatorului Transilvaniei, baronul Samuel von Brukenthal, cunoscut colecţionar de obiecte cu valoare istorică şi de artă. La vremea respectivă, nu s-a ştiut semnificaţia acestui obiect. Abia în anul 1941, prof. univ. dr. Kurt Horedt de la Universitatea din Cluj (originar din Sighişoara) îl va redescoperi în depozitele colecţiei rămase de la Brukenthal şi îl va pune în valoare prin publicare. De fapt, este singurul obiect paleocreştin cu inscripţie latină păstrată integral de la nordul Dunării de jos, mai precis din Transilvania, din bazinul mijlociu al Târnavei Mari. Incripţia conţine următorul text:

EGO ZENOVIUS VOTUM POSUI
(Eu Zenovie am pus acest dar)

Rep: Ce scop avea un astfel de dar?

G.B.: Aceste obiecte erau donaţii făcute de persoane credincioase drept mulţumire pentru îndeplinirea unor rugăciuni către Dumnezeu, aşa cum se întâmplă şi astăzi în unele biserici. În general, aceste obiecte erau expuse în basilicile paleocreştine din sudul Dunării în vremea lui Constantin cel Mare (307-337). În zona de nord a fostului Imperiu Romano-Bizantin există câteva obiecte de acest gen descoperite pe o linie care pleacă aproximativ din nord-estul Italiei (Aqileia) şi al cărei capăt se opreşte în Transilvania, „la Chinedru", lângă Biertan. Pe linia menţionată există aproximativ cinci obiecte de acest gen. Ele se leagă de fenomenul propagării creştinismului în provinciile Imperiului Roman, Ilyricum, Pannonia şi Dacia Traiană.

Rep.: Cum a fost interpretată, de către specialişti, prezenţa **Donariului** în acest punct din Transilvania?

G.B.: Prima interpretare aparţine adevăratului descoperitor, prof. univ. dr. Kurt Horedt. El a presupus că ar fi vorba de un sihastru creştin, misionar care s-a stabilit în sec. al IV-lea în zona respectivă, cu scopul de a propovădui creştinismul şi de a boteza populaţia din zonă, utilizând apa izvorului din apropiere. În particular trebuie spus că izvorul este unul dintre cele mai puternice din zonă şi are şi acum, după 1600 de ani, o apă de o calitate excepţională.

Cea de-a doua interpretare aparţine istoriografiei occidentale, care a considerat că este vorba de o întâmplare. Se ştie că, în perioada respectivă, Dacia fusese ocupată de către goţi, un neam germanic care a avut numeroase conflicte cu Imperiul Roman în sec. III-IV, când doi împăraţi au fost ucişi în aceste conflicte în Peninsula Balcanică. Goţii aveau obiceiul de a pune ofrande zeilor izvoarelor şi apelor, ei nefiind creştini la vremea respectivă. S-a presupus că obiectul acesta a fost capturat de goţi dintr-o basilică din sudul Dunării în cursul raidurilor de jaf şi oferit drept ofrandă izvorului anterior menţionat.

„Fântâna cu apă foarte bună"

Rep.: Dumneavoastră cum interpretaţi această situaţie?

G.B.: Ipoteza Kurt Horedt mi se pare mai plauzibilă, dar pentru a fi susţinută ar fi trebuit ca arheologii şi istoricii români să fi găsit până acum suficiente urme ale unor aşezări sau localităţi databile în perioada secolului al IV-lea în arealul larg, pe o rază de circa 5-10 km împrejurul punctului în care se afla acel presupus sihastru. Pe cine să boteze acest propovăduitor paleocreştin dacă în jurul sihăstriei sale nu erau oameni? Eu consider că încă nu este timpul pierdut şi aceste descoperiri pot fi făcute în viitor. Mai mult ca sigur există, în fundul văilor secundare ale bazinului mijlociul al Târnavei Mari, urme ale unor sate contemporane cu **Donariul.** Susţinătorii celeilalte teorii mizează pe ideea că pe valea pe care astăzi se află satele Valchid , Copşa Mare (şi în trecut, Chinedru), adică pe valea unde s-a descoperit de fapt **Donariul,** trecea în sec. al IV-lea un drum utilizat de goţi în deplasările lor spre sud. Dar analiza geografică arată că drumul principal nord-sud care traversa masivul interfluvial dintre Târnava Mare şi Valea Hârtibaciului trecea şi trece şi azi prin Biertan-Richiş-Pelişor-Bârghiş-Sibiu, cum se vede şi pe vechile hărţi austriece. Traseul Valchid-Copşa Mare se înfundă în masivul păduros care, în trecut, se numea „Fetendorfergebirge" (munţii satului Fetea). Istoricii străini care au emis ipoteza aducerii **Donariului** din sud de către goţi nu cunoşteau geografia locului în detaliu şi au crezut (în mod eronat) că **Donariul** a fost găsit chiar în Biertan, pe drumul principal din trecut şi de astăzi. Or, izvorul lângă care s-a găsit **Donariul** se află pe o vale paralelă, la distanţă destul de mare de Biertan (5 km) şi drumul de pe această vale duce într-o fundătură. Istoriografia străină pleacă de la premisa că Dacia Traiană a fost golită de populaţie după retragerea aureliană (271) şi că în acest teritoriu nu mai era nimeni în afară de goţi. Eu sper că descoperirile arheologice din viitor vor infirma aceste ipoteze puse în operă de către Robert Rösler în 1871. Prin urmare, locul unde s-a găsit **Donariul** nu se află pe traseul principal, nici din antichitate, nici de acum. Putem spune că istoricii străini au căzut involuntar în capcana denumirii **Donariului de la Biertan,** crezând că el a fost descoperit pe acel drum principal.

Rep.: Ce ne mai puteţi spune despre importanţa **Donariului?**

G.B.: Aşa cum am mai spus, **Donariul** este singura piesă paleocreştină sigură şi integrală, păstrată intactă şi care, după părerea mea, marchează extinderea activităţii de misionarism creştin la nord de Dunăre, încurajată de Constantin cel Mare. De fapt, acest împărat a purtat şi supranumele de Restitutor Daciae (restaurator al Daciei), în sensul că el a împins temporar graniţele imperiului dincolo de Dunăre în sec. al IV-lea. La nordul Dunării de jos, şi implicit în Transilvania, trebuie să fi existat şi o populaţie latinofonă, foarte probabil nişte comunităţi daco-romane care nu au părăsit Dacia în 271 şi s-au retras în regiunile mai ferite, în regiunile de deal şi de munte, aşa cum a presupus marele istoric român A.D. Xenopol. Locul unde a fost găsit **Donariul zis de la Biertan** face parte, de fapt, dintr-o astfel de regiune care, astăzi, se cheamă Munţii Dealului Fetei iar valea pe care se află izvorul anterior menţionat se numeşte chiar Valea Fetei, cursul apei de pe această vale plecând de la Gruiul Fetei, din „munţi". Este vorba despre un masiv de păduri şi păşuni aflat pe cumpăna apelor unde s-au păstrat până astăzi importante toponime româneşti. Pentru a sublinia importanţa descoperirii acestui obiect pe această vale, ar fi fost important să se marcheze locul în mod substanţial. Vechiul izvor, care este acolo de cel puţin 1600 de ani şi a cărui apă a fost utilizată pentru botezul primilor creştini din Transilvania, ar trebui pus în valoare. Este necesar să se construiască o casă a izvorului pe faţada căreia să fie montată o copie în mărime naturală din metal a **Donariului** descoperit acolo. Dată fiind importanţa sa pentru creştinismul de la nordul Dunării, se poate merge mai departe cu ideea de a se construi o capelă, întrucât ţinutul este de o frumuseţe remarcabilă.

A consemnat **Florin CHIOREAN**

„Mlaştina de la Fântână"

• TELEGRAFUL EVENIMENT •

Cuvântul Sfântului Ioan Gură de Aur şi posibila dilemă omenească

(urmare din p. 1)

infinită. Dumnezeu îi înţelege transformarea şi Se bucură pentru fiul care a fost risipitor cu timpul său şi acum s-a întors. Bine, bine, vor zice unii, dar i-a mai rămas să lucreze numai o oră. Da, aşa este. Dar pentru Dumnezeu ora aceea valorează infinit de mult. Dumnezeu în marea Sa mărinimie şi înţelegere consideră cele unsprezece ore nelucrate ca un timp finit. Ultimei ore rămase îi acordă valoare infinită (în matematică este puterea continuului, numită alef). Pe intervalul dintre a şi b, adică dintre orele unsprezece şi douăsprezece există o infinitate de puncte, de momente, care fac din acest timp o veşnicie, şi veşnicia este mai lungă decât finitul. De aceea, Dumnezeu acordă acestui interval o importanţă infinită. Dar iarăşi zic unii: da, dar după raţionamentul de mai sus omul nostru nu a lucrat bine de 11 ori puterea continuului. Da, aşa ar fi, dar Dumnezeu în înţelepciunea Sa consideră timpul nelucrat ca fiind finit şi pe cel lucrat prin transformare totală, duhovnicească, definitivă, ca infinit. Dumnezeu vede infinitul, şi nu finitul văzut de om. Omul şi-a venit în fire, firea dumnezeiască de la începutul creaţiei. Aceasta generează bucurie nemărginită. Acest lucru este adevărat, zic iarăşi unii, dar tot ei zic: Cei ce au lucrat bine, de exemplu, din ceasul al şaselea au lucrat mai mult. Nu merită ei o mai mare răsplată? Răspunsul este acesta: tot timp infinit au lucrat ei ca şi cel din ceasul al unsprezecelea, iar valorile infinite nu se compară între ele, sau, dacă se compară, tot infinit iese. Deci Dumnezeu are dreptate.

La cele de mai sus se pot da multe exemple din Biblie, în care vedem cum Dumnezeu acordă infinită valoare timpului bine lucrat, cu condiţia ca acest timp să nu se transforme iarăşi în timp nefolositor. Dacă acest timp revine la timp rău, atunci Dumnezeu ne judecă în starea în care ne-a găsit în clipa finală a existenţei.

Despre înţelepciunea şi mărinimia bunului Dumnezeu ne stau, printre multe altele, mărturiile aduse de Iov, apoi fiul risipitor care şi-a venit în fire, împăratul David, apostolul Petru care a plâns cu amar, Maria Egipteanca după 17 ani petrecuţi în necurăţie a trăit tot restul vieţii în curăţie etc. După greşelile făcute, împăratul David, în psalmii săi, arată înalta şi totala sa transformare duhovnicească prin deasa folosite a cuvintelor *în veac* (Te voi lăuda) sau *pururea* (Psalmii 15, 24, 29, 85 şi alţii).

În concluzie, liniştiţi putem da crezare adevărului cuprins în cuvintele Sfântului Ierarh Ioan Gură de Aur.

Sărbătoarea Izvorului Tămăduirii, la Mănăstirea Brâncoveanu – Sâmbăta de Sus

Cu prilejul Sărbătorii Izvorului Tămăduirii, la Mănăstirea Brâncoveanu – Sâmbăta de Sus, din 20 aprilie 2012, Înalt Preasfinţitul Părinte Laurenţiu, Arhiepiscopul Sibiului şi Mitropolitul Ardealului, şi Preasfinţitul Andrei Făgărăşanul, Episcopul-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului, au condus soborul numeros de preoţi şi diaconi, din care au făcut parte stareţul mănăstirii, arhimandritul Ilarion Urs, alţi stareţi de la aşezămintele monahale din Ardeal, protopopi şi preoţi parohi din Ţara Făgăraşului şi de mai departe.

În seara premergătoare hramului, cei doi ierarhi şi soborul slujitor al mănăstirii, precum şi alţi preoţi, au oficiat slujba Vecerniei, după care a urmat rânduiala tunderii în monahism a fratelui Nicolae Bleahu, intrat de acum ca monah în obştea de la Sâmbăta de Sus.

În ziua hramului, pelerinii au aşteptat sosirea ierarhilor la fântâna cu apă tămăduitoare din incinta mănăstirii şi au participat apoi la slujba specială de Sfinţire a apei, după rânduielile liturgice specifice Săptămânii Luminate.

Printr-o procesiune impresionantă, soborul de preoţi şi credincioşii care au fost binecuvântaţi prin stropirea cu apa sfinţită au mers spre altarul de vară situat în mica pădure de lângă mănăstire. Aici s-a oficiat Sfânta Liturghie, participând pelerini, obştea mănăstirii şi invitaţi de seamă. Răspunsurile liturgice au fost date de Corul „Laudate Dominum”, format dintr-un grup de teologi de la Facultatea de Teologie Ortodoxă „Dumitru Stăniloae” din Iaşi, precum şi de la Seminarul Teologic Liceal „Sfântul Ioan Gură de Aur” din Huşi.

În cadrul Sfintei Liturghii, ierodiaconul Siluan Bratu a fost hirotonit ieromonah, iar la împărtăşirea cu Trupul şi Sângele Mântuitorului Iisus Hristos au venit monahi şi monahii, precum şi mulţimi de credincioşi.

În cuvântul de învăţătură, IPS Mitropolit Laurenţiu a vorbit despre perioada de sărbătoare şi de bucurie duhovnicească deschisă de Săptămâna Luminată, despre întâlnirile ucenicilor cu Mântuitorul după Înviere, despre minunea Maicii Domnului făcută la izvorul din Vlaherne, care a dus la instituirea praznicului numit Izvorul Tămăduirii, dar şi despre darurile duhovniceşti aduse de apa sfinţită în această zi.

„Noi invocăm harul lui Dumnezeu asupra apei, pentru a-i schimba finalitatea. Ea rămâne aceeaşi apă, pe care o putem bea, căci dacă şi-ar schimba compoziţia, n-am mai putea s-o consumăm. În acelaşi fel, pâinea şi vinul prefăcute în Trupul şi Sângele Mântuitorului Iisus Hristos rămân sub forma lor materială pentru a le putea consuma”, a subliniat Părintele Mitropolit.

Ştefan MĂRCULEŢ

Bucuria sfântă a Învierii Domnului să se sălăşluiască întru noi, iar Hristos Mântuitorul, Cel ce a biruit moartea, să vă dăruiască multă sănătate, alese împliniri duhovniceşti şi puteri înnoite în slujirea lui Dumnezeu şi a Sfintei noastre Biserici strămoşeşti.

Preşedinte – Redactor-şef
Î.P.S. Dr. LAURENŢIU STREZA
Vicepreşedinte
P.S. Andrei Făgărăşanul

COLEGIUL DE REDACŢIE

Pr. Acad. Prof. Dr. Mircea Păcurariu; Pr. Prof. Dr. Dumitru Abrudan; Pr. Dr. Savu Popa – *Consilier cultural*; Diac. Dr. Ştefan L. Toma – *Secretar de redacţie*; Pr. Conf. Dr. Constantin Necula; Pr. Dr. Călin Sămărghiţan; Pr. Dr. Cristian Muntean; Pr. Vasile Gafton; Romeo Petraşciuc; Emanuel Tăvală

ISSN 1223-8392

Tiparul executat la Tipografia Şaguniana – Sibiu

ARTICOLELE ŞI CORESPONDENŢA se primesc pe adresa: Redacţia „Telegrafului Român”, 550179 – Sibiu, str. Mitropoliei, nr. 35; e-mail: telegrafulroman@yahoo.com. Articolele nepublicate nu se înapoiază.

ABONAMENTUL pentru anul 2012 este de 48 lei; cod IBAN RO34 RNCB 0227 0360 5879 0001. BCR Sibiu, str. Emil Cioran, nr. 1. Cod fiscal 44 79 403

Fondator:
Mitropolit Andrei Şaguna, 1853

Publicaţie bisericească a Arhiepiscopiei Sibiului

Telegraful Român

Anul 160 • nr. 17-20

1 şi 15 mai 2012

IERARHII ARDELENI au sfinţit locaşul bisericii din Petrani, Episcopia Oradiei

Întregul sobor de arhierei din Mitropolia Ardealului a oficiat duminică, 6 mai, slujba de târnosire a Bisericii „Sfântul Mare Mucenic Gheorghe” din localitatea Petrani, judeţul Bihor.

Sărbătoarea din satul unde a văzut lumina zilei Înaltpreasfinţitul Arhiepiscop Ioan al Episcopiei Covasnei şi Harghitei a devenit o zi importantă şi pentru Episcopia Oradiei, întrucât a fost prima slujire împreună a tuturor ierarhilor din Mitropolia Ardealului pe pământul eparhiei de la reînfiinţarea acesteia în 1920. Soborul de arhierei a fost condus de Înaltpreasfinţitul Laurenţiu, Arhiepiscopul Sibiului şi Mitropolitul Ardealului, şi format din încă cinci arhierei: Înaltpreasfinţitul Irineu, Arhiepiscop al Albei Iulia, Înaltpreasfinţitul Arhiepiscop Ioan al Episcopiei Covasnei şi Harghitei, Preasfinţitul Sofronie, Episcopul Oradiei, Preasfinţitul Gurie, Episcopul Devei şi Hunedoarei, şi Preasfinţitul Andrei Făgărăşanul, Episcopul-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului. Ierarhii au fost întâmpinaţi de primarul comunei Pocola, Ioan Maşcaş, împreună cu alte oficialităţi bihorene, la intrarea în localitate, iar feciorii călare i-au condus până la biserică, unde credincioşii, preoţii, monahii şi copiii înveşmântaţi în hainele populare aşteptau sosirea oaspeţilor de seamă.

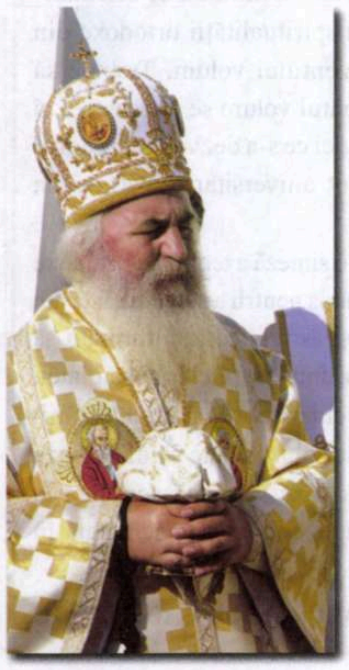

IPS IOAN, CETĂŢEAN DE ONOARE

După slujba de târnosire a bisericii, prin înconjurarea, stropirea cu apă sfinţită şi ungerea acesteia cu Sfântul şi Marele Mir. Ceremonia a continuat cu înveşmântarea Sfintei Mese, aşezarea moaştelor în piciorul ei, sfinţirea catapetesmei şi a picturii. Credincioşii au avut posibilitatea să se închine în Sfântul Altar, în timp ce pe o scenă amenajată în curte a fost oficiată Sfânta Liturghie. Răspunsurile liturgice au fost date de maicile de la Mănăstirea „Sfânta Cruce” din Oradea. La final, preotul paroh Dumitru Straca a fost hirotesit iconom stavrofor, ca răsplată şi mulţumire pentru eforturile depuse în ultimii ani la restaurarea şi renovarea bisericii din Petrani.

Cuvântul de învăţătură a fost rostit de IPS Arhiepiscop Ioan, subliniind învăţăturile Evangheliei din Duminica Slăbănogului.

„Întrebarea «Voieşti să te faci sănătos?», pe care Mântuitorul Iisus Hristos a adresat-o slăbănogului, este una existenţială pentru viaţa noastră pământească şi în special pentru viaţa creştină. Numai Hristos a avut dreptul să pună această întrebare şi există oameni care nu doresc să fie sănătoşi. Dacă Mântuitorul i-ar întreba la fel pe oamenii care fumează, pe cei care beau necontenit, care

îşi petrec vieţile în dezmierdări, aceştia ar răspunde: «Eu nu voiesc să fiu sănătos». Întrebarea aceasta ascunde tainic şi altă întrebare pe care Mântuitorul ar adresa-o tuturor oamenilor de astăzi: «Vrei să te mântuieşti?» La această întrebare, foarte mulţi dintre oameni ar cere să fie lăsaţi în pace”, a spus IPS Arhiepiscop Ioan.

Cuvinte de mulţumire au venit şi din partea PS Episcop Sofronie, care a oferit IPS Arhiepiscop Ioan un engolpion şi a felicitat preotul şi comunitatea de la Petrani. Un cuvânt de mulţumire şi de binecuvântare a ţinut şi IPS Mitropolit Laurenţiu, iar toţi ierarhii au primit apoi, din partea parohiei, câte o icoană a Sfântului Gheorghe. Sărbătoarea a continuat cu ceremonia prin care IPS Arhiepiscop Ioan a fost declarat cetăţean de onoare al comunei Pocola şi s-a încheiat cu agapa frăţească pentru toţi participanţii.

Lăcaşul de cult zidit în perioada 1874-1879 a fost supus din 2002 unor ample lucrări de renovare, părintele paroh fiind ajutat îndeaproape de membrii Consiliului şi Comitetului parohial, dar mai ales de IPS Părinte Arhiepiscop Ioan al Covasnei şi Harghitei, care a contribuit material la aceste lucrări.

Ştefan MĂRCULEŢ

„Duhovnicul te poartă pe braţe”

Interviu cu ÎPS Dr. Laurenţiu Streza, Mitropolitul Ardealului

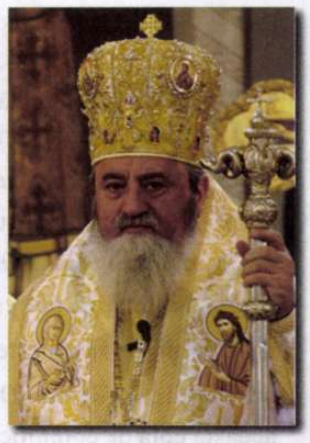

„Duhovnicia este mai mult decât un act psihologic”

Înaltpreasfinţite Părinte, într-o lume care începe să apeleze tot mai mult la serviciile consilierilor spirituali, ale psihologilor, credeţi că instituţia duhovniciei mai poate suscita interesul pe care l-a avut oarecând?

Dumnezeu l-a creat pe om după *chipul Său*, dându-i posibilitatea de a ajunge *la asemănarea* cu El, prin colaborarea sa cu harul divin mântuitor, numită *sinergism*, în ambianţa Bisericii, prin Sfintele Taine şi cu sprijinul săvârşitorilor văzuţi şi al îndrumătorilor din ierarhia sfinţitoare, care devin *părinţi spirituali*. Este absolut necesar, pentru fiecare dintre noi, şi este şi o îndatorire a noastră de a avea un părinte spiritual, pentru călăuzirea noastră, aşa după cum Dumnezeu ne-a rânduit să avem părinţi trupeşti care se îngrijesc de viaţa noastră fizică. Ne-am născut în viaţa aceasta, prin rânduiala lui Dumnezeu şi prin mijlocirea celor doi părinţi ai noştri, dar avem nevoie şi de un *părinte duhovnicesc*, care să ne cuprindă în dragostea sa faţă de Dumnezeu, născându-ne pentru viaţa în Hristos şi conducându-ne pe calea mântuirii, prin împărtăşirea

(continuare în p. 5)

Interviu realizat de Romeo PETRAŞCIUC

Din cuprins:

Pr. Conf. Dr. Constantin Necula
Mai mult de şapte minute | pagina **2**

Romeo Petraşciuc
Părintele Oprea Crăciun, minune a lui Dumnezeu | pagina **4**

Pr. prof. dr. Dumitru Abrudan
Un nume de prestigiu în învăţământul teologic universitar: Pr. Prof. Dr. Grigorie T. Marcu, la centenarul naşterii şi la un sfert de secol de la mutarea în veşnicie | pagina **7**

Pastoraţie la vremuri de criză

Mai mult de şapte minute

Pr. Conf. Dr.
CONSTANTIN NECULA

Prin 2010, o cercetătoare româncă a fenomenului *Home School*, Crina Tudorică, publica în teza sa de master (*Şcoala acasă...*, Ed. Clever Books, 2010, p. 28) rezultatele unui studiu realizat de Universitatea din Stanford – din 1995, conform cărora, în SUA, media naţională a petrecerii timpului *faţă către faţă* între copii şi părinţi este de şapte minute pe zi. Şapte minute din 24 de ore. Dacă în 1995 eram departe de această cotă de comunicare, cred că astăzi i-am ajuns din urmă pe americani, ca în toate cele mediocre. O să spuneţi că nu e o dramă. Dar, ascultându-i pe copiii din şcoli şi licee, urmărind pe stradă grupurile de puşti şi cercetându-le vocaţiile, vorbind cu proprii mei copii şi cu prietenii lor, constat că la noi e şi mai grav, chiar dacă, după acele cadranului de ceas, stăm mai mult cu ei. Dorinţa de a-i cocoţa social, de a le oferi musai o cultură engleză ori germană, de a le dezvolta apetenţe pentru meserii care fac bani, idiosincrasia noastră crasă la tot ce-i preocupă pe ei mă fac să cred că la noi e mai grav. Le acordăm minute doar ca să le vorbim, nu să-i ascultăm activ, le oferim şapte minute de afazie duhovnicească în timp ce carierele noastre corodează propriul nostru suflet, anulând omenescul din noi, născând automatisme ucigătoare de suflet. Şi aceasta indiferent de vocaţia căreia-i slujim, inclusiv aceea de creştini activi în slujirea aproapelui.

Când Sfântul Vasile cel Mare spunea (*Constituţiile ascetice*, cap. XXI, IV; cf. PSB 18, p. 510) că „natura părinţilor este să se roage ca fiii lor să devină cât se poate mai buni şi mai înţelepţi, mai cinstiţi şi mai cumpătaţi, aşa încât copiii să realizeze progrese, iar părinţii să se mândrească prin raportarea către ei a virtuţilor copilului”, sunt convins că nu se referea la absurdizarea educaţională în care ne cufundăm astăzi, cu ifose europene şi frustrări de copii care n-am avut totul în propria noastră copilărie. Există un curent de supraevaluare a educaţiei „afară”, un soi de perpetuă înjosire a şcolii româneşti de dragul utopicei educaţii occidentale. Nu pot fi duşmanul muncii intelectuale congruente şi motivate de accesul la cultura înaltă, deopotrivă academică şi umană, a Occidentului. Dar nici n-am să cedez nervos că, vai, nu avem laboratoarele ultrasofisticate şi sistemele lor ISI sau revistele lor elitiste, din care nici corectorii nu mai citesc – pentru că au transferat exerciţiul corecturii către organizaţii de profil. Orice aroganţă intelectuală, şi am avut câţiva miniştri ai educaţiei extrem de ifosarzi pe teme de CV, şi orice raportare a calităţii unui învăţământ doar prin prisma unor diplome obţinute pe puncte de evaluare nu face decât să mă ducă la imaginea celor şapte minute pe zi acordate copiilor. La graba trăirii unei vieţi absurde, de jug la ghişeele unei vieţi cosmetizate la nesfârşit, unde se plătesc, la limite impuse, toate datoriile.

N-am avut, e drept, şcoli moderne, dar am avut învăţători şi profesori, care ne-au fost tată şi mamă. Nu am avut proiecte europene de integrare, dar în inimile noastre şi mai apoi în lupta noastră s-a dezintegrat fobia de comunism şi s-a născut libertatea. Nu vom fi avut noi universităţi snoabe şi convulsionate pentru te miri ce teme de ubicuitate a absurdului, dar am avut bunici sfinţiţi de jertfa creşterii în Dumnezeu a nepoţilor lor. Generaţia actuală de tătici şi mămici, arestaţi de cămătarii sistemelor de valorificare a supraomului fără Dumnezeu, ce va naşte? Aud de tineri liceeni care iau *Sanax* ca să treacă de examene minore, de profesori imigranţi în materia pe care o predau fără undă de duioşie vocaţională, reperez mediocrii care au folosit conjuncturi bursiere şi au acum aere de şcoliţi, lipsiţi fiind de orice urmă de fundamentare în cultura românească, descoperind ca nou în cultura Occidentului ceea ce la noi s-a epuizat de ani de zile. Văd tinereţea din jurul meu pierind în jocuri de ambiţie şi reforme ale stupidului social. Văd tinereţea transformată în experiment.

Drama e mare şi, dacă nu o vom asuma, se va transforma în tragedie. Trebuie mai mult de şapte minute pentru copiii noştri. Părinţilor acasă, stingeţi televizoarele cu ştiri netrebnice şi ascultaţi-vă copiii! Chiar au ceva să vă zică de fiecare dată. Nu-i zoriţi, nu vă sunt nici sarcasticii şefi şi nici suficienţii colegi de serviciu. Învăţătorii, dăruiţi-le mai mult decât împlinirea programelor ministeriale, lipsite de orice logică a libertăţii vocaţionale, scoateţi-vă din priza fricii de inspecţii, şi rapoarte, şi raportări! Dinaintea voastră, şi a profesorilor, sunt fiinţe vii, care gândesc şi respiră, nu creaţii de desene animat, în traeninguri formative. Profesorii, de ce rang vor fi fiind, să pună la îndemâna copiilor timpul pentru întrebările lor, nu pentru răspunsurile standard ale culturii de manual. Şi ceilaţi toţi, preoţii mai ales, luaţi în serios copiii şi tinerii. Ei sunt timpul nostru de reconstrucţie şi reformă morală. Viitorul nostru. Dacă le mai acordăm rămăşiţe de zile, ne vor recompensa cu rămăşiţe de viitor. Orice Biserică adevărată nu are nevoie de reformatori, ci de sfinţi, scria George Bernanos. Continuând să ne sufocăm cu motivări sterile copiii şi tinerii, ne ucidem sfinţii.

E vremea să ne revenim. Din catalogul de valori ale Neamului românesc ne lipseşte deja, ucisă din pântece, încă o Românie de prunci. Dumnezeu şi copiii merită mai mult decât şapte minute pe zi.

TEOLOGIE ŞI SPIRITUALITATE ORTODOXĂ

***Teologia ortodoxă în secolul al XX-lea şi la începutul secolului al XXI-lea*, coordonator: Pr. Prof. Dr. Viorel Ioniţă, Ed. Basilica, Bucureşti, 2011.**

La finele anului 2011 a apărut o nouă lucrare din seria celor iniţiate de către Preafericitul Părinte Patriarh Daniel imediat după întronizarea Preafericirii Sale. Pentru a avea o perspectivă cât mai completă asupra a ceea ce a însemnat Biserica Ortodoxă Română

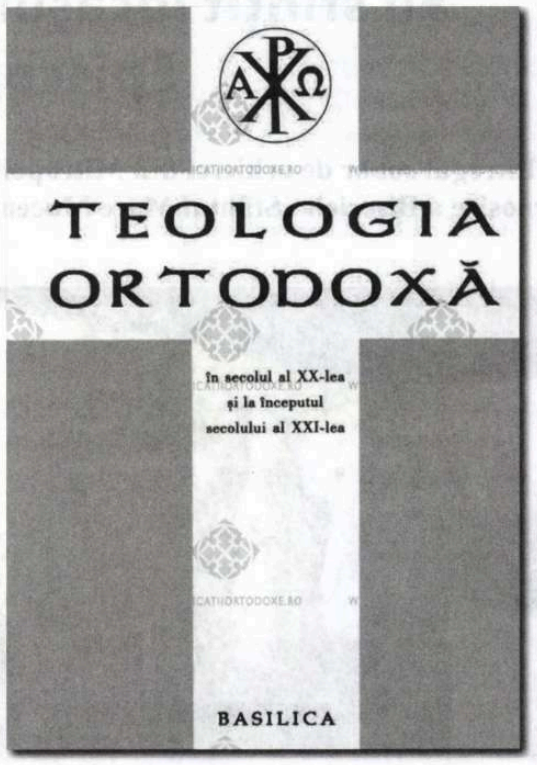

de-a lungul timpului a fost realizată mai întâi *Enciclopedia Ortodoxiei româneşti,* sub coordonarea Părintelui Academician Mircea Păcurariu. A fost iniţiată şi o *Istorie a monahismului românesc*, aflată acum sub tipar, dorindu-se curând demararea proiectului unei istorii a tuturor parohiilor din Patriarhia Română. Pe această linie se înscrie şi lucrarea *Teologia ortodoxă în secolul al XX-lea şi la începutul secolului al XXI-lea,* coordonată de Părintele Profesor Viorel Ioniţă. Lucrarea aceasta oferă o *prezentare de ansamblu a teologiei ortodoxe* din perioada amintită. S-a dovedit a fi o chestiune delicată şi dificilă ca un colectiv de aprox. 30 de dascăli de teologie să prezinte aspectele şi evoluţia legate de diverse domenii ale teologiei ortodoxe din această perioadă, motiv pentru care prezentarea din aceste pagini nu se doreşte a fi una exhaustivă, ci doar orientativă. Lucrarea are două părţi distincte, în prima dintre ele fiind abordate premisele teologiei ortodoxe actuale, iar în partea a doua subliniindu-se orientările majore ale teologiei şi spiritualităţii ortodoxe din perioada consacrată prezentului volum. Trebuie să subliniem faptul că prezentul volum se concentrează cu prioritate asupra teologiei ce s-a dezvoltat în cadrul instituţiilor de învăţământ universitar din România acestei perioade.

Lucrarea se doreşte a fi o sinteză a teologiei ortodoxe din ultimele decenii, mai ales pentru a se putea face un bilanţ al acestei teologii şi astfel aceste informaţii să fie puse la îndemâna celor interesaţi, clerici sau laici. Totodată, după cum arată chiar coordonatorul lucrării, informaţia oferită în acest volum poate să ofere baza pe care teologhisirea ortodoxă să poată continua în secolul al XXI-lea activitatea creatoare demarată în secolul precedent.

Mitropolitul LAURENŢIU

LITURGHIE • PASTORAȚIE • MĂRTURISIRE

Î.P.S. Dr. LAURENȚIU STREZA, Arhiepiscopul Sibiului şi Mitropolitul Ardealului

Duminică, 1 aprilie. Î.P.S. Sa a oficiat slujba de sfinţire a Bisericii „Adormirea Maicii Domnului" şi „Sf. Ierarh Andrei, Mitropolitul Transilvaniei" din localitatea Miercurea Sibiului, protopopiatul Sălişte. A slujit Sfânta Liturghie şi a adresat un cuvânt de învăţătură credincioşilor. La sfârşitul Sfintei Liturghii, Î.P.S. Sa l-a hirotesit întru *iconom stavrofor* pe P.C. pr. paroh Ioan Topârcean şi a acordat „Ordinul Sf. Ierarh Andrei Şaguna" domnului Ioan Troancă, primarul oraşului Miercurea Sibiului, precum şi domnului Ioan Topârcean, tatăl părintelui paroh şi unul dintre principalii ctitori ai bisericii. Seara, a participat la Catedrala Mitropolitană, la slujba Vecerniei, precum şi la concertul de pricesne pascale susţinut de trei mari artişti ai scenei româneşti: Mariana Anghel, Ionuţ Fulea şi Dorel Vişan.

Luni, 2 aprilie. A avut program de audienţe. A prezidat şedinţa Permanenţei Consiliului Eparhial al Arhiepiscopiei Sibiului.

Marţi, 3 aprilie. A predat cursuri de Teologie Liturgică la Facultatea de Teologie din Sibiu. A participat, la sediul Inspectoratului Judeţean de Jandarmi, la manifestările prilejuite de *Ziua Jandarmeriei*. Împreună cu un sobor de preoţi, Î.P.S. Sa a oficiat o slujbă de mulţumire şi de binecuvântare, după care a citit mesajul de felicitare al Preafericitului Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române.

Miercuri, 4 aprilie. A slujit Denia Canonului celui Mare al Sfântului Andrei Criteanul la Catedrala mitropolitană din Sibiu. A adresat credincioşilor prezenţi un cuvânt de învăţătură.

Joi, 5 aprilie. A avut program de lucru la cabinet.

Vineri, 6 aprilie. A slujit la Catedrala Mitropolitană din Sibiu, Denia Acatistului Bunei Vestiri. A adresat credincioşilor prezenţi un cuvânt de învăţătură.

Sâmbătă, 7 aprilie – *Sâmbăta lui Lazăr.* A participat, la Catedrala Mitropolitană, la slujba Vecerniei. La momentul rânduit, Î.P.S. Sa, împreună cu credincioşii prezenţi şi un sobor de preoţi şi diaconi, a întâmpinat în curtea Catedralei pelerinii, preoţi, diaconi şi credincioşi, de la celelalte parohii sibiene, veniţi în procesiune în frunte cu PS Andrei Făgărăşanul, episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului. Î.P.S. Sa a rostit rugăciunea de sfinţire a icoanelor aduse de credincioşi, rugăciunea de binecuvântare a pelerinilor şi a adresat tuturor un cuvânt de învăţătură, în care a arătat semnificaţia Pelerinajului de Florii. În continuare, în Catedrală, s-a oficiat slujba Vecerniei cu Litie.

Duminică, 8 aprilie – *Duminica Floriilor.* A slujit Sfânta Liturghie şi a adresat un cuvânt de învăţătură credincioşilor prezenţi la Catedrala Mitropolitană. Seara, a participat la slujba Deniei, oficiată la Catedrala Mitropolitană.

Luni, 9 aprilie. A avut program de audienţe şi lucrări de birou. A participat la slujba Deniei, oficiată la Catedrala Mitropolitană.

Marţi, 10 aprilie. A oficiat în localitatea Cinciş, jud. Hunedoara, împreună cu PS Gurie, episcopul Devei şi Hunedoarei, şi un ales sobor de preoţi, slujba înmormântării vrednicului preot slujitor Crăciun Oprea. Seara, a participat la slujba Deniei, la Catedrala Mitropolitană.

Miercuri, 11 aprilie. A avut program de lucru la cabinet. A participat la slujba Deniei la Catedrala Mitropolitană.

Joi, 12 aprilie. A slujit Sfânta Liturghie a Sf. Vasile cel Mare la Catedrala Mitropolitană şi a adresat credincioşilor prezenţi un cuvânt de învăţătură. Seara, a oficiat în acelaşi loc, slujba Deniei celor 12 Evanghelii.

Vineri, 13 aprilie. A slujit Taina Sf. Maslu la Catedrala Mitropolitană şi a adresat celor prezenţi un cuvânt de învăţătură. Seara, a oficiat, în acelaşi loc, slujba Deniei Prohodului Domnului.

Sâmbătă, 14 aprilie. A slujit Sf. Liturghie a Sf. Vasile cel Mare la Catedrala mitropolitană. A oficiat slujba de binecuvântare a noii Biserici „Sf. Mare Mucenic Mina" a parohiei Sibiu-Turnişor II şi a adresat credincioşilor prezenţi un cuvânt de binecuvântare. În aceeaşi zi, a oficiat slujba de binecuvântare a Bisericii „Sf. Împăraţi Constantin şi Elena" din localitatea Bradu, protopopiatul Avrig.

Duminică, 15 aprilie – *Praznicul Învierii Domnului.* La orele 0^{00} a oficiat Slujba Învierii, Sf. Liturghie din Ziua Învierii Domnului şi a adresat credincioşilor un cuvânt de învăţătură la Catedrala Mitropolitană. A oficiat, de asemenea, slujba Vecerniei (A doua Înviere) la Catedrală, iar apoi a participat la procesiunea liturgică pascală, pe care a iniţiat-o şi a organizat-o prin centrul oraşului. După-amiază, a oferit o recepţie oficială la sediul mitropolitan, la care au participat oficialităţi locale, profesori de la Facultatea de Teologie, consilieri şi angajaţi ai Arhiepiscopiei Sibiului, precum şi preoţii din municipiul Sibiu.

Luni, 16 aprilie – *A doua zi de Paşti.* A oficiat slujba de sfinţire a Bisericii „Sfântul Dimitrie, Izvorâtorul de Mir" şi „Sfântul Cuvios Dimitrie cel Nou din Basarabi" din Braşov. A slujit Sfânta Liturghie şi a adresat credincioşilor un cuvânt de învăţătură. L-a hirotonit întru diacon pe seama parohiei Cristian I pe tânărul teolog Sebastian Floroiu. L-a hirotesit întru *iconom stavrofor* pe P.C. pr. paroh Petru Răzvan Timofte, iar Adunarea şi Consiliul parohial, precum şi principalii ctitori au primit acte de cinstire.

Marţi, 17 aprilie – *A treia zi de Paşti.* A slujit Sfânta Liturghie la Biserica „Sfânta Treime" din Făgăraş. În cadrul Sfintei Liturghii, diaconul Liviu Petraşcu a fost hirotonit preot pentru parohia Olteţ, Protopopiatul Făgăraş II. În aceeaşi zi, la biserica parohială din localitatea Ucea de Jos, protopopiatul Făgăraş II, Î.P.S. Sa a oficiat slujba înmormântării vrednicului preot slujitor Ioan Glăjar, adresând celor prezenţi un cuvânt de învăţătură.

Miercuri, 18 aprilie. A avut program de lucru la cabinet.

Vineri, 20 aprilie – *Sărbătoarea Izvorul Tămăduirii.* Cu ocazia hramului, Î.P.S. Sa a oficiat sfinţirea apei la Mănăstirea Brâncoveanu – Sâmbăta de Sus, împreună cu PS Andrei Făgărăşanul, episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului, şi cu un mare sobor de preoţi şi diaconi. A săvârşit, în continuare, Sfânta Liturghie, iar apoi Taina Sf. Maslu. A adresat celor prezenţi un cuvânt de învăţătură. În cadrul Sfintei Liturghii, ierodiaconul Siluan Bratu a fost hirotonit ieromonah.

Sâmbătă, 21 aprilie. A oficiat, la Catedrala Mitropolitană, slujba Tainei Sf. Botez pentru pruncul Matei Bogdan Agârbiceanu, fiul lui Ciprian şi al Codruţei Agârbiceanu.

Duminică, 22 aprilie. A oficiat Sfânta Liturghie la altarul de vară al Mănăstirii Bunești, judeţul Braşov, şi a adresat credincioşilor prezenţi un cuvânt de învăţătură.

Luni, 23 aprilie – *Sărbătoarea Sf. Gheorghe.* Cu ocazia hramului, Î.P.S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie şi a adresat credincioşilor un cuvânt de învăţătură la Schitul „Sfântul Mare Mc. Gheorghe" – Foltea, jud. Sibiu. La sfârşitul Sfintei Liturghii, a oferit distincţia „Crucea Şaguniană" domnului inginer Ioan Botezan, pentru ajutorul oferit Arhiepiscopiei Sibiului în diferite activităţi misionare.

Marţi, 24 aprilie. A avut program de audienţe şi lucrări de birou. A predat cursuri de Teologie Liturgică la Facultatea de Teologie din Sibiu.

Miercuri, 25 aprilie. A avut program de lucru la cabinet. A prezidat şedinţa Permanenţei Consiliului Eparhial al Arhiepiscopiei Sibiului.

Joi, 26 aprilie. A prezidat comisia de examinare a preoţilor candidaţi pentru ocuparea postului vacant de preot paroh la parohia Braşovul Vechi V.

Sâmbătă, 28 – duminică, 29 aprilie. Î.P.S. Sa a participat la manifestările prilejuite de aducerea la Craiova a moaştelor Sf. Calinic de la Cernica.

Pr. Dr. Cristian VAIDA

Părintele Oprea Crăciun, minune a lui Dumnezeu

Dinspre Cinciş, aşezare milenară de pe malul cel drept al Cernei mureşene, între Hunedoara şi Haţeg, s-a mutat la cele veşnice, cu ceva vreme în urmă (în 8 aprilie, a.c.), Pr. Oprea Crăciun. Un om al lui Dumnezeu care, după ani de temniţă grea, în cele mai cumplite puşcării, s-a orânduit, la cei aproape 90 de ani ai săi, către Veşnicie.

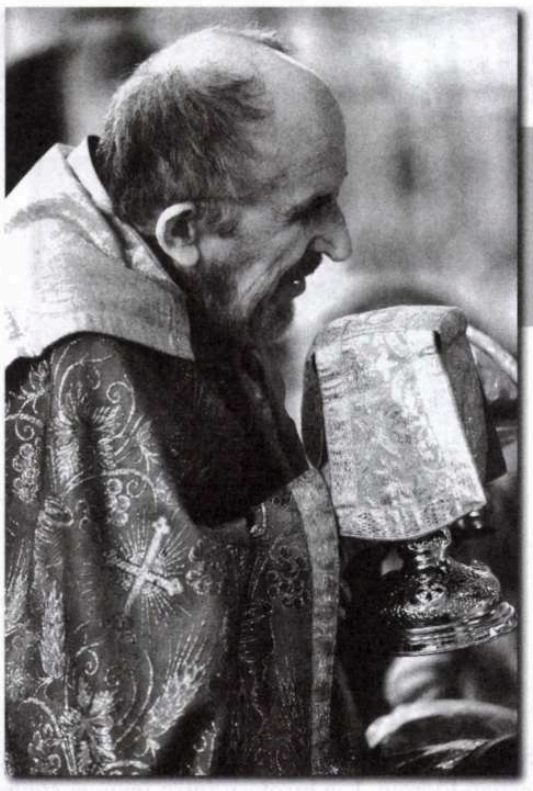

„M-am ferit să vorbesc cu cineva altfel decât între patru ochi”

Pentru încredinţările sale religioase, Părintele Oprea Crăciun a plătit cu opt ani de închisoare, în lagărele comuniste de la Arad, Timişoara, Oradea, Aiud, Gherla, Jilava, Canal… Totodată, el este şi unul dintre puţinii supravieţuitori ai „experimentului Piteşti”, unde şi-a petrecut aproape un an din viaţă.

Părintele Oprea Crăciun cu greu a acceptat să vorbească. Pentru că, spune el, „tuturor celor care am fost acolo nu ne vine să povestim cele prin care am trecut. M-am ferit întotdeauna să vorbesc despre mine… Sunt lucruri, multe dintre ele, care nu se spun, care ţin de o anumită intimitate cu Dumnezeu. Iar altele nu se spun din bun-simţ, pentru că ar fi prea grele de dus de către cei de azi”. În ceea ce îl priveşte pe Părintele Oprea, până după evenimentele din Decembrie `89, nici copiii săi nu au ştiut prin ce a trecut tatăl lor. Nu le-a spus niciodată nici măcar că a fost închis. Şi aceasta, mai ales pentru că, ne spune Părintele: „am observat că numai dacă stătea cineva azi de vorbă cu mine în sat, mâine era anchetat. De aceea m-am ferit să vorbesc cu cineva altfel decât între patru ochi”.

Se înscrie, în 1947, la Teologie. Student absolvent al anului I al Academiei Teologice din Arad, tânărul Oprea Crăciun este arestat de Securitate în plină stradă. „Era în mai, 1948. M-au dat în primirea lor cineva de la Teologie. Îmi era profesor. Mai târziu a ajuns preot ortodox în Londra. Omul ăsta m-a scos la plimbare, să-mi dea ceva de lucru. A fost silit şi el să facă treaba asta. A venit Securitatea şi m-a luat. M-au dus la Securitate şi acolo mă aşteptau mai mulţi gealaţi. Vreo patru-cinci. M-au introdus într-o cameră cu obloanele închise, m-au trântit la pământ, m-au descălţat şi m-au bătut la tălpi. Rău de tot…” În timp ce era bătut, studentul Oprea rostea neîncetat *Tatăl nostru*. Şi se ruga pentru cei ce îl loveau cu bestialitate. Toate acestea familia le află mult mai târziu, de la unul din torţionari. De aici, va începe şirul anilor grei de temniţă, opt la număr, pentru tânărul Oprea Crăciun.

De la Arad e dus la Oradea, apoi la Timişoara. „Aici – continuă Părintele – eram câte 20 de oameni în celulă, toţi elevi sau studenţi. Ne aruncau câte trei pâini să ne împărţim. O făceau anume, ca să ne batem pentru mâncare. Întotdeauna erau neînţelegeri, că unul are o felie mai mare, altul mai mică… La o anumită oră, seara, ne încuia. Şi dacă mureai, nu mai deschideau uşa până dimineaţa. Prima zi, după ce s-a făcut închiderea de seară, i-am invitat pe ceilalţi colegi să ne rugăm. Am citit *Acatistul Maicii Domnului*. Pe atunci aveam şi câte o cărticică de rugăciuni. Şi ne-am rugat. Cum am început rânduiala aceasta de rugăciune, de meditaţie religioasă, nu a mai fost nici o dezbinare. Nu mai existau acuze. Era o deosebită linişte. Preocupările erau de a duce o viaţă creştină. Mai târziu, ne-au dus la Tribunalul Militar…”

„Au început să ne bată. Pentru orice…”

De acum, şirul peregrinărilor prin puşcăriile comuniste pare a nu se mai sfârşi. Una din cele mai grele perioade ale detenţiei însă, de care Părintele îşi aminteşte şi acum cu fior, este cea a „experimentului Piteşti”. L-am rugat să ne spună câte ceva din această cumplită vamă a încercării. Cu greu şi după repetate insistenţe, Părintele Crăciun a început să istorisească…

„La Piteşti s-a pus problema reeducării. De către Bogdanovici şi Ţurcanu. Erau condamnaţi, însă în serviciul Securităţii. Ţurcanu era foarte inteligent, student la Drept. L-au îndopat cu ideea că îl vor face ministru. L-au condamnat la moarte, mai apoi. Plângea urlând în celulă, înainte de a-l omorî, că a fost înşelat. El trebuia să facă reeducarea la Piteşti.

Când am ajuns la Piteşti, în august 1949, deja am făcut cunoştinţă cu echipa lui Ţurcanu. Cu noi au fost aduşi trei inşi, care spuneau că au ajuns atunci şi ei. Însă erau mai demult, oameni de-ai lui Ţurcanu. Eu am fost repartizat la celula numărul 9, spre sud, la etajul 1. La numărul 10 era celula lui Ţurcanu şi a colaboratorilor săi. Când am ajuns noi, era o izolare grozavă. Înainte fusese mai multă libertate. Înainte, cu o săptămână-două, ne spuneau alţii, veniţi de ceva vreme acolo, gardienii le spuneau deţinuţilor *Domn` student*. Acum eram trataţi cu termenul de *bandit*. Au început să ne bată. Pentru orice. Dacă nu te mişcai repede, puneau bâta pe tine. Mergeam pas cadenţat şi la WC. Nu veneau foarte repede, mâncai bătaie. Timp de câteva luni ne-au dat numai varză, fiartă în apa ei. Nu vedeai nici o steluţă de ulei în gamelă. De ce? Ca să slăbească oamenii. Nu aveai chip nici să te scoli de pe pat. Pe nişte fiare dormeam. Iar când eram mulţi, dormeam pe jos.”

Prin decembrie, tânărul Oprea aude zgomot de bătăi groaznice în camera numărul 1. Toţi miliţienii, împreună cu directorul puşcăriei şi cu şeful gardienilor, erau adunaţi acolo. „Stăteau cu toţii afară, continuă Părintele. Noi îi vedeam prin vizetă. Înăuntru auzeam urlete. N-am ştiut ce se întâmplă. A fost prima declanşare a reeducării. Au fost bătuţi până ce au spus tot ce le cereau ăia şi au trecut de partea lor. Au rămas acolo câţiva şi au băgat pe alţii. Erau în jur de douăzeci.”

Puţin mai târziu s-a produs o altă ambuscadă. O parte din deţinuţi au hotărât „să-şi schimbe atitudinea”, adică să treacă de partea torţionarilor, împotriva colegilor de celule. „*Nu suntem împotriva comunismului, spuneau ei. Ce avem noi cu el? Nu avem de gând să ne putrezească oasele aici. Cine vrea să-şi schimbe atitudinea să spună, iar cine nu, nu!* Atunci s-a pornit învrăjbirea, punctează Părintele Crăciun. Cei care voiau să-şi schimbe atitudinea aveau la îndemână bâte. Şi ne-au lovit în cap, ne-au bătut zdravăn!

Unul însă, care era din comitetul de demascare, îmi spune sub prici: *Bă, nu te speria! De ce?*, îl întreb. *Uită-te la Bej!* Acesta era un alt coleg de celulă. *Are cămaşa neagră ca o reverendă. Atâta a fost bătut, până ce ne-am convins că voi, la teologie, nu aveţi nici un corp delict pentru care să fiţi condamnaţi.* Dar până atunci a fost zi de zi bătut, încât cămaşa era neagră de bătaie! Era tot numai o rană! El era pus să mă bată.

După aceea ne-au pus pe fiecare să spunem ce părere avem. Când au ajuns să mă întrebe pe mine, le-am spus: *Măi oameni buni, dacă voi aţi hotărât să rupeţi cu atitudinea pe care aţi avut-o şi să vă daţi pe brazdă, treaba voastră. Însă un lucru aş vrea să vi-l spun. Nu ştiu cum poţi fi reeducat în stil comunist – să te manifeşti ca un ateu – după ce ţi-ai clădit o educaţie, din copilărie până acum, în sens creştin. Cum se va face asta, nu pot înţelege!*

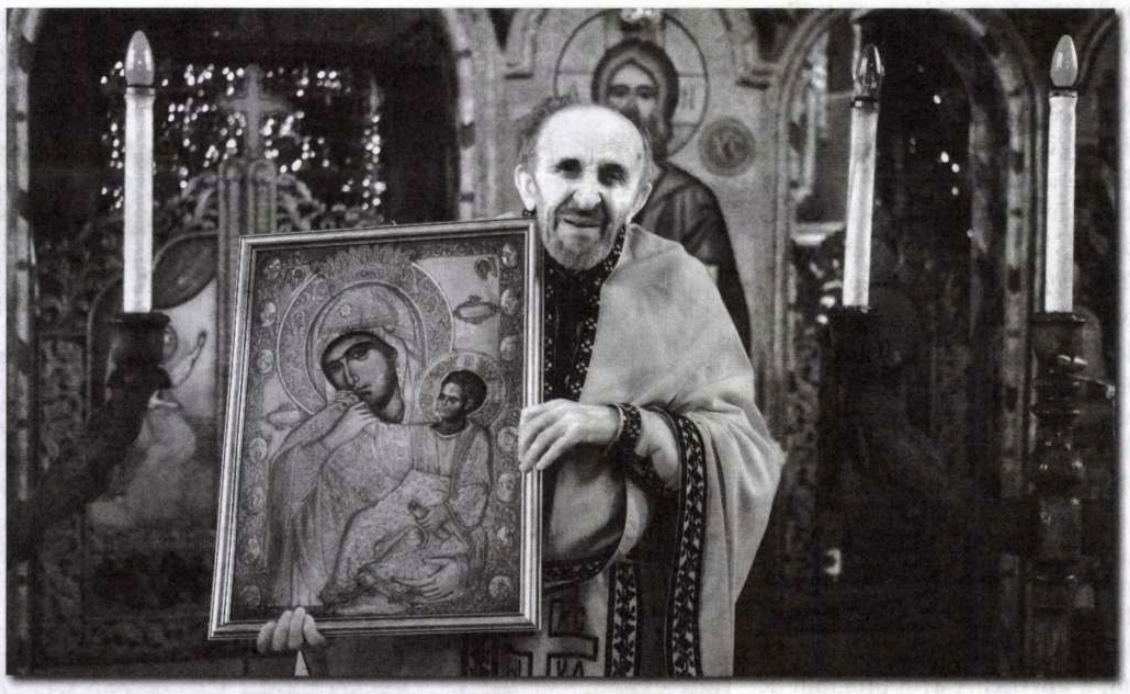

S-au ridicat împotriva mea. După bătaia aceea, unul dintre noi a găsit un ciob şi şi-a tăiat venele. Alţii au fost bătuţi groaznic. Administraţia spunea că nu a ştiut nimic. Însă erau toţi în colaborare cu Ţurcanu.

Au trecut demascările de acolo. Am mai mâncat o dată o bătaie zdravănă, cu nişte picioare de laviţă, apoi am fost dus în altă parte.”

De la Piteşti, Părintele Oprea Crăciun este dus la Canal, de unde se va şi elibera.

Mă închin spre Cinciş, îndreptându-mă spre lacul ce acoperă tristeţi şi truda unor moşteniri ruinate de atâtea veacuri de nelinişte şi nepăsare. În suflet îmi răsună cu apăs cuvintele Părintelui Oprea Crăciun, ca răspuns la întrebarea mea despre cum a fost posibilă trecerea sa cu fruntea sus prin istorie: „Convingerea mea este că la mijloc este intervenţia Maicii Domnului. Am o oarecare consideraţie faţă de Maica Domnului şi nu cred că nu ascultă rugăciunile noastre. Vă spun ca sub epitrahil.” Şi cuvintele rostite imediat după, cerându-i cuvânt despre cum să nu mai repetăm şi noi greşelile celor de dinaintea noastră: „Creştinismul de azi are nevoie de o reîncreştinare. Slujitorii Bisericii trebuie să se reîncreştineze pe ei înşişi, apoi să reîncreştineze Neamul acesta.”

Romeo PETRAŞCIUC

„Duhovnicul te poartă pe braţe”

Interviu cu ÎPS Dr. Laurenţiu Streza, Mitropolitul Ardealului

(urmare din p. 1)

harului curăţitor în *Sfânta Taină a Mărturisirii* şi prin sprijinul duhovnicesc, pentru îndreptarea vieţii noastre, întinată de necurăţia păcatelor.

Duhovnicia este o lucrare sfântă prin care episcopul sau preotul duhovnic, ca *iconom al tainelor dumnezeieşti*, se îngrijeşte de curăţia şi sfinţenia vieţii credincioşilor, dobândită prin Sfântul Botez şi întinată prin păcat. Ceea ce face duhovnicul în Taina Spovedaniei este cu mult mai mult decât un *act psihologic*, căci el săvârşeşte o lucrare sacramentală şi duhovnicească. În timp ce psihologia încearcă să-i sugereze omului eliberarea prin propriile sale puteri de ceea ce îl apasă, lucrând asupra minţii lui, terapia duhovnicească prin spovedanie este o lucrare dumnezeiască şi omenească, în acelaşi timp. Mai presus de toate, în Taina Spovedaniei credinciosul se întâlneşte cu Însuşi Mântuitorul Iisus Hristos, Care, prin preot, îi ascultă mărturisirea sinceră şi îi iartă păcatele spuse cu părere de rău şi cu dorinţa de îndreptare, iar acest *tratament duhovnicesc* este un *act divino-uman*, pentru că păcatele nu sunt mărturisite doar unui slujitor al Sfintelor Taine, ci, prin acesta, ele sunt spuse înaintea lui Dumnezeu, singurul Care poate ierta greşelile oamenilor. Preotul este doar un martor văzut al prezenţei lui Hristos şi, prin el, Dumnezeu iartă păcatele mărturisite în Taina Spovedaniei, după cum se şi indică prin rostirea formulei finale de dezlegare: *„Domnul şi Dumnezeul nostru Iisus Hristos, cu harul şi cu îndurările iubirii Sale de oameni, să te ierte pe tine, fiule (N), şi să-ţi lase ţie toate păcatele”*. La această formulă se adaugă lucrarea preotului: *„Iar eu, nevrednicul, preot şi duhovnic, cu puterea ce-mi este dată, te iert şi te dezleg de toate păcatele tale, în numele Tatălui şi al Fiului şi al Sfântului Duh. Amin”* (*Molitfelnic,* Bucureşti, 1984, p. 67-68).

Tocmai din această formulă liturgică se poate observa o dublă lucrare care împlineşte taina – una sacramentală, prin care sunt iertate păcatele mărturisite, care pot genera suferinţe, iar alta împlinită de părintele duhovnic, prin *acrivie,* în judecarea păcatelor, şi *iconomie*, în raport cu penitentul. Cele două lucrări sunt complementare şi urmăresc o transformare lăuntrică a penitentului şi o creştere duhovnicească a acestuia, cu ajutorul harului divin.

Deci, lucrarea pe care o încearcă penitentul, prin mijlocirea duhovnicului, este, în prima etapă, o lucrare care ţine de voinţa proprie, iar duhovnicul îl sprijină cu înţelepciune, aplicând şi el multe metode pedagogice şi psihologice pentru a-l întări pe penitent în această hotărâre de a scăpa din robia păcatului. Spovedania este, astfel, un act complex de terapie duhovnicească şi psihologică, întărită de ajutorul harului divin. În realizarea acestui tratament spiritual, cu fiecare penitent în parte se va împlini o lucrare specială, nu aceeaşi aplicată tuturor. Spovedania este un act personal, individual şi tainic, păstrându-se cu strictеţe deplină secretul mărturisirii, este un act de terapie spirituală, adresată unei persoane anume, pentru că fiecare persoană vine cu starea ei de neputinţă, cu personalitatea ei, cu sensibilitatea ei. De aceea, preotul duhovnic trebuie să se apropie de penitent, să-i cunoască în profunzime starea sufletească în care se află acesta şi să o asume, pentru a o putea îndrepta şi conduce pe calea cea dreaptă, împreună cu Hristos.

Concomitent cu mărturisirea păcatelor făcută de penitent, duhovnicul îl ajută şi îi întăreşte hotărârea de a nu mai continua starea de îndepărtare de Dumnezeu, acordându-i ca leac de îndreptare câte o faptă bună, ca antidot pentru fiecare păcat. Mărturisirea pe nume a fiecărui păcat săvârşit şi a stărilor generatoare de păcate aduce după sine o uşurare sufletească, o descărcare a poverii care apasă asupra sufletului credinciosului.

Spovedania este o reîntoarcere spre Hristos, o reîntoarcere din deşertul vieţii, din pustietatea lumii, din exilul păcatului. Sfânta Scriptură ne oferă, extrem de relevant, un model de întoarcere la viaţa bine plăcută lui Dumnezeu, prin pilda întoarcerii fiului risipitor (*Lc* 15, 11-32).

Primul element – care este absolut necesar într-o mărturisire – pe care îl desprindem din această pildă este *conştiinţa păcatului*. Fiul risipitor *„şi-a venit în sine”*, spune Sfânta Evanghelie (*Lc* 15, 17), adică în stare de căinţă s-a raportat la Legea dumnezeiască. Conştiinţa lui, care este glasul lui Dumnezeu în om, l-a obligat să se raporteze la Dumnezeu, la Legea morală supranaturală. Într-un act de psihologie, într-o lucrare de terapie prin psihologie, raportarea nu se face la ceea ce e în afara noastră, ci la ceea ce e în noi sau la un model ideal pe care încearcă psihologul să îl creeze celui care trebuie tratat. În procesul de conştiinţă, Modelul desăvârşit la care ne raportăm noi este Însuşi Hristos, iar criteriul judecăţii este Legea morală supranaturală, Legea divină. Numai o astfel de judecată a conştiinţei este dreaptă şi nepărtinitoare şi ne va descoperi dublul păcat săvârşit, împotriva lui Dumnezeu şi a aproapelui nostru. Conştiinţa păcatului va trezi dorinţa curăţirii lăuntrice. Dacă nu avem conştiinţa că suntem păcătoşi, în raport cu Dumnezeu şi cu aproapele, nici nu avem nevoie de duhovnic.

Urmează apoi treapta a doua. Nu e suficient să fii conştient că eşti păcătos, ci îndată trebuie să apară şi *hotărârea de îndreptare*. Dacă ai constatat un fapt şi nu ai luat măsuri împotriva lui, ai făcut lucrul numai pe jumătate şi îl pierzi; e un început fără un ideal, fără o împlinire. Îndată fiul risipitor şi-a zis: *„Mă voi duce la tatăl meu!”* (*Lc* 15, 18). Hotărârea de îndreptare este momentul pe care îl urmăreşte duhovnicul pe tot parcursul mărturisirii, ca moment dominant. Pentru că nu este suficient numai să plângi când mărturiseşti păcatul, să spui: *„Sunt slab, am făcut păcatele acestea!* şi *Dumnezeu să mă ierte!”* Momentul în care ceri iertare de la Dumnezeu este, într-adevăr, un moment de căinţă, dar căinţa fără îndreptare nu are efect, pentru că lasă locul repetării păcatelor. Iar păcatele repetate devin *patimi*. Şi mult mai uşor tratezi un păcat, decât tratezi o patimă.

Hotărârea de îndreptare este urmată de *împlinirea canonului*. Fiul risipitor s-a reîntors la casa părintelui său. Şi-a revenit, făcând primul act de penitenţă: şi-a cerut iertare de la Tatăl. Actul întoarcerii sau al vindecării este tocmai penitenţa pe care o face cel care se mărturiseşte, urmând tratamentul pe care l-a primit de la duhovnic, pentru a se pregăti pentru Sfânta Împărtăşanie, ca o pregustare din bunătăţile cereşti de la Masa Împărăţiei.

După împlinirea canonului şi primirea dezlegării pentru împărtăşire, credinciosul simte plinătatea darului care se revarsă asupra sa, aducându-i libertatea vieţii în Hristos, ca fiu rătăcit, întors la casa părintească. Un act simplu, psihologic, al eliberării din vina păcatului poate duce doar la pervertirea conştiinţei, nu la însănătoşirea sufletului. Tatăl din această parabolă îl aşteaptă pe fiul său risipitor cu braţele deschise, asemenea Mântuitorului Hristos, răstignit pe Cruce, cu braţele mereu deschise, în stare de jertfă, aşteptându-ne să ne întoarcem spre El, pe fiecare dintre noi. El, ca Dumnezeu, ne primeşte şi Se bucură mai mult de oaia cea rătăcită şi aflată, decât de cele nouăzeci şi nouă care stau în ascultare (cf. *Lc* 15, 4-7).

Dumnezeu răsplăteşte şi pe fiii ascultători, cu binecuvântarea sfântă: *„Toate ale mele ale tale sunt”* (*Lc* 15, 31). Deci nu este nimeni privat cu nimic de cinstea sau de darul lui Dumnezeu dacă a rămas în ascultare, dar se cuvine să ne bucurăm, pentru că fraţii noştri *„au fost morţi şi au înviat”* (cf. *Lc* 15, 32). Păcatul exilează din casa Părintelui Ceresc, dar mila lui Dumnezeu e atât de mare, încât noi nu ne pierdem calitatea de *fii ai lui Dumnezeu* sau de *fraţi între noi*. Doar în momentul în care noi refuzăm total întoarcerea la Dumnezeu, ne pierdem demnitatea de fii. Deci, dacă fiul risipitor nu s-ar fi întors şi ar fi murit în exilul păcatului, atunci el ar fi decăzut din calitatea de fiu şi din cea de frate.

EXIGENȚE PASTORALE

Învierea Domnului ca paradigmă a înnoirii firii. (In)consistența firii create în raport cu plinătatea Învierii

Protopop
Pr. VASILE GAFTON

„Astăzi toate s-au umplut de lumină: Cerul, şi pământul, şi cele de dedesubt…”[1]

Suntem la încheierea unui post îndelungat. Un post care – asumat întru totul, în conformitate cu firescul trăirii dureroase a limitării libertății de a ne înfrupta din efemeritatea nesățioasă a lumii –, deja înseamnă o transformare şi o înnoire a noastră. Însă, o înnoire şi o transformare pe care le simțim „altfel”. O înnoire şi o transformare întru smerenia acceptării limitărilor dureroase ale posibilităților noastre de împlinire, limitări autoimpuse prin alegeri succesiv eşuate datorită faptului că sunt în permanență grevate de păcat.

Lumea este un loc dinamic în care lucrurile se schimbă. Repede. Uimitor de repede. Şi tot atât de repede se schimbă şi oamenii. Însă, numai în Biserică sau în imediata apropiere sufletească de Biserică îți poți da seama că schimbarea aceasta – care este norma ce guvernează lumea în care trăim şi datorită căreia lumea nu poate dobândi consistență, realitate – se petrece altfel. Schimbarea are cu totul alte conotații în Biserică şi pentru Biserică, decât în lume şi pentru lume. În Biserică, schimbarea te schimbă ca să fii, pe când, în lume, pentru a fi trebuie să schimbi schimbarea. Să o faci să fie „altfel”. Asta trebuie să învețe tot creştinul de la schimbare: că poate fi schimbată. Schimbând schimbarea, se schimbă, de fapt, pe sine însuşi. Nu mai este cel vechi, nu mai este ființa schimbătoare şi slabă datorită schimbării, ci, ființă schimbătoare a propriei firi prin Înviere.

Experimentarea acestui fapt este posibilă pentru noi, oamenii, în Sfânta Liturghie. În acest sens, îl citățm pe Arhimandritul Zaharia Zaharou, care afirmă cu tărie că, *în Dumnezeiasca Liturghie are loc un schimb de vieți. Omul îşi dăruieşte viața sa mărginită şi trecătoare lui Dumnezeu şi Dumnezeu, în schimb, îi dăruieşte viața Sa nesfârşită şi veşnică. În acest fel, fiecare zi este umplută de plinătatea vieții şi vremea întregii noastre vieți devine „anul bine primit Domnului”*[2] *(Lc. 4, 19).*

Învierea este, aşadar, modul plenar în care Viața-Hristos-Cel-Înviat Se manifestă ca înnoire prin lumină a tot ce este vechi. Învierea este şansa de a începe din nou viața însă, de această dată, cu un mare plus față de etapa trăită anterior, şi anume, plusul unei firi transfigurate, transparentizată de lumină, a unei firi a cărei consistență opacă păleşte în raport cu perspectiva plină de lumină a Învierii, care o schimbă înveşnicind-o. În această perspectivă Pascală, temei *al credinței în Hristos înviat,* abandonăm rigiditatea unei ființe închise în legitățile imanenței şi primim, dintr-odată, ca dar, posibilitatea de a ne lărgi orizontul de cuprindere şi de a cunoaşte *multiplele stări ale ființei*[3].

Iată, Eu toate lucrurile le fac noi (*Apoc*. 21, 5). Aceasta este anunțul pe care ni-l face Domnul. Când? Ne tot întrebăm noi. ASTĂZI! De ce? Deoarece astăzi toate se înnoiesc! De ce, încă? Pentru că, astăzi, toate se umplu de lumină. Până în acest moment care marchează trecerea de la moarte la viață, toate cele ale lumii erau pline de altceva şi, cu totul altceva le dădea consistența, însă, din momentul Învierii, se umplu de lumină pentru că din lumină îşi iau consistența.

Şi noi, oamenii, mărturisim că astăzi şi de astăzi facem parte din această înnoire generală care este lucrarea Cuvântului înviat: *Înnoieşti pe pământeni, Ziditorule, făcându-Te pământean; şi giulgiul din mormânt arată taina ce este întru Tine, Cuvinte; că sfetnicul cel cuvios înseamnă sfatul Celui ce Te-a născut, Care m-a înnoit în Tine cu mare cuviință*[4]. Astfel, prin tot ce înseamnă lucrare activă a asemănării cu Cel ce pe toate le face noi, putem participa noi înşine la înnoirea şi schimbarea consistenței lumii, cu condiția să nu ne refuzăm Învierii, ci să ne asemănăm celor care, *ținuți în legăturile iadului, spre lumină se grăbeau*[5].

Însă, atâta timp cât vom păstra o oarecare rezervă, un oarecare minus de implicare şi de participare la lumina Învierii – atât în asceză, cât şi în desfătare – niciodată lucrurile nu vor fi complete şi nici definitive. Niciodată noi nu vom revela plenar lumina Învierii pe care o purtăm în ființă şi, în consecință, nu vom proiecta această lumină spre lume. Nu. Noi vom etala în mod constant şi în cea mai mare parte a timpului – din păcate! – doar rezerva şi lipsa implicării noastre în înnoirea lumii, ceea ce va face ca şi lumea să ne lase, la rândul ei şi, mai tot timpul, dezamăgiți de inconsistența şi caducitatea celor pe care ni le poate oferi.

Cu toate acestea, (in)consistența firii create, a firii căzute prin păcat din harul lui Dumnezeu ne determină să nădăjduim că rămâne întotdeauna loc pentru mai mult, pentru mult mai mult. De ce? Pentru că, în condiția existenței noastre în lume, *nimeni nu este stăpânul prezenței sale corporale, adică a ceea ce este reperabil, experimentabil şi cognoscibil din persoană în cadrul realității istorice şi comune. A fi prezent în această lume înseamnă a nu fi stăpân al acestei lumi.* Tocmai din acest motiv, *Învierea operează o răsturnare radicală a acestei relații îndurate*[6] şi, dintr-odată, ni se deschide – datorită răsturnării în cauză – perspectiva unei existențe noi, a unei existențe în Duhul Sfânt, care existență ne face părtaşi condiției lui Hristos cel Înviat[7].

Şi tot din această pricină, pe Tabor, la Schimbarea la Față a Domnului, apostolilor care erau prezenți nu li se comunică Slava Sa în plinătatea ei – în forța ei de a schimba consistența lumii întregi, nu doar a trupului lui Iisus prin care se făcea manifestă în lume – ci, după putința de cuprindere a fiecăruia dintre ei sau, de ce nu, după gradul de acceptare al fiecăruia de a se pune în slujba înnoirii firii.

Învierea dă ființei posibilitatea de a se *dilata,* în vederea primirii în miezul ei a Luminii dumnezeieşti, care înlătură orice rezervă față de plinătatea trăirii autentice, orice limitare împărtăşirii cu Veşnicia, atâta timp cât ea, ființa sau firea creată, în întregime primeşte forța, puterea uimitoare de a deveni din mormânt euharistie, prin Însuşi Trupul lui Hristos, pe care Îl primeşte în sine şi Care, înviind, o transfigurează[8]. Aşa înțelegem cuvintele Cântării I a Canonului Sâmbetei celei Mari: *...şi, îngropându-Te, m-ai înnoit pe mine, cel stricat, Iubitorule de oameni.*

Veniți de luați lumină! Acestea sunt cuvintele cu care ne cheamă la înnoire Slujba Învierii. O chemare ce are menirea de a determina o dilatare, o lărgire a inimilor noastre şi, odată cu ele, a lumii întregi. Lumina trebuie primită în inimă, iar inimile noastre, devenind pline de Înviere şi centre de iradiere, se fac început al înnoirii firii create prin răspândirea în lume a Luminii Învierii. Din acest motiv, după încheierea Slujbei din Noaptea Învierii, toți pleacă spre case ducând vestea: *Hristos a Înviat!* ca şi mironosițele care duc la mormântul Domnului miresme şi aduc înapoi de la mormântul gol, Apostolilor şi lumii întregi, vestea Învierii, odată cu îndemnul la înnoire, prin împărtăşirea din Împărăția vieții celei veşnice:

Veniți, din rodul cel nou al viței, al dumnezeieştii veselii, în ziua cea vestită a Învierii, Împărăției lui Hristos să ne împărtăşim, lăudându-L pe Dânsul ca pe un Dumnezeu, în veci[9].

---

[1] Cântarea a VII-a de la Canonul Utreniei din noaptea Învierii

[2] În *Lărgiți şi voi inimile voastre! (2 Corinteni 6, 13). Lărgirea inimii în teologia Sfântului Siluan Athonitul şi a Starețului Sofronie de la Essex,* trad. din lb. engleză de monahia Mariam Vicol în colaborare cu monahiile Tecla şi Fevronia de la Essex, Ed. Reîntregirea, Alba Iulia, 2009, p. 139.

[3] Olivier Clément, *Pământul celor vii. Eseuri teologice,* trad. din limba franceză de Olimpia Coroamă, Ed. Curtea Veche, Bucureşti, 2010, p. 39.

[4] Cântarea a V-a de la Canonul Sâmbetei celei Mari.

[5] Cântarea a V-a din Canonul Învierii.

[6] Cf. Jean Borella, *Criza simbolismului religios,* trad. de Diana Morărașu, Ed. Institutul European, 1995, p. 335.

[7] Olivier Clément, *op. cit.*, p. 57.

[8] *Ibidem*, p. 78-78.

[9] Cântarea a VIII-a din Canonul Învierii.

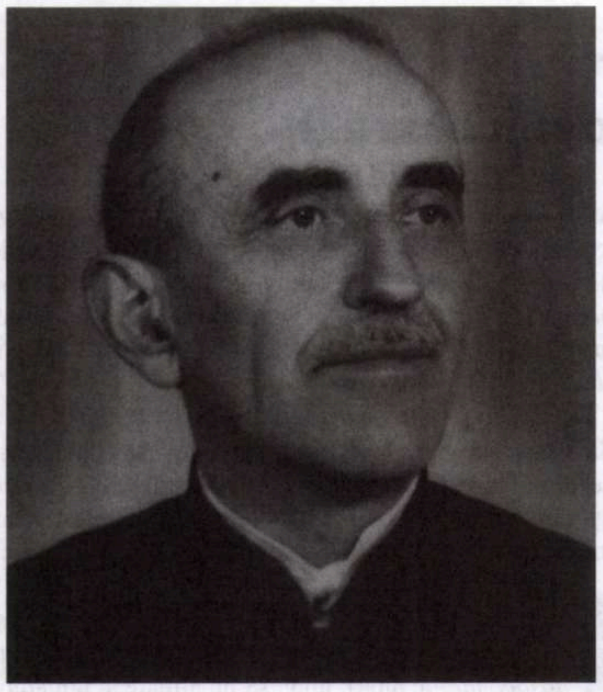

Un nume de prestigiu în învățământul teologic universitar: PR. PROF. DR. GRIGORIE T. MARCU la centenarul naşterii şi la un sfert de secol de la mutarea în veşnicie

Prezente în toate Provinciile istorice româneşti, instituţiile de învăţământ teologic universitar au beneficiat de un corp didactic de elită, cu specializare, în cea mai mare parte, în centre universitare europene precum: Atena, Tesalonic, Viena, Iena, Paris, Strasbourg, Roma, Oxford, Petersburg, Belgrad şi Breslau. Mai trebuie să adăugăm Ierusalimul, din spaţiul extraeuropean.

În funcţie de numărul cadrelor didactice cu specializare în centre universitare ca cele menţionate s-a produs o ierarhizare valorică a instituţiilor de învăţământ teologice româneşti. Cernăuţiul şi Bucureştiul s-au aflat pe primele locuri. Sibiul s-a înscris, în ordine succesivă, după acestea două de îndată ce împrejurările istorice au fost favorabile.

Între numele de prestigiu ale şcolii teologice sibiene se află consemnat şi cel al teologului neotestamentar pr. prof. dr. Grigorie T. Marcu de la a cărui naştere tocmai s-a împlinit un secol, iar de la strămutarea sa în veşnicie un sfert de secol. A văzut lumina zilei în data de 7 decembrie 1911, în familia unui preot din satul Broşteni, judeţul Sibiu. Clasele gimnaziale şi liceale le-a frecventat la liceele „Sfântul Vasile", din Blaj (1922-1924) şi „Gheorghe Lazăr", din Sibiu (1924-1929). Doritor să se formeze în domeniul în care a activat şi tatăl său, a studiat apoi Teologia la Facultăţile de profil din Bucureşti (1929-1932) şi Cernăuţi (1932-1933). Cum înregistrase şi în această etapă a studiilor rezultate excepţionale, mitropolitul Nicolae Bălan l-a trimis la studii de specializare la Facultatea de Teologie din Atena (1933-1934) şi la Facultăţile de Teologie catolică şi protestantă din Breslau – Polonia (1934-1936). Examenul de doctorat l-a susţinut în 1939, la Facultatea de Teologie din Cernăuţi, avându-l ca îndrumător pe pr. prof. dr. Vasile Gheorghiu. Teza de doctorat, cu titlul: „Antropologia paulină", publicată în Editura mitropolitană din Sibiu, în 1941, s-a înscris ca o contribuţie de referinţă în domeniul teologiei neotestamentare. Subsumează XXXVIII + 336 p.

În etapa premergătoare încununării cu titlul de doctor în Teologie a publicat câteva studii în legătură cu tema abordată în teză. Amintim, astfel, titluri ca acestea: „Mistica paulină" (studiu publicat în „Anuarul Academiei Teologice Andreene", pe 1936-1937, p. 32-49); „Paulinism şi stoicism. Schiţă comparativă" (publicat în acelaşi Anuar, pe 1938-1939, p. 131-139); „Saul din Tars", Sibiu, 1939, XII + 126 p.

Dar şi după momentul obţinerii titlului de doctor, personalitatea şi opera Apostolului neamurilor vor constitui preocuparea fundamentală a pr. prof. Grigorie Marcu, fapt ce va determina o recunoaştere a sa ca o autoritate în domeniul teologiei pauline. La locul potrivit vom mai menţiona şi alte titluri de studii închinate Apostolului convertit pe drumul Damascului.

Ajuns în scaunul mitropolitan de la Sibiu, în 1920, mitropolitul Nicolae Bălan se va preocupa, precum altă dată înaintaşul său în scaun, care a fost Mitropolitul Andrei Şaguna, de a asigura la Academia Teologică, un corp didactic de elită. Cum catedra de Noul Testament se vacantase, prin alegerea, în 1936, ca episcop al Vadului, Feleacului şi Clujului a titularului acelei catedre, care a fost dr. Nicolae Colan, mitropolitul Bălan îl va solicita de îndată pe cel pe care îl avea deja pregătit în domeniu, şi anume pe tânărul pe atunci teolog Grigorie Marcu să suplinească acea catedră. Va deveni titular definitiv în 1946. Anii care au urmat au confirmat pe deplin faptul că mitropolitul Nicolae Bălan a fost bine inspirat când l-a adus la Sibiu pe tânărul teolog. Sub aspect didactic s-a postat la nivelul înalt stabilit de antecesorul său, profesorul Nicolae Colan. Şi în ce priveşte activitatea de cercetare teologică s-a dovedit capabil de cea mai înaltă performanţă. Moştenirea lăsată posterităţii se apreciază a fi atins cifra de o mie de titluri de articole, studii, volume, monografii şi recenzii, pe care le-a publicat. Am menţionat mai sus că domeniul preferat a fost cel al teologiei pauline. A confirmat acest lucru prin noi şi temeinice contribuţii, dintre care selectăm următoarele titluri: „Originea şi originalitatea teologiei pauline" (studiu publicat în *Revista Teologică*, nr. 11-12/1940, p. 537-558); „Epistola Sfântului Apostol Pavel către Tit. Introducere, text şi comentar", Sibiu, 1947, XVI + 48 p.; „Un muncitor manual: Sfântul Apostol Pavel", în vol. *Biserica şi problemele vremii*, Sibiu, 1947, p. 45-67; „Omul cel nou în concepţia antropologică a Sfântului Apostol Pavel", în *Studii Teologice*, nr. 7-8/1951, p. 417-467; „Sfântul Apostol Pavel despre personalitatea religios-morală a păstorului de suflete", în *Studii Teologice*, nr. 3-4/1955, p. 197-216; „Sfântul Apostol Pavel despre modelul de vieţuire creştinească", în *Studii Teologice*, nr. 1-2/1957, p. 3-22; „Cu privire la testamentul Sfântului Apostol Pavel", în *Mitropolia Moldovei şi Sucevei*, nr.5-7/1957, p. 406-415; „Un document de mărinimie creştinească. Epistola Sfântului Apostol Pavel către Filimon", în *Mitropolia Ardealului*, nr. 5-8/1957, p. 413-428; „Mens divinior. O comparaţie între Sfântul Apostol Pavel şi Sfântul Ioan Gură de Aur", în *Studii Teologice*, nr. 9-10/1957, p. 617-624; „Ephesus redivivus. Pe urmele celei mai de seamă ctitorii pauline în Asia Minor", în *Mitropolia Ardealului*, nr. 7-8/1958, p. 506-530; „Posibilitatea desăvârşirii morale la Sfântul Apostol Pavel", în *Mitropolia Ardealului*, nr. 9-10/1960, p. 664-676; „Elemente de eclesiologie paulină", în *Mitropolia Ardealului*, nr. 1-3/1961, p. 28-36; „Întâiul itinerar paulin pe continentul nostru", în *Mitropolia Ardealului*, nr. 9-12/1962, p. 631-641; „Problema unităţii creştine în epistolele pauline", în *Studii Teologice*, nr. 5-6/1965, p. 275-285; „Forma iniţială a textului Epistolei către Filimon", în *Mitropolia Ardealului*, nr. 11-12/1965, p. 856-863.

Preocuparea preponderentă pentru aspecte ale teologiei pauline n-a însemnat, din partea pr. prof. dr. Grigorie Marcu o ignorare a celorlalte scrieri neotestamentare şi a Sfintei Scripturi, în general. A abordat în studiile sale şi probleme specifice Evangheliilor şi în mod special Evangheliei Sfântului Luca, apoi Faptelor Apostolilor, Epistolelor soborniceşti şi Apocalipsei.

În colaborare cu Ioan Fruma, jurist de profesie, a publicat, în 1945, volumul: „Procesul Mântuitorului. Studiu juridic şi teologic" (VIII + 348 p.).

Traducerile româneşti, parţiale şi integrale, ale Sfintei Scripturi s-au aflat de asemenea în atenţia pr. prof. Grigorie Marcu.

A fost coautor al manualului de „Studiul Noului Testament" publicat la Bucureşti, în 1954.

A dedicat apoi studii omagiale unor personalităţi din domeniul teologiei biblice neotestamentare, precum: pr. prof. dr. Vasile Gheorghiu, pr. prof. dr. Iosif Iuliu Olariu, pr. prof. dr. Nicolae Colan, pr. prof. dr. Iustin Moisescu, pr. prof. Grigorie Pişculescu (Gala Galaction). Dintre străini i-a omagiat pe profesorii Nikos Nissiotis şi Wilhelm Nyssen, dar şi pe teologul, filozoful şi medicul misionar Albert Schweitzer. Mitropolitului Andrei Şaguna şi, în egală măsură, mitropolitului Antim Ivireanu le-a închinat adevărate imne de laudă şi închinare, iar mitropolitului Nicolae Bălan, pagini de profundă recunoştinţă. Le-a dedicat studii comemorative şi lui Gheorghe Lazăr, şi lui Avram Iancu. Ecumenismul s-a aflat de asemenea în atenţia dascălului sibian. Nu doar a publicat studii cu caracter ecumenic, ci a fost şi o prezenţă activă în mişcarea ecumenică.

Cât priveşte activitatea didactică, trebuie să spunem că n-a fost limitată doar la predarea cursului de Noul Testament, ci a predat, ani în şir, şi limba greacă, precum şi Sectologia. A îndeplinit şi responsabilităţi redacţionale. Astfel, din 1936 şi până aproape de anii pensionării a fost redactor responsabil al „Revistei Teologice" şi, mai apoi, al „Mitropoliei Ardealului". Tot aşa a redactat revista „Foaia bunului creştin" (1954-1956). A condus apoi colecţiile „Biblioteca Bunului Păstor" şi „Problemele vremii".

În egală măsură, a condus, în calitate de rector, şi destinele Institutului Teologic Universitar din Sibiu, între 1976-1979.

A fost conducător de doctorat şi membru în comisii de titularizare.

A participat la întruniri peste hotare specifice domeniului în care a activat, precum Seminarul European pentru Studii biblice, de la Arnoldshaim – Germania (1968) şi la Congresul profesorilor de Teologie, de la Atena (1976).

Din anvonul catedralei mitropolitane a rostit predici, care i-au marcat duhovniceşte pe credincioşi.

Generaţiile de studenţi din anii activităţii sale la catedră au păstrat în memorie elocinţa şi caracterul atractiv al prelegerilor sale. I-au preţuit şi ţinuta demnă de părinte de familie.

Biblioteca mitropolitană din Sibiu a beneficiat de o donaţie de 740 volume, din partea familiei vrednicului de pomenire pr. prof. Grigorie Marcu, mutat în veşnicie în 21 ianuarie 1987. Menţionând şi această dată a sfârşitului călătoriei sale pământeşti, constatăm că dacă în ultima lună a anului 2011 s-a împlinit centenarul naşterii sale, în prima lună a noului an 2012 s-a împlinit un sfert de secol de la mutarea sa în veşnicie. Iată un motiv în plus să ne aducem aminte, cu pioşenie, de acest ilustru dascăl a nu mai puţin de cincizeci de generaţii de preoţi, în rândurile cărora am avut şi noi marea şansă de a ne fi încadrat.

Surse bibliografice

Pr. prof. Mircea Păcurariu, *Două sute de ani de învăţământ teologic la Sibiu, 1786-1986*, Sibiu, 1987, p. 326-329.

Pr. prof. Vasile Mihoc, „† Pr. prof. dr. Grigorie Marcu", în *Mitropolia Ardealului*, nr. 2/1987, p. 163-168.

Pr. prof. Dumitru Abrudan, „Trecerea la cele veşnice a pr. prof. dr. Grigorie Marcu (21. I. 1987)", în *Telegraful Român*, nr. 5-8/1987, p. 7.

Pr. prof. dr. Dumitru ABRUDAN

BOLNIŢA MĂNĂSTIREASCĂ – centru de asistenţă social-medicală şi duhovnicească (I)

Anul 2012 este dedicat de către Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române Tainei Sfântului Maslu şi îngrijirii bolnavilor. Iată de ce, în acest context, dorim ca în cuprinsul acestui articol să vorbim despre rolul pe care bolniţele mănăstireşti le-au avut în îngrijirea bolnavilor, nu numai a celor din tagma monahală, ci şi a credincioşilor mireni, în decursul istoriei. Facem lucrul acesta deoarece Creştinismul este o concepţie de viaţă revelată de Dumnezeu, care se bazează pe iubire: *„Dumnezeu aşa a iubit lumea, încât pe Fiul Său cel Unul-Născut L-a dat ca oricine crede în El să nu piară, ci să aibă viaţă veşnică”* (In. 3, 16). La întrebarea pe care un învăţător de lege i-a pus-o Mântuitorului în legătură cu cea mai mare poruncă din Lege, Acesta îi răspunde: *„Să iubeşti pe Domnul Dumnezeul tău, cu toată inima ta, cu tot sufletul tău şi cu totul cugetul tău. Aceasta este marea şi întâia poruncă. Iar a doua, la fel ca şi aceasta: Să iubeşti pe aproapele tău ca pe tine însuţi. În aceste două porunci se cuprind toată Legea şi proorocii”* (Mt. 22, 37-40). Cine este aproapele nostru ? Noul Testament spune că este nu numai omul de lângă noi, ci orice om pe care îl cunoaştem sau nu îl cunoaştem, că ne este prieten sau duşman, de aproape sau de departe (cf. Mt. 5, 39-48; Lc. 10, 25-37), fără deosebire de neam, culoare, sex, vârstă, religie, cultură, etc. (cf. Gal. 3, 26-29). Toţii creştinii trebuie să avem conştiinţa că orice om este creatură a Aceluiaşi Dumnezeu, că suntem fraţi întru Hristos, că trebuie să ne ajutăm, să ne sprijinim, mai ales atunci când suntem în necazuri şi încercări. La sfârşitul veacurilor, Dumnezeu ne va judeca, pe fiecare, după modul de comportare al nostru, între care şi atitudinea faţă de cei bolnavi (cf. Mt. 25, 31-46). E greu de exprimat în cuvinte ce este iubirea. Teologii o numesc *virtute teologică*. Sfinţi Părinţi care au aprofundat sensul cuvintelor Sfintei Scripturi ne spun că iubirea este o putere dumnezeiască sădită în fiinţa omului (ca dar al lui Dumnezeu), capabilă să se dăruiască pentru binele persoanei pe care o iubeşti.

Acesta este contextul din care rezultă că suntem datori cu iubire faţă de toţi oamenii, să-i ajutăm şi să-i sprijinim, să dorim bine tuturor, căci numai în felul acesta ne putem numi cu toţii fii ai lui Dumnezeu şi fraţi întreolaltă.

Revenind la ceea ce dorim să punem în evidenţă în acest articol – *„Bolniţa mănăstirească – centru de asistenţă social-medicală şi duhovnicească”* – putem spune că bolniţele (spitalele) au fost şi sunt centre în care oamenii (creştini mireni şi monahi) şi-au arătat iubirea, dăruindu-se pentru binele semenilor lor. Încă din primele veacuri creştine, mai ales după 313, Biserica a venit în sprijinul celor aflaţi în lipsă materială şi spirituală. Sinodul I Ecumenic prin Canonul 13 prevede asistenţa duhovnicească acordată muribunzilor, ca aceştia să fie împărtăşiţi. Desigur că cei implicaţi într-o astfel de asistenţă duhovnicească trebuiau să aibă în vedere şi îngrijirea lor trupească[1].

Cuvântul *„bolniţă”* este de origine slavă. În româneşte înseamnă locul unde se află bolnavi, un fel de spital, un aşezământ de binefacere aflat, la început, pe lângă o mănăstire. Aşa îl găsim în dicţionare[2]. I se mai spunea şi *„lazaret”*, nume de origine biblică, provenind probabil de la pilda rostită de Mântuitorul „Bogatul nemilostiv şi săracul Lazăr (Lc. 16, 19-31)” sau chiar de la Lazăr, fratele Mariei şi al Martei, pe care Mântuitorul l-a înviat a patra zi din morţi (In. 12, 1-10). De aici numele unui ordin călugăresc din Biserica Romano-Catolică ai cărui membri se numesc „lazaretti”, ocupându-se de îngrijirea bolnavilor în spitalele organizate de ei.

Pe măsură ce sistemul sanitar, la noi în ţară, dar şi în alte părţi, s-a dezvoltat tot mai mult, statul preluând grija pentru sănătatea cetăţenilor, numele de bolniţă a fost înlocuit cu cel de *„spital”*, nume provenind din limba latină (hospitale). Totuşi cuvântul *„bolniţă”* a rămas până în ziua de astăzi în limbajul bisericesc, dar desemnând o bisericuţă sau cameră subterană, unde se păstrează osemintele defuncţilor monahi, la marile mănăstiri (Cozia, Hurezi, Neamţ, Dragomirna etc.)[3].

Din istorisirile celor dinaintea Creştinismului nu se constată existenţa unor case publice de sănătate, în genul spitalelor noastre. Cei vechi mergeau la medic ori medicul mergea la cei bolnavi, de la individ la individ. Numai cei care aveau posibilitatea să plătească un medic, aceia îl aveau permanent lângă dânşii, dar cei care-şi permiteau acest lucru nu erau decât capetele încoronate. Poporul, mulţimea cea mare, era lipsit de posibilitatea îngrijirii medicale, deoarece case publice de sănătate nu existau[4].

Apariţia bolniţelor (spitalelor), ca instituţie pentru ajutorarea bolnavilor lipsiţi de posibilităţi de îngrijire, s-a semnalat mult mai târziu. Primele începuturi apar după răspândirea învăţăturii creştine, mai ales după Edictul de la Mediolan (313) prin care au fost interzise persecuţiile religioase, iar Creştinismul a devenit religie liberă în Imperiul Roman, împăratul Constantin cel Mare dăruind pământuri, case şi bunuri, prin care să fie ajutaţi cei nevoiaşi şi suferinzi[5].

După edict, Creştinismul începe să se organizeze sub toate aspectele. Acum îşi face apariţia monahismul organizat în formă chinovială început de Sf. Pahomie cel Mare şi desăvârşit prin Sf. Vasile cel Mare, care scrie Regulile mari şi Regulile mici, un fel de statut al organizării vieţii monahale. Temperamente dinamice, decise să ducă o viaţă după prevederile învăţăturii creştine, părăsesc viaţa citadină, ce nu le asigura o realizare deplină a credinţei lor şi se refugiază în locuri retrase de zbuciumul lumii, ca acolo, în singurătate (sihăstrie), să vieţuiască numai după preceptele religios-morale scumpe inimii lor[6]. Cum era şi normal, la început, monahii au fost puţini şi trăiau izolat, dar cu timpul, înmulţindu-se, ei s-au asociat în fraţii, dând naştere mănăstirilor[7]. O mănăstire este o cetate sau un oraş în miniatură. Singura deosebire faţă de oraş o constituie viaţa comunitară a locatarilor ei. Pentru a-şi agonisi existenţa monahii trebuiau să practice diferite munci pentru care aveau aptitudine: cărturarii la studii şi scris, necărturarii la lucrul manual. Aşa a luat fiinţă preceptul *„ora et labora”* (rugăciune şi muncă), care stă la baza organizării vieţii monahale, principiu stabilit de Sf. Vasile cel Mare.

Acum au început să ia fiinţă pe lângă marile mănăstiri aşa-numitele *xenodochii* (case de primire a drumeţilor, un fel de arhondaricuri din mănăstirile de astăzi), *ptochotrofii* (case unde să ia masa cei săraci, trapezele mănăstirilor de astăzi), *orfanotrofii* (locuri de îngrijire a orfanilor), *brefotrofii* (casele în care să fie îngrijiţi şi mai ales hrăniţi pruncii rămaşi fără de mame) şi aşa-zile *nosocomii* (azile sau spitale, la începutul înfiinţării lor)[8].

În *Istoria Creştinismului* (mai ales a vieţii monahale), Sf. Vasile cel Mare, Episcop al Cezareei Capadociei, este cel dintâi care s-a ocupat în mod sistematic de organizarea aşezămintelor de asistenţă socială pe lângă mănăstiri, numite *Vasiliade* (instituţiile lui Vasile). Moştenind o avere bogată de la părinţii săi, a investit această bogăţie în instituţii de asistenţă socială aşezate lângă mănăstirile înfiinţate de el, între care primul loc îl ocupa un *nosocomion* (spital), unde să fie alinate şi tămăduite suferinţele celor bolnavi, precum şi o leprozerie. Dar nu numai bolnavilor, ci şi altor categorii de oameni nevoiaşi. Complexul Vasiliade mai cuprindea: adăposturi pentru străinii care treceau prin acele părţi, pentru infirmi, pentru bătrâni, pentru orfani şi pentru leproşi, care erau adunaţi de pe drumuri, realizându-se astfel o lucrare atât de caritate, cât şi de interes medico-sanitar[9]. În general, cei adăpostiţi în aceste aşezăminte îşi puneau întreaga nădejde în ajutorul lui Dumnezeu. Clericul, iar nu medicul, era figura dominantă în ospiciile medievale. Se spune despre Sf. Vasile că, după ce slujea Sf. Liturghie şi predica Cuvântul lui Dumnezeu, se ducea prin mijlocul celor adăpostiţi în aceste aşezăminte de asistenţă socială, pentru a întări cu fapta ceea ce propovăduia cu cuvântul[10].

În afară de participarea la orele de rugăciune, vieţuitorii din mănăstiri erau povăţuiţi şi spre săvârşirea de acte caritabile, în slujba aproapelui, în special a îngrijirii bolnavilor. Pentru nevoile sale interne, orice mănăstire avea încăperi anume unde cei cuprinşi de diferite boli erau îngrijiţi de către monahii care căpătaseră o experienţă medicală, prin cunoaşterea şi observarea calităţilor vindecătoare ale unor plante şi ierburi, iar pe de altă parte se obişnuiseră cu tratamentul bolnavilor, desigur atât cât se putea în perioada primelor secole creştine. Numai aşa ne putem explica cinstea deosebită pe care Biserica o acorda unor astfel de persoane, unele ajungând să fie trecute în rândul sfinţilor. Este vorba despre „doctorii fără de arginţi”: Cosma şi Damian, Chir şi Ioan, Mochie şi Anichit, Talaleu şi Trifon, Pantelimon şi Ermolae, Samson şi Diomid, care foloseau ca *„leacuri mănăstireşti”* infuzii, siropuri şi alifii[11].

---

[1] Arhid. Prof. Dr. Ioan N. Floca, *Canoanele Bisericii Ortodoxe – Note şi comentarii*, Sibiu, 2005, p. 64.

[2] Cf. *Dicţionarul limbii române contemporane*, vol. I, Editura Academiei Române, Bucureşti, 1955, p. 260.

[3] „Semnificaţia medico-istorică a bolniţelor mănăstireşti”, Simpozion ţinut la Râmnicu-Vâlcea, 1969, în *M.O.*, nr. 9-10/1969, p. 681.

[4] Herodot, *Istorisiri,* cartea a III-a, vol. I, Bucureşti, 1961, p. 108, la Pr. Dr. Athanasie Negoiţă, „Bolniţele mănăstirilor”, în M.O., nr. 9-10/1969, p. 684.

[5] Pr. Athanasie Negoiţă, *art. cit.*, p. 685.

[6] A se vedea: *Rânduielile Vieţii Monahale după Sf. Vasile cel Mare, Sf. Pahomie cel Mare, Sf. Ioan Casian şi Sf. Benedict de Nursia*, Editura Sofia, Bucureşti 2002, p. 11.

[7] L'Abbé Marin, *Les moines de Costantinople*, Paris, 1897, la Pr. A. Negoiţă, *art. cit.*, p. 686.

[8] Eusebiu Popovici, *Istoria Bisericească Universală*, vol. I, ediţia a II-a, Tip. Cărţi Bisericeşti, Bucureşti, 1926, p. 261, la Pr. Athanasie Negoiţă, *art. cit.*, p. 685.

[9] N. Vătămanu, „1600 de ani de la înfiinţarea Vasiliadei”, în *B.O.R.*, nr. 3-4, 1969, p. 297-311.

[10] Sozomen, *Historia ecclesiastica*, P.G., LXVII, 1398, tradusă în româneşte de Iosif Gheorghian, *Istoria bisericească,* Bucureşti, 1897, p. 262.

[11] N. Vătămanu, *art. cit.,* p. 699.

Arhim. VISARION Joantă,
Exarhul mănăstirilor

DIN ACTUALITATEA BISERICEASCĂ PANORTODOXĂ

Diac. Dr.
ŞTEFAN L. TOMA

Patriarhul Ecumenic Bartolomeu I, distins de către Institutul şi Fundaţia *Franklin D. Roosevelt*, cu premiul pentru „Libertatea de credinţă”

Pe data de 12 mai a.c., i s-a acordat Sanctităţii Sale, Patriarhul Ecumenic Bartolomeu I, în oraşul Middelburg din Olanda, în prezenţa reginei Beatrice a Olandei, a premierului olandez, dl Mark Rutte, a numeroase personalităţi din întreaga lume, premiul pentru „Libertatea de credinţă”, unul dintre cele patru premii ale *libertăţii*, care sunt acordate, în fiecare an, de către Institutul *Franklin D. Roosevelt*, prin Fundaţia cu acelaşi nume.

Potrivit anunţului Fundaţiei, Sanctitatea Sa a fost cinstit cu această distincţie datorită promovării libertăţii de credinţă şi a drepturilor omului; pentru iniţiativele sale în privinţa deschiderii religioase; precum şi pentru eforturile depuse în privinţa promovării păcii la nivel mondial.

Pe data de 6 ianuarie 1941, preşedintele american Franklin D. Roosevelt proclama faptul că democraţia trebuie să supravieţuiască şi să înflorească, oamenii de pretutindeni fiind responsabili în a milita pentru patru drepturi umane: libertatea de exprimare, libertatea de credinţă (sau de cult), libertatea în nevoi (lupta împotriva sărăciei) şi libertatea de teamă. „Dacă civilizaţia supravieţuieşte, noi trebuie să cultivăm ştiinţa relaţionărilor umane – abilitatea tuturor oamenilor, de toate felurile, de a trăi împreună, în aceeaşi lume a păcii”, spunea preşedintele american.

Pentru a păstra această moştenire, Institutul *Franklin D. Roosevelt* onorează, în fiecare an, personalităţi din întreaga lume dedicate promovării acestor idealuri, indiferent de sfera în care îşi desfăşoară activitatea. Ceremonia impresionantă a decernării medaliilor *celor patru libertăţi* are loc alternativ, în Hyde Park din New York şi în localitatea Middelburg din Olanda, unde există o Fundaţie (privată), înfiinţată în anul 1982, care poartă numele preşedintelui american menţionat, şi care e responsabilă cu organizarea ceremoniei festive de premiere. Misiunea Institutului şi a Fundaţiei este de a informa noile generaţii despre idealurile şi realizările lui Franklin şi Eleanor Roosevelt (soţia preşedintelui), inspirând asumarea spiritului lor de optimism şi inovaţie în soluţionarea problemelor curente.

Alături de Patriarhul de Constantinopol, a mai fost distins cu *premiul internaţional al celor patru libertăţi* Luiz Inacio Lula de Silva, fost preşedinte al Braziliei, în perioada 2003-2010, onorat pentru activitatea deosebită depusă în vederea emancipării poporului brazilian. *Premiul pentru libertatea de exprimare* a fost decernat unui reprezentant al postului de televiziune Al Jazeera, pentru efortul susţinut depus în vederea libertăţii presei. *Premiul pentru libertatea în nevoi*, respectiv pentru eforturile deosebite depuse în sprijinirea săracilor şi a femeilor abuzate din India, a fost decernat dnei Ela Ramesh Bhatt. Nu în ultimul rând, *premiul libertăţii faţă de teamă* a fost decernat vicepremierului Guvernului irakian, dl Hussainal Shahristani, pentru zelul depus în promovarea valorilor democratice şi a unui Irak liber, raliat principiilor democratice.

Din cuvântarea de omagiere a Patriarhului Ecumenic Bartolomeu I, dinaintea momentului premierii sale, amintim anumite aspecte: ca cetăţean al Turciei, experienţa personală a Sanctităţii Sale i-a oferit o perspectivă unică a continuării dialogului dintre lumea creştină, cea islamică şi cea iudaică; a depus efort în vederea unei reconcilieri avansate între catolicii, musulmanii şi ortodocşii comunităţilor din fosta Iugoslavie, oferind suport acţiunilor la nivel global de restabilire a păcii în Balcani şi în Orientul Mijlociu; a condus procesul de restaurare istorică a autocefaliei Bisericii Ortodoxe a Albaniei şi al acordării autonomiei Bisericii Estoniei, oferind, în acelaşi timp, suport spiritual multor ţări tradiţional ortodoxe, care au suferit persecuţii decenii la rând, dincolo de Cortina de Fier. Dincolo de aceste aspecte, s-a arătat faptul că Sanctitatea Sa a susţinut de-a lungul anilor, parte a cheltuielilor unor conferinţe internaţionale de pace, ca şi întruniri despre rasism şi fundamentalism, aducând împreună creştini, musulmani şi evrei, în scopul generării unei şi mai mari cooperări şi înţelegeri reciproce a celor trei religii monoteiste. S-a menţionat, de asemenea, că, între 1994-1998, Patriarhul Ecumenic a organizat cinci seminarii ecologice de vară la Halki, despre educaţie religioasă (1994), etică (1995), comunicare (1996), justiţie (1997) şi sărăcie (1998), iar între 1995-2009, Sanctitatea Sa a organizat opt simpozioane internaţionale (interdisciplinare şi interreligioase), adunând laolaltă oameni de ştiinţă, specialişti în protecţia mediului, politicieni şi lideri religioşi, atrăgând atenţia lumii întregi asupra degradării Mării Egee, a Mării Negre, a Mării Adriatice, a Mării Baltice, a Oceanului Arctic, a Dunării, a Amazonului şi a râului Mississippi, primind, pe bună dreptate, apelativul de *patriarhul verde*.

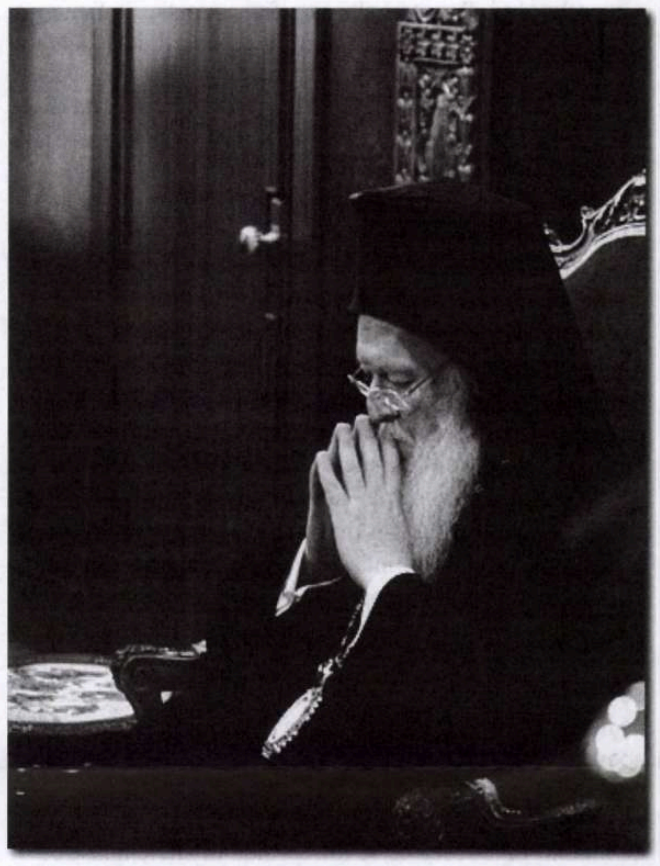

Patriarhul Ecumenic Bartolomeu I, alături de Regina Beatrice a Olandei şi de celălalte personalităţi premiate

Cuvântul Patriarhului Ecumenic, intitulat „A crede în mod liber înseamnă a respira”, a impresionat auditoriul prin modul concis şi profund în care Sanctitatea Sa a subliniat etapele care l-au dus la a face din lupta pentru libertatea credinţei, o realitate existenţială de zi cu zi. Potrivit distinsului *Primus inter Pares*, a îngrădi libertatea religioasă înseamnă a lupta împotriva vieţii. Pentru că a crede în mod liber înseamnă a respira!

Dincolo de opera publicistică a actualului Patriarh de Constantinopol, eforturile sale de a promova libertatea religioasă, iniţiativele sale de susţinere a toleranţei religioase între religiile lumii, împreună cu lucrarea sa susţinută în promovarea păcii mondiale şi a protecţiei mediului, îl plasează pe piedestalul vizionarilor mondiali, ca un autentic apostol al iubirii, al păcii şi al reconcilierii. Faptul că organizaţii ale societăţii civile din întreaga lume acordă importanţă omagierii personalităţii celui ce slujeşte Tronul Ecumenic al Bisericii Ortodoxe din anul 1991, ca părinte spiritual a peste 250 de milioane de credincioşi din întreaga lume, trebuie să ne facă, dincolo de filonul naţional al fiecăruia, să simţim binecuvântarea faptului că, de fapt, prin persoana Sanctităţii Sale este cinstită Biserica Ortodoxă Universală.

Surse: www.ec-patr.org, www.amen.gr, www.romfea.gr, www.fourfreedoms.nl.

NOUL COD CIVIL
ŞI ISPITELE MODERNISMULUI

Emanuel TĂVALĂ

Dreptul familiei şi jurisprudenţa creştină

După cum ne-am obişnuit de-a lungul vremii atunci când au fost elaborate proiecte legislative majore s-a recurs adeseori la practica transplantului de drept. Dacă până acum era vorba de influenţe belgiene, franceze sau italiene, în ceea ce priveşte dreptul constituţional şi civil, iată că Noul Cod Civil este şi el de inspiraţie occidentală, preponderent germanică, dar nu numai. Cu toate acestea, elementele de noutate ce au pătruns în noua legislaţie sunt şi ele de aceeaşi inspiraţie, dar în cazul României, unele au păstrat tenta creştină, de altfel întâlnită şi în restul legislaţiilor europene până în secolul XX. În cultura europeană, căsătoria creştină şi tradiţiile de familie s-au îmbinat cu influenţele iudaice, sau cele provenite din filosofia greacă, dreptul roman sau legislaţiile de sorginte germanică. Creştinismul a influenţat teoria şi practica medievală, precum şi pe cea din istoria timpurie a Europei, prin faptul că era o sursă monolitică ce putea să îşi manifeste influenţa, datorită faptului că avea o logică, o valoare şi, mai ales, că avea în spate o puternică tradiţie. În timpurile mai noi, influenţa creştină asupra sistemelor legislative s-a diminuat şi au apărut elemente de opoziţie faţă de continua prezenţă a valorilor creştine în codurile de legi contemporane, cu atât mai mult cu cât mulţi juriştii merg pe ideea unei autonomii accentuate faţă de orice influenţă religioasă. Ţinând cont de aceste aspecte, dar şi de elementele practice evidenţiate de legislaţiile în vigoare, ne întrebăm dacă valorile creştine ar trebui să îşi mai aducă aportul la dreptul familiei dintr-o societate seculară, aşa cum a fost cazul în trecut? Pot argumentele legale trecute prin sensibilitatea creştină să treacă testul raţionalităţii atât de întâlnit în tot ceea ce se întreprinde în zilele noastre?

Teoriile referitoare la dreptul familiei din zilele noastre nu sunt unitare. Toate sunt influenţate de trendul sociologic referitor la căsătorie şi familie şi apar datorită dinamicii modernizării. Profesorul Lawrence Friedman de la Universitatea Stanford prezintă foarte bine caracteristicile dreptului familiei din societatea contemporană. Acesta spune că, *tot mai mult, legea, ca de altfel întreaga societate, se concentrează asupra dorinţelor, visurilor şi necesităţilor individului într-o largă posibilitate de alegere. Fiecare persoană simte că are dreptul să-şi aleagă propriul mod de viaţă, să decidă asupra căsătoriei sau divorţului, chiar să ia decizii de unul singur în ceea ce priveşte familia în general. Ideologia alegerii este cel mai important fapt social.* (L. Friedman, *Private Lives. Families, Individuals and the Law*, Harvard University Press, 2004, p. 146).

Construită pe preceptul biblic şi pe providenţa divină, tradiţia creştină socoteşte căsătoria ca o taină (în catolicism şi ortodoxie) sau ca un legământ (în protestantism), ea subliniind dragostea răscumpărătoare şi mântuitoare a lui Dumnezeu, izvorâtă din viaţa, jertfa şi Învierea Mântuitorului Hristos.

Până în secolul XX, legislaţia occidentală în domeniu şi-a impropriat multe dintre valorile tradiţiei creştine. Legea civilă vedea, ca urmare a acestui fapt, căsătoria ca un statut ce era definit de societate, de tradiţie şi mai ales de elementul religios. Statutul instituţional al căsătoriei a funcţionat tradiţional ca un parteneriat legal caracterizat de drepturi şi obligaţii mutuale pe care cuplurile le aleseseră liber, dar nu le defineau sau le creau ei. Deşi căsătoria ca statut este în continuare ca atare percepută şi vizibilă, în contrast cu un contract creat de un cuplu, pronunţarea unor divorţuri din vina niciuneia dintre părţi şi alte schimbări de percepţie au aşezat acest punct de vedere în poziţie defensivă, atât în teorie, cât şi în practica juridică.

Cultura sub influenţa creştină şi formulările Noului Cod Civil

După prezentarea unor aspecte ale Noului Cod Civil pe care le-am considerat a fi de noutate pentru societatea românească, vom încerca să vedem acum câteva aspecte legate de căsătoria propriu-zisă şi, mai întâi, de definiţia dată de legiuitor şi de caracterele juridice ale acesteia. Căsătoria este definită ca fiind *uniunea liber consimţită dintre un bărbat şi o femeie*, care se încheie pe viaţă şi are ca scop întemeierea unei familii, după cum se arată în art. 271 al legii. Şi aici ne putem şi opri deja pentru a acorda atenţie unui aspect care nouă ne poate apărea ca fiind absolut normal şi obişnuit, dar asupra căruia s-a insistat foarte mult pentru a fi modificat.

Am asistat în ultima vreme la modificări ale definiţiilor din „Dicţionarul explicativ al limbii române", publicat în luna februarie a acestui an, pentru a corespunde spiritului nondiscriminării anumitor minorităţi sau solicitărilor în acelaşi sens venite din partea organismului responsabil cu apărarea nediscriminării de orice fel, cu privire la termeni din aria vieţii personale sau private. Cuvântul „iubire" era definit ca „sentiment de dragoste faţă de o persoană de sex opus", ultima precizare – „de sex opus" – a fost considerată discriminatorie şi a fost eliminată în noua ediţie.

După o campanie electorală strânsă în Franţa, la capătul căreia candidatul care se identifică cu doctrina socialistă a câştigat, stăm şi ne întrebăm care vor fi totuşi valorile pe care unul dintre cele mai mari şi mai importante state de pe scena politică europeană şi internaţională le va apăra. Aceasta din cauza faptului că proaspătul preşedinte socialist francez este cel care a susţinut permanent că odată cu instalarea guvernului său socialist la palatul Elysse vor fi

legalizate şi recunoscute de către stat parteneriatele civile între persoanele de acelaşi sex. La scurtă vreme, chiar şi electoratul american a fost „lovit", dacă mai era cazul, cu declaraţia preşedintelui în exerciţiu, aflat şi el în campanie electorală, acesta afirmând că va susţine legalizarea căsătoriilor între persoane de acelaşi sex.

Rămânând tot în spaţiul anglofon, aflăm că organizatorii unei conferinţe care tratează problema căsătoriei în Marea Britanie au primit interdicţia de a organiza acest eveniment deoarece sprijină viziunea biblică a căsătoriei, ca unire între un bărbat şi o femeie. În aceste condiţii, a fost revocată permisiunea dată organizaţiei „Christian Concern" de a ţine această conferinţă internaţională, deoarece nu respectă „politica diversităţii" (cf. www.doxologia.ro). Desmond Hudson, directorul executive al Societăţii Legale, a spus: „Suntem mândri că promovăm diversitatea şi simţim că această conferinţă ar fi contrară acestei viziuni". Organizatorii şi invitaţii la această conferinţă au fost şi ei uimiţi, întrebându-se dacă o dezbatere poate fi catalogată ca discriminatorie, dacă îşi limitează de la început spectrul ce se doreşte a fi abordat? Este cunoscută totodată deschiderea şi susţinerea tacită a guvernului lui David Cammeron spre legiferarea uniunilor şi parteneriatelor civile.

Ne pierdem şi noi în dorinţa de aliniere cu legislaţiile occidentale?

În aceste condiţii, stăm şi ne întrebăm unde este normalitatea? Iată că, în ciuda acestor tendinţe catalogate a fi conforme vremurilor şi cerinţelor societăţii în care trăim, legiuitorul român a statuat în acest sens pe linia normalităţii în care societatea românească încă se mai găseşte din acest punct de vedere. Până acum şi de acum înainte, din câte se pare, şi cum reiese şi din articolul 277 al Noului Cod Civil românesc, se spune clar că *este interzisă căsătoria dintre persoane de acelaşi sex. Căsătoriile dintre persoane de acelaşi sex încheiate sau contractate în străinătate fie de cetăţeni români, fie de cetăţeni străini nu sunt recunoscute în România. Parteneriatele civile dintre persoane de sex opus sau de acelaşi sex încheiate sau contractate în străinătate fie de cetăţeni români, fie de cetăţeni străini nu sunt recunoscute în România.*

Formularea aceasta aparţine comisiei juridice a Senatului României care specifică destul de clar că familia se bazează pe căsătoria dintre un bărbat şi o femeie, şi nu pe uniunea între soţi, aşa cum ajunsese textul formulat iniţial. Modificarea nu lasă loc de interpretare!

Totodată, în Europa, şi nu numai, există diferite modalităţi de convieţuire a cuplurilor din această categorie, prin care le sunt recunoscute drepturi similare sau mai reduse decât celorlalţi. Dacă unele ţări recunosc căsătoriile, în altele sunt recunoscute uniunile civile/consensuale sau parteneriatul înregistrat, în timp ce alte ţări nu au legiferat acest domeniu, însă le recunosc partenerilor anumite drepturi, după o anumită perioadă de convieţuire – în convieţuirea neînregistrată.

Poziţia Bisericii

După cum putem lesne înţelege, nici chiar autorităţile civile ale statelor lumii nu au o poziţie unitară sau pornită în direcţia acceptării unor uniuni sau parteneriate civile. Este cunoscut faptul că Biserica promovează căsătoria după preceptul biblic: *Şi va lăsa omul pe tatăl său şi pe mama sa şi se va uni cu femeia sa şi vor fi amândoi un trup.*

În Biserica Ortodoxă, diferenţa de sex este o condiţie fizică pe care trebuie să o îndeplinească cei cărora li se administrează Sfânta Taină a Cununiei, chiar Tradiţia arătând că *deosebirea sexuală este un dar făcut de Dumnezeu creaţiei şi, mai cu seamă, fiinţei umane* (M.A.C. De Beauregard, *Teologia sexualităţii...*, Ed. Christiana, 2004, p. 11). Dumnezeu l-a făcut pe om bărbat şi femeie (Geneză 1, 27), încă de la început, deosebirea sexelor în masculin şi feminin, acest lucru fiind parte a realităţii ontologice. Plecând de la referatul biblic al creaţie vorbim despre o singură creaţie, nu de două creaţii succesive, iar binecuvântarea dată primilor oameni de a creşte şi a se înmulţi a venit ca firească creării primilor oameni, bărbat şi femeie, modalitatea de procreaţie fiind binecuvântată.

***

În documentele vechi care fac referire la activitatea instanţelor de judecată ale Bisericii este consemnat în acest sens un caz de la începutul secolului al XIX-lea, care surprinde până în zilele noastre, aşa cum a surprins pe însuşi mitropolitul de atunci. La 7 octombrie 1801 este descoperită căsătoria între două femei oficiată după toate regulile bisericeşti. Uimirea mitropolitului şi a întregului sobor reiese din anaforaua formulată. Pravila se arată a nu fi de folos, pentru că legiuitorii bizantini nu s-au confruntat cu o astfel de situaţie, iar pedeapsa este desfacerea aşa-zisei căsătorii, lovită de altfel de nulitate, dar şi bătaie şi surghiun la mănăstire pentru fata care se dăduse drept bărbat şi pentru naşa de cununie. Povestea este mult mai lipsită de caracter telenovelistic, având în vedere că femeia deghizată era fugită de acasă pentru a se ascunde de un soţ violent, se dă drept bărbat şi intră slugă la stăpân. Datorită conştiinciozităţii stăpânul îl remarcă pe „servitor" şi îi oferă mâna fiicei sale. Totul a ieşit la iveală după oficierea căsătoriei.

***

Vedem aşadar că tradiţia a reuşit să reziste în faţa modernului şi a elementului care ţine de a fi în trend cu restul lumii în zilele noastre, dar ar trebui să ne gândim cât va dăinui această reglementare sub influenţa puternică a legislaţiilor ce ne servesc drept model în elaborarea vreuneia dintre legile noastre şi în condiţiile unei porniri tot mai puternice în direcţia apărării drepturilor unor aşazise minorităţi, fără a se ţine seama de poziţia majorităţii.

• AGENDA PASTORALĂ •

P.S. ANDREI FĂGĂRĂŞANUL, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului

Duminica, 1 aprilie. P.S. Sa a săvârşit Sfânta Liturghie în Biserica „Înălţarea Domnului”, Parohia Viştea de Jos, al cărei preot paroh este P.C. Ioan Năftănăilă. În cadrul aceleiaşi zile, P.S. Sa a participat la Taina Sf. Maslu în parohia Cincu, Biserica „Sf. Nicolae”, al cărei preot paroh este P.C. Florin Adrian Butum.

Marţi, 3 aprilie. P.S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie în Biserica „Sf. Nicolae”, parohia Făgăraş II, al cărei preot paroh este P.C. Prot. Marcel Dobrea, urmată de ţinerea unui cuvânt de învăţătură. În cadrul aceleiaşi zile, P.S. Sa a participat la Taina Sf. Maslu în parohia Ucea de Jos, Biserica „Sf. Nicolae”, al cărei preot paroh este P.C. Prot. Ion Tărcuţă.

Miercuri, 4 aprilie. P.S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie a Darurilor mai înainte sfinţite în Capela Universităţii „Transilvania”, al cărei preot slujitor este P.C. Pr. Prof. Dr. Ovidiu Moceanu, urmată de o conferinţă duhovnicească susţinută în Aula Universităţii Transilvania.

Sâmbătă, 7 aprilie. P.S. Sa a participat la slujba Vecerniei unită cu Litia în Catedrala Episcopală „Sf. Împăraţi Constantin şi Elena” din Sibiu, urmată de pelerinajul de Florii din municipiul Sibiu.

Duminică, 8 aprilie . P.S. Sa a slujit Sf. Liturghie în Catedrala Episcopală „Sf. Împăraţi Constantin şi Elena” din Sibiu, urmată de un cuvânt duhovnicesc adresat credincioşilor.

Joi, 12 aprilie. P.S. Sa a slujit Sf. Liturghie în Catedrala Episcopală „Sf. Împăraţi Constantin şi Elena” din Sibiu. În cadrul aceleiaşi zile, P.S. Sa a participat la slujba Deniei celor 12 Evanghelii, în acelaşi spaţiu duhovnicesc.

Vineri, 13 aprilie. P.S. Sa a slujit slujba Ceasurilor împărăteşti în Catedrala Episcopală „Sf. Împăraţi Constantin şi Elena”, urmată de un cuvânt de învăţătură. În seara aceleiaşi zile, P.S. Sa a participat la slujba Deniei Prohodului Domnului în acelaşi spaţiu duhovnicesc.

Duminică, 15 aprilie. De marele praznic al Învierii Domnului, P.S. Sa a slujit Sfânta Liturghie alături de un sobor de preoţi, la Biserica „Sfinţii Împăraţi Constantin şi Elena” din Sibiu. În aceeaşi zi a participat la slujba Vecerniei şi la tradiţionala procesiune de Înviere, la Catedrala Mitropolitană.

Luni, 16 aprilie. P.S. Sa a săvârşit Sfânta Liturghie, alături de un sobor de preoţi slujitori, la Catedrala Mitropolitană din Sibiu.

Marţi, 17 aprilie. P.S. Sa a oficiat Sfânta Liturghie în Biserica „Învierea Domnului”, din parohia Inferior IV, protopopiatul Sibiu, al cărei preot paroh este P.C. Pr. Dr. Eugen Buta.

Vineri, 20 aprilie. De praznicul *Izvorului Tămăduirii*, P.S. Sa a slujit Sfânta Liturghie alături de Î.P.S. Sa Dr. Laurenţiu la Mănăstirea Brâncoveanu, Sâmbăta de Sus, fiind hramul acestui aşezământ duhovnicesc. În cadrul aceleiaşi zile, P.S. Sa a participat la slujba de sfinţire a apei şi la Taina Sf. Maslu de obşte în parohia Cuciulata, Prot. Rupea, al cărei preot paroh este P.C. Mircea Comşa.

Duminică, 22 aprilie. P.S. Sa a slujit Sfânta Liturghie în Biserica „Sf. Arhangheli Mihail şi Gavriil”, parohia Hălchiu, prot. Săcele, al cărei preot paroh este P.C. Nicolae Goja. În cadrul Sf. Liturghii P.S. Sa a hirotonit pe teologul Nicolae Teodor Goja întru diacon şi pe P.C. Diac. Vasilică Cotloguţ întru preot, pe seama parohiei Satu Nou, prot. Săcele. În aceeaşi zi, P.S. Sa a săvârşit slujba Vecerniei în parohia Satu Nou şi a instalat pe P.C. Vasilică Cotloguţ, ca preot paroh.

Luni, 23 aprilie. P.S. Sa a slujit Sfânta Liturghie în Biserica „Sf. M. Mc. Gheorghe” din parohia Părău, prot. Făgăraş, al cărei preot paroh este P.C. Laurenţiu Urian, la final a adresat un cuvânt de învăţătură.

Marţi, 24 aprilie. P.S. Sa a slujit Sfânta Liturghie în Catedrala Mitropolitană din Sibiu.

Vineri, 27 aprilie. P.S. Sa a slujit Sfânta Liturghie în Capela Mitropolitană.

Duminică, 29 aprilie. P.S. Sa a slujit Sfânta Liturghie la Mănăstirea Măgura Jina, fiind hramul acestui aşezământ duhovnicesc.

Luni, 30 aprilie. P.S. Sa a primit, împreună cu P.S. Emilian Lovişteanul, delegaţia condusă de Î.P.S. Irineu, Mitropolitul Olteniei, în Arhiepiscopia Râmnicului, ce a adus moaştele Sf. Ierarh Calinic. A participat apoi la procesiunea desfăşurată în municipiul Râmnicu Vâlcea cu moaştele Sfântului Ierarh Calinic.

Întocmit de
Diac. Ovidiu MUREŞAN

Sfântul Ierarh Andrei Şaguna, Mitropolitul Transilvaniei

Cuvântarea rostită în Catedrala din Carlovi ţ, în Duminica Tomii, 18 aprilie 1848, la hirotonia întru episcop

Tot omul, din clipita naşterii sale, când adică începe a păşi în lume, îndată începe a şi muri şi întru această viaţă, în privinţa numărului zilelor sale foarte neştiut, felurite evenimente, şi mai mari şi mai mici, întâmpină, până ce-i bate ultima oră a vieţii. Aşa şi cu mine se întâmplă; căci şi eu din timpul acela, de când am început a cunoaşte puterea simţirii şi a judecării, am întâmpinat multe şi felurite evenimente, dintre care însă nici unul aşa însemnat n-a fost ca [şi] cel de astăzi, care cu atât mai mult îmi mişcă conştiinţa şi spiritul, cu cât mai convins sunt cum că acela nu numai la persoana mea, ci şi la oarecare ştiut important obiect se referеşte. Important şi foarte important e pentru mine evenimentul la care luaţi astăzi parte! Căci se doreşte ca episcopia mea a ajunge la introducerea şi statornicirea cuviinciosului rând bun al unei numeroase, dar de multe şi felurite fatalităţi zguduite dieceze; ori să spun cu alte cuvinte: se cere de la mine, ca prin ocârmuirea mea să se pună în lucrare *reînvierea diecezei noastre transilvane şi reînvierea aceasta să corespundă trebuinţei Bisericii, mântuirii poporului şi spiritului timpului*. Fatală problemă! Dară cum aş putea eu, cu sânge rece, cugeta la aceea ce se întâmplă astăzi cu mine, când ştiu sigur cum că lucrurile diecezei noastre transilvane se află într-o amărâtă poziţiune! Eu nu aduc aceasta înainte pentru altceva decât pentru iubirea adevărului; nici mă vaet, căci cea mai mare parte a norocirei mele pururi în osteneală mi-a fost şi îmi va fi, şi aşa cea mai mare bucurie mi-a fost a învinge împiedicările şi aceasta şi în viitor îmi va fi, şi de aceea simţind eu dureroasa stare a Bisericei noastre ardelene, uşor pot învinge pe orişicine (...)

O, că mângâiat aş fi eu dacă aş putea afla acea dreaptă cale a judecării şi lucrării care m-ar duce la scopul acela la care, după sfinţenia şi greutatea chemării, îs dator a năzui! Şi *măcar că avem canoanele* sfintei noastre Biserici, care determină modul păşirii arhipăstoreşti; şi măcar că-s convins cum că şi Excelenţa voastră în toată îndoiala mea oficială, cu părinteasca îndreptare îmi veţi veni într-ajutor; şi măcar că cunosc şi dorinţele clerului şi poporului nostru diecezan din Ardeal, în privinţa cărora se cere cât mai curând să i se ajute; dar fiindcă ştiu că omul e cu mult mai neputincios decât ar putea ajunge vreun lucru mai momentuos fără de ajutor dumnezeesc, drept aceea, pentru fericita lucrare în chemarea ce-mi stă înainte, înaintea atotvăzătorului ochiu şi izvorului înţelepciunii, cad şi mă rog: Îndreptătorul înţelepciunii, dătătorul cugetelor, pedepsitorul neînţelepţilor şi sprijinitorul săracilor, întăreşte, înţelepţeşte-mi inima mea Stăpâne, Tu, Cuvinte al lui Dumnezeu, dă-mi cuvânt; că iată, eu nu voi opri buzele mele a striga către Tine: îndură-Te, miluieşte-mă pe mine păcătosul!

• TELEGRAFUL EVENIMENT •

Biserica în faţa unei provocări: pastoraţia în situaţii de criză

Raimar Kremer, Jutta Lutzi, Bernd Nagel, *Unfall als Krise. Beratung von Menschen nach einem traumatischen Erlebnis* (*Accidentul ca şi criză. Consilierea oamenilor după un eveniment traumatic*), Vandenhoeck & Ruprecht, Göttingen, 2011, 139 p.

Într-o recentă prezentare de carte[1] afirmam faptul că, dacă Răsăritul poartă în el germenii unei spiritualităţi profunde, mistice, ca element distinct, Apusul are parte de un spirit pragmatic, chiar şi pe tărâm religios, pe care ştie să îl folosească adesea în scopuri nobile. O astfel de constatare ne va însoţi şi pe parcursul prezentării cărţii pe care o aducem în atenţia cititorilor în această ediţie a *Telegrafului Român*. Nu în ultimul rând, se va degaja evidenţierea necesităţii asocierii teologiei cu conceptul de interdisciplinaritate.

Pornind de la cazul concret al accidentului mortal de maşină al unui tânăr de 19 ani şi de la urmările pe care un astfel de eveniment le-au avut asupra părinţilor şi prietenilor persoanei în cauză, asupra comunităţii parohiale din care acesta făcea parte, asocierea resurselor de natură teologic-pastorală şi psihologică i-a condus pe autorii[2] acestei lucrări la elaborarea unui studiu paradigmatic pentru întreaga creştinătate, respectiv aducerea în discuţie a conceptului de pastoraţie în situaţii de criză.

Pornind de la constatarea că, atunci când un accident rutier (sau de altă natură) smulge brutal un om din contextul vieţuirii lui zilnice, urmările apar atât în registru fizic, cât şi spiritual, autorii prezentei lucrări arată că, în context bisericesc, rănile spirituale din timpul sau de după accident se pot trata atât prin intermediul preotului duhovnic, cât şi al psihologului terapeut sau al terapeutului de criză. Ne sunt oferite argumente pentru o astfel de problematică, din interiorul praxisului: ce terapii sunt necesare, posibile şi eficiente, pentru ca, armonizând toate direcţiile de abordare, să se ajungă la un efect benefic concentrat asupra persoanei suferinde. Cartea oferă, aşadar, mărturie despre cum poate fi împărţită responsabilitatea terapiei pentru binele pacientului/credinciosului.

Un astfel de demers (preocuparea pentru pastoraţia în situaţii de criză) porneşte de la o fundamentare biblică pentru terapia în situaţii de accident (p. 39): vindecarea slăbănogului (Mc. 2, 1-12); pilda samarineanului milostiv (Lc. 10, 25-37), ca şi îndemnul Sf. Ap. Pavel: „Purtaţi-vă sarcinile unii altora" (Gal. 6, 2).

Demersul de cercetare al celor trei autori, ne arată că terapia spirituală include atât persoana implicată în accident, cu întreg sistemul ei personal de relaţionare: martorii oculari, rudele ei, rudele martorilor oculari, purtătorul veştii tragice a accidentului (p. 39-66), cât şi comunitatea parohială de care aparţine cel în cauză, cu mecanismele ei, respectiv: contactul cu comunitatea prin preot, priveghiul, slujba de inmormântare, îndrumarea post-înmormântare, dimensiunea socială şi politică a terapiei spirituale (p. 71-108) etc.

Pentru a înţelege mai bine funcţionarea sistemului de pastoraţie în situaţii de criză, cum acesta e implementat de către Biserica Evanghelică din Germania, arătăm faptul că la solicitările primite la numărul de urgenţă (numărul similar celui de 112 din România) nu se deplasează doar poliţia, salvarea sau pompierii. Împreună cu aceştia se află întotdeauna şi un preot exersat în pastoraţia situaţiei de criză. Există, aşadar, trei direcţii pe care trebuie să le avem în vedere pentru a înţelege cum funcţionează acest sistem de pastoraţie. Pe de o parte, trebuie să înţelegem că nu e vorba de o terapie în criză, ci de o *pastoraţie în situaţii de criză*. Apoi, în al doilea rând, dincolo de momentul evenimentului, avem de a face cu o pastoraţie în parohie: preotul care a gestionat situaţia de criză ia legătura cu preotul paroh de care aparţinea cel ce a murit trupeşte (catolic sau evanghelic, uneori fără apartenenţă confesională) şi, dincolo de munca acestuia, preotul de criză revine un timp, cel puţin lunar, pentru a observa cum s-a adaptat familia încercată la o viaţă fără persoana dragă dispărută.

În al treilea rând, trebuie să avem în vedere că pot fi oameni atât de traumatizaţi, încât nu reuşesc să depăşească singuri aceste situaţii de criză. În astfel de situaţii, există centre de psihologie ale Bisericii, cu oameni ai Bisericii specializaţi ca psihologi (în traume, în situaţii legate de educaţie, probleme de căsătorie, femei ce vor să avorteze, dar şi traume psihice). În astfel de centre, nu se prescriu medicamente. Atunci când specialiştii centrelor consideră că e vorba de o situaţie ce necesită o astfel de îngrijire, sunt îndrumaţi spre medic! Reţinem că, în toate aceste trei direcţii de înţelegere prezentate, avem de a face cu *un sistem cu subsisteme*, cazul predându-se ulterior unei alte persoane abilitate.

Ne reţin atenţia capitolul II: *Accidentul* (p. 13-20), capitolul III: *Urmări psihice de la accidente* (p. 21-32), capitolul IV: *Pastoraţia de criză*, capitolul V: *Pastoraţia parohială* (p. 71-108) şi capitolul VI: *Consilierea psihologică* (p. 109-132), urmate de o listă de adrese importante, necesare omului aflat în diverse situaţii de dificultate, ca şi un registru de literatură de specialitate.

Adesea, când se vorbeşte în Estul Europei despre interrelaţionarea socială din spaţiul Europei Occidentale, auzim că se vorbeşte despre oameni însinguraţi, despre conştiinţe creştine reci, despre oameni care *nu se deranjează* nici măcar în situaţii de greutăţi sufleteşti sau varii traume fizice ale semenilor… O astfel de lucrare ştiinţifică, care uneşte abordări competente din sfera psihologiei şi a teologiei, vine să ne arate că o astfel de opinie persistentă până astăzi în Europa de Răsărit a încetat de mult să mai fie o realitate. Constatăm, aşadar, că psihologia, prin oameni competenţi, poate pune tot ce are la dispoziţia teologiei, pentru a salva tot ce poate: suflet şi trup sau trup şi suflet. O astfel de lucrare, iată, ne vorbeşte că nu doar în Răsărit există sentimentul conştiinţei apartenenţei la întregul unei comunităţi parohiale, ci şi acolo membrii unei comunităţi, fie ea şi neortodoxă, suferă dacă un membru al unei parohii trece printr-o traumă.

Avem de a face, aşadar, cu o lucrare care vorbeşte nu doar despre succesul relaţionării dintre factori ai psihologiei moderne şi ai teologiei pastorale, ci şi cu o lucrare care ne vorbeşte, plecând de la fundamentări biblice, despre faptul că iubirea continuă să curgă prin venele creştine ale locuitorilor Europei Occidentale, fie ele şi mai puţin mistice. O astfel de carte, despre un misionarism creştin aparte, constituie o şansă înspre a descoperi cum putem să ne împlinim mai bine vocaţia de creştini astăzi, nu unilateralizând proclamarea teoretică a compasiunii creştine, ci însoţind-o întotdeauna cu fapta, cu praxisul concret. Iată că un astfel de exemplu îl primim dintr-o Europă pe care adesea o catalogăm ca secularizată, cu o identitate creştină în criză, letargică sau aproape pierdută. Şi totuşi… după cuvântul Apostolului neamurilor, *iubirea nu cade niciodată*, iată de ce suntem încrezători că nici asumarea oamenilor, în orice traume sau dificultăţi s-ar afla, în orice timp şi dincolo de elementul identităţii lor confesionale, nu va înceta să constituie obiectul pastoraţiei Bisericii. Dacă nu ar fi aşa, am avea lipsa unei pastoraţii, cu o Biserică în criză. E de dorit existenţa pastoraţiei de criză, cu o Biserică activă şi responsabilă. Suntem aşadar, în faţa unei contribuţii a teologiei pastorale protestante, care poate îmbogăţi teologia pastorală ecumenică!

[1] Vezi prezentarea cărţii lui Raimar Kremer, *Religiozitatea şi atacul vascular cerebral* (în limba germană), Peter Lang, Frankfurt, 2001, 290 p., sub titlul „Interdisciplinaritatea – perspectiva unui demers responsabil de cercetare în vremea noastră", *Cenaclul de la Păltiniş*, nr. 24, mai 2012, p. 30.

[2] Toţi cei trei autori ai cărţii ce o prezentăm sunt colegi, lucrând în cadrul Centrului de Pastoraţie şi Consiliere al Bisericii Evanghelice din Hessen şi Nassau (Germania). Raimar Kremer este preot, doctor în filozofie (având şi studii de psihologie) şi director de studii în cadrul instituţiei amintite; Jutta Lutzi este psiholog şi psihoterapeut, iar Bernd Nagel este preot, cu studii în psihologie.

Diac. Dr. Ştefan L. TOMA

Preşedinte – Redactor-şef
Î.P.S. Dr. LAURENŢIU STREZA
Vicepreşedinte
P.S. Andrei Făgărăşanul

COLEGIUL DE REDACŢIE
Pr. Prof. Dr. Mircea Păcurariu; Pr. Prof. Dr. Dumitru Abrudan; Pr. Dr. Savu Popa – *Consilier cultural*; Diac. Dr. Ştefan L. Toma – *Secretar de redacţie*; Pr. Conf. Dr. Constantin Necula; Pr. Dr. Călin Sămărghiţan; Pr. Dr. Cristian Muntean; Pr. Vasile Gafton; Romeo Petraşciuc; Emanuel Tăvală

ISSN 1223-8392
Tiparul executat la Tipografia Şaguniana – Sibiu

ARTICOLELE ŞI CORESPONDENŢA se primesc pe adresa: Redacţia „Telegrafului Român", 550179 – Sibiu, str. Mitropoliei, nr. 35; e-mail: telegrafulroman@yahoo.com. Articolele nepublicate nu se înapoiază.

ABONAMENTUL pentru anul 2012 este de 48 lei; cod IBAN RO34 RNCB 0227 0360 5879 0001. BCR Sibiu, str. Emil Cioran, nr. 1. Cod fiscal 44 79 403

Fondator:
Mitropolit Andrei Şaguna, 1853

Publicaţie bisericească a Arhiepiscopiei Sibiului

Telegraful Român

Anul 160 • nr. 21-24

1 şi 15 iunie 2012

Început de *Cronică Şaguniană* în Irlanda

Vizita Înaltpreasfinţitului Părinte Laurenţiu, Arhiepiscopul Sibiului şi Mitropolitul Ardealului, în Irlanda

Vineri, 15 iunie 2012, târziu în noapte, marele nostru Şaguna, cel recent trecut în rândurile sfinţilor din Panteonul valorilor Neamului nostru Românesc, a venit la Dublin printr-un fragment din sfintele sale moaşte aduse chiar de urmaşul său în scaunul mitropolitan de la Sibiu, Înaltpreasfinţitul Părinte Laurenţiu, Mitropolitul Ardealului. Parafrazând-o pe Elisabeta la întâlnirea cu Maica Domnului (*Lc* 1, 40-45), şi noi, preoţii slujitori şi credincioşii Parohiei *Dublin III* din cadrul Mitropoliei Europei Occidentale şi Meridionale, cu uimire ne-am întrebat în rugăciune: *Doamne, de unde oare cinstea aceasta ca Sf. Ierarh Andrei să vină la noi, aici, la extremitatea vestică a Europei*? Auzisem de Sfântul Ierarh Andrei Şaguna, copil fiind, de la generaţia bătrână care înfăptuise visul naţional prin Marea Unire iar apoi, ca student, din însufleţitele prelegeri ale Părintelui Profesor Mircea Păcurariu. Acum, Sfântul Ierarh Andrei Şaguna venea, de fapt, la noi, cei înstrăinaţi în Irlanda.

Ocazia venirii la Dublin a fost dată de hramul parohiei noastre, ***Duminica Sfinţilor Români***. Între înalţii noştri oaspeţi s-au numărat, alături de Înaltpreasfinţitul Mitropolit Laurenţiu şi Preasfinţitul Arhiereu-vicar Ignatie Mureşanul, şi Pr. Conf. Dr. Ioan Mircea Ielciu, prodecanul Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna" din Sibiu, şi dl Conf. Dr. Ciprian Streza, din cadrul aceleiaşi instituţii de învăţământ.

Sf. Ierarh Andrei Şaguna a poposit astfel în prima noapte la Dublin sub candela Ortodoxiei, aprinsă pe aceste meleaguri în urmă cu 31 de ani de trei preoţi români, ca într-o Mioriţă în versiune irlandeză, şi ţinută vie, în tot acest răstimp, mai mult cu lacrimi decât cu untdelemn.

Sâmbătă, 16 iunie 2012, Sfintele moaşte ale Sfântului Ierarh Andrei, Mitropolitul Transilvaniei, au fost duse pe Altarul bisericii parohiale, fiind întâmpinat la oră matinală, cu adâncă evlavie, de mulţimea credincioşilor, roind ca albinele, în pregătiri mari pentru hramul de a doua zi.

Oaspeţii, însoţiţi de Părintele paroh, au purces să se întâlnească cu istoria acestor locuri, diferită şi totuşi apropiată, căci, traversând în diagonală capitala irlandeză, am întâlnit deja primele repere istorice: *Poşta centrală*, martoră a *Proclamaţiei de independenţă* a Irlandei de sub stăpânire britanică, proclamaţie care a fost citită în Ziua de Paşti a anului 1916 (*The Easter Rising*), precum şi statuia impunătoare a lui Daniel O'Connell († 1847), mentorul emancipării irlandeze sub ambele ei aspecte, naţională şi religioasă. Este interesant de subliniat că lucrurile se petreceau în paralel, în Ardeal şi în Irlanda, în aşa fel încât *Gazeta de Transilvania* de la Braşov, prin George Barițiu şi prin Mureşeni, urmărea cu viu interes tot ce se petrecea în Irlanda, în dorinţa translatării evenimentelor irlandeze pe pământul transilvan cel dominat atunci de Pajura împăratului de la Viena. Să fie deci o simplă coincidenţă venirea la Dublin a Sfântului Ierarh Andrei Şaguna, mentorul emancipării româneşti naţionale şi religioase din Ardealul fierbintelui secol XIX?

Oaspeţii au trecut, apoi, în revistă Colegiul *Trinity* din inima oraşului, înaintând spre matca istorică a capitalei irlandeze, dominată de *Dublin Castle*, odinioară reşedinţa ocupantului britanic (a cărui statuie oarbă a Dreptăţii de pe zid priveşte, nu întâmplător, înspre interiorul curţii, mai degrabă decât înspre cetate!), precum şi catedralele oraşului: *Christ Church* şi *St Patrick's*. Am vizitat-o pe aceasta din urmă, ea fiind Catedrala naţională irlandeză. În structura ei actuală, aceasta dăinuie din anul 1191, când a înlocuit o biserică mai veche care fusese zidită pe locul fântânii în jurul căreia Sf. Patrick, Luminătorul Irlandei († 461), îi botezase pe localnici, deveniţi astfel din închinători ai soarelui, închinători ai Crucii, având Soarele Dreptăţii înscris pe ea (Crucea Cheltică).

(continuare în p. 2)

Pr. Ioan Irineu CRĂCIUN

„Duhovnicul te poartă pe braţe" (II)

Interviu cu ÎPS Dr. Laurenţiu Streza, Mitropolitul Ardealului

„Dumnezeu întotdeauna ne lasă libertatea de a ne întoarce"

Dumnezeu nu ne mântuieşte cu forţa, ci aşteaptă întoarcerea noastră liberă şi conştientă, rămânând permanent deschis faţă de noi, ca un părinte iubitor.

Darurile cereşti sunt atât de mari şi de copleşitoare, încât ele refac total ruptura pe care păcatul a produs-o între om şi Dumnezeu. Dacă noi facem primul pas, Dumnezeu îl face pe al doilea. Dumnezeu întotdeauna ne lasă libertatea de a ne întoarce, noi ştiind, de fapt, că El ne aşteaptă. Nu tatăl s-a dus după fiul cel rătăcit, deşi se putea duce. Nu a făcut-o însă, pentru că a vrut să respecte demnitatea lui de fiu responsabil. Dumnezeu nu ne mântuieşte cu forţa. Dacă vrem, ne spovedim, dacă nu, nu. Dacă vrem, descărcăm povara aceasta şi ne îndreptăm, ne vindecăm, dacă nu, rămânem încovoiaţi, privim numai spre pământ, pentru că greutatea păcatelor atrage după sine gârbovire, atât a sufletului, cât şi a trupului. Sunt foarte multe consecinţe, inclusiv fizice, care vin în urma păcatelor pe care noi le săvârşim în trupul nostru.

Actul liber al întoarcerii noastre spre Tatăl Ceresc este răsplătit cu darurile Sale, care ne ocrotesc pe drumurile vieţii. Celui sărăcit în lumea păcatului, tatăl i-a oferit *haina lui cea dintâi*, ca acoperământ ocrotitor trupului lui. Noi cei slabi avem nevoie de veşminte şi suntem obligaţi să

(continuare în p. 5)

Interviu realizat de Romeo PETRAŞCIUC

Din cuprins:

Pr. Dr. Cristian Muntean
Locul şi rostul preotului în context contemporan (I) | pagina **4**

Emanuel Tăvală
Noul Cod Civil şi limita matrimonială de vârstă | pagina **10**

† Andrei Făgărăşanul,
Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului
Ioan, „cel plin de har" | pagina **11**

EDITORIAL

Bătrânii noştri dragi, părăsiţi…

Uneori, când vântul bate năprasnic, cu ploi nesfârşite, în vuiete prelungi de toamnă târzie, mă cutremur la gândul că undeva, departe, uitat de noi, cei puţin mai tineri, moare câte un bătrân de dor şi înstrăinare… Bătrânii noştri dragi părăsiţi! Abandonaţi de prea multe ori, dureros de uşor, în spatele unor preocupări comode şi mondene ale celor de după ei.

De curând, într-un sătuc mustind de tandreţe de prin părţile Moldovei, am surprins o bătrânică rugându-se. O bătrână din acelea multe, neştiutoare vreodată de prea multă carte, pe care le mai păstrează, ca pe o binecuvântare încă, satul românesc. În rugăciunea ei lăcrămată, printre suspine, ea îi aducea înaintea lui Dumnezeu pe copiii şi pe nepoţii ei de la oraş, pe care nu-i mai văzuse de vreme îndelungată. Am mai întâlnit-o, ani în urmă, pe aceeaşi bătrânică, în rugăciune. Şi atunci, ca şi acum, grija ei nepărmurită era liniştea copiilor şi a copiilor copiilor ei. Nu ştiu dacă s-a mai rugat şi pentru altceva. Ştiu însă că ruga ei nu putea să nu-I umple inima lui Dumnezeu de duioşie. Dorul ei de copii îi împlinea înălţimea rugăciunii. Am văzut, din nou, cum o simplă întâlnire dintre bătrâneţe şi tinereţe poate să înveşnicească sfinţenia simţirii. Să-i transfigureze faţa, zugrăvită în contururi de pământ şi cer. Rugăciunea ei se făcea trup de bucurie la gândul că-i poate regăsi pe cei dragi în această refugiere în Dumnezeu. Şi tresărea de fericire la gândul că ei ar putea fie doar să-şi şi amintească de ea.

Cât de uitaţi se simt mulţi dintre bătrânii noştri! Cât de părăsiţi sunt ei în preocupările noastre, în aducerea-aminte a sufletelor noastre! Şi cât de văduviţi, de secătuiţi trebuie să fim noi, dragii lor, de pierderea comuniunii permanente cu ei! Ar trebui, câteodată, când suntem năpădiţi de durere şi ne-simţire, să ne furişăm în preajma lor doar pentru a le privi chipul. Să le sorbim din inimi frumuseţea bucuriei lor la vederea noastră. Ar fi de ajuns. Nici nu ar trebui neapărat să mai spunem ceva. Pentru că în iubire nu întotdeauna e loc de cuvinte. Să le înveşmântăm mormintele amintirilor cu ghirlande de lumină. Să priceapă că îi iubim, că trebuie să ştie aceasta! Pentru totdeauna. Oare de ce ne este dat ca, întotdeauna, să ne mărturisim iubirea atunci când e deja târziu, când cel de lângă noi s-a mutat dincolo, în cealaltă calitate a fiinţei?

Ar trebui, măcar uneori, să le spunem bătrânilor noştri că îi iubim. Aceasta ar face să le umple de slavă mormântul. Locul în care ne dăm seama, cel mai bine, cât am pierdut că nu am ştiut a-i iubi. Şi nu am avut curajul nici măcar să le-o spunem!

În bătrâneţea lor, orice mişcare, orice cuvânt, ar trebui să fie pentru noi un tropar. Un semn de binecuvântare a lui Dumnezeu pe umerii noştri aplecaţi în uitare. Cât îi mai avem, Dumnezeu ne poate vorbi faţă către faţă. Pentru că prin ei şi-a manifestat, vizibil, iubirea Sa către noi, darul Său către ei şi către noi înşine. Noi, rod al acestei străfulgerări de har statornicit în temple de fiinţă.

În fiecare clipă, cu fiecare ezitare a noastră, ne moare câte un bătrân în suflete. Suspinul lor ne urmăreşte aprig, răsunându-ne neiertător în inimă. Când zugravul de la Voroneţ, pe zidul mănăstirii, aşezase în icoană, lângă Maica Domnului, acel bătrân cioban de pe la noi, în portul său românesc, cu siguranţă că va fi avut înaintea ochilor icoana cutremurătoare a bunicului abătut în uitare, părăsit de ai săi, şi luat în grijă de Maica Domnului.

Niciodată bătrânii noştri nu rămân singuri. Rugăciunile lor se fac scară de lumină către cer, pe care coboară îngerii să le zugrăvească icoanele de dor. Dacă noi uităm să le sărutăm mâinile obosite de truda căutării alor lor, obrajii sidefaţi în aşteptare, Dumnezeu îi cheamă la El să le restaureze iubirea fracturată de nepăsare. Iar, la plinirea vremii, va trebui să dăm răspuns de întârzierile, ezitările şi uitările noastre. Nu atât de durerea lor, cât de ceea ce am pierdut noi din slăbirea legăturii cu ei. Fiindcă, nu-i aşa, una din întrebările majore care ne vor fi puse la marea Întâlnire va fi aceea a iubirii: *Ai iubit îndeajuns ceea ce ţi-am oferit să iubeşti?* Acesta va fi iadul: durerea de a nu mai putea iubi ceea ce ai ignorat să iubeşti…

Romeo PETRAŞCIUC

Început de *Cronică Şaguniană* în Irlanda

(urmare din p. 1)

În urma Reformei, în 1537, Catedrala a fost preluată de Biserica Anglicană, reţinându-şi acest statut până astăzi. În această catedrală, încărcată de istorie şi marcată de conflicte interreligioase, au loc diferite ceremonii naţionale, înmormântări de preşedinţi ai Irlandei, precum şi renumitele concerte de colinde clasice englezeşti, în preajma Crăciunului. În anul 2008, notorietatea ei a determinat ca un grup de 18 afgani să o „ocupe" pentru a-şi face cunoscute astfel cererile de refugiaţi politici!

Ne-am închinat apoi în Biserica Protopopiatului din centrul oraşului şi ne-am continuat drumul ce duce spre Marea Lavră de la Glendalough, situată într-una din cele mai pitoreşti zone ale Irlandei, în Wicklow, o aşezare comparabilă cu cea a Mănăstirii Brâncoveanu de la Sâmbăta de Sus, din ţinutul Făgăraşului. În valea *(irl. Glen)* dintre cele două lacuri de munte, s-a aşezat în secolul al VI-lea, dorind viaţă pustnicească, una dintre cele mai emblematice personalităţi eclesiale irlandeze, Sf. Cuvios Kevin († 618), devenit ulterior stareţ al unei mari mulţimi de călugări care trăiau în chilii de piatră, ducând o viaţă extrem de austeră şi rugându-se în mai multe biserici ale căror ruine se văd încă. Sf. Kevin a trăit 120 de ani, fiind îngropat într-un mormânt nemarcat. El ducea viaţă de pustnic într-o chilie pe un mal inaccesibil al lacului, de luni până vineri în completă izolare, hrănindu-se cu fructe sălbatice şi încadrându-se într-un program de rugăciune încă nedezvăluit. Sâmbăta şi duminica revenea în mijlocul obştii, slujea şi povăţuia frăţimea, după care se retrăgea iarăşi la chilie, pentru solitudine. La intrarea în incintă se vede crucea cheltică, nelatinizată, săpată în piatră, aşa cum se păstrează şi turnul rotund de veghe al mănăstirii, în care se tăinuia tezaurul mănăstirii în vremuri de primejdie. Marea Lavră de la Glendalough a dăinuit până la începutul secolului XIII (1214), când a fost distrusă de marea invazie normandă. Pentru mai bine de o jumătate de mileniu această lavră a constituit farul de spiritualitate şi cultură prin lumina cărţilor copiate aici pentru întreaga insulă irlandeză, iar fericitul ei ctitor a fost cinstit ca sfânt îndată după moarte, lucru imortalizat într-un *Deisis* săpat în piatră pe frontispiciul de deasupra intrării în paraclisul lui preferat, unde ochiul răsăriteanului distinge încă foarte bine chipul Mântuitorului, flancat de Maica Domnului şi de Sf. Cuvios Kevin, pe care-l cinstim şi noi, întrucât aparţine Bisericii universale.

După servirea prânzului într-un local rustic irlandez foarte îndrăgit de vizitatori, în fapt de seară, toaca şi clopotele ne anunţau începutul prăznuirii hramului parohiei noastre dublineze.

Înalţii ierarhi şi oaspeţi au fost întâmpinaţi, în curtea Bisericii, de cete de copii în port popular, purtând icoanele celor două hramuri: *Buna Vestire* şi *Duminica Sfinţilor Români*, dimpreună cu preoţii slujitori în Dublin şi mulţime de credincioşi, cu pâine şi sare, după datina românească. În biserica înveşmântată şi înmiresmată ca de mare sărbătoare, cu prapori şi flori pe la icoane şi însufleţită de bunii noştri credincioşi, s-a oficiat Vecernia Mare cu Litia, s-a sfinţit noua icoană a hramului care-l cuprinde în sânul său, la locul cinstei cuvenite şi pe Sfântul Ierarh Andrei Şaguna şi s-a oficiat Parastasul pentru ctitorii şi enoriaşii adormiţi.

La apolisul slujbei de seara, Înaltpreasfinţitul Mitropolit Laurenţiu a înmânat racla cu Sfintele Moaşte ale Sfântului Ierarh Andrei, Mitropolitul Transilvaniei, Preasfinţitului Părinte Ignatie Mureşanul, reprezentantul Înaltpreasfinţitului Mitropolit Iosif, chiriarhul locului, care apoi le-a înmânat Părintelui Ioan Irineu Crăciun, parohul Bisericii, ca un Dar cu adevărat de neprețuit prin nimic din lumea aceasta.

În ziua de 17 iunie 2012, când Biserica Ortodoxă a rânduit să se facă pomenirea Sfinţilor Români, a fost săvârşită Sfânta Liturghie arhierească în aer liber, pe un podium special amenajat. Mulţime de credincioşi, bărbaţi, femei şi mulţi copii, unii purtând straie româneşti cu grijă aduse de acasă, au umplut curtea spaţioasă unde se află biserica. Un tânăr frumos îmbrăcat în strai românesc a ţinut pe braţe, tot timpul slujbei, Sfintele Moaşte ale Sfântului Ierarh Andrei Şaguna! Omilia zilei a fost rostită de Preasfinţitul Ignatie Mureşanul, care a zăbovit asupra tainicei chemări la apostolat. La Chinonic, ni s-a adresat tuturor însuşi Mitropolitul Ardealului, ÎPS Laurenţiu, descifrând pe înţeles dimensiuni adânci ale marii personalităţi a Sfântului Ierarh Andrei şi insistând asupra cuvintelor sale testamentare de perenă actualitate: „*Fiţi pe pace, aveţi-vă bine, nu vă sfădiţi*".

A urmat ***Momentul Şaguna,*** prin care copiii din şcoala parohială, ţinând în mâini *Telegraful Român*, adolescenţii din grupul Tinerilor Ortodocşi din Parohie şi credincioşii, deci cele trei categorii de vârstă care ne dau speranţa continuităţii, l-au întâmpinat pe Sfântul Ierarh Andrei Şaguna în mijlocul nostru prin cuvinte bine legate şi frumos vorbite impresionând până la lacrimi mulţimea adunată. Mulţi au primit apoi Sfânta Împărtăşanie. La încheierea Sfintei Liturghii arhiereşti, preotul paroh a adus mulţumire pentru marea împlinire a acestei zile, vorbind despre re-deşteptarea naţională şi religioasă în epoca actuală a relativizării tuturor valorilor. Nu putem relativiza valoarea perenă a limbii române pe care a cultivat-o Sfântul Ierarh Andrei Şaguna ca nimeni altul şi-n condiţii de mare adversitate. Nu putem relativiza valoarea perenă a Credinţei Ortodoxe pe care tot el a mărturisit-o, cu demnitate, având şi confirmarea autenticităţii ei prin faptul că însuşi Întâi-chematul Apostol al lui Hristos, Andrei, a venit la Sibiu, din Patras, cu ocazia proclamării canonizării sale. La miruirea credincioşilor, toţi au primit iconiţa Sf. Ierarh Andrei împreună cu îndătinatul colăcel de hram, iar soborul de slujitori a primit exemplare ale noii icoane a hramului parohiei. Au urmat apoi momente de înaltă simţire românească prin cântările vechi patriotice care au fost interpretate cu har de preotul Petru Vlaic şi credincioasa Mariana Hodan.

Cronica Şaguniană în Irlanda, de fapt, abia acum prinde a se scrie pe pământ irlandez: prin noi, cei care astăzi cinstim memoria Sfântului Ierarh Andrei Şaguna şi suntem privelegiaţi să ne închinăm sfintelor lui moaşte cerând mijlocirea lui înaintea Domnului, şi prin cei ce vor veni după noi, generaţia celor născuţi şi crescuţi în Irlanda, care nu vor mai putea de acum încolo să uite a se ruga în româneşte. Nu va îngădui aceasta Sfântul Ierarh Andrei Şaguna care a binevoit să vină la noi din glia străbună, de la Răşinarii Sibiului şi din slava Cerului, pentru a se odihni acum, aureolat prin sfinţenie, pe prestolul din Dublin.

LITURGHIE • PASTORAȚIE • MĂRTURISIRE

Î.P.S. Dr. LAURENȚIU STREZA, Arhiepiscopul Sibiului şi Mitropolitul Ardealului

Marți, 1 mai. Î.P.S. Sa a făcut parte din delegația de ierarhi care a condus racla cu moaştele Sf. Ierarh Calinic de la Cernica la Mănăstirea Frăsinei, jud. Vâlcea, ctitoria sfântului ierarh.

Miercuri, 2 mai. A participat la Sfânta Liturghie oficiată la Mănăstirea Frăsinei.

Joi, 3 mai. A avut program de lucru la cabinet.

Vineri, 4 mai. La capela cimitirului municipal din Sibiu, Î.P.S. Sa a oficiat slujba înmormântării pentru domnul prof. univ. dr. Dan Aurel Nanu şi a adresat celor prezenți un cuvânt de mângâiere şi de binecuvântare. A prezidat şedința Permanenței Consiliului Eparhial al Arhiepiscopiei Sibiului. A avut program de lucru la cabinet.

Sâmbătă, 5 mai. A prezidat, la reşedința episcopală din Oradea, şedința Sinodului Mitropolitan al Mitropoliei Ardealului.

Duminică, 6 mai. Împreună cu toți ierarhii Sinodului Mitropolitan al Mitropoliei Ardealului, a oficiat slujba de sfințire a Bisericii „Sf. Mare Mc. Gheorghe" din localitatea Petrani, jud. Bihor, satul natal al Înaltpreasfințitului Părinte Arhiepiscop Ioan al Covasnei şi Harghitei. A slujit Sfânta Liturghie şi a adresat credincioşilor un cuvânt de învățătură.

Luni, 7 mai. Î.P.S. Sa a participat, în Aula „Mitropolit Ioan Meţianu" a Facultății de Teologie din Sibiu, la conferința susținută de Profesorul şi Academicianul Marc Chesnel, preşedintele Cercului de Acțiune Culturală şi Europeană din Bordeaux, Franța, care a vorbit studenților despre relația dintre Stat şi Biserică din Franța şi despre situația comunităților religioase din Franța, încă de la Revoluția din 1789 şi până astăzi. În aceeaşi zi, în Capela Facultății de Teologie Ortodoxă „Sfântul Andrei Şaguna" din Sibiu, Î.P.S. Sa a participat la premierea câştigătorilor, la nivelul Arhiepiscopiei Sibiului, de la Concursul național de mini-proiecte de educație social-filantropică „Copilul învață iubirea lui Hristos". A prezidat şedința Permanenței Consiliului Eparhial al Arhiepiscopiei Sibiului. A efectuat o vizită la şantierul mănăstirii din localitatea Bazna, jud. Sibiu.

Marți, 8 mai. La sărbătoarea Sf. Apostol şi Evanghelist Ioan, Î.P.S. Sa a participat la hramul Mănăstirii Prislop, jud. Hunedoara. Împreună cu un mare sobor de ierarhi, preoți şi diaconi, a slujit Sfânta Liturghie şi a adresat credincioşilor un cuvânt de învățătură.

Miercuri, 9 mai. A avut program de lucru la cabinet.

Joi, 10 mai. A prezidat şedința Permanenței Consiliului Eparhial al Arhiepiscopiei Sibiului.

Duminică, 13 mai. A oficiat slujba de sfințire a Bisericii „Schimbarea la Față" din localitatea Valea Lungă, protopopiatul Mediaş. A slujit Sfânta Liturghie şi a adresat credincioşilor un cuvânt de învățătură. L-a hirotesit întru *iconom* pe P.C. pr. paroh Marius Custelcean, iar principalilor ctitori le-a conferit acte de cinstire.

Marți, 15 – miercuri, 16 mai. Î.P.S. Sa a participat la Palatul Patriarhiei, la Simpozionul internațional dedicat *Tainei Sfântului Maslu şi îngrijirii bolnavilor* organizat de Facultatea de Teologie „Justinian Patriarhul" din Bucureşti. În cadrul acestui simpozion, Î.P.S. Sa a susținut referatul „Rânduiala Tainei Sfântului Maslu după manuscrisele liturgice din Biblioteca Arhiepiscopiei Sibiului".

Joi, 17 mai. A prezidat şedința Permanenței Consiliului Eparhial al Arhiepiscopiei Sibiului. A primit, la reşedința mitropolitană din Sibiu, vizita domnului prof. univ. dr. Angel Hans-Ferdinand, decanul Facultății de Teologie Catolică din Graz (Austria).

Vineri, 18 mai. A primit, la reşedința mitropolitană din Sibiu, vizita domnului rev. dr. Olav Fykse Tveit, secretarul general al Consiliului Mondial al Bisericilor, care, în Aula „Mitropolit Ioan Meţianu" a Facultății de Teologie din Sibiu, a susținut, în fața studenților teologi, prelegerea intitulată „Unitatea pe care o căutăm: explorând speranțele şi provocările pentru ecumenism astăzi în Consiliul Mondial al Bisericilor".

Sâmbătă, 19 mai. A oficiat slujba de sfințire a bisericii Liceului Teologic „Sf. Constantin Brâncoveanu" din Făgăraş. Lăcaşul de cult a primit hramurile „Sfântul Evanghelist Ioan", „Sfinții Martiri Brâncoveni" şi „Sfântul Ierarh Andrei Şaguna, Mitropolitul Transilvaniei". A slujit Sfânta Liturghie şi a adresat credincioşilor un cuvânt de învățătură. În cadrul slujbei, diaconul Gheorghe Viorel Bica a fost hirotonit preot pentru capela liceului făgărăşean, preotul Liviu Petraşcu, de la parohia Olteț, a fost hirotesit duhovnic, iar părintele paroh Vasile Stan a fost hirotesit *iconom stavrofor.*

Duminică, 20 mai. A slujit Sfânta Liturghie la Schitul „Duminica Sfinților Români" din localitatea Augustin, jud. Braşov şi a adresat crediniocşilor un cuvânt de învățătură.

Luni, 21 mai – *Sărbătoarea Sf. Împărați Constantin şi Elena.* A slujit Sfânta Liturghie la Biserica „Intrarea în Biserică a Maicii Domnului" din localitatea Tohanu Nou, protopopiatul Bran-Zărneşti. Sărbătoarea a continuat cu sfințirea Căminului Cultural din centrul localității şi cu dezvelirea bustului ce-l reprezintă pe generalul Traian Moşoiu, fiu al satului, un aprig apărător al Marii Uniri de la 1918, un model de militar şi patriot, demnitar al României Mari, trecut la cele veşnice în 1932.

Marți, 22 mai. A prezidat conferința preoțească de primăvară „Sfântul Maslu şi îngrijirea bolnavilor", ținută la Biserica „Sfântul Nicolae" din Şcheii Braşovului, la care au participat preoții din protopopiatele Braşov, Bran-Zărneşti şi Săcele.

Miercuri, 23 mai. A prezidat conferința preoțească de primăvară „Sfântul Maslu şi îngrijirea bolnavilor" la Făgăraş, unde au participat preoții din protopopiatele Făgăraş I, II şi Rupea.

Joi, 24 mai – *Praznicul Înălțării Domnului.* A slujit Sfânta Liturghie la Catedrala Mitropolitană din Sibiu şi a adresat credincioşilor prezenți un cuvânt de învățătură. În aceeaşi zi, Î.P.S. Sa, împreună cu un sobor de preoți şi diaconi, a oficiat în fața monumentului ridicat la Casa de Cultură a Sindicatelor din Sibiu, o slujbă de pomenire a eroilor neamului.

Vineri, 25 mai. A prezidat conferința preoțească de primăvară „Sfântul Maslu şi îngrijirea bolnavilor" în Aula „Mitropolit Ioan Meţianu" a Facultății de Teologie „Andrei Şaguna" din Sibiu, la care au participat preoții din protopopiatele Sibiu, Sălişte, Avrig, Agnita şi Mediaş.

Duminică, 27 mai. A slujit Sf. Liturghie şi a adresat credincioşilor un cuvânt de învățătură la Mănăstirea „Sf. Apostol Andrei" din localitatea Berivoii Mari, jud. Braşov.

Luni, 28 – miercuri, 30 mai. A efectuat un pelerinaj în Grecia.

Pr. Dr. Cristian VAIDA

TEOLOGIE ŞI SPIRITUALITATE ORTODOXĂ

Voichița Bițu, Bogdan Andriescu, *Andrei Şaguna (1808-1873). Biobibliografie,* Editura Andreiana, 2012

După frumoasele evenimente din toamna anului trecut am găsit de cuviință să inițiem la Editura Andreiana a Arhiepiscopiei Sibiului o Colecție închinată Sfântului Mitropolit Andrei Şaguna. Ca urmare, am acordat binecuvântarea pentru tipărirea primei cărți din noua colecție dedicată Sfântului Mitropolit Andrei. Aceasta a fost realizată de către cercetătorii Bibliotecii Astra din Sibiu, Voichița Bițu şi Bogdan Andriescu. Volumul cuprinde întreaga biobibliografie şaguniană, prezentând colecțiile speciale (manuscrise şi iconografie), lucrări scrise sau editate de către marele mitropolit, precum şi multitudinea de cărți, studii şi articole dedicate vieții şi activității cultural-bisericeşti a lui Şaguna. Pentru o mai bună identificare a materialelor şi a autorilor, lucrarea are şi un indice deosebit de folositor, precum şi anexe, constând din documente scanate ce poartă semnătura Sfântului Ierarh. În curând colecția „Şaguniana" se va întregi cu încă patru volume dedicate vieții şi activității mitropolitului ardelean care a fost de curând „ridicat la cinstea Sfintelor Altare".

Prof. Dr. Corneliu Bucur, *Etnologie şi etnomuzeologie românească la sfârşitul secolului XX şi începutul secolului XXI,* Editura Altip, 2012

Domnul Prof. Dr. Corneliu Bucur, reprezentantul Nostru în Adunarea Națională Bisericească, un dascăl şi cercetător de vocație, ne bucură şi în 2012 cu o nouă apariție editorială ce vine să confirme, dacă mai era nevoie pentru cineva, valoarea şi anvergura deosebită a Domniei Sale în ceea ce priveşte etnologia şi etnomuzeologia românească. Profesorul Corneliu Bucur şi-a închinat viața cercetării în acest domeniu şi salvării elementelor de patrimoniu ce aveau nevoie de o asemenea intervenție prin aducerea lor în Muzeul în aer liber din Dumbrava Sibiului, loc atât de cunoscut pe întreg mapamondul şi pe care turiştii şi oaspeții Sibiului nu au cum să îl ocolească, dacă îşi doresc să înțeleagă deplin originile şi temeliile culturii româneşti.

Pr. Prof. Dr. Dumitru Găină, *De la Segarcea-Deal la Melbourne. Memorii,* Ed. Grafoanaytis, Ploieşti, 2012

Între slujitorii diasporei româneşti din a doua jumătate a secolului XX face parte şi părintele profesor Dumitru Găină, cadru didactic la Facultatea de Teologie din Craiova, unde a inițiat multe generații de teologi în tainele Dreptului canonic. După numeroase studii referitoare la chestiuni de drept canonic sau la aspecte privind diaspora românească din Australia pe care părintele profesor a organizat-o şi a păstorit-o, pregătind, din multe puncte de vedere, terenul pentru înființarea actualei Episcopii româneşti de la Melbourne, iată că ne bucură acum cu câteva aspecte de memorialistică. Prin actuala lucrare înțelegem şi mai bine efortul depus în această slujire pastorală diasporală, ea putând fi de mare folos pentru actualii păstori de suflete de pe continentul australian. Acestora le putem spune aşa cum se spune şi în Sfânta Scriptură: *Luați aminte la înaintaşii voştri (...) şi urmați-le credința!*

Pr. Prof. Dr. Vasile Muntean, *Scrieri teologice şi istorice,* Ed. Episcopiei Caransebeşului, 2012

Părintele profesor Vasile Muntean a strâns într-un volum mai multe dintre studiile sale din domeniul teologiei sau istoriei bisericeşti şi laice, după ce ele au fost publicate în diverse periodice, pentru un mai bun acces al celor interesați. Prin această culegere de materiale Părintele Profesor pune la dispoziția celor interesați o serie de studii de mare actualitate şi de o mare valoare ştiințifică, autorul obişnuindu-ne cu acrivia ştiințifică ce reiese din aceste studii, dar şi din frumoasele luări de poziție din timpul disputării diverselor teze de doctorat în domeniul Teologiei Istorice de la Facultatea din Sibiu, din care a făcut adesea parte, la solicitarea Părintelui Academician Mircea Păcurariu. Îi dorim părintelui ca şi în viitor să ne bucure cu asemenea lucrări, spre slava lui Dumnezeu şi a Sfintei Sale Biserici.

Mitropolitul LAURENȚIU

EXIGENȚE PASTORALE

Pr. Prof. Dr.
CRISTIAN MUNTEAN

Locul şi rostul preotului
în context contemporan (I)

Paginile de faţă încearcă să fixeze câteva linii directoare în activitatea preotului de azi, confruntat cu noile provocări postmoderniste faţă de care e chemat să dea „răspuns bun”.

Titlul aminteşte de o altă analiză a rostului preotului, făcută cu mai bine de douăzeci de ani în urmă de episcopul Vasile Coman, cel ce cunoştea profund viaţa preoţească, ca unul ce se bucura de privilegiul de a fi fost vreme îndelungată preot şi protopop la Braşov, în vremuri nu mai puţin problematice[1].

Desigur, există o bogată literatură de specialitate pe această temă şi s-ar putea crede că subiectul este, într-un anume fel, epuizat nu doar de literatura Teologiei Pastorale, ci şi de importantele tratate despre preoţie ale Sfinţilor Părinţi, care s-au tradus de-a lungul vremii şi în limba română[2].

Întreaga opţiune bibliografică ne pregăteşte spre înţelegerea locului şi rostului preotului de-a lungul timpului. Ea este baza la care se poate face referire când analizăm poziţia preotului în context contemporan.

Lamartine, în „Les devoirs sociales du clerge”, exprimă în cuvinte puţine chipul păstorului de suflete. Atât de expresivă a rămas imaginea preotului, încât multe tratate de pastorală au introdus acel text pentru a fi încă o dată convingători: „În fiecare parohie este un om care e al tuturor, care e chemat ca martor, ca sfătuitor şi ca sfinţitor în cele mai solemne acte ale vieţii omeneşti. Un om fără de care nici nu ne naştem, nici nu murim, care te primeşte de la sânul mamei şi nu te părăseşte decât la groapă; care binecuvântează sau sfinţeşte leagănul, patul conjugal, năsălia morţii şi coşciugul, un om pe care copilaşii se obişnuiesc să-l iubească şi să se teamă fireşte de el; un om pe care necunoscuţii îl numesc părinte; un om înaintea căruia creştinii îşi duc mărturisirile lor cele mai grele, lacrimile cele mai secrete; un om care, prin rostul lui, e mângâietorul tuturor durerilor omeneşti, care vede bătând la uşa sa şi pe sărac, şi pe bogat: cel bogat ca să-şi lase discret milostenia, cel sărac ca să primească fără să se ruşineze; un om care, nefiind de nici un rang social, ţine deopotrivă de toate clasele; ...în sfârşit, un om care ştie toate, care are dreptul să spună tot şi al cărui cuvânt cade de sus asupra minţii şi inimii omului, prin autoritatea dumnezeieştii lui misiuni. Acest om este preotul”[3].

La o analiză atentă a textului putem observa universalitatea definiţiei preotului şi, în acelaşi timp, actualitatea ei. Desigur, se pot nuanţa anumite stări, dar, în esenţă, mesajul este cât se poate de semnificativ şi complet.

Aşa precum creştinul trebuie să fie conştient de acest „rost” al preotului, preotul trebuie să facă dovada că şi-a înţeles chemarea şi că e responsabil de „turma” ce i-a fost încredinţată. El este om învestit cu putere cerească, să împace cerul cu pământul şi pe om cu Dumnezeu. El este din lume, dintre oameni, dar trebuie să se deosebească de oameni în multe privinţe, fără a se distanţa de ei.

Greutatea cuvântului său în faţa oamenilor trebuie să fie rezultatul unei vieţi cumpătate, a unor cunoştinţe temeinice de teologie pe care le probează prin faptele sale. Autoritatea preotului în context contemporan nu mai ţine atât de mult de „datul natural” al hirotoniei, ci şi de studiu, prin dăruire faţă de semenul său, pe care îl priveşte prin ochii samarineanului milostiv.

Nu cred să afirm o noutate când spun că societatea postmodernă, pe care o trăim, a pierdut contactul cu Dumnezeu, secularizându-se. Semnalul de alarmă pe care îl trage Fericitul Augustin ne priveşte pe toţi: „Dacă nu eşti duhovnicesc până în adâncul fiinţei tale trupeşti, eşti trupesc până în adâncul fiinţei tale duhovniceşti”.

Preotul e chemat să descopere credinciosului duhovnicescul, misticul, contemplativul din el şi să-l proiecteze pe calea către Împărăţie printr-un efort continuu, ce nu ţine de timp, ci de atitudine.

Dar cum poţi realiza această lucrare când observi în jurul tău o indiferenţă, cel puţin neliniştitoare? Părintele Cleopa ar spune sigur: prin rugăciune şi răbdare. Acestora li se adaugă, în mod esenţial, puterea ta de a capta pe cei din jur prin prezenţă şi încredere.

Nu cred că preotul trebuie să coboare din amvon în mijlocul credincioşilor, ci să simtă responsabilitatea amvonului în orice dialog cu credincioşii. Condiţia de bază, în acest caz, este legată de modul în care preotul gândeşte exprimarea Cuvântului lui Dumnezeu, a Veştii celei bune, către credincioşii săi.

De cele mai multe ori se simte lipsa de pregătire şi de interes a preotului pentru predică. Există, din păcate, chiar zone geografice, în ţară, unde preotul nici nu mai explică pericopa evanghelică.

În Ardeal, datorită influenţelor protestante, predica este la fel de importantă ca şi Sfânta Liturghie. Parcă nu e completă slujba fără predică.

Dacă înţelepciunea populară a fixat drept normă, în cunoaşterea omului, „vorba şi portul”, să înţelegem că nici preotul nu este lipsit de acelaşi criteriu de analiză. Cu siguranţă, analiza credincioşilor este mult mai „acrivistă”, în acest sens.

Contextul contemporan aduce în perspectiva preotului ortodox român o nouă provocare, căreia generaţiile anterioare de preoţi nu i-au fost supuşi.

Diversitatea opţiunilor mass-media şi noile mişcări, mai mult sau mai puţin religioase, au scos preotul din „starea patriarhală” în care putea avea confortul de a se exprima „ex catedra”. Acum el e chemat mai mult ca oricând să fie prezent peste tot: în şcoală, în armată, în penitenciar, în fabrici şi chiar în Parlament.

E greşit să credem că ne putem mulţumi cu bisericile pline. Trebuie să fim conştienţi că nici jumătate din cei declaraţi ortodocşi nu sunt prezenţi în biserici, din motive mai mult sau mai puţin practice.

Parohiile au început să devină mici centre cosmopolite în care sincretismul religios a ajuns la modă. Preotul nu mai este centrul şi sufletul parohiei. El devine încet-încet un administrator al Sfintelor Taine fără a mai fi ancorat la tensiunea interioară a credincioşilor săi.

Modul în care dobândeşte încrederea credincioşilor ţine de atuurile personale, de harisma prezenţei sale şi de convingerile pe care le mărturiseşte prin atitudine.

Trebuie înţeles că adevăratele întoarceri la credinţă nu se săvârşesc în biserică. Ea le consfinţeşte şi le dă puterea harului Duhului Sfânt prin Sfintele Taine, dar convertirile se desfăşoară „cu timp şi fără timp” prin dialoguri duhovniceşti, ce încearcă să deschidă perspectiva spaţiului sacru.

Preotul zilelor noastre trebuie să facă dovada unei pregătiri continue pentru a putea face faţă noilor provocări contemporane cărora trebuie să le găsească răspuns. Astfel, el se înscrie pe linia Sfinţilor Părinţi care au fost profund ancoraţi în societatea vremii lor, încercând să găsească soluţii pragmatice noilor provocări[4].

Eşti absolut bulversat de multitudinea mişcărilor New-Age[5], de campaniile scandaloase ce vorbesc mai mult despre animale decât despre oameni sau de acutizarea fenomenelor de violenţă, prostituţie, droguri etc.

Acestea toate nu vorbesc decât despre marea nevoie de Dumnezeu din viaţa oamenilor. S-a pierdut dimensiunea liturgică a existenţei şi omul se complace într-o credinţă rudimentară ce nu mai ţine de un dat doctrinar, ci este trăită la nivelul propriilor percepţii.

Preotul zilelor noastre nu mai este ajutat de „cuminţenia” credincioşilor. Agresivitatea societăţii şi-a pus amprenta pe credinciosul contemporan. El nu mai este expresia bisericii din interior, ci invers, se „acomodează” cu biserica din exterior spre interior. El nu-şi mai trăieşte sentimentul religios în cuminţenia şi curăţenia unei credinţe regăsite în sufletul familiei, ci este nevoit să o caute acomodându-se într-un cult pe care nu totdeauna îl înţelege şi îi exprimă nevoile.

Cred că, mai mult decât oricând, preotul este chemat să-şi exercite calitatea sa fundamentală de părinte duhovnicesc, este „martor, sfătuitor şi sfinţitor” în cele duhovniceşti. Iar credincioşii trebuie educaţi să înţeleagă sensul profund al preoţiei sacramentale, ce nu e un „moft” clerical sau o invenţie a preoţilor, ci e „arvuna” noastră de călăuzire către Împărăţia lui Dumnezeu.

Sfântul Ioan Gură de Aur încearcă să explice, în tratatul său „Despre Preoţie”, acest lucru: „Dacă nu poţi intra în Împărăţia cerurilor, de nu te naşti din nou, din apă şi Duh (Ioan 3, 5), dacă pierzi viaţa veşnică, de nu mănânci trupul Domnului şi nu bei sângele Lui (Ioan 6, 54), iar dacă toate acestea nu se săvârşesc altfel decât numai prin mâinile acelea sfinte ale preoţilor, atunci cum vei putea, fără preoţi, să scapi de focul gheenei sau să dobândeşti cununile cele pregătite?”[6].

Părinţii noştri – spune acelaşi Sf. Ioan – ne nasc pentru viaţa de acum, preoţii, pentru viaţa viitoare; unii nu ne pot apăra nici de moartea aceasta trupească şi nici nu pot îndepărta bolile ce vin peste noi; ceilalţi, de multe ori, au mântuit chiar suflete bolnave şi pe cale de a muri, pentru că nu le-au lăsat să cadă în păcate, nu numai cu ajutorul învăţăturilor şi al sfaturilor, ci şi cu ajutorul rugăciunilor[7].

Astfel putem înţelege realitatea preoţiei, dacă o raportăm la necesitatea dobândirii mântuirii şi, implicit, a Împărăţiei lui Dumnezeu.

---

[1] Vezi Episcop Dr. Vasile Coman, „Locul şi rostul preotului în parohie”, în rev. *M.A.*, nr. 7-9, 1981, p. 479 şi urm. El însuşi a scris o bogată literatură de specialitate pe această temă.

[2] Vezi *Didahia celor 12 apostoli*. Epistola către Corinteni a Sf. Clement Romanul, Epistolele Sf. Ignatie Teoforul, Epistola Sf. Policarp al Smirnei către Efeseni, ca să nu mai amintim despre celebrele tratate *Despre preoţie* ale Sf. Ioan Gură de Aur, Grigorie de Nazianz sau Sf. Efrem Sirul.

[3] Lamartine, *Les devoirs sociale du clerge*, cit. în trad. rom. de C.D. Mugur, *Florile*, Buc., 1982, p. 84-85; cf. E. Branişte: *Curs de pastorală*, manuscris, apud Ep. Vasile Coman, *Locul...*, p. 479.

[4] Vezi Sf. Vasile cel Mare, Ioan Gură de Aur, Ambrozie, Atanasie, Grigorie Teologul etc.

[5] Vezi o listă substanţială alcătuită de Danion Vasile în cartea *Dărâmarea idolilor. Apostazia „New-Age”*, Ed. Credinţa noastră, Bucureşti, 2001, p. 82-85.

[6] Vezi Sf. Ioan Gură de Aur, *Despre Preoţie*, trad. Pr. Dumitru Fecioru, EIBMBOR, Bucureşti, 1998, p. 66; ca recomandare e bine-venită citirea în întregime a tratatului şi nu doar ca pe o lectură obişnuită, ci cred că ar trebui recitită de câte ori îţi poţi face timp.

[7] *Ibidem*, p. 67.

„Duhovnicul te poartă pe braţe” (II)

Interviu cu ÎPS Dr. Laurenţiu Streza, Mitropolitul Ardealului

(urmare din p. 1)

ne protejăm trupul, pentru că el este lăcaş al sufletului, iar sufletul e de origine divină, e suflare a lui Dumnezeu, şi însăşi viaţa noastră este un dar de la Cel de Sus. Haina aceasta pe care o reprimim, prin întoarcere, este tocmai ajutorul ocrotitor oferit de Dumnezeu, pentru ca noi să fim apăraţi de toate ispitele care vin asupra noastră, odată ce ne-am hotărât să urmăm calea lui Hristos.

Asemenea fiului revenit acasă, primim şi noi *încălţăminte nouă*, în locul celei distruse de păcat, pentru ca să mergem pe calea mântuirii. Primirea încălţămintei reprezintă angajarea noastră în noua acţiune de împlinire a faptelor bune, de câştigare a virtuţilor mântuitoare, care să compenseze, să împlinească perioada în care am stat în fapte rele, când am fost depărtaţi de Dumnezeu.

Împăcarea noastră cu Dumnezeu, prin Taina Pocăinţei, este un act deplin, iar semnul reconcilierii şi al iubirii divine nemărginite este oferirea *inelului*: *I-a dat inel în dreapta lui...* (*Lc* 15, 22). Totul culminează apoi prin masa bogată, care este *Cina Euharistică*, şansa vieţii noastre, spre dobândirea mântuirii.

Întoarcerea noastră din exilul păcatului trebuie să fie completă – pentru că noi ne oprim uneori pe parcursul drumului –, pentru a ne putea bucura de rezultatele finale, de efectul sacramental deplin. Pentru că scopul mărturisirii păcatelor este cel al pregătirii întâlnirii noastre cu Hristos, prin Trupul şi Sângele Său euharistic. Noi suntem obligaţi să ne primenim în fiecare zi; nu o dată, ci ori de câte ori este nevoie. Când ne pregătim, când ne spălăm şi ne îmbrăcăm în veşminte frumoase, nu ne îmbrăcăm doar de dragul de a fi îmbrăcaţi, ci cu un scop bine determinat: de a ne întâlni cu cineva sau de a fi agreabili, plăcuţi de cei între care stăm, pentru că altfel ne-am izola, tocmai prin neglijenţa noastră. Dacă ne pregătim pentru cea mai înaltă întâlnire cu Hristos Mântuitorul, mărturisindu-ne starea de păcătoşenie şi dorinţa de îndreptare şi cerem ajutorul Lui, întorcându-ne spre Părintele cel Ceresc, dar, mai ales, împlinindu-ne canonul, vom primi şi haina, şi încălţămintea, şi inelul comuniunii şi, mai ales, un loc la masa Împărăţiei.

Deci, dacă separăm spovedania şi nu o legăm direct de Împărtăşanie, drumul parcurs este doar la jumătate. Şi e prima jumătate, care nu atrage după sine foarte mari rezultate, pentru că ne putem întoarce foarte uşor înapoi, crezând că, de fapt, e suficient să spunem Domnului că am greşit şi El ne iartă. Dacă fiul risipitor ar fi dat doar un semn tatălui său, i-ar fi trimis o veste de genul: *„Iartă-mă, că îmi pare rău pentru ce am făcut!”*, însă el rămânea tot acolo şi suferea mai departe, nu ar mai fi avut loc nicicum întâlnirea minunată cu tatăl care-l aştepta şi nici repunerea sa în drepturile de fiu. Păcatul produce suferinţă şi durere în viaţa omului, iar acesta caută alinare în altă plăcere, care aduce o mai mare durere şi totul se continuă întrun lanţ al slăbiciunilor. Întâi de toate, prima suferinţă apăsătoare a sufletului este *mustrarea conştiinţei*. Prin abuzul pe care îl facem noi în săvârşirea păcatelor, atragem suferinţe şi asupra trupului nostru. Patimile şi plăcerile simţurilor nestăpânite, mai ales cele care creează obişnuinţă şi chiar dependenţă pentru om, sunt ca o agresiune şi asupra trupului, foarte greu de suportat. Beţia, ca patimă, poate duce la boli digestive şi hepatice, unele chiar mortale. Pruncuciderea sau avortul aduce după sine femeilor boala incurabilă a cancerului. Păcatul desfrânării şi al necurăţiei, pe lângă bolile pe care le generează, atrage şi pedeapsa lui Dumnezeu, printr-o boală incurabilă, numită Sida, care se transmite numai prin sânge şi prin relaţii spurcate şi pervertite. Aceasta ar trebui să dea de gândit tuturor. Că, iată, doar prin atingere spurcată şi prin sânge se transmite boala morţii. Dumnezeu ne trimite semne! Nu le prea înţelegem noi. În momentul în care noi ţinem la suflet trebuie să ţinem şi la trup – pentru că e o poruncă a Bisericii de a ne îngriji de trup –, şi îl îngrijim pentru că trupul este templu al Duhului Sfânt (cf. *1 Co* 6, 19).

Să revenim la terapie...

Spovedania are două elemente componente. Întâi este mărturisirea păcatelor, ca o descărcare pe care o face penitentul în faţa lui Hristos, prin mijlocirea sau cu sprijinul duhovnicului. De aceea, duhovnicul călăuzeşte, îndreaptă şi adaugă câte o întrebare, pentru ca penitentul să poată descărca absolut tot. Duhovnicul, ca părinte spiritual, reţine sau constată cauza păcatelor săvârşite, pentru îndreptarea păcătosului. Dacă nu ai ajuns la cauză şi nu ai îndepărtat motivele care au dus la săvârşirea păcatului, dacă nu sunt eliminate aceste cauze, păcatul se va repeta. De aceea, terapia se îndreaptă asupra stării şi a slăbiciunilor care cauzează păcatul. Dacă omul este tulburat, răutăcios, se manifestă foarte brutal cu cineva, acolo trebuie îndreptată răutatea acestuia şi călăuzit spre porunca iubirii faţă de

semenul său. Dacă viaţa penitentului este îndreptată spre împlinirea plăcerilor trupeşti, senzuale, lui îi sunt acordate, ca terapie, postul şi rugăciunea. Dacă cel ce se luptă cu patimi de genul acesta reuşeşte să guste din smerenia dulce a postului, şi trupul său va fi ajutat. Noi nu ne dăm seama cât de mult pierdem când irosim fără rost acest potenţial fantastic de energie, de iubire! De exemplu, soţii care nu îşi respectă fidelitatea, nu îşi respectă sfinţenia căminului şi „sar gardul”, îşi consumă din potenţialul iubirii care îi uneşte, şi atunci se răceşte relaţia dintre ei. În loc să îşi îndrepte atenţia spre familie, spre naşterea de prunci, spre comuniunea aceasta realizată în casa lor, din cauza unor porniri lăuntrice şi a unor ocazii întâmplătoare sau create anume, se pierde, prin păcat, o forţă extraordinară pe care ne-a lăsat-o Dumnezeu în noi. Noi suntem după chipul Treimii. Sf. Treime e iubirea deplină între Tatăl, Fiul şi Duhul Sfânt. Iar iubirea aceasta o avem şi noi ca dar. Nu e o calitate a noastră, o însuşire pe care o avem datorită vrednicie noastre. Noi nu suntem iubitori pentru că vrem noi să fim. Există în fiinţa umană şi acea lege morală naturală, însă ea e mai mult justiţiară: *Fă binele şi fereşte-te de rău!* Însă e o lege egoistă, limitată la dorinţa de a-ţi fi ţie bine. Însă legea iubirii divine include şi pe vrăjmaşi. Este cea mai grea împlinire, însă e împlinirea care duce la desăvârşire.

O întrebare via Nae Ionescu, reiterată extrem de mult în contemporaneitate: Nu ne e suficient să ne punem epitrahilul conştiinţei, să recunoaştem ce am greşit şi apoi să mergem mai departe, de la punctul acesta? De ce avem nevoie neapărat de preot, de duhovnic?

Dacă ne gândim la judecătorul pe care Dumnezeu ni l-a lăsat în noi, care este *conştiinţa*, şi spunem că e suficientă propria judecată şi nu ne raportăm niciodată la Dumnezeul cel Drept şi Sfânt, cel Iubitor, însă iubitor cu dreptate, ajungem să ne pervertim conştiinţa. Conştiinţa este foarte maleabilă, în funcţie de interesul nostru. Dacă o rupem de legătura ei cu Dumnezeu, nu mai este glasul Lui în noi, ci devine o simplă declaraţie a unei vinovăţii scuzabile. Să ne imaginăm ce s-ar întâmpla dacă toţi cei prinşi într-o vinovăţie vin în faţa instanţei şi îşi recunosc vina, formal, însă fără nici-o hotărâre de îndreptare, fără nici o garanţie a reparării greşelii. Şi se duc mai departe, recidivând în păcatul lor. Şi se întorc: *Am greşit iar*. Repetând un formalism nefolositor, ne înşelăm pe noi înşine. Pentru că e foarte grav să nu ne pară rău când facem un păcat. Dacă nu avem mustrare de conştiinţă pentru păcatul săvârşit, atunci suntem foarte îndepărtaţi de Dumnezeu. Dacă ne izolăm şi credem că ne suntem suficienţi nouă înşine, atunci conştiinţa noastră nu mai e deplină în manifestarea ei. Avem nevoie de un observator, de cineva care vine şi mă vede oriunde, de o sancţiune exterioară. Instanţele civile, indiferent care ar fi ele, nu pot pătrunde în intimitatea mea. Nu ştiu şi nu pot să judece lăuntrul meu. Dacă eu, în casa mea, fac ceva şi nu e cunoscută fapta mea – poate fi chiar o atrocitate acea faptă! –, eu pot ocoli legea civilă sau penală. Asta nu înseamnă însă că sunt virtuos; eşti virtuos atunci când împlineşti toate poruncile. Însă, orice lege, fie ea şi omenească, are o *sancţiune divină*. Există o istorioară foarte sugestivă, când un părinte şi-a luat cu sine copilul, seara, cu căruţa, să fure din câmp ceva. Şi mergând, noaptea, pe furiş, el privea într-o parte şi într-alta. Şi copilul l-a întrebat: *Tată, de ce te tot uiţi aşa, speriat, de jur-împrejur?* Şi a răspuns tatăl: *Să nu ne vadă nimeni*. Iar atunci copilul a spus: *Tată, ai uitat să te uiţi şi în Sus, spre Cer. Pentru că de Acolo ne vede Dumnezeu*. Deci, dacă noi nu ne raportăm la Dumnezeu şi nu avem conştiinţa că Dumnezeu ne vede oriunde ne-am afla şi că El este acolo nu să ne judece, ci să ne ajute, pentru că de aceea ne iartă, atunci avem o conştiinţă pervertită. Tatăl nu l-a judecat pe fiul risipitor. Nu i-a zis: *Nemernicule, ce-ai făcut? Ai vândut toată averea!*, ci s-a bucurat de întoarcerea lui. Judecata oricum va veni. Dacă fiul risipitor rămânea departe de tatăl său şi nu se întorcea, era condamnat şi murea în păcat.

Cum se dobândeşte duhovnicia, calitatea aceasta de a şti să gestionezi problemele penitentului? Cât din capacitatea aceasta de a fi un duhovnic bun e dar al lui Dumnezeu şi cât e lucrul cu tine însuţi, ca preot?

Duhovnicia este, într-adevăr, *un dar de la Dumnezeu*. Ea se bazează pe *vocaţia* fiecărei persoane, întărită de harul divin în Taina Hirotoniei, şi acordată prin ierurgia aceasta, numită rânduiala duhovniciei. Calitatea de părinte spiritual nu ţine doar de faptul ca mărturisirea, în sine, să fie corectă şi completă, adică mai mult de partea canonică a actului duhovnicesc. În Ortodoxie păcatul e văzut ca o faptă pe care trebuie să o îndreptăm, înainte de a o pedepsi. De fapt, canonisirea în sine este o mică pedeapsă, un început, o ispăşire a vinovăţiei pe care o ai ca urmare a păcatului săvârşit. Însă dacă lucrurile se rezumă doar la partea aceasta, atunci spovedania devine ca „o maşină de iertat păcate”. Ne mărturisim păcatul, iar preotul ne spune: *Dumnezeu să vă ierte!* Iar noi adăugăm: *Nu mai fac, părinte!*, şi, mecanic, s-a consumat totul.

Preotul duhovnic îşi asumă o mare răspundere în momentul în care primeşte un penitent, ca fiu duhovnicesc. *El trebuie să îl poarte pe cel care se întoarce pe braţe, în inima şi în rugăciunile sale.* Acesta e un lucru esenţial. Duhovnicul te poartă pe braţe, se roagă pentru tine, plânge pentru tine, se coboară cu tine în iad, ca să te scoată de acolo! Acesta e duhovnicul!

PRIMUL SIMPOZION
al doctoranzilor în teologie de la Sibiu

Problemele actuale la care teologia ortodoxă trebuie să răspundă au fost dezbătute la Simpozionul „Provocări şi cerinţe actuale în teologia ortodoxă", o manifestare academică organizată la data de 14 iunie, de doctoranzii Facultăţii de Teologie Ortodoxă „Andrei Şaguna" din Sibiu.

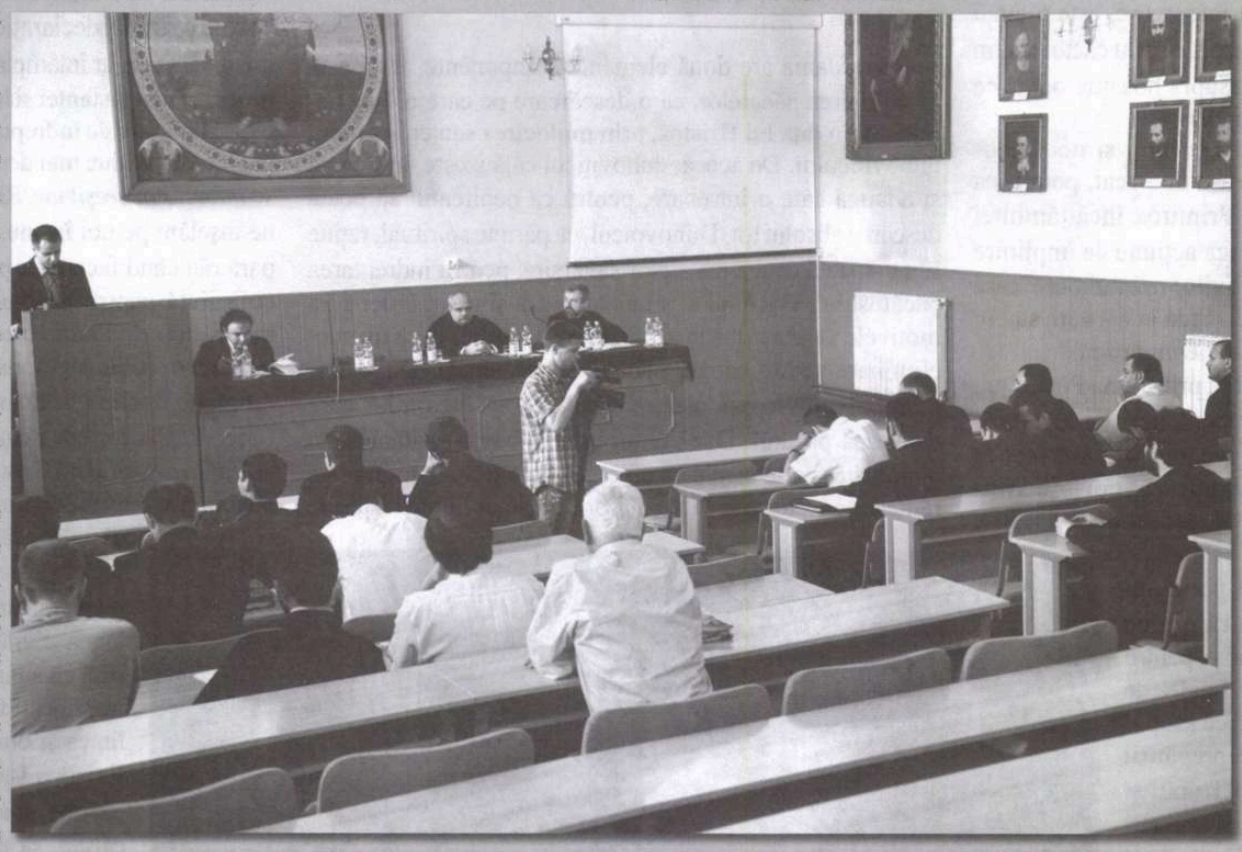

Simpozionul a fost precedat de o slujbă de mulţumire, oficiată de un sobor de preoţi în capela facultăţii, în prezenţa Înaltpreasfinţitului Părinte Laurenţiu, Mitropolitul Ardealului. Întâlnirea, în premieră, a doctoranzilor de la Sibiu a fost salutată de IPS Mitropolit Laurenţiu, care i-a îndemnat la maximă seriozitate în munca lor de cercetare.

„O cercetare ştiinţifică are o valoare deosebită şi este un act de înaltă pregătire teologică şi de un devotament total. Cercetătorul trebuie să fie implicat în lucrarea sa, pe care trebuie să o realizeze în profunzime, nu doar la suprafaţă. Toate se fac sub îndrumarea profesorilor, de la care învăţaţi foarte mult. După ce veţi primi titlul de doctor în teologie, sperăm că veţi continua lucrarea de cercetare", a subliniat IPS Mitropolit Laurenţiu.

Au urmat lucrările simpozionului, la care fiecare doctorand a prezentat un referat din perspectiva disciplinei teologice în care îşi aprofundează cercetarea ştiinţifică. Din prezidiu au făcut parte profesorii îndrumători de la facultatea sibiană: pr. prof. univ. dr. Aurel Pavel, decanul facultăţii şi profesor de Misiologie şi Ecumenism, arhid. prof. univ. dr. Ioan Ică jr, profesor de Spiritualitate Ortodoxă, pr. prof. univ. dr. Nicolae Chifăr, profesor de Istoria Bisericii Universale, pr. prof. univ. dr. Vasile Mihoc, profesor de Noul Testament, şi pr. prof. univ. dr. Vasile Grăjdian, profesor de Muzică. La o parte dintre lucrări a participat şi IPS Mitropolit Laurenţiu, profesor şi îndrumător de doctorat în domeniul Teologiei Liturgice.

Cei 25 de doctoranzi au abordat diverse subiecte de actualitate, cum ar fi: răspândirea Islamului în Europa, relaţiile dintre Biserica Anglicană şi Biserica Ortodoxă, cântarea în biserică, rugăciunea, spovedania şi împărtăşania, secte neoprotestante sau temeiurile teologice pentru ecologie. Majoritatea referatelor au fost însoţite de discuţii, comentarii, întrebări şi critici, încât simpozionul s-a dovedit a fi o manifestare de înaltă ţinută academică.

„Prezentările au fost interesante şi au abordat diferite subiecte de teologie, arătând şi preocupările de cercetare ale doctoranzilor noştri.În acelaşi timp, profesorii îndrumători au contribuit la acest simpozion prin sfaturile oferite fiecărui doctorand şi completările la cele prezentate. Ne-a bucurat interesul doctoranzilor noştri pentru această întâlnire, organizată în premieră la Sibiu şi considerăm că a fost o reuşită", a afirmat părintele decan Aurel Pavel.

La final, s-a hotărât ca în fiecare semestru, şcoala doctorală de la Sibiu să organizeze un astfel de simpozion, la care doctoranzii să aibă posibilitatea să-şi prezinte şi stadiul tezelor de doctorat. Următoarea manifestare va avea loc în luna noiembrie din acest an.

Drd. Ştefan MĂRCULEŢ

SIMPOZION INTERNAŢIONAL DE MISIOLOGIE, LA SIBIU

Facultatea de Teologie Ortodoxă „Sfântul Andrei Şaguna" din Sibiu a găzduit în 11 şi 12 iunie, Simpozionul internaţional „A face misiune după modelul lui Hristos: specificul Ortodoxiei şi Ecumenismul de azi". Au fost prezenţi la Sibiu profesori de Misiologie de la Facultăţile de Teologie din ţară şi din străinătate, precum şi teologi de diferite confesiuni, implicaţi în mişcarea ecumenică.

Manifestarea a fost un bun prilej de a dezbate şi prezenta actualele provocări la nivel mondial pe care Bisericile creştine le întâmpină în lucrarea lor pastoral-misionară şi de a evidenţia viziunea ortodoxă asupra cerinţelor misionare în lumea secolului al XXI-lea. Simpozionul s-a bucurat de prezenţa unor personalităţi din mediul ortodox teologic şi eclesial, cum ar fi: Înaltpreasfinţitul Laurenţiu, Mitropolitul Ardealului, Înaltpreasfinţitul Mitropolit Nifon, Arhiepiscopul Târgovişte, pr. Fadi George de la Universitatea din Balamand-Liban, pr. prof. univ. dr. Aurel Pavel, decanul facultăţii gazdă şi mulţi alţi profesori de teologie ortodoxă din ţară.

O slujbă de Tedeum, oficiată de un sobor de preoţi în capela facultăţii sibiene, a precedat deschiderea lucrărilor, iar prelegerea inaugurală a aparţinut rev. dr. Jooseop Keum, directorul Comisiei pentru Misiune Mondială şi Evanghelism din cadrul Consiliului Mondial al Bisericilor (CMB) din Geneva, Elveţia. Însoţit de pr. lect. dr. Daniel Buda, secretar executiv pentru relaţii interbisericeşti şi ecumenice la CMB, rev. Jooseop Keum a susţinut prelegerea în Aula „Mitropolit Ioan Meţianu" a Facultăţii de Teologie din Sibiu, unde au participat cadre didactice, studenţi şi invitaţi. Lucrarea prezentată s-a intitulat „Împreună spre viaţă: misiune şi evanghelism într-un context în schimbare" şi a sintetizat istoria de mai bine de un secol a mişcării ecumenice, în cadrul căreia organizaţiile de misiune şi evanghelism au un rol covârşitor.

„Tezaur autentic"

Lucrările simpozionului au continuat, apoi, într-un cadru restrâns, în Sala profesorală din cadrul facultăţii sibiene. A doua prelegere a aparţinut IPS Mitropolit Nifon şi s-a intitulat „Dialog şi misiune ortodoxă în contemporaneitate", o bogată prezentare a teologiei misionare actuale, dar şi un ferm răspuns ortodox la întrebările ridicate în privinţa rolului pe care îl au Bisericile în lumea actuală.

„Perspectiva misionară fundamentată pe statutul Ortodoxiei înseamnă o realitate profundă şi integrală de tezaur autentic, al credinţei apostolice. Caracterul ei dinamic este oferit de experienţa istorică, o forţă spirituală ce are ceva major de spus lumii şi care poate oferi soluţii sigure lumii de astăzi, căci puterea vine de la Hristos, Fiul lui Dumnezeu cel răstignit şi înviat", a subliniat IPS Mitropolit Nifon.

Au mai susţinut referate la Sibiu şi alţi profesori de teologie şi preoţi din ţară şi străinătate. Amintim pe: pr. prof. dr. Ioan Tulcan, decanul Facultăţii de Teologie Ortodoxă „Ilarion V. Felea" din Arad, prot. lect. dr. Teofan Mada de la aceeaşi facultate, K.M George de la Universitatea din Kerala-India, pr. lect. dr. Radu Mureşan şi pr. lect. dr. David Pestroiu de la Facultatea de Teologie Ortodoxă „Justinian Patriarhul" din Bucureşti, conf. dr. Darko Djoko, de la Facultatea de Teologie Ortodoxă din Sarajevo, Bosnia-Herţegovina şi mulţi alţii.

CUVIOSUL IOSIF ISIHASTUL († 1959), 115 ani de la naşterea sa – un răspuns filocalic contemporan la provocările şi cerinţele actuale în teologia ortodoxă

Într-un interviu despre *Noua sinteză monastică athonită. Monahismul athonit astăzi*, ieromonahul Macarie Simonopetritul identifica 3 factori principali ce au dus la *reînvierea* din anii '70 ai secolului trecut a monahismului athonit. Văzută *ca o minune a Maicii Domnului, ... mai ales că între anii 1963 şi 1968 se considera că monahismul nu mai are niciun viitor – în Grecia şi în Ortodoxie în general – şi că „ar trebui găsite acum noi forme de spiritualitate"*, din punct de vedere *uman*, vieţuirea monahală athonită contemporană este rezultatul *reluării studiilor patristice* (ca *mişcare de fond*), *al prezenţei în Sfântul Munte a unor părinţi duhovniceşti şi oameni ai lui Dumnezeu cu experienţa rugăciunii şi a vieţii ascetice* (dintre care cea mai de seamă a fost cea a Părintelui Iosif Isihastul care, *fără măcar să aibă un adevărat îndrumător, a regăsit din propria-i experienţă firul tradiţiei isihaste*), al venirii pe Sfântul Munte a unor *comunităţi de monahi care se formaseră deja în exteriorul Muntelui Athos, în alte mănăstiri,* şi care, având adesea o solidă formaţie intelectuală, voiau să regăsească în practică aceste izvoare ale tradiţiei monastice.

Influenţa Cuviosului Gheron Iosif Isihastul este descrisă de ieromonahul athonit drept o *lucrare de providenţă a lui* Dumnezeu, totul petrecându-se *într-o manieră cu totul spontană, fără niciun fel de program*, prin ucenicii săi (puţini la număr), care *s-au risipit în tot Sfântul Munte, adunând în jurul lor un număr de ucenici şi, încetul cu încetul, au creat comunităţi care au devenit mănăstiri, intrând în mănăstiri cenobitice.*

Viaţa şi învăţăturile sale au ajuns a fi cunoscute mai ales în mediul monahal ortodox, bucurându-se însă de o receptare puternică şi în viaţa laică.

Prin intermediul traducerilor făcute începând cu deceniul al IX-lea al secolului trecut, şi creştinii ortodocşi români au intrat în contact cu viaţa şi învăţătura renumitului Stareţ[1].

Cuviosul Iosif Isihastul s-a născut în anul 1897[2] în satul Levskes din Paros, o insulă din cadrul Arhipelagului Ciclade-lor. Mama sa se numea Maria (născută Rangusi), iar tatăl său a fost Gheorghe Kottis (al doilea soţ al mamei sale), un ţăran neînvăţat. A fost al şaselea copil al familiei, greu încercată prin pierderea primilor trei şi prin moartea tatălui în 1907 (avea doar 40 ani).

În 1904 începe şcoala, sub îndrumarea Sofiei Kandiotis (mama mitropolitului Augustin al Florinei, † 2010), *fiind foarte isteţ... întotdeauna era premiant.* Este nevoit să întrerupă studiile imediat după terminarea clasei a patra primare datorită morţii tatălui său, pentru a putea astfel să îşi ajute mama şi fraţii rămaşi în viaţă. Fiind o perioadă de mare sărăcie, în 1914 este trimis de mama sa, împreună cu fratele său mai mic, Leonard, la Atena, pentru a găsi ceva de lucru. Fiind sătul de *atâta sărăcie şi mizerie*, tânărul Francisc şi-a dorit ori să se îmbogăţească, ori să moară. A lucrat la minele din Lavrio (orăşel din sud-estul provinciei Attica, Grecia), apoi ca bucătar şi brutar în casele boiereşti din Pireu. În 1915 s-a înrolat, făcând stagiul militar timp de 2 ani la Marină, apoi, dovedind calităţi de bun negustor a reuşit să strângă o avere însemnată, fapt pentru care mătuşa sa Alexandra l-a logodit. Cununia nu a mai avut loc din pricina schimbărilor survenite în viaţa lui Francisc, fiind atras spre monahism printr-un vis, şi datorită cărţilor pe care le descoperise.

În 1921 intră în Sfântul Munte, acesta fiind de curând eliberat de sub ocupaţia turcă. A căutat de la început (şi mulţi ani de atunci încolo) un povăţuitor neînşelat în lucrarea rugăciunii inimii. Şi-a dat repede seama că realitatea găsită în Sfântul Munte la începutul secolului XX era cu mult diferită de cea aşteptată, întrucât *adevăraţii povăţuitori ai lucrării minţii se împuţinau din ce în ce mai mult*; majoritatea părinţilor atoniţi din acea vreme *se limitau la slujbele tipiconale, dând o deosebită importanţă lucrului de mână,* putând astfel *să înveţe pe alţii numai cu cuvântul „din cărţi", dar puţini erau cei pregătiţi să-şi dea şi viaţa pentru adeverirea Evangheliei.* Acea persoană avea să nu o găsească niciodată, majoritatea părinţilor îmbunătăţiţi fiind la apusul vieţii lor pământeşti, astfel că a fost toată viaţa sa un teodidact.

A ascultat de sfaturile date de mai mulţi părinţi atoniţi, de la care a avut mult folos, mai ales de la Stareţul Daniil de la Katunakia († 1929, care întreţinea corespondenţă cu Sfântul Nectarie al Pentapolei, † 1920, în obştea căruia a deprins primele noime monahale, şi care i-a rânduit ca împreună nevoitor pe monahul Arsenie, *pentru a nu cădea în înşelare sau în nepăsare, sau ca diavolul să-i facă rău sau să-şi piardă minţile*), Calinic Isihastul (de la care a reţinut importanţa ascultării ca premisă pentru rugăciunea curată), precum şi de la ieroschimonahul Daniil de la Chilia Sfântului Petru Athonitul († 1929) (de la el luând programul de vieţuire ascetică). La scurt timp a primit harisma rugăciunii neîncetate din inimă, la 28 de ani, Francisc fiind tuns schimonah, în peştera Sfântului Atanasie, şi primind numele de Iosif (ca cel al unuia din bătrânii la care intrase în ascultare şi care adormise întru Domnul), iar la 32 de ani devine stareţ, nu înainte de a primi în dar harisma neprihănirii, după un istovitor război cu patima desfrânării care a durat 8 ani. Ca şi Sfântul Siluan Athonitul, a gustat din *cuptorul dumnezeieştii părăsiri* (adică „părăsirea" de către harul Duhului Sfânt a nevoitorului pentru o anumită perioadă de timp, cu scop pedagogic).

S-a nevoit la Schitul Sfântului Vasile timp de 10 ani, aceasta avea să fie perioada cu cele mai mari nevoinţe ascetice, dar şi cea care i-a adus şi cele mai mari biruinţe şi daruri duhovniceşti.

Prin mucenicia sa zilnică de bunăvoie a primit darul de a rămâne neclintit în virtute, dar şi pe acela de a povăţui şi pe alţii în dobândirea lui. A început deci să primească ucenici, dar deşi *îi primea pe toţi cei care doreau... isihia şi viaţa duhovnicească... nimeni nu putea să rămână lângă stareţ dacă nu devenea cu desăvârşire mort pentru această viaţă. Acesta e motivul pentru care obştea nu a devenit niciodată mare*. Ca ucenici direcţi ai stareţului Iosif, şi care au rămas în deplină ascultare faţă de el, îi amintim doar pe (în ordinea întâlnirii lor cu stareţul): părintele Arsenie († 1983), părintele Atanasie († 1983) (fratele după trup al stareţului), ieromonahul Efrem Katunakiotul († 1998), monahul Iosif († 2009), ieromonahul Efrem, ieromonahul Haralambie († 2001). Aceştia au trăit cel mai mult alături de stareţ, alţi monahi sau mireni păstrând ocazional legătura cu el.

Câţiva factori importanţi (clima, greutatea de a-şi procura cele necesare traiului zilnic, nevoinţele ascetice epuizante – fapt ce a dus la înrăutăţirea stării de sănătate atât a stareţului – care avea să fie definitivă –, cât şi a ucenicilor) au schimbat de câteva ori locul de nevoinţă. Astfel, au plecat în ianuarie 1938 de la Schitul Sfântul Vasile la Schitul Sfânta Ana Mică, iar de aici, după 15 ani, în septembrie 1953, la Noul Schit.

Dacă locul s-a schimbat, nu acelaşi lucru s-a întâmplat cu rânduiala lor zilnică. Stareţul spunea: *Concluzia la care am ajuns după atâţia ani şi după atâta nevoinţă este să găsească cineva un povăţuitor duhovnicesc, să facă puţină osteneală trupească, precum căratul celor necesare, şi să ţină o rânduială aspră în privinţa rugăciunii şi înfrânării*, lucru confirmat şi de ucenicii săi: *ne-am păstrat cu acrivie rânduiala noastră, rugăciunea noastră, Liturghiile cele zilnice, mărturisirea gândurilor, acrivia în păstrarea tăcerii*.

Ultima mare încercare pentru stareţ avea să fie pricinuită de bolile sale (antrax şi insuficienţă cardiacă), agravate şi de faptul că nu s-a îngrijit deloc de sănătatea sa, ci şi-a pus nădejdea doar în ajutorul lui Dumnezeu, deşi avea să spună înainte de a muri: *Voiam să mă vindec numai cu credinţa. Acum aflu şi eu că sunt necesare şi medicamentele, şi harul*.

În dimineaţa zilei de 15 august 1959, după obişnuita priveghere de toată noaptea, luând pentru ultima dată *merinde pentru viaţa veşnică*, a adormit întru Domnul în ziua de prăznuire a Adormirii Maicii Domnului, aşa după cum primise înştiinţare că se va întâmpla.

Ucenicii săi aveau să îşi amintească de această zi ca de una în care *simţeam că prăznuim Paştele, Învierea, că ne aflăm în Săptămâna Luminată. Nu exista întristare, ci doar bucurie pascală coborâtă din Cer*.

Prin învăţătura sa, Stareţul Iosif aduce o *dezvoltare prin explicitare* a elementelor vieţuirii duhovniceşti pentru credinciosul contemporan.

Provocarea ultimă şi mereu actuală pentru orice creştin ortodox este îndumnezeirea sa, iar viaţa şi învăţăturile harismaticului Stareţ dovedesc putinţa realizării acesteia în zilele noastre.

Aceste principii, urmate pe tot parcursul vieţuirii sale în Sfântul Munte şi continuate de ucenicii săi şi de obştile întemeiate de aceştia şi de ucenicii lor până în zilele noastre, sunt cele care oferă un răspuns autentic şi pertinent la provocările şi cerinţele actuale în teologia ortodoxă.

El insistă, în primul rând, pe *caracterul hristocentric al vieţii duhovniceşti*, ca punct de plecare în înţelegerea şi trăirea corectă a oricăror elemente de asceză şi de trăire mistică. Deci întreaga luptă a nevoitorului se dă *prin, cu* şi *pentru* Hristos.

Odată clarificată această problemă, Stareţul aşază ca fundament al vieţuirii în Hristos *ascultarea desăvârşită şi fără deosebire faţă de toţi,* pentru că *din aceasta se naşte smerenia. Semn al smereniei sunt lacrimile nemăsurate,* iar *din acestea se naşte rugăciunea neîntreruptă, care se numeşte rugăciune a minţii*.

Apoi cerea ucenicilor săi respectarea cu acrivie a unui *program de vieţuire duhovnicească*. Ca element principal al acestui program identificăm *privegherea* „de toată noaptea", caracterizată de starea de veghe în aşteptarea Mirelui, prin *rugăciune* (*în special rugăciunea „Doamne, Iisuse Hristoase Fiul lui Dumnezeu, miluieşte-mă"*), *meditaţie duhovnicească, metanii, studiu duhovnicesc* (Sfânta Scriptură, în special Noul Testament, dar şi Vieţile Sfinţilor şi scrieri filocalice), care aveau drept scop pregătirea pentru împărtăşirea *constantă cu Trupul şi Sângele Domnului la Sfânta Liturghie* (Cuviosul părinte nedespărţind niciodată viaţa isihastă de cea liturgică).

Întrucât o bună rânduială trupească şi sufletească favorizează păstrarea în limite corecte a nevoilor trupului şi duce la formarea unui caracter puternic, rânduia înfrânare atât la mâncare (nu doar în zilele de post), cât şi la vorbă, auzire şi vedere.

Toate acestea urmăreau luminarea minţii şi sporirea evlaviei şi a dragostei faţă de Dumnezeu şi sfinţii Săi, întărirea, păstrarea şi înmulţirea *râvnei* (un element indispensabil în lupta duhovnicească).

Dacă Gheron Iosif este recunoscut ca unul din factorii decisivi în revitalizarea monahismului contemporan, prin restabilirea caracterului isihast al monahismului chinovit (o sinteză oferită de viaţa centrată pe chilie, cu priveghere, cu rugăciunea lui Iisus şi celelalte elemente expuse anterior, şi cadrul oferit de organizarea monahală chinovitică), acelaşi lucru îl putem constata şi în viaţa mirenilor care, luând contact cu viaţa şi scrierile sale, au reuşit prin intermediul lor să realizeze (parafrazând cuvintele ieromonahului Macarie) *o asimilare a unui duh filocalic, a unui duh de dezvoltare personală... cu Dumnezeu, şi de a utiliza toate celelalte aspecte ale vieţii... pentru a favoriza această dezvoltare personală: viaţa liturgică, lucrul comunitar... ceea ce se are în vedere este dezvoltarea, înflorirea...* în raportul său cu Dumnezeu, şi nu slujirea nevoilor materiale.

Gheron Iosif nu aduce lucruri neapărat noi, ci realizează o *re-actualizare a unor forme tradiţionale*, forme care sunt însă pline de Viaţă.

---

[1] Arhimandritul Efrem Filotheitul, *Stareţul meu Iosif Isihastul*, traducere din limba greacă de Ieroschim. Ştefan Nuţescu, Ed. Evanghelismos, Bucureşti, 2010; Monahul Iosif Vatopedinul, *Cuviosul Iosif Isihastul,* traducere din limba greacă de Ieroschim. Ştefan Nuţescu, Ed. Evanghelismos, Bucureşti, 2009; Monahul Iosif Vatopedinul, *Trăiri ale dumnezeiescului har. O epistolă despre viaţa lui Gheron Iosif Isihastul. Epistole inedite*, traducere din limba greacă de Ierom. Agapie Corbu, Editura Sfântul Nectarie, Arad, 2008; Monahul Iosif Dionisiatul, *Stareţul Haralambie, dascălul rugăciunii minţii*, traducerea din limba greacă de Ieroschim. Ştefan Nuţescu, Ed. Evanghelismos, Bucureşti, 2005; Monahul Iosif Vatopedinul, *Ne vorbeşte părintele Efrem Katunakiotul*, traducere din limba greacă de Ieromonah Evloghie Munteanu, Editura Egumenita, Galaţi, 2004; Gheron Iosif, *Mărturii din viaţa monahală*, traducerea de Pr. Prof. Dr. Constantin Coman, ed. a II-a, Editura Bizantină, Bucuresti, 2003; Monahul Iosif Dionisiatul, *Bătrânul Arsenie Pustnicul (1886-1983), împreună nevoitorul Stareţului Iosif Isihastul*, traducere din limba greacă de Ieroschim. Ştefan Nuţescu, Ed. Evanghelismos, Bucureşti, 2003.

[2] Arhimandritul Efrem Filotheitul, în cartea sa *Stareţul meu Iosif Isihastul*, traducere din limba greacă de Ieroschim. Ştefan Nuţescu, Ed. Evanghelismos, Bucureşti, 2010, p. 17, datează naşterea Stareţului în 1897, la fel şi inscripţia de pe frontispiciul casei natale a Cuviosului, unde stă scris : *Aici s-a născut Gheron Iosif Isihastul (1897-1959)*, a se vedea http://www.agiosarsenios.com/images/Agioi&Gerontes/G.Iosif/1.jpg. Totuşi, pe piatra mormântului său de la Nea Skiti stă scris anul naşterii 1898, http://calindragan.files.wordpress.com/2010/02/interiorul-chiliei-care-adaposteste-mormantul-parintelui-iosif.jpg, iar în volumul Γέροντας Ιωσήφ ο Ησυχαστής, Άγιον Όρος – Φιλοκαλική Εμπειρία, I.M.M. Βατοπαιδιου, Αγιον Ορος, 2007, dedicat Simpozioanelor de la Atena (2004) şi Limassol (2005), părerile sunt împărţite.

Pr. Drd. Cristian GROZA

BOLNIȚA MĂNĂSTIREASCĂ – centru de asistență social-medicală şi duhovnicească (II)

Cât priveşte asistența medicală pe care o desfăşoară aşezămintele de asistență socială înființate pe lângă mănăstiri, avem de la Sf. Sava cel Sfințit îndrumări foarte clare, menționate în Tipiconul Sf. Sava, în care se spune: „Se cuvine egumenului a se sârgui pentru tămăduirea bolnavilor, ori pentru a celor ce viețuiesc în mănăstire, ori poate a celor străini ce vin, cu boli grele şi grabnică (urgentă) tămăduire. Dacă vine cineva, îndată să caute pe cel bolnav şi să-i dea lui sănătate. Iar dacă va începe a nu-l băga în seamă, iastă mare primejdia. Ci să fie negreşit doftoru în mănăstire, dupre cum s-au zis şi să se sârguiască a-i găti lui plastori şi unsori şi altele care se cuvin spre sănătatea acestora şi de la bolniceriu (cel care are ascultare de îngrijirea bolnavilor) a li să da… şi să pună miiare şi să le dea verdețuri uscate, vin, smochine şi câte sunt îndemânatice spre mântuire, şi câți monahi în mănăstire sau mireani cu boli vor fi ținuți, toate verdețurile cele doftoritoare să le dea lor… Iar doftorii tot meşteşugul doftoriei să-l uneltească ca să dea tărie şi sănătate celor ce pătimesc… până ce se va face sănătos… şi împreună cu rugăciunea primind, cu pace întru ale sale să se slobozească”[1].

Reiese clar şi fără echivoc că în bolnițele mănăstireşti îşi găseau sănătatea bolnavii, fie din personalul monahal, fie străini ce veneau cu boli grele şi grabnică (urgentă) tămăduire.

În dezvoltarea bolniței (spitalului mănăstiresc) au mai intervenit şi cruciadele întreprinse de statele din Apusul Europei cu binecuvântarea Papei de la Roma, pentru eliberarea Locurilor Sfinte de sub ocuparea musulmanilor, timp de aproape 200 de ani. Ca în orice război, erau şi vărsări de sânge, şi oameni răniți, care necesitau îngrijire medicală. Acest lucru a necesitat înființarea lazaretelor de campanie (un fel de spital de campanie, care însoțea armata pe câmpul de luptă), care, mai târziu, au dat naştere ordinului *lazareților* (ordin călugăresc angajat în îngrijirea bolnavilor). În lipsa unor clădiri potrivite pentru asigurarea asistenței medicale, s-a făcut apel la mănăstiri, care au pus la dispoziția cruciaților părți din locaşurile lor. Odată amenajate pentru îngrijirea bolnavilor, au rămas în continuare destinate acestui scop, promovând astfel tot mai mult ideea înființării de spitale speciale pe lângă mănăstiri, atât în Răsărit, cât şi în Apus.

Tot cam în această perioadă au luat ființă şi ordinele monahale din Biserica Occidentală, fiecare dintre ele având o harismă specială. Între îndatoririle lor era şi aceea de a veni în ajutorul suferinzilor, atât psihic, cât şi fizic. Este destul de cunoscută activitatea desfăşurată în sprijinul bolnavilor de ordine ca: ordinul milostivirii, cel al somascianilor, cel al carmeliților şi multe altele. Dintre ele, cel care s-a ocupat îndeosebi de bolnavi şi a propagat ideea înființării de bolnițe (spitale) ca aşezăminte de sine stătătoare a fost ordinul lazariştilor[2]. De acum spitalele se înmulțesc tot mai mult, în ele lucrând nu numai monahii, ci şi laicii care aveau cunoştințe în domeniu medical.

Aşa au luat ființă bolnițele (spitalele mănăstireşti) atât în Biserica Răsăriteană, cât şi în Biserica Occidentală, având ca model nosocomionul (bolniță, spital) înființat de Sf. Vasile cel Mare în cadrul complexului Vasiliada.

În ceea ce priveşte asistența medicală desfăşurată în bolnițele româneşti, datele sunt destul de numeroase. Faptul că monahismul organizat pe teritoriul de astăzi al țării noastre a fost adus prin Sf. Nicodim de la Tismana (de origine macedo-română) ne oferă posibilitatea să susținem, fără să greşim, că pe lângă mănăstirile mari înființate de domnitorii Țării Româneşti şi ai Moldovei (Mircea cel Bătrân, Ştefan cel Mare etc.), aceştia au ridicat şi bolnițe[3]. O astfel de bolniță a fost întemeiată chiar la Mănăstirea Vodița, care funcționa după rânduiala Sf. Munte Athos, unde Sf. Nicodim şi-a petrecut o parte din viața sa[4]. Despre mitropolitul Moldovei Anastasie Crimca (sec. XVII) se spune că era un om cu dragoste şi milă față de cei mulți şi oropsiți, încercând să vină în sprijinul lor prin înființarea unor aşezăminte de asistență socială. Pe vremea lui, în anul 1619, s-a înființat primul spital în Suceava, pe locul dăruit de domnitor mitropolitului, „un loc în mijlocul târgului… Sucevii, din locul domnesc… ca să facă acolo, pe acel loc, spital întru numele Domnului, ca să fie pentru cei săraci şi neputincioşi şi şchiopi şi orbi şi alții care vor să se odihnească toți aceia acolo, într-un spital”[5].

Apoi Sf. Paisie Velicikovsky, când a venit în Moldova cu mai mulți călugări români, ucraineni şi ruşi şi s-a stabilit mai întâi la Dragomirna, apoi la Secu – Neamțu, când a alcătuit rânduielile după care trebuie să se desfăşoare activitatea în mănăstirile moldovene, arăta posibilitatea şi chiar îndatorirea adaptării tipicului monahal la realitățile spirituale şi materiale ale timpului şi locului, inclusiv înființarea unor bolnițe pentru îngrijirea şi tămăduirea bolnavilor[6].

În cursul istoriei, când era posibil, în apropierea bolnițelor s-au ridicat şi mici bisericuțe (paraclise), unde se săvârşeau sfintele slujbe atât pentru călugării care îndeplineau lucrarea aceasta de asistență social-medicală, dar şi credincioşii mireni care erau adăpostiți în ele. Numeroase documente menționează prezența bolnițelor în cadrul anumitor mănăstiri mari vechi. Se pot vedea până astăzi bisericuța bolniței de la: Cozia, Bistrița, Hurezi, Polovragi, Câmpulung-Muscel, Putna, Neamț, Dragomirna etc. Odată cu preluarea asistenței medicale de către stat, aceste clădiri aşezate în jurul bisericuței-bolniță au primit altă destinație: era bisericuța amenajată ca loc de îngropare a călugărilor şi ctitorilor, la subsolul lor fiind amenajate osuarele (oseminte ale călugărilor înmormântați în cimitir şi aşezate apoi în aceste osuare). Pisania de la bisericuța-bolniță de la Mânăstirea Hurezi menționează că doamna Maria Brâncoveanu „a zidit această sfântă bisericuță, bolniță, făcându-o ca în veci bună pomenire a strămoşilor, moşilor şi părinților să rămâie şi a lor nemort nume”[7]. De asemenea, Nicolae Iorga vorbeşte despre bolnița de la Hurezi ca despre „o bisericuță în care trebuia să se facă slujba de îngropare a călugărilor”[8], un fel de capelă mortuară am zice noi, cei de astăzi.

Străvechiul tipic monahal stabilea ca în chiliile bolniței să fie adăpostiți mai cu seamă călugării bătrâni şi bolnavi, incapabili să se supună rigorilor obişnuite ale vieții monahale. Aici ei erau îngrijiți de „frații bolniceri” (ascultarea de a osteni la bolniță), care se arătau cunoscători ai terapiei empirice populare, ca şi ai unor rețete împrumutate din medicina savantă[9]. Îngrijirea călugărilor, dar şi a credincioşilor mireni, retraşi în bolniță, consta mai degrabă într-un regim alimentar mai blând decât cel impus fraților valizi, îndatorați să respecte cu strictețe toate posturile. La bolnițele mănăstireşti nu se acorda asistență medicală calificată, cel puțin până în secolul al XIX-lea, când au început a se înființa adevărate spitale, cu personal calificat, în care lucrau şi oameni de-ai Bisericii, şi chiar monahi[10]. Unul dintre cei mai de seamă cercetători ai trecutului nostru medical, Dr. Gheorghe Samarian, afirmă că „până la sfârşitul secolului al XVII, bolnița a fost spitalul specific românesc”[11]. Au rămas până astăzi numele unor spitale cu renume în ceea ce priveşte terapia medicală, dar şi duhovnicească: Spitalul Colțea şi Spitalul Brâncovenesc, din București; Spitalul Sf. Spiridon de la Iaşi şi altele. Fără îndoială că se foloseau din plin ierburile de leac, precum şi alte remedii „casnice”. Temeiul activității rămânea totuşi ritualurile religioase menite să atragă îndurarea lui Dumnezeu[12].

Lucrarea aceasta de asistență socială şi medicală în bolnițele sau spitalele înființate de către Biserică sau în colaborare cu autoritățile civile a durat până la instaurarea regimului comunist, după evenimentele de la 23 august 1944, când noul regim a luat asupra sa întreaga răspundere a asistenței sociale şi medicale. În chip special, datorită tactului pastoral al patriarhului Justinian Marina (1948-1977), pentru suferinzi, înaintați în vârstă, preoți, călugări, călugărițe şi preotese, Biserica a amenajat un număr de mănăstiri ca: Dealu, Sihăstria, Viforâta, Slatina etc. Ea a fost reluată după evenimentele din decembrie 1989.

Regulamentele pentru desfăşurarea vieții monahale, aprobate, după 1944 şi până astăzi, de Sf. Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, prevăd norme precise în legătură cu asistența socială şi medicală care se poate desfăşura în mănăstiri[13]:

Art. 133 – Pentru monahii neputincioşi sau bolnavi, care nu vor avea mijloace pentru a se îngriji ei înşişi, se vor amenaja spații speciale în încăperile mănăstirilor, ce se vor numi infirmerii sau bolnițe, unde vor fi îngrijiți cu cele trebuitoare de Consiliul Economic al mănăstirii în modul cel mai uman şi potrivit cu starea suferinței lor.

Mănăstirile vor putea înființa, acolo unde există posibilități, cămine de bătrâni în unele localități, numai cu aprobarea Chiriarhului, în care, pentru îngrijire, vor putea fi folosiți monahi (monahii) devotați ajutorării semenilor.

Art. 134 – O casă curată, bine aerisită, încălzită şi luminată, paturi curate, rufe des schimbate, hrană sănătoasă şi bine preparată, vase curate şi bine întreținute, medicamente aduse şi date la timp de medicul lor sunt necesități de prim ordin la infirmeria sau bolnița din mănăstire.

Art. 135 – Starețul va orândui un îngrijitor infirmier pentru bolnavi şi neputincioşi, care va cere de la Consiliul Economic tot ce ar fi de trebuință pentru buna lor îngrijire.

Art. 136 – Membrii Consiliului Economic şi duhovnicii, pe rând, vor vizita în fiecare zi infirmeria şi bolnița şi vor raporta starețului despre starea în care le-a găsit.

Art. 137 – Hrana bolnavilor va fi preparată deosebit de cea comună, conform prescripțiilor medicului sau după cererea bolnavului.

Art. 138 – După recomandările medicului locului, se va organiza în fiecare mănăstire o mică farmacie cu medicamente de primă necesitate.

Astăzi, în Arhiepiscopia Sibiului, în unele mănăstiri ca: Brâncoveanu – Sâmbăta de Sus, Bucium, Făget – Boholț, Bunești, Cârțişoara, sunt găzduite 36 de persoane bătrâne şi bolnave, călugări şi mireni, asigurându-li-se toate cele necesare atât materialiceşte, cât şi duhovniceşte, pentru ca viața lor de zi cu zi să fie cât mai uşoară, dovadă a iubirii față de Dumnezeu şi față de oameni.

---

[1] Sava cel Sfințit, *Tipicon,* Iaşi, 1816, cap. 48, p. 55-56, trad. de Veniamin Costache, la Dr. Petru Miron, „Despre tipicul bolnițelor românești”, în *M.O.*, nr. 9-10/1969, p. 697.

[2] Pr. Athanasie Negoiță, *op. cit.*, p. 687.

[3] Cf. Pr. Prof. Dr. Mircea Păcurariu, *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, vol. I, Bucureşti, 1980, p. 549.

[4] V. Manoliu, „Cu privire la presupusa bolniță de la Vodița”, în vol. *Din istoria medicinii românești şi universale*, București, 1962, p. 59-60, şi în *M.O.* nr. 9-10/1969, p. 700.

[5] Pr. Prof. Dr. Mircea Păcurariu, *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, vol. II, Bucureşti, 1981, p. 8-9.

[6] *Ibidem*, p. 701.

[7] N. Iorga, *Mănăstirea Hurezului şi viața ei, Vălenii de Munte*, 1912, p. 8.

[8] *Ibidem.*

[9] Vezi Pr. Prof. Dr. Mircea Păcuraiu, *op. cit.*, vol. I, p. 549.

[10] Dr. G. Brătescu, „De la Bolnița mănăstirească la Spitalul civil”, în *M.O.*, nr. 9-10, 1969, p. 690.

[11] Dr. Pompei Gh. Samarian, *Medicina şi farmacia în trecutul românesc,* vol. III, București, 1956, p. 47, la Dr. Petru Miron, „Despre tipicul bolnițelor românești”, în *M.O.*, nr. 9-10/1969, p. 697.

[12] *Ibidem*, p. 691.

[13] Cf. „Regulamentul pentru organizarea vieții monahale”, în *Legiuirile Bisericii Ortodoxe Române*, București, 2003, p. 135-135.

Arhim. VISARION Joantă,
Exarhul mănăstirilor

DIN ACTUALITATEA BISERICEASCĂ PANORTODOXĂ

Diac. Dr.
ŞTEFAN L. TOMA

Scrisoare-apel a Facultăţii de Teologie a Universităţii „Aristotel" din Tesalonic adresată Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe a Greciei, în privinţa atitudinii antiecumenice a unor membri ai clerului superior

Cu puţin timp în urmă (începutul lunii aprilie a.c.), sosea la sediul Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe a Greciei, din Atena, o **scrisoare-apel** semnată de către 28 de cadre universitare ale Secţiei teologice a Facultăţii de Teologie a Universităţii „Aristotel" din Tesalonic (Grecia)[1], adresată Întâistătătorului Bisericii Greciei, ca şi preşedinte al Sfântului Sinod, dar şi tuturor membrilor sinodali. Textul făcea referire şi condamna poziţia oficială a anumitor ierarhi ai Bisericii Greciei, care se poziţionează împotriva unor hotărâri sinodale, în privinţa participării (reprezentării) Bisericii Greciei în diversele comisii ale dialogului interreligios şi intercreştin existente astăzi.

Textul propriu-zis face trimitere la „anatemele" Mitropolitului Serafim de Pireu, profesorii semnatari neezitând să se refere şi la Mitropolitul Serafim al Kithirelor. „În vreme ce ierarhia Bisericii Greciei s-a poziţionat cu convingere în favoarea participării la ecumenism şi la dialogul interreligios, observăm că anumiţi membri ai ei recurg la fapte care, nu doar că pericliteză continuarea firească a acestor dialoguri, ci chiar şi unitatea interortodoxă, creând perspectiva schismei în interiorul Bisericii Ortodoxe. Neliniştea noastră se bazează pe faptul că Sfântul Sinod, până în acest moment, nu le-a adus la cunoştinţă acestor ierarhi că se află într-o direcţie antisinodală. Această atitudine la nivel sinodal ne determină să trimitem prezenta scrisoare-apel", se arată în textul la care facem referire.

Potrivit cadrelor universitare semnatare: „De mult timp, comunitatea academică asistă la evoluţia unui conflict bizar (ciudat), care priveşte poziţia Bisericii Greciei în dialogurile şi organismele intercreştine şi interreligioase, unde acestea se desfăşoară. Cei mai mulţi dintre noi am participat în trecut şi continuăm să participăm la aceste dialoguri, reprezentând fie Biserica Greciei, fie Patriarhia Ecumenică... Biserica Greciei, urmând modelul Bisericii Constantinopolului, a hotărât, în mod sinodal, deja din prima jumătate a secolului trecut, să îşi trimită reprezentanţi în organismele de dialog inter-creştin şi inter-religios. Mărturia ei apostolică, în favoarea dialogului mărturisirii adevărului, constituie garanţia deplină a corectitudinii participării ei, în timp ce, de asemenea, debutul contemporan al apropierii intercreştine, prin hotărârile-enciclice ale Sfântului Sinod al Patriarhiei Ecumenice din 1902 şi 1904, certifică poziţia Bisericii Ortodoxe ca responsabilă pentru unitatea lumii creştine."[2]

În continuarea scrisorii-apel se spune: „Din poziţia de membru al ierarhiei, Mitropolitul Serafim, în Duminica Ortodoxiei a acestui an, a aruncat «noi anatematisme» asupra Papei Benedict al XVI-lea şi a celor ce sunt «în comuniune cu el». Ne întrebăm dacă Biserica Greciei urmează o altă poziţie decât cea a Patriarhiei Ecumenice, care, prin hotărâre sinodală, în anul 1965, a ridicat anatema din 1054... Deoarece constituie o lipsă de consecvenţă logică să fie anatematizat Papa Romei şi cei ce se află «în comuniune cu el» de către un episcop, într-o vreme în care, în mod oficial, Sinodul căruia îi aparţine se află în dialog teologic cu ei. Acelaşi lucru e valabil şi pentru acuzaţiile grave ale Mitropolitului de Pireu împotriva protestanţilor, pe care i-a «împreună anatematizat», trecând cu vederea că, pentru mai bine de patru veacuri, niciun Sinod ortodox nu a considerat necesar să recurgă la o asemenea atitudine. E de folos ca hotărârile panortodoxe legate de dialogul intercreştin să constituie îndrumar canonic şi sprijin păstorilor Bisericii, şi nu să fie denigrate şi distruse de către aceştia".

Ca şi când cele arătate anterior nu ar fi fost suficiente, Mitropolitul de Pireu a condamnat dur, în mod public, religia musulmană şi pe cea iudaică, împreună cu slujitorii şi credincioşii lor. „Ne e greu să discernem sau, cel mult, să presupunem, care e folosul duhovnicesc sau pastoral al acestei desconsiderări brutale a unui episcop, împotriva oamenilor de religie diferită. În acelaşi timp, ne problematizează în mod serios imaginea Bisericii Greciei şi a păstorilor ei, care se răsfrânge în interiorul ţării şi în afara ei, din cauza acestor atitudini...", se arată în textul la care ne referim.

Facultatea de Teologie a Universităţii „Aristotel" din Tesalonic, Grecia

Profesorii semnatari se întreabă şi cum sunt primite astfel de atitudini în Patriarhiile Ortodoxe care, datorită evoluţiilor istorice, îşi continuă existenţa în ţări cu majoritate musulmană sau iudaică?

Se face referire, de asemenea, la poziţia Mitropolitului Serafim de Pireu, care se poziţionează şi împotriva Patriarhiei Serbiei, acuzând-o de lipsă a conştiinţei ortodoxe, cu referire la caterisirea fostului episcop Artemie de Raska, pe care atât Mitropolitul de Pireu, cât şi cel al Kithirelor îl consideră *episcop canonic, mărturisitor şi sfânt.* În acest context, Arhiepiscopul Greciei e întrebat dacă e posibilă comuniunea unui episcop al Bisericii Greciei cu un episcop schismatic? Profesorii semnatari se întreabă dacă, în acest context, Biserica Greciei neagă jurisdicţia şi judecata organismelor sinodale ale unei Biserici Autocefale surori? „Considerăm, din punct de vedere canonic şi sinodal, de neacceptat ca episcopi ai unei alte jurisdicţii autocefale să întreţină comuniune canonică cu schismatici, care acţionează în detrimentul Bisericii Ortodoxe locale. La fel de imposibil de acceptat este şi faptul ca episcopii altei Biserici Ortodoxe să susţină şi să aibă comuniune cu schismaticii din Grecia, doar dacă pentru cei doi ierarhi sunt valabile două unităţi de măsură şi două poziţionări: «anatema» pentru schismaticii Apusului şi «comuniune» cu schismaticii din Balcani".

Făcându-se referire la faptul că mulţi ierarhi greci au făcut apel la convocarea unui Sinod al ierarhiei, în cadrul căruia să se discute poziţia Bisericii Greciei faţă de dialogul intercreştin şi interreligios, profesorii semnatari îşi justifică demersul în calitate de „membri ai Bisericii şi slujitori ai sfintei discipline a Teologiei". În final, se afirmă: „Un răspuns sinodal concludent asupra temei suntem siguri că va reface credibilitatea mărturiei ortodoxe în lume".

Menţionăm faptul că, urmare a „anatemelor" Mitropolitului Serafim de Pireu, Arhiepiscopul Nicolae (catolic) al Greciei a adresat o scrisoare deschisă întregii societăţi elene, sub titlul: „Scrisoare deschisă către tot omul cu bună intenţie", descalificând gestul „medieval" al mitropolitului de Pireu şi arătând responsabilitatea dialogurilor teologice dintre Bisericile creştine astăzi, în salvarea identităţii creştine comune şi în faţa mărturisirii Evangheliei iubirii.

Prezentăm aici această problematică din interiorul Bisericii Ortodoxe a Greciei din dorinţa de a ne responsabiliza unii pe alţii, indiferent de poziţionare, asupra importanţei dialogului cu celelalte Biserici creştine, pentru o conştiinţă şi o identitate creştină puternică în Europa vremii noastre, şi de acum încolo. Biserica Ortodoxă nu trebuie să fie şi, din fericire, nu este un turn de fildeş, din care se proclamă o viziune asupra vieţuirii în societate, paralelă cu realitatea de pe teren. Provocările secularizării şi indiferentismul religios al vremurilor noastre trebuie să constituie un imbold şi mai evident al descoperirii necesităţii faptului că... avem atât de mult nevoie unii de alţii!... Şi poate că ar trebui să ne reamintim mai des ceea ce atât de frumos spunea Paul Evdochimov în cartea sa *Ortodoxia*, anume: „Nouă ne-a fost dat să ştim unde este Biserica. Nu ne-a fost dat să ştim unde nu este!" Iată de ce e nevoie, fără a relativiza ceva din propria noastră identitate, de respect, înţelegere reciprocă şi armonie...

---

[1] Dintre semnatarii acestui document, amintim pe prof. dr. Dimitra Koukoura, prof. dr. Petros Vasileiadis, prof. dr. Georghios Martzelos, prof. dr. Ioannis Petrou, prof. dr. Hrisostomos Stamoulis, conf. dr. Hristos Arambatzis, conf. dr. Panaghiotis Skaltzis etc.

[2] În acest punct al scrisorii-apel se spune că, pentru cei care ar dori să afle mai multe despre „motivaţia aghiologică a mişcării creştine contemporane", aceasta se află în opera Sf. Filaret, Mitropolitul Moscovei, care a scris pe la jumătatea secolului al XIX-lea despre nevoia vindecării traumelor Trupului eclesial, despre posibilitatea reunificării creştinătăţii scindate şi a convingerii hristologice comune, care se păstrează de către Biserica cea Una, Sfântă, Sobornicească şi Apostolică. Se face referire şi la o afirmaţie apoftegmatică a Sf. Nectarie, Mitropolitul Pentapolei, care afirma că „dogma nu combate iubirea, ci iubirea dăruieşte dogma".

Surse: www.amen.gr, www.romfea.gr, www.theo.auth.gr

NOUL COD CIVIL
ŞI LIMITA MATRIMONIALĂ DE VÂRSTĂ

Emanuel TĂVALĂ

Deunăzi am fost întrebat de către un cleric din cadrul administrației Arhiepiscopiei Sibiului cu privire la limitele inferioare şi cele superioare atunci când vine vorba de încheierea căsătoriei, aşa că voi încerca să îi răspund în scris pe această cale.

Având în vedere că în România căsătoria religioasă este precedată de căsătoria civilă (aspect asupra căruia vom insista în luna septembrie, când se vor împlini 200 de ani de la instituirea acestui model în Franța, de unde a fost preluat şi în țara noastră), vom prezenta mai întâi aspectele civile şi apoi pe cele religioase.

Conform articolului 272 al **Noului Cod Civil al României** căsătoria se poate încheia dacă viitorii soți au împlinit vârsta de 18 ani (vârsta majoratului). Totuşi, pentru motive întemeiate, minorul care a împlinit vârsta de 16 ani se poate căsători în temeiul unui aviz medical, cu încuviințarea părinților săi sau, după caz, a tutorelui şi cu autorizarea instanței de tutelă în a cărei circumscripție minorul îşi are domiciliul. În cazul în care unul dintre părinți refuză să încuviințeze căsătoria, instanța de tutelă hotărăşte şi asupra acestei divergențe, având în vedere interesul superior al copilului (alin. 2). Sancțiunea nerespectării acestei condiții, conform articolului 294 din Noul Cod Civil, este nulitatea absolută. Cu toate acestea, nulitatea se acoperă dacă până la rămânerea definitivă a hotărârii judecătoreşti ambii soți au împlinit vârsta de 18 ani sau dacă soția a născut sau a rămas însărcinată. Legiuitorul a acoperit astfel expres o cauză de nulitate absolută, în situațiile limitative enumerate anterior.

În **fosta legislație** a țării, ținându-se seama de scopul esențial la căsătoriei, şi anume naşterea de copii, a fost stabilită o vârstă minimă, care presupune dezvoltarea fizică a viitorilor soți, ca să poată da naştere unor copii sănătoşi. Această vârstă, potrivit art. 4 din Codul Familiei, este de 18 ani pentru bărbat şi 16 ani pentru femeie. În cazuri excepționale, pentru motive temeinice şi numai în baza avizului medicului, se poate încuviința căsătoria femeii care a împlinit 15 ani. Căsătoria încheiată fără respectarea vârstei legale era lovită de nulitate şi în cazul fostei legislații, care, odată cu intrarea în vigoare a Noului Cod Civil, nu va mai fi aplicabilă. În cadrul discuțiilor de dinaintea adoptării Noului Cod s-a propus şi ca vârsta să fie scăzută pentru ambii parteneri la 16 ani, dar nu a fost adoptată această variantă. Impunerea unei vârste minime pentru căsătorie a fost cerută şi de către Convenția ONU privind consimțământul la căsătorie, vârsta minimă pentru căsătorie şi înregistrarea căsătoriilor, adoptată de Adunarea Generală a ONU la 10 decembrie 1962 şi ratificată de Parlamentul României prin legea 116 din 15 decembrie 1992. În țările în care, după modelul realizat sub influența ideilor iluministe franceze, s-a introdus distincția dintre civil şi religios în materie de căsătorie a fost impusă o limită inferioară de vârstă pe cale civilă, aceste limite ținând cont de caracteristicile țării şi de tradițiile locale, atâta timp cât ele nu contravin moralei şi bunei dezvoltări a tinerilor. După dreptul roman şi bizantin, aşa cum observă şi Constantin Erbiceanu, se cerea ca tânărul să aibă 14 ani împliniți şi tânăra 12 ani, reglementare întărită şi de către împăratul Justinian. În secolul al VIII-lea, împăratul Leon III Isaurul a hotărât pentru tânăr să aibă vârsta de 15 ani, iar pentru tânără 13 ani împliniți, dar în Orient a fost nevoie de ceva mai mult timp pentru ca această dispoziție să fie aplicată (C. Erbiceanu, *Căsătoria în Biserica noastră națională...,* Bucureşti, 1899). Pe teritoriul țării noastre, în *Pravila de la Târgovişte,* găsim scris cum că *nunta ce nu e de vârstă, aceea fără de nicio socoteală să se despartă, şi nevârstă se cheamă când nu este bărbatul de patrusprezece ani şi muierea de doisprezece ani cel puțin* (C. Erbiceanu, *Căsătoria...*, p. 19).

Aşadar, Biserica Ortodoxă acceptă ca vârstă minimă pentru oficierea căsătoriei vârsta stipulată de legislația civilă, cu atât mai mult cu cât vârsta reprezintă o condiție de fond, fără de care am arătat deja că actul este lovit de nulitate. Nu este, în nicio legislație civilă, prevăzută însă o limită maximă legală pentru oficierea căsătoriei sau o diferență de vârstă între viitorii soți, care ar putea reprezenta un impediment la oficierea căsătoriei. De aceea vom arăta acum aceste aspecte subliniate în legislația bisericească, pentru că Biserica este cea care binecuvântează căsătoria tocmai pentru ca familia nou constituită să trăiască în lumina învățăturii creştine, prin revărsarea harului lui Dumnezeu asupra lor şi pentru a ajuta la împlinirea scopurilor pentru care a fost instituită căsătoria. Or, dacă Biserica ar binecuvânta o căsătorie realizată la bătrânețe, doar pentru a oficializa o stare de fapt preexistentă, se observă o contradicție între scopurile menționate deja în materialele trecute, iar în Codul Civil, în articolul 271, se arată că scopul este întemeierea unei familii. Întemeierea unei astfel de căsătorii, în conformitate cu legislația civilă, arată că aceasta ar putea avea chiar un caracter fictiv, animată

fiind de interese obscure, de ordin material, acestea fiind de altfel străine scopului căsătoriei.

Biserica Ortodoxă a stabilit pe baza scrierilor Sfinților Părinți şi a canoanelor elaborate că trebuie să existe o vârstă maximă până la care căsătoria poate fi încheiată. Constantin Erbiceanu citează din *Pedagogul* lui Clement Alexandrinul, în care acesta spune foarte tranşant: *Să aibă vârsta dispusă spre reproducere, ca şi animalele necuvântătoare, iar a se căsători nu pentru câştigarea de prunci este a insulta natura, care trebuie să ne învețe a păzi pedagogia cea înțeleaptă a timpului, vorbesc de vârsta bătrână şi tânără a celor ce se căsătoresc. Celor dintâi niciodată nu li s-a îngăduit, iar pe cei tineri nu-i lasă a se căsători.*

Canoanele 24 şi 88 ale Sfântului Vasile cel mare prevăd în ceea ce îi priveşte pe văduvi cum că bărbatul ajuns la etatea de 70 de ani şi femeia de 60 de ani n-ar mai trebui să aibă dreptul de a încheia vreo căsătorie, ținând cont de evoluția stării de sănătate şi de scopurile ce se doresc a fi atinse prin căsătorie, aceasta fiind astfel inexplicabilă şi nejustificată atât sub raport fizic, cât şi moral. Sfântul Vasile este astfel foarte clar în această privință spunând în canonul 24 astfel: *Apostolul a hotărât că dacă văduva, cea socotită în numărul văduvelor, adică cea primită în slujbă de Biserică, se căsătoreşte, să se treacă cu vederea. Iar în privința bărbatului văduv nu este nicio lege, ci pentru unul ca acesta este de ajuns epitimia celor care se căsătoresc de două ori. Însă văduva care a ajuns şaizeci de ani, de ar voi iarăşi să viețuiască cu bărbat, nu se va învrednici de împărtăşirea celui Bun până ce nu va înceta de patima necurăției. Iar dacă o vom primi pe ea înainte de şaizeci de ani, vina va fi a noastră, nu a femeii.*

Bisericile Ortodoxe au aplicat diferit prescripțiile canonice ale Sfântului Vasile cel Mare în cazul celor ce au atins vârstele menționate în canioanele 24 şi 88. În timp ce Patriarhia Ecumenică nu a impus o asemenea limită, Biserica Ortodoxă Rusă a socotit-o ca fiind necesară, iar în Biserica Ortodoxă Sârbă s-a stabilit că orice bărbat trecut de vârsta de 60 de ani şi femeile de peste 50 de ani care ar dori să se căsătorească au nevoie de dispensă din partea episcopului eparhiot (I. Constantinescu, *Condițiile administrării căsătoriei,* Christiana, 2010).

Încă din vremea patriarhului Fotie este stabilit prin *Nomocanonul în 14 titluri* (883) că nu va fi oficiată Taina Căsătoriei între două persoane între care există o mare diferență de vârstă. Constantin Erbiceanu are chiar un subcapitol intitulat *Despre căsătoriile tardive şi disproporționate,* arătând în primul rând că în *Îndreptarea legii* se arată că *să se păzească cum se cade de vârstă, să nu fie bărbatul mai bătrân şi femeia mai tânără, nici femeia bătrână şi bărbatul tânăr; ci să fie amândouă părțile deopotrivă de ani.* Este o parodie a căsătoriei să vezi o femeie de 60 de ani măritându-se cu un tânăr de 25 de ani sau un bărbat de 60 de ani cu o tânără de 18 ani. Aceasta nu se mai poate numi căsătorie, ci o speculă ruşinoasă, din interes, spune Erbiceanu. În *Pravila cea Mare* de la Târgovişte (1652) în titlul Glavei 198 se arată că *la nunte trebue să căutăm ce e şi cum se cade,* iar ăn textul glavei se spune: *trebuie să căutăm pre la nunte nu numai că ce se cade, ce să căutăm dă se şi cuvine. Socoteala legii sau a pravilii zice aşa că pre la nunte trebue să căutăm să vedem aceasta: adecă un om vrea să ia muiare ce să zice va să se facă o nuntă şi între spițele rudeniei nu se împeadică. Drept aceaia trebue să căutăm să vedem de va fi bine, cum se cade, ce să zice să nu fie bărbatul de 50 de ani şi muiarea de 12 sau de 15, sau muiarea dă 50 şi bărbatul de 20. Dece bine, cum se cade şi cinstit iaste aşa, ca să fie bărbatul şi muiarea în vârsta ce e pre leage, cum grăesc dumnezăeştile pravile, iar cum nu se cade şi afară de dreptate iaste cum e mai sus, să fie bărbatul bătrân şi muiarea tânără, sau muiarea bătrână şi bărbatul tânăr, care lucru nu iaste numai cum nu să cade, ce încă e ruşine, dosadă, împutare şi batjocură.*

Iată, aşadar, că încă de la mijlocul secolului al XVII-lea au fost rânduite aceste aspecte de legislația nomocanonică din țara românească. În aceste condiții, ținând cont de moralitatea atât de pervertită şi secularizată a societății în care trăim, este un element pozitiv că limita inferioară pentru încheierea căsătoriei civile a fost uniformizată pentru ambii parteneri la 18 ani, dar ar fi interesant dacă ar fi instituită şi o limită maximă, asemenea celei valabile în Biserică, tocmai pentru a evita imoralitatea iscată în societate de încheierea unor astfel de căsătorii. Sigur că după evenimentele din decembrie 1989 au fost unele persoane care au păşit şi în fața Sfântului Altar pentru oficierea căsătoriei religioase, acest lucru nefiind posibil din varii motive în timpul trecut, căsătoria civilă fiind încheiată la timpul potrivit, dar din motive de conştiință aceştia au plinit şi rânduiala Bisericii. Tot pentru a oferi un bun exemplu generațiilor mai tinere şi pentru a condamna căsătoriile încheiate din interes, Biserica ar trebui să fie mai tranşantă în ceea ce priveşte încheierea căsătoriilor între persoane a căror diferență de vârstă este mare, mai ales că temeiurile sunt oferite de canoane, dar şi de *Pravila cea Mare*, izvor de drept de pe teritoriul țării noastre, care la vremea respectivă a răspuns unei situații concrete din societate şi dorinței legiuitorului de atunci de a institui o anumită ordine morală prin intermediul legiuirilor în societatea vremii.

• AGENDA PASTORALĂ •

P.S. ANDREI FĂGĂRĂŞANUL, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului

Marți, 1 mai. P.S. Sa, sub protia I.P.S. Irineu şi alături de un sobor de ierarhi, a slujit Sfânta Liturghie în Catedrala Arhiepiscopală din Râmnicu Vâlcea.

Vineri, 4 mai. P.S. Sa a oficiat Sfânta Liturghie la Capela Mitropolitană din Sibiu.

Duminică, 6 mai. Sub protia I.P.S. Părinte Laurențiu, Arhiepiscopul Sibiului şi Mitropolitul Ardealului, soborul ierarhilor din Mitropolia Ardealului a săvârşit sfinţirea Bisericii „Sf. M. Mc. Gheorghe" şi Sfânta Liturghie în biserica din Satul Petrani, jud. Bihor.

Marți, 8 mai. P.S. Sa a oficiat Sfânta Liturghie la Sf. Mănăstire Prislop, Episcopia Devei şi Hunedoarei.

Vineri, 11 mai. P.S. Sa a oficiat Sfânta Liturghie la Catedrala Mitropolitană din Sibiu

Duminică, 13 mai. P.S. Sa a săvârşit Sfinţirea Bisericii şi Sfânta Liturghie în Biserica *Sf. Arh. Mihail şi Gavriil* din Parohia Sâniacob, prot. Luduş, al cărei preot paroh este P.C. Liviu Colcer. P.S. Sa a hirotesit pe P.C. Preot Belean Petru întru iconom stavrofor, şi pe P.C. Pr. Liviu Colcer întru sachelar.

Sâmbătă, 19 mai. P.S. Sa a oficiat Taina Sf. Cununii tinerilor Preda Virgil Nicolae şi Eugenia Daria, în parohia Dârlos, prot. Mediaş.

Duminică, 20 mai. P.S. Sa a săvârşit Sfânta Liturghie la Sf. Mănăstire Făget-Boholț. În cadrul aceleiaşi zile, P.S. Sa a oficiat slujba Vecerniei, unită cu Litia, la Biserica „Sf. Împărați Constantin şi Elena" din Sibiu. La final a adresat un cuvânt de învățătură, ca hrană duhovnicească, credincioşilor parohiei.

Luni, 21 mai. P.S. Sa a oficiat Sfânta Liturghie la Biserica „Sf. Împărați Constantin şi Elena" din Sibiu, hramul acestui sfintei biserici, la final a ținut un cuvânt de învățătură.

Miercuri, 23 mai. P.S. Sa a oficiat Sfânta Liturghie la Capela Mitropolitană din Sibiu.

Joi, 24 mai. De praznicul *Înălțării Domnului*, P.S. Sa a slujit Sf. Liturghie la Mănăstirea Veştem, la final a ținut un bogat cuvânt de învățătură.

Vineri, 25 mai. P.S. Sa a săvârşit Sfânta Liturghie la Capela Mitropolitană din Sibiu.

Duminică, 27 mai. P.S. Sa a oficiat Sfânta Liturghie împreună cu P.S. Gurie, Episcopul Devei şi Hunedoarei, în parohia Ciula Mare, prot. Hațeg. În cadrul aceleiaşi zile, P.S. Sa a oficiat slujba parastasului pentru adormitul întru Domnul fratele Valer Mândroni. La final, a adresat un cuvânt de învățătură, ca hrană duhovnicească credincioşilor prezenți, membri ai Oastei Domnului.

Miercuri, 30 mai. P.S. Sa a săvârşit Sfânta Liturghie la Capela Mitropolitană din Sibiu.

Întocmit de Diac. Ovidiu MUREŞAN

Ioan, „cel plin de har"

Dacă citim în Sfânta Evanghelie după Luca, vedem că aceasta începe cu două evenimente: vestirea zămislirii Sf. Ioan Botezătorul (Lc. 1, 5-25) şi Buna-Vestire (Lc. 1, 26-38), pentru că între ele există o legătură foarte strânsă.

Părinții Sfântului Ioan Botezătorul au fost Zaharia şi Elisabeta. Zaharia, preot al Legii Vechi, se trăgea din neamul lui Abia, iar soția lui din neamul lui Aaron şi erau rude cu Sfinții Părinți Ioachim şi Ana.

Arhanghelul Gavriil i s-a arătat preotului Zaharia, care tămâia în templu, şi i-a zis: „*Nu te teme, Zaharia, pentru că rugăciunea ta a fost ascultată şi Elisabeta, femeia ta, îți va naşte un fiu şi-l vei numi Ioan. Şi bucurie şi veselie vei avea, şi de naşterea lui mulți se vor bucura. Căci va fi mare înaintea Domnului; nu va bea vin, nici altă băutură amețitoare şi încă din pântecele mamei sale se va umple de Duhul Sfânt. Şi pe mulți din fiii lui Israel îi va întoarce la Domnul Dumnezeul lor. Şi va merge înaintea Lui cu duhul şi cu puterea lui Ilie, ca să întoarcă inimile părinților spre copii şi pe cei neascultători la înțelepciunea drepților, ca să gătească Domnului un popor pregătit*" (Lc. 1, 13-17).

Vedem, aşadar, că Arhanghelul a făcut aici mai multe profeții:

a) I-a vestit lui Zaharia că soția lui va naşte un fiu şi că ruşinea de pe obrazul familiei lui va fi ridicată. În sânul poporului ales, familiile care nu puteau avea copii erau socotite blestemate de Dumnezeu, pentru că evreii Îl aşteptau pe Mesia şi trăgeau nădejdea că Acesta Se va naşte în sânul propriei lor familii.

b) Copilul ce se va naşte nu va fi oricine, de naşterea lui mulți se vor bucura, căci va fi mare înaintea Domnului.

c) Copilul, din pântecele mamei sale se va umple de Duhul Sfânt: „*Şi a intrat în casa lui Zaharia şi a salutat pe Elisabeta. Iar când a auzit Elisabeta salutarea Mariei, pruncul a săltat în pântecele ei şi Elisabeta s-a umplut de Duh Sfânt, şi cu glas mare a strigat şi a zis: Binecuvântată eşti tu între femei şi binecuvântat este rodul pântecelui tău. Şi de unde mie aceasta, ca să vină la mine Maica Domnului meu? Că iată, cum veni la urechile mele glasul salutării tale, pruncul a săltat de bucurie în pântecele meu*" (Lc. 1, 40-44). Ioan L-a cunoscut, aşadar, pe Domnul Hristos din pântecele maicii sale.

d) „*Pe mulți din fiii lui Israel îi va întoarce la Domnul Dumnezeul lor şi va merge înaintea Lui cu duhul şi cu puterea lui Ilie, ca să gătească Domnului un popor pregătit*". Se arată că Sf. Ioan va fi Înaintemergătorul Domnului Hristos.

Într-una din zile, când Zaharia slujea la Templu în Ierusalim, i-a vestit Arhanghelul Gavriil că femeia sa, Elisabeta, va naşte-un fiu ce se va chema Ioan, acesta urmând a fi plin de harul lui Dumnezeu. Pentru că s-a îndoit de această minune, a rămas mut până ce Elisabeta a născut. Dar n-a durat mult această bucurie, căci, auzind Irod de naşterea lui Hristos şi temându-se pentru tronul împărăției sale, a pornit o grea persecuție şi ucidere în masă a tuturor copiilor din Ierusalim şi Betleem. Atunci Fecioara Maria împreună cu dreptul Iosif au luat pe pruncul Iisus şi au fugit în Egipt, iar Elisabeta cu pruncul Ioan, care era mai mare cu şase luni decât pruncul Iisus, a fugit în munții Iudeii. Murind mama lui, Ioan a crescut singur în pustie prin purtarea de grijă a lui Dumnezeu, ca un înger în trup, aproape treizeci de ani. Deşi nu a făcut şcoală, tot ce ştia i se descoperise de Dumnezeu prin revelație. Pustia i-a fost cea mai înaltă şcoală de formare duhovnicească, de pregătire pentru a fi Prooroc şi Înaintemergător, propovăduitor al pocăinței şi botezător al lui Hristos. Nimeni dintre oameni nu poate forma pe sfinții lui Dumnezeu ca viața de pustie, în post, în rugăciune şi în linişte, iar harul Duhului Sfânt îi ajută să-L mărturisească pe Dumnezeu pe pământ. Blândețea şi amabilitatea dau vieții o față plină de har.

Biserica şi singurătatea sunt cele mai înalte şcoli de rugăciune şi de formare a sufletelor şi a sfinților.

Ajungând la vârsta de treizeci de ani, Sf. Ioan a fost chemat de Dumnezeu la propovăduire, trupul lui era îngeresc, inima, plină de har şi râvnă pentru adevăr, iar cuvântul lui era puternic, îndrăzneț, tare, care tăia ca o sabie păcatul, care trezea conştiințele şi tămăduia sufletele oamenilor. A vestit în pustiul Iordanului, aproape de Marea Moartă, şi venea aici pentru a pregăti poporul ales să creadă în Mesia, să-L arate lumii pe Hristos şi apoi să-L boteze în apele Iordanului. Primele cuvinte de învățătură erau:

1) „*Pocăiți-vă, că s-a apropiat împărăția cerurilor*" (Mt. 3, 2), poruncă de foc fără de care nimeni nu se poate mântui.

2) „*Faceți, dar, roade vrednice de pocăință*" (Lc. 3, 8).

3) „*Acum securea stă la rădăcina pomilor şi orice pom care nu face roadă bună se taie şi se aruncă-n foc*" (Lc. 3, 9). Pocăința nu poate fi amânată, ea este al doilea Botez şi fără dezlegarea şi părăsirea păcatelor nu ne putem mântui.

Avea o autoritate atât de mare încât evreii credeau că el este Mesia cel mult aşteptat, de aceea au venit şi l-au întrebat dacă este Hristosul, dar el a mărturisit: „*Nu sunt eu*" (In. 1, 20). Dar a adăugat: „Eu botez cu apă; dar în mijlocul vostru se află Acela pe care voi nu-L ştiți, Cel care vine după mine, Care mai înainte de mine a fost şi Căruia eu nu sunt vrednic să-I dezleg cureaua încălțămintei" (In. 1, 26-27). A doua zi după această discuție a văzut Ioan pe Iisus venind către el şi a zis: „Iată, Mielul lui Dumnezeu, Cel ce ridică păcatul lumii" (In. 1, 29-30). Sfântul Ioan L-a mărturisit pe Hristos ca Mesia. Faima lui era atât de mare încât nu numai oamenii din popor aflaseră de el, ci chiar şi regele Irod, „care se temea de Ioan, ştiindu-l bărbat drept şi sfânt" (Mc. 6, 20).

Sfântul Ioan Botezătorul nu a fost apostol al Domnului Hristos, ci el a pregătit poporul ales pentru primirea lui Mesia, pe când Apostolii au vestit celorlalte popoare pe Mântuitorul lumii, precum şi învățătura Lui.

Biserica Ortodoxă are un cult deosebit pentru sfinți, mai ales pentru Maica Domnului şi Sfântul Ioan Botezătorul. În calendar avem, pe parcursul întregului an, trei sărbători mari şi patru mici, cu cruce neagră, închinate acestui prooroc. El este, după Maica Domnului, cinstit cel dintâi pe pământ, şi în cer stă înaintea Preasfintei Treimi şi se roagă pentru noi şi pentru a noastră mântuire. Amin.

†ANDREI FĂGĂRĂŞANUL,
Episcop-Vicar al Arhiepiscopiei Sibiului

• TELEGRAFUL EVENIMENT •

Sobor de arhierei la hramul Catedralei din Sibiu

Patru ierarhi au oficiat Sfânta Liturghie în Catedrala Mitropolitană din Sibiu, la sărbătoarea Sfintei Treimi, hramul lăcaşului de cult simbolic pentru Ortodoxia din Ardeal. Oaspeţi de seamă au venit la sărbătoarea de la Sibiu, iar câţiva binefăcători ai Arhiepiscopiei Sibiului au primit distincţia „Ordinul Sfântul Andrei Şaguna, Mitropolitul Transilvaniei".

Înaltpreasfinţitul Laurenţiu, Mitropolitul Ardealului, Preasfinţitul Sofronie, Episcopul Oradiei, Preasfinţitul Gurie, Episcopul Devei şi Hunedoarei, şi Preasfinţitul Andrei Făgărăşanul, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului, au fost arhiereii care au liturghisit în Catedrala din Sibiu, împreună cu un sobor de preoţi şi diaconi, format din slujitorii lăcaşului de cult sibian, cadre didactice de la Facultatea de Teologie Ortodoxă „Sfântul Andrei Şaguna", membrii administraţiei eparhiale, protopopi şi alţi slujitori ai sfintelor altare. La hram au participat prefectul judeţului Sibiu, Ovidu-Ioan Sitterli, fostul preşedinte al României, Emil Constantinescu, rectorul Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu, Prof. Univ. Dr. Ioan Bondrea, autorităţi locale şi judeţene.

În cuvântul de învăţătură, PS Episcop Sofronie a vorbit credincioşilor despre importanţa Catedralei din Sibiu pentru ortodocşii din Transilvania, al cărei hram a fost ales de Sfântul Ierarh Andrei Şaguna, mai înainte de zidirea ei. Ierarhul a subliniat faptul că mai multe catedrale şi biserici din Transilvania au primit hramul Sfânte Treime, dovadă a unităţii şi a legăturilor dintre eparhiile Mitropoliei întemeiate de Sfântul Andrei Şaguna.

Episcopul Oradiei a explicat şi învăţătura despre Sfânta Treime. „Tatăl, Fiul şi Sfântul Duh, Preasfânta Treime în numele căreia toţi suntem botezaţi, este amintită în toate rugăciunile noastre. Nu este rugăciune pe care să n-o începem în numele Sfintei Treimi şi pe care să n-o încheiem cu un imn de slavă închinat tot Preasfintei Treimi. În comuniunea sa de iubire, Preasfânta Treime este modelul convieţuirii, al iubirii şi al fraternităţii dintre oameni. Pentru noi, Preasfânta Treime este sursa noastră permanentă de inspiraţie şi ţinta spre care tinde viaţa noastră", a subliniat PS Episcop Sofronie.

Distincţii pentru binefăcători

La final, IPS Mitropolit Laurenţiu a mulţumit în chip deosebit ierarhilor din eparhiile sufragane Mitropoliei Ardealului, veniţi la sărbătoarea Catedralei din Sibiu, şi le-a oferit în dar câte o icoană a Sfântului Ierarh Andrei Şaguna. IPS Părinte Laurenţiu a oferit, apoi, distincţia „Ordinul Sfântul Ierarh Andrei Şaguna, Mitropolitul Transilvaniei" unor persoane care au sprijinit de-a lungul timpului activităţile pastoral-misionare şi administrative din Arhiepiscopia Sibiului. Primarul oraşului Sălişte, Teodor-Dumitru Banciu, primarul comunei Răşinari, Bogdan Bucur, primarul din Şelimbăr, Ioan-Daniel Maricuţa, primarul din Şura Mare, Nicolae Avram, şi primarul de la Tilişca, Dumitru Răceu, au fost distinşi de IPS Mitropolit Laurenţiu la marea sărbătoare a hramului.

Hramul s-a încheiat cu înconjurarea bisericii, preoţii purtând racla cu moaştele Sfântului Andrei Şaguna, icoana Sfintei Treimi, prapuri şi cruci.

Ştefan MĂRCULEŢ

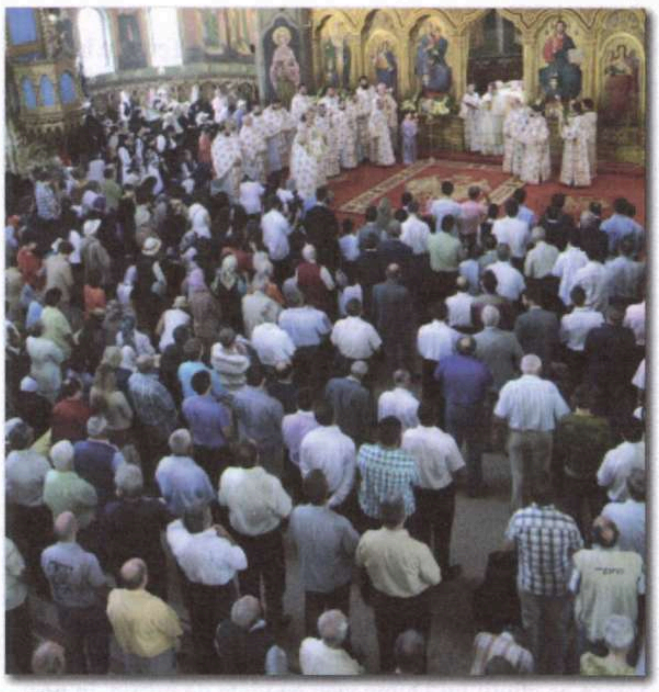

Episcopia Sălajului a primit moaşte ale Sfântului Andrei Şaguna

Înaltpreasfinţitul Laurenţiu, Mitropolitul Ardealului, a oferit delegaţiei Episcopiei Sălajului, condusă de Preasfinţitul Părinte Episcop Petroniu, fragmente din moaştele Sfântului Ierarh Andrei Şaguna, Mitropolitul Transilvaniei. Darurile de mare preţ au fost oferite astăzi, 19 iunie, la reşedinţa mitropolitană din Sibiu, alături de gramata mitropolitană şi ultimele cărţi apărute la Editura „Andreiana" a Arhiepiscopiei Sibiului. Alături de IPS Mitropolit Laurenţiu s-a aflat şi Preasfinţitul Andrei Făgărăşanul, Episcopul-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului.

Dacă eparhiile sufragane Mitropoliei Ardealului au primit fragmente din moaştele Sfântului Ierarh Andrei Şaguna în Duminica Ortodoxiei din acest an, când tot sinodul mitropolitan a liturghisit la Sibiu, Episcopia Sălajului este prima eparhie transilvană din afara Mitropoliei Ardealului care primeşte moaşte ale marelui mitropolit.

Unitate deplină

Moaştele au fost aşezate într-o raclă ce va ajunge la Catedrala Episcopală din Zalău, iar bisericile din eparhie care vor fi închinate Sfântului Ierarh Andrei Şaguna vor primi fragmente din aceste moaşte.

„Încă de la canonizarea marelui mitropolit, am promis că vom oferi fragmente din moaştele sale tuturor ierarhilor din Transilvania şi Banat, aria unde a activat Sfântul Ierarh. Am emis acum şi actul ce dovedeşte autenticitatea moaştelor, pentru că circulă multe relicve fără astfel de acte. Este cel mai firesc semn al unităţii depline în slujire şi al comuniunii noastre", ne-a spus IPS Mitropolit Laurenţiu.

În viitorul apropiat, vor primi moaşte ale Sfântului Ierarh Andrei Şaguna atât Arhiepiscopia Vadului, Feleacului şi Clujului, cât şi Episcopia Maramureşului şi Sătmarului, ambele sufragane Mitropoliei Clujului, Maramureşului şi Sălajului.

Preşedinte – Redactor-şef
Î.P.S. Dr. LAURENŢIU STREZA
Vicepreşedinte
P.S. Andrei Făgărăşanul

COLEGIUL DE REDACŢIE
Pr. Prof. Dr. Mircea Păcurariu; Pr. Prof. Dr. Dumitru Abrudan; Pr. Dr. Savu Popa – *Consilier cultural*; Diac. Dr. Ştefan L. Toma – *Secretar de redacţie*; Pr. Conf. Dr. Constantin Necula; Pr. Dr. Călin Sămărghiţan; Pr. Dr. Cristian Muntean; Pr. Vasile Gafton; Romeo Petraşciuc; Emanuel Tăvală

ISSN 1223-8392
Tiparul executat la Tipografia Şaguniana – Sibiu

ARTICOLELE ŞI CORESPONDENŢA se primesc pe adresa: Redacţia „Telegrafului Român", 550179 – Sibiu, str. Mitropoliei, nr. 35; e-mail: telegrafulroman@yahoo.com. Articolele nepublicate nu se înapoiază.

ABONAMENTUL pentru anul 2012 este de 48 lei; cod IBAN RO34 RNCB 0227 0360 5879 0001. BCR Sibiu, str. Emil Cioran, nr. 1. Cod fiscal 44 79 403

Fondator:
Mitropolit Andrei Şaguna, 1853

Publicaţie bisericească a Arhiepiscopiei Sibiului

Telegraful Român

Anul 160 • nr. 25-28

1 şi 15 iulie 2012

Duminica Împlinirii pentru credincioşii din Hărău

O duminică din miezul lunii lui Cuptor. Pentru mulţi doar încă o duminică în care căldura îndeamnă la căutarea unui adăpost din calea arşiţei. Pentru credincioşii din Hărău (jud. Hunedoara) această duminică a adus însă împlinirea unei speranţe ce părea greu de înfăptuit. Pe 15 iulie, biserica cea nouă aştepta să fie târnosită; este biserica pentru care au jertfit doisprezece ani şi pe care peste o sută dintre ei nu au mai ajuns să o vadă înălţată şi împodobită de sărbătoare pentru că s-au mutat la veşnicie. Au chemat la sărbătoarea aceasta neamuri şi prieteni din satele învecinate, care au venit în număr mare să se bucure împreună de momentul unic al sfinţirii noului lăcaş de închinare.

Se fac ultimele pregătiri, se verifică ultimele amănunte şi, deodată, o şoaptă, ca un fior, străbate mulţimea care aştepta rânduită pentru primirea oaspeţilor: „Au ajuns ierarhii". Pe

poarta curţii intră Înaltpreasfinţitul Laurenţiu, Mitropolitul Ardealului, împreună cu Preasfinţitul Nicodim, Episcopul Severinului şi Strehaiei, şi cu Preasfinţitul Gurie, Episcopul Devei şi Hunedoarei. Trei copii, îmbrăcaţi în straie populare, le oferă buchete de flori, în timp ce diaconii îl înveşmântează pe Înaltpreasfinţitul Laurenţiu în mantia arhierească. După rugăciunile de „luare a vremii", ierarhii se îmbracă în veşminte şi se începe înconjurarea bisericii, după rânduială. Mulţimea credincioşilor urmează ordonată soborul clericilor, ascultând cu atenţie şi evlavie citirile din Sfânta Scriptură şi privind cum arhiereii ung cu Sfântul şi Marele Mir zidurile ridicate de ei cu atâta trudă. „Deschideţi-vă voi, porţi veşnice, şi vă deschideţi porţi veşnice ca să intre Împăratul măririi" – răsună glasul Mitropolitului Ardealului, care bate cu crucea în uşa masivă de la intrarea în sfântul lăcaş. Cuvintele acestea, pe care le aud în fiecare an la Paşti, trezesc în inimile celor prezenţi, mai viu şi mai puternic, sentimental unei bucurii profunde, o rememorare a slujbelor de Înviere în care tot sufletul se bucură de nădejdea învierii în Hristos. Uşile bisericii se deschid şi urmează aşezarea Sfintelor moaşte în locul special pregătit pe masa altarului, apoi aşezarea icoanelor cu Sfinţii Evanghelişti în cele patru colţuri ale Sfintei Mese şi îmbrăcarea acesteia cu acoperămintele croite din timp, pe măsură. Protopopul Devei citeşte, în acest timp, hrisovul care descrie cum a fost construit sfântul lăcaş.

Rânduiala târnosirii se apropie de final şi se fac pregătirile pentru începerea Sfintei Liturghii Arhiereşti. Înaltpreasfinţitul Laurenţiu, Mitropolitul Ardealului, le vorbeşte credincioşilor despre etapele construirii şi sfinţirii unei biserici. Cuvântul său de învăţătură răzbate inimile; se simte experienţa profesorului de Liturgică ce a format zeci de generaţii de studenţi, educându-i şi imprimându-le un respect deosebit şi o grijă aparte faţă de ţinuta la slujirea în faţa Sfântului Altar. Vorbeşte simplu, concret, pe înţelesul tuturor, simţind perfect pulsul celor care ascultă cu emoţie.

Am săvârşit o lucrare unică în istoria unei biserici: sfinţirea acesteia. Zi în care fiecare credincios are dreptul, are îngăduinţa, dar şi şansa cea mare de a se atinge de Sfântul Altar nou zidit, nou sfinţit, care s-a transformat în Mormântul Învierii Mântuitorului Iisus Hristos. Astăzi, cu toţii ne atingem, sărutăm şi ne ducem acasă, atingându-ne de Mormântul Mântuitorului Iisus Hristos ca şi cum am fi la Ierusalim, pentru că locaşul acesta este Ierusalimul ceresc în imagini, este cerul coborât pe pământ. Aş vrea să vă spun câteva cuvinte despre lucrarea aceasta. Biserica începe să se sfinţească în momentul în care s-a ales terenul respectiv. Punerea pietrei de temelie este prima treaptă, prima etapă în sfinţirea bisericii. Acesta este un loc pe care l-am primit de la Dumnezeu, căci pământul pe care noi vieţuim este darul şi creaţia Sa, şi totuşi, dintre ale lui Dumnezeu, noi separăm acum un loc, îl scoatem din uzul comun şi-l oferim construirii unei biserici, îl oferim lui Hristos. A doua etapă este construirea în sine a bisericii. Cu binecuvântarea primită de toţi cei care se vor implica, nu numai de ziditori, ci şi de binefăcători, dumneavoastră toţi, iată, biserica s-a înălţat, s-a împodobit cu pictură, s-a zidit, construindu-se un altar, centrul vieţii duhovniceşti din sfânta biserică, locul

(continuare în p. 2)

Pr. Mircea MIHULEŢ

„Duhovnicul te poartă pe braţe" (III)

Interviu cu ÎPS Dr. Laurenţiu Streza, Mitropolitul Ardealului

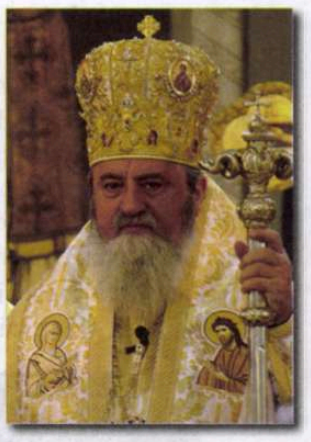

Înaltpreasfinţite Părinte, care ar fi calităţile unui duhovnic?...

Nu se poate face un chip ideal al duhovnicului. Noi avem multe modele de duhovnici. Avem multe descrieri ale unor astfel de părinţi îmbunătăţiţi. Însă niciodată duhovnicul nu s-a descris pe sine. Niciodată un sfânt nu s-a lăudat cu calităţile sale. Şi dacă e o lucrare de sfinţenie, lucrarea duhovnicească e simţită de cel care beneficiază de darul lui Dumnezeu, prin intermediul părintelui duhovnic. El trebuie, întâi de toate, să fie un *om duhovnicesc şi iubitor, disponibil* pentru cel care are nevoie. Nu se poate face spovedania la minut, nu se poate face prin corespondenţă, nu se poate face prin alt mijloc decât prin coborârea duhovnicului la persoana care se mărturiseşte. Persoana respectivă stă în genunchi şi duhovnicul îngenunchează sufleteşte şi se roagă continuu, pentru ca să îl ajute Dumnezeu pe cel care se mărturiseşte, ca să facă o mărturisire sinceră, corectă şi completă şi o penitenţă pe măsura păcatelor săvârşite.

Spovedania este precedată de o avertizare pe care o adresează duhovnicul celui care se mărturiseşte, pentru a-l ajuta să conştientizeze importanţa şi tainicul acestui

(continuare în p. 5)

Interviu realizat de Romeo PETRAŞCIUC

Din cuprins:

Pr. Dr. Cristian Muntean
Locul şi rostul preotului în context contemporan (II) | paginile **4** şi **6**

Pr. Dr. Nicolae Dura
Religia şi sănătatea omului | pagina **7**

† Andrei Făgărăşanul,
Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului
Sfântul Prooroc Ilie, temeiul proorocilor | paginile **2** şi **11**

Duminica Împlinirii pentru credincioşii din Hărău

(urmare din p. 1)

pe care se săvârşeşte Jertfa cea fără de sânge. (...) De acum înainte biserica aceasta este un locaş sfânt şi sfinţitor. E sfinţită pentru ca să sfinţească pe toţi cei ce intră într-însa. Totul se concentrează spre Sfântul Altar, iconostasul este tocmai legătura pe care o face biserica între comunitatea care se roagă şi preotul care slujeşte, nu este o tâmplă care separă pe credincioşi de slujitor, ci care ne leagă pe noi, pe toţi, de cer pentru că, după Sfântul Ioan Damaschin, icoana este o fereastră spre cer.

Înaltpreasfinţitul Laurenţiu îi invită apoi pe toţi să participe la Sfânta Liturghie, luând hotărârea ca aceasta să fie săvârşită pe platoul din faţa bisericii, hotărâre apreciată de toţi cei prezenţi şi mai ales de credincioşii care pot astfel vedea şi înţelege tot ceea ce, într-o duminică obişnuită, se întâmplă în Sfântul Altar. În timpul Liturghiei, imediat după citirea Sfintelor Evanghelii, Preasfinţitul Nicodim, Episcopul Severinului şi Strehaiei, vorbeşte despre importanţa

Spovedaniei în contextul pericopei evanghelice a vindecării slăbănogului: *Este cel mai sublim lucru, cum spune Sf. Ioan Gură de Aur, puterea aceasta dată preoţilor, de îndată ce primesc harul preoţiei şi hirotesia ca duhovnici, să dezlege păcatele celor ce se căiesc la scaunul de spovedanie. Vă îndemn pe toţi să-L rugăm pe Dumnezeu să ne dea evlavia aceea pe care au avut-o acei oameni care l-au dus pe slăbănog la Iisus. Să venim şi noi ori de câte ori glasul clopotelor ne cheamă la Sfânta Liturghie şi să ne bucurăm asemeni slăbănogului, primind iertare pentru păcatele noastre, şi să ne împărtăşim cu Trupul şi Sângele lui Hristos. Iar după ce ne întoarcem la casele noastre, să ne punem întrebarea: noi ce bolnav trebuie să vizităm, uşa cărui om în suferinţă trebuie să o deschidem? Făcând aceasta ne asemănăm cu cei care l-au adus pe slăbănogul la Mântuitorul, iar El, văzând credinţa lor, a săvârşit minunea.*

La momentul rânduit, parohul locului, preotul Petru Băluţă, cel care s-a jertfit cu multă râvnă, de la început până la sfârşit pentru construirea, împodobirea şi înzestrarea bisericii noi, mulţumeşte tuturor celor care i-au fost alături: *Aceasta este ziua pe care a făcut-o Domnul, să ne bucurăm şi să ne veselim întru ea. Înţeleptul Solomon spune: „În ziua fericirii, fii fericit". Iar Psalmistul David are un cuvânt plin de îmbărbătare pentu noi, cei care astăzi suntem aici: „Mi se bucură inima când mi se spune: haideţi să mergem la Casa Domnului". Aceasta este ziua pe care a făcut-o Domnul, ca să ne amintim urcuşul celor doisprezece ani de muncă, împreună. Având credinţă şi ajutorul dumneavoastră, am înălţat acest lăcaş. Aţi fost prietenii mei, care nu mi-aţi închis uşa atunci când v-am rugat şi atunci când v-am cerut ajutorul, atunci când v-am spus că aş vrea, la Hărău, să construim o casă nouă Domnului Dumnezeului nostru cel din ceruri, Dumnezeul poporului nostru care ne-a izbăvit şi ne-a trecut prin atâtea încercări, dar care nu ne-a părăsit niciodată. Biserica aceasta s-a construit mai ales cu bănuţul văduvei, iar lacrima şi jertfele credincioşilor din Hărău şi din satele dimprejur au dat roade. Mulţumesc colegilor, prietenilor mei din judeţul Hunedoara şi de pretutindeni care mi-au întins mâna şi m-au ajutat după posibilităţi. În aceste momente nu pot să spun decât atât: Doamne, răsplăteşte tuturor pentru tot binele şi pentru tot ajutorul pe care ni l-au dăruit!*

Vrednicia şi eforturile imense depuse de păstorul hărăienilor sunt răsplătite de către ierarhul locului, care îl hiroteseşte pe preotul Petru Băluţă întru iconom stavrofor şi care acordă gramate de mulţumire ctitorilor şi binefăcătorilor care au trudit la ducerea la bun sfârşit a lucrărilor la noua biserică. Preasfinţitul Părinte Gurie, Episcopul Devei şi Hunedoarei, mulţumeşte Înaltpreasfinţitului Laurenţiu, Mitropolitul Ardealului, şi Preasfinţitului Nicodim, Episcopul Severinului şi Strehaiei, întregului sobor de preoţi şi diaconi, precum şi credincioşilor prezenţi pentru bucuria de a aduce slavă lui Dumnezeu şi vorbeşte despre importanţa şi rolul bisericii în viaţa unei comunităţi: *Care comunitate n-ar fi bucuroasă să aibă în mijlocul ei o casă a regelui sau a împăratului? Care comunitate nu s-ar bucura să aibă casa celui care stăpâneşte lumea? Noi, aici la Hărău, avem mai mult decât o casă a unui rege sau a unui împărat, avem Casa lui Dumnezeu, unde Hristos, pe masa Sfântului Altar, Se jertfeşte pentru noi şi pentru mântuirea noastră. Mulţi, când aud de construcţia unui nou lăcaş, vociferează şi spun: „Mă rog la fel de bine şi acasă, de ce trebuie să construim atâtea biserici, când se închid spitale şi şcoli?". Le răspundem că a zidi casă lui Dumnezeu este mai mult decât orice! A avea casa lui Dumnezeu în mijlocul unei comunităţi este binecuvântarea cerului. Orice casă, oricât de mare ar fi ea, nu o putem asemăna cu biserica, fie ea cât de mică, pentru că aici Se jertfeşte Hristos. Trebuie să fiţi fericiţi şi bucuroşi că aveţi Casa lui Dumnezeu, care este mai mult decât orice!*

În încheiere, Înaltpreasfinţitul Laurenţiu, Mitropolitul Ardealului, oferă preotului-paroh câteva *„daruri ale bucuriei"*, anume: o carte ce cuprinde Acatistul Sfântului Andrei Şaguna, Liturghiere ce cuprind cele trei Liturghii ce se săvârşesc în timpul anului, o carte de predici şi o cruce de mână pentru binecuvântare, iar credincioşilor câte o icoană a Sfântului Ierarh Andrei Şaguna, spunând: *Pe părintele Petru Băluţă îl felicităm şi îl binecuvântăm, iar pe Dumneavoastră vă îndemnăm să nu lăsaţi biserica aceasta goală! Este singurul îndemn pe care vi-l fac. În crucea primită, părinte, sunt reprezentaţi toţi credincioşii, ctitorii şi binefăcătorii care au jertfit la construcţia acestei biserici.*

Luând binecuvântare şi cu inimile pline de bucuria împlinirii, credincioşii din Hărău pleacă spre casele lor cu feţele luminate de o rază tainică a soarelui care străluceşte pentru ei altfel în această duminică de iulie.

Sfântul Prooroc Ilie, temeiul proorocilor

Sfântul Prooroc Ilie Tesviteanul a trăit în veacul al IX-lea î.Hr., originar din Tesva Galaadului, din familie preoţească, tatăl Sovah, în Regatul de Nord al Ţării Sfinte, unde şi-au desfăşurat activitatea proorocii: Osea, Elisei şi Amos.

Regatul de Nord a luat fiinţă în anul 933 î.Hr., fiind desprins din Regatul lui Israel în timpul regelui Roboam, fiul lui Solomon. Pentru a rupe orice legătură cu Regatul de Sud, regii din Nord au introdus cultul egiptean al viţelului de aur şi au zidit templul pe Muntele Garizim, pentru a contrabalansa influenţa templului din Ierusalim.

În anul 722 î.Hr., Regatul de Nord a fost cucerit de asirieni, conduşi de regele Sargon al II-lea, şi desfiinţat, locuitorii lui fiind deportaţi în Imperiul Asirian şi fiind aduşi aici păgâni. Puţinii locuitori care au rămas nedeportaţi s-au amestecat cu păgânii şi astfel s-a născut poporul samarinean cu care evreii din Sud au fost permanent în conflict; aşa explicându-se şi faptul că niciun evreu din Sud nu trecea prin Samaria pentru a nu se spurca.

Sf. Prooroc Ilie şi-a desfăşurat activitatea în timpul regelui Ahab şi a soţiei sale, Izabela, feniciană de neam şi închinătoare la zeul Baal. Toţi preoţii Legii Vechi au fost omorâţi din pricina Izabelei (II Regi 18, 4), credinţa cea adevărată a fost hulită, iar poporul se închina lui Baal. Văzând Ilie atâta rătăcire de la credinţă şi umplându-se de râvnă dumnezeiască, s-a dus înaintea lui Ahab şi a Izabelei şi i-a mustrat, spunându-le că Dumnezeu nu va trimite ploaie, nici rouă pe pământ timp de trei ani şi jumătate. În timpul acestei secete, Domnul i-a zis lui Ilie: „Du-te de aici, îndepărtează-te către răsărit şi te ascunde la pârâul Cherit, care este în faţa Iordanului. Apă vei bea din pârâu, iar mâncare am poruncit corbilor să-ţi aducă acolo" (III Regi 17, 3-4). Domnul a făcut aceasta cu robul său Ilie din două motive: ca să-l păzească de răutatea şi răzbunarea Izabelei – care căuta, cu Regele Ahab, ca să-l omoare – şi, pe de altă parte, să-l cruţe de foamete şi sete.

După trei ani şi jumătate, timp în care nu a plouat în Regatul de Nord, Ilie a venit la Ahab: „ Când a văzut Ahab pe Ilie, i-a zis: „Tu eşti cel ce aduci nenorocirea peste Israel?" Iar Ilie a zis: „Nu eu, ci tu şi casa tatălui tău pentru că aţi părăsit poruncile Domnului şi mergeţi după Baali" (III Regi 18, 17-18).

Atunci i-a zis Ilie lui Ahab să adune în muntele Carmel tot poporul, dimpreună cu cei patru sute cincizeci de preoţi ai lui Baal. Şi stând Ilie înaintea lor, îi mustra cu asprime: „Până când veţi şchiopăta de amândouă picioarele? Dacă Domnul este Dumnezeu, urmaţi-I Lui, iar dacă este Baal, urmaţi acestuia" (III Regi 18, 21). A poruncit Ilie să aducă doi viţei, din care unul să fie jertfit de închinătorii lui Baal, iar celălalt să fie jertfit de Ilie adevăratului Dumnezeu. Care dintre ei va reuşi să pogoare foc din cer peste jertfa sa, aceluia să se închine „că Dumnezeul care va răspunde cu foc, Acela este Dumnezeu adevărat" (III Regi 18, 24). Şi au făcut aşa. Mai întâi au jertfit preoţii lui Baal şi s-au rugat de dimineaţa până la amiază. Iar la amiază Ilie a început să râdă de ei şi zicea: „Strigaţi mai tare că poate stă de vorbă cu cineva, sau poate doarme, strigaţi tare să se trezească, doar este dumnezeu, şi se înţepau cu săbii şi cu lănci până curgea sânge. Trecuse de amiază şi nu a fost nici glas, nici auzire" (III Regi 18, 27-29).

Apoi s-a pregătit Ilie să aducă jertfă. A poruncit să-i aducă 12 pietre, după numărul seminţiilor lui Israel, din care a zidit altarul Domnului Savaot, peste el a pus lem-

(continuare în p. 11)

† ANDREI FĂGĂRĂŞANUL
Episcop-Vicar Al Arhiepiscopiei Sibiului

LITURGHIE • PASTORAȚIE • MĂRTURISIRE

Î.P.S. Dr. LAURENȚIU STREZA, Arhiepiscopul Sibiului şi Mitropolitul Ardealului

Vineri, 1 iunie. Î.P.S. Sa a prezidat şedinţa Permanenţei Consiliului Eparhial al Arhiepiscopiei Sibiului. L-a primit la reşedinţa mitropolitană din Sibiu pe domnul Mircea Diaconu, ministrul Culturii şi Cultelor.

Sâmbătă, 2 iunie. A oficiat slujba de resfinţire a bisericii „Sfânta Treime" din localitatea Sohodol Vechi, protopopiatul Bran-Zărneşti. A slujit Sfânta Liturghie şi a adresat credincioşilor un cuvânt de învăţătură. L-a hirotesit întru *iconom stavrofor* pe P.C. pr. paroh Cornel Puşcariu şi a conferit acte de cinstire principalilor ctitori.

Duminică, 3 iunie – *Praznicul Pogorârii Sf. Duh.* A slujit Sfânta Liturghie la Catedrala Mitropolitană din Sibiu şi a adresat credincioşilor un cuvânt de învăţătură.

Luni, 4 iunie – *Praznicul Sfintei Treimi.* Cu ocazia hramului Catedralei Mitropolitane din Sibiu, Î.P.S. Sa a slujit Sfânta Liturghie împreună cu P.S. Sofronie, Episcopul Oradiei, cu P.S. Gurie, Episcopul Devei şi Hunedoarei, cu P.S. Andrei Făgărăşanul, episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului, şi un mare sobor de preoţi şi diaconi. La sfârşitul Sfintei Liturghii, Î.P.S. Sa a oferit în dar ierarhilor veniţi la hramul Catedralei câte o icoană a Sfântului Ierarh Andrei Şaguna, iar apoi, a oferit unor persoane care au sprijinit de-a lungul timpului activităţile pastoral-misionare şi administrative din Arhiepiscopia Sibiului distincţia „Ordinul Sfântului Ierarh Andrei Şaguna, Mitropolitul Transilvaniei": domnului Teodor-Dumitru Banciu, primarul oraşului Sălişte, domnului Bogdan Bucur, primarul comunei Răşinari, domnului Ioan-Daniel Maricuţa, primarul comunei Şelimbăr, domnului Nicolae Avram, primarul din Şura Mare, şi domnului Dumitru Răceu, primarul comunei Tilişca. În aceeaşi zi, Î.P.S. Sa a participat, la Mănăstirea Brâncoveanu – Sâmbăta de Sus, la deschiderea lucrărilor conferinţei capelanilor din penitenciarele din Europa.

Marţi, 5 iunie. A oficiat slujba de sfinţire a noului sediu al Protopopiatului Avrig şi al Centrului Cultural-Misionar „Gheorghe Lazăr", din incinta Bisericii „Adormirea Maicii Domnului" din localitate. La sfârşitul slujbei, Î.P.S. Sa a premiat câştigătorii concursului „Hristos împărtăşit copiilor", acordându-le cărţi de rugăciune şi icoane.

Miercuri, 6 iunie. A participat la manifestările prilejuite de sărbătoarea revederii de 35 de ani a absolvenţilor Facultăţii de Teologie din Sibiu din 1977.

Joi, 7 iunie. A participat la Sfânta Liturghie, slujită de P.S. Andrei Făgărăşanul şi un sobor de preoţi profesori de la Facultatea de Teologie „Andrei Şaguna" din Sibiu, la Catedrala Mitropolitană cu prilejul absolvirii studenţilor din anul terminal. A adresat celor prezenţi un cuvânt de învăţătură. A participat, apoi, la cursul festiv, organizat în incinta Facultăţii de Teologie.

Vineri, 8 iunie. A efectuat o vizită la şantierul Complexului Monahal de la Păltiniş.

Sâmbătă, 9 iunie. A participat, la Biblioteca Astra din Sibiu, la simpozionul cultural al Asociaţiunii Astra dedicat împlinirii a 200 de ani de la naşterea lui George Barițiu. În cadrul manifestărilor organizate, Î.P.S. Sa a oficiat slujba de sfinţire a sălii festive nou renovate a bibliotecii şi a adresat celor prezenţi un cuvânt de binecuvântare.

Duminică, 10 iunie. Î.P.S. Sa a sfinţit Capela „Sfânta Cuvioasă Parascheva" din incinta bisericii parohiei Braşov Triaj, un lăcaş de cult reînfrumuseţat recent. A oficiat Sfânta Liturghie şi a adresat credincioşilor un cuvânt de învăţătură. L-a hirotesit întru *iconom* pe P.C. pr. paroh Mihail Cătălin Sicoe. În aceeaşi zi, Î.P.S. Sa a oficiat slujba de punere a pietrei de temelie pentru Biserica „Duminica Tuturor Sfinţilor", aparţinătoare parohiei Buzăiel, protopopiatul Săcele.

Luni, 11 iunie. A participat la lucrările Simpozionului internaţional „A face misiune după modelul lui Hristos: specificul Ortodoxiei şi Ecumenismul de azi", la care au fost prezenţi profesori de misiologie de la Facultăţile de Teologie din ţară şi din străinătate, precum şi teologi de diferite confesiuni, implicaţi în mişcarea ecumenică.

Marţi, 12 iunie. A avut program de audienţe. A prezidat şedinţa Permanenţei Consiliului Eparhial al Arhiepiscopiei Sibiului.

Miercuri, 13 iunie. A avut program de lucru la cabinet. A examinat masteranzii de la Facultatea de Teologie din Sibiu.

Joi, 14 iunie. A participat la simpozionul doctoranzilor de la Facultatea de Teologie din Sibiu, intitulat „Provocări şi cerinţe actuale în teologia ortodoxă", eveniment ce face parte din activităţile academice ale teologilor care îşi pregătesc teza de doctorat sub îndrumarea profesorilor de la vechea academie a Sfântului Ierarh Andrei Şaguna, Mitropolitul Transilvaniei.

Vineri, 15 – Duminică, 17 iunie. Cu binecuvântarea Preafericitului Părinte Patriarh Daniel şi la invitaţia Î.P.S. Iosif, Mitropolitul ortodox român al Europei Occidentale şi Meridionale, Î.P.S. Sa a participat la manifestările prilejuite de hramul comunităţii ortodoxe române din Dublin (Irlanda), care în Duminica Sfinţilor Români şi-a serbat hramul. Cu această ocazie, Î.P.S. Sa a oferit în dar parohiei şi părintelui paroh Ioan Irineu Crăciun o părticică din sfintele moaşte ale Sf. Ierarh Andrei, Mitropolitul Ardealului.

Luni, 18 – Marţi, 19 iunie. A participat la Patriarhia Română, la şedinţa comună a Sinoadelor Mitropolitane din Transilvania şi Banat.

Marţi, 19 iunie. La reşedinţa mitropolitană din Sibiu, Î.P.S. Sa a oferit Preasfinţitului Părinte Petroniu, Episcopul Sălajului, o părticică din sfintele moaşte ale Sf. Ierarh Andrei Şaguna, Mitropolitul Transilvaniei.

Miercuri, 20 iunie. A avut program de lucru la cabinet.

Vineri, 22 iunie. A participat, la Centrul pentru Comunicaţii şi Informatică „Decebal" din Sibiu, la manifestările prilejuite de aniversarea a 70 de ani de la înfiinţarea instituţiei.

Duminică, 24 iunie – *Sărbătoarea Naşterii Sf. Ioan Botezătorul.* A oficiat slujba de sfinţire a Bisericii „Sfânta Cuvioasă Parascheva" din parohia Şercăiţa, protopopiatul Făgăraş I. A slujit Sfânta Liturghie şi a adresat credincioşilor un cuvânt de învăţătură. L-a hirotesit întru *sachelar* pe P.C. pr. paroh Daniel Dumitru Dogariu şi a conferit acte de cinstire principalilor ctitori. În aceeaşi zi, a vizitat Mănăstirea Bucium, jud. Braşov, şi Mănăstirea Cârţişoara, jud. Sibiu.

Luni, 25 iunie. A oficiat la Catedrala mitropolitană din Sibiu slujba de binecuvântarea a Drapelului Naţional.

Marţi, 26 iunie. A avut program de audienţe. A prezidat şedinţa Permanenţei Consiliului Eparhial al Arhiepiscopiei Sibiului. A participat, în Piaţa Mare din Sibiu, la manifestările prilejuite de Ziua Drapelului. A adresat celor prezenţi un cuvânt de învăţătură.

Miercuri, 27 iunie. A avut program de lucru la cabinet.

Vineri, 29 iunie – *Sărbătoarea Sf. Apostoli Petru şi Pavel.* A oficiat slujba de sfinţire a bisericii Mănăstirii „Sfinţii Apostoli Petru şi Pavel" din localitatea Cârţişoara, jud. Sibiu. A slujit Sfânta Liturghie şi a adresat credincioşilor un cuvânt de învăţătură.

Joi, 30 iunie. A participat, alături de Preafericitul Părinte Patriarh Daniel şi un mare sobor de ierarhi, preoţi şi diaconi, la manifestările prilejuite de sfinţirea bisericii Mănăstirii Bârsana, jud. Maramureş, precum şi la inaugurarea noului sediu al protopopiatul Negreşti Oaş.

Pr. Dr. Cristian VAIDA

TEOLOGIE ŞI SPIRITUALITATE ORTODOXĂ

Ovidiu Moceanu, *Spovedania. Roman cu 30 de ferestre*. Părintele Profesor Ovidiu Moceanu, „prieten de o viaţă", ne-a făcut marea bucurie de a ne trimite un roman al său în care se îngemănează chemarea sa literară şi cea harică, cu care l-a înzestrat Bunul Dumnezeu. Iată că, aşa cum spune chiar autorul, oferă cititorilor o carte prin care, după mult timp, preotul reintră în literatură. Este vorba de un roman ce prezintă experienţa de viaţă a personajului principal confruntat cu o boală necruţătoare, care în cele mai multe cazuri, aşa cum se întâmplă şi cu personajul principal, determină reexaminarea unor momente importante din viaţă, tocmai pe fondul evenimentelor şi clipelor trăite din cauza bolii. În această lume în care trăim scotim de cuviinţă să recomandăm spre citire această carte tuturor celor ce doresc să îşi desăvârşească pastoraţia în rândul celor bolnavi şi nu numai.

Pr. Dr. Vasile Gavrilă, *Duhovnicul de la miezul nopţii.* Încă dinainte ca Biserica să îşi completeze misiunea prin intermediul radioului şi televiziunii, odată cu înscăunarea Preafericitului Părinte Patriarh Daniel, la postul de televiziune naţional aveam parte de o prezenţă inedită. Este vorba de părintele Vasile Gavrilă, pe care majoritatea nu îl cunoşteau pe numele său, ci ca *duhovnicul de la miezul nopţii.* Îndrăgit de tineri şi căutat chiar la acele ore târzii ale nopţii de mulţime mare de oameni de toate vârstele, care sunau şi adresau întrebări legate de problemele lor zilnice, părintele Vasile a strâns toate aceste răspunsuri şi intervenţii între coperţile unei cărţi. Acest lucru este salutar, mai ales că răspunde unor probleme de actualitate ale vremurilor şi mulţi dintre credincioşi găsesc răspunsuri potrivite pentru zbaterile lor în paginile acestea.

George Remete. *Fiinţa şi credinţa. Ideea de fiinţă.* Părintele Profesor George Remete ne-a dăruit la începutul verii o altă lucrare de-a sa din ramura Teologiei Dogmatice, în care a abordat problematica fiinţei şi credinţei, al căror raport întemeiază şi luminează existenţa, determinând şi facilitând înţelegerea raportului dintre filosofie şi teologie, care de altfel reprezintă o veche preocupare de-a autorului. Cartea se dovedeşte, aşadar, a fi deosebit de importantă pentru vremurile noastre, când iată că încercăm tot mai mult să explicăm care este raportul dintre Teologie şi ştiinţă. Îl felicităm pe autor pentru această voluminoasă lucrare (650 p.) şi sperăm că ea va fi bine receptată în mediul teologic ortodox românesc, precum şi în rândul intelectualităţii dornice să înţeleagă cât mai bine raportul ştiinţei cu teologia.

Mitropolitul LAURENȚIU

EXIGENȚE PASTORALE

Pr. Prof. Dr.
CRISTIAN MUNTEAN

Locul şi rostul preotului
în context contemporan (II)

Sf. Evagrie Ponticul descoperea duhovnicului două lucruri esențiale: de a conduce credincioşii de la răutate la virtute şi de la neştiință la cunoaşterea lui Dumnezeu[1]. Astfel, părintele duhovnicesc devine deopotrivă medic şi învățător, după exemplul Mântuitorului Hristos, „doctor al sufletelor şi trupurilor noastre" ce ştie ca nimeni altul ce medicamente conduc de la răutate la virtute şi de la neştiință la cunoştință.

Desigur, exegeza evagriană pătrunde în zone mult mai profunde ce nu se limitează doar la credincioşii practicanți, ci se adânceşte în relația duhovnicească monahală ce cunoaşte şi ea diferite stadii de manifestare a ascezei şi contemplației.

Esențială în definirea părintelui duhovnicesc, pe care o face Evagrie, mi se pare comparația cu îngerul păzitor, dat din tinerețe fiecăruia[2].

Omul contemporan a pierdut această încredere în prezența îngerului păzitor şi nici măcar nu e conştient că preotul este chemat să-l ajute pe penitent să-şi regăsească lumina din suflet şi, implicit, îngerul ce-i veghează existența.

De aceea cea mai prețioasă calitate a părintelui duhovnicesc în ce priveşte îndrumarea celorlalți e darul discernământului sau dreapta socoteală. Îndrumarea nu e decât punerea în practică a deosebirii duhurilor spre binele celor îndrumați[3]. Dar pentru a o putea dobândi avem nevoie de multă rugăciune şi nevoință.

Mitropolitul Antonie face distincție între duhovnicul obişnuit şi părintele duhovnicesc[4]. Părintele despre care vorbeşte mitropolitul Antonie este tipul de duhovnic care nu are răspunsuri gata făcute, ci ele diferă de la ucenic la ucenic. Accentul nu cade doar pe capacitatea duhovnicului, ci şi pe puterea ucenicului de a împlini sfatul şi de a rămâne în ascultarea părintelui duhovnic. Pentru a găsi un asemenea tip de duhovnic e nevoie de căutare. Iar acestei căutări Dumnezeu îi răspunde cu rânduiala ascultării, a unei discipline duhovniceşti la care ucenicul ajunge prin stăruință şi răbdare. Este un alt lucru esențial de care omul contemporan duce lipsă. Ucenicul se sfinteşte prin virtutea ascultării, acceptată ca rânduială de viață şi de mântuire. Dar ce departe suntem de această virtute a ascultării! Ea presupune jertfă pentru că are la bază argumentul iubirii. Ascultarea nu anulează iubirea, ci o determină, o face lucrătoare şi roditoare.

Tot mitropolitul Antonie creionează un posibil portret al duhovnicului bun.

Nu e nici cel aspru, nici cel mai puțin aspru, ci cel echilibrat, cel înțelept, cel care cunoaşte oamenii şi mecanismul naşterii şi lucrării gândurilor, cel care ştie cât trebuie întins arcul şi, mai ales, cel care, cu frică de Dumnezeu, îşi ia în bună şi desăvârşită cunoştință de cauză răspunderea să povățuiască pe alții ca din partea lui Dumnezeu.

Responsabilitatea este covârşitoare, dar lucrarea se dobândeşte prin rugăciune şi stăruință.

În îndrumarea duhovnicească, darul discernământului (diakrisis) întrece toate celelalte daruri, echivalând cu o dispensă de vârstă şi de ştiință[5]. Cred că la acest tip de discernământ e necesar să reflectăm mai adânc cei ce ne luăm răspunderea să povățuim „ca din partea lui Dumnezeu".

Societatea contemporană îl asimilează pe preot „duhului vremii". Cu greu găseşti în parohiile de oraş oameni cu respect față de preot. Asta nu înseamnă că acest respect s-a pierdut cu desăvârşire. Aici nu facem referire la oamenii credincioşi, care ajung la sfintele slujbe, ci la marea masă de nepăsători.

De ce n-am recunoaşte că poziția preotului este delicată. Nu poate rămâne nici în „turnul lui de fildeş", mulțumindu-se cu slujbele bisericeşti, dar nici nu se poate anula ca prezență, rămânând un oarecare printre cei din jur. El este un etalon prin excelență, un creştin prin excelență, ce are menirea de a fi o lumină. Depinde în primul rând de el cum ştie să-şi pună în valoare calitățile.

Am putea vorbi aici de diferențele fundamentale de misiune între preoții din țară şi cei din diasporă. Misionarismul celor din urmă este mult mai pragmatic, mai dinamic şi mai plin de riscuri.

Preotul din diasporă este nevoit să mai aibă un loc de muncă pentru a avea un venit în măsură să-i asigure cele necesare familiei. El slujeşte doar duminica şi de sărbători sau atunci când este solicitat de credincioşii săi. În rest viața şi-o desfăşoară în societate fără a simți neapărat autoritatea preoției. Este o nouă provocare ce te face să gândeşti un pic altfel raporturile cu semenii tăi.

De aici şi marea confruntare contemporană care anulează oarecum concepțiile despre exercitarea slujirii preoțeşti, care nu şi-a pierdut sacralitatea sau necesitatea, ci şi-a schimbat unghiul de analiză.

Cred că preotul – cel contemporan, dar şi cel de viitor – nu va mai putea rămâne doar în biserică, ci va trebui să dea piept noilor provocări printr-o atitudine onestă şi activă față de nou. Faptul că va şti să coboare amvonul printre credincioşi nu-l va face mai puțin respectat; faptul că-şi va întreține familia şi din altă slujbă nu va mai fi atât de mult criticat, ci se va înțelege responsabilitatea pe care fiecare, preot sau credincios, o avem față de familiile noastre.

Preotul va trebui să adapteze mesajul Sfinților Părinți noilor perspective cu care se confruntă, dovedind, față de proprii enoriaşi, *grijă* şi *dragoste*. De fapt, la aceste două lucrări se poate reduce întreaga nevoie de duhovnicesc, pentru că dacă ai grijă şi dragoste poți transforma păcatul în virtute apropiindu-te de la necunoaştere la cunoaştere de Dumnezeu.

În acest tip de cunoaştere (cea de Dumnezeu) nu este hotărâtoare ştiința de Dumnezeu, ci faptele cele bune care te poartă spre cunoaşterea din interior a propriilor „bucățele" de dumnezeire ce se află în tine.

Aşa cum pentru a fi un bun creştin ai nevoie de atitudine, tot aşa şi pentru a fi un preot bun ai nevoie de atitudine, de acel cuvânt care „cade de sus asupra minții şi inimii omului", cum spunea Lamartine.

Ca preot trebuie să ai conştiința misiunii tale bine definită în interior, să cauți să te perfecționezi continuu în slujire, în predică, în dialog cu credincioşii, în lecturi etc. Nu degeaba vorbea mitropolitul Antonie în cartea „Preotul în biserică, în lume şi acasă" despre necesitatea a cel puțin patru ore de lectură zilnică. Eu aş reduce acest procent la jumătate, dar chiar şi aşa, ar fi greu de împlinit pentru cel ce nu simte o atracție spre lectură.

Din păcate, foarte mulți preoți, odată instalați în parohii, nu mai iau contact cu lectura. Revistele teologice au ajuns maculaturi sau, în cel mai fericit caz, obiecte de muzeu în biblioteca parohială. Nu mai există interes pentru pregătirea predicilor, unde mai pui nevoia de răspunsuri față de problemele societății contemporane, care nu se mai mulțumeşte cu orice.

Aici intervine personalitatea preotului şi interesul său față de nou.

Există probleme asupra cărora Biserica încă nu a dat un răspuns oficial, cum ar fi: fecundația artificială, ingineria genetică, eugenetica, intervenția asupra embrionului uman cu scopuri experimentale, eutanasia, şi lista ar putea continuă. E nevoie de interes pentru a putea găsi răspunsuri potrivite şi lămuritoare pentru cei ce vin să te întrebe.

Ne-am obişnuit cu jumătăți de măsură, cu răspunsuri evazive care să ascundă lipsa noastră de interes. Există importante studii care s-au scris şi în limba română pe această temă şi e bine să fie cunoscute până la precizarea unei poziții oficiale[6].

Cum putem da „răspuns bun la înfricoşătoarea judecată a lui Hristos" dacă noi nu ne-am găsit „rostul" de a lumina credincioşii cu cuvântul şi faptele noastre?[7]

Nu mă voi opri asupra virtuților preotului ca păstor şi om. Ele pot fi regăsite în orice manual de Teologie Pastorală. Dar cred că e necesar să vorbim în acest context de *regula bunului-simț* care nu te poate lăsa în ignoranță, ci te provoacă spre atitudine şi cunoaştere. Te motivează spre cercetare continuă a adevărului dumnezeiesc, spre limpezimea noțiunilor teologice pe care eşti dator să le împrospătezi continuu şi spre dobândirea acelei cunoaşteri care te face capabil să dai „răspuns bun" noilor provocări pentru a avea liniştea unui sfârşit creştinesc.

Modelul său atitudinal va putea fi luat drept exemplu de enoriaşi.

Ei sunt primii care-ți observă plusurile şi minusurile în egală măsură.

Iată ce spune un laic despre rostul preotului: „Preotul trebuie să-i cunoască pe oameni, să aibă mâna delicată, plină de înțelepciune şi de măsură, când atinge pasiunile omeneşti. El are în sarcina lui păcatele, căința, mizeria, nevoia şi sărăcia oamenilor.

Trebuie să aibă o inimă plină de mângâiere, milostivire, de blândețe şi de iertare. Uşa lui trebuie să fie deschisă în tot ceasul, candela lui aprinsă veşnic, iar toiagul pururi la îndemână. Să nu cunoască nici anotimpuri, nici depărtare, nici boală, nici soare, nici vifor, când e vorba să ducă untdelemn rănitului, iertare vinovatului şi pe Dumnezeu celui ce se sfinteşte. El nu trebuie să aibă înaintea lui nici bogat, nici sărac, nici mic, nici mare, ci oameni, adică frații întru necazuri şi nădejdi.

Să nu refuze darul, nici puterea lui nimănui, nici să le dea fără înțelepciune celor ce îl disprețuiesc sau îl nesocotesc"[8].

Cred că principiile exprimate sunt valabile şi universale. Ele descoperă atât locul, cât şi rostul păstorului de suflete chemat să facă proba jertfelniciei sale dincolo de cunoaştere, în împlinire.

Sesizăm în studiul episcopului Vasile Coman, la care am mai făcut referire în paginile de față, un subcapitol interesant intitulat: *Preotul apărător al legii*, în care autorul insista pe necesitatea cunoaşterii şi împlinirii, atât a legilor bisericeşti, cât şi a celor laice.

În context contemporan se poate observa nu doar o neîmplinire a lor, ci chiar o necunoaştere, dintr-o falsă abordare a perspectivei libertății. Desigur, poate curge multă cerneală încercând să aduci argumente pro şi contra. Cred că e esențial să ne raportăm la Mântuitorul Hristos când vorbim de libertate şi democrație. Dar chiar cei în măsură să se raporteze la această prezență o exclud fără vreo umbră de regret.

Preotul are datoria unei orientări corecte, atât în ce priveşte legea bisericească, cât şi cea civilă pentru că e responsabil în fața credincioşilor săi. Atitudinea sa poate aduce deopotrivă tulburare şi echilibru. Iată cum şi în acest caz intervine regula bunului-simț şi puterea jertfelniciei, ce vine dintr-o mare smerenie, în care eşti conştient că binele credincioşilor, luminarea lor, este mai presus de orgoliile personale, de micimea sufletească ce nu te lasă totdeauna să te ridici dintre cei mulți.

Locul şi rostul preotului trebuie să țină seama de noile provocări ale modernității şi de nevoia unui mesaj actual al învățăturilor evanghelice şi ale Sfinților Părinți, într-o societate secularizată până la nivelul profunzimilor sufleteşti.

Fără a neglija clasicele metode pastorale, preotul trebuie să-şi redescopere disponibilitatea spre dialog, regândindu-şi atitudinal locul în mijlocul credincioşilor.

(continuare în p. 6)

„Duhovnicul te poartă pe braţe” (III)

Interviu cu ÎPS Dr. Laurenţiu Streza, Mitropolitul Ardealului

(urmare din p. 1)

eveniment, spunându-i: *„Iată, fiule duhovnicesc, Hristos stă nevăzut, primind mărturisirea ta cea cu umilinţă. Deci nu te ruşina, nici nu te teme, ca să ascunzi de mine vreun păcat, ci fără sfială spune toate câte ai făcut, ca să iei iertare de la Domnul nostru Iisus Hristos. Iată, şi sfânta Lui icoană înaintea noastră este. Iar eu sunt numai un martor, ca să mărturisesc înaintea Lui toate câte îmi vei spune. Iar de vei ascunde de mine ceva, să ştii că toate păcatele îndoite le vei avea.* Şi se încheie cu o concluzie: *Ia seama dar, de vreme ce ai venit la doctor, să nu te întorci nevindecat”*. Este atât de sintetică şi de concentrată această formulare, încât ea cuprinde, în fond, toată munca pe care o realizează un duhovnic! Şi, totodată, cuprinde şi toată acrivia raportată la cel care se mărturiseşte. Mărturisirea nu e o descărcare, în faţa unei persoane, a supărărilor noastre, mai ales a celor venite din partea altora, pentru a fi înţeleşi şi compătimiţi. Dacă te duci la un psiholog, trebuie mai întâi să îi spui în ce stare te afli, iar la urmă, dacă te întreabă, îi spui şi care sunt cauzele celor întâmplate. Îi spui toate acestea unei persoane care, chiar respectând deontologia profesională, nu se poate compara cu duhovnicul, care, sub incidenţa caterisirii, este obligat să păstreze *secretul spovedaniei*, dar şi al terapiei acordate. El nu are voie să facă nici măcar o aluzie la păcatul mărturisit de vreun penitent! El uită, în momentul în care penitentul s-a descărcat şi şi-a mărturisit păcatele, tot ce i s-a spus în scaunul spovedaniei. Părintele duhovnicesc se roagă şi plânge împreună cu fiul său spiritual, îi dă canonul potrivit, ca o sacră terapie şi urmăreşte, apoi, împlinirea acestuia, spre vindecarea celui bolnav. Îşi împlineşte, astfel, cea de-a doua obligaţie a duhovnicului: de a se îngriji de progresul spiritual al credinciosului său. Nu e suficient să fii iubitor, să fii disponibil, ci trebuie să urmăreşti continuu evoluţia vieţii religios-morale a fiilor duhovniceşti.

Lucrarea sacramentală în cadrul Tainei Spovedaniei constă în faptul că Însuşi Hristos stă de faţă şi primeşte toată mărturisirea făcută, şi apoi îi *iartă păcatele* celui care doreşte îndreptare, în funcţie de căinţa sa, de părerea de rău pentru cele săvârşite. Preotul îşi împlineşte acum doar rolul lui de *părinte duhovnicesc* şi *de martor* pentru fiul său spiritual. Adică, preotul duhovnic va mărturisi în faţa lui Dumnezeu că penitentul a venit la dânsul cu smerenie, cu căinţă deosebită, cu dorinţa de îndreptare, iar acum, s-a întors pe calea cea dreaptă. Astfel, ţinând cont de căinţa acestuia şi de dorinţa lui de îndreptare şi urmărind întoarcerea sa la Hristos, prin *îndeplinirea canonului*, îi va putea da *dezlegare* pentru primirea Sfintei Împărtăşanii. Chiar dacă se rosteşte rugăciunea finală, de dezlegarea păcatelor: *Domnul şi Dumnezeul nostru Iisus Hristos...*, cel care a făcut păcate care îl opresc de la comuniunea cu Hristos, prin împărtăşire, trebuie să urmeze mai întâi tratamentul duhovnicesc, şi numai după ce starea lui sufletească s-a redresat, să îndrăznească a se apropia de Hristos. Noi nu suntem niciodată vrednici să ne împărtăşim cu Hristos. Există, doar, o îngăduinţă pe care Dumnezeu o face cu fiecare dintre noi, primindu-ne la Sfânta Împărtăşanie, dacă noi cerem lucrul acesta şi dorim din tot sufletul să avem parte de Hristos. Pentru o lucrare pastorală mai eficientă, i-am sfătuit pe studenţi, ca viitori preoţi, şi pe preoţii noştri actuali să nu acorde terapii pe termene foarte lungi, fără un control periodic, pentru a putea urmări mai uşor modul în care tratamentul se potriveşte penitentului şi care este progresul obţinut. Excluderea de la împărtăşanie, pe o perioadă lungă, chiar şi pentru păcate grele, aplicându-se numai *acrivia*, poate îndepărta mai mult de Hristos, sau poate duce la pierderea credinciosului. *Iconomia* aplicată fiecăruia în parte, în funcţie de căinţa lui, îl poate scoate mult mai repede din păcat, decât un tratament îndelungat, impus şi lăsat fără o asistenţă continuă a duhovnicului. De exemplu, dacă i se spune unui penitent că zece ani nu are voie să se apropie de împărtăşanie, va abandona şi tratamentul în aceşti zece ani, sau nici nu va mai veni la biserică.

Mai ales dacă respectivul are deja 70-80 de ani...

Nu noi ţinem canoanele, ci ele ne ţin pe noi. Ele sunt puse ca îndrumătoare pentru duhovnici, tocmai pentru a se vedea gravitatea diferitelor păcate. În schimb, dacă omul se întoarce cu căinţă sinceră, adâncă, el poate fi mai repede îngăduit să meargă la împărtăşanie, când se constată îndreptarea lui şi mai ales dorinţa sa de a se uni cu Hristos, pentru a primi harul mântuitor. La Sf. Antonie cel Mare a venit un mare păcătos, care l-a întrebat: *Părinte, sunt un mare păcătos, îmi ajung 14 ani ca să mă pocăiesc?* Văzând căinţa sa sinceră, Sfântul i-a răspuns: *Îţi ajung şapte ani.* Dar a adăugat acel om: *Păcatele mele sunt atât de mari...* Şi i-a răspuns din nou Sf. Antonie: *Îţi ajung patru ani.* Iar acesta şi mai mult sporea în sine căinţă pentru păcate, încât a exclamat, zicând: *Nu mai e nimeni în lume atât de păcătos ca mine!* Sfântul, văzând cum acesta sporeşte în căinţa sa, i-a tot redus perioada de pocăinţă şi i-a spus: *Zi rugăciunea Tatăl nostru!* Şi a rostit *Tatăl nostru,* iar când a rostit: *„Şi ne mântuieşte de cel rău”*, la încheierea rugăciunii, a murit! S-a stins din viaţă. Iar atunci, Sfântul a exclamat: *A murit împăcat cu Dumnezeu!*

Iată cum putem ajunge de la o perioadă foarte mare, de la un canon foarte aspru şi îndelungat, la un pas de Împărăţia lui Dumnezeu, în funcţie de căinţa noastră şi de dorinţa de a ne apropia de Hristos. Tâlharul de pe cruce, fiindcă a fost aproape de Hristos, şi s-a mărturisit din tot sufletul său, a ajuns în Rai. Avem şansa de a ne întoarce la Dumnezeu, cât mai repede, când Cel de sus ne dă căinţă sinceră şi puternică şi când duhovnicul observă că întoarcerea noastră este reală şi ireversibilă. Când duhovnicul stabileşte canonul, va ţine cont atât de gravitatea păcatului, cât şi de disponibilitatea penitentului, iar durata acestuia o va scurta sau lungi, la întâlnirile ulterioare, în funcţie de progresul realizat de fiul duhovnicesc. Secretul sau arta spovedaniei constă în a menţine echilibrul între acrivie şi iconomie. Acrivia înseamnă a recunoaşte păcatul pe nume şi a-l condamna totdeauna. Însă iconomia, grija sau dragostea faţă de penitent, de cel care e în suferinţă. În aceasta constă capacitatea duhovnicului de a da canoane care pot fi împlinite şi care sunt şi eficiente. Fiecare păcat îşi are un antidot, o faptă bună. Şi dacă pui fapta bună ca antidot al păcatului, vei avea rezultate. Dar dacă dai canoane generale, laşi la latitudinea penitentului să denatureze fapta cea bună. *„Faceţi şi voi o faptă bună”*. Şi el vine şi zice: *„Am făcut o faptă bună, că am cumpărat pentru familia mea, pentru copiii mei, ceva”*. E o faptă bună, nu? Dar fapta aceasta am făcut-o din obligaţia faţă de ai mei! Dacă am ajutat pe cineva care îmi e prieten şi căruia îi sunt dator, atunci nu mai pot numi acea faptă, faptă bună! Fapta bună e atunci când o împlineşti din iubire, dezinteresat, în taină, fără să aştepţi laudă sau răsplată. Pentru că şi păcătoşii – ne spune Scriptura – fac la fel: dau cu împrumut, cer dobândă... (Cf. *Lc* 6, 33-34)

Cum explicaţi soluţiile diferite date aceleiaşi persoane, pentru acelaşi păcat, de doi duhovnici diferiţi?

Sunt şi medici care dau tratamente diferite, pentru că vor să facă experienţe pe noi. Există un fel de zicală: Un medic e o şansă de sănătate. Doi medici, e confuzie. Trei medici, e moarte sigură. Transferând zicala aceasta în domeniul nostru, cred că putem spune şi noi că, având un duhovnic, pe care tu ţi l-ai ales şi în care ai încredere, cu toată disponibilitatea de a te primi şi de a te purta pe braţe, ai şanse de mântuire. Dacă ai doi duhovnici, e deja confuzie. Iar dacă ai trei duhovnici, atunci nu mai eşti în confuzie, ci eşti pierdut! Pentru că nu mai asculţi pe nici unul dintre ei.

Relaţia dintre Spovedanie şi Împărtăşanie în practica liturgică actuală (I)

De-a lungul timpului au existat nenumărate schimbări în ceea ce priveşte modalitatea de raportare la Liturghie, în general, şi la Euharistie, în special. De la o participare şi împărtăşire cu Sfintele Taine la fiecare Sf. Liturghie, s-a ajuns la o participare sporadică şi la o împărtăşire rară, o dată sau cel mult de patru ori pe an. Sfiala tradiţională în Biserica Ortodoxă faţă de cele sfinte, de altfel justificată, dar accentuată unilateral timp de secole până în ziua de azi, şi frica faţă de o împărtăşire cu nevrednicie au întărit tendinţele spre o separare a Liturghiei de Împărtăşanie[1]. Astfel, constată Christian Felmy, *împărtăşirea a devenit neliturgică şi individualistă*. Această stare de fapt este uşor de constatat prin participarea la Liturghiile ortodoxe. În cadrul slujbei nu se împărtăşeşte nimeni, sau doar câţiva copii, în schimb, mai ales în posturi, se împărtăşesc foarte mulţi, înainte sau după Liturghie. Prin perpetuarea acestui obicei devine imposibilă pentru credincioşi, sesizarea legăturii dintre împărtăşirea cu Sfintele Taine şi Sf. Liturghie.

În secolul al XVIII-lea, a existat o amplă mişcare de revigorare liturgică declanşată în Muntele Athos cu privire la locul şi modul împărtăşirii cu Sfintele Taine[2]. În cadrul acestei mişcări s-a accentuat importanţa primirii Sfintei Împărtăşanii cu pregătirea ascetică şi morală necesară. Contextul deplin şi esenţa pledoariei susţinătorilor unei împărtăşiri frecvente n-a fost şi nu este pe deplin sesizat şi înţeles până astăzi. În ultimă instanţă, ei nu voiau decât să restaureze etosul creştinismului apostolic şi al Bisericii vechi – etos pascal, în acelaşi timp euharistic şi ascetic şi martiric[3]. De „o metamorfoză profundă în înţelegerea cultului în mintea Bisericii”[4] aminteşte şi părintele Alexander Schmemann, lucrare ce a dus la o „profundă criză liturgică”, pentru ieşirea din ea fiind nevoie de „întoarcerea la înţelegerea şi experienţa Bisericii de la început”. S-ar putea spune că, într-adevăr, cea mai gravă schimbare liturgică se situează în sfera Împărtăşirii. Conform teologului K.C. Felmy, motivele pentru raritatea tot mai crescândă a primirii Împărtăşaniei stau în supraaccentuarea caracterului înfricoşător al cultului divin şi în înţelegerea acestuia ca dramă cultică, la care se participă activ sufleteşte, dar pasiv trupeşte.

O cauză profundă a acestei transformări ar consta în acceptarea de facto a excomunicării (A. Schmemann) de către majoritatea credincioşilor. Pretextul nedemnităţii, al nevredniciei credincioşilor de a se împărtăşi este explicaţia cea mai obişnuită şi răspândită privitoare la absenţa cuminecării din viaţa duhovnicească, o „explicaţie evlavioasă”, aşa cum o numeşte părintele Alexander Schmemann, denunţând formalismul şi îngustimea ei. Sf. Nicolae Cabasila afirmă că atunci când preotul îi cheamă pe credincioşi la împărtăşire, cu strigarea *„Sfintele Sfinţilor”*, prin sfinţi înţelegem aici nu numai pe cei desăvârşiţi în virtute, ci pe toţi câţi se străduiesc spre desăvârşire, chiar dacă n-au ajuns încă la ea; nimic nu-i împiedică pe aceştia să se sfinţească şi ei prin împărtăşirea cu Sfintele Taine[5].

Din păcate, invocând propria nevrednicie, majoritatea credincioşilor trăiesc şi afişează o anumită lejeritate în ceea ce priveşte angajamentul lor duhovnicesc. Observăm o lipsă de grijă şi de neluare aminte, o ignoranţă totală şi o nepăsare, manifestate concret, în lipsa pregătirii pentru apropierea de Sfântul Potir. Din păcate, se uită faptul că grija izbăvirii de păcat, frământarea, lupta aceasta (care are ca scop unirea cu Hristos –realizată deplin în viaţa aceasta prin împărtăşirea cu Trupul şi Sângele Său), este constitutivă şi esenţială în cadrul vieţii duhovniceşti. Acolo unde ea încetează sau e tratată cu uşurinţă, viaţa religioasă se răceşte sau va fi marcată de indiferenţă. Sf. Ioan Gură de Aur afirma în acest sens că nu este îndrăzneală şi obrăznicie a se împărtăşi cineva des, ci împărtăşirea cu nevrednicie, chiar şi numai o dată pe an[6].

Teologia secolului XX a fost marcată de o încercare de schimbare atitudinală atât la nivel teoretic, intelectual, cât şi practic, experenţial, în privinţa raportării la Euharistie. Aceste eforturi transfiguratoare ale percepţiei şi practicii euharistice se prelungesc şi în timpul nostru prin efortul şi implicarea ierarhilor şi teologilor ortodocşi de marcă. Astfel, IPS Laurenţiu, Mitropolitul Ardealului, îşi exprima convingerea că Sf. Liturghie îşi „împlineşte pe deplin scopul numai dacă în cadrul ei se împărtăşeşte în afară de slujitor şi altcineva, care s-a pregătit anume pentru aceasta”, fiindcă „toţi credincioşii sunt chemaţi la masa împărăţiei”[7]. În acelaşi demers se încadrează şi pledoaria unor teologi şi preoţi care recomandă ca în fiecare parohie să existe câte un grup de 20-30 de credincioşi care să se împărtăşească la fiecare Sf. Liturghie. Astfel, se urmăreşte conştientizarea credincioşilor asupra efectelor benefice ale unei împărtăşiri mai dese şi, implicit, dezavuarea falselor argumente (moft şi banalizare a cuminecării!) aduse împotriva acestei practici. Nici obligativitatea slujirii şi nici tradiţia (aşa am moştenit) nu ar trebui să stea în spatele cuminecării. E nevoie de alte resorturi interioare şi de alte premise pentru a răspunde chemării preotului (de fapt, a Domnului Hristos prin preot) la împărtăşire: „Cu frică de Dumnezeu, cu credinţă şi cu dragoste apropiaţi-vă!”. Pr. Prof. Florin Botezan afirma că niciun preot nu ar trebui să fie mulţumit cu misiunea pe care o face, atâta timp cât mai sunt credincioşi care, fără a fi opriţi prin canon, asistă la Liturghie fără a se împărtăşi.

[1] Karl Christian Felmy, *Dogmatica experienţei ecleziale*, Editura Deisis, Sibiu, 1999, p. 280.

[2] Vezi detalii în *Împărtăşirea continuă cu Sfintele Taine. Dosarul unei controverse. Mărturiile Tradiţiei*, studiu introductiv şi traducere diac. Ioan I. Ică jr, Editura Deisis, Sibiu, 2006, 532 p.

[3] *Ibidem,* p. 88.

[4] Alexander Schmemann, *Introducere în Teologia Liturgică,* Editura Sophia, Bucureşti, 2009, p. 82.

[5] Nicolae Cabasila, *Tâlcuirea dumnezeieştii Liturghii*, EIBMBOR, Bucureşti, 1997, p. 85.

[6] Sf. Ioan Gură de Aur, *Puţul şi împărţirea de grâu. Predici,* Editura Bunavestire, Bacău, 1995, p. 486-487.

[7] IPS Dr. Laurenţiu Streza, „Caracterul dinamic şi cel statornic al cultului ortodox. Tradiţie şi înnoire”, în *Telegraful Român*, nr. 45-46/2011.

Pr. Drd. Constantin IACOB

Locul şi rostul preotului în context contemporan (II)

(urmare din p. 4)

El nu este un stăpân al credincioşilor săi, ci un iconom al Tainelor dumnezeieşti.

Dinamismul activităţii sale misionare va fi receptat de credincioşi şi apreciat pe măsura jertfei. Noua configuraţie contemporană obligă preotul la o continuă atitudine nu doar faţă de credincioşii practicanţi, ci şi faţă de cei indiferenţi. Când porţile bisericii se închid pentru serviciile religioase, preotul trebuie să încerce a descuia porţile sufletului credincioşilor cu care nu s-a întâlnit până atunci.

Rostul preotului cere ca el să cucerească pe credincioşii săi prin pilda vieţii de fiecare zi, prin prezenţa cu ei atât la rugăciune, cât şi la muncă. Măsura smereniei este aducătoare de roade pentru cei ce vor să găsească în preotul lor duhovnicesc omul-chip al lui Dumnezeu. Pentru că rostul preotului este înainte de toate de ordin sufletesc.

Dar cum omul nu este numai suflet, ci şi trup, preotul se va strădui să împreuneze grija pentru cele sufleteşti cu cea pentru cele trupeşti.

Răspunderea lui, în faţa oamenilor şi în faţa lui Dumnezeu, este pentru omul întreg, căci viaţa ne e dată pentru ca în cuprinsul ei să realizăm voia lui Dumnezeu şi să dobândim mântuirea.

Răspunsul onest în faţa noilor provocări va duce la o atitudine responsabilă, ce nu se va limita la monologul unei predici ocazionale, ci se va regăsi în marea nevoie de dialog ce a dezvoltat la români o adevărată „teologie a prispei”, loc de taifas pentru intrarea responsabilă în biserică.

Contextul contemporan trebuie să ne facă mai atenţi faţă de acest spaţiu, trecut de multe ori cu vederea, dar care poate face din creştinii de mâine oameni mai atenţi cu cele duhovniceşti şi, cu siguranţă, mult mai cunoscători în adevărurile de credinţă.

Preotul de azi trebuie să aibă acest curaj de „a sta pe prispă”, de a te invita la atitudine, de a te provoca în întrebări, de a găsi răspunsuri şi, nu în ultimul rând, de a-ţi da curajul regăsirii în cultul Bisericii tale, pe care o mărturiseşti, de cele mai multe ori, necunoscându-i „devenirea”.

Atunci dreptatea ta va merge înaintea ta, iar în urma ta mărirea lui Dumnezeu. Atunci vei striga şi Domnul te va auzi; la strigătul tău El va zice: Iată-Mă!

[1] Ierom. Gabriel Bunge, *Părintele duhovnicesc şi gnoza creştină după avva Evagrie Ponticul*, trad. Ioan I. Ică jr, Ed. Deisis, Sibiu, 2000, p. 55 ş.U.

[2] *Ibidem*, p. 58.

[3] Vezi excelenta lucrare a părintelui Irénée Hausherr, *Paterniatea şi îndrumarea duhovnicească în Răsăritul creştin*, trad. Mihai Vladimirescu, Ed. Deisis, Sibiu, 1999.

[4] Antonie Plămădeală, *Cuvinte duhovniceşti*, Sibiu, 2000

[5] Esle elocventă o „imagine” din Pateric: „Era un bătrân având un ucenic bun şi, din împuţinarea sufletului, l-a scos afară pe uşă cu cojocul lui. Iar fratele a răbdat afară şezând, şi deschizând bătrânul uşa l-a aflat pe acesta şezând. Şi i-a făcut metanie zicând: Părinte, smerenia îndelungii tale răbdări a biruit împuţinarea sufletului meu. Vino înăuntru că de acum tu eşti bătrân şi părinte, iar eu tânăr şi ucenic”, apud Irénée Hausherr, *Paternitatea...*, p. 99.

[6] Vezi în acest sens două lucrări de referinţă: Pr. prof. dr. John Breck, *Darul sacru al vieţii,* trad. Ep. Dr. Irineu Pop Bistriţeanul, Editura Patmos, Cluj-Napoca, 2001, şi Părintele Juvenalie, *Teroriştii uterului. Terorismul ştiinţific şi etica începuturilor vieţii*, Ed. Anastasia, Bucureşti, 2002.

[7] Vezi o importantă pledoarie pe această temă în cartea Pr. Prof. Dr. Gheorghe Liţiu şi Pr. Lect. Dr. Dorel Man, *Curs de Teologie Pastorală*, Ed. Univ. din Oradea, 2002, în special capitolul *Despre viaţa morală a preotului*, p. 71-77.

[8] G.D. Mugur, *Florile*, Bucureşti, 1928, p. 86, apud Ep. Dr. Vasile Coman, *Locul...*, p. 487.

RELIGIA ŞI SĂNĂTATEA OMULUI

Pr. Dr.
NICOLAE DURA, Viena

Mai ales în ultimii ani s-au făcut studii de specialitate în care s-a analizat rolul pe care-l are credința sau spiritualitatea asupra sănătății omului. Vreme de zece ani au fost intervievate şi analizate 22.000 de persoane în cadrul Universităților Texas, Colorado şi Florida[1]. După strângerea şi sistematizarea rezultatelor s-a ajuns clar la concluzia: *cine crede, trăieşte mai mult*. S-a ajuns din perspectiva ştiințelor religioase să se constate că *„creştinul se întristează şi trece prin perioada de doliu altfel"*[2]. Au urmat alte numeroase studii făcute de medici, psihologi şi sociologi care au adăugat: cei credincioşi se vindecă după operații mai bine şi mai repede decât cei necredincioşi. Cei care cred ajung foarte rar în depresii, iar când ajung, scapă mult mai repede. De asemenea, s-a precizat că riscul de a suferi de tensiune arterială de către ateii fumători este de patru ori mai mare decât la credincioşii fumători.

Doi medici londonezi, Alex Bunn şi David Randall, au analizat 1.200 de studii internaționale şi 400 de articole de specialitate şi au ajuns la concluzia că cine crede în Hristos Domnul trăieşte mai mult (cu 7 până la 14 ani) şi mai sănătos[3]. 90% dintre aceste studii şi analize arată avantajele credinței pentru sănătate şi doar 4% susțin şi influențe negative. În modul cel mai pregnant sunt evidențiate avantajele credinței asupra sufletului (Psyche), adică un sentiment de mai bună simțire, de confort psihic, de mulțumire, optimism, sens al vieții şi mai puțin sentimentul singurătății, al fricii, al depresiilor ori gânduri de autodistrugere. Profesorul psihiatru şi neurolog Dr. Raphael Bonelli a scris despre influența benefică şi psihohigienică a religiozității. *„Oamenii religioşi sunt mai ocrotiți şi mai feriți de pericolul dependenței (droguri, alcool), al depresiilor şi al sinuciderii"*[4]. Aceasta nu înseamnă că religiozitatea se poate oferi în locul medicinii. Omul religios trăieşte adesea mai sănătos fiindcă el nu face exces de alcool, nu consumă droguri, mănâncă cu cumpătare, duce o viață sexuală ordonată, apreciază familia, luptă împotriva egoismului. Religia în calitatea şi sensul ei de legătură cu Divinitatea poate birui şi depăşi frici şi stări sufleteşti apăsătoare. Prof. Bonelli vorbeşte şi despre o „religiozitate nesănătoasă", care-l face pe om fricos şi fanatic, dar aceasta este un abuz şi o falsificare a religiei. Dumnezeu a dat oamenilor cele zece porunci „ideale Gebrauchsanweisung" pentru ca omul să trăiască potrivit cu condiția umanității sale.

Oamenii pot să se vindece, într-adevăr, în biserici atunci când ating sfintele moaşte sau obiectele sfințite. Oameni de ştiință din Sankt Petersburg au dovedit aceasta şi au descoperit şi mecanismul „material" al acestui fenomen divin.

S-a afirmat şi din perspectivă nereligioasă şi ştiințifică: *„Rugăciunea este un remediu puternic... Rugăciunea nu numai că reglează toate procesele din organismul uman, ea repară şi structura grav afectată a conştiinței"*[5]. Treapta superioară a convorbirii cu Dumnezeu este rugăciunea curată, cea făcută, cum ne învață Sfinții Părinți, „în mintea nefurată de gânduri, de concepte, de închipuiri, şi este rezultat al unei curățiri profunde a omului de păcate şi de patimi... o minte supra-plină de Prezența lui Dumnezeu"[6]. Profesorul Slezin a măsurat puterea rugăciunii. El a înregistrat electroencefalogramele unor călugări în timp ce se rugau şi a obținut un fenomen neobişnuit – „stingerea" completă a cortexului cerebral. Această stare poate fi observată numai la bebeluşii de trei luni, atunci când se află lângă mamele lor, în siguranță absolută. Pe măsură ce persoana creşte, această senzație de siguranță dispare, activitatea creierului creşte şi acest ritm al biocurenților cerebrali devine rar, numai în timpul somnului profund sau al rugăciunii, aşa după cum a dovedit omul de ştiință. Valeri Slezin a numit această stare necunoscută *„trezie uşoară, în rugăciune"* şi a dovedit că are o importanță vitală pentru orice persoană. Rugăciunea este – spunea în 2005 generalul Phillippe Morillon, parlamentar european – un mijloc pe care noi îl deținem şi prin care putem să schimbăm multe.

Este un fapt cunoscut că bolile sunt cauzate mai ales de situații negative şi afronturi care ne rămân înfipte în minte. În timpul rugăciunii însă grijile se mută pe un plan secundar sau chiar dispar cu totul. Astfel, devine posibilă atât vindecarea psihică şi morală, cât şi cea fizică.

Slujbele bisericeşti ajută şi ele la ameliorarea sănătății. Inginera şi electrofiziciana Angelina Malakovskaia, de la Laboratorul de Tehnologie Medicală şi Biologică Sankt Petersburg a condus peste o mie de studii pentru a afla caracteristicile sănătății unor enoriaşi înainte şi după slujbă. A rezultat că slujba în biserică normalizează tensiunea şi valorile analizei sângelui.

Se pare că rugăciunile pot să neutralizeze chiar şi radiațiile. Se ştie că după explozia de la Cernobâl, instrumentele de măsură pentru radiații au arătat valori care depăşeau capacitatea de măsurare a instrumentului. În apropierea Bisericii Arhanghelului Mihail însă, aflată la 4 km de reactoare, valoarea radiațiilor era normală. „Locaşul de închinare este centrul liturgic al creației, el este locul prezenței şi lucrării lui Dumnezeu cel în Treime, a Cărui sfințenie transfigurează acest spațiu şi sfinteşte astfel pe om şi întreaga creație"[7]. Biserica este un locaş al lucrării harului, energiile divine necreate sunt prezente şi lucrătoare în lumea noastră materială, creată.

Oamenii de ştiință din Sankt Petersburg au confirmat, cu ajutorul experimentelor efectuate, că apa sfințită, semnul Crucii şi bătutul clopotelor pot să aibă, de asemenea, proprietăți vindecătoare. De aceea, în Rusia, clopotele bat întotdeauna în cursul epidemiilor. Ultrasunetele emise de clopotele care bat omoară viruşii de gripă, hepatită şi tifos, aceleaşi sunete împrăştie şi risipeşte norii amenințători cu grindine şi furtuni nimicitoare. Proteinele viruşilor se încovoaie şi nu mai poartă infecția, a spus A. Malakovskaia. Semnul Crucii are un efect şi mai semnificativ: omoară microbii patogeni (bacilul de colon şi stafilococi) nu numai în apa de la robinet, ci şi în râuri şi lacuri. Este chiar mai eficient decât aparatele moderne de dezinfecție cu radiație magnetică. Bunii şi străbunii noştri nu începeau să mănânce din pâinea nouă înainte de a o însemna de trei ori cu semnul crucii, de asemenea, înainte de a bea apă – pe câmp, pe dealuri sau prin păduri – se însemnau cu semnul Sfintei Cruci.

Laboratorul ştiințific al Institutului de Medicină Industrială şi Navală Sankt Petersburg a analizat apa înainte şi după sfințire. A rezultat că dacă se citeşte rugăciunea Tatăl nostru şi se face semnul Crucii asupra apei, atunci concentrația bacteriilor dăunătoare va fi de o sută de ori mai mică. Radiația electromagnetică dă rezultate mult inferioare. Astfel, îndrumările ortodoxe de a binecuvânta orice mâncare sau băutură nu au numai o valoare spirituală, ci şi una preventivă, reală şi absolut benefică.

Apa sfințită nu este numai purificată, ci ea îşi schimbă şi structura, devine inofensivă şi poate să vindece. Aceasta se poate dovedi cu aparate speciale. Spectrograful indică o densitate optică mai mare a apei sfințite, ca şi cum aceasta ar fi înțeles sensul rugăciunilor şi l-ar fi păstrat. În mod lămurit este cauza acestei puteri unice de a vindeca[8]. Dumnezeu Ziditorul lumii materiale şi spirituale, prin purtarea de grijă asupra firii înconjurătoare, lucrează prin harul Duhului Sfânt, prin energiile Sale necreate asupra lumii şi asupra omului pe calea noastră spre împărăția veşnică.

De fapt, unii oameni de ştiință au fost capabili să măsoare unele efecte, dovedind cu mijloacele ştiințifice actuale ceea ce Sfinții Părinți ştiu, prin experiență, de 2000 de ani, dar „mecanismul", fiind divin, nu poate fi explicat în termeni omeneşti.

Această putere vindecătoare pe plan fizic, moral şi spiritual a rugăciunii Tatăl nostru şi a rugăciunii, în general, spusă cu credință se poate regăsi şi în programul „12 Paşi pentru Alcoolici Anonimi şi Al-Anon (pentru familii afectate de alcoolism)".

Oameni care erau la un pas de moarte sau pacienți în spitale de boli mentale au suferit transformări miraculoase. Nu numai că le-a dispărut obsesia alcoolului, dar au ajuns să aibă o bună sănătate. Pentru a-şi menține această stare, continuă să se roage, să practice cei 12 Paşi şi să se abțină de la orice substanță cu proprietăți psihotrope recomandă Părintele Meletios Webber[9], în cartea sa: *Twelve Steps of Transformation*. Religia reprezintă calea cea mai bună şi sigură de ieşire din starea de neiubire sau de ură, credința în Dumnezeul iubirii îmi dă mie putere să mă vindec de rănile urii[10], mâniei, egoismului şi de toate păcatele, mă pot curăți ca să mă apropii de Dumnezeul Iubire, Lumină şi Desăvârşire.

Omul religios, deşi trăieşte în aceeaşi lume cu cei nereligioşi, trăieşte altfel, căci el are perspectiva veşniciei. Credința în Dumnezeu îmi dă o altă atitudine de viață, atât socială, cât şi familială. Mă comport în societate ca unul ce am convingerea existenței lui Dumnezeu şi îmi rânduiesc viața socială având o conştiință trează şi o legătură cu Domnul vieții. În familie credinciosul va avea o atitudine încununată de iubire agapică şi nu de calcule egoiste, sociale sau materialiste. Copiii sunt primiți şi tratați de către omul religios ca daruri ale lui Dumnezeu[11], prin prezența lor inocentă şi gingaşă vine Dumnezeu în casele noastre. Ei sunt o prezență divină în familie, iar Sfânta Treime este simbolul supremei iubiri în viața de familie. În familia creştină este acasă comuniunea membrilor întreolaltă, dar şi cu ceilalți oameni şi mai ales cu Dumnezeul iubirii şi al comuniunii.

---

[1] Capitolul 2.3 prescurtat din referatul susținut la Facultatea de Teologie „Andrei Şaguna" din Sibiu (7 şi 8 iunie 2012) în cadrul programului Erasmus (Teaching Mobility. Teaching programme. Academic year 2011/2012) încheiat între Universitatea „L. Blaga" din Sibiu şi Colegiul Universitar de Pedagogie bisericească Viena/Krems din Austria.

Rezultatele acestor studii au fost publicate în lucrarea: *Glauben heilt – Beten hilft – Und Ärzte können es beweisen. Wer glaubt, lebt länger*, Verlag Ueberreuter, Wien 2000, de către Hermi Amberger. Autoarea s-a născut în Viena şi a studiat: engleză, franceză şi teatru. Este jurnalistă şi publică în: *Vogue, Profil und Kurier*, trăieşte la New York şi Viena.

[2] Engelbert Groß, *Religion als Wahrnehmung. Konzepte und Praxis in unterscxhiedlichen Kulturen und Kirchen,* Lit Verlag, Berlin, 2006, p. 27.

[3] *Das Ergebnis einer Untersuchung der Christian Medical Fellowship* (CMF/Christliche Mediziner-Gemeinschaft) mit Sitz in London. Qelle: www.idea.de (28.04.2011). Tot aici poate fi amintită şi lucrarea: Raimar Kremer, *Religiosität und Schlaganfall,* Peter Lang Verlag, Frankfurt am Main, 2010, p. 290.

[4] *Psychiater: Religion kann Ihre Gesundheit fördern*, Der Sonntag, Kathpress Wien, 14.02.2010.

[5] Valeri Slezin este şeful Laboratorului de Neuropsihofiziologie al Institutului de Cercetare şi Dezvoltare Psihoneurologică Bekhterev din Sankt Petersburg.

[6] Adrian Lemeni, Pr. Răzvan Ionescu, *Teologie ortodoxă şi ştiință,* Editura Institutului Biblic şi de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, Bucureşti, 2007, p. 291.

[7] Dr. Laurențiu Streza, Arhiepiscopul Sibiului şi Mitropolitul Ardealului, *Catedrala spațiul veşniciei,* în Catedrala mitropolitană din Sibiu, Editura Andreiana, Sibiu 2011, p. 7-8.

[8] Maria Neagu, *Oamenii de ştiință din Petersburg au descoperit „mecanismul" puterii vindecătoare a sfintelor moaşte*, în „Viața cultelor", buletin săptămânal de informare religioasă, Anul XX, nr. 941-942, 15 iunie 2012; tradus din rusă în engleză de Julia Bulighina, iar din engleză în română de Cristina M. C1999-2009 „Pravda Ru"

[9] *Paşii transformării. Un preot ortodox vorbeşte despre cei 12 Paşi*, Traducere din limba engleză şi note de Nicoleta Amariei şi Claudia Varga, Editura Kolos, Iaşi, 2008. Autorul este arhimandrit şi slujeşte în Biserica Ortodoxă din America.

[10] Klaus Dieter Müller, *Ist Religion noch ein pädagogisch bedeutsamer Anspruch?,* în: „Anzeiger für die Seelsorge. Zeitschrift für Pastoral und Gemeinde", ianuarie 2012, p. 34.

[11] Bundschuh-Schramm Christiane, *Mit Kindern kommt Gott ins Haus. Wie religiöse Erziehung gelingt*, Ostfildern: Schwabenverlag AG, 2007, p. 175.

DIN ACTUALITATEA BISERICEASCĂ PANORTODOXĂ

Diac. Dr.
ŞTEFAN L. TOMA

DR. JOHANN SCHNEIDER – *exeget al operei mitropolitului Andrei Şaguna* –, instalat Episcop evanghelic-luteran de Halle-Wittenberg

Distinsă personalitate în lumea creştină germană contemporană, Dr. Johann Schneider este pentru noi, în primul rând, un coregional, originar din Moşna Sibiului, născut în Mediaş.

Într-o scurtă introducere la o carte afirmam cândva că istoria Bisericii dă mărturie despre oameni care au fost înnobilaţi prin demnităţile pe care le-au avut, de *poziţiile* pe care le-au ocupat. În acelaşi timp, subliniam că parte din ei au ajuns să înnobileze ei înşişi demnităţile cu care au fost responsabilizaţi şi onoraţi, iar unii au făcut-o dincolo de valenţele culturale sau naţionale ale misiunii lor, în truda unei vieţi de sfinţenie, cum a fost Sfântul Ierarh Andrei Şaguna, Mitropolitul Transilvaniei. Unii o fac şi în zilele noastre şi ne apar ca nişte promisiuni încurajatoare pentru misiunea vremurilor actuale, dar şi pentru cele ce vor veni.

Reamintindu-mi aceste consideraţii am convingerea că ele se adeveresc, în contextul evocării actualului episcop de Halle-Wittenberg, dr. Johann Schneider, mai mult decât pare la o primă vedere. Şi, desigur, personalitatea distinsului prelat pe care îl evocăm aparţine celei de a doua categorii, a acelora care slujind Biserica creştină înnobilează demnitatea pe care o slujesc prin propria statură cultural-spirituală.

Afirmând aceasta, am în vedere, în primul rând, aportul episcopului Johann Schneider, manifestat de-a lungul timpului, în dialogul ecumenic dintre Biserica Evanghelică şi Biserica Ortodoxă, sub aspectul susţinerii cunoaşterii reciproce, şi, nu în ultimul rând, dimensiunea propriei elocinţe teologice academice. Parte a acestei elocinţe este rod al studiilor făcute, încununate în anul 2004 cu susţinerea unei teze de doctorat, în cadrul Universităţii din Erlangen, sub îndrumarea prof. dr. Karl Christian Felmy, sub titlul „Metropolit Andrei Şaguna und seine «organische» Ekklesiologie. Ein Programm zur Reform der Orthodoxen Kirche auf der Grundlage der Heiligen Schrift und des Kanonischen Rechts", în limba română, după traducerea autorului, „Mitropolitul Andrei Şaguna şi ecleziologia sa «organică». Un program pentru reforma Bisericii Ortodoxe pe baza Sfintei Scripturi şi a dreptului canonic".

Conţinutul acesteia a ajuns la cititori într-un volum temeinic elaborat, beneficiind de un *aparat critic* excepţional, cu nominalizarea surselor arhivistice şi din biblioteci documentare sibiene şi clujene, ori din străinătate, opere şaguniene şi publicaţiile *despre el,* Indici, citate şi note de subsol extrem de generoase şi riguroase. Titlul volumului este *Der Hermannstädter Metropolit Andrei von Şaguna – Reform und Erneuerung der orthodoxen Kirche in Siebenbürgen und Ungarn nach 1848*, de 258 pagini. A fost publicat în impresionante condiţii redacţionale şi tipografice, ca o lucrare cu adevărat ştiinţifică, de către colecţia STUDIA TRANSYLVANICA, BAND 32, în anul 2005, la BÖHAU VERLAG KÖLN WEIMAR WIEN. În limba română, lucrarea a apărut în anul 2008, *într-o variantă uşor modificată*, în traducerea de diac. Ioan I. Ică jr, în aceleaşi condiţii de înaltă ţinută ştiinţifică, la Editura Deisis din Sibiu, sub titlul *Ecleziologia organică a mitropolitului Andrei Şaguna şi fundamentele ei biblice, canonice şi moderne*, 305 p.

Mai semnificativă chiar decât toate acestea este pentru noi *alegerea pe care a făcut-o* prelatul evanghelic Johann Schneider, aceea de a se dedica studiului unui mare ierarh ortodox transilvan, sibian în ultimă instanţă, Andrei baron de Şaguna. Faptul că el şi-a dedicat parte din truda sa intelectuală studiului şi valorificării operei Mitropolitului Andrei Şaguna nu este întâmplător. Sigur, întâi au contat aici dimensiunile personalităţii şaguniene, dar am în vedere şi conştientizarea unor bune relaţii, confesionale şi local-sibiene, dintre mitropolitul ortodox Andrei Şaguna şi episcopul evanghelic Georg Daniel Teutsch. Nu în ultimul rând, această abordare a fost favorizată şi de celebritatea altor relaţii ale mitropolitului ortodox, de data aceasta chiar de apropiere, o anume prietenie cu intelectuali saşi, profesori la Academia de Drept din Sibiu, corespondenţi şi consilieri, colaboratori, gazde şi oaspeţi ai săi, cum a fost Alois Sentz, traducătorul în germană al unei lucrări juridice şaguniene. Cel mai remarcabil dintre aceştia fusese însă celebrul jurist şi om politic – cândva şi el *paşoptist fugit* din Transilvania – Iakob Rannicher. Dr. Johann Schneider dedică acestei relaţii chiar un subcapitol în volumul său: „Andrei Şaguna und Jakob Rannicher (1823-1875)". De altfel, excepţionalele surse şi referinţe româneşti pe care le-a consultat autorul acestei cărţi de referinţă pentru a-şi pregăti teza doctorală, l-au apropiat şi ele de universul cultural şi spiritual românesc, de cercetători români, transilvani, sibieni.

Dr. Johann Schneider, episcop evanghelic luteran de Halle-Wittenberg
***Sursa* – Kirchenkreis Halle**

Lucrarea episcopului de Halle-Wittenberg, dedicată evidenţierii principiilor ecleziologice, biblice şi canonice care au fundamentat opera de reorganizare bisericească al cărei promotor a fost Andrei Şaguna, constituie, cum s-a mai spus, truda celui de al doilea cercetător din spaţiul extern care pune în evidenţă personalitatea Mitropolitului Andrei Şaguna – după efortul istoricului american Keith Hitchins – el fiind primul care o prezintă dintr-o perspectivă teologică şi canonică (prof. dr. Mircea Păcurariu).

Printre altele, cu mulţi ani în urmă, prelatul Johann Schneider previziona – cu oarecare îndoială – un mare eveniment petrecut de curând în Biserica noastră, făcând următoarele comentarii despre personalitatea plenară a Mitropolitului Andrei Şaguna: „Dacă Biserica Ortodoxă Română va acorda vreodată şi întâiului ei mitropolit al unei Biserici Ortodoxe Române autonome *cinstea rezervată sfinţilor e o întrebare care trebuie să rămână deschisă*, având în vedere impulsurile operei sale pentru Biserica de azi"[1]. Realitatea zilelor noastre a transformat însă în certitudine supoziţia exegetului evanghelic, Mitropolitul Andrei Şaguna trecând în rândul sfinţilor, aşa cum nădăjduiau nu doar ortodocşii, ci şi, iată, un preot luteran-evanghelic care-i cunoştea pe deplin meritele. Reţinem faptul că domnia sa alături de pr. dr. Raimar Kremer (căruia îi mulţumim călduros şi pe această cale pentru tot sprijinul acordat)[2] sunt cei doi prelaţi care au reprezentat Biserica Evanghelică din Germania la manifestările asociate proclamării oficiale a canonizării Mitropolitului Andrei Şaguna, petrecute pe data de 29 octombrie 2011, în Catedrala mitropolitană din Sibiu.

Ales episcop regional de Halle-Wittenberg în noiembrie 2011, de către Sinodul Bisericii Evanghelice din Germania Centrală, cu 2/3 din voturi (din primul tur), Dr. Johann Schneider a fost instalat în această demnitate în 24 iunie a.c., în Biserica „Sfânta Maria" din Halle, în cadrul unei slujbe festive la care au participat numeroase personalităţi locale, din mediul ecumenic, academic, din spaţiul politic german etc. Ceremonia instalării a fost prezidată de episcopul Ilse Junkermann, episcopul titular al Bisericii din Germania Centrală, sub a cărui jurisdicţie se află cinci episcopii regionale. Una dintre acestea este cea de Halle-Wittenberg, care însumează 170.000 de credincioşi declaraţi, cu 7 regiuni pastorale (corespunzătoare *Protopopiatelor* din sistemul administraţiei bisericeşti ortodoxe). Sigur, prima îndatorire a episcopului de Halle-Wittenberg este îndrumarea spirituală şi pastorală a credincioşilor aflaţi pe raza sa de jurisdicţie. A mai fost învestit însă şi cu alte atribuţii în viaţa bisericească şi în cea publică: membru cu drept de vot în cadrul Sinodului Bisericii Evanghelice din Germania Centrală, dar, mai ales, locţiitor al episcopului titular al întregii regiuni a Germaniei Centrale.

Asumându-şi responsabilitatea care decurge din alegerea sa ca episcop, într-o declaraţie ulterioară momentului alegerii actualul episcop de Halle-Wittenberg îşi afirma bucuria de a putea sluji Biserica în centrul geografic unde s-a format şi s-a dezvoltat *Reforma*. Aceasta şi datorită faptului că, între sarcinile sale foarte clar asumate se numără şi pregătirea, ca şi gazdă, a festivităţilor prilejuite de sărbătorirea a *500 de ani de Reformă* (1517-2017), în anul 2017. În acest sens, distinsul prelat declara că bisericile parohiilor din cuprinsul eparhiei încredinţate lui spre păstorire vor avea uşile larg deschise nu doar pentru a primi oaspeţi; ci, mai ales, pentru a mijloci întâlniri rodnice între cât mai mulţi oameni, pentru a răspunde datoriei de a le explica tuturor oamenilor crezul nostru creştin.

(continuare în p. 9)

DR. JOHANN SCHNEIDER:

Şaguna a fost un ierarh ortodox luminat în sensul cel mai bun al cuvântului...

Impulsul decisiv pentru preocuparea ştiinţifică pentru Andrei Şaguna îl datorez îndelungatului titular al Catedrei de istoria şi teologia Răsăritului creştin de la Facultatea evanghelică din Erlangen, profesorul Karl Christian Felmy (Effeltrich). Acestuia personal îi datorez cea mai cordială recunoştinţă pentru imboldurile ştiinţifice în timpul studiilor mele teologice la Erlangen (...) În timpul petrecut ca asistent la catedra sa din Erlangen, am avut parte de libertatea necesară pentru a studia gândirea teologică şi acţiunea bisericească ale lui Şaguna în context european. De la el am învăţat să văd trecutul şi prezentul Bisericilor şi teologiei ortodoxe cu „ochii iubirii", care e organul adevăratei cunoaşteri.

Primele sugestii privitoare la „interferenţele" teologice, bisericeşti şi juridice speciale dintre Bisericile Ortodoxă şi Evanghelică din Transilvania în timpul mitropolitului Şaguna le datorez profesorului dr. Christoph Klein, episcop al Bisericii Evanghelice CA [Confessio Augustana] din România, care într-o scrisoare din Sibiu m-a încurajat să urmăresc influenţele reciproce dintre Biserica săsească luterană şi cea ortodoxă românească şi să le situez într-un context mai amplu. Îi mulţumesc cordial pentru aceste prime şi importante sugestii.

Care este influenţa reformelor lui Şaguna atât imediat după moartea sa, cât şi după unirea din 1918 a Mitropoliei Ardealului cu Biserica Ortodoxă Română din Regat? (...)

Abordarea ştiinţifică a persoanei şi operei teologice a mitropolitului Andrei Şaguna, atât în perspectivă istorico-sistematică, cât şi actual-ecumenică, e o sarcină neepuizată şi în acelaşi timp necesară, şi care n-a fost realizată încă nici în contextul românesc, nici în cel internaţional (germano-, franco- şi anglofon).

Facultatea de Teologie Ortodoxă „Andrei Şaguna" din Sibiu care-i poartă astăzi numele, ca parte integrantă a Universităţii de stat „Lucian Blaga", datorează mitropolitului Andrei Şaguna nu numai întemeierea, dar şi orientarea fundamentală şi, mai ales, deschiderea şi disponibilitatea fundamentală pentru un dialog şi o receptare critică a impulsurilor venite din teologia catolică, evanghelică şi anglicană. Cu toate acestea, de la sfârşitul anilor '30 ai secolului XX, opera literară a lui Şaguna nu mai face obiectul unei analize critice în România. În ultimii zece ani a apărut în limba română doar reimprimarea unei monografii mai vechi şi traducerea română a remarcabilei cercetări a lui Keith Hitchins, ambele iniţiativele unor istorici. Un posibil temei obiectiv al acestei constatări e faptul că Andrei Şaguna a scris în mai multe limbi. O analiză a lucrărilor sale tipărite şi a extinsei sale corespondenţe presupune cunoaşterea scrisului tipărit şi de mână al următoarelor limbi: română în grafie chirilică şi latină, germană, slavonă, sârbă, rusă, maghiară, greacă, latină şi aromână. (...)

Şaguna a fost un ierarh ortodox luminat în sensul cel mai bun al cuvântului, care a recunoscut semnele timpului său şi s-a confruntat disponibil şi critic cu spiritul vremii.

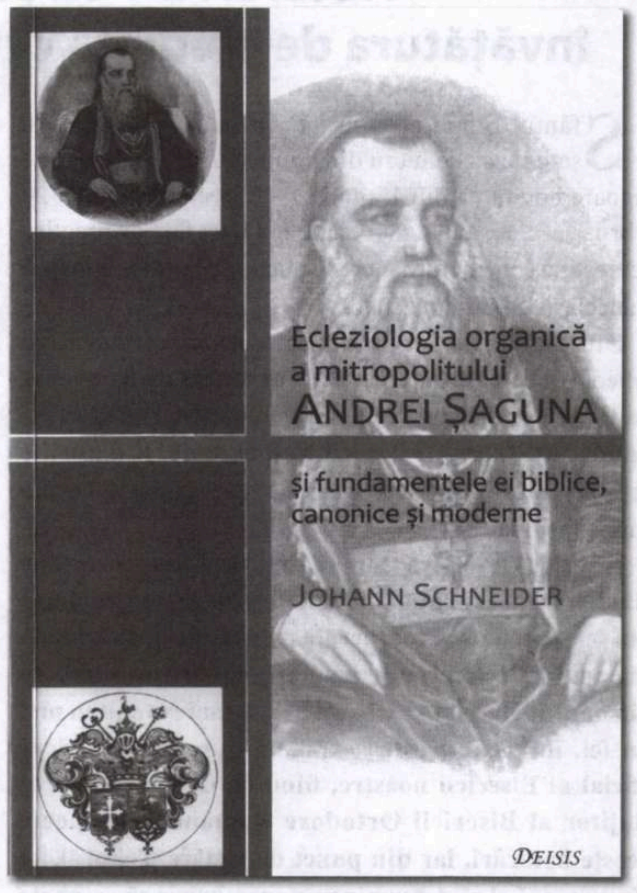

DR. JOHANN SCHNEIDER – *exeget al operei mitropolitului Andrei Şaguna* –, instalat Episcop evanghelic-luteran de Halle-Wittenberg

(urmare din p. 8)

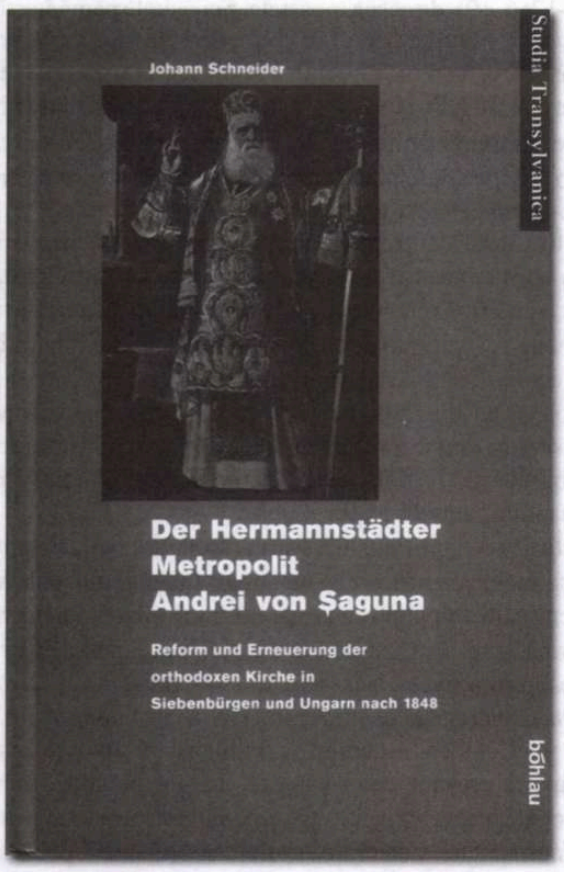

Originar din Moşna (jud. Sibiu)[3], episcopul Johann Schneider s-a născut în anul 1963 la Mediaş, de unde, după absolvirea şcolii elementare, s-a îndreptat spre studiul Teologiei la Neuendettelsau, Tübingen, München, Erlangen şi Roma. Ulterior a devenit preot şi docent în cadrul Universităţii din Erlangen (asistent al prof. dr. Karl Christian Felmy), trudind şi în cadrul asociaţiei *Diakonischen Werk* a Bisericii Evanghelice din Germania, ca şi la *Lutherischen Weltbund*. Din anul 2007 a ocupat poziţia de responsabil al Departamentului relaţionării ecumenice a Bisericii Evanghelice din Germania, avându-şi biroul în cadrul administraţiei centrale a acesteia, în Hannover. Este un familist convins, căsătorit cu dr. Ariane Schneider (doctor în istorie bisericească), împreună cu care are doi băieţi: pe Paridam Alexander şi Linus Andreas.

În acest context ne şi exprimăm convingerea că episcopul evanghelic luteran din spaţiul Germaniei de astăzi, Dr. Johann Schneider, va duce cu sine, ca pe o pecete peste ethosul slujirii sale episcopale, realitatea unor fapte asociate devenirii sale. Este vorba despre o anumită relaţionare nativă cu Ortodoxia, cu care a intrat în contact de copil în spaţiul în care Dumnezeu l-a adus pe lume. Va purta apoi cu sine mereu rodul unui demers susţinut de cunoaştere a Bisericii noastre, prin natura însăşi a experienţei avute în cadrul structurii centrale a Bisericii Evanghelice din Germania. Am putea spune că – ţinând cont de zona provenienţei sale (Moşna Sibiului), de tematica studiilor sale de doctorat (cuprinzând opera Mitropolitului Andrei Şaguna), de slujirea ca episcop în matca geografică unde a luat naştere *Reforma* (şi unde a activat Martin Luther), activitatea sa reprezintă nu doar o **provocare** pentru însăşi misiunea actualului episcop de Halle-Wittenberg, ci şi o **aşteptare** întru bucurie a roadelor slujirii unui *om cu inimă bună*! Nu putem uita sprijinul constant pe care episcopul Johann Schneider l-a acordat, ani de-a rândul, studenţilor români ortodocşi dornici să studieze în spaţiul universitar-teologic german. În acest sens, domnia sa **a contribuit nu doar la consolidarea culturii teologice a acestora, la dezvoltarea unui spirit fratern de relaţionare între Bisericile noastre, ci şi la formarea de conştiinţe misionare ecumenice**.

În chip tainic, generaţii şi generaţii de creştini evanghelici ce au vieţuit pe vatra localităţii Moşna, trebuie că se bucură în ceruri acum şi văd în slujirea actualului episcop de Halle-Wittenberg un triumf al propriilor lor rugăciuni. Dacă parte a populaţiei săseşti din Moşna a fost deportată în Rusia, în anul 1945, eveniment care a traumatizat conştiinta colectivă a celor ce vieţuiau în acest loc binecuvântat de pe Valea Târnavelor – inclusiv a familiei sale –, misiunea sacerdotală înaltă la care Dumnezeu l-a chemat, în vremea noastră, pe unul dintre fii acestei aşezări, se aşterne ca o adiere de taină menită să tămăduiască, asemenea unui arc peste timp, experienţa dureroasă a înaintaşilor săi.

De altfel, în *Cuvântarea* rostită de către episcopul Johann Schneider, cu prilejul instalării sale, pe data de 24 iunie a.c., în ziua prăznuirii *Naşterii Sfântului Ioan Botezătorul*, comentând textul Evangheliei după Luca, cap. 1, vers. 57-79, care evocă evenimentul naşterii Înaintemergătorului Domnului şi *Cântarea* lui Zaharia, distinsul prelat dădea o conotaţie de unitate ecumenică acestei interpretări, arătând că în Transilvania sa natală acest praznic era un prilej de sărbătoare atât pentru ortodocşi, cât şi pentru protestanţi sau catolici. Dar şi faptul că pentru mulţi dintre cei care purtau numele Sfântului Ioan Botezătorul (cum era şi situaţia sa), saşi sau români, această sărbătoare era mai importantă decât serbarea zilei de naştere. Acest exemplu de dăinuire a conştiinţei creştine comune, dincolo de apartenenţa confesională, a fost evocat de către episcopul originar din Moşna Sibiului pentru a arăta că nici măcar ateismul instituţionalizat, ce a dominat perioada comunistă, nu a putut distruge seva creştină a identităţii locuitorilor Transilvaniei. Evocarea unei astfel de realităţi, într-un cadru festiv de o atât de mare amploare, are în vedere, cu siguranţă, nu doar referirea la trecut, ci şi responsabilitatea pe care o au creştinii vremurilor de astăzi, din Transilvania şi din întreaga lume, în păstrarea identităţii lor creştine comune!

Prezentarea evenimentului instalării episcopului Johann Schneider ca episcop evanghelic de Halle-Wittenberg în *Telegraful Român* este şi ea semnificativă. Numele domniei sale a apărut de multe ori, de-a lungul timpului, în paginile ziarului şagunian de la Sibiu. Articolul de faţă – o semnalare doar – nici nu face altceva decât să ofere scurte informaţii despre o relaţie germano-română importantă, printr-un om însemnat al contemporaneităţii. Dar se doreşte a fi şi un gest de recunoştinţă adus unui intelectual ataşat de valorile şaguniene, care a sprijinit sistematic tineri teologi în procesul de educaţie universitară. Nu în ultimul rând, l-am dorit o modalitate de a-i spune distinsului prieten al Ortodoxiei româneşti de la Halle-Wittenberg că, prin ceea ce el este şi face, a fost şi va rămâne parte a patrimoniului spiritual ecumenic transilvan!

---

[1] Johann Schneider, *Ecleziologia organică a mitropolitului Andrei Şaguna şi fundamentele ei biblice, canonice şi moderne*, Editura Deisis, Sibiu, p. 23.

[2] De asemenea, mulţumiri exprim şi Dnei Ana Grama, pentru îndrumările acordate.

[3] Localitatea Moşna este situată în nordul judeţului Sibiu, fiind de-a lungul timpului una dintre cele mai prospere aşezări de pe Valea Târnavelor. Atestată documentar în 1283, când apare consemnat pentru prima dată numele preotului din Moşna (Petrus), acest fapt ne duce cu gândul că încă de pe atunci trebuie să fi existat şi o biserică – lăcaş de închinare. Localitatea este renumită însă datorită ridicării pe teritoriul ei, între anii 1480-1486, a uneia dintre cele mai frumoase biserici-hală din Transilvania (bazilică gotică trinavată), închinată *Sfintei Maria.*

Hotărâri ale Sf. Sinod cu privire la învățătura de credință ortodoxă despre înhumare

Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, în şedinţa sa de lucru din 5 iulie 2012, menţinând în vigoare hotărârea din 15 iunie 1928, reconfirmată la 20 februarie 1933, a luat mai multe hotărâri faţă de practica necreştină a incinerării morţilor, după cum ne informează Cancelaria Sfântului Sinod:

Din mărturiile scripturistice, patristice, istorice şi arheologice reiese că **Biserica a practicat de la început până astăzi înhumarea (înmormântarea). Ea corespunde învăţăturii Bisericii despre trup şi datoriile faţă de el,** trup care trebuie să fie redat pământului din care a fost luat.

Biserica Ortodoxă Română a avut şi are o atitudine clară şi ferm exprimată faţă de cei care s-au incinerat sau se vor incinera, consacrată prin hotărârea sinodală din anul 1928 şi reconfirmată prin hotărârea sinodală din anul 1933, asupra cărora nu s-a mai revenit în nici un fel, întrucât acestea exprimă punctul de vedere oficial al Bisericii noastre, fiind de datoria oricărui slujitor al Bisericii Ortodoxe Române să respecte aceste hotărâri, iar din punct de vedere pastoral, să lămurească şi să determine pe credincioşi să respecte tradiţia bimilenară a înhumării creştinilor.

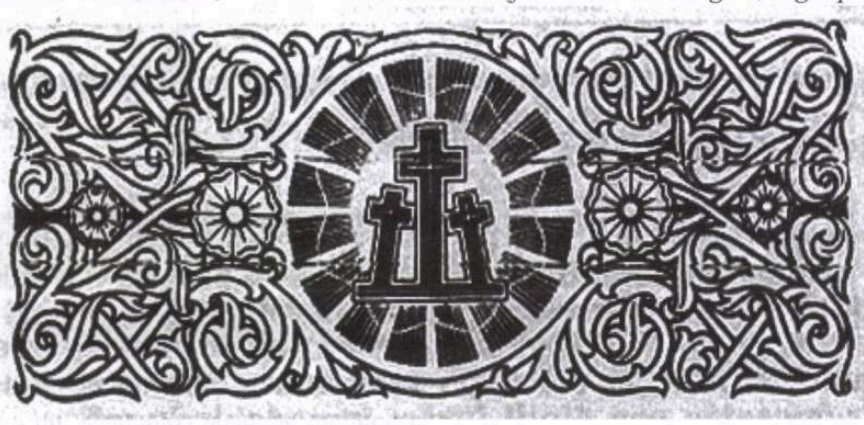

Abuzând de lipsa de informare corectă a credincioşilor şi de acceptarea facilă şi fără discernământ de către aceştia a practicii incinerării morţilor, îngăduită de unele biserici creştine din Occident şi din America, unii preoţi caterisiţi sau depuşi din treaptă, doritori de câştig şi în totală separare de Biserică, săvârşesc slujba de prohodire a celor decedaţi chiar în incinta crematoriului.

Există şi situaţii în care incinerarea s-a făcut fără voia sau împotriva dorinţei celui decedat, din motive obiective (financiare sau legale, legi specifice unor state în care incinerarea este obligatorie). În astfel de situaţii, **chiriarhul este singurul care are autoritatea de a acorda sau nu dispensă, prin iconomie, în urma studierii amănunţite a fiecărui caz în parte,** cu precizarea că, **pentru astfel de cazuri, slujba ce se va săvârşi la depunerea urnelor funerare în cripte ar putea fi doar slujba *Trisaghionului* cu pomenire individuală.**

Permanenţa Consiliului eparhial al Arhiepiscopiei Bucureştilor, în şedinţa din 20 martie 2012, **a hotărât elaborarea unei circulare în legătură cu practica necreştină a incinerării morţilor, în care să se prevadă îndatorirea fiecărui cleric de a se conforma hotărârii Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române din anii 1928 şi 1933, având obligaţia de a-i îndruma pe credincioşi să respecte cu sfinţenie practica ortodoxă a înhumării (înmormântării) celor adormiţi şi să nu accepte incinerarea (arderea trupului celui decedat).**

Apreciind că problema incinerării morţilor este comună tuturor eparhiilor şi că măsura adoptată de Permanenţa Consiliului eparhial al Arhiepiscopiei Bucureştilor trebuie extinsă printr-o hotărâre a Sfântului Sinod la nivelul tuturor centrelor eparhiale, în conformitate cu prevederile art. 14 alin. (1) lit. a) din ***Statutul pentru organizarea şi funcţionarea Bisericii Ortodoxe Române,*** potrivit cărora *„Sfântul Sinod păstrează unitatea dogmatică, liturgică şi canonică, statutară şi regulamentară în Biserica Ortodoxă Română, precum şi comuniunea cu întreaga Biserică Ortodoxă”*; ca urmare a discuţiilor care au avut loc pe marginea propunerilor Comisiei pastorale, monahale şi sociale, precum şi a votului unanim exprimat, Sfântul Sinod a hotărât:

1. ***Menţine în vigoare următoarea hotărâre a Sfântului Sinod din 15 iunie 1928, reconfirmată prin hotărârea Sfântului Sinod din 20 februarie 1933:***

a. *„Preoţii să prevină din vreme pe enoriaşi, atrăgându-le atenţia că, în cazul când cineva dintre ei ar voi să se incinereze, Biserica le va refuza orice asistenţă religioasă, fie la înmormântare, fie la pomenirea pentru morţi după înmormântare.*

b. Înainte de oficierea slujbei de înhumare (înmormântare) a unui creştin, preotul slujitor să se informeze de la familia defunctului, la care cimitir va fi înmormântat cel decedat.

c. Celor ce totuşi au fost incineraţi sau se vor incinera din proprie voinţă, să li se refuze orice serviciu religios, atât la înmormântare, cât şi la pomenirile pentru morţi”.

2. *În situaţia în care incinerarea s-a făcut fără voia sau împotriva dorinţei celui decedat, din motive obiective (financiare sau legale, legi specifice unor state în care incinerarea este obligatorie),* **chiriarhul este singurul care are autoritatea de a acorda sau nu dispensă, prin iconomie**, în urma studierii amănunţite a fiecărui caz în parte, cu precizarea că, pentru astfel de cazuri, la depunerea urnelor funerare în cripte, **se poate oficia doar slujba Trisaghionului** cu pomenire individuală.

3. ***Preoţii care se abat de la hotărârea Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române privind practica incinerării morţilor vor fi opriţi de la lucrarea preoţească şi trimişi în judecata Consistoriului eparhial, spre sancţionare.***

4. ***În cazul foştilor preoţi, caterisiţi sau depuşi din treaptă, care săvârşesc slujba de prohodire chiar în incinta crematoriului,*** *Înaltpreasfinţiţii şi Preasfinţiţii Părinţi Chiriarhi* ***vor sesiza autorităţile competente pentru interzicerea accesului acestora în crematorii şi cimitire şi pentru sancţionarea penală, întrucât folosesc calităţi mincinoase*** *(de cleric al Bisericii Ortodoxe Române)* ***pentru a obţine un folos material injust, păgubind familiile îndoliate*** *(art. 215 alin. (2) Cod penal, infracţiunea de înşelăciune).*

5. *Înaltpreasfinţiţii şi Preasfinţiţii Părinţi Chiriarhi vor adopta măsurile cuvenite pentru* ***înştiinţarea clerului din fiecare eparhie despre conţinutul prezentei hotărâri şi despre obligativitatea acesteia în cuprinsul Bisericii Ortodoxe Române.***

6. *Centrele eparhiale vor lua măsurile necesare* ***referitoare la îndatorirea pastoral-misionară de a catehiza credincioşii cu privire la învăţătura de credinţă ortodoxă despre înhumare (înmormântare) şi respingerea practicii incinerării, precum şi de a acorda atenţia cuvenită pastoraţiei individuale a persoanelor îndoliate.***

7. *Centrele eparhiale vor lua măsuri în legătură cu îndatorirea clerului de a promova, inclusiv prin forţa exemplului, ajutorarea familiilor îndoliate, pentru ca lipsa banilor să nu fie un motiv de a incinera pe cei decedaţi, considerând că înhumarea ar fi prea costisitoare.*

Înhumare vs. incinerare

Problema legată de asistenţa religioasă a preoţilor ortodocşi în cazul în care un credincios decedat a fost incinerat, în urma deciziei familiei sau hotărârii sale testamentare, a făcut ceva vâlvă în luna lui cuptor, atunci când decizia sinodală a fost dată publicităţii. Punctul de vedere al Sfântului Sinod al BOR este unul clar, nu nou *(Problema incinerării a fost pe ordinea de zi şi în şedinţa Sfântului Sinod din 22 februarie 1933, în care s-a hotărât ca instrucţiunile formulate în şedinţa din 15 iunie 1928, cu privire la incinerare, să se comunice tuturor chiriarhilor spre a le pune în vedere preoţilor, în scopul aplicării lor.)*, după cum reiese chiar din comunicatul oficial de presă, făcând parte din categoria acelor poziţii oficiale pe care Biserica şi le-a asumat atunci când a fost cazul şi care vizează în general viaţa umană şi valorile sale. Hotărârea reiterată acum a fost luată în contextul deschiderii în Bucureşti în anul 1928 a crematoriului uman *Cenuşa* (început în 1925), loc în jurul căruia s-au creat de-a lungul vremii o serie de legende, dar în acelaşi timp locul în care au fost incinerate multe persoane, printre care Ion Antonescu sau Ana Pauker, şi al cărui nume a fost des amintit chiar în legătură cu victimele evenimentelor din 1989. Hotărârrea sinodală fiind atât de clară, am socotit de cuviinţă să aducem câteva date referitoare la subiect şi din perspectiva Codului canonic al Bisericii Catolice.

În Noul Testament nu găsim vreo trimitere la predica Mântuitorului care să se refere la modul în care să se înmormânteze trupurile celor răposaţi. Nu există aşadar argumente împotriva incinerării mai ales datorită faptului că acest obicei, deşi întâlnit din vechime la unele popoare (chinezii), nu este întâlnit decât târziu în societăţile moderne. Ştim doar că Mântuitorul a fost îngropat, după care a înviat, iar noi suntem temple ale Duhului Sfânt (*1 Co* 3, 16-17; 6, 19), de aceea moaştele, rămăşiţele pământeşti ale sfinţilor, păstrate uneori în chip minunat, sunt o dovadă a cinstirii pe care noi trebuie să o dăm trupurilor. În secolele XVIII-XIX această practică a fost susţinută de unele loje masonice anticlericale, care au făcut ca Biserica să ia o poziţie „defensivă” invitând credincioşii „să păstreze piosul obicei de a-i înhuma pe răposaţi”.

În Codul de drept canonic din anul 1917 incinerarea era oprită, întrucât se considera o expresie antireligioasă, act de negare a nemuririi sufletului şi a învierii trupurilor. Mai apoi, în timpul celui de-al II-lea Conciliu din Vatican a avut loc o amplă dezbatere în sânul Bisericii despre acest subiect: nu apar argumente teologice contrare incinerării, ci se repropune problema înhumării drept „tradiţie” a comunităţii creştine, iar incinerarea drept practică tipică masonilor anticlericali.

În 1963 Papa Paul al VI-lea a declarat libertatea practicării incinerării deoarece nu atinge sufletul, nu contravine sacralităţii trupului omenesc, nu împiedică atotputernicia divină să reconstruiască trupul, deci nu se opune doctrinei creştine referitoare la înviere. În 1968, prin *Ordo Exsequiarum*, Congregaţia pentru Cultul Divin, armonizând vechiul cu noul, a stabilit definitiv permiterea ritului şi a înmormântării creştine celor care au ales incinerarea, întărind totodată respectul pentru patrimoniul trecutului referitor la înmormântare. Celebrarea ritului înmormântării poate avea loc chiar în interiorul crematoriului. Biserica Catolică nu interzice aşadar incinerarea, „afară de cazul când aceasta a fost aleasă din motive contrare învăţăturii creştine”, afirmă *Codul de drept canonic* din 1983. De aici putem vedea influenţele care au stat la baza unor asemenea servicii şi în Biserica Ortodoxă (servicii săvârşite, ce-i drept, în incinta crematoriilor, de preoţi depuşi).

Astăzi incinerarea este văzută de către cei ce o susţin ca o soluţie la problemele de spaţiu sau de igienă, care sigur că nu pot fi întotdeauna invocate. Mulţi aleg această practică, considerând-o o alegere raţională, ecologică, ce respectă viaţa, nu sustrage spaţiu sau resurse celor vii, nu poluează pământul, aerul, apa. Socotim că în aceste cazuri nu avem de-a face decât cu ignorarea unei laturi atât de importante a spiritualităţii ortodoxe româneşti, care este cultul morţilor, şi o lipsă totală de respect faţă de oameni, faţă de creaţia „bună foarte” (*Fc* 1, 31).

Emanuel TĂVALĂ

• AGENDA PASTORALĂ •

P.S. ANDREI FĂGĂRĂŞANUL, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului

Duminică, 3 iunie. P.S. Sa a oficiat Sfânta Liturghie la Biserica „Sf. Împărați Constantin și Elena" din Sibiu. În după-amiaza aceleiași zile a participat la Slujba de Priveghere în Catedrala Mitropolitană din Sibiu.

Luni, 4 iunie. Sub protia I.P.S. Laurențiu Streza, Arhiepiscopul Sibiului și Mitropolitul Ardealului, alături de P.S. Sofronie – Episcopul Oradiei – și P.S. Gurie – Episcopul Devei și Hunedoarei –, P.S. Sa a slujit Sfânta Liturghie în Catedrala Mitropolitană din Sibiu cu prilejul hramului Sf. Catedrale – „Sfânta Treime".

Marți, 5 iunie. P.S. Sa a slujit Sfânta Liturghie la Schitul „Sfânta Treime" din Sibiel al cărui stareț este P.C. Ierom. Casian Voicu.

Duminică, 10 iunie. P.S. Sa a oficiat Sfânta Liturghie la Schitul „Sf. Ioan Iacob Hozevitul" din Răşinari a cărui Stareță este P.C. Monahie Macrina Vieru.

Duminică, 17 iunie. P.S. Sa a oficiat Sfânta Liturghie la Schitul „Duminica Tuturor Sfinților" din Șinca Nouă, jud. Brașov, al cărui Stareț este P.C. Protosinghel Matei Bilauca. În cadrul Sf. Liturghii, P.S. Sa a călugărit pe rasoforul Nectarie Caramilea.

Luni, 18 iunie – marți, 19 iunie. P.S. Sa a participat la Sinodul Mitropolitan al Mitropoliei Ardealului, Mitropoliei Clujului, Maramureșului și Sălajului și Mitropoliei Banatului, reunit la Palatul Patriarhal din București, sub protia P.F. Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române.

Miercuri, 20 iunie. P.S. Sa a participat la decernarea premiilor Olimpiadei de Religie din Sibiu, acțiune săvârșită în Capela Mitropolitană.

Joi, 21 iunie. P.S. Sa a oficiat Slujba Vecerniei în Biserica „Sf. Dimitrie" din Mediaș al cărei preot-paroh este P.C. Dumitru Cărăbaș.

Sâmbătă, 23 iunie. P.S. Sa a oficiat Sfânta Liturghie la Mănăstirea „Sf. M. Mc. Gheorghe", loc. Bunești, a cărei stareță este P.C. Monahie Hrisostoma Cruşoveanu. În cadrul aceleiași zile, P.S. Sa a participat la Slujba de Priveghere la Mănăstirea „Sf. Ioan Botezătorul", stațiunea Poiana Brașov, al cărei stareț este P.C. Arhimandrit Hristofor Bucur.

Duminică, 24 iunie. P.S. Sa a slujit Sfânta Liturghie la Mănăstirea „Sf. Ioan Botezătorul", județul Brașov, fiind hramul acestui așezământ duhovnicesc. La final a ținut un cuvânt de învățătură.

Joi, 29 iunie. Sub protia P.S. Lucian – Episcopul Caransebeșului –, P.S. Sa a săvârșit Sfânta Liturghie alături de P.S. Nicodim – Episcopul Severinului și Strehaiei, P.S. Gurie – Episcopul Devei și Hunedoarei și P.S. Siluan – Episcopul Românilor Ortodocși din Ungaria – în Biserica „Sfinții Apostoli Petru și Pavel" din loc. Huta, Protopopiatul Dej, satul natal al P.S. Episcop Gurie.

Întocmit de Diac. Ovidiu MUREȘAN

Sfântul Prooroc Ilie, temeiul proorocilor

(urmare din p. 2)

ne iar deasupra vițelul junghiat. Împrejurul Altarului a săpat șanț, a turnat apă încât s-a umplut șanțul și s-a udat jertfelnicul până sus. Au udat cu patru vase, de trei ori.

Altarul făcut de Sfântul Ilie pe Carmel închipuia Altarul Bisericii creștine întemeiat de Domnul Hristos prin jertfa Sa de pe Golgota. Cele 12 pietre ale altarului simbolizează cei 12 Apostoli care stau la temelia Bisericii. Lemnele închipuie mulțimea mucenicilor uciși pentru Evanghelie. Vițelul de Jertfă, pe Domnul Hristos Care Se jertfește la fiecare Sf. Liturghie pentru mântuirea omenirii. Șanțul din jurul jertfelnicului este Valea acestei lumi în care încape Sămânța Evangheliei. Cele patru vase sunt cei patru evangheliști. Cele trei turnări de apă arată persoanele Sfintei Treimi. Apa este învățătura Evangheliei, iar focul simbolizează pe Duhul Sfânt Care sfințește, luminează și înnoiește toate. La vremea jertfei de seară s-a rugat Sf. Ilie: „Auzi-mă, Doamne, auzi-mă, ca să cunoască poporul acesta că Tu, Doamne, ești Dumnezeu și că Tu le întorci inima la Tine" (III Regi 18, 37). Și la Rugăciunea lui s-a pogorât foc din cer și a mistuit jertfa, pietrele și apa, încât tot poporul căzând la pământ a strigat „Domnul este Dumnezeu" (III Regi 18, 39). Apoi poporul a prins pe proorocii mincinoși, 400 ai zeiței Așera și pe cei 450 de preoți ai lui Baal și i-au ucis la Râul Chișon. Iar Proorocul Ilie, suindu-se în vârful muntelui Carmel, s-a rugat lui Dumnezeu să dea ploaie și îndată a venit un vifor mare și a plouat peste tot pământul.

Auzind Izabela de uciderea proorocilor ei, s-a mâniat foarte tare și căuta să-l omoare pe Ilie, dar el fugind în

Tu, cel ce ai fost alesul Domnului pentru întoarcerea lui Israel de la închinarea lui Baal, aspru mustrător al împăraților nelegiuiți, strălucind cu văpaia râvnei pentru Dumnezeu Atotțiitorul, cu sfințenia vieții și a minunilor, cel ce te-ai ridicat cu trupul la ceruri și vei veni înaintea celei de-a doua veniri a lui Hristos, laudă îți aducem ție, profetule al lui Dumnezeu, Ilie; tu, care ai mare îndrăzneală către Domnul, slobozește-ne pe noi din toate nevoile și necazurile cu rugăciunile tale, pe noi cei ce-ți cântăm: Bucură-te, Ilie, mărite prooroc și înainte-mergător al celei de-a doua veniri a lui Hristos!

Iudeea, a stat în Muntele Horeb unde a fost hrănit de înger și a primit poruncă să se întoarcă și să ungă pe Elisei prooroc în locul lui, în Samaria. Luând pe Elisei cu el, s-a dus în părțile Iordanului și, despărțind apa, a trecut de cealaltă parte și, stând ei de vorbă, car de foc și cai de foc au răpit pe Ilie și l-au ridicat spre cer. Elisei a strigat „Părinte, caii și căruțele lui Israel" (IV Regi 2,12). Apoi luând cojocul lui Ilie, Elisei a despărțit Iordanul în două și s-a dus în muntele Carmel. Sf. Ilie „înger în trup, temeiul proorocilor", a fost primul om din lume care a înviat pe cineva din morți cu rugăciunea fiul văduvei din Sarepta Sidonului. A fost primul care s-a înălțat la cer văzut de oameni și el va veni înainte-mergător al celei de-a doua veniri a lui Hristos. În Vechiul Testament, Enoh a mai fost răpit la cer (Facere 5,24). Mai există în istoria lumii, două înălțări cu trupul la cer; este vorba despre Înălțarea Domnului Hristos și cea a Maicii Domnului.

Regele Ahab, nu după mulți ani, a murit într-un război și sângele i l-au lins câinii, iar Izabela, căzând dintr-un turn, a murit iar trupul ei i l-au mâncat câinii înaintea cetății după proorocia Sf. Ilie.

Sfântul Prooroc Ilie nu a scris nici o carte, asemenea celor patru proroci mari și celor doisprezece mici din Vechiul Testament, dar este cel mai cunoscut și îndrăgit profet. În țara noastră este foarte cinstit de credincioși, existând biserici și mănăstiri cu hramul „Sf. Ilie Tesviteanul" și creștini care îi poartă numele.

Să învățăm din viața Sf. Ilie să ne luptăm cu păcatul, să facem fapte bune și să-l rugăm să mijlocească înaintea lui Dumnezeu să ne dea pace, ploaie timpurie și târzie, să sporească credința noastră, dragostea, rugăciunea și râvna pentru biserică și Cele Sfinte.

• TELEGRAFUL EVENIMENT •

Întâlnirea naţională a organizaţiilor şi asociaţiilor de femei ortodoxe

Facultatea de Teologie Ortodoxă „Andrei Şaguna" din Sibiu a găzduit în perioada 6-8 iulie o întâlnire naţională a organizaţiilor şi asociaţiilor de femei ortodoxe din cadrul Patriarhiei Române. Întâlnirea a fost prilejuită de organizarea unui simpozion naţional dedicat asociaţiilor de femei ortodoxe, intitulat „Rolul mirenilor în filantropia creştină şi participarea lor la Taina Sfântului Maslu". Simpozionul, organizat cu binecuvântarea Înalt Preasfinţitului Laurenţiu, Mitropolitul Ardealului, a făcut parte din activităţile organizate în acest an în Patriarhia Română, sub egida „Anul omagial al Tainei Sfântului Maslu şi al îngrijirii bolnavilor".

După sosirea invitaţilor din ţară şi familiarizarea acestora cu mediul sibian, sâmbătă, 7 iulie, a avut loc o slujbă de Te Deum, pentru a binecuvânta întâlnirea de la Sibiu. Deschiderea lucrărilor a avut loc în Aula „Mitropolit Ioan Meţianu" a facultăţii sibiene, unde gazdele de la Asociaţia „Societatea Femeilor Ortodoxe" din Sibiu au prezentat participanţii la simpozion.

Prima sesiune de lucrări a adus în prim-plan reprezentanţii asociaţiei sibiene, care au prezentat principalele activităţi desfăşurate în Arhiepiscopia Sibiului. Cosmina Jaglea, de la Societatea Femeilor Ortodoxe din Sibiu, a prezentat apoi referatul „Filantropia şi Taina Sfântului Maslu – atelierul de mântuire al creştinilor". Al doilea referat prezentat sâmbătă, 7 iulie, a fost „Femeia creştină contemporană", susţinut de Neagu Marinela de la Liga Femeilor Creştin-Ortodoxe din Râmnicu-Vâlcea. Ultimul referat a aparţinut Luciei Balint de la Societatea Naţională a Femeilor Ortodoxe din Galaţi şi s-a numit „Filantropie creştină prin dragoste şi rugăciune". Discuţiile pe marginea celor prezentate au precedat programul religios-artistic de seară, oferit de membrii Cenaclului „Lumină lină" din Sibiu.

Duminică, 8 iulie, invitaţii au participat la Sfânta Liturghie oficiată în biserica Mănăstirii „Sfânta Treime" din Orlat, judeţul Sibiu, unde obştea de maici le-a oferit masa de prânz. În aceeaşi zi, s-a efectuat şi o vizită la Muzeul de icoane pe sticlă „Pr. Zosim Oancea" de la Sibiel, judeţul Sibiu.

Un nou altar de rugăciune la Schitul Bran

La câteva zile după hramul din acest an, vieţuitorii de la Schitul „Soborul Sfinţilor Apostoli" din Bran au primit vizita Înaltpreasfinţitului Laurenţiu, Arhiepiscopul Sibiului şi Mitropolitul Ardealului. Ierarhul a sfinţit corpul de chilii, a târnosit paraclisul închinat Femeilor Mironosiţe în incinta construcţiei şi a oficiat Sfânta Liturghie.

Finalizarea corpului de chilii pentru vieţuitorii schitului din munţii ce înconjoară Branul a prilejuit prelungirea hramului din acest an şi vizita pastorală a IPS Mitropolit Laurenţiu. Până acum, cele două maici şi părintele duhovnic locuiau într-o casă de lângă schit, donată de o familie de credincioşi. Actualul spaţiu se află în incinta schitului şi are în centru paraclisul târnosit duminică, 8 iulie, de Mitropolitul Ardealului. Pelerinii au venit în număr mare la această zi deosebită din viaţa aşezământului monahal, iar preoţi din împrejurimi s-au alăturat stareţului Mănăstirii Brâncoveanu de la Sâmbăta de Sus, arhimandritul Ilarion Urs, stareţului de la Schitul din Poiana Braşov, arhimandritul Hristofor Bucur, protopopului de Braşov, părintele Dănuţ-Gheorghe Benga, protopopului de Bran-Zărneşti, părintele Gheorghe Colţea, şi părintelui duhovnic Policarp Stoian, pentru a forma un sobor slujitor. La sărbătoare au fost prezenţi şi vicarul administrativ patriarhal, părintele Ionuţ Corduneanu, apropiat al obştii monahale, dar şi părintele Ioan Irineu Crăciun, parohul comunităţii românilor din Dublin, Irlanda. Răspunsurile liturgice au fost date de un grup de psalţi de la Catedrala patriarhală din Bucureşti.

Paraclisul a fost uns cu Sfântul şi Marele Mir, stropit cu apă sfinţită, iar altarul a fost zidit. S-au aşezat moaşte în piciorul Sfintei Mese, s-a uns altarul de jertfă cu Sfântul şi Marele Mir şi s-a înveşmântat conform rânduielii liturgice. Pe lângă Sfintele Femei Mironosiţe, paraclisul a primit ca ocrotitor şi pe Sfântul Ierarh Andrei, Mitropolitul.

Valoarea fiinţei umane

În cadrul Sfintei Liturghii oficiate în curtea aşezământului monahal, diaconul Silviu Popescu a fost hirotonit preot pentru Parohia Paloş din Protopopiatul Rupea.

IPS Laurenţiu a rostit un cuvânt de învăţătură prin care a tâlcuit Evanghelia din Duminica a V-a după Rusalii, în care ne este relatată vindecarea celor doi demonizaţi din ţinutul Gadarei. „Mântuitorul Hristos a vrut să le pună la încercare credinţa gadarenilor şi să ne arate că mai presus de toate este fiinţa umană. Sufletul are valoare mult mai mare decât orice fel de bogăţie din această lume. Animalele pierdute n-au avut valoare, pentru că evreii nu consumă carne de porc. Două persoane chinuite de demoni n-au fost mai importante decât o grămadă de grăsime folosită la diferite lucrări. De aceea, au cerut Mântuitorului să plece din comunitatea lor", a spus Mitropolitul Laurenţiu. Ierarhul a felicitat obştea monahală pentru realizările din ultimul timp şi a mulţumit tuturor familiilor care au sprijinit lucrările de la schit. La final, familiile de credincioşi care au sprijinit lucrările de construcţie şi de amenajare de la schit au primit acte de cinstire din partea IPS Laurenţiu, iar apoi părintele duhovnic Policarp a mulţumit tuturor pentru prezenţa la sfinţire.

Pagină realizată de Ştefan MĂRCULEŢ

Preşedinte – Redactor-şef
Î.P.S. Dr. LAURENŢIU STREZA
Vicepreşedinte
P.S. Andrei Făgărăşanul

COLEGIUL DE REDACŢIE
Pr. Prof. Dr. Mircea Păcurariu; Pr. Prof. Dr. Dumitru Abrudan; Pr. Dr. Savu Popa – *Consilier cultural*; Diac. Dr. Ştefan L. Toma – *Secretar de redacţie*; Pr. Conf. Dr. Constantin Necula; Pr. Dr. Călin Sămărghiţan; Pr. Dr. Cristian Muntean; Pr. Vasile Gafton; Romeo Petraşciuc; Emanuel Tăvală

ISSN 1223-8392
Tiparul executat la Tipografia Şaguniana – Sibiu

ARTICOLELE ŞI CORESPONDENŢA se primesc pe adresa: Redacţia „Telegrafului Român", 550179 – Sibiu, str. Mitropoliei, nr. 35; e-mail: telegrafulroman@yahoo.com. Articolele nepublicate nu se înapoiază.

ABONAMENTUL pentru anul 2012 este de 48 lei; cod IBAN RO34 RNCB 0227 0360 5879 0001. BCR Sibiu, str. Emil Cioran, nr. 1. Cod fiscal 44 79 403

Fondator:
Mitropolit Andrei Şaguna, 1853

Publicaţie bisericească a Arhiepiscopiei Sibiului

Telegraful Român

Anul 160 • nr. 29-32

1 şi 15 august 2012

Resfinţirea catedralei din Târgu-Mureş

Ierarhii din Mitropolia Ardealului s-au reunit pe 12 august pentru a binecuvânta lucrările de renovare şi de înfrumuseţare efectuate la Catedrala „Înălţarea Domnului" din Târgu-Mureş. Pe lângă sutele de credincioşi, au fost prezenţi şi autorităţi locale şi reprezentanţi ai mediului universitar, mulţi dintre ei primind distincţii şi diplome.

Duminica a X-a după Rusalii din acest an va rămâne consemnată în istoria oraşului de pe Mureş ca o mare sărbătoare a comunităţii, un moment unic în viaţa bisericească a românilor. A fost ziua binecuvântată în care

Înaltpreasfinţitul Laurenţiu, Arhiepiscopul Sibiului şi Mitropolitul Ardealului, împreună cu ceilalţi ierarhi din eparhiile sufragane, au binecuvântat lucrările de anvergură prin care catedrala mare din oraş a redevenit podoaba lăcaşurilor de cult din această zonă. Manifestările au început cu procesiunea ierarhilor, preoţilor şi credincioşilor de la Biserica „Buna Vestire" – catedrala mică, prin centrul oraşului, până la catedrala mare, unde au fost întâmpinaţi de preoţii şi enoriaşii de la cele două parohii. Alături de IPS Mitropolit Laurenţiu s-au aflat, la slujba de sfinţire, Înaltpreasfinţitul Irineu, Arhiepiscop al Alba Iuliei, Înaltpreasfinţitul Arhiepiscop Ioan al Episcopiei Covasnei şi Harghitei, Preasfinţitul Sofronie, Episcopul Oradiei, Preasfinţitul Gurie, Episcopul Devei şi Hunedoarei, şi Preasfinţitul Andrei Făgărăşanul, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului.

Catedrala a fost înconjurată de cler şi credincioşi, stropită cu apă sfinţită şi unsă cu Sfântul şi Marele Mir, iar în interior au fost sfinţite pictura şi icoanele de pe catapeteasmă. A urmat Sfânta Liturghie, iar după citirea Evangheliei, PS Episcop Sofronie a tâlcuit textul biblic în care ne este prezentată minunea vindecării unui lunatic.

Daruri şi distincţii

IPS Mitropolit Laurenţiu a oferit catedralei din Târgu-Mureş o raclă cu un fragment din moaştele Sfântului Ierarh Andrei, mitropolitul Transilvaniei, şi a vorbit credincioşilor despre realizările pe plan pastoral şi administrativ ale marelui mitropolit din Ardeal. IPS Mitropolit Laurenţiu i-a felicitat pe cei doi preoţi ai catedralei, pr. protopop Nicolae Gheorghe Şincan şi pr. Silviu Negruţiu, oferindu-le cea mai mare distincţie a Mitropoliei Ardealului, „Crucea şaguniană pentru clerici".

Mitropolitul Ardealului a cinstit şi câteva personalităţi din Târgu-Mureş, oferind distincţia „Crucea şaguniană pentru mireni" domnului subsecretar de stat în Ministerul Sănătăţii, Raed Arafat, vicepreşedintelui Academiei de Ştiinţe Medicale din România, acad. prof. univ. dr. Radu Deac, rectorului Universităţii de Medicină şi Farmacie din Târgu-Mureş, prof. univ. dr. Leonard Azamfirei, rectorului Universităţii „Petru Maior" din Târgu-Mureş, prof. univ. dr. Călin Enăchescu, rectorului Universităţii de Arte din oraş, prof. univ. dr. Sorin Crişan, preşedintelui Consiliului Judeţean Mureş, Ciprian Dobre, precum şi directorului SC Azomureş SA, ing. dr. Mihai Ograen.

Distincţia „Ordinul Sfântului Ierarh Andrei Şaguna, mitropolitul Transilvaniei" a fost oferită prefectului judeţului Mureş, Alexandru-Petru Frătean, primarului Dorin Florea, viceprimarului Ionela Claudia Ciotlăuş şi altor personalităţi şi oameni de seamă ai comunităţii.

Alte distincţii şi diplome de apreciere au venit şi din partea IPS Arhiepiscop Irineu. Ierarhul a oferit arhiereilor prezenţi engolpioane, cruci şi bastoane arhiereşti, apoi a subliniat, în cuvântul de final, unicitatea acestor momente şi a mulţumit tuturor ierarhilor, preoţilor şi credincioşilor pentru prezenţă şi pentru eforturile depuse în aceşti ani pentru renovarea catedralei din Târgu-Mureş.

„Exprim preţuirea mea sinceră faţă de părintele nostru, Mitropolitul Laurenţiu, care, prin cuvânt şi faptă, se face pildă de servire devotată a Bisericii şi a neamului. Înalt Preasfinţia Sa ţine mult ca noi să acţionăm în unitate, în sobornicitate, pentru ca Dumnezeul părinţilor noştri să

fie slăvit şi poporul lui Dumnezeu de pe aceste meleaguri ale Transilvaniei să nu fie lipsit de grija noastră pastorală. Aceeaşi preţuire o am pentru toţi Preasfinţiţii ierarhi din Mitropolia Ardealului, care au răspuns la invitaţia noastră de a fi împreună la memorabila sărbătoare creştinească şi românească din oraşul Târgu-Mureş", a spus IPS Arhiepiscop Irineu.

Ştefan MĂRCULEŢ

Primejdia unor inovaţii la săvârşirea Sfântului Maslu

Domeniul liturgic este singurul domeniu unde „inovaţiile" sunt nu numai nepermise, ci şi primejdioase. Adăugirile sau prescurtările slujbelor Bisericii, cât şi orice încălcare a tipicului influenţează negativ unitatea de fond a rânduielii şi prin aceasta eficacitatea şi efectele ei. Aceasta, cu atât mai mult când este vorba de administrarea sfintelor taine. (A se vedea pe larg în *Mitropolia Ardealului*, nr. 2/1989, p. 29-36).

Prezentarea de faţă nu se doreşte a fi o expunere a unor greşeli în legătură cu administrarea Tainei Sfântului Maslu, ci o apărare şi o explicare a rânduielii Bisericii, pornind de la unele abateri săvârşite „cu voie sau fără de voie" de unii fraţi slujitori.

1. Mai întâi de toate, se cuvine să menţionăm şi să apărăm tradiţia Bisericii de a nu se săvârşi Sfântul Maslu, în cazuri obişnuite, de către un singur preot. „Este cineva bolnav între voi? – spune Sf. Ap. Iacov – Să cheme *preoţii* Bisericii şi să se roage pentru el, ungându-l cu *untdelemn,* în numele Domnului" (5, 14).

Lucrarea sacramentală a acestei taine necesită unirea în rugăciune a mai multor slujitori. După cum este structurată rânduiala acesteia, şapte grupări de: apostol, evanghelie, ectenie mică şi rugăciune specială, taina Sfântului Maslu trebuie săvârşită de şapte preoţi. În cazul în care numărul acesta nu poate fi respectat, se poate săvârşi Maslu şi cu cinci sau trei preoţi, sau chiar cu doi preoţi.

(continuare în p. 5)

† Dr. LAURENŢIU STREZA,
Arhiepiscopul Sibiului şi Mitropolitul Ardealului

Din cuprins:

Romeo Petrasciuc
Părintele Ioan Sabău, un vrednic mărturisitor al lui Hristos | pagina **4**

IPS Casian, Arhiepiscopul Dunării de Jos
„Mitropolitul Antonie a fost unul dintre cei mai mari ctitori de oameni" | pagina **8**

† Andrei Făgărăşanul,
Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului
Schimbarea la Faţă | pagina **11**

Pastoraţie la vremuri de criză

La vreme de ură, lecţia unei iubiri...

Pr. Conf. Dr.
CONSTANTIN NECULA

Sunt convins că în istotia literaturii umane, pagina aceasta, de istorie a iubirii, şi nu numai, va însemna, în timp, un reper. Pentru vremea de acum, de ură şi îndărătnicie, de superbie mediocră şi autosuficienţă în valori sterile, ea vine ca un balsam. Despre ce este vorba? În aprilie 1998, la scurt timp după descoperirea unui mormânt antic în oraşul sud-coreean Andong, arheologii au găsit coaja de coşciug a lui Eung-Tae Lee – un bărbat, mumificat, care trăise cel mai probabil în secolul al XVI-lea d.Hr. Mort la 30 de ani, Eung- Tae Lee păşise în lumea veşniciei cu o pereche de sandale împletite din cânepă şi fire din părul soţiei sale iar pe piept, ca o inimă încă aprinsă de dragoste, i s-a aşezat o scrisoare a soţiei sale. Descoperită şi descifrată de arheologi (cf.www.archaeology.org).

Scrisoarea este remarcabilă. „Pentru tatăl lui Won, 1 iunie 1586. Mereu mi-ai spus: *Dragă, să trăim împreună până când părul va încărunţi şi să murim în aceeaşi zi*. Cum ai putut, dar, să mori fără mine? Cum, dar, vom putea oare trăi? Pe cine vom mai asculta, eu şi pruncul tău de acum? Cum vom putea trăi? Cum ai putut tu să pleci înaintea mea? Cum de ţi-ai apropiat atât de mult inima de mine şi eu de tine inima mea? De fiece dată, pe când stăteam împreună, spuneai: *Draga mea, oare, alţi oameni se iubesc aşa precum noi ne iubim*? *Sunt ei, oare, ca noi*? Cum oare ai putut să laşi în urmă toate acestea şi să pleci înaintea mea? Nu pot să trăiesc fără tine. Vreau să te urmez, la tine să vin. Te rog, ia-mă, oriunde ai fi. Nu pot uita sentimentele pentru tine iar durerea mea e nesfârşită. Unde am să-mi mai aşez inima acum şi cum o să trăiască pruncul nostru fiindu-i dor de tine? Te rog să priveşti această scrisoare şi să-mi spui în vis. Vreau să te ascult, uită-te cu grijă la ea şi grăieşte-mi. Când voi aduce copilul pe lume, cui va spune *tată*? Poate, oare, cineva să priceapă sentimentele mele? Nu-i tragedie asemeni acesteia sub înaltul cerului. Tu eşti doar în alt loc şi suferi asemeni mie. Te rog, citeşte cu atenţie scrisoarea aceasta, arată-te în visele mele şi răspunde-mi. Cred că te pot vedea în vise. Vino în taină la mine. Nu aflu hotar celor ce voiesc aţi mărturisi, mă opresc dar aici".

Desigur, nu pentru valoarea ei teologică am preluat-o din postarea arheologilor. Deşi, după 2000 de ani de creştinism, la astfel de momente grele, sufletele îndrăgostite la fel gândesc, cer acelaşi dialog şi aceeaşi durere străbate fibra umană. Poate doar nădejdea e mai mare, pentru că noi ştim locul spre care sufletul se îndreaptă şi, mai ales, ştim că Hristos Domnul ne e Învierea. Mă întreb însă cât din iubirea umană modernă mai poate exprima astfel sentimentele, câte din iubirile funciare ale televiziunii ori excedate prin media mai poartă gena înnobilată de vreun astfel de grai. Trecem printr-o perioadă extrem de agitată, uman şi social. Suntem tot mai abătuţi şi, culmea, tot mai frivoli. La limita bunului-simţ, limbajul public dezmiardă iadul cu venin iar neiubirea cu ură meschină. Bucuriile sunt prilej de invidie iar invidia ne e bucurie. Contemporana lui *William Shakespeare* (26 aprilie 1564 (botezat) – mort la 23 aprilie 1616), femeia aceasta nu cred să fi citit opera lui. De altfel cele mai apropiate texte, în conţinut, *Romeo şi Julieta* sau *Hamlet*, au fost scrise în 1597 şi 1603 (prima versiune), dar a dispus de acelaşi duh al cuvântului ce face din iubire cheia deschiderii cerului. Nu ştim sursa primară ori secundară a textului coreencei care a uimit lumea arheologică modernă. Poate că cita din alţi poeţi ori, pur şi simplu, poetă era ea însăşi. Sau poate că moartea iubitului său soţ o va fi umplut de viers. Cum moartea avea să umple de râvnă poetică pe Paulin de Nolla ori Ciprian al Cartaginei ori Niceta de Remesiana.

Azi moartea umple ştirile. Dezbrăcată de tainicul zăbravnic al iubirii, purtată prin justiţiile irelevante ale lumii grăbite, moartea ne umple de penibil. Ici colo, în noianul de falsuri, câte un gest de smerenie şi tainică lumină. Câte un gest de reală compasiune şi frăţietate. Bisericii îi revine misiunea de a restaura demnitatea celor plecaţi, de a nu lăsa ca morţile oamenilor să devină simple ferpare de circumstanţă ori conţinut de ştiri haotice. Preoţii trebuie să crească în ei credinţa în Învierea Mântuitorului, pentru a umple de sens durerile celorlalţi. Pentru a nu-i lăsa copleşiţi de durere. Pregătirea slujirii, a predicii la înmormântare – obligatoriu în registrul Evangheliei şi al Tradiţiei Bisericii, evitarea penibilului în adresare ori conţinut, însoţirea familiilor aflate în situaţii de suferinţă ori de doliu nu poate fi un capitol de asumare fictivă ori parţială a preoţiei. La vreme de moarte şi ură, avem misiunea de a rămâne oamenii Iubirii Întrupate, vestitorii Învierii şi ai Împărăţiei Veşnice. Altfel suntem mai de plâns decât oricare dintre păgâni!

Conferinţă *Societas Ethica* la Sibiu

În perioada 23-26 august a.c. a avut loc, la Sibiu, întâlnirea anuală a European Society for Research in Ethics (Societas Ethica). Această organizaţie a fost înfiinţată în anul 1964 de către teologul Hendrik von Oyen la Basel (Elveţia), având în momentul de faţă aproximativ 270 de membri. Aceasta se doreşte a fi o platformă care oferă posibilitatea schimbului de idei şi experienţă între teologi din diverse tradiţii şi universitari specialişti în etică. În fiecare an, la sfârşitul lui august, este organizată o conferinţă la care sunt invitaţi membri şi alte persoane interesate să susţină, pe marginea temei alese, diverse alocuţiuni. Ajunsă la numărul 49, conferinţa din acest an a avut ca temă *Valorile eticii şi migraţia popoarelor.* Tema s-a dovedit a fi una interesantă şi de mare actualitate, mai ales că în timpurile noastre migraţia cunoaşte o amploare deosebită, ea fiind determinată de diverse motive: economice, intelectuale, de siguranţă etc. Subiectul conferinţei a fost bine ales dacă ţinem cont şi de locul de desfăşurare al întâlnirii, România fiind confruntată cu acest fenomen al migraţiei imediat după schimbările din 1990 şi fiind şi în continuare. Dacă ar fi să particularizăm şi mai mult, populaţia săsească a Sibiului, şi nu numai, a fost confruntată cu acest fenomen chiar din a doua jumătate a secolului trecut, în condiţii bine cunoscute şi asupra cărora nu vom insista aici.

Organizată în condiţii deosebite de către Centrul de Cercetare Ecumenică din Sibiu, conferinţa a reunit cadre didactice şi cercetători de la diverse universităţi din Europa şi din lume, preocupaţi de variatele aspecte ale migraţiei.

După obişnuitele cuvinte de salut din deschiderea conferinţei s-a ţinut referatul inaugural aparţinând Prof. Gernot Haupt de la Universitatea din Klagenfurt (Austria). Acesta a vorbit despre *Migraţie şi poziţia împotriva populaţiei de etnie romă din Europa.* Referatul de deschidere al celei de-a doua zile, ce a aparţinut lui Matthew Gibney de la Universitatea din Oxford, a abordat tema referitoare la *Refugiaţi şi dreptatea între state.* Pornind de la cele două materiale, s-au desfăşurat câteva sesiuni de comunicări pe sub-teme aflate în directă legătură cu ceea ce fusese deja prezentat, analizându-se aspectele legate de migraţie din multe şi intersante puncte de vedere.

societas
European society for research in ethics
Europäische Forschungsgesellschaft für Ethik
Société européenne de recherche en éthique
ethica

Tematica amintită a fost abordată în special din perspectivă filozofică de către Karoline Reinhardt de la Universitatea din Tübingen, aceasta întrebându-se dacă oprirea migraţiei ar fi o utopie şi analizând acest lucru din perspectiva teoriei lui John Rawls referitoare la legea popoarelor şi subiectul migraţiei. În cadrul aceleiaşi sesiuni, Marcus Agnafors de la Universitatea din Lund a explicat participanţilor cum o guvernare bună implică şi o politică mai generoasă faţă de imigraţie, el prezentând şi o serie de teze proprii cu privire la subiect, la care a ajuns în timpul cercetărilor şi studiilor doctorale. Cu o analiză din perspectivă etică asupra drepturilor migranţilor şi refugiaţilor a venit şi James Souter de la Wolfson College din cadrul Universităţii Cambridge, acesta punând în faţa audienţei interesate cazuri concrete, încercând să răspundă la întrebările: când şi de ce azilul ar trebui să funcţioneze ca o formă de reparaţie a greşelilor din trecut.

Un studiu de caz asupra influenţei pe care prezenţa copiilor şi atinerilor şcolari din familii migrante o exercită asupra nativilor germani a prezentat Kerstin Schloegl Frierl, aceasta atrăgând atenţia că în Germania, şcolile frecventate în majoritate de copii ce provin din familii migrante sunt privite cu mai puţină încredere, decât celelalte, populaţia germană tinzând să trimită copiii la şcoli ceva mai îndepărtate din punct de vedere spaţial, în dauna celorlalte.

Speranţa Dumitru, cercetătoare română de la Universitatea Paris Descartes, a abordat tema „cumpărării de inteligenţă" din ţările sărace. Aceasta a arătat că egalitatea de şanse, ca şi componentă a conceptului de dreptate socială, impune angajarea profesioniştilor, acest lucru încurajând „importul de inteligenţă". O temă apropiată celei menţionate mai sus a abordat şi Mihai Grigore, cercetător român la Universitatea din Erfurt, care a vorbit despre plecarea studenţilor români la studii în străinătate şi despre oportunităţile pe care aceştia le au odată cu încheierea unui stagiu complet de pregătire, la revenirea în ţară.

Acestea fiind doar câteva din multele prezentări ale temei conferinţei, trebuie să spunem că volumul cu toate contribuţiilor participanţilor, care se preconizează a fi curând tipărit, precum şi numărul special al *Revistei Ecumenice Sibiu (RES)* dedicat acestui eveniment se impun, prin valoarea contribuţiei fiecărui conferenţiar în parte, ca lucrări de referinţă pentru o tematică de mare actualitate.

REDACŢIA

LITURGHIE • PASTORAȚIE • MĂRTURISIRE

Î.P.S. Dr. LAURENȚIU STREZA, Arhiepiscopul Sibiului şi Mitropolitul Ardealului

Duminică, 1 iulie. Î.P.S. Sa a participat, alături de Preafericitul Părinte Patriarh Daniel şi de un mare sobor de ierarhi, preoţi şi diaconi, la târnosirea Catedralei cu hramul „Duminica Tuturor Sfinţilor" din localitatea Negreşti-Oaş, jud. Satu Mare.

Luni, 2 iulie. A făcut o vizită la Penitenciarul de Maximă Siguranţă din Aiud, jud. Alba, împreună cu Î.P.S. Irineu, Arhiepiscopul Alba Iuliei. Cei doi ierarhi au participat la festivitatea dezvelirii unor plăci comemorative, pe care sunt trecute numele deţinuţilor care şi-au pierdut viaţa în Penitenciarul Aiud în perioada 1942-1965. S-a oficiat o slujbă de pomenire pentru cei adormiţi în Penitenciarul Aiud, urmată de o vizită în câteva celule şi în biserica din incinta penitenciarului. La final, a fost vizitată şi camera memorială dedicată victimelor regimului comunist de la Aiud, din perioada 1948-1964, celulă care păstrează încă specificul de detenţie din perioada amintită.

Marţi, 3 iulie. A prezidat şedinţa Permanenţei Consiliului Eparhial al Arhiepiscopiei Sibiului. A vizitat şantierul de lucru al Complexului Monahal Păltiniş.

Miercuri, 4 iulie. A avut program de lucru la cabinet.

Joi, 5 iulie. A participat la lucrările şedinţei de lucru a Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române.

Vineri, 6 iulie. A avut program de lucru la cabinet. A efectuat o vizită la şantierul bisericii Mănăstirii de la Bazna, jud. Sibiu.

Sâmbătă, 7 iulie. Î.P.S. Sa a participat, în Aula „Mitropolit Ioan Meţianu" de la Facultatea de Teologie din Sibiu, la deschiderea Simpozionului naţional „Rolul mirenilor în filantropia creştină şi participarea lor la Taina Sfântului Maslu", la care au luat parte reprezentante ale asociaţiilor de femei ortodoxe din Patriarhia Română, şi a adresat celor prezente un cuvânt de binecuvântare. Simpozionul face parte din activităţile organizate, în acest an, în Patriarhia Română, sub egida „Anul omagial al Tainei Sfântului Maslu şi al îngrijirii bolnavilor".

Duminică, 8 iulie. A oficiat slujba de sfinţire a corpului de chilii al Schitului Bran şi a târnosit paraclisul închinat sfintelor femei mironosiţe din incinta construcţiei. A săvârşit Sfânta Liturghie şi a adresat un cuvânt de învăţătură credincioşilor prezenţi. L-a hirotonit pe diaconul Silviu Popescu întru preot pe seama parohiei Paloş, protopopiatul Rupea.

Luni, 9 iulie. A avut program de audienţe şi lucrări de birou. A prezidat şedinţa Permanenţei Consiliului Eparhial al Arhiepiscopiei Sibiului.

Marţi, 10 iulie. A vizitat şantierul complexului monahal de la Schitul Păltiniş.

Miercuri, 11 iulie. A avut program de lucru la cabinet.

Joi, 12 iulie. A participat, în Aula „Mitropolit Ioan Meţianu", la manifestările prilejuite de serbarea revederii de 20 de ani a absolvenţilor Facultăţii de Teologie din Sibiu din anul 1992.

Vineri, 13 iulie. A prezidat şedinţa Permanenţei Consiliului Eparhial al Arhiepiscopiei Sibiului.

Duminică, 15 iulie. Împreună cu Preasfinţitul Nicodim, Episcopul Severinului şi Strehaiei, şi cu Preasfinţitul Gurie, Episcopul Devei şi Hunedoarei, Î.P.S. Sa a târnosit Biserica „Sfinţii Apostoli Petru şi Pavel" din parohia Hărău, protopopiatul Deva. La finalul Sfintei Liturghii, preotul paroh Petru Băluţă a fost hirotesit iconom stavrofor.

Luni, 16 – duminică, 31 iulie. A efectuat un pelerinaj în Grecia.

Pr. Dr. Cristian VAIDA

Patronii penitenciarelor, cinstiţi în Ardeal

Sfinţii Apostoli Petru şi Pavel, ocrotitorii spirituali ai penitenciarelor, au fost cinstiţi în mod deosebit în acest an la Aiud şi Oradea. Înaltpreasfinţitul Laurenţiu, Mitropolitul Ardealului, şi Înaltpreasfinţitul Irineu, Arhiepiscopul Alba Iuliei, au efectuat o vizită la Penitenciarul de maximă siguranţă din Aiud, informează reîntregirea.ro. Cei doi ierarhi au participat la festivitatea dezvelirii unor plăci comemorative pe care sunt trecute numele deţinuţilor care şi-au pierdut viaţa în Penitenciarul Aiud în perioada 1942-1965. S-a oficiat o slujbă de pomenire pentru cei adormiţi în Penitenciarul Aiud, urmată de o vizită în câteva celule şi în biserica din incinta penitenciarului. La final a fost vizitată şi camera memorială dedicată victimelor regimului comunist de la Aiud, din perioada 1948-1964, celulă care păstrează încă specificul de detenţie din perioada amintită.

TEOLOGIE ŞI SPIRITUALITATE ORTODOXĂ

Aduceţi-vă aminte de mai-marii voştri, care v-au grăit vouă cuvântul lui Dumnezeu; priviţi cu luare-aminte cum şi-au încheiat viaţa şi urmaţi-le credinţa (Evrei 13, 7) Acestea sunt cuvintele care ne-au venit în minte atunci când am primit darul ÎPS Mitropolit Nifon al Târgoviştei la începutul verii acestui an. Arhiepiscopia Târgoviştei, cu binecuvântarea şi cu purtarea de grijă a ÎPS Sale, a editat o serie de lucrări prin care se doreşte a fi subliniat aportul cultural şi teologic al domnitorilor Ţării Româneşti. O primă lucrarea este dedicată **Sfântului Voievod Neagoe Basarab, la 500 de ani de la urcarea pe tronul Ţării Româneşti**, sugestiv intitulată ***În slujba Bisericii şi a neamului românesc***. Apărător şi susţinător al culturii şi al civilizaţiei ortodoxe, continuator al politicii lui Radu cel Mare, dar şi al diplomaţiei, al ataşamentului faţă de credinţă şi al gândirii strategice ale Sfântului Ştefan cel Mare, Neagoe Basarab face, ca prin susţinerea tiparului, a artelor şi a meşteşugurilor, prin excelenţa diplomatică şi prin susţinerea culturii şi a spiritualităţii să fie nu doar un adevărat „prinţ isihast" şi un autentic promotor al Renaşterii de factură creştină, dar şi un model de domnie pământeană. El este cel care este socotit a fi creatorul noii politici de anvergură europeană, în condiţiile abandonării luptei armate, prin sprijinirea Ortodoxiei universale. Este îmbucurător că aceste valori sunt, acum, scoase la iveală şi promovate, nu mică fiindu-ne mirarea când am aflat că activitatea lui Neagoe Basarab şi influenţa sa asupra celorlalte naţiuni dunărene reprezintă chiar tema unui proiect de cercetare susţinut de Universitatea din Erfurt (Germania).

O altă lucrare din seria celor editate la Târgovişte este consacrată lui **Matei Basarab, la 380 de ani de la urcarea pe tronul Ţării Româneşti**, acesta fiind ***Ctitor de spiritualitate, cultură şi limbă românească***. El este cel care va sprijini Ortodoxia universală, aprofundarea spirituală, ctitorind multe lăcaşuri de cult şi încurajând înflorirea culturală şi artistică. El a introdus prima legislaţie scrisă, prin intermediul *Pravilei mici* (1640) şi al *Îndreptării legii* (1652). Este o bucurie astfel că prin acest volum de studii este subliniat rolul important pe care l-a avut Matei Basarab în istoria noastră naţională, subliniindu-se în special aportul său pentru spiritualitatea, cultura şi limba românească.

În acelaşi context sărbătoresc şi comemorativ, a fost editată şi o carte dedicată împlinirii a 360 de ani de la tipărirea *Pravilei celei Mari* (1652) la Târgovişte. Volumul cuprinde o serie de studii teologice, juridice, istorice şi culturale asupra *Pravilei celei Mari,* dorindu-se a se evidenţia rolul Bisericii ca promotoare şi creatoare de valori, asumându-şi, în acelaşi timp rolul cultural proeminent, pronind de la înfiinţarea şcolilor şi până la tipărirea manualelor şi a cărţilor necesare.

Din seria de lucrări monografice am primit la mijlocul lunii august, monografia Parohiei Tălmaciu din judeţul Sibiu, intitulată ***Parohia Ortodoxă Română Tălmaciu. Trecut şi prezent (1942-2012),*** întocmită de către **preotul paroh Ilie Gusan**. Lucrarea cuprinde scurte informaţii istorice despre localitatea şi parohia Tălmaciu, precum şi o bogată ilustraţie fotografică legată de cele prezentate în cele câteva pagini ale lucrării. Ne bucură astfel de iniţiative ale preoţilor noştri, dar îi îndemnăm totuşi să fie mai atenţi în ceea ce priveşte abordarea istorică a anumitor lucruri şi să nu neglijeze nici aspectul şi modul de prezentare a unei lucrări de acest gen, care dă mărturie despre oameni şi locuri de ieri şi de azi.

La ultima vizită pastorală în zonă, am primit lucrarea lui **Vasile Fărcaşiu,** ***Apoldu de Jos. Veche vatră românească de istorie şi cultură,*** în care autorul ne prezintă istoria locurilor, a bisericii de lemn şi a celei de zid pe care am târnosit-o, după ample lucrări de restaurare, în cursul acestui an, dar surprinde şi chipuri ale personalităţilor şi oamenilor de vază din localitatea Apoldu de Jos. Este îmbucurător să vezi că oameni din localitate, în ciuda activităţii lor de zi cu zi, şi-au găsit timp şi au scormonit în colbul istoriei scoţând la lumină aspecte necunoscute şi frumoase din istoria localităţii lor natale.

Mitropolitul LAURENŢIU

Părintele Ioan Sabău, un vrednic mărturisitor al lui Hristos

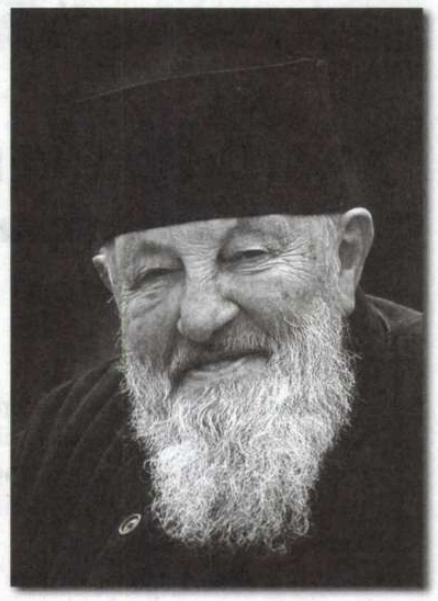

Pr. Ioan Sabău, „patriarhul hunedorenilor", cum a fost numit cu mult drag de credincioşi, e una din figurile luminoase ale mărturisitorilor lui Hristos în vremuri de grea încercare. Hărăzit de Dumnezeu cu vocaţie de slujitor până la jertfă, Părintele Ioan putea fi întâlnit, până nu demult, într-un sătuc de pe malul drept al Mureşului, nu departe de Orăştie, vreme după care s-a mutat la Domnul, într-un februarie (2009) ce nu mai avea răbdare...

L-am căutat pe Părintele Ioan cu doar câteva luni înainte de trecerea sa la cele veşnice. Întâlnirea cu el a fost cu totul pilduitoare.

Păstor de suflete şi îmblânzitor de inimi

Încă de mic, pruncul Ioan este crescut în cântare şi purtare bisericească. „Am avut fericirea să fiu nepotul unei bunici care a fost fiică de crâsnic, din satul vecin, îşi începe Părintele istorisirea. Nu ştia să citească o literă, însă ştia Apostole pe de-a rost, Evanghelii pe de-a rost, pe care mi le spunea mie. Pe vremea aceea se făceau slujbe zilnic la biserică. Aşa se face că eu, deşi nu ştiam carte, ştiam Liturghia pe de rost. No, copiii învaţă grozav. Tatăl meu a murit, venind de pe front bolnav. Eu am crescut numai cu moşul şi cu bunica".

Şcoala l-a apropiat şi mai mult de biserică, copilul Ionel – cum îl alinta *moşul*, adică bunicul – remarcându-se, an de an, cu rezultate strălucitoare la învăţătură.

„Mi-a plăcut foarte mult istoria, ne spune Părintele Ioan. Ştiam toţi domnitorii, voievozii, parcă îi vedeam! Îmi aduc aminte că am dat un examen cu directorul şcolii, pentru Şcoala Normală. Îmi pune câteva întrebări. I-am răspuns şi îmi zice: *Măi, tu eşti om de istorie! Să vii la mine, la şcoală*. Însă aveam numai 10 ani. Şi, pentru Şcoala Normală, aveai voie dacă aveai doar peste 10 ani. Ca să te primească sub această vârstă, trebuia să ai aprobare de la Minister. Mi-au respins actele. M-am înscris la alt liceu, în Orăştie. Acolo, în vremea liceului, am fost pus prima dată să predic, pe clasa a şasea".

După examenul de bacalaureat, se înscrie la Facultatea de Teologie din Cernăuţi. Aici, în Bucovina de Nord, tânărul Sabău îşi va găsi şi tovarăşa lui de viaţă, vrednică însoţitoare la bine şi la greu. „Acolo mi-am cucerit şi preoteasa, ne spune Părintele. Tot cu sărăcia... Mi-aduc aminte că în anul trei m-au pus să predic, în capelă. Era Evanghelia cu nebunul căruia i-a rodit ţarina. Am fost inspirat, se vede, că am putut să fac paralela între bogăţiile trupului şi ale sufletului. Eu, cum eram sărac, eram plin de argumente! Şi soţia era şi ea studentă, acolo. Vă daţi seama că pe toate studentele sărace le-am biruit cu predica mea! Pentru că şi ele erau sărace, nu aveau zestre, ca şi mine. De atunci mi-am ales preoteasa..."

Revenit în ţinuturile natale, Ioan Sabău doreşte să se dedice cu totul chemării sale, de a fi preot pentru cei spre care îl va trimite Dumnezeu. „Când am venit de la Cernăuţi, m-am dus la mitropolitul Nicolae Bălan să îmi dea parohie. El avea facultatea de teologie a lui, aici, la Sibiu. Şi mi-a spus: *Măi, eu nu am parohii pentru voi, cernăuţenii. Am câteva parohii, însă am nevoie pentru absolvenţii mei. Ce fac cu ei? Termină şi lor ce le dau? Am doar câteva parohii...* Zic: *Înaltpreasfinţite, am văzut că aveţi publicate în Telegraful român o sumedenie de parohii, din acelea mici... Da – zice –, din acelea am, pentru că acolo nu merge nimeni. No, daţi-mi una din aceea.* El, crezând că mă încuie, pune degetul pe o hartă şi îmi zice: *Uite, aici nu a fost preot de 50 de ani.* Pe aceea mi-a dat-o! Şi cu asta l-am impresionat, l-am convins. Şi m-a trimis acolo. Şi s-o făcut pastoraţie ca într-un loc unde n-o fost niciodată popă.

După trei ani, m-a trimis într-o altă parohie. S-a ivit o problemă pe episcopie, într-o altă parohie, şi Înaltul o găsit de cuviinţă să mă trimită pe mine. Mitropolitul fusese provocat de către autorităţile civile că în acea parohie sunt prea mulţi concubini. Pe vremea aceea statul se interesa, nu ca acum. Şi vlădicul m-a trimis acolo. Şi m-am dus şi am început să fac activitate pastorală. Şi am reuşit să cunun într-o duminică 20, că o fost prefectul naş, în alta vreo 10, şi au rămas şi pe acasă. Şi şi pe aceia i-am cununat. Îmi aduc aminte cum am cununat un orb, bătrân, care nici nu putea umbla, cu o bătrână, care era şi ea la fel de neputincioasă. Şi mă mutam cu cununa de la un pat la altul, să pot săvârşi Sfânta Taină a Cununiei. După aceste acţiuni, mitropolitului i-a fost tot mai drag de mine..."

Puţin mai târziu, tânărul Părinte Ioan trebuie să răspundă chemării de a fi preot pentru parohia Vinerea, într-o problemă destul de delicată, ridicată la nivel de Mitropolie. „Era dihonie între două partide, între foştii liberali şi foştii ţărănişti. De pe la 1870 se pusese problema ridicării unei biserici noi în sat şi se contrau. Unii adunau pietriş pentru materiale, ceilalţi îl împrăştiau. Mitropolitul pe mine m-o găsit să mă trimită acolo, să fac biserică. Şi am ajuns acolo cu multă opoziţie. Că tabăra cealaltă s-a împotrivit destul de mult. Şi aici a început altă luptă: câştigarea duşmanilor. Şi să ştiţi că nu i-am putut câştiga decât când i-am căsătorit pe fata şefului dintr-o tabără, cu băiatul unui alt şef, din cealaltă tabără. După aceea nu am mai avut pricini de scandal. Şi am zidit şi biserica."

„Aici o să-ţi putrezească oasele!"

În plin avânt misionar, cu sufletul preaplin de zel şi drag de oameni, peste sufletul Părintelui Ioan avea să se abată cumplitul tăvălug roşu, al temniţelor comuniste. Capetele de acuzare: propagandă religioasă şi implicare în mişcări împotriva siguranţei statului. Aşa se face că în 1948, preotul Ioan este arestat şi purtat prin lagărele comuniste. L-am rugat pe Părintele să ne spună câte ceva din aceste grele încercări. În orice împrejurare, Sfinţia Sa a ştiut că este trimis de Dumnezeu să-şi caute oile pierdute, care aveau atâta nevoie de exemplul viu, trăitor, al lui Hristos între oameni. „Odată – ne istoriseşte Părintele – acolo, în celula în care eram, au făcut o carceră, 60 pe 60, unde ne ţineau înainte de anchetă, numai la cămaşă, pe ciment... Cinci zile, până începea ancheta, acolo ne ţineau pe fiecare, să ne intimideze. A venit şi un bătrân, un avocat de pe lângă Bucureşti, din Romoşeni, care se văita, săracul, de nu mai putea!... De frig, de sete... Foamea parcă o mai rezişti, dar setea şi frigul te omoară. Şi se tot plângea acum. Noi, de dincolo, am *complotat* ceva să-l ajutăm. Cum erau scândurile fragede, de brad, încă verzi, cedau, nu se rupeau, am băgat un măr printre ele. Mărul însă a lăsat o urmă de must printre scânduri. Şi maiorul, care ne ancheta şi ne păzea, a cunoscut. A întrebat: *Cine a umblat aici?* Mi-am dat seama că ne bate pe toţi. Eram 17 inşi acolo, la comun. Ne băteau pe toţi de ne omorau, şi nu putea să nu fie unul care să nu spună. Ştiam ce bătăi erau acolo: cu becul electric, cu întorsul în cap, spânzuratul cu capul în jos şi cu luminile în faţă, fel de fel de torturi! Nici nu am stat pe gânduri: *Eu sunt vinovat, domn maior! Cum ai îndrăznit? Regulamentul închisorii spune aşa şi aşa!...* Zic: *Trebuie să vă gândiţi că eu nu sunt aici numai deţinut politic, ci sunt şi preot. Calitatea mea de preot nu-mi permite să aud pe cineva că moare lângă mine şi eu nu iau ultimele măsuri să-l salvez! Bine* – mi-a zis –, *vei merge în locul lui!* Însă el a profitat de treaba asta şi, unde mergea să facă anchete, din celulă în celulă, mă evidenţia: *Uite un om corect! Unul care a recunoscut când a greşit!...* Cu asta mi-am şi uşurat dosarul."

Altă dată, întreaga închisoare este cutremurată de modul în care Dumnezeu iese în întâmpinarea copiilor Săi şi pedepseşte pe cei puternici, care batjocoresc numele Său.

„În 1949, în puşcăria din Deva, de Paşti, s-a cântat *Hristos a înviat!* Acelaşi maior, Mohoreanu, jidan din Moldova, căsătorit cu o jidoveancă din Cernăuţi, care m-a lăudat pe mine şi a spus că îmi face propunere de eliberare, să vedeţi acum ce era în stare să facă. S-a auzit *Hristos a înviat!* A cântat toată închisoarea. După vreo jumătate de oră a venit maiorul la noi: *Bestie de popă* – s-a răstit înfuriat la mine –, *aici o să-ţi putrezească oasele! Eu te-am propus pentru eliberare, eu te ucid!...* I-am răspuns: *Domnule maior, nu am meritul ăsta să fi organizat eu cântarea! Ştii ce înseamnă asta?* mi-a spus. *Condamnare la moarte! Aici îţi putrezesc oasele!* Eu atât am mai zis: *Domnule maior, să ştiţi că nimeni nu a organizat! S-a organizat de la sine. Celulă din celulă s-a cântat, până ce a ajuns în toată închisoarea!*

După două ore au fost acoperite cu obloanele toate ferestrele, văruite, să nu se mai vadă şi să se audă în parc, ne-a izolat complet. El s-a dus grozav de nervos, să se răzbune. Eu tot timpul m-am rugat să nu condamne oamenii, să facă lot. Pentru că lotul era teribil pentru ei. Fără lot rămâneai cu condamnări mici: până la 10-15 ani. Cu lot, primeai de la 20-25 ani, pe viaţă, moarte... Ăsta era sistemul lor de a condamna când era lot, adică organizare. Pentru că asta îi înspăimânta pe ei cel mai tare. Eu m-am rugat. Dimineaţa, vin gardienii, ne bat în uşă şi ne spun: *Băi, a murit diavolul vostru!* Am crezut că a murit Stalin... Murise însă maiorul. În ziua de Paşti. Tuturor le era frică de el, era un tiran! Lovea cu bocancul unde nimerea. Mi-aduc aminte că la anchete ne băga şi în coteţ de porc, de raţe, şi un tânăr, de 1, 90 m aproape nu a apucat să se ridice repede la raport. Până să se scoale, că dădea cu capul de pat, a apărut maiorul: *Uite, bestia, nici nu se scoală!* Şi-l loveşte în ochi, şi-i scoate ochiul! Un tânăr frumos, cuminte...

L-au înmormântat a doua zi de Paşti, cu funerarii naţionale, cu sute de coroane. Noaptea s-au aprins toate coroanele de pe mormântul său, vreo 200 de coroane. Toată Deva a fost în alarmă, cu pompieri, Securitate, Miliţie, că arde Deva!

A cui e lucrarea aceasta, nu a lui Dumnezeu?!..."

De atunci, în închisoarea din Deva, nimeni, niciodată nu a mai îndrăznit să-l bată, să-l tortureze pe Părintele Sabău: „S-a dus zvonul că l-a pedepsit Dumnezeu din cauza noastră. Numai că nu era Paşti sau Crăciun să nu mă ducă la izolare, în cămaşă şi izmană pe cimentul gol, cu mâncare o dată la trei zile. Să nu fiu cu oamenii..."

Acum, Pr. Ioan s-a mutat în slujirea veşnică a Bisericii triumfătoare... Glasul lui puternic şi blând totodată, privirea-i senină şi cu drag de Dumnezeu şi de oameni într-însa însă adastă mereu către noi, chemând a vecernie...

Romeo PETRAŞCIUC

Primejdia unor inovaţii la săvârşirea Sfântului Maslu

(urmare din p. 1)

2. În bisericile mai mari, unde sunt mai multe solicitări în privinţa săvârşirii Sfântului Maslu, se întâmplă un lucru şi mai straniu. Un credincios cere, de exemplu, Sfântul Maslu cu trei preoţi, altul cu cinci preoţi şi altul cu şapte preoţi. În realitate, nu se săvârşesc trei rânduieli separate, ci una singură, cu şapte preoţi, care le cuprinde pe toate. Până aici totul este foarte bine, participând toţi credincioşii la săvârşirea unei taine după rânduială. La achitarea „contribuţiei" însă, fiecare trebuie să plătească după cum a cerut şi i s-a scris pe pomelnic, pentru trei, cinci sau şapte preoţi!

Oare nu toţi au participat la aceeaşi taină? Care se vor folosi mai mult de efectele tainei, cei care au plătit mai mult sau cei care au dat mai puţin? Darul nu trebuie niciodată stabilit de cel care-l primeşte, ci de cel care-l dă!

3. O greşeală care poate afecta lucrarea sfinţitoare a Sf. Maslu, mai întâi asupra materiei, a untdelemnului, şi apoi şi asupra primitorului, este nerostirea corectă şi completă a formulei de sfinţire, adică a epiclezei tainei. Din grabă sau din obişnuinţă, unii preoţi rostesc numai de trei ori formula de invocare a Sfântului Duh peste untdelemn, deşi în Molitfelnic se prevede repetarea ei până la completarea numărului de şapte, chiar dacă nu sunt şapte preoţi (*Molitfelnic*, Bucureşti, 1984, p. 125).

Este greşită şi păgubitoare, de asemenea, împărţirea în două părţi a acestei formule de epicleză şi rostirea de şapte ori numai a primei părţi, care cuprinde cuvintele de invocare a Sfântului Duh asupra untdelemnului: „Doamne, Care, cu mila şi cu îndurările Tale, tămăduieşti zdrobirile sufletelor şi ale trupurilor noastre, Însuţi Stăpâne, sfinţeşte untdelemnul acesta" *(Ibidem,* p. 125). Această formulă trebuie însoţită de binecuvântarea cu mâna, în chipul crucii, a untdelemnului, indicaţie menţionată cu roşu îndată după rostirea cuvintelor de invocare: „... sfinţeşte untdelemnul acesta". Când se rosteşte a şaptea oară aceasta formulă este adăugată şi partea a doua a epiclezei, care, de fapt, o completează pe prima, exprimând finalitatea pe care trebuie să o dobândească materia care se sfinţeşte sau scopul lucrării sacramentale: „...ca să fie celor ce se vor unge din el spre tămăduire şi spre izbăvirea de toată patima şi întinăciunea trupului şi a sufletului şi de toată răutatea. Ca şi întru aceasta să se preamărească prea-sfânt numele Tău, al Tatălui..." *(Ibidem,* p. 125).

Poate, oare, ultima rostire, a şaptea, care este completă, să împlinească lipsa celorlalte şase, sau este oare mai mare decât ceilalţi preotul care rosteşte a şaptea oară această epicleză? Pentru ca taina să fie completă şi lucrarea să fie pe deplin eficientă trebuie rostită formula de epicleză de şapte ori, în întregimea sa.

4. „Acţiunea" de „adaptare la timpul disponibil", dusă la extremă de cei „foarte grăbiţi", a pătruns până la textul pericopelor biblice, adică al Apostolului, reducându-l pe fiecare la câteva versete, pierzându-se uneori înţelesul textului respectiv. Să fie, oare, rânduite aceste lecturi biblice numai de frumuseţea ritualului? Legătura lor este directă cu textul Sfintei Evanghelii, pe care o precede, având împreună un rol sacramental, sfinţitor, nu unul simplu catehetic. Textul biblic, fie din Apostol, fie din Evanghelie, cuprinde temeiul lucrării sacramentale, care se săvârşeşte prin taină. Taina fără acest temei revelat, fără Cuvântul lui Dumnezeu, nu este decât o lucrare magică, iar cuvântul rupt de împlinirea sa prin taină nu este decât o teorie.

5. Lucrarea sacramentală a Sf. Maslu se împlineşte nu numai prin lecturile biblice, ci şi prin cele opt rugăciuni de mijlocire şi prin ungerea cu untdelemn sfinţit. De aceea aceste rugăciuni *trebuie citite*! Ultima rugăciune, a opta, se citeşte în timp ce preoţii ţin deschisă Sfânta Evanghelie pe capul celui bolnav. În unele molitvelnice se prevede ca la sfârşitul rânduielii Sfântului Maslu, preotul să dea Sfânta Evanghelie să o deschidă cel bolnav, în semn de participare directă a acestuia la această taină. Sfânta Evanghelie deschisă deasupra celui bolnav simbolizează mâna protectoare şi tămăduitoare a lui Hristos: „... nu pun mana mea cea păcătoasă (...), ci pun mâna Ta cea tare şi puternică, care se află în această Sfântă Evanghelie, pe care slujitorii cei împreună cu mine o ţinem deschisă peste capul robului Tău .. ." *(Ibidem,* p. 151).

Încercarea de a citi sau tălmăci una din pericopele evanghelice din locul unde s-a deschis Sfânta Evanghelie este asemănătoare cu *lucrarea magică* a aşa-numiţilor „prăvilari". Chiar simpla indicare a textului, ca bolnavul să-l citească singur, dă posibilitate acestuia să creadă că lucrarea Sfântului Maslu este doar „deschiderea Evangheliei" şi aflarea „prevestirii" pe care o face textul citit. Unii credincioşi întreabă: „Ce mi-a ieşit părinte, bine sau rău?". Oare poate să fie ceva rău în Sfânta Evanghelie? Dacă bolnavul a deschis Sfânta Evanghelie la patimile Domnului, atât el, cât şi cei ai casei pot cădea în disperare, văzând prin aceasta o prevestire a sfârşitului acestuia. Totul este un simplu joc, care se poate sfârşi cu rezultate nedorite. Chiar dacă vom săvârşi multe masluri, chiar săptămânal, în felul acesta nu vom zidi sufleteşte, ci mai curând vom dărâma şi ceea ce a fost zidit.

6. În unele părţi există o practică minunată şi deosebit de folositoare de a se strânge într-o parohie şapte preoţi din apropiere şi de a săvârşi Maslul de obşte, după Sfânta Liturghie. Este una dintre cele mai frumoase manifestări religioase în biserica respectivă.

Credincioşii sunt dornici de a se săvârşi după aceea şi în casele lor această sfântă taină. Din dorinţa de a împăca pe cât mai mulţi credincioşi, bineînţeles, nu fără un dar din partea acestora, s-a ajuns la „mutilarea tainei", prin comasări şi reduceri, încât nu mai este nici ca o sfeştanie. Credincioşii par a fi mulţumiţi, unii crezând că aşa ar fi rânduiala! Este, oare, eficienţa lucrării sfintei taine pe măsura darului? Cu ce va trebui să plătească în faţa lui Dumnezeu preotul pentru neîmplinirile lui? Corect ar fi să se săvârşească cu această ocazie numai Maslu cu şapte preoţi, în limita posibilităţii şi cu rânduiala completă.

7. Credincioşii aduc cu ei la Sfântul Maslu diferite veşminte ale lor sau ale altora, care nu sunt prezenţi, şi cer ca acestea să fie unse cu untdelemn sfinţit.

Sfintele taine sunt administrate numai persoanelor vii, deci ele trebuiesc să fie prezente pentru a primi taina respectivă. Din evlavie şi din dorinţa de a sfinţi şi pe alţii sunt aduse aceste obiecte la Sfântul Maslu. Aceasta poate fi considerată ca o prelungire a ungerii de la Sfântul Maslu către persoana care n-a putut fi prezentă. Acest lucru devine însă primejdios atunci când accentul cade pe obiect, nu pe persoană. Astfel, unii cer să fie unse şi diferite obiecte, cum sunt caietele copiilor sau chiar „sărmana pungă" cu câţiva bani într-însa.

*

Taina Sfântului Maslu, dacă este săvârşită corect şi complet, după rânduială, sfinţeşte şi dă tămăduire sufletească şi trupească nu numai primitorului, adică bolnavului sau credincioşilor prezenţi, ci şi preoţilor săvârşitori.

În cazul în care rânduiala va fi incompletă, primii care vor suferi consecinţele vor fi cei care au săvârşit-o. Pot săvârşi, oare, greşeli din neştiinţă, cei care sunt chemaţi să lumineze poporul? Iar dacă ştiu, poate fi vorba de grabă sau altă preocupare când este vorba de mântuirea sufletelor?

Lucrarea „Mirenii în Biserică" a Părintelui Liviu Stan, tradusă în limba germană

ORTHODOXIE
ORIENT UND EUROPA
Liviu Stan
Die Laien in der Kirche
Eine historisch-kirchenrechtliche Studie zur Beteiligung der Laien an der Ausübung der Kirchengewalt
Aus dem Rumänischen übersetzt von Hermann Pitters
Herausgegeben von Stefan Tobler
Ergon

Centrul pentru Cercetare Ecumenică de la Sibiu a făcut un cadou special teologilor şi celor interesaţi de aspecte legate de Biserica Ortodoxă prin editarea, în limba germană, a lucrării de căpătâi (teză de doctorat) a Părintelui Profesor Liviu Stan, de la a cărui naştere s-au sărbătorit, anul trecut, 100 de ani, eveniment marcat în mediul academic sibian aşa cum se cuvine. Aşa cum am arătat şi atunci când am semnalat apariţia unei alte culegeri de texte şi comentarii aparţinând lui Paul Brusanowski, *Rumänisch-orthodoxe Kirchenordnungen,* aceste lucrări vin să umple anumite goluri care există în spaţiul vorbitor de limbă germană cu privire la viaţa bisericească din România sub diversele sale aspecte. Având în vedere importanţa lucrării şi aportul pe care Centrul Ecumenic şi-l aduce în folosul cercetării ecumenice internaţionale, editorul volumului, Prof. Dr. Stefan Tobler marchează în deschiderea acestui volum semnalând şi dânsul importanţa şi manifestându-şi bucuria reuşitei.

Nu am amintit întâmplător şi un alt titlu, pentru că în cazul lucrării lui Liviu Stan, vorbim ca an al apariţiei de anul 1938, iar aspectele care atunci reprezentau actualitatea au mai suferit anumite modificări, ţinând cont nu numai de schimbările prin care ţara şi Biserica au trecut, dar şi de adoptarea, în decursul timpului, a două Statute noi de funcţionare a Bisericii Ortodoxe Române, care au stabilit fiecare în parte, modalităţi de exercitare a calităţii de membru al Bisericii pentru credincioşi. În acest context, înaintea textului tradus aparţinând originalului părintelui profesor Liviu Stan, a fost inserat un studiu al universitarului sibian Paul Brusanowski. Aici este realizată o scurtă prezentare a celor patru Biserici Ortodoxe provinciale româneşti înainte de Marea Unire, fiecare cu regimul său propriu de conducere, anume: Mitropolia Transilvaniei sub regimul constituţionalismului şi al autonomiei în statul subsidiar maghiar, Mitropolia Bucovinei sub patronat imperial habsburgic, absolutism ierarhic şi cu autonomie refuzată, Biserica din Vechiul Regat, deposedată de averi, lipsită de constituţionalism şi supusă controlului statului, precum şi Eparhia Chişinăului în cadrul Bisericii Ruse, cu autonomia de facto a unei provincii de la marginea imperiului. Materialul introductiv tratează apoi toate demersurile făcute pentru unirea acestor provincii bisericeşti, fiecare cu tradiţia sa, într-o singură Biserică Ortodoxă Română cu un statut de organizare la bază. Sunt prezentate, de asemenea, şi demersurile, şi greutăţile de după adoptarea noului Statut (1925) din perioada interbelică.

După această parte introductivă este redată întreaga lucrare a părintelui profesor Liviu Stan în traducerea germană a prof. H. Pitters de la Sibiu. Mai întâi autorul face o scurtă prezentare a demersului său şi o incursiune istorică generală asupra abordărilor cu privire la rolul jucat de mireni în Biserica lui Hristos, unde, aşa cum spune şi Liviu Stan, *nimeni nu s-a îndoit de importanţa elementului mirean, deşi nu toţi sunt de acord să-i sublinieze această importanţă, care rezultă din natura lucrurilor, mirenii fiind un element constitutiv al Bisericii.* Fiind vorba de o traducere, lucrarea apărută prin eforturile Centrului Ecumenic de la Sibiu urmează împărţirea identică cu ediţia princeps a părintelui profesor Liviu Stan, în care este tratată chestiunea legată de mireni şi exercitarea puterii sacramentale, precum şi participarea mirenilor la exercitarea puterii învăţătoreşti a Bisericii (p. 97-130), a puterii jurisdicţionale prin participarea la sinoadele Bisericii (p. 131-234), la alegerea clerului (p. 235-577) şi în chestiuni legate de administrarea averilor Bisericii (p. 578-608).

Iată aşadar încă un moment de bucurie pentru cercetătorii şi teologii vorbitori de limbă germană interesaţi de aspectele legate de viaţa Bisericii Ortodoxe Române, din trecut şi de astăzi, pe care un centru de cercetare al Universităţii din Sibiu reuşeşte să îl producă spre finalul anului 2011 şi la puţină vreme după marcarea centenarului părintelui profesor Liviu Stan.

Emanuel TĂVALĂ

Relaţia dintre Spovedanie şi Împărtăşanie în practica liturgică actuală (II)

O altă cauză a rarei împărtăşiri ar fi perpetuarea şi încetăţenirea ideii şi practicii de a ne spovedi şi împărtăşi doar în post (de cele mai multe ori, doar în Postul Mare). În acest context e important a accentua ideea că Spovedania şi Împărtăşania nu sunt legate (doar) de post. Neînţelegerea acestui aspect a dus la tot felul de deformări în practica liturgică şi în viaţa credincioşilor cu privire la administrarea şi primirea acestor două Sfinte Taine, cum ar fi: spovedania şi mai ales, rara împărtăşire, impunerea unui post suplimentar, înfrânarea de la mâncarea de dulce în ziua împărtăşirii (chiar dacă nu este o zi de post reglementată de Biserică) etc.

Necesitatea unui post suplimentar, de o săptămână sau măcar de câteva zile, premergător împărtăşirii îşi are originea în neputinţa şi, totodată, în obiceiul unor credincioşi de a nu respecta posturile Bisericii. Generalizarea acestui obicei şi impunerea lui tuturor credincioşilor (chiar şi celor care ţin posturile Bisericii: miercurile şi vinerile din cursul anului, afară de cele însemnate cu harţi, zilele de 5 ianuarie, 29 august, 14 septembrie, precum şi cele patru posturi mari) constituie o denaturare şi o exagerare a rolului pe care îl are postul în cadrul pregătirii pentru împărtăşanie. Pe de o parte, putem vorbi de o „ipocrizie a dublului standard”[8] (credincioşilor li se impune să ţină post o săptămână pentru a se împărtăşi, chiar dacă nu sunt într-unul dintre posturile mari, iar preotul mănâncă de dulce sâmbăta până la orele 23.55, iar apoi, duminica se împărtăşeşte fără probleme)[9], iar pe de altă parte, ne aflăm într-o situaţie paradoxală: dacă în ziua în care ne împărtăşim ar trebui să ţinem post, atunci ar trebui ori să săvârşim Sf. Liturghie doar în posturi, ori să ţinem post tot timpul.

Karl Christian Felmy afirmă că pentru Biserica Ortodoxă, Spovedania este o parte esenţială a pregătirii pentru Împărtăşanie. În Biserica Rusă numai în Săptămâna Patimilor şi de Paşti credincioşii adulţi se pot împărtăşi fără o nouă spovedanie înainte de fiecare primire a Împărtăşaniei dacă s-au spovedit deja odată. În restul Bisericilor Ortodoxe, legătura dintre Spovedanie şi primirea Împărtăşaniei nu este chiar atât de strânsă, dar e mult mai strânsă decât actualmente în Bisericile Occidentului. Afirmaţia exprimă un adevăr, dar şi o inexactitate. Dacă într-adevăr în unele Biserici Ortodoxe (sârbă, greacă) există posibilitatea ca cineva să se spovedească o singură dată şi să se împărtăşească de mai multe ori în baza aceleiaşi spovedanii, în Biserica Ortodoxă Română practica aceasta este întâlnită doar într-o măsură redusă.

Trebuie să fim conştienţi, pe de o parte, de posibilitatea riscantă, acceptată şi practicată de către unii teologi şi preoţi, chiar ortodocşi, de a-i împărtăşi pe credincioşi fără a-i spovedi niciodată. Singura condiţie pentru a se împărtăşi ar fi dorinţa expresă a acestora în acest sens. Acest lucru este exprimat şi de părintele profesor arhid. Ioan I. Ică jr, care subliniază caracterul problematic al recursului actual la metoda desei împărtăşiri, care ar decurge, din presiunea exercitată de adepţii ei, de a se renunţa la elementele tradiţionale esenţiale, cum sunt pregătirea ascetică prealabilă prin post şi, mai ales, la legătura dintre Împărtăşire şi Spovedanie. Neglijarea rolului spovedaniei, prin care se desfiinţează scopul mărturisirii individuale a păcatelor, considerându-se că practica Bisericii primare ar fi aceea a unei mărturisiri publice, practicată de către unii duhovnici fără discernământ şi în zilele noastre, constituie o extremă deosebit de nocivă. În acest context trebuie amintită situaţia Sf. Ioan de Kronstadt, care a primit din partea Sfântului Sinod al Bisericii Ruse permisiunea excepţională de a practica spovedania publică, alături de cea privată pe care o cerea de la toţi cei care aveau de mărturisit lucruri deosebite. Invocând exemplul Sf. Ioan, practica spovedaniei publice a fost introdusă şi la mânăstirile Sihastru şi Vladimireşti, în anii 1949-1955. Fenomenul a fost considerat o abatere inacceptabilă de la teologia şi disciplina canonică şi liturgică a Bisericii Ortodoxe. Din documentele istorice reiese că practica mărturisirii tainice şi individuale a păcatelor există încă din cele mai vechi timpuri de existenţă ale Bisericii, prin hotărârea patriarhului Macarie al Constantinopolului, din anul 391, desfiinţându-se, de fapt, nu mărturisirea publică, ci penitenţa publică pentru păcatele săvârşite.

Importanţa Spovedaniei este dată de posibilitatea pe care o are duhovnicul de a constata şi a aprecia starea morală a credinciosului, râvna lui sau absenţa acesteia, putând lua decizia de a-l împărtăşi sau nu, în deplină cunoştinţă de cauză. Mai mult decât atât, decizia ritmului împărtăşirii fiecărui credincios în parte nu-i aparţine acestuia, ci duhovnicului. Acesta este singurul care are autoritatea necesară de a sfătui şi de a da sau de a nu da dezlegare pentru o împărtăşire mai deasă.

Pe de altă parte, practica actuală, prin care se impune tuturor celor ce vor să se împărtăşească să se spovedească înainte de fiecare cuminecare, chiar dacă au trecut doar câteva zile de la ultima spovedanie, este considerată de către unii teologi ca fiind o denaturare şi o formalizare a actului spovedaniei. Mulţi teologi ortodocşi consideră că această situaţie este cauzată de confuzia dintre Taina Spovedaniei, în cadrul căreia se dădea dezlegarea preotului-duhovnic pentru păcatele săvârşite şi care se săvârşea mai rar, şi practica descoperirii gândurilor şi a faptelor, care se săvârşea zilnic în faţa unui părinte duhovnicesc, îmbunătăţit, dar care, cel puţin în trecut, nici măcar nu era hirotonit[10].

Avem de-a face, din păcate, cu un dublu standard: preoţi care se spovedesc doar de câteva ori pe an şi care se împărtăşesc cel puţin săptămânal impun credincioşilor, chiar şi celor despre care spun şi recunosc că duc o viaţă mai sfântă decât ei, să se spovedească înainte de fiecare împărtăşire. Astfel, transformarea Tainei Spovedaniei într-o condiţie formală şi, de fapt, unica condiţie pentru împărtăşanie, înlocuieşte adevărata pregătire pentru împărtăşire, pregătire ce consta, întotdeauna, într-o adevărată pocăinţă lăuntrică. Accentuarea, întreaga trăire a acestei Taine se schimbă de la pocăinţă la dezlegare, şi este înţeleasă în lumina unor puteri aproape magice. Astăzi, în Taina Spovedaniei nu se caută împăcarea credinciosului cu Biserica, ci această dezlegare formală, jumătate magică, jumătate legalistă; iar aceasta se întâmplă nu din cauza faptului că păcătoşenia îl deranjează (pe cel ce vrea să se împărtăşească, n.n.) (de obicei o găseşte ca pe ceva firesc şi inevitabil), ci pentru că îi dă dreptul să se apropie de Sfintele Daruri cu „conştiinţa curată”[11]. Această problematică se reflectă foarte bine în perioadele de post (mai ales în Postul Mare), când grupuri de credincioşi aşteaptă să-şi împlinească „obligaţia anuală” printr-o sumară spovedanie de câteva minute. Considerăm că o astfel de situaţie creează nenumărate probleme, atât în ceea ce priveşte percepţia asupra Spovedaniei în mentalul colectiv, cât şi în practica săvârşirii şi primirii acestei Taine. Accentul pus pe dezlegare, ca fiind apogeul şi finalitatea spovedaniei şi, implicit, acces către primirea împărtăşaniei, constituie o denaturare a învăţăturii ortodoxe. O spovedanie formală (cum din nefericire sunt multe) nu-ţi deschide automat accesul către împărtăşire şi nu te face mai vrednic de primirea Sfântului Trup şi Sânge.

Părintele Petru Pruteanu aminteşte de practica existentă în mânăstirea athonită Vatoped, în care monahii se spovedesc lunar şi se împărtăşesc săptămânal sau chiar de mai multe ori pe săptămână. Această practică ar reflecta, conform sfinţiei sale, mult mai bine etosul ortodox şi ar putea fi folosită în anumite cazuri (e vorba de credincioşii evlavioşi, cu o viaţă duhovnicească îmbunătăţită) pe scară mai largă în Biserica Ortodoxă.

În concluzie, trebuie să înţelegem că împărtăşirea sacramental euharistică nu trebuie izolată de împărtăşirea mentală duhovnicească prin rugăciune şi meditaţie[12] pentru a evita căderea în formalism şi legalism duhovnicesc, pentru că nu este important numărul împărtăşirilor, ci dacă acest moment al primirii Trupului şi Sângelui Mântuitorului este generator al înaintării pe calea către Împărăţia cerurilor. Revenirea la etosul Bisericii primare constituie cheia înţelegerii legăturii dintre post, spovedanie şi împărtăşanie şi totodată modalitatea apropierii cu responsabilitate de Sfântul Potir.

---

[8] Expresia îi aparţine Arhid. Prof. Dr. Ioan I. Ică jr.

[9] Ierom. Petru Pruteanu, *Liturghia ortodoxă. Istorie şi actualitate,* Editura Sophia, Bucureşti, 2008, p. 332.

[10] Vezi detalii în Ierom. Petru Pruteanu, *op.cit.*, p. 324-326.

[11] Alexander Schmemann, *Postul cel Mare*, Editura Univers Enciclopedic, Bucureşti, p. 139.

[12] *Împărtăşirea continuă...,* p. 86.

Pr. Drd. Constantin IACOB

Premierea câştigătorilor la „Alege Şcoala!”, etapa pe eparhie

În capela Facultăţii de Teologie „Sfântul Andrei Şaguna” din Sibiu, a avut loc ieri, 28 august, premierea elevilor de la concursul „Alege Şcoala!”, etapa eparhială.

Festivitatea a avut loc în prezenţa Înalt Preasfinţitului Laurenţiu, Mitropolitul Ardealului, a formatorului din cadrul proiectului, pr. conf. univ. dr. Constantin Necula, şi a reprezentantului World Vision România, Paul Ispas.

Etapa eparhială a concursului naţional implementat de Patriarhia Română şi World Vision România, printr-un program european, a avut tema „Şcoala din tinda Bisericii”. Elevii participanţi au provenit din şcolile judeţelor Braşov şi Sibiu, premiaţi la etapa pe protopopiate a concursului, iar cele 54 de lucrări alcătuite de elevi, la secţiunile literară, artistică şi multimedia, au fost jurizate de o comisie eparhială şi au fost punctate. Astfel, la secţiunea literară, premiul I a fost oferit elevei Valentina Gafton, premiul al II-lea a fost acordat elevei Mădălina Stoica, iar premiul III a fost adjudecat de eleva Iunis Miculete. Premiul I de la secţiunea artistică a fost oferit elevului Alexandru Bularca, premiul al II-lea, elevei Maria Suciu, iar premiul III, elevei Raluca Manu. La secţiunea multimedia, câştigătorii au fost Adrian George Stoia (premiul I), Gabriela Simionesei (premiul II) şi Andreea Gorcea (premiul III). Câştigătorii au primit diplome şi aparatură multimedia, urmând a participa la etapa finală a concursului, la nivel de patriarhie.

„Campioni în cele bune şi sfinte”

Însoţiţi de părinţi, profesorii de religie sau de preoţii parohi, elevii au primit binecuvântare din partea IPS Mitropolit Laurenţiu, care i-a felicitat şi i-a îndemnat să fie în continuare preocupaţi de activităţile şcolare, să fie apropiaţi de Biserică şi să folosească premiile primite în scopuri ziditoare de suflet.

„În bisericile noastre, icoanele ne arată tocmai chipurile campionilor, ale celor care au fost încununaţi campioni de Însuşi Dumnezeu. Ne rugăm să primiţi binecuvântarea lui Dumnezeu pentru a deveni campioni în cele bune şi sfinte, iar profesorilor dumneavoastră le dorim să ajungă campioni în educarea tinerilor ”, a spus IPS Laurenţiu.

Părintele Constantin Necula a mulţumit ierarhului pentru prezenţa la festivitate, elevilor pentru dragostea arătată faţă de Şcoală şi Biserică, iar dascălilor şi preoţilor pentru eforturile depuse în aceste luni. Un cuvânt de felicitare şi de mulţumire a venit şi din partea reprezentantului World Vision România la acest concurs, Paul Ispas.

Pe lângă elevii premiaţi la etapele pe protopopiat şi pe eparhie, din Arhiepiscopia Sibiului au fost trimişi în tabere de creaţie peste 1200 de copii până în prezent, la mânăstiri precum cele de la Durău, Caraiman şi Tismana.

Un veac de artă ortodoxă în Ţara Bârsei

Lucrarea Dnei Mihaela Proca, *Un veac de artă ortodoxă în Ţara Bârsei (1734-1838)*, Cuvânt înainte de Acad. Răzvan Teodorescu, Bucureşti, 2011, este rezultatul unei cercetări postdoctorale desfăşurate sub atenta îndrumare a academicianului Răzvan Theodorescu. Intitulat iniţial „Identitate regională şi specificitate românească în pictura din Transilvania meridională în pragul primei modernităţi", proiectul urmărea evidenţierea monumentelor de artă populară (Volkskunst) din regiunea amintită. În decursul timpului cercetarea s-a mărginit la Ţara Bârsei, ţinut în care, pe fondul conflictelor religioase şi naţionale, românii au fost opriţi de la construirea de biserici de piatră (excepţie făcând Budila) până la emiterea, la Viena, a decretului din 1761, ce prevedea încetarea violenţelor împotriva românilor.

Rod al unui efort susţinut şi al unei intense munci de teren, volumul de faţă debutează cu expunerea echilibrată a contextului socio-cultural, introducând cititorul în viaţa Ortodoxiei sud-transilvane „în epoca terezianã şi în aceea, reformatoare, a «cameralismului» iosefinist". Sunt atinse pe rând, situaţia confesională, uniaţia şi statutul educaţional. Pornind de la aceste premise, autoarea prezintă contextul cultural marcat de stilul postbrâncovenesc, care cuprinde nu doar un set de canoane estetice, ci şi o mentalitate anume, un tip de patronaj sau „de acţiune ctitoriceascã".

Amintindu-se principalele monumente de artă eclezială din Braşov şi Râşnov, ridicate sau modificate în intervalul indicat, dar şi atelierele de zugravi ce se constituie în jurul Bisericii „Sfântul Nicolae" din Şchei, sunt create preliminariile pentru „Repertoriul bisericilor din Ţara Bârsei" – partea principală a acestei lucrări (p. 35-195). Este vorba de prezentarea lăcaşurilor de cult ortodoxe din 20 de localităţi din jurul Braşovului, dintre care reţinem Săcele, Prejmer, Zizin, Tohanul Nou, Hălchiu, Bod şi Sânpetru. Modul în care bisericile sunt descrise este foarte dinamic şi plăcut, înţelegerea informaţiilor fiind cu mult uşurată de bogatul material vizual pus la dispoziţia cititorilor (fotografii, planuri arhitectonice şi secţiuni longitudinale, reproduceri ale fragmentelor de pictură mai semnificativă şi planul iconografic al catapetesmelor). Foarte antrenant se dovedeşte şi istoricul concis al comunităţilor ortodoxe şi al lăcaşurilor de cult ctitorite în perioada 1734-1838.

La fel de interesantă este interpretarea datelor culese din teren de către autoarea volumului: „Analiza comparativă a picturii murale" (p. 197-255). Astfel sunt inventariate bisericile bârsane care mai păstrează ansambluri sau fragmente de frescă în interior sau la exterior. Se încearcă reliefarea legăturii dintre pictura murală şi compartimentarea lăcaşelor de cult, dispunerea în spaţiu a temelor sau a ciclurilor narative evanghelice fiind pusă în strânsă legătură cu aşa-numitele programe fixe, cuprinse în erminiile bizantine. Cu un caracter mai degrabă general, secţiunea cuprinde o prezentare a principalelor teme iconografice, aşa cum se regăsesc ele în bisericile examinate. Analiza stilistică se opreşte asupra cadrului peisagistic sau arhitectural şi asupra tipologiei personajelor şi sunt abordate în special inserţia figurilor în spaţiu şi cromatica, greu de reconstituit din cauza înnegririi nivelatoare, a spălărilor excesive şi, implicit, a degradării acestor fresce. Picturile murale au fost realizate în decursul intervalului studiat de către mai bine de 21 de zugravi, prezentaţi şi ei pe scurt (p. 256-257). De altfel, este pusă la dispoziţia publicului larg o generoasă colecţie de ilustraţii color (272-315), ce surprind într-un mod mai viu detaliile iconografice şi permit identificarea elementelor aduse în discuţie pe parcursul acestui capitol.

Deosebit de importante sunt concluziile, autoarea fiind convinsă că bisericile din Ţara Bârsei confirmă apariţia unei noi categorii de ctitori (negustori cu stare, ciobani) care continuă lucrarea de întemeiere a sfintelor lăcaşuri, ce revenise anterior domnitorilor şi marilor boieri. Sunt evidenţiate de asemenea modificările pe care le suferă stilul brâncovenesc la nivelul planimetriei bisericilor şi al principiilor decorative, care sunt înlocuite, după 180,0 de elemente plastice occidentale.

Ar fi fals să considerăm lucrarea de faţă un simplu inventar al bisericilor bârsane, întrucât, printre rânduri, este transmisă îndeosebi îngrijorarea pentru starea deplorabilă şi pentru restaurările defectuoase ale unor monumente de artă eclezială şi populară, deopotrivă. Pe de altă parte, autoarea atrage atenţia asupra unor ansambluri picturale nevalorificate şi date uitării, deşi se disting printr-o frumuseţe deosebită şi, am îndrăzni să afirmăm, unică aşa cum este cazul paraclisului nordic al Bisericii „Sfântul Nicolae" din Şcheii Braşovului.

Dragoş BOICU

Reflecţii dincolo de ecran

Filmul şi crizele pastorale

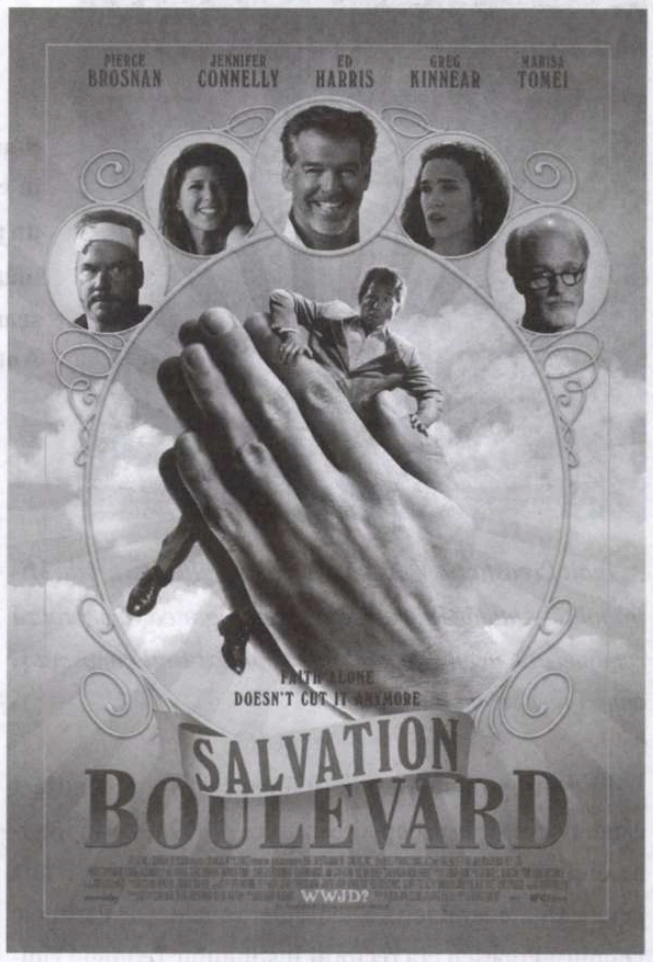

În anul 2011 s-a putut constata la nivelul cinematografiei mondiale o nouă tendinţă: pe lângă sutele de ecranizări de duzină şi remake-uri hipertehnologizate s-a făcut remarcată, mai mult decât oricând, predilecţia pentru filmul introspectiv. Parcurgând lista nominalizărilor la Oscar din acest an este imposibil să nu sesizăm că avem de-a face în special cu drame psihologizante, precum *The Descendants* sau *The Tree of Life*, iar câştigătorul premiului pentru cea mai bună producţie a revenit filmului mut alb-negru *The Artist*, care te invită să intuieşti şi să reacţionezi la trăirile sugerate exclusiv prin mimică şi coloana sonoră. Pe plan european s-au distins două „apocodrame" de acelaşi gen: *Melancolia*, în regia lui Lars von Trier, şi creaţia lui David Mackenzie, *Perfect Sense*.

Toate aceste capodopere cinematografice îi provoacă pe telespectatori să depăşească intrigile facile şi acţiunile predictibile cu care au fost obişnuiţi de multă vreme şi îi cheamă să se transpună, să descopere şi să atribuie noi sensuri sau răspunsuri personale problemelor înfăţişate pe marele sau micul ecran. Se urmăreşte crearea de reacţii individuale în vederea realizării unei noi dimensiuni ermeneutice a „faptului", asumat şi interpretat de fiecare în parte într-un mod specific şi unic. De aceea, nici nu am pretenţia că aceste rânduri ar fi, în vreo măsură, obiective.

Între filmele deja amintite aş adăuga două producţii americane, aflate la limita dintre dramă şi comedie (*Salvation Boulevard*), respectiv dintre dramă, biografie şi acţiune (*Machine Gun Preacher*). Deşi diferite, cele două filme au în comun redarea imaginii păstorului de suflete aşa cum se conturează ea în lumina evenimentelor pe care le parcurg treptat protagoniştii.

Interesant este faptul că dincolo de pastoraţia ca provocare în vremuri de criză se disting crizele pastoraţiei şi, la modul concret, crizele lăuntrice ale celor ce îşi asumă jugul îndrumării semenilor pe calea mântuirii. Sunt relevate fenomene complexe şi surprinzătoare evoluţii spirituale, iar problema morală pe care o ridică cele două producţii o depăşeşte cu mult pe cea a apartenenţei confesionale sau a locului în care eroii îşi desfăşoară misiunea.

Crescut într-o activă comunitate neoprotestantă din Texas, regizorul George Ratliff se străduieşte să redea câteva crâmpeie din viaţa creştinilor americani, preocupare exersată în filme ca *Purgatory County* (1996), *Hell House* (2001) sau *Joshua* (2007). Acelaşi lucru îl face şi în ecranizarea romanului „Wag the Dog" (Larry Beinhart), *Bulevardul Izbăvirii* (*Salvation Boulevard*) prezintă într-o notă mai mult comică decât satirică povestea pastorului Dan Day (Pierce Brosnan), harismatic predicator, povăţuitorul comunităţii afiliate unei „mega-Biserici" neoprotestante din Statele Unite. Dan se remarcă încă din primele cadre printr-o siguranţă şi încredere (în sine) ieşită din comun, precum şi prin discursul exaltat care amplifică neajunsurile păstoriţilor pentru a evidenţia, prin contrast, caracterul extraordinar al lucrării lui Dumnezeu prin intermediul său. Înconjurat de credincioşi fanatici şi „ucenice" îndoctrinate care îl adulează mai mult ca pe un star rock decât ca pe un păstor de suflete, acesta reuşeşte să manipuleze abil masele conducându-le mai degrabă pe bulevardul pierzării decât pe calea cea strâmtă.

Fisura în masca perfecţiunii afişate se produce în momentul în care, în prezenţa unui convertit cu un trecut zbuciumat (Carl), pastorul răneşte accidental, dar foarte grav un renumit ateu cu care avusese o dezbatere publică. Sângele rece cu care înscenează o tentativă de sinucidere şi încercarea de muşamalizare dezvăluie resorturile interioare ale acestui slujitor al Domnului: el nu are o problemă cu faptul că ar fi putut curma viaţa cuiva, ci este mai degrabă preocupat de imaginea sa şi de impactul nefast pe care l-ar avea adevărul asupra extinderii comunităţii religioase şi, implicit, asupra lucrării de mântuire a lui Dumnezeu. Se descoperă autosuficienţa şi înşelarea în care trăieşte şi pe care o cultivă. Poate tocmai aceasta este sursa întregului comic: deşi se consideră un creştin autentic, credincios cuvintelor Vieţii, ajunge să denatureze înţelesul lor. Astfel, din punctul de vedere al celui ce trăieşte în înşelare, comiterea răului este perfect justificabilă pentru cel care îl are de partea sa pe Dumnezeu. Conştiinţei i se refuză dreptul la remuşcare prin autosugestie: „Trebuie să înţelegi că aceasta e mâna lui Dumnezeu". O dată îmbrăţişat acest argument, abia dacă mai tresare la câte un „semn" care îi vesteşte că răutatea încolţeşte în el.

Confruntat însă cu un martor necunoscut şi cu un posibil şantaj, pastorul se decide pentru transferarea vinovăţiei asupra lui Carl, convertitul care fusese părtaş nefericitei întâmplări, manipulând în acest sens un membru fundamentalist (Jerry): „o puternică forţă a lucrat în această seară [...] am cunoscut acum adevărata natură a războiului duhovnicesc şi în acest haos Dumnezeu m-a călăuzit spre tine". Aşa cum se va vedea, Jerry fusese într-adevăr ales, dar nu din voinţă divină, ci pentru că pastorul identificase în el pe cel ce era în stare să comită o crimă şi să creadă fierbinte că îi slujeşte Domnului, aşa cum ne şi avertizează Mântuitorul: „Vine ceasul când tot cel ce vă va ucide să creadă că aduce închinare lui Dumnezeu" (*In* 16, 2).

Deşi dovedeşte o lipsă de cunoştinţe religioase temeinice, executantul zelos se prevalează de exemplul biblic al jertfirii lui Isaac de către Avraam pentru a justifica crima şi de a o prezenta drept sacrificiu, ignorând cu desăvârşire că Avraam a fost oprit de la vărsarea de sânge şi faptul că victima era nevinovată. Uciderea lui Carl este legitimă pentru că el năruieşte Biserica, fiind „oaia rătăcită, iar uneori oaia poate fi un lup trimis cu misiunea de a-l trăda pe păstor şi turma sa" şi, în consecinţă, „când te confrunţi cu răul nu ai încotro şi trebuie să îl distrugi". Aceeaşi lipsă de discernământ pare să fie constanta care îi defineşte pe toţi membrii, şi în acelaşi spirit este educată şi tânăra generaţie.

Cum era de aşteptat, prea marea încredere în sine constituie pricina căderii protagonistului. Incapabil să distingă dimensiunea conflictului şi să întrevadă riscul, Dan îl diabolizează pe tot cel ce nu îi împărtăşeşte opinia şi îşi asumă misiunea de exorcizare „eu sunt slujitorul uns al lui Dumnezeu şi eu îţi poruncesc să taci şi să te depărtezi". Evit să redau deznodământul pentru a nu strica surpriza celor interesaţi sau dispuşi să vadă filmul.

Pildă în imagini despre fenomenul „înşelării", deşi protagonistul nu se expune propriu-zis acţiunii demonice, ci propriilor interpretări privind o eventuală conspiraţie satanică, filmul este un veritabil document ce poate sluji ca material auxiliar pentru orele de Pastorală în vederea observării diferitelor tipuri comportamentale identificabile şi în comunităţile ortodoxe, animate şi ele de „ultraşi", „extremişti" şi „fundamentalişti", care promovează un aşa-zis elitism falimentar pentru viaţa autentică a Bisericii.

Dragoş BOICU

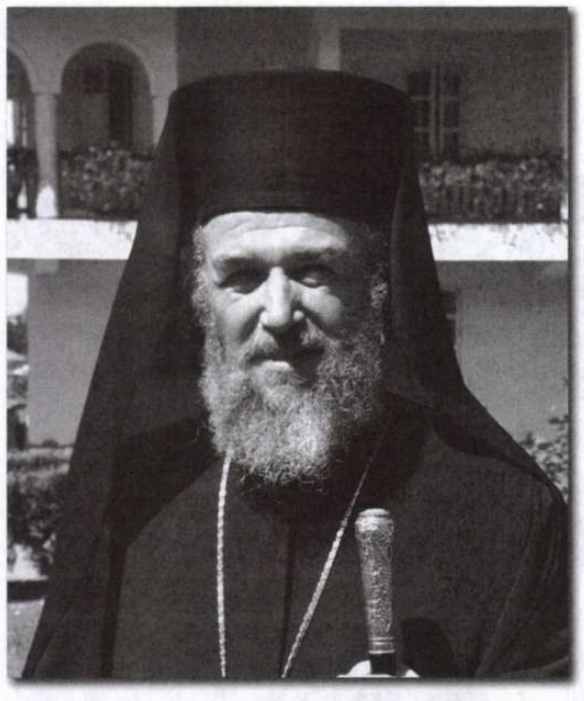

IPS Arhiepiscop Casian al Dunării de Jos: „Mitropolitul Antonie a fost unul dintre cei mai mari ctitori de oameni”

S-au împlinit pe 29 august 2012, când prăznuim Tăierea Capului Sfântului Ioan Botezătorul, şapte ani de la mutarea în ceruri a Mitropolitului Antonie Plămădeală, un inegalabil misionar, marcantă personalitate a vieţii culturale şi un predicator ca nimeni altul. La pomenirea de şapte ani, când rudele, prietenii şi colaboratorii l-au omagiat la mormântul său din curtea Mănăstirii „Brâncoveanu” de la Sâmbăta de Sus, am stat de vorbă cu unul dintre cei mai de seamă ucenici ai săi, Înalt Preasfinţitul Casian, Arhiepiscopul Dunării de Jos, despre ceea ce a însemnat Mitropolitul Antonie Plămădeală în istoria Bisericii Ortodoxe Române.

Înalt Preasfinţia Voastră, vă leagă multe lucruri de Mitropolitul Antonie Plămădeală şi sunt sigur că vă onorează renumele de ucenic al său. În ce context l-aţi cunoscut şi cum a fost prima întrevedere?

Pe Mitropolitul Antonie Plămădeală l-am cunoscut când a devenit Episcop al Buzăului, în 1980, prin intermediul părintelui academician Dumitru Popescu, o altă personalitate strălucită a teologiei româneşti. Părintele Dumitru Popescu era rectorul Institutului Teologic Universitar din Bucureşti, unde studiam la acea vreme şi într-o zi mi-a spus că, peste două zile, Episcopul-vicar patriarhal Antonie va fi întronizat la Buzău, în eparhia de unde proveneam. Când am intrat în biroul Episcopului Antonie de la Mănăstirea Antim, mi s-au muiat picioarele. Eram un simplu student şi n-am îndrăznit să mă apropii nici la zece metri de el. Era atât de maiestuos şi de ritos! Când participa la întrunirile cu reprezentanţii tuturor cultelor, în conferinţa interconfesională, cum se numea atunci, Episcopul Antonie trăgea nişte concluzii care parcă ţi-arătau că vorbeşte din altă lume. Eram aproape de absolvirea facultăţii, crescusem lângă venerabilul Episcop Antim Angelescu, înaintaşul său la Buzău, şi când am intrat în biroul episcopului, părintele rector Popescu m-a prezentat, i-a spus ce credea de cuviinţă, dar a văzut că nu l-a prea convins cu cele spuse. Şi atunci rectorul i-a spus că am gânduri de călugărie. Deodată Episcopul Antonie a ridicat mâinile şi a zis: „Asta ne interesează foarte mult! Oricum nu cunosc pe nimeni la Buzău. Tinere, ia vino aici!” Şi avea un cristal, pe birou, unde erau aşezate diferite poze. „Cine-i aici?”, m-a întrebat. „Părintele Dometie”, i-am răspuns. „De unde era?”, a continuat. „De unde-s eu!”, i-am spus. „Te aştept la Buzău!”, a finalizat. I-am sărutat mâna şi m-am dus la Buzău când mi-am terminat studiile.

Şi cum a fost întâlnirea cu Episcopul de Buzău, chiriarhul Înalt Preasfinţiei Voastre de atunci?

Am finalizat facultatea şi pe atunci, rezultatele de la facultate se trimiteau întâi episcopului. A văzut rezultatul, m-a reţinut şi într-o după-amiază, m-a chemat la Episcopie. Palatul Episcopal era altfel atunci şi avea nişte scări mari. Episcopul Antonie era sus, într-o reverendă ciclamen şi mi s-a părut că era un rege, un împărat bizantin. Avea o ţinută maiestuoasă, iar eu nu puteam urca de emoţii. Şi a zis de acolo: „Tinere de mare viitor! Te-am şi numit profesor la Catedra I de la Seminarul Teologic din Buzău!”. Am rămas uimit, pentru că nici măcar nu am făcut o cerere în acest sens. „Fă şi tu acum o cerere, pentru că eu nu sunt formalist. La cinci după-amiază caută-mă!”, a adăugat. Când am auzit că trebuie să mă duc să-l caut, m-am frământat puţin. La ora cinci după-amiaza era la dânsul şi părintele Stăniloae, cu soţia lui, cu doamna Lidia şi cu Dumitraş. Veneau de la Mănăstirea Sihăstria şi s-au oprit la Buzău. Timp de trei ore ne-am plimbat în grădina Episcopiei, împreună cu părintele Stăniloae, şi în acest timp şi-a depănat întreaga viaţă. Probabil şi pentru că eram de faţă şi dorea să înţeleg în faţa cui mă aflu. La sfârşit îi spune părintelui Stăniloae: „Îl vedeţi? L-am numit profesor la Seminar. Îi voi face rost de o bursă, va merge în străinătate, va face un doctorat şi, dacă mai sunt aici, îl voi lua adjunctul meu!”. Vă daţi seama? Mi-a spus toate acestea din prima zi! Şi din acel moment au urmat atâtea lucruri frumoase, care mă leagă de Mitropolitul Antonie.

„Mergi cum merg şi vezi dacă poţi!”

Aţi plecat la studii, iar apoi aţi fost adus la Sibiu, la renumita Academie Andreiană. Ce v-a învăţat în aceste perioade din viaţa Înalt Preasfinţiei Voastre?

Îmi aduc aminte cât de înţelept era şi ce exemplu ne oferea în situaţii dificile. Eram la Strasbourg, la studiile doctorale şi vroiam să vin acasă în vacanţă. Era Mitropolit al Ardealului, dar eu eram încă al eparhiei Buzăului. Cineva l-a anunţat că doresc să vin acasă de sărbători. Mitropolitul Antonie era cu arhitecţii şi cu nişte consilieri la Mănăstirea „Brâncoveanu” de la Sâmbăta de Sus. Când a auzit de intenţia mea de a veni în ţară, s-a încruntat, a cerut o bucată de hârtie şi a scris: „Cum nu ne vom vedea de sărbători acasă, îţi doresc de pe cum sărbători fericite. Ne vedem la Geneva în februarie”. A dat poruncă să mi se pună o telegramă şi a spus: „Dacă e deştept, stă acolo. Dacă-i prost, aşa-i trebuie!”. Era ordin de la fostul regim ca cei vin acasă să nu mai fie lăsaţi să plece din ţară, în ianuarie.

Să nu credeţi, însă, că nu a existat şi partea cealaltă a monedei. Mă refer aici la bunăvoinţa arătată încă de atunci, de la Buzău. Îmi aduc aminte că eram deja asistent universitar la Sibiu şi într-o zi eram la Păltiniş cu Mitropolitul Antonie al Ardealului. Am îndrăznit să-i spun atunci că am sentimentul că este prea blând cu alţii şi prea sever cu mine. Spre exemplu, când îl întrebam ceva îmi spunea: „Răspunde tu, nu eu ţie!” Şi s-a întors spre mine şi a zis: „Băiete, am crezut că eşti un ucenic şi nu un tânăr neputincios. Uită-te cum sunt, mergi cum merg şi vezi dacă poţi!”.

„Nici Mitropolitul Antonie n-a murit!”

Pentru ardeleni şi întregul popor român, Mitropolitul Antonie a fost un mare ctitor, renăscând în timpul păstoririi sale multe aşezăminte din Mitropolia Ardealului. A fost un teolog desăvârşit şi un ierarh cu un loc aparte în istoria ierarhiei superioare româneşti. Cum puteţi sintetiza moştenirea lăsată de Mitropolitul Antonie?

Mitropolitul Antonie este, fără îndoială, un mare ctitor de cultură, un mare ctitor de aşezăminte bisericeşti, culturale şi sociale, dar a fost şi unul dintre cei mai mari ctitori de oameni. Adesea spunea că este foarte important să scrii o carte, dar este şi mai important să dăinuieşti existenţa prin urmaşi. Se descoperă la Mănăstirea „Brâncoveanu” de la Sâmbăta de Sus, calitatea lui de ctitor pentru lăcaşuri sfinte, îmbinată cu aceea de mare om de cultură, prin biblioteca şi muzeul ctitorite aici, alături de Academia Teologică, o permanentă ctitorie de oameni. Este ctitorul de oameni care a canonizat pe înaintaşii lui, slujitori ai Bisericii, smeriţi călugări, credincioşi şi oameni de cultură, pe care i-a aşezat pe filele calendarului de suflet şi de inimă românească. În lucrarea teologică, îndeosebi în transmiterea mesajului evanghelic către popor, în misiunea creştină, Mitropolitul Antonie ne-a învăţat cum să aşezăm mărturisirea lui Dumnezeu într-o logică perfectă, care să convingă. Prin “Tâlcuri noi la texte vechi”, a luptat împotriva unei modernităţi fără rădăcini. Când modernitatea are rădăcini, nu suntem pierduţi. Ne-a învăţat să existe corespondent între crezul tău şi cel al Bisericii, care trebuie transmis celor care au nevoie de unul în viaţă. A crezut în sacrele cuvinte, care se întrupează în fapte, spunând adesea: „Faptele au un mesaj încăpăţânat”, în sensul că ele mărturisesc adevărul până la capăt. Îndrăznim să continuăm şirul evocărilor celor mari din trecut care nu trebuie uitaţi niciodată, aşa cum a făcut-o Mitropolitul Antonie: de la cronicari la Creangă, de la Filotei al Buzăului la Sfântul Andrei Şaguna şi de la Alecu Russo la Nicolae Steinhard şi de ce nu, de la Melchisedec Ştefănescu la Antonie Plămădeală. Trebuie să-l împărtăşim şi pe Mitropolitul Antonie Plămădeală cu această recunoscătoare nemurire de care s-a bucurat Sfântul Andrei Şaguna, înaintaşul său, căruia posteritatea îi cântă: „Da, Andrei, tu n-ai murit!”. Şi eu spun cu toată convingerea că nici Mitropolitul Antonie n-a murit, ci doarme şi priveşte de dincolo de zare, de pe fereastra Făgăraşului spre inimile şi sufletele noastre, ale slujitorilor, ale tinerilor, ale credincioşilor şi ale întregului popor.

Interviu realizat de Ştefan MĂRCULEŢ

CRVX CHRISTIANA

Crucea în viaţa de zi cu zi[1] (I)

Potrivit Tradiţiei creştine bimilenare, se poate afirma că nu există simbol religios sau obiect de cult, cu o importanţă atât de evidentă la scara întregii creştinătăţi, mai însemnat decât Sfânta Cruce. La umbra ei sunt chemaţi să-şi odihnească simţirea profunzimilor existenţiale de taină, creştinii de diverse confesiuni, aparţinând pluridimensionalităţii culturale, de diverse limbi, de pe diferite continente; cei de departe, dar şi cei de aproape; precum şi cei ce sunt departe, în ciuda proximităţii noastre fizice.

Oricât de departe ne-am situa doctrinar unii faţă de alţii, în aceeaşi familie creştină, regăsirea comuniunii în jurul simbolului religios al Crucii, al relevanţei ei sacramentale şi nu numai, ne poate determina şi pe noi astăzi ca, deşi diferiţi, de multe ori, în raportarea la trăirea ethosului creştin, să fim cât se poate de apropiaţi, iată... de dragul Crucii şi al Învăţătorului nostru, Care, pe Cruce fiind, ne-a împreunat pe toţi cu Sine, prin braţele (crucii) Sale.

Crucea reprezintă o pecete binecuvântată peste întreaga existenţă umană. De la semnul Crucii, pe care preotul îl face, prin suflare, peste pruncul ce urmează a se boteza, până la sălăşluirea trupului „în ţărână", loc marcat tot printr-un semn al Crucii, acest stindard al Învierii, izvorât din Patima şi Învierea Domnului, însoţeşte destinul omului, pas cu pas!... Până şi în îmbrăţişarea unui om, care-şi deschide braţele pentru a-şi cuprinde semenul cu căldură, se întâlnesc tot două cruci, vii, căci, şi fizic, omul poartă, în propria-i structură somatică, semnul Crucii.

Începând cu prezenta ediţie a *Telegrafului Român*, inaugurăm o serie de articole, care, printr-o abordare interdisciplinară, îşi propun să evidenţieze cât de mult noi, creştinii diferitelor Biserici, ne aparţinem unii altora, în cazul de faţă, prin prisma receptării importanţei rolului Crucii în viaţa de zi cu zi. Prezentul demers de cercetare implică abordarea unor aspecte de antropologie, sociologie şi teologie, care, printr-o analiză în spirit ecumenic, îşi propune să marcheze, dincolo de particularităţile pe care Crucea le poate avea în fiecare Tradiţie creştină, în ce măsură simbolul Crucii ocupă un rol important în viaţa de zi cu zi a oamenilor; ca şi modul în care această realitate se reflectă în spiritualitatea şi cultura contemporanilor, dar şi a înaintaşilor noştri, sub aspect conştient, dar şi inconştient.

În contextul dialogurilor ecumenice şi teologice care există între diferite Biserici creştine şi teologii acestora, într-o vreme în care aripile dialogului ecumenic îşi pierd tot mai mult din elanul zborului spre piscurile unităţii, o astfel de abordare în perimetrul interdisciplinarităţii şi al analizei intercreştine, precum cea de faţă, ni se poate înfăţişa nu doar ca paradigmă înspre regăsirea unităţii simţirii creştine, dar şi ca sursă a unei constatări, legată de cât de mult Crucea e prezentă zi de zi în vieţile noastre, şi totuşi, cât de puţin conştientizăm acest fapt.

În prezentul material introductiv al demersului nostru, alăturat altor amănunte cu caracter general asupra temei, vom face referire şi la o aşa-zisă *istorie precreştină* a crucii. Al doilea articol introductiv va trata funcţiile simbolismului religios al Crucii; ca şi felurile/reprezentările Crucii. Vor urma apoi, materialele care vor prezenta simbolismul: crucilor de drum (de închinare); al crucilor de accidente (de comemorare); al crucilor prezente în diverse forme în maşini (dimensiunea spiritualităţii populare); al crucilor de pe înălţimi (munte, deal); un material legat de rolul Crucii în viaţa Bisericii (Ortodoxă, Catolică, Protestantă); apoi, un altul, care îşi propune evidenţierea folosirii crucii în ipostaze/contexte inedite; precum şi un ultim articol, concluziv asupra întregului demers de evaluare a rolului Crucii în viaţa de zi cu zi.

S-a afirmat faptul că simbolul, mitul, imaginea aparţin substanţei vieţii spirituale şi că este posibil să fie mascate, mutilate, degradate, dar nu vor putea fi niciodată extirpate din existenţa umană. Acestea nu sunt creaţii iresponsabile ale psihicului; ele răspund unei necesităţi şi îndeplinesc o funcţie importantă: aceea de a dezvălui modurile de a fi cele mai secrete ale fiinţei, studiul lor permiţându-ne să cunoaştem mai bine omul (Mircea Eliade). Dacă realitatea este aceasta, înseamnă că simbolul religios al crucii reprezintă cheia *dezvăluirii modului de a fi*, de a gândi, de a crede, o adevărată chintesenţă a întreg modului de cunoaştere şi înţelegere al vieţii creştine.

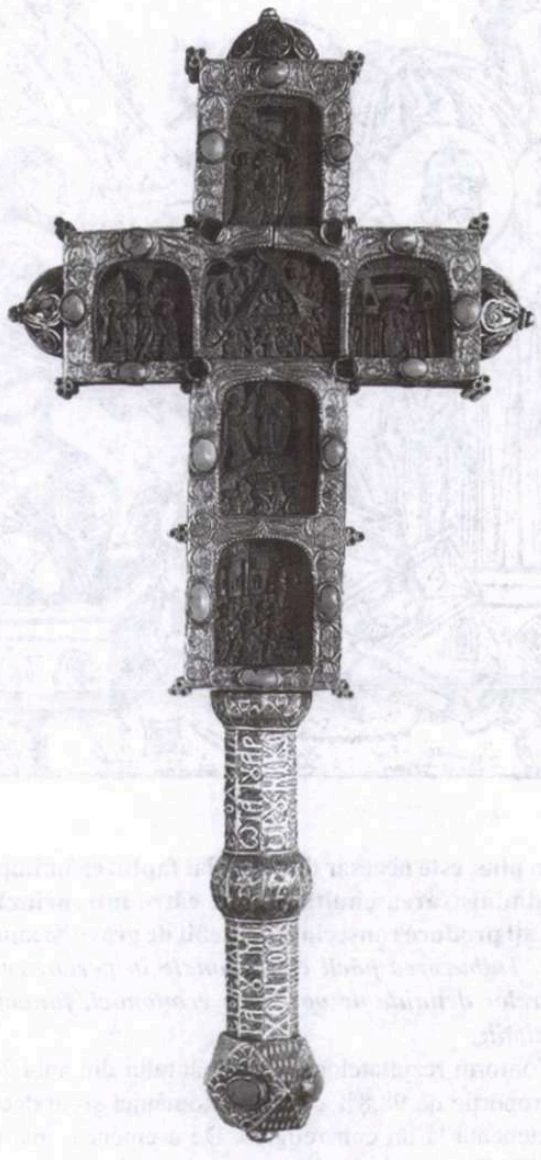

Cruce de binecuvântare, din Muzeul Mănăstirii Vatoped (Muntele Athos), 1669

Crucea este, aşadar, cel mai răspândit simbol sacru vizibil şi e bine să ne reamintim că, e departe de a reprezenta o exclusivitate a creştinismului. Nu s-a scris prea mult despre faptul că au durat secole până când simbolul crucii s-a impus, chiar şi în cadrul Bisericii, împotriva simbolului religios al peştelui. Nu toate crucile sunt semne sacre (René Guénon) şi, după cum putem vorbi despre cruce ca semn sacru, cultic, putem avea şi o evaluare a ei, în sensul unei analize istorice şi culturale a întregii evoluţii a acestui simbol, devenit „semnul Fiului Omului" (Mt. 24, 30).

Gravată sau pictată, crucea apare încă din timpurile preistorice, pe materiale sau obiecte de natură cultică sau culturală, aproape în fiecare formă de cultură preistorică. Simbolul crucii e evident, de pildă, în ceramica neolitică din Mesopotamia şi Egipt, ca decoraţiune pe diverse vase circulare; dar şi în iconografia antică grecească (Muzeul din Corint păstrează o cupă ornată, datând din perioada 2700-2600 î. Hr., ornată cu multe cruci). Fără îndoială că, Tradiţia creştină este cea care îmbogăţeşte simbolismul crucii, devenind o sinteză a însăşi istoriei răscumpărării umanităţii, cât şi a patimilor Mântuitorului. În jurul simbolismului creştin al crucii, pe lângă importanţa ei sacramentală în viaţa liturgică a Bisericii, ca şi în spiritualitatea populară, şi-au făcut apariţia şi file de legendă, cum ar fi, faptul că lemnul Crucii Mântuitorului ar proveni dintr-un copac plantat de Seth pe mormântul lui Adam. Aşa înţelegem de ce pe unele cruci pictate sau sculptate, la baza crucii apare un craniu (craniul lui Adam). S-a făcut inclusiv afirmaţia că, dacă Hristos a murit pe cruce, este tocmai datorită valorii simbolice pe care crucea o avea în sine, şi care a fost recunoscută în toate tradiţiile de până atunci.

În antichitate, la religiile din Orientul Mijlociu şi Extremul Orient, de pildă, întâlnim modelul crucii înscrise în cerc (cu referire la soare); dar şi simbolul crucii, înţeles ca o „axă a lumii", pe dimensiunea verticală şi cea orizontală. De asemenea, în tradiţiile religioase ebraice, imaginea crucii a fost utilizată în ceremonii de cult cu tentă ezoterică, în care era evidentă trimiterea la cosmologie, la sensul creaţiei universului vizibil şi invizibil.

În primii ani ai creştinismului, din cauza asocierii crucii cu un instrument de execuţie, de tortură, acest simbol a fost acceptat cu o oarecare ezitare, chiar şi de către unii Părinţi ai Bisericii. Primul simbol al creştinilor nu a fost aşadar crucea, ci un desen asemănător unui peşte, care simboliza numele Mântuitorului – *IHTIS* (Iisou Hristou Theo Yos Sotir), deci, după o vreme, crucea devine simbol plenar al triumfului vieţii asupra morţii, în Hristos, mărturie vizibilă a identităţii creştine.

Dacă este adevărat că Biserica îşi are rădăcina în lemnul crucii, iar creştinii sunt ramurile ei (Ignatie al Antiohiei), înseamnă că prezentarea semnificaţiei crucii, sub orice aspect, în orice formă (unilateral teologică sau interdisciplinară) constituie un demers actual în orice timp. Deopotrivă ca semn vizibil/fizic al identităţii creştine, dar şi ca semn/gest cultic, parte a unui ritual liturgic (religios), crucea întruchipează sinteza ethosului creştin. E cunoscut faptul că, de la începutul secolul al III-lea, atât în Africa, cât şi la Roma, însemnarea cu semnul Sfintei Cruci devenise parte a ritualului primirii la credinţa creştină a catehumenilor (Ciprian al Cartaginei), ritualul însemnării cu semnul Crucii generalizându-se ulterior în întreaga lume şi în diverse contexte şi practici liturgice.

Crucea fiind slava Bisericii (Ioan Hrisostom), creştinii sunt chemaţi să fie în acelaşi timp, oameni ai crucii şi oameni ai iubirii, cei care asumă sufleteşte, tămăduiesc existenţial, păstrează, dar şi dăruiesc bucuria Învierii (Patriarhul Bartolomeu I). Păşim aşadar spre Înviere, pe calea Crucii, o cale care presupune şi răbdarea de a ne asculta unii pe alţii, de a ne căuta elementele comune, dincolo de identităţile confesionale pe care le avem (ceea ce îşi propune şi seria de articole ce o iniţiem, cu referire la semnul crucii), pentru a putea să privim împreună spre zorii veşniciei, spre Înviere!

Diac. Dr. Ştefan L. TOMA/Pr. Dr. Raimar KREMER

---

[1] Seria de articole ce debutează sub titlul „CRUX CHRISTIANA ∗ Crucea în viaţa de zi cu zi" este parte a unui proiect de cercetare intercreştină şi interdisciplinară, iniţiat şi sprijinit de către *Centrul de Pastoraţie şi Consiliere* al Episcopiei Evanghelice de Hessen şi Nassau (Germania), coordonat de către pr. dr. Raimar Kremer.

Administrarea cimitirelor: responsabilitate publică şi cultuală

Biroul de Presă al Patriarhiei Române ne informează:

Întrucât în presa laică au apărut articole prin care se promovează interesele unor întreprinzători privaţi de a înfiinţa şi administra cimitire particulare, Patriarhia Română face următoarele precizări:

Potrivit reglementărilor legale în vigoare din România, cimitirele umane sunt de două feluri: ale *administraţiei publice locale* şi ale *cultelor religioase*. Cu toate acestea, în actualul Cod CAEN (*Clasificarea activităţilor din economia naţională*) din România, la *Secţiunea S –„Alte activităţi de servicii”*, activitatea de *„pompe funebre şi similare*” este apreciată şi ca activitate economică, motiv pentru care unii întreprinzători privaţi se consideră îndreptăţiţi să înfiinţeze şi să administreze cimitire particulare. Ori, acest fapt contravine actualului cadru normativ, care consideră aspectele legate de cimitire ca fiind de interes public. Astfel, **unităţile de cult** – conform prevederilor *Regulamentului Cadru de organizare şi funcţionare a serviciilor publice de administrare a domeniului public şi privat de interes local*, Titlul *Organizarea şi funcţionarea cimitirelor*, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 955/2004 – **sunt singurele care asigură în sistem privat *„Serviciile necesare colectivităţii locale”***. În plus, prin art. 4 al *Ordinului nr. 261/1982 al Ministrului Sănătăţii*, în vigoare, se stabileşte în mod evident **dreptul exclusiv al administraţiilor publice şi al unităţilor de cult de a administra cimitire**.

Regimul juridic al libertăţii religioase şi al cultelor este reglementat prin Legea 489/2006, care, la **art. 28**, prevede că *„**autorităţile administraţiei publice locale au obligaţia de a înfiinţa cimitire comunale şi orăşeneşti în fiecare localitate*** (alin. 4). ***Cimitirele comunale sau orăşeneşti se organizează astfel încât să aibă sectoare corespunzătoare pentru fiecare cult recunoscut, la cererea cultelor ce funcţionează în localitatea respectivă*** (alin. 5)”. În aceeaşi lege se precizează şi că *„**unităţile locale ale cultelor pot avea şi întreţine, singure sau în asociere cu alte culte, cimitire confesionale pentru credincioşii lor. Cimitirele confesionale se administrează potrivit regulamentelor cultului deţinător. Identitatea confesională a cimitirelor istorice este protejată de lege*** (alin. 1). ***În localităţile în care nu există cimitire comunale şi unele culte nu au cimitire proprii, persoanele decedate care aparţineau cultelor respective pot fi înhumate potrivit ritului propriu, în cimitirele existente în funcţiune*** (alin. 2). ***Prevederile alin. (2) nu se aplică cimitirelor aparţinând cultelor mozaic şi musulman*** (alin. 3)”. **Din aceste prevederi legale, reiese cu claritate că legislaţia română în vigoare prevede ca responsabilitatea administrării cimitirelor să fie una strict comunitară, mai precis a comunităţii locale sau confesionale**.

Cu toate acestea, unii întreprinzători privaţi (asociaţii, fundaţii sau operatori economici), cu scopul unui câştig material imediat, au înfiinţat cimitire particulare, fără a se adresa însă autorităţilor celor 18 culte recunoscute din România, pentru o eventuală cooperare.

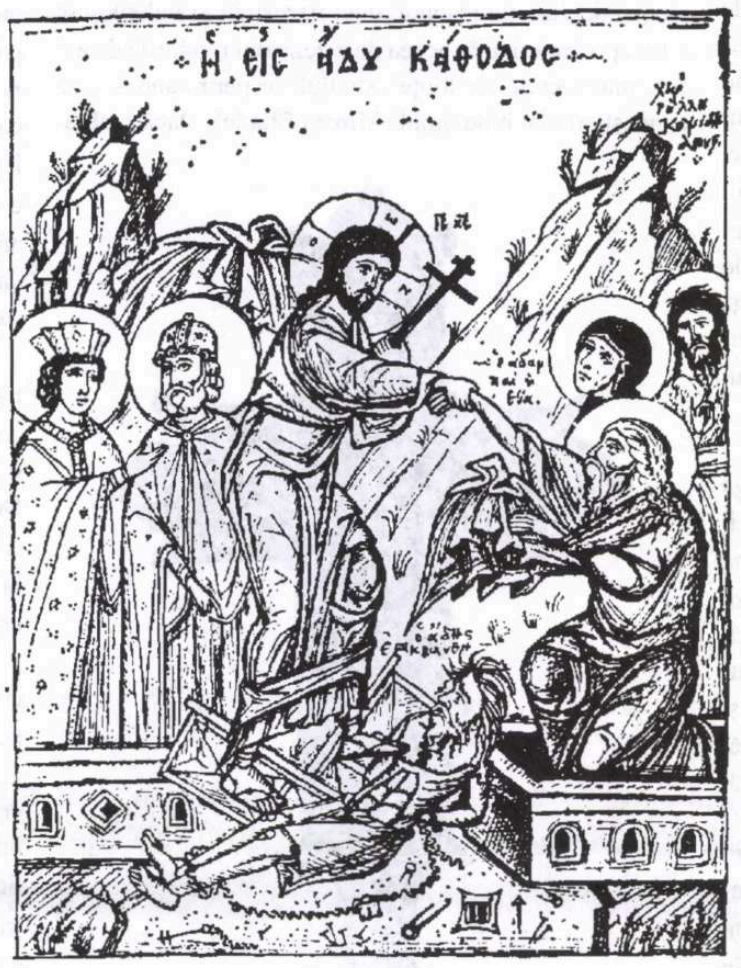

În plus, este necesar de subliniat faptul că înfiinţarea şi administrarea cimitirelor de către întreprinzători privaţi produce consecinţe deosebit de grave, şi anume:

1. ***Tulburarea păcii confesionale în perimetrul cimitirelor deţinute de operatori economici, fundaţii şi asociaţii;***

Conform rezultatelor recensământului din anul 2002, în proporţie de 98,8% cetăţenii României şi-au declarat apartenenţa la un cult religios. De asemenea, mai mult de 90% din cimitirele existente sunt confesionale, restul aparţinând autorităţilor publice locale. Atât în situaţia cimitirelor confesionale, cât şi în cea a cimitirelor deţinute de administraţiile publice locale, este prevăzută o *parcelare în funcţie de apartenenţa confesională a defuncţilor*.

Nu există nicio astfel de obligaţie în situaţia operatorilor economici, a fundaţiilor şi a asociaţiilor. Astfel se va ajunge fie la situaţia în care locurile de veci sunt vândute fără a se ţine cont de apartenenţa confesională, pe criterii strict economice, ceea ce va duce, inevitabil, la conflicte atunci când ceremonii religioase diferite se vor suprapune într-un spaţiu restrâns, fie la împărţirea necorespunzătoare proporţiei credincioşilor a sectoarelor în cimitir, ca o formă de prozelitism pentru cei care nu vor mai găsi locuri în sectorul cultului de care aparţin.

2. ***Instabilitatea cimitirelor deţinute de operatori economici, fundaţii şi asociaţii;***

Stabilitatea pe termen lung a cultelor şi a administraţiilor publice locale este o certitudine, fiind foarte cunoscută grija cultelor, chiar şi a celor reduse numeric, faţă de cimitirele în care se află defuncţii lor. *Unităţile componente ale cultelor recunoscute şi administraţiile publice locale sunt structuri stabile, responsabile, reprezentând comunităţile locale, care nu se autodizolvă şi nici nu intră în faliment.*

Nu acelaşi lucru se poate spune despre operatorii economici, animaţi de interesul economic imediat, sau despre fundaţii şi asociaţii, născute din interese conjuncturale sau de grup, reprezentativitatea lor putându-se restrânge, legal, chiar şi la o singură persoană (asociat unic sau fondator).

Din acest motiv, un cimitir aparţinând unui operator economic poate fi uşor dezafectat sau vândut unei alte religii decât cea creştină, sau altcuiva, iar mormintele pot fi profanate sau acoperite cu alte construcţii, dacă se schimbă destinaţia terenului respectiv.

În final, Patriarhia Română mai precizează şi faptul că înfiinţarea şi administrarea de cimitire este o datorie morală a Bisericii, întrucât Biserica apără cultul morţilor sau cinstirea celor decedaţi şi poate acorda asistenţă social-filantropică celor îndoliaţi. *Sectorul (Departamentul) cimitire, monumente şi servicii funerare* din cadrul Administraţiilor eparhiale a fost înfiinţat prin hotărârea Sfântului Sinod tocmai pentru o mai bună administrare şi întreţinere a cimitirelor eparhiale, parohiale şi mănăstireşti, a monumentelor funerare din cuprinsul acestora, pentru asigurarea de servicii funerare adecvate, precum şi pentru asistenţa religioasă şi pastorală a familiilor îndoliate.

Parohii vacante în Arhiepiscopia Sibiului

Post clerical vacant, categoria transfer

Preot paroh, Parohia Ortodoxă Română **Dumbrăveni I,** Protopopiatul Mediaş;

Posturi clericale vacante, categoria numire

Preot paroh, Parohia Ortodoxă Română **Marpod**, Protopopiatul Agnita;

Preot paroh, Parohia Ortodoxă Română **Beneşti**, Protopopiatul Agnita.

Termen de depunere a dosarelor: **3 septembrie 2012–28 septembrie 2012**

Pentru postul de preot, categoria transfer, potrivit art. 124. (1) din Statutul pentru organizarea şi funcţionarea BOR, îşi vor putea depune dosarele preoţii (doctori, absolvenţi de masterat şi licenţiaţi în teologie) care au minimum 5 ani de vechime în cler şi au media generală minim 8,51, rezultată din media anilor de studii adunată cu media de licenţă, împărţite la 2.

Concursul pentru ocuparea parohiei constă într-un examen oral (Cunoştinţe teologice generale, Liturgică, Omiletică, Catehetică) susţinut în faţa unei comisii formată din profesori de teologie de la Facultatea „Andrei Şaguna” din Sibiu, prezidată de Î.P.S. Mitropolit Dr. Laurenţiu Streza.

Pentru postul de preot, categoria numire îşi vor putea depune dosarele doar licenţiaţii în Teologie ortodoxă care au susţinut examenul de Capacitate preoţească – examenul este valabil timp de 1 an de la data susţinerii.

Cei care doresc să ocupe aceste posturi vor înainta cererea şi dosarul personal în termenul legal la Oficiile protopopeşti de care aparţin parohiile vacante.

După expirarea termenului de depunere a dosarelor, Protopopiatele ne vor înainta dosarele cu cererile candidaţilor. P.C. Protopopi sunt îndrumaţi să verifice dosarele candidaţilor care vor cuprinde documente doveditoare de: studii, vechime în cler, examene absolvite, situaţia socială, date de contact (adresă, nr. de telefon) etc.

Cererile care nu cuprind aceste date sau nu au acte doveditoare ale acestora nu vor fi luate în considerare.

† Dr. LAURENŢIU STREZA
Arhiepiscopul Sibiului şi Mitropolitul Ardealului

Pr. Ilarie Benchea, Vicar administrativ

• AGENDA PASTORALĂ •

P.S. ANDREI FĂGĂRĂŞANUL, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului

Duminică, 1 iulie. P.S. Sa a oficiat Sfânta Liturghie în Biserica *Sf. Apostoli Petru şi Pavel* din Sebeşu de Sus. În cadrul Sfintei Liturghii, P.S. Sa a hirotonit pe teologul Emilian-Cameliu Artene Piloiu întru Diacon.

Joi, 5 iulie. P.S. Sa a participat la şedinţa comună a Sinodului Mitropolitan al Ardealului, a Sinodului Mitropolitan al Clujului, Sălajului şi Maramureşului şi a Sinodului Mitropolitan al Banatului, ţinută la Reşedinţa Patriarhală din Bucureşti.

Duminică, 8 iulie. P.S. Sa a oficiat Sfânta Liturghie în parohia Broşteni, Protopopiatul Sălişte, şi a hirotonit pe Diaconul Emilian-Cameliu Artene Piloiu întru preot pe seama acestei parohii.

Marţi, 10 iulie. P.S. Sa a participat la Ediţia a VIII-a a Festivalului de toacă, *Cântecul care zideşte,* de la Victoria şi a premiat câştigătorii.

Miercuri, 11 iulie. P.S. Sa a participat la Slujba de Priveghere la Mănăstirea Măgura-Jina.

Joi, 12 iulie. P.S. Sa a slujit Sfânta Liturghie la Mănăstirea Măgura-Jina cu prilejul hramului Paraclisului *Cinstirea Sf. Icoane Prodromiţa.*

Duminică, 15 iulie. P.S. Sa a slujit Sfânta Liturghie în Parohia Răşinari III, al cărei preot-paroh este P.C. Ioan Avram.

Marţi, 17 iulie. P.S. Sa a slujit Sfânta Liturghie în Parohia Haşag, al cărei preot-paroh este P.C. Ioan Schiau, împreună cu preoţii din Protopopiatul Sălişte.

Joi, 19 iulie. P.S. Sa a slujit Sfânta Liturghie la Schitul Chirpăr. În cadrul aceleiaşi zile, P.S. Sa a participat la Slujba de Priveghere în Parohia Turnişor II, al cărei preot paroh este P.C. Ioan Lupu.

Vineri, 20 iulie. P.S. Sa a slujit Sfânta Liturghie la Mănăstirea Pelişor, cu prilejul hramului Sf. Mănăstiri *Sf. Ilie Tesviteanul.*

Duminică, 22 iulie. P.S. Sa a slujit Sfânta Liturghie în Parohia Brădeni, Protopopiatul Agnita. În cadrul aceleiaşi zile, P.S. Sa a participat la slujba de înmormântare a P.C. Pr. Ioan Pătrunjel, preot-paroh al Parohiei Bod, Protopopiatul Săcele.

Joi, 26 iulie. P.S. Sa a slujit Sfânta Liturghie la Sf. Mănăstire Predeal.

Vineri, 27 iulie. P.S. Sa a slujit Sfânta Liturghie la Schitul Colţul Chiliilor.

Sâmbătă, 28 iulie. P.S. Sa a slujit Sfânta Liturghie în Filia Poienita Voinii, Protopopiatul Deva, şi a participat la slujba parastasului oficiată în memoria interpretului de muzică populară Drăgan Munteanu.

Duminică, 29 iulie. P.S. Sa a slujit Sfânta Liturghie la Sf. Mănăstire Polovragi, urmată de slujba parastasului pentru vieţuitorii trecuţi la Domnul.

Întocmit de Diac. Ovidiu MUREŞAN

Schimbarea la Faţă a Domnului

Schimbarea la faţă este una dintre cele mai mari minuni ale Mântuitorului. Sfântul Evanghelist Matei, în capitolul 17, 1-9, relatează minunea săvârşită pe Muntele Tabor. Termenul grecesc „μεταμορφωσι", care s-ar traduce „transformare", este folosit de evangheliştii Matei, Marcu şi Luca în expresia „schimbarea la faţă". Această minune a fost anunţată de Domnul Hristos ucenicilor Săi, zicând: „Sunt unii dintre cei ce stau aici care nu vor gusta moartea, până când nu vor vedea Împărăţia lui Dumnezeu venind întru putere" (Marcu 9, 1).

Această proorocie a fost împlinită la şase zile după ce Mântuitorul a făcut-o, pentru ca cei trei apostoli, Petru, Iacov şi Ioan, care au urcat cu El pe Tabor să vadă lumina Împărăţiei celei veşnice a lui Dumnezeu. Lumina taborică a fost o pregustare a slavei sfinţilor din împărăţia lui Dumnezeu, a vieţii veşnice. Mulţi cred că Schimbarea la Faţă a fost o minune săvârşită asupra Mântuitorului Hristos, dar minunea s-a făcut cu Apostolii. Domnul Iisus le-a arătat slava Sa din Împărăţia lui Dumnezeu. Nu Hristos S-a transformat, ci ucenicii au fost înălţaţi duhovniceşte spre a-L vedea pe Domnul aşa cum este El. Apostolii au văzut lumina Dumnezeiască, ochii lor, prin lucrarea Duhului Sfânt au văzut cele dumnezeieşti. „Eu sunt Lumina lumii" (Ioan 8, 12), spune Mântuitorul. El S-a descoperit aşa cum este, deschizându-le ochii şi făcându-i din orbi văzători, arătându-Se altfel de cum se arăta înainte, cât au putut aceştia să vadă.

Se pune întrebarea: De ce Domnul Iisus a luat cu Sine numai trei Apostoli şi nu i-a luat pe toţi doisprezece, dat fiind faptul că toate minunile le-a săvârşit în faţa tuturor apostolilor Săi? Pe Muntele Tabor s-a descoperit dumnezeirea pe măsura Apostolilor, de aceea au fost aleşi doar cei mai înalţi din punct de vedere spiritual. Fiecare dintre cei trei Apostoli este simbolul unei virtuţi: Petru al credinţei, Iacov al nădejdii şi Ioan al iubirii. Urcarea pe munte simbolizează urcuşul duhovnicesc, care se identifică cu împlinirea virtuţilor, iar ca răsplată ni se descoperă Dumnezeu. Cele trei virtuţi împreună duc la vederea lui Dumnezeu, pentru că cifra trei este simbolică, ea reprezintă perfecţiunea.

De ce a ales Domnul Muntele Tabor din Galileea şi nu alt munte? Cu aproximativ 850 de ani î.Hr., proorocul David a proorocit că acest munte se va bucura de slava lui Dumnezeu „Taborul şi Ermonul întru numele Tău se vor bucura" (Psalm 88, 13).

De ce au venit de faţă cei doi prooroci, Moise şi Ilie? Cele două personalităţi marcante ale Vechiului Testament care îşi fac apariţia şi stau de vorbă cu Iisus, demonstrează

ucenicilor, şi nouă tuturor, că Legea Veche, reprezentată prin Moise, şi profeţii, reprezentaţi prin Ilie Tesviteanul se supun Domnului Hristos. Astfel Hristos apare ca împlinitor şi desăvârşitor al Legii Vechi. Primitorul Legii Vechi, proorocul Moise, fusese un apropiat al lui Dumnezeu şi îl rugase să i Se arate. Domnul i-a zis lui Moise: „Faţa Mea nu vei putea să o vezi, pentru că nu poate omul vedea Faţa Mea şi să trăiască" (Ieşire 33, 18-20), deci după moarte Domnul i-a împlinit dorinţa.

La schimbarea la Faţă a Domnului, Muntele Tabor avea chipul Bisericii, erau de faţă amândouă Testamentele. Moise, începătorul Legii Vechi, vede pe Hristos, Începătorul şi Dătătorul Legii Darului. Ilie proorocul, iconomul Tatălui, vede pe epitropul lui Dumnezeu, pe marele Petru. Acolo a văzut Ilie, feciorelnicul Legii Vechi, pe Ioan Evanghelistul, feciorelnicul Legii Noi. Acolo Moise cel sfânt a văzut pe Petru cel sfinţit. Acolo au văzut proorocii pe Hristos, pe Cel ce a creat şi pe prooroci, şi pe apostoli, ca Cel ce a dat Legea Veche în Sinai şi pe cea Nouă a desăvârşit-o în Ierusalim.

Evanghelistul Luca, în cap. 9, versetul 31, ne spune că Moise şi Ilie vorbeau cu Mântuitorul despre sfârşitul Lui pe care avea să-l împlinească în Ierusalim.

Până la jertfa de pe Cruce a Mântuitorului, Raiul era închis, iar toţi drepţii şi profeţii Vechiului Testament se duceau în iad, alături de cei păcătoşi. Marele Moise, prietenul lui Dumnezeu, era în iad, nu mai rezista acolo. Evanghelistul Matei continuă: „Văzând cele întâmplate, Petru a zis lui Iisus Hristos: Doamne, bine este nouă să fim aici, dacă voieşti voi face trei colibe, Ţie una, lui Moise una şi una lui Ilie" (Matei 17, 7).

Apostolul Petru uitase cu desăvârşire de sine şi de ceilalţi Apostoli; bucuria de a contempla Împărăţia lui Dumnezeu nu lasă loc pentru alte preocupări. El a fost răpit până la al treilea cer şi mărturiseşte că nu ştie dacă era în trup sau nu, Dumnezeu ştie (II Corinteni 12, 3).

Cei trei Apostoli au avut bucuria de a vedea încă din viaţă Împărăţia lui Dumnezeu, când Dumnezeu-Tatăl a mărturisit că Iisus este Fiul Lui cel iubit. Apostolii s-au spăimântat de strălucirea arătată lor şi au căzut cu faţa la pământ, au înţeles pe cine urmau ei şi s-au cutremurat.

Când coboară de pe Tabor, Domnul Iisus le porunceşte Apostolilor să nu spună nimănui nimic din ce au văzut ei până când Fiul Omului Se va scula din morţi. Sărbătoarea Schimbării la Faţă ne îndeamnă la împlinirea virtuţilor pentru a-L putea vedea pe Dumnezeu în Împărăţia Lui. La apostolie au fost chemate douăsprezece persoane, dar numai trei au fost alese să-L vadă pe Dumnezeu-Omul în slava Sa în această viaţă. Să ne străduim şi noi, păcătoşii, prin fapte bune să ne numărăm între cei aleşi, nu numai între cei chemaţi.

† ANDREI FĂGĂRĂŞANUL
Episcop-Vicar al Arhiepiscopiei Sibiului

• TELEGRAFUL EVENIMENT •

Hramul Mănăstirii Brâncoveanu de la Sâmbăta de Sus

Credincioşii din Transilvania au cinstit-o pe Maica Domnului, înălţându-i cântece şi rugăciuni cu ocazia hramurilor şi în cadrul pelerinajelor. Hramul Mănăstirii „Brâncoveanu" de la Sâmbăta de Sus, judeţul Braşov, a fost binecuvântat, în acest an, cu prezenţa la sfintele slujbe a patru arhierei.

La mănăstirea ctitorită de domnitorul Constantin Brâncoveanu, martirizat la Constantinopol de praznicul Adormirii Maicii Domnului, tradiţia neîntreruptă de secole ne arată că sărbătoarea hramului din 15 august a adunat mereu ierarhi, preoţi şi sute de pelerini în jurul fântânii cu apă tămăduitoare, acolo unde încep slujbele religioase din această zi. Şi în acest an, credincioşii au venit la această poartă spre cer pentru a lua har şi binecuvântare, pentru a se ruga şi pentru a-i mulţumi Maicii Domnului, mijlocitoarea înaintea tronului ceresc pentru cei de pe pământ.

Alături de Înalt Preasfinţitul Laurenţiu, Arhiepiscopul Sibiului şi Mitropolitul Ardealului, din soborul slujitor au făcut parte: Preasfinţitul Sofronie, Episcopul Oradiei, Preasfinţitul Andrei Făgărăşanul, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului, şi Preasfinţitul Paisie Lugojanul, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Timişoarei. Cei patru ierarhi au oficiat slujba de Sfinţire a apei împreună cu un sobor de preoţi, apoi, alături de credincioşi, au mers spre altarul de vară al mănăstirii, unde s-a oficiat Sfânta Liturghie, la care a dat răspunsurile liturgice Grupul psaltic „Sfântul Vasile cel Mare" din Constanţa.

„Născătoarea de Dumnezeu"

Cuvântul de învăţătură de la Sfânta Liturghie a fost rostit de PS Episcop Sofronie. Ierarhul a amintit credincioşilor însemnătatea sărbătorii din 15 august, istoricul acestui mare praznic şi modul în care cinstirea Maicii Domnului a fost manifestată de creştini de-a lungul secolelor.

„De la începuturile Bisericii, creştinii au cinstit-o cu multă evlavie pe Fecioara Maria, Născătoarea de Dumnezeu. Cinstirea Maicii Domnului a luat o amploare deosebită în Biserică începând cu veacul al IV-lea şi, mai precis, după Sinodul al III-lea Ecumenic de la Efes, din 431. Călăuziţi de Duhul Sfânt, Sfinţii Părinţi de atunci, între care a strălucit în chip deosebit Sfântul Chiril al Alexandriei, au mărturisit-o pe Preasfânta Fecioară Maria, cum a făcut Biserica în mod constant şi până atunci. Dar acum au mărturisit-o printr-o proclamare dogmatică a ei, ca Născătoare de Dumnezeu", a subliniat PS Sofronie.

IPS Mitropolit Laurenţiu i-a îndemnat pe credincioşi să păstreze cu sfinţenie evlavia la Maica Domnului, cinstită în mod deosebit de mamele creştine. La rândul lor, toţi credincioşii au datoria sfântă de a-şi cinsti mamele, fiinţele

ocrotite de Maica Domnului, prin care noi toţi am primit viaţă, a spus Mitropolitul Ardealului.

„Mama este singura fiinţă care primeşte darul creaţiei de la Dumnezeu. Fără mamele noastre noi nu am fi putut exista şi lumea s-ar sfârşi. Fără Maica Preacurată nu există mântuire. Ea plânge alături de noi, se bucură împreună cu noi şi se roagă mereu la Fiul ei pentru a ne câştiga mântuirea", a spus IPS Mitropolit Laurenţiu.

Ştefan MĂRCULEŢ

Şapte ani de la trecerea la cele veşnice a mitropolitului Antonie Plămădeală

În ziua prăznuirii Tăierii Capului Sfântului Ioan Botezătorul, la finele anului bisericesc, a avut loc, la Mânăstirea „Brâncoveanu" de la Sâmbăta de Sus, slujba parastasului vrednicului de pomenire mitropolit Antonie Plămădeală. La şapte ani de la trecerea sa la Domnul, ierarhi, preoţi, diaconi, monahi, membri ai familiei, cunoscuţi şi credincioşi ai eparhiei s-au reunit în cadrul Sfintei Liturghii, pentru a înălţa rugăciuni şi pentru a-l comemora pe ierarhul care a păstorit Arhiepiscopia Sibiului timp de 23 de ani, în perioada 1982-2005. Slujba de pomenire a fost oficiată de către Înalt Preasfinţitul Părinte Laurenţiu, Arhiepiscopul Sibiului şi Mitropolitul Ardealului, din soborul de slujitori făcând parte şi Înalt Preasfinţitul Casian, Arhiepiscopul Dunării de Jos, şi Preasfinţitul Visarion, Episcopul Tulcii, la eveniment participând şi profesori de teologie, personalităţi culturale şi colaboratori ai Mitropolitului Antonie.

În cuvântul rostit la sfârşitul Sfintei Liturghii, IPS Casian a subliniat însemnătatea zilei de pomenire a Sfântului Ioan Botezătorul, cea care încheie anul bisericesc, amintind că 29 august, anul 2005, a fost ziua în care mitropolitul Antonie a plecat spre Domnul. Acesta fusese, după cuvintele Arhiepiscopului Dunării de Jos, „un om introvertit, care părea sobru, dar în realitate era foarte bun. Părea autoritar, dar era uneori chiar timid. Pentru că fusese deseori pedepsit, pedepsea foarte greu. Deşi aspectul chipului lui era maiestuos, la Sf. Liturghie era foarte smerit". Cu toate că fusese autor a peste treizeci de cărţi, totuşi cea mai frumoasă carte a sa a fost Mânăstirea Sâmbăta. Acesta a fost gândul pe care vrednicul mitropolit al Ardealului îl împărtăşise celor apropiaţi, gând despre care a dat mărturie şi IPS Casian.

IPS Laurenţiu, Mitropolitul Ardealului, a evocat personalitatea şi caracterul mitropolitului Antonie, înaintaşul său în scaunul de la Sibiu, arătând că cei şapte ani scurşi de la trecerea sa la cele veşnice au fost ani de pomenire continuă, mai ales în mânăstirea ctitorită de el la poalele Făgăraşilor. Chipul său impunător şi predica sa, de o structură logică impecabilă, au rămas întipărite adânc în inimile celor care l-au ascultat, constituind un model demn de urmat pentru orice slujitor al altarului. Mitropolitul Ardealului a remarcat faptul că venirea la Sibiu a mitropolitului Antonie a fost primită de către acesta ca o chemare, ca o misiune pe care Dumnezeu avea să i-o încredinţeze. De asemenea, deşi fusese cel de-al treilea ctitor al vechiului aşezământ monahal de la Sâmbăta de Sus, „nu şi-a pus numele, ci şi-a lăsat renumele în locul numelui" pentru ca posteritatea să înveţe din lucrarea sa neîntreruptă în slujba Bisericii.

Prof. Dr. Dan Zamfirescu a evidenţiat vocaţia de ctitor a Mitropolitului Antonie, prin ctitorirea incintei noi a Mânăstirii „Brâncoveanu", ctitorie care îl apropie de chipul lui Neagoe Basarab, prin participarea la sfinţirea din anul 1993 a Sanctităţii Sale Bartolomeu I, Patriarhul Constantinopolului.

Tot cu acest prilej, Mihai Plămădeală, singurul frate al mitropolitului Antonie rămas în viaţă, a lansat cartea „Refugiu, deznădejde şi speranţă", apărută la editura „Istros" din Brăila, sub îngrijirea lui Adrian Nicolae Petcu. Domnul Mihai Plămădeală a ţinut să mulţumească tuturor cunoscuţilor şi colaboratorilor care păstrează vie în inima lor amintirea Mitropolitului Antonie.

La sfârşitul slujbei de pomenire a fost săvârşită şi o rugăciune la mormântul mitropolitului, aflat pe latura de vest a incintei mânăstirii, acolo unde odihnesc laolaltă şi foştii mitropoliţi ai Ardealului: Nicolae Bălan, Nicolae Colan şi Nicolae Mladin.

Alexandru DĂDÎRLAT

Preşedinte – Redactor-şef
Î.P.S. Dr. LAURENŢIU STREZA
Vicepreşedinte
P.S. Andrei Făgărăşanul

COLEGIUL DE REDACŢIE

Pr. Prof. Dr. Mircea Păcurariu; Pr. Prof. Dr. Dumitru Abrudan; Pr. Dr. Savu Popa – *Consilier cultural*; Diac. Dr. Ştefan L. Toma – *Secretar de redacţie*; Pr. Conf. Dr. Constantin Necula; Pr. Dr. Călin Sămărghiţan; Pr. Dr. Cristian Muntean; Pr. Vasile Gafton; Romeo Petraşciuc; Emanuel Tăvală

ISSN 1223-8392
Tiparul executat la Tipografia Şaguniana – Sibiu

ARTICOLELE ŞI CORESPONDENŢA se primesc pe adresa: Redacţia „Telegrafului Român", 550179 – Sibiu, str. Mitropoliei, nr. 35; e-mail: telegrafulroman@yahoo.com. Articolele nepublicate nu se înapoiază.

ABONAMENTUL pentru anul 2012 este de 48 lei; cod IBAN RO34 RNCB 0227 0360 5879 0001. BCR Sibiu, str. Emil Cioran, nr. 1. Cod fiscal 44 79 403

Fondator:
Mitropolit Andrei Şaguna, 1853

Publicaţie bisericească a Arhiepiscopiei Sibiului

Telegraful Român

Anul 160 • nr. 33-36

1 şi 15 septembrie 2012

COOPERAREA DINTRE FAMILIE, ŞCOALĂ ŞI BISERICĂ ÎN ACTUL EDUCAŢIONAL

Mesajul Preafericitului Părinte DANIEL, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, adresat elevilor, părinţilor şi profesorilor, cu ocazia începerii anului şcolar 2012-2013, 17 septembrie 2012

Educaţia este forma cea mai înaltă în lucrarea de modelare şi formare a caracterului şi a personalităţii copiilor şi tinerilor. Din acest motiv, educaţia ar trebui să fie prioritatea fundamentală a oricărei societăţi care doreşte progresul spiritual şi bunăstarea materială a poporului.

În contextul rezultatelor deosebit de slabe înregistrate la examenul de bacalaureat din ultimii doi ani, cu o medie de promovabilitate de sub 50%, este necesară o analiză sinceră şi lucidă a sistemului de învăţământ din ţara noastră. Cauzele eşecului din şcoala românească sunt multiple, iar unele dintre acestea au fost şi vor mai fi analizate de specialiştii din diverse instituţii abilitate, în special inconsecvenţa şi instabilitatea sistemului educaţional. La acestea se mai adaugă şi criza spirituală şi morală din societatea românească. Lipsa de valori perene, de repere credibile şi de motivaţii solide din societatea şi şcoala românească a atins cote alarmante. Se pare că acumularea de valori intelectuale este tot mai mult înlocuită cu acumularea de bunuri materiale, încât astăzi nu mai valorează mult o cultură aleasă, ci doar o avere frumoasă. Iar dictonul „*cine are carte are parte*" nu mai este valabil, deoarece oamenii bine pregătiţi sunt prea puţin plătiţi. Prin urmare, acum „*cine are carte pleacă departe*", adică în străinătate.

Pentru a opri această degradare spirituală şi socială sunt imperativ necesare măsuri legislative şi sociale, dar şi o înnoire spirituală a mentalităţii şi o cultură a valorilor morale, după cum ne învaţă Sfântul Apostol Pavel când zice: „*să nu vă potriviţi cu acest veac, ci* ***să vă schimbaţi prin înnoirea minţii****, ca să deosebiţi care este voia lui Dumnezeu, ce este bun şi plăcut şi desăvârşit*" (Romani 12, 2).

În acest context, dorim ca la începutul unui nou an şcolar să adresăm câteva îndemnuri care ţin de misiunea Bisericii în promovarea spiritualităţii creştine în actul educaţional, ştiut fiind că educaţia religioasă în familie şi în şcoală presupune cooperarea Bisericii cu aceste două instituţii majore ale poporului nostru. Întrucât în societatea de azi actul educaţional este tot mai mult afectat de secularism sau indiferenţă spirituală, superficialitate şi lipsă de motivaţie sau de entuziasm pentru cunoaştere, este necesar ca, *şi prin intermediul educaţiei religioase, elevii să fie îndemnaţi să urmeze pilda multor personalităţi româneşti care, prin cultura, erudiţia şi profesionalismul lor, au devenit renumiţi în ţară şi în străinătate, deşi proveneau adesea din familii modeste.*

Deoarece predarea religiei în şcoală este un act misionar creştin, cu profunde conotaţii educaţionale şi spirituale, *educaţia religioasă trebuie să promoveze cultivarea talentelor şi a valorilor intelectuale, respectul faţă de părinţi, profesori şi colegi, precum şi iubirea de ţară şi de neam.*

Biserica, alături de *Familie* şi de *Şcoală*, trebuie să fie activă şi creatoare în educaţia copiilor şi a tinerilor. Prin urmare, îndemnăm pe toţi slujitorii Bisericii să promoveze o intensă *cooperare cu familiile şi şcolile din parohii în actul educaţional*, sub semnul unei responsabilităţi comune sporite pentru binele ţării noastre. Având în vedere caracterul dinamic, uşor modelabil, al copiilor şi tinerilor, eforturile comune trebuie concentrate spre *o educaţie bazată pe valorile creştine şi democratice europene*: credinţă şi cultură, speranţă şi iubire, libertate şi responsabilitate, egalitate în faţa legii şi solidaritate în faţa suferinţei.

Anevoioasa tranziţie românească, de la un regim totalitar monolitic la unul democratic şi pluralist, a făcut şi face numeroase victime în societatea noastră. Dintre acestea, cei mai vulnerabili sunt astăzi copiii şi tinerii. *Abandonul şcolar, destrămarea familiilor, sărăcia, şomajul, plecarea părinţilor la muncă în străinătate, delicvenţa şi violenţa juvenilă, nesiguranţa zilei, incertitudinea viitorului se constituie în tot atâtea cauze ale crizei educaţiei în şcoală şi în familie.* Biserica a semnalat adesea aceste provocări şi face eforturi sporite pentru a răspunde lor atât prin orele de religie, cât şi prin diferite programe adresate copiilor şi tinerilor, ca de pildă: „*Hristos împărtăşit copiilor*"; „*Alege Şcoala!*"; „*Copilul învaţă iubirea lui Hristos*", care se desfăşoară prin intermediul parohiilor din cadrul Bisericii Ortodoxe Române. Rezultatele sunt îmbucurătoare, dar nevoile prezente şi viitoare sunt imense.

Ne rugăm Bunului Dumnezeu ca la începutul noului an şcolar (2012-2013) să binecuvinteze pe elevi, profesori, preoţi şi părinţi, dar şi pe toţi cei care, într-un fel sau altul, sunt angajaţi cu multă dăruire în actul educaţional şi de formare spirituală!

Tuturor vă dorim sănătate, pace şi bucurie, precum şi mult ajutor de la Dumnezeu în lucrarea dumneavoastră nobilă şi de valoare inestimabilă pentru prezentul şi viitorul poporului român!

Cu deosebită preţuire şi părintească binecuvântare,

† DANIEL
Patriarhul României

Şcoala, o pregătire continuă, educativă şi spirituală

Cuvântul ÎPS Mitropolit LAURENŢIU la deschiderea anului şcolar de la Colegiul Naţional „Andrei Şaguna" din Braşov

Ne îndreptăm atenţia către Dumnezeu, cerând binecuvântarea Sa asupra lucrării care se va săvârşi.

Este, pentru noi, o mare bucurie şi, în acelaşi timp, o mare cinste de a fi prezenţi aici în această zi de mare sărbătoare pentru şcoala românească. Începutul şcolii este ziua în care, primindu-i pe cei ce fac primii paşii şi binecuvântând pe cei ce urmează să părăsească şcoala în anul care urmează, ne îndreptăm atenţia către Dumnezeu, cerând binecuvântarea Sa asupra lucrării care se va săvârşi în cursul anului.

Este o lucrare nu doar intelectuală, de pregătire pentru viaţa aceasta tehnică, pentru profesiunile din lumea aceasta, ci este şi o pregătire continuă educativă şi spirituală în acelaşi timp. Vreau să vă aduc, înainte de toate, binecuvântarea Preafericitului Părinte Patriarh Daniel, care a transmis un mesaj pentru toţi elevii şi profesorii din România, mesaj de binecuvântare, prin care se exprimă adeziunea Bisericii şi grija ei pentru viitorul ţării noastre. În acelaşi timp şi

(continuare în p. 2)

Din cuprins:

† Dr. LAURENŢIU STREZA,
Arhiepiscopul Sibiului şi Mitropolitul Ardealului
Rânduiala Tainei Sfântului Maslu, după manuscrise liturgice din Biblioteca Arhiepiscopiei Sibiului (I) | pagina **5**

Pr. Prot. Vasile Gafton
Gânduri despre... gânduri | pagina **8**

Emanuel Tăvală
Cimitirele româneşti – subiect de dezbatere publică | pagina **10**

Pastoraţie la vremuri de criză

Tăcerea vinovată a Bisericii?

Pr. Conf. Dr.
CONSTANTIN NECULA

Într-o teribilă carte despre limitele abjecte ale spionării sufletului uman de către tiraniile politice, inspirat numită *Spiritus* (Humanitas, 2012), albanezul cu *atuuri* de Nobel, Ismael Kadare, descrie schimbările de circumstanţă la nivelul politicilor naţionale printr-o imagine macabră, dar densă de sensuri: înhumări, exhumări şi reînhumări repetate ale cadavrelor liderilor ori acoliţilor lor, dărâmări şi reconstruiri de statui ori mausolee, în funcţie de interesele de moment ale politrucilor de servici. Umplerea ţării de miasmele unei descompuneri morale de amploare.

Spaţiul public, nu doar politic, românesc, aduce mult cu imaginea aceasta a unui câmp de bătălie incongruentă în care fiecare se declară câştigător, dar îşi caută vindecare înfrângerii. Pe fundalul acestor tânguiri, deseori, s-a reproşat Bisericii că tace. Au făcut-o chiar oameni care ştiu că Biserica nu tace niciodată, că freatismul ei de rugăciune – sumă a energiilor fiecărui rugător în parte –, nu poate fi cuantificat în discursuri politice. Alţii s-au luat de preoţi că ei pot face politică doar în familie, uitând că marile decizii ale politicii naţionale s-au luat prin cutezanţa unor oameni ai Bisericii. Dar atunci când ea era invitată în dialogul social, în construcţia politică a gândirii sociale a Ţării. E cazul de la 1821 sau 1848, de la 1847 sau 1856, dar şi din 1921 ori mai apoi. De fiecare dată când public şi oficial s-a cerut cuvânt Bisericii, acesta a venit cu promptitudine. Doar atât că ea nu se poate *„oferta"*, nu se poate defini partinic ori anti-partinic, după cum cer vremurile şi analiştii de acum. În faţa unei media pusă pe hăcuit subiecte despre Biserică, sunt televiziuni cu plan de producţie la subiect, menţinerea în decenţă a comunicării cu presa devine prioritară. Nu ignorând semnalele ei, dar nici exagerând cu răspunsurile la toate prigonirile subiective. E cazul cu etichetele pe vinul liturgic ori cu mobilierul din Biserica „Sf. Spiridon-Nou" la vremea unei anume nunţi şi a multor alte subiecte de presă care n-au beneficiat de dezminţiri publice pe măsura tapajului public făcut în foile ori studiourile de circumstanţă. Linia de care trebuie să ţinem în astfel de situaţii ne este oferită de Părintele Arsenie Boca. El spunea că ***nici un om nu-i mai de ajutor mântuirii lui decât criticul său care are dreptate***!

Să fim bine înţeleşi. Biserica nu are ce căuta în gargara certăreaţă a vremii de acum şi de niciodată. Serenitatea ei rămâne un liman. Mai ales când sondajele unor inutile studii dovedesc că, în ciuda tocării autorităţii sale de către tot ce înseamnă media, Biserica este tot între instituţiile cu credibilitate. Poate aici merită să analizăm ultima gogoriţă conform căreia Biserica şi Armata au fost depăşite în credibilitate de... agricultori! Ca şi cum am avea în România instituţia agricultorului sau ca şi cum am uita că majoritatea zdrobitoare a agricultorilor sunt oamenii Bisericii, cei care construiesc, întreţin şi umplu locaşurile de cult. Ca şi cum nu din agricultorii aceia sau din fiii lor se nasc preoţii ori arhiereii Bisericii, teologii ori slujitorii ei cei mai aleşi. Fiscalizarea averii Bisericii ori contabilizarea ei pe temeiuri subiective, tocmai de trusturi de presă cu datorii la Stat mai mari decât averea multora dintre eparhiile noastre, sau redirecţionarea unor fonduri publice dinspre Biserică spre acţiuni de cultură ori educaţie trebuie să ne oblige la atenţie în folosirea fondurilor publice, la transparenţă şi corectitudine, dar nu la o umilă acceptare a falselor critici. Am scris şi altă dată. Dacă banii publici folosiţi de structurile aparatului de stat ar fi fost utilizaţi cu bunul-simţ al oamenilor Bisericii, azi am fi cu mult mai departe. Dacă este să fim acuzaţi că am construit biserici-locaş şi cantine sociale şi spaţii de pastoraţie a copiilor trebuie să recunoaştem: e cea mai frumoasă acuză. N-am făcut-o în detrimentul nimănui, dovadă că în timp locaşurile de cult rezistă, nu cetăţile şi nici stadioanele – şi asta nu de ieri, de azi, şi nu doar la noi. Pentru că în ele chemăm pe Dumnezeu să locuiască, nu zeii idolatri ai unor democraţii de conjunctură...

Când sfătuia cum să păstreze credinciosul pacea sufletească în mijlocul smintelilor zilelor noastre, Sfântul Siluan Athonitul dădea exemplu pe Sfinţii Serafim de Sarov şi Ioan de Kronstadt, care păstrau rugăciunea curată în mijlocul mulţimii pentru că se rugau pentru norod. Astfel, scria el, neîncetat rugându-se pentru norod, ei îşi păstrau pacea sufletească; noi însă o pierdem, pentru că nu avem în noi dragoste pentru norod. Sfinţii Apostoli şi toţi Sfinţii doreau norodului mântuirea şi, petrecând în mijlocul oamenilor, înflăcărat se rugau pentru ei. Duhul Sfânt le dădea puterea de a iubi norodul; şi noi, de nu ne vom iubi fratele, nu vom putea avea pacea! (Arhim. Sofronie, *Cuviosul Siluan Athonitul*, Alba Iulia, 2009, p. 336-337). Nu-i musai să gândim toţi la fel, dar devine obligatoriu să înţelegem că aşa se gândeşte! Se gândeşte şi se trăieşte, nu doar se citează!

ŞCOALA, O PREGĂTIRE CONTINUĂ, EDUCATIVĂ ŞI SPIRITUALĂ

Cuvântul ÎPS Mitropolit Laurenţiu la deschiderea anului şcolar de la Colegiul Naţional „Andrei Şaguna" din Braşov

(urmare din p. 1)

binecuvântarea pe care Biserica o aduce prin educaţia religioasă care se săvârşeşte în şcolile noastre.

Doresc să-mi exprim bucuria de a fi aici prin darurile pe care am dorit să le aducem acestui Colegiu atât de important nu doar azi, ci de la începuturile activităţii sale.

Doresc ca să vă încredinţez pe toţi de aici că scopul pe care l-a urmărit ctitorul, de a ridica neamul românesc din starea de neştiinţă creând două mari institute medii de învăţământ, primul aici şi altul la Brad, rămâne acelaşi. Acesta a rămas pentru că a rânduit Dumnezeu să dăinuiască şi să se ridice pe înalte culmi, ajungând azi Colegiul Naţional „Andrei Şaguna".

Suntem bucuroşi că putem să sprijinim iniţiativa sfântă a celui care, de curând, a fost trecut în rândul sfinţilor. Fiţi bucuroşi că faceţi parte dintr-un colegiu patronat de un sfânt mare al neamului românesc, Sfântul Andrei Şaguna.

Am adus câteva icoane şi imagini consacrate patronului dvs., dar am adus şi un portret istoric al lui, ca să deosebiţi între tabloul sfântului ca ierarh şi apoi chipul său sfânt, care vă va fi pildă şi ocrotire în tot ceea ce faceţi aici. Pentru bibliotecă v-am adus toate cărţile pe care le-am publicat cu ocazia canonizării, ca să cunoaşteţi cine a fost şi mai ales cine este acum pentru noi Sfântul Ierarh Andrei, Mitropolitul Transilvaniei.

Vă mulţumim pentru că activaţi aici şi pentru că Dvs., profesori şi elevi, aţi menţinut acest liceu să fie primul între liceele noastre din Transilvania.

Să ne ajute Bunul Dumnezeu să împlinim ceea ce am decis să facem. Vom încerca să oferim burse de excelenţă şi gradaţii de merit pentru cadrele didactice de aici şi vom veghea ca baza materială să fie una de excepţie aici pentru a-i face o mare bucurie ctitorului, Sfântul Ierarh Andrei Şaguna.

Vă urăm succes şi binecuvântarea lui Dumnezeu să fie cu fiecare dintre Dvs.!

LITURGHIE • PASTORAȚIE • MĂRTURISIRE

Î.P.S. Dr. LAURENȚIU STREZA, Arhiepiscopul Sibiului şi Mitropolitul Ardealului

Duminică, 5 august. A oficiat slujba de sfinţire a Bisericii „Sfinţii Arhangeli Mihail şi Gavriil" şi „Sfântul Ierarh Andrei Şaguna" din oraşul Tălmaciu, Protopopiatul Avrig, împreună cu Preasfinţitul Visarion, Episcopul Tulcii, şi cu un sobor numeros de preoţi şi diaconi. A slujit Sfânta Liturghie şi a adresat credincioşilor un cuvânt de învăţătură. L-a hirotesit întru *iconom stavrofor* pe P.C. pr. paroh Simion Rusu.

Luni, 6 august – *Praznicul Schimbării la Faţă a Domnului.* A oficiat, împreună cu ÎPS Ioan, Arhiepiscopul Covasnei şi Harghitei, şi cu PS Paisie Lugojeanul, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Timişoarei, slujba de sfinţire a Bisericii „Schimbarea la Faţă a Domnului" de la Mănăstirea Sita Buzăului, Protopopiatul Întorsura Buzăului, din Episcopia Covasnei şi Harghitei. A săvârşit Sfânta Liturghie şi a adresat credincioşilor un cuvânt de învăţătură.

Marţi, 7 august. A avut program de audienţe şi lucrări de birou.

Joi, 8 august. A avut program de lucru la cabinet. A vizitat şantierul complexului monahal de la Păltiniş.

Vineri, 10 august. Cu ocazia prăznuirii Sf. Arhidiacon Lavrentie, ocrotitorul spiritual al Î.P.S. Sale, Î.P.S. Sa a participat la o slujbă de *Te Deum* oficiată la Capela mitropolitană şi a adresat celor prezenţi, membri ai administraţiei eparhiale şi ai corpului profesoral de la Facultatea de Teologie „Sfântul Andrei Şaguna", alături de protopopi, monahi, preoţi şi studenţi, un cuvânt de binecuvântare.

Sâmbătă, 11 august. A prezidat şedinţa de lucru a Sinodului Mitropolitan al Mitropoliei Ardealului, organizată la sediul Protopopiatului Târgu-Mureş.

Duminică, 12 august. Împreună cu ceilalţi membri ai Sinodului Mitropolitan al Mitropoliei Ardealului, Î.P.S. Sa a oficiat slujba de binecuvântare a lucrărilor de renovare şi de înfrumuseţare efectuate la Catedrala „Înălţarea Domnului" din municipiul Târgu-Mureş. Manifestările au început cu procesiunea ierarhilor, preoţilor şi credincioşilor de la Biserica „Buna Vestire" – Catedrala Mică, prin centrul oraşului, până la Catedrala Mare, unde au fost întâmpinaţi de preoţii şi enoriaşii de la cele două parohii. Alături de ÎPS Mitropolit Laurenţiu, au oficiat slujba de sfinţire Înaltpreasfinţitul Irineu, Arhiepiscopul Alba Iuliei, Înaltpreasfinţitul Arhiepiscop Ioan al Episcopiei Covasnei şi Harghitei, Preasfinţitul Sofronie, Episcopul Oradiei, Preasfinţitul Gurie, Episcopul Devei şi Hunedoarei şi Preasfinţitul Andrei Făgărăşanul, Episcopul-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului. La finalul Sfintei Liturghii, Î.P.S. Sa a oferit Catedralei din Târgu-Mureş o raclă cu un fragment din moaştele Sfântului Ierarh Andrei, Mitropolitul Transilvaniei, şi a vorbit credincioşilor despre realizările pe plan pastoral şi administrativ ale marelui mitropolit din Ardeal. A acordat celor doi preoţi slujitori de la Catedrala din Târgu-Mureş, părintele protopop Nicolae Gheorghe Şincan şi părintele Silviu Negruţiu, cea mai mare distincţie a Mitropoliei Ardealului, şi anume: „Crucea şaguniană pentru clerici". De asemenea, a oferit distincţia „Crucea şaguniană pentru mireni" domnului subsecretar de stat în Ministerul Sănătăţii, Raed Arafat, vicepreşedintelui Academiei de Ştiinţe Medicale din România, acad. prof. univ. dr. Radu Deac, rectorului Universităţii de Medicină şi Farmacie din Târgu-Mureş, prof. univ. dr. Leonard Azamfirei, rectorului Universităţii „Petru Maior" din Târgu-Mureş, prof. univ. dr. Călin Enăchescu, rectorului Universităţii de Arte din oraş, prof. univ. dr. Sorin Crişan, preşedintelui Consiliului Judeţean Mureş, Ciprian Dobre, precum şi directorului SC Azomureş SA, ing. dr. Mihai Ogrean. Distincţia „Ordinul Sfântului Ierarh Andrei Şaguna, Mitropolitul Transilvaniei" a fost oferită prefectului judeţului Mureş, Alexandru-Petru Frătean, primarului Dorin Florea, viceprimarului Ionela Claudia Ciotlăuş şi altor personalităţi şi oameni de seamă ai comunităţii mureşene.

Luni, 13 august. A avut program de audienţe şi lucrări de birou. A prezidat şedinţa Permanenţei Consiliului Eparhial al Arhiepiscopiei Sibiului.

Marţi, 14 august. A slujit, împreună cu PS Andrei Făgărăşanul, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului, Vecernia Mare, Litia şi Prohodul Maicii Domnului la Mănăstirea Brâncoveanu - Sâmbăta de Sus, jud. Braşov.

Miercuri, 15 august – *Praznicul Adormirii Maicii Domnului.* A slujit Sf. Liturghie şi Taina Sf. Maslu la Mănăstirea Brâncoveanu – Sâmbăta de Sus împreună cu P.S. Sofronie, Episcopul Oradiei, cu P.S. Andrei Făgărăşanul, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului, cu P.S. Paisie Lugojeanul, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Timişoarei, şi cu un mare sobor de preoţi şi diaconi, şi a adresat credincioşilor un cuvânt de învăţătură.

Joi, 16 august – *Sărbătoarea Sfinţilor Brâncoveni.* A săvârşit Sf. Liturghie împreună cu toţi preoţii din Protopopiatele Făgăraş I şi II şi a adresat credincioşilor un cuvânt de învăţătură la Catedrala din municipiul Făgăraş.

Vineri, 17 august. A avut program de lucru la cabinet.

Duminică, 19 august. Cu prilejul împlinirii a 200 de ani de la punerea pietrei de temelie pentru Biserica „Adormirea Maicii Domnului" din localitatea Boiţa, Protopopiatul Avrig, Î.P.S. Sa a oficiat, împreună cu P.S. Visarion, Episcopul Tulcii, şi cu un sobor de preoţi şi diaconi, slujba de binecuvântare a lucrărilor de înfrumuseţare a lăcaşului de cult. A slujit Sfânta Liturghie şi a adresat credincioşilor un cuvânt de învăţătură. L-a hirotesit întru *iconom stavrofor* pe P.C. pr. paroh Alexandru Szasz.

Luni, 20 august. A avut program de audienţe şi lucrări de birou.

Marţi, 21 august. A prezidat şedinţa Permanenţei Consiliului Eparhial al Arhiepiscopiei Sibiului.

Miercuri, 22 august. A vizitat şantierul complexului monahal de la Păltiniş.

Joi, 23 august. A avut program de lucru la cabinet.

Duminică, 26 august. Cu prilejul împlinirii a 70 de ani de la sfinţirea Bisericii „Sfântul Nicolae" din oraşul Tălmaciu, Protopopiatul Avrig, Î.P.S. Sa, împreună cu Preasfinţitul Visarion, Episcopul Tulcii, a binecuvântat lucrările de înfrumuseţare efectuate recent la lăcaşul de cult. A săvârşit Sfânta Liturghie şi a adresat credincioşilor un cuvânt de învăţătură. L-a hirotesit întru *iconom stavrofor* pe P.C. pr. paroh Ilie Gusan. De asemenea, Î.P.S. Sa a oferit distincţia „Crucea Şaguniană" părintelui Mădălin Adrian Iscru, un vrednic slujitor din Episcopia Tulcii, în parohia Luminiţa, protopopiatul Babadag.

Luni, 27 august. A avut program de audienţe şi lucrări de birou.

Marţi, 28 august. A participat la premierea elevilor de la concursul „Alege Şcoala!", etapa eparhială. Festivitatea a avut loc în capela Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna" din Sibiu. Etapa eparhială a concursului naţional implementat de Patriarhia Română şi World Vision România, printr-un program european, a avut tema „Şcoala din tinda Bisericii". Elevii participanţi au provenit din şcolile judeţelor Braşov şi Sibiu, premiaţi la etapa pe protopopiate a concursului, iar cele 54 de lucrări alcătuite de elevi, la secţiunile literară, artistică şi multimedia, au fost jurizate de o comisie eparhială. La sfârşitul premierii, Î.P.S. Sa a adresat celor prezenţi un cuvânt de binecuvântare.

Miercuri, 29 august – *Sărbătoarea Tăierii Capului Sf. Ioan Botezătorul.* A săvârşit Sf. Liturghie la Mănăstirea Brâncoveanu – Sâmbăta de Sus, jud. Braşov, împreună cu ÎPS Casian, Arhiepiscopul Dunării de Jos, PS Visarion, Episcopul Tulcii şi un sobor de arhierei, preoţi şi diaconi. În aceeaşi zi, a oficiat slujba de parastas întru pomenirea vrednicului de amintire Mitropolit Antonie Plămădeală al Ardealului şi a adresat celor prezenţi un cuvânt de învăţătură.

Joi, 30 august. A avut program de lucru la cabinet. A vizitat şantierul de lucru de la Mănăstirea „Naşterea Maicii Domnului" din localitatea Bazna, jud. Sibiu.

Pr. Dr. Cristian VAIDA

Comemorare şi aniversare

NICOLAE STOICESCU

(30 noiembrie 1924 – 15 septembrie 1999)

S-au scurs 13 ani de când pleca dintre noi spre cele înalte valorosul cărturar, istoric, academician, Nicolae Stoicescu, lăsând spre permanentă pomenire un valoros tezaur documentar doar în parte publicat.

Reuşeşte să facă neaşteptate investigaţii arhivistice şi istorice, în ciuda unei nefericite existenţe în perioada comunistă şi în ciuda unor modeste posibilităţi financiare. Se născuse la Slatina, în casa cu patru copii a unui modest negustor, Nicu Stoicescu, şi a unei mame casnice, Maria, originari din Râşnov, unde urmează şcoala elementară, pentru a-şi continua studiile la şcoala normală din Bucureşti din anul 1930. Tot aici reuşeşte să urmeze cursurile universitare în cadrul Facultăţii de Istorie – specialitate medievală –, absolvite în 1950, rămânând asistent la facultate şi cercetător la Institutul de Istorie al Academiei Române. La numai un an, în octombrie 1951, este arestat şi condamnat de Tribunalul Militar Bucureşti la 4 ani de închisoare corecţională, pentru delictul de uneltire împotriva ordinei sociale executând o pedeapsă de aproape 4 ani – la penitenciarul Jilava şi în lagărul de exterminare „Peninsula", în apropiere de Mamaia, unde se aflau deţinuţii politici cu pedepse de la cinci la zece ani, folosiţi de regimul comunist pentru construirea canalului Dunăre-Marea Neagră. Ieşit din detenţie, este angajat ca vopsitor şi apoi ca normator, la şantierul de construcţii al Uzinelor 23 August. În 1957 nu e atestat în funcţia de cercetător stagiar, ci e încadrat, provizoriu, în calitate de documentarist. A devenit apoi cercetător principal la Institutul de Istorie „Nicolae Iorga" de pe lângă Academia Română, unde rămâne aproape 40 de ani, până în anul 1988; la 9 iunie 1972 i s-a conferit titlul de *doctor în istorie*, de către Universitatea din Bucureşti. În aprilie 1976 a primit Premiul „Nicolae Bălcescu" al Academiei Române. Totuşi în primăvara anului 1989 a fost pensionat forţat de la Institutul *Nicolae Iorga,* pentru vina de a fi protestat printr-o dedicaţie adresată lui Nicolae Ceauşescu pe monografia „Matei Basarab" atunci apărută – împotriva campaniei de aşa-zisă sistematizare a satelor şi demolării bisericilor, când în finalul dedicaţiei, Nicolae Stoicescu, în loc să laude pe marele conducător, scria: *„Distrugerea satelor va constitui cea mai mare tragedie din istoria noastră – şi aşa plină de zbucium şi privaţiuni. Nu distrugeţi satele!" ss. Nicolae Stoicescu.*

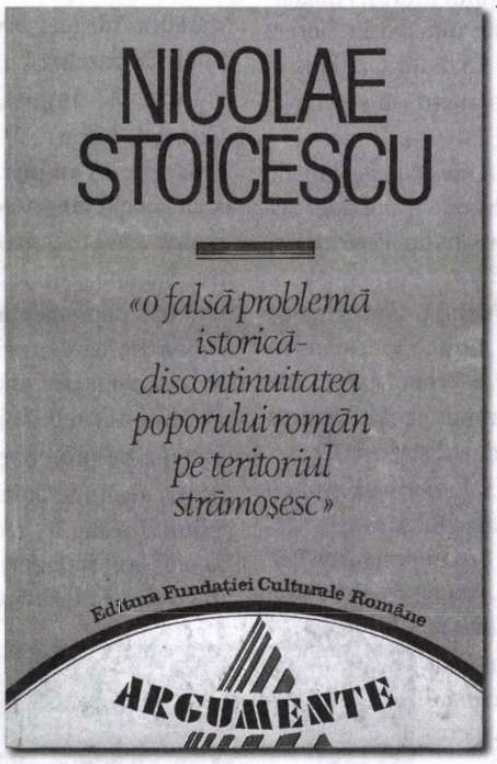

După evenimentele din decembrie 1989, în ianuarie 1990 este numit ministru al Cultelor, la Ministerul reînfiinţat, până atunci fiind doar Secretariat de Stat pentru Culte, şi după alegerile din iunie 1990, Nicolae Stoicescu este numit, timp de 4 ani, ambasador al României la Atena, iar în 24 noiembrie 1993 a fost ales Membru de onoare al Academiei Române. O suferinţă grea, care a durat 5 ani, a fost cauza decesului său – la 15 sept. 1999 – la vârsta de numai 75 de ani, când ar fi putut încă lucra, slujindu-şi profesia atât de dragă.

Apreciatele sale cărţi de referinţă pentru istoriografia românească, o adevărată muncă de pionierat, au acoperit în baza investigaţiilor şi a muncii de cercetător mari spaţii istorice şi geografice româneşti şi dintre acestea menţionăm: *„Repertoriul bibliografic al monumentelor feudale din Bucureşti"* (1961), o impresionantă muncă de cercetare desfăşurată în condiţiile în care activa ca cercetător la Institutul de Istorie „Nicolae Iorga" din Bucureşti, unde, în anul 1972, susţinea şi doctoratul în ştiinţe istorice. A urmat un alt studiu de referinţă în domeniu: *„Curteni, slujitori. Contribuţii la istoria armatei române"* şi investigaţiile istorice nu se opresc aici, căci, în aceeaşi manieră, pune în circulaţie şi cunoaştere monumentalele lucrări: *„Sfatul domnesc şi marii dregători din Ţara Românească şi Moldova (sec. XIV-XVII)"* şi *„Dicţionar al marilor dregători din Ţara Românească şi Moldova (sec. XIV-XVII),* Editura enciclopedică română, Bucureşti, 1971.

Ca istoric, răspunde marilor probleme care frământau istoriografia românească, realizând cărţile de sinteză: *„Continuitatea românilor. Privire istoriografică. Istoricul problemei, dovezile continuităţii"* şi *„Unitatea românilor în evul mediu",* Editura Academiei, Bucureşti, 1983. Deosebit de apreciate sunt monografiile dedicate domnilor români: Vlad Ţepeş (tradusă şi în limbile engleză, japoneză şi greacă), Matei Basarab, Radu de la Afumaţi ş.a. A colaborat la realizarea tratatelor privind „Istoria României" (vol. II-III), „Istoria dreptului românesc" (vol. I), „Politica externă a României. Dicţionar cronologic" (vol. I) şi a dicţionarului „Instituţii feudale în Ţările Române".

De asemenea s-a îngrijit pentru reeditarea unor capodopere clasice: „Descrierea Moldovei" şi „Istoria ieroglifică" ale lui Dimitrie Cantemir şi „Istoria românilor din Dacia Traiană" a lui A.D. Xenopol.

Manuscrisele sale şi valoroasa sa bibliotecă, prin bunăvoinţa soţiei, doamna Lidia Stoicescu Popiţa, au fost dăruite Muzeului Bisericii „Sf. Nicolae" – Prima Şcoală Românească.

Cu binecuvântarea Înaltpreasfinţiei Sale, dr. Laurenţiu Streza, se află în curs de editare la Editura Andreiana, unul din cele mai valoroase manuscrise rămase post-mortem în Şchei: „Bibliografia istorică a satelor şi localităţilor din Transilvania", ediţie îngrijită de Lidia Stoicescu Popiţa şi Vasile Oltean. Suntem convinşi că aceeaşi deschidere se va găsi şi pentru celelalte manuscrise inedite aflate astăzi în arhiva istorică din Şcheii Braşovului.

Considerăm pertinente afirmaţiile lui Gheorghe Mihai din volumul „Personalităţi slătinene": *„Ca istoric medievist, Nicolae Stoicescu a realizat preţioase instrumente ştiinţifice de lucru, care lipseau şi a adus un sprijin deosebit cercetării în istorie. În domeniul cercetării propriu-zise, preferinţele sale s-au orientat spre cercetarea organizării administrative a ţărilor române, domeniu în care a dat lucrări de temeinică analiză, precizie şi erudiţie, înlăturând astfel multe dintre tezele şi concluziile nefondate ale istoriografiei româneşti vechi. Istoria medievală românească nu se poate scrie fără consultarea lucrărilor şi a concluziilor la care a ajuns istoricul Nicolae Stoicescu. Ca istoric, a participat la înalte reuniuni ştiinţifice şi a fost apreciat atât în ţară, cât şi peste hotare".*

Pr. Prof. dr. Vasile OLTEAN

140 de ani de la moartea lui Avram Iancu:

Serbare la Ţebea, la mormântul Crăişorului

Manifestările organizate în fiecare an la Ţebea, lângă mormântul celui care a rămas în inimile românilor cu numele de „Crăişorul munţilor", adună de fiecare dată mii de români. Anul acesta, Sfânta Liturghie şi slujba Parastasului au fost oficiate de Înalt Preasfinţitul Laurenţiu, Arhiepiscopul Sibiului şi Mitropolitul Ardealului, alături de alţi ierarhi şi preoţi.

Serbările de la Ţebea încep, de fiecare dată, cu Sfânta Liturghie, oficiată în biserica din localitate, în faţa căreia se odihneşte pe vecie Avram Iancu, cel care a luptat în 1849-1849 pentru idealurile românilor ardeleni. Aici se află şi cimitirul altor mari luptători pentru idealurile poporului român, un loc numit de ardeleni „Panteonul moţilor". Locurile sunt pline de istorie şi presărate cu monumente şi plăci comemorative, cununa acestora fiind celebrul gorun al lui Horia, la umbra căruia Avram Iancu şi-a chemat moţii la luptă.

Zorii dimineţii de toamnă de după praznicul Naşterii Maicii Domnului i-a găsit pe urmaşii moţilor în biserica din Ţebea, unde se află cojocul lui Avram Iancu, alături de portretele sale şi alte obiecte din perioada paşoptistă. Mulţi credincioşi au îmbrăcat cu mândrie portul popular din Ţara Moţilor, arătând că firul istoriei nu s-a întrerupt şi că moştenirea „crăişorului" n-a fost abandonată.

Alături de IPS Mitropolit Laurenţiu al Ardealului au liturghisit la Ţebea Preasfinţitul Gurie, Episcopul Devei şi Hunedoarei, Preasfinţitul Nicodim, Episcopul Severinului şi Strehaiei, alături de un număr mare de preoţi şi diaconi.

PS Episcop Nicodim a tâlcuit credincioşilor cuvântul Evangheliei, apoi PS Episcop Gurie a mulţumit ierarhilor, preoţilor, organizatorilor evenimentului naţional şi tuturor românilor prezenţi la Ţebea. Sărbătoarea a continuat în faţa mormântului marelui patriot. O impresionantă gardă de onoare a dat sărbătorii un aer de zi naţională, iar ceremonia depunerii coroanelor de flori a durat peste o oră.

Ceremonia a fost urmată de slujba Parastasului, oficiată de ierarhi şi preoţi. IPS Mitropolit Laurenţiu s-a adresat miilor de români prezenţi şi a elogiat personalitatea tribunului Avram Iancu.

„Eroul nostru naţional nu este mort, ci este viu în Împărăţia cerurilor. De aceea, idealul lui şi al celor care l-au urmat şi mai ales credinţa şi dorinţa celor din 1848, care au suferit şi au murit pentru binele ţării noastre, se cuvine să fie pilde pentru noi. Am venit aici nu doar ca să ne aducem aminte de evenimentul petrecut acum 140 de ani, ci am venit ca să facem legământ sfânt pentru ţară şi pentru credinţa noastră că vom fi români uniţi, români care ne dăm mâna şi avem un ideal sfânt", a spus Mitropolitul Ardealului. Au urmat mesajele autorităţilor centrale şi locale, iar serbările au continuat cu spectacole folclorice şi manifestări cultural-artistice.

Ştefan MĂRCULEŢ

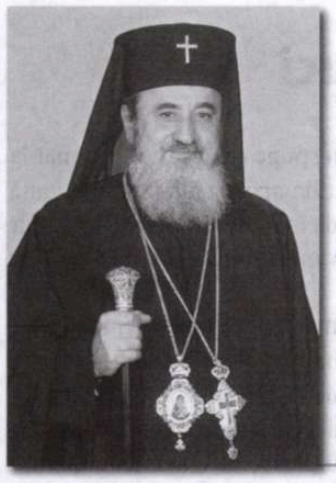

RÂNDUIALA TAINEI SFÂNTULUI MASLU, după manuscrise liturgice din Biblioteca Arhiepiscopiei Sibiului (I)

† DR. LAURENȚIU STREZA,
Arhiepiscopul Sibiului şi Mitropolitul Ardealului

Prezentare generală

Biblioteca Arhiepiscopiei Sibiului (BAS) deține un bogat fond de manuscrise românești, dintre care un loc important îl ocupă cele liturgice, datând din secolele XVII-XIX[1], circulând în tot Ardealul, fiind scrise de copişti autohtoni, la mănăstiri şi schituri, dar mai ales la biserici parohiale.

Patru dintre aceste manuscrise liturgice, cu un conținut variat, cuprind aceeaşi rânduială a *Tainei Sfântului Maslu,*

deosebită de cea actuală prin numărul dublu de Evanghelii, fiecare din cele 7 având şi una rânduită a fi citită în mod special femeilor, fiind numită „muiereasca". Din cele 14 pericope biblice, doar două sunt întâlnite în rânduiala actuală a acestei Sfinte Taine.

Pentru început va fi făcută o sumară descriere a acestor importante manuscrise liturgice ale BAS.

Liturghier – Molitvelnic (1875)

1. ***Manuscrisul 18*** (BAS) este un ***Liturghier – Molitvelnic,*** scris, după însemnarea de la fila 179, la *„porunca şi cu toată cheltuiala temătoriului de Dumnezău prezviter Ilie din Țara Crişului"*, de către diacul *„Aliexandru Dimitraşcu (Belgrădianul) din Belgr(a)diul Unguresc* (azi Alba Iulia), *în Țara Crişului şi în sat în Mihăeleni (Zarand)"*[2], în luna *aprilie*, ziua 9, anul **1675**. Copistul se semnează *Alexandru Belgrădeanul* pe marginea filei 41v, la dipticele Sfintei Liturghii, în dreptul indicației tipiconale: *„Aici pomeneşte popa, pe oricine voieşte"*.

Manuscrisul a fost scris pe hârtie, format 203x147mm, fiind legat în piele şi lemn. Lipsesc file de la început, din corpul Ms-lui şi de la sfârşit, având în prezent 179 de file, nenumerotate. Textul e scris cu unciale, 14 rânduri pe pagină, cu cerneală neagră, iar titlurile, inițialele şi îndrumările de tipic sunt scrise cu cerneală roşie. Limba folosită este româna populară, intercalată cu multe slavonisme.

Acest manuscris a fost adus în Biblioteca Mitropoliei de către asesorul consistorial *Moise Lazăr*, fost protopop al Zărandului, de care aparținea parohia Mihăileni. Protopopul se semnează la fila 179v, transliterând, cu o mică eroare, anul realizării manuscrisului (1672, în loc de 1675).

Manuscrisul are următorul cuprins: a) Rugăciunile înainte de Sfânta Liturghie. Proscomidia, f. 1-12; b) Liturghia Sfântului Ioan Gură de Aur, f. 12-56v; c) Sfințirea cea mică a apei, f. 57-79v; d) *Rânduiala Sfântului Maslu*, f. 80-152v; e) Sfânta Spovedanie, f. 153-179.

Rugăciunile premergătoare Sfintei Liturghii, cântările şi rânduiala Liturghiei înseşi nu se deosebesc de cele existente azi, alternând numai ecteniile în limba română cu cele în limba slavonă. Aghiasma mică, la sfârşit, are în plus cinci stihiri care amintesc de Jertfa Mântuitorului pe cruce. Rânduiala Sfântului Maslu este mult deosebită față de cea actuală, având în plus încă şapte Evanghelii, cu numirea *„muiereasca"*, iar din celelalte şapte numai trei sunt şi în rânduiala de azi. „Cinstita Spovedanie" este complet deosebită față de rânduiala de azi, cu multe molitve şi psalmi, având şi Apostol şi Evanghelie.

Molitvelnic (1716)

2. Ms. 37. ***Molitvelnic***. Scris de două mâini; prima parte este scrisă de *Vasile Muşte*, din Corniani, Baia Mare, în anul **1716** (vezi fila 337), pe hârtie, 125x150 mm. Legătura din piele şi lemn, ulterioară scrierii. Cuprinde 357 de file, numerotate cu litere. Scrisul e imitație de tipar, cu cerneală neagră şi roşie, având 17 rânduri pe pagină, fiind înconjurat de chenar simplu şi ornamentat cu frumoase frontispicii. Limba populară veche, cu slavonisme. Are notări ulterioare primei scrieri pe filele 339, 349v. şi 357v.

Cuprinsul: a) Molitvele pentru prunc şi femeia lăuză, f. 1-6; b) Rânduiala Botezului. Botezul pe scurt. Molitva la 40 zile, f. 6-36v; c) Logodna. Sfânta Cununie şi a doua nuntă, f. 36 v-62; d) Rânduiala Spovedaniei şi împărtăşirii grabnice, f. 62-79v; e) Canon la ieşirea sufletului, f. 79v-90; f) Înmormântarea: mirenilor, pruncilor, la Sfintele Paşti, Parastasul, f. 90-168; g) Sfeştania mare şi cea mică, f. 168-213v; h) Rugăciunea la zidirea casei, f. 213v-221v; i) *Sfântul Maslu,* f. 230-285; j) Rugăciunea la Rusalii, f. 285v-305v; k) Rânduiala Panaghiei şi Molitve de trebuință, f. 305v-336; l) Cuvânt către cititori, f. 337. Partea a doua (scrisă de altă mână); m) Cazanie la morți, f. 339-349; o) Diferite Evanghelii la praznice, f. 352-357.

Rânduiala Tainelor şi a ierurgiilor din manuscris nu coincide cu cea de azi, apărând şi aici deosebiri şi adaosuri, care schimbă uneori întreaga rânduială a slujbei. La cununie se rosteşte altă formulă, înmormântarea mirenilor are alt canon, iar Maslul are tot 14 Evanghelii la fel ca Ms. 18.

Molitvelnic (1720)

3. Ms. 36. ***Molitvelnic***. Scris în jurul anului *1720*, pe hârtie, 200x155 mm. Legătura din piele şi lemn e deteriorată. Lipsesc două file de la început, fila de titlu şi fila 71, manuscrisul având acum 207 file, numerotate cu litere. Este scris caligrafic, imitație de tipar, cu cerneală neagră şi roşie, 19 rânduri pe pagină, având frontispicii colorate. Limba e populară veche, cu slavonisme. Are diferite notări sub text (filele 5-10, 210).

Cuprinsul: a) Sfântul Botez, f. 1-27v; b) Logodna, Cununia şi a doua nunta, 1. 27v-46v; c) Sfânta Spovedanie, f. 46v.-56v; d) *Sfântul Maslu,* f. 56v-94v; e) Împărtăşirea grabnică şi Canonul la ieşirea sufletului. f. 94v.-106v; f) Înmormântarea: mirenilor, pruncilor; rânduiala înmormântării la Paşti şi Parastasul, f. 106v-153; g) Sfințirea mare şi cea mică a apei, f. 153-176; h) Molitve pentru diferite trebuințe, f. 176-210. Se aseamănă în conținut cu Ms. 37 şi Ms. 18, marcând aceeaşi influență străină, care avea drept scop schimbarea rânduielilor de cult.

Molitvelnic (1648-1759)

4. Ms. 54. ***Molitvelnic***[3]. Scris între anii **1648-1759**, pe hârtie, 190x155 mm. Coperta din lemn şi piele e deteriorată. Lipseşte fila de titlu şi de la fila 227 până la sfârşit. Are 227 de file, scrise cu cerneală neagră şi roşie, cu litere imitând pe cele de tipar şi cuprinde următoarele slujbe: a) Sfântul Botez, f. 1-30; Logodna şi Sfânta Cununie, f. 31-53; b) Sfânta Spovedanie, f. 53-64; c) *Sfântul Maslu*, f. 64-104; d) Împărtăşirea grabnică, f. 104-107; e) Canon la ieşirea sufletului, f. 107-191; f) Binecuvântarea caselor, f. 191-192; g) Vecernia din Duminica Rusaliilor, f. 192-208; h) Rânduiala Panaghiei, f. 208-210; i) Molitve la diferite trebuințe, f. 210-227.

Maslul cu 14 evanghelii, rânduiala lungă a Sfintei Spovedanii, cât şi unele molitve sunt aproape identice cu cele din Ms. 36, Ms. 37 şi Ms. 18. Deosebită este rânduiala cununiei, care cuprinde ectenii şi cântări din Sfânta Liturghie, după modelul catolic, în care slujba cununiei e încadrată în „Missa nupțială".

Aceeaşi rânduială deosebită a Sfântului Maslu, cu 14 Evanghelii, poate fi găsită şi în *Molitfelnicul de la Bălgrad*, 1689, al preotului Ioan Zoba din Vinț, carte care a putut avea ca izvor unele manuscrise şi de bună seamă că a constituit sursă pentru cele mai multe[4].

[1] Vezi Drd. Liviu Streza, *Manuscrise liturgice româneşti în Biblioteca Arhiepiscopiei Sibiului (Prezentare generală),* în rev. „Mitropolia Ardealului", XIX (1974), nr. 4-6, p. 233-249.

[2] Vezi şi Florian Dudaş, *Manuscrisele româneşti medievale din Crişana,* Ed. Facla, Timişoara, 1986, p. 37 şi „Tabloul general al copiştilor şi manuscriselor din Crişana", p. 195.

[3] Cuprinsul acestui Ms. a fost expus de Gavriil Hango, în „Telegraful Român", nr. 30-53 din 1903. Toate aceste rânduieli conțin anumite adaosuri şi schimbări, care l-au determinat pe Hango să le atribuie propagandei catolice.

[4] Vezi: Ana Dumitran, Alin Mihai Gherman, Pr. Dumitru Vanca (eds.), *Molităvnic (Bălgrad, 1689),* Alba Iulia, 2009.

O omilie anonimă despre istoria şi sărbătorile Sfintei Cruci

Tradiţia omiletică bizantină păstrează un număr mare de cuvântări ale Părinţilor despre Sfânta şi de viaţă-făcătoarea Cruce. Dintre acestea, multe sunt până astăzi inedite. Aşa este cazul unei *Omilii anonime despre istoria şi sărbătorile [Sfintei] Cruci*. Transmisă într-un unic manuscris din sec. XIII-XIV, *Codex Athen. Benaki „Échangeables" 147*, fol. 355-358v, omilia a fost editată recent de Stefan Heid: „Eine anonyme Kreuzpredigt (BHGa 422w) und das Problem synodaler Festbegründung", în *Annuarium Historiae Conciliorum*, 32 (2000), p. 241-263.

În prima parte a omiliei (§1-4), autorul anonim încearcă să răspundă la două întrebări: care este originea răului şi care este cauza căderii îngerilor şi a oamenilor în păcat. Partea a doua a omiliei prezintă, pe scurt, istoria lemnului Sfintei Cruci arătând că cele două mari sărbători în cinstea Sfintei Cruci au la origine hotărâri sinodale (§5-8). Omilia se încheie printr-un îndemn la lucrarea virtuţilor, ca pregătire pentru împărtăşirea cu Sfintele Taine (§9). Prezentăm mai jos omilia, dorind numai a o semnala, urmând a comenta într-un material mai amplu detaliile pe care le oferă şi întrebările pe care ea le ridică vis-a-vis de hotărârile sinodale ce ar sta la originea celor două sărbători.

Autorul necunoscut îşi începe cuvântul prin a arăta că diavolul nu a fost creat aşa de Dumnezeu, ci el a căzut din starea de „arhanghel întâistătător al puterilor celor cereşti" din cauza „înfumurării şi a mândriei" şi pentru că el nu a arătat nicio părere de rău s-a făcut pe sine apostat/căzut. Omilistul spune că acest înger a început să poarte, după cădere, numele de diavol pentru că „după căderea de la Dumnezeu, a amestecat binele cu răul şi invers". Astfel, „nimeni nu-L poate acuza pe Dumnezeu că El i-a făcut pe demoni şi că ei se luptă cu noi, căci am auzit pe mulţi spunând aceasta", pentru că El „nu i-a creat pe ei ca demoni, ci ca îngeri şi slujitori ai Săi, asemeni celorlalte nouă ordine, care sunt în ceruri şi Îl laudă pururea" (§1).

După căderea „arhanghelului întâistătător" şi a tagmei lui, Dumnezeu a creat pe om „ca să înlocuiască ordinele/tagmele căzute din cer". După ce Dumnezeu l-a creat pe om şi l-a aşezat în rai, „i-a dat o mică poruncă pentru ca, spune [Scriptura], să cunoască şi acesta că El este atotputernic". „Cunoscând aceasta diavolul, ca duh inteligibil şi ştiind exact că dacă Adam va păzi întru totul [porunca] poate să urce spre cer împreună cu toţi cei născuţi din neamul lui, repede şi fără osteneală, s-a făcut invidios. Şi venind la Eva printr-un şarpe, căci ea era mai uşor de corupt, a înşelat-o. Şi pentru că omul plăsmuit de mâna lui Dumnezeu a căzut în ispită, a fost alungat de la Dumnezeu şi din rai" (§2). Astfel, firea umană a ajuns sub păcat. Şi deşi Dumnezeu a dat o Lege prin Moise, deşi a trimis prooroci, totuşi oamenii s-au lăsat pe mai departe „înşelaţi şi amăgiţi, tăvălindu-se în patimi, asemeni porcilor în gunoi". Însă, „când Dumnezeu a binevoit, a ridica firea umană din cădere şi a o elibera de păcat, «a trimis pe Fiul Său» [*1 In* 4, 10], Cel Unul-născut". Omilistul insistă asupra faptului că Hristos a fost cu adevărat om, „petrecând între oameni, ca un om" şi, fiind om adevărat, totuşi „în timpul celor 33 de ani pe pământ nu a lepădat dumnezeirea, ci luând ceea ce nu era, a rămas în ceea ce era, şi a mâncat, a băut, a postit ca un om, ca să nu i se pară cuiva că este o nălucă [*phantasma*] ... şi la sfârşit a fost răstignit şi pe toate le-a purtat" (§3).

Suferind toate pentru „ca să ne arate nouă calea cea mai bună", Mântuitorul Hristos îi arată fără cuvânt de apărare pe cei ce spun „că poruncile lui Hristos sunt grele şi noi nu le putem purta pe acestea". „Căci toate le-a lucrat ca om şi le-a purtat nu slujindu-Se în acestea de dumnezeirea Sa, ci de omenitate". Ajungând aici, omilistul insistă asupra virtuţii iertării celor ce ne greşesc. Iertarea celui ce i-a greşit şi rugăciunea sinceră pentru el, făcându-l pe creştin „asemeni Fiului lui Dumnezeu Celui Preaînalt" (§4).

Autorul anonim al omiliei continuă prin a arăta că „dacă printr-un lemn a venit păcatul ... Dumnezeu a binevoit să sfinţească [firea umană] tot printr-un lemn". Astfel, Domnul Hristos a primit a fi osândit la moarte pe cruce de „iudeii cei rău lucrători", care L-au dat lui Pilat ca să-L răstignească. Ura şi răutatea iudeiilor faţă de Mântuitorul Hristos nu s-au oprit după ce L-au răstignit, ci a continuat şi după aceea. „Ei au aruncat crucea pe care a fost pironit Hristos şi a primit moarte de bunăvoie pentru noi într-un loc murdar şi îngropând-o în adânc, au ascuns-o cu totul, din răutate" (§5).

În continuare, omilistul istoriseşte cum, după aproape 280, nefiind găsită Crucea pe care a fost răstignit Domnul Hristos, împărăteasa Elena a plecat în căutarea lemnului Sfintei Cruci. Şi „după ce, căutând cu perseverenţă, a fost găsită cu adevărat Crucea pe care fusese răstignit Hristos şi Dumnezeul nostru, sărutând-o, a aşezat-o într-o raclă făcută din argint, ca să fie păstrată acolo. Şi după ce a ridicat o biserică în Ierusalim, a cinstit în ea [Sfânta] Cruce şi a zis: «Pentru că Hristos a fost pironit pe lemn pentru noi, este bine ca Crucea Lui să rămână aici, ca păzitoare a acestei ţări». Şi ea a luat o bucată, din locul unde au stat picioarele lui Iisus, cuiele şi alte lucruri şi le-a dus în Bizanţ". Acesta este unul din puţinele locuri unde Sfânta Cruce este prezentată ca ocrotitoare a Palestinei. Apoi omilistul istoriseşte evenimentele petrecute după 320 de ani, când Chosroes (590-628), regele Perşilor, a cucerit Ierusalimul, luând mulţi prizonieri, printre care s-a numărat şi patriarhul Zaharia (cca 609-628). Tot atunci, a fost dus în Persia şi „cinstitul şi de viaţă-făcătorul lemn" unde a rămas timp de 9 ani, până când Heraclie (575-641), înaintând spre Bizanţ, „a cucerit şi pământul Perşilor, pe care l-a pustiit. De acolo a luat cu sine nepreţuita şi de viaţă-făcătoarea Cruce şi a adus pe arhiepiscopul Zaharia şi pe toţi prizonierii iarăşi în Ierusalim". Imediat după aceea a urmat invazia „Agarenilor" (Sarazinilor) în Ierusalim şi în Palestina. Autorul anomin spune că „cei ce au urmat la domnie lui Heraclie, au luat de acolo cinstita şi de viaţă făcătoare Cruce, ca să nu cadă în mâinile Agarenilor", dar nu face referire la vreun loc anume unde Sfânta Cruce ar fi fost aşezată (§6).

Omilistul pare să se afle în faţa unei situaţii enigmatice, a unei a doua împărţiri a lemnului Sfintei Cruci: „nu ştiu cum, deşi fusese deja împărţită [de împărăteasa Elena], [lemnul Sfintei Cruci] a mai fost împărţit tuturor credincioşilor?!". Se pare că autorul aflase de o a doua împărţire a lemnului Crucii din Ierusalim, care avusese loc în timpul domnei lui Heraclie. Potrivit autorului anonim, ziua de 14 septembrie este „ziua în care fericita Elena a scos din adâncurile pământului preacinstita Cruce". De aceea ea „a poruncit cu multă iscusinţă, înţelepciune şi autoritate pentru întreaga omenitate, ca întotdeauna la 14 septembrie să fie înălţată la locul unde a fost aflată de ea". Instituirea acestei zile de prăznuire pare, potrivit omilistului, să fi fost hotărâtă chiar cu prilejul unui sinod: „şi după ce mulţi s-au adunat împreună datorită unor oarecare chestiuni bisericeşti şi le-au rânduit pe acestea bune şi cuvenite lui Dumnezeu, au zis ei înşişi: «Pentru că Domnul nostru Iisus Hristos a binevoit în mijlocul veacului a veni la noi şi a purta trup şi a fi înălţat pe cruce în mijlocul pământului [*Ps* 74, 12], după cuvântul proorocului, ca omul care căzuse printr-un lemn, tot printr-un lemn să vină la viaţă, au socotit bine arhiereii de frunte şi împăraţii, ca preacinstita Cruce a lui Hristos să fie împărţită în tot pământul. Căci, aşa cum întreaga natură umană a căzut prin lemnul din care protopărinţii noştri au mâncat, tot aşa, printr-un al doilea lemn, întreaga natură umană a fost adusă la viaţă şi sfinţită. Şi pentru că fusese împărţită pretutindeni ca păzitoare, este frumos că în toată lumea este cinstită şi sărutată în acelaşi fel, ca nu cumva unii dintre aceştia să o cinstească într-o zi, iar alţii în alta şi unii într-o lună, iar alţii în alta»" (§7).

De asemenea, omilistul aminteşte şi de hotărârea cu privire la cea de-a doua sărbătoare în cinstea Sfintei Cruci, Duminica a III-a din Postul Păresimilor, pentru care Părinţii Bisericii au stabilit, „zicând: «Pentru că în mijlocul veacului Hristos şi Dumnezeul nostru a venit şi în mijlocul pământului a fost înălţat şi a fost cunoscut între doi [tâlhari] – după ce mai înainte postise 40 de zile – aşa cum au rânduit Părinţii de odinioară, să postim şi noi şi să ne sfinţim pe noi înşine, având înainte sfânta zi a Învierii lui Hristos şi Dumnezeul nostru, căci este frumos ca noi în mijlocul acestor zile să sărutăm Crucea cu multă bucurie şi să ne hrănim din dulceaţa prăznuirii ei»" (§8).

Finalul omiliei se constituie dintr-un îndemn la lucrarea virtuţii şi în celelalte trei săptămâni ale Postului, fapt ce lasă să se înţeleagă că omilia ar fi putut fi rostită în Duminica a III-a din Postul Sfintelor Paşti (§9).

Pr. Drd. Radu GÂRBACEA

Examene pentru definitivat şi gradul II la Sibiu

La Facultatea de Teologie Ortodoxă „Andrei Şaguna" din Sibiu au avut loc, în perioada 1-13 septembrie, cursurile pentru obţinerea gradelor profesionale în preoţie. La cursurile organizate de facultatea sibiană, ca centru de perfecţionare în Mitropolia Ardealului, au participat 43 de preoţi pentru definitivat şi 25 pentru gradul II.

Examenul din 13 septembrie a constat dintr-o probă scrisă, cu subiecte din cursurile predate de profesorii Academiei Andreiene şi o probă orală. Comisia de examinare a fost prezidată de Înalt Preasfinţitul Laurenţiu, Mitropolitul Ardealului, şi formată din profesorii care au predate cursurile cu diferite teme de actualitate în teologia românească.

Au participat preoţi din cele cinci eparhii ale Mitropoliei Ardealului, iar subiectele de examinare au fost elaborate pe baza prelegerilor susţinute de profesorii de la Facultatea de Teologie din Sibiu, având la bază temele aprobate de Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, din cadrul metodologiei pentru obţinerea gradelor profesionale în preoţie. Aceste teme au fost aprobate în avans de Sinodul Mitropolitan şi trimise către centrele de perfecţionare.

Media de absolvire a cursurilor a fost calculată din notele de la probele amintite, la care s-a adăugat nota obţinută la proba practică de Catehetică şi Omiletică, unde cursanţii au elaborat şi referate de specialitate.

Facultatea de Teologie din Sibiu a organizat pentru prima dată în acest an şi cursuri pentru obţinerea gradului I profesional în preoţie. Sunt înscrişi la aceste cursuri aproximativ 30 de preoţi, care, în decurs de un an, vor elabora lucrări de disertaţie, vor primi vizita chiriarhilor în parohii şi vor fi examinaţi.

Ştefan MĂRCULEŢ

Reflecții dincolo de ecran

Scopul scuză mijloacele?! O altfel de pastorație în vremuri de criză

„Eu nu pot să stau aici şi să găsesc scuze pentru a îndrepta lucrurile. Dar vreau să-i întreb pe toți, pe toți cei care au un copil, pe toți cei care au un frate sau o soră: dacă un membru al familiei tale sau copilul tău ar fi răpit astăzi [...] iar eu ți-aș spune: îți pot aduce copilul acasă, ți-ar mai păsa prin ce mijloace l-aș aduce?"

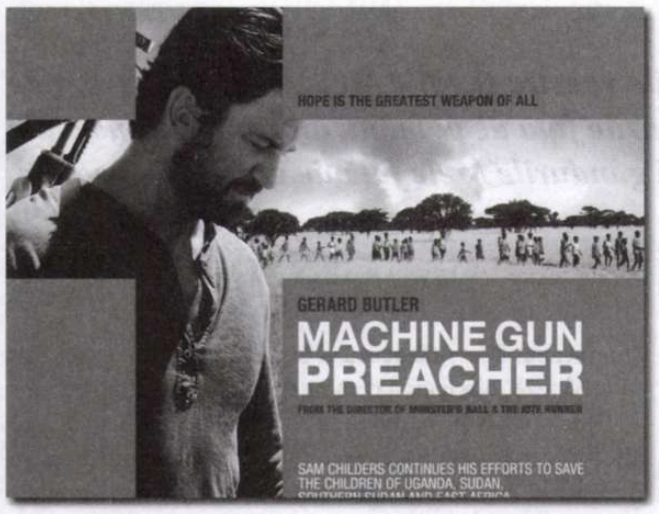
HOPE IS THE GREATEST WEAPON OF ALL
GERARD BUTLER
MACHINE GUN PREACHER
SAM CHILDERS CONTINUES HIS EFFORTS TO SAVE THE CHILDREN OF UGANDA, SUDAN,

Cu aceste cuvinte se încheie filmul *Machine Gun Preacher* (Predicatorul cu mitralieră), fiind rostite de Sam Childers – un „misionar" creştin a cărui biografie stă la baza acestei producții tulburătoare, considerată de către cineaştii de peste ocean drept „cel mai impresionant film al anului". Poate ar trebui să precizăm de la bun început că nu este o peliculă recomandabilă celor slabi de înger, cu atât mai mult cu cât filmul debutează cu scene de o deosebită cruzime, desprinse din realitatea neînțeleasă a unei Africi în care porunca iubirii vrăjmaşilor este insuficientă şi poate chiar ineficientă. Din acest punct de vedere, producția de față întregeşte seria de documentare dedicate situației din Uganda şi sudul Sudanului, dintre care amintim *War/Dance* (2007, în regia lui Sean Fine), şi *Invisible Children* (2006, în regia lui Jason Russell).

Cinefilii vor recunoaşte inconfundabila viziune a regizorului Marc Forster, care nu expune direct delictul, ci se opreşte cu migală asupra detaliilor ce îl sugerează. Ca şi în producția *The Kite Runner* face tolerabilă prezentarea unor acte groteşti, fără a ştirbi cât de puțin din tragismul momentului, accentuând vina unei societăți bolnave care îngăduie ca astfel de abuzuri să aibă loc.

Aparent fără nicio legătură, suntem translocați la câteva mii de kilometri într-un penitenciar american, din care protagonistul, Sam Childers (Gerard Butler), este eliberat. Fostul deținut, care nu şi-a pus nicidecum problema reabilitării, este neplăcut surprins de convertirea întregii sale familii, neputând să înțeleagă faptul că soția lui, Lynn (Michelle Monaghan), a renunțat la o viață decadentă „pentru că nu era cinstită în ochii Domnului", iar argumentul că a fost „găsită de Dumnezeu" îl determină să părăsească în grabă locuința. Dar nu se regăseşte nici în vechiul anturaj, nici în consumul de stupefiante, nici în actele de violență, ci, din contră, sângele ce îi mânjeşte mâinile îi apasă conştiința şi îl face să-şi caute scăparea în comunitatea creştină pe care o frecventa soția sa. Primind Botezul, îşi schimbă radical viața, câştigându-şi pâinea „în sudoarea feței sale".

Venit în nordul Ugandei pentru reconstrucția unui aşezământ creştin, îşi doreşte să cunoască mai multe despre această țară. Sunt aduse pe rând în atenția privitorului conflictul dintre LRA (Lord's Resistance Army) şi SPLA (Sudanese People's Liberation Army), masacrele îndreptate împotriva creştinilor ce îşi află cu miile scăparea în tabere de refugiați, expuse epidemiilor şi atacurilor nocturne ale LRA. Această grupare rebelă este condusă de John Kony, liderul avid de putere al unei mişcări creştine harismatico-milenariste care se pretează la monstruozități inimaginabile. Sam ajunge să fie martor şi al migrațiilor nocturne efectuate de câteva zeci de mii de copii, care se adăpostesc din calea rebelilor, veniți să îi recruteze, după ce îi supun unui proces de depersonalizare, forțând băieți, care încă nu au atins vârsta pubertății, să-şi maltrateze sau să-şi ucidă membrii propriilor familii.

Profund afectat de cele văzute, protagonistul pune bazele unei comunități creştine pentru „păcătoşi ca mine, dar care vor să asculte cuvântul lui Dumnezeu", care să nu refuze pe nimeni, indiferent cât de decăzut moral ar fi. Acest adăpost pentru suflete rătăcite are şi o replică africană, un orfelinat care să asigure protecția copiilor urmăriți de LRA. Dar aşa cum se vede silit de împrejurări să devină predicator improvizat al noii „parohii" (deoarece nimeni nu-şi asumă pastorația acestor oi pierdute), Sam se confruntă în Uganda cu situații extreme ce îl obligă să verse din nou sânge pentru a-i salva pe copiii nevinovați, şi îşi face un țel din eliberarea tinerilor răpiți şi înregimentați cu forța în armata lui Kony.

Deşi în rândul africanilor imaginea „predicatorului alb" devine legendară, zvonindu-se că are puteri speciale, că este protejat de îngeri şi că nu poate fi ucis de gloanțe, soarta eroului întăreşte zicala potrivit căreia nimeni nu e profet în țara lui. Propovăduirea lui nu rezonează pe pământul american cu o societate dominată de confort. În zadar afirmă: „Dumnezeu nu este interesat de intențiile şi gândurile voastre bune, ci vă vrea mâinile, sudoarea şi sângele pentru zidirea Împărăției Lui", căci nimeni nu răspunde apelului său decât cu câte un refuz politicos.

Metodele lui violente sunt contestate, fiind considerat „mai degrabă un mercenar decât un umanitarist". Un moment cheie îl reprezintă avertismentul că deviațiile apar întotdeauna când sunt uciși oameni „în scopuri bune". Martor al cruzimii față de persoanele lipsite de apărare, protagonistul transferă în predica sa frustrarea şi ura nutrită pentru laşitatea umană: „Treziți-vă! Vă numiți copii ai lui Dumnezeu. Ei bine, nu sunteți! Sunteți doar oi ce se îndreaptă oarbe către moarte. Dar Dumnezeu nu vrea oi, ci lupi care să lupte pentru cauza Sa. Bărbați şi femei cu dinți care să sfâşie răul ce se află acolo [...] Profeții sunt războinici, bărbați cu convingere; ei nu se tem să apuce sabia şi să o folosească. Sunt soldați dispuşi să lupte împotriva acestor inamici, oriunde ar fi ei, dornici să lupte până la ultima suflare".

Eroul se transformă din misionar creştin într-un Rambo cu valențe umanitare, lăsându-se dominat de ură. Atrocitățile de la tot pasul îl fac să îşi piardă credința şi să Îl abandoneze pe Dumnezeu. Trăsăturile fizice i se modifică treptat, devine intolerant şi brutal, însetat de sânge, şi se preschimbă într-un animal care îşi protejează teritoriul, asumându-şi misiuni riscante ce vădesc tendințe sinucigaşe.

Acesta este momentul în care întreaga acțiune capătă cu adevărat sens şi în care se realizează reconectarea la divinitate: un copil salvat de Sam, care apare episodic, îi mărturiseşte cum a fost nevoit să îşi ucidă mama pentru a-şi salva fratele. Povara crimei îl apasă suficient, iar „dacă ne îngăduim să ne umplem de ură, atunci ei au câştigat. Nu trebuie să îi laşi să îți ia inima". Predicatorul înțelege că nu este singurul care se luptă cu ura şi frustrarea adusă de neputința de a face mai mult, şi înțelege lucrul acesta pentru că cineva reuşeşte să îi spună din suflet că îi împărtăşeşte durerea.

Evoluția personajului principal atrage atenția asupra superficialității cu care tratăm întoarcerea la Hristos sau convertirea, considerată adesea definitivă. Procesul este cu mult mai complex şi merită aprofundat, în vederea identificării resorturilor şi a modului concret în care energia convertitului poate fi cu adevărat asumată de Biserică rânduindu-i un loc adecvat între mădularele ei, unde să se poată simți cu adevărat util. Neputința de a integra aceste persoane hiperactive, cu un imens potențial, dispuse să îşi dedice toată puterea unei chemări divine, trădează lipsa noastră de preocupare reală pentru nevoile şi misiunea Bisericii. Zelul nevalorificat al acestor convertiți este transformat de lipsa de tact pastoral într-o garantată pierdere a noilor membri, care, fie se întorc la viața de dinainte, fie, în cel mai fericit caz, ajung la o autonomie morală sau la un creştinism fără Hristos. Deviația comportamentală a protagonistului este determinată de absența unei îndrumări duhovniceşti sau a „paternității spirituale", cum pretențios o numim, tocmai pentru că nimeni nu îşi asumă un astfel de ucenic. Din acest punct de vedere *Machine Gun Preacher* reprezintă un excelent material auxiliar pentru orele de Pastorală în vederea observării amplelor procese care însoțesc fenomenul convertirii.

Captivi în sfera noastră de confort relativ, întreținut de refuzul de a cunoaşte atrocitățile cu care se confruntă creştinii de pe alte continente, riscăm să condamnăm facil un asemenea „mădular", căruia nu-i oferim decât cel mult compătimirea noastră. Cutremurător şi desprins din realitate filmul creează o puternică stare de insatisfacție şi aruncă o umbră de dubiu asupra setului de valori personale, măcinându-te răspunsul la întrebarea: *tu ce ai fi în stare să faci pentru a-i ocroti pe cei dragi?*

Dragoş BOICU

Instituția familiei amenințată de noi inițiative legislative la nivel european

Anul acesta, la data de 20 septembrie în Franța se împlinesc 219 ani de la introducerea căsătoriei civile. În această țară nu a existat, anterior Revoluției Franceze, decât un singur tip de căsătorie, anume cea religioasă.

Prima punere în practică a căsătoriei civile în Hexagon provine dintr-o lege datând din 20 septembrie 1792. Ceremonia religioasă nu a fost exclusă, însă nu mai era nici obligatorie şi, oricum, trebuia să-i urmeze celei civile.

Şi alte state au introdus căsătoria civilă: în secolul al XVI-lea (Regatul Unit – 1563), secolul al XVIII-lea (Austria – 1783) sau secolul al XIX-lea (Germania – 1875, Olanda – 1850, Suedia – 1874); unele au aşteptat până înspre prima, repectiv, a doua jumătate a secolului XX (Liban – 1936, Canada – 1973) pentru a face acest pas legislativ.

În acest context, la 26 septembrie 2012 guvernul francez a decis că este cazul ca autoritățile să încerce o redefinire a termenului de *căsătorie*, în aşa fel încât noțiunile de *mamă* şi *tată* să fie înlocuite cu noțiunea generală de *părinți*. Acest lucru se întâmplă ca urmare a angajamentului social al preşedintelui Hollande cu privire la instituția familiei. Acesta este aşadar doar primul pas spre recunoaşterea căsătoriilor între persoane de acelaşi sex, inițiativă legislativă ce urmează a fi înaintată Adunării Naționale în cursul lunii octombrie. O asemenea lege ar urma să permită cuplurilor, formate ca urmare a adoptării ei, să adopte copii, în calitatea lor de *părinți*.

Conferința episcopilor catolici din Franța a cerut preoților să citească o rugăciune specială prin care se cere luminarea poporului ca să înțeleagă importanța noțiunii de dragoste a tatălui şi a mamei, chiar în timpul sărbătorii Adormirii Maicii Domnului. Această inițiativă legislativă franceză nu face decât să se alăture altor inițiative de acest gen înregistrate în acest moment în Scoția, acolo unde această propunere s-a lovit de rezistența manifestată de Biserica Romano-Catolică şi celelalte confesiuni creştine.

Emanuel TĂVALĂ

BISERICA ÎN DIALOG

Protopop
Pr. VASILE GAFTON

Gânduri despre... *gânduri*

Nu sunt gândurile Mele ca şi gândurile voastre şi căile Mele ca ale voastre, zice Domnul. Căci cât sunt de sus cerurile faţă de pământ, atât sunt de sus căile Mele faţă de căile voastre şi gândurile Mele faţă de gândurile voastre.
(Isaia 55, 8-9)

Aproape toată viaţa noastră este marcată de gânduri, excepţie făcând de la această regulă doar partea inconştientă a sufletului nostru.

Cu toate acestea, meditaţia sau introspecţia nu sunt cele mai facile şi nici cele mai de dorit întreprinderi ale fiinţei umane. De asemenea, nici ceea ce omul află despre sine, despre lume sau despre ceilalţi în urma introspecţiei şi/sau a meditaţiei nu este întotdeauna uşor de acceptat. Şi, atunci, comportamentul celui angrenat în meditaţie/introspecţie devine identic cu acela al unui om care se trezeşte dintr-odată singur, în întuneric, şi începe să vorbească cu voce tare, dialogând cu sine.

De fiecare dată când te angajezi pe drumul anevoios al cunoaşterii – şi, mai ales, pe drumul cunoaşterii de sine – ai straniul sentiment că eşti în întuneric. De ce? Deoarece constaţi cu stupoare că nu ştii mai nimic. Neştiinţa înseamnă a te afla în întuneric, iar, primul reper în întuneric – aşa cum bine ştim – este un cât de mic zgomot, un cât de fin sunet care să te îndrume. Dacă acesta nu răsare de nicăieri, atunci încerci să-l provoci tu... vorbind. Ascultându-te pe tine, începi să te defineşti puţin câte puţin, călăuzindu-te în funcţie de ceea ce te auzi spunând, până în momentul în care descoperi că, vorbind cu tine şi despre tine, vorbeşti, de fapt, şi în acelaşi timp, cu lumea şi cu ceilalţi, despre lume şi despre ceilalţi, cu care eşti interconectat în permanenţă.

Astfel, dorinţa de a te face mai bun devine dintr-o dată dorinţă de a-i face şi pe ceilalţi mai buni, dorinţă de a face şi lumea mai bună şi, invers, dorinţa de a face lumea şi pe ceilalţi mai buni este în acelaşi timp dorinţă de a deveni tu însuţi mai bun. Din acest motiv, faptul că cineva spune sau chiar scrie anumite lucruri încercând să înveţe sau să îndrume pe alţii nu trebuie să trezească frustrări celor care ascultă sau citesc ce spune sau scrie acela, deoarece, el nu doar învaţă şi îndrumă, ci, mai ales, se învaţă şi se îndrumă pe sine însuşi, în raport cu cei cărora li se adresează-n gând.

Gândurile – unele dintre ele – nasc acţiuni care capătă un trup, acţiuni care devin consistente în lumea în care trăim, şi devin realităţi vizibile în concretul lumii în care trăim. Însă, aşa cum ştim cu toţii, gândurile sunt nevăzute, sunt volatile, ele ţinând de o lume virtuală, o lume care poate sau nu să se întrupeze în lumea noastră concretă. Pentru cine le gândeşte însă, gândurile sunt reale şi lumea gândurilor este o lume reală, mai reală chiar decât lumea în care ni se desfăşoară vieţile zilnic.

Unde este Dumnezeu?, întreabă unii. În gândurile noastre. El rămâne acolo într-un mod special, pentru că doar de noi depinde dacă vrem să-L întrupăm în lumea aceasta sau nu. Oricum, El rămâne în gândurile noastre, aşa încât, chiar şi cei care nu cred în Dumnezeu, tot au o legătură cu Dumnezeu. Poate de aceea şi evită unii să gândească sau să mediteze, din teama de a nu-L întâlni pe Dumnezeu.

Dar, noi? Noi, oamenii... ce suntem? Suntem nimic altceva decât gândurile lui Dumnezeu. Gânduri care se întrupează în această lume şi care, din păcate, se autonomizează şi se îndepărtează de Dumnezeu atât de mult, încât gândurile care devenim noi, oamenii, nu mai seamănă aproape deloc cu gândurile lui Dumnezeu. De ce? Pentru că se afundă prea mult în lumea aceasta de pământ, în pământul lumii acesteia, pământ care acoperă tot.

Cu toate acestea, întrebarea ce se naşte este următoarea: Oare, pot fi îngropate gândurile în pământ? Nu. De ce? Pentru că vine o vreme când, Dumnezeu, Îşi adună iar gândurile, Îşi cheamă înapoi gândurile (*Veniţi la Mine toţi cei osteniţi şi împovăraţi...,* Mt. 11, 28), ca, gândurile Lui să fie din nou în El atunci când pleacă din lumea aceasta.

Toţi cei dragi nouă pleacă la un moment dat din lumea aceasta, dar nu pleacă din gândurile noastre. Ei sunt reali şi rămân reali, mult mai reali şi mai prezenţi în gândurile noastre decât în lumea aceasta. Ei, de fapt, au fost şi sunt mereu mai puternici în gândurile noastre decât în lumea aceasta, la fel de puternici în gândurile noastre ca şi Dumnezeu, Cel din gândurile noastre.

Căci, nimeni, şi niciodată, nu va putea să-ngroape nici pe Dumnezeu, nici gândurile noastre în pământ, fie el şi... mormânt.

Din viaţa universitară

Directorul Institutului Creştin din Hong Kong, în vizită la Sibiu

La Facultatea de Teologie Ortodoxă „Sfântul Andrei Şaguna” din Sibiu a poposit, în 26 septembrie, directorul Institutului de Studii Sino-Creştine din Hong Kong, Daniel Yeung. În urma discuţiilor, între cele două instituţii urmează să aibă loc o colaborare în domeniul cercetării academice.

Aflat în România pentru a vizita mediul academic şi de a prezenta activităţile institutului chinez, Daniel Yeung a fost primit de un grup de profesori de la facultatea sibiană, între care şi prodecanul instituţiei, pr. conf. dr. Mircea Ielciu. La această întâlnire, Daniel Yeung a vorbit profesorilor români despre rolul pe care îl are institutul în apropierea creştinismului şi a teologiei creştine faţă de cultura poporului chinez. Principalul obiectiv al acestui centru de cercetare şi de studiu este traducerea lucrărilor teologice vechi şi moderne din lumea occidentală şi studiul teologiei creştine, dintr-o perspectivă ecumenică şi academică. Creştinismul este studiat aici folosindu-se contextul cultural şi religios chinez, fără implicarea misionară sau prozelitistă a vreunei Biserici creştine. De asemenea, o caracteristică esenţială a Institutului de Studii Sino-Creştine din Hong Kong este studiul comparativ al teologiei creştine cu învăţăturile din religiile asiatice.

„Credem că teologia pe care o promovăm poate să îmbogăţească cultura noastră. Cercetătorii noştri studiază acum teologia fără adversitatea pe care o aveau intelectualii chinezi la sosirea misionarilor creştini. De altfel, admitem insuficienţa culturii noastre în perceperea moder-

nităţii de care se bucură Occidentul. De aceea, cunoaşterea teologiei occidentale ne întăreşte foarte mult şi ne ajută să percepem mai bine contextul cultural-religios din această parte a lumii”, a explicat Daniel Yeung.

Discuţiile de la Sibiu au avut şi un scop practic. Între institutul chinez şi facultatea sibiană va exista în viitor o colaborare academică, aşa cum cercetătorii din Hong Kong au cu renumite universităţi din lume.

„Universitatea «Lucian Blaga» din Sibiu va colabora cu acest institut şi urmează ca, pe viitor, facultatea noastră să concretizeze această colaborare prin schimburi de profesori şi de studenţi, dar şi prin activităţi comune în domeniul cercetării academice şi al publicaţiilor teologice”, a spus prodecanul Facultăţii de Teologie din Sibiu, pr. conf. dr. Mircea Ielciu. Directorul Daniel Yeung a primit din partea facultăţii o icoană a Maicii Domnului, iar profesorii sibieni au primit reviste şi alte publicaţii ale institutului chinez.

Institutul din Hong Kong a fost înfiinţat în 1995 ca instituţie academică non-profit, recunoscută de autorităţi, propunându-şi contextualizarea teologiei creştine în cultura chineză. Termenul „sino” desemnează tocmai această contextualizare a teologiei creştine în mediul chinez şi explicarea acesteia în limba modernă chineză. Pe lângă echipa administrativă, institutul are trei cercetători şi primeşte vizite academice din partea profesorilor de teologie de la universităţile din Asia, Europa şi SUA. Studenţi din întreaga lume vin anual în campusul institutului pentru a studia aici, în cadrul programelor academice propuse de cercetători şi profesori.

Ştefan MĂRCULEŢ

CRVX CHRISTIANA

Crucea în viaţa de zi cu zi (II)

Trecerea timpului nu poate aduce cu ea şi ştergerea memoriei vieţuirii creştine, din contră, parcă vremurile zbuciumate ne determină tot mai mult să dăm curs unei *întoarceri creatoare spre trecutul vieţuirii identităţii noastre creştine* şi să ne luăm putere în a birui dificultăţile prezentului, prin triumfurile trecutului. Între acestea, se numără şi rolul Crucii în complexitatea simbolismului ei teologic, sacramental, istoric, popular. Aşadar, dacă în primul material introductiv, am prezentat amănunte cu caracter general asupra prezenţei Crucii în viaţa de zi cu zi a creştinilor, făcând referire şi la o aşa-zisă *istorie precreştină a Crucii*, al doilea demers introductiv vizează referirea la funcţiile simbolismului religios al Crucii, urmând ca viitorul articol să trateze felurile/reprezentările Crucii, ca şi, în particular, cazul *Crucilor de drum (de închinare)*.

Dacă s-a afirmat faptul că în decursul vremurilor de persecuţie împotriva creştinilor, aceştia erau *cinstitori ai Crucii* (Tertulian) şi cele mai vechi acte martirice îi arată pe martiri *pecetluindu-se cu semnul Crucii* în clipele judecăţii şi pătimirii lor dureroase (Eusebiu de Cezareea), înseamnă că simbolismul Crucii trebuie să fi fost, încă din vremea Bisericii primare, un stindard suprem al identităţii creştine.

În vremurile moderne s-a afirmat că, în aspectul lui exterior, creştinismul pare că ar fi cam pierdut din vedere *caracterul simbolic al Crucii*, limitându-se la valorizarea Crucii, doar ca *semn tangibil al unui eveniment istoric*. În realitate însă, aceste două moduri de percepţie nu se exclud între ele; dimpotrivă, cel de al doilea nu este decât, într-un anume fel, consecinţa celui dintâi. Dacă Iisus Hristos S-a jertfit pe Cruce este pentru a duce şi mai sus valoarea pe care crucea o avea şi care îi fusese recunoscută în multe tradiţii (René Guénon). În acest sens, putem spune că Hristos a făcut din Cruce, raportat la ideea de simbolism, supremul simbol al iubirii lui Dumnezeu faţă de om, cu vocaţia de a deveni şi cel mai măreţ simbol al iubirii omului faţă de om. Astfel, oricâte ar putea fi sensurile sau funcţiile simbolice ale Crucii, acestea nu se exclud între ele, ci se armonizează între ele, integrându-se în armonia unei sinteze totale.

Dincolo de profunzimea simbolismului teologic al Crucii, ca „semn al Fiului Omului" (Mt. 24, 30), Crucea constituie un *vector exterior al anumitor convingeri interioare*, sau, cu alte cuvinte, *stindardul unei identităţi*. Ea este, totodată, fie prin pictarea sau sculptarea ei, fie prin practica însemnării cu semnul Sfintei Cruci, un *mijloc de mărturisire*. Ea poate aminti nu doar de persoana care ţi-a dăruit o cruce, în orice formă, ci în primul rând, de Cel Care S-a răstignit pe Cruce. Studiile de psihologie, în urma analizării diferitelor cazuri, arată că relevanţa simbolismului Crucii calmează, duce la dezamorsarea unor situaţii tensionate, îndeplinind, în acest sens, o *funcţie de controlare a afectului*. Anumiţi antropologi dezvoltă pe larg *funcţia ornamentală* a Crucii, în diverse perspective; vorbindu-se, în anumite contexte, chiar de o *funcţie de compensare* pe care Crucea o poate avea, în sensul în care Crucea sau icoana este locul în faţa căreia omul, care nu ajunge la biserică, se poate reculege, închina; desigur, fără a se putea afirma că această funcţie substituie participarea la cultul divin public. Ilustrează însă relevanţa simbolismului Crucii în cultul creştin privat din zona *bisericii de acasă*, ca să folosim o expresie a Sfântului Ioan Hrisostom.

Tot în spectrul funcţiilor simbolismului religios al Crucii, mai poate fi amintită şi *funcţia de apărare*, de ferire „de rău" (accident, boală, varii primejdii etc.), funcţie integrată în ceea ce putem numi fenomenul religiozităţii populare. Cercetările psihologice, care urmăresc comportamentul uman, au arătat că acolo unde există conexiunea cu un risc de viaţă, unde e un risc major, omul simte nevoia să se apere şi, astfel, recurge la simboluri religioase, dintre care, cel mai relevant e Crucea.

În spectrul cercetărilor umaniste, primul şi cel mai important simbolism al Crucii este cel *metafizic*, definit ca *sensul ei primordial*. În domeniul larg al istoriei religiilor se vorbeşte de un simbolism *astronomic* al Crucii (cu referire la mişcarea soarelui şi trece- rea peste linia ecuatorului). René Guénon consideră că un astfel de fenomen de receptare reprezintă lucrul simbolizat. Adevăratul simbolism însă, departe de a fi un produs artificial al omului, se găseşte în natura însăşi; sau că, natura toată nu este altceva decât un simbol al realităţilor transcendente.

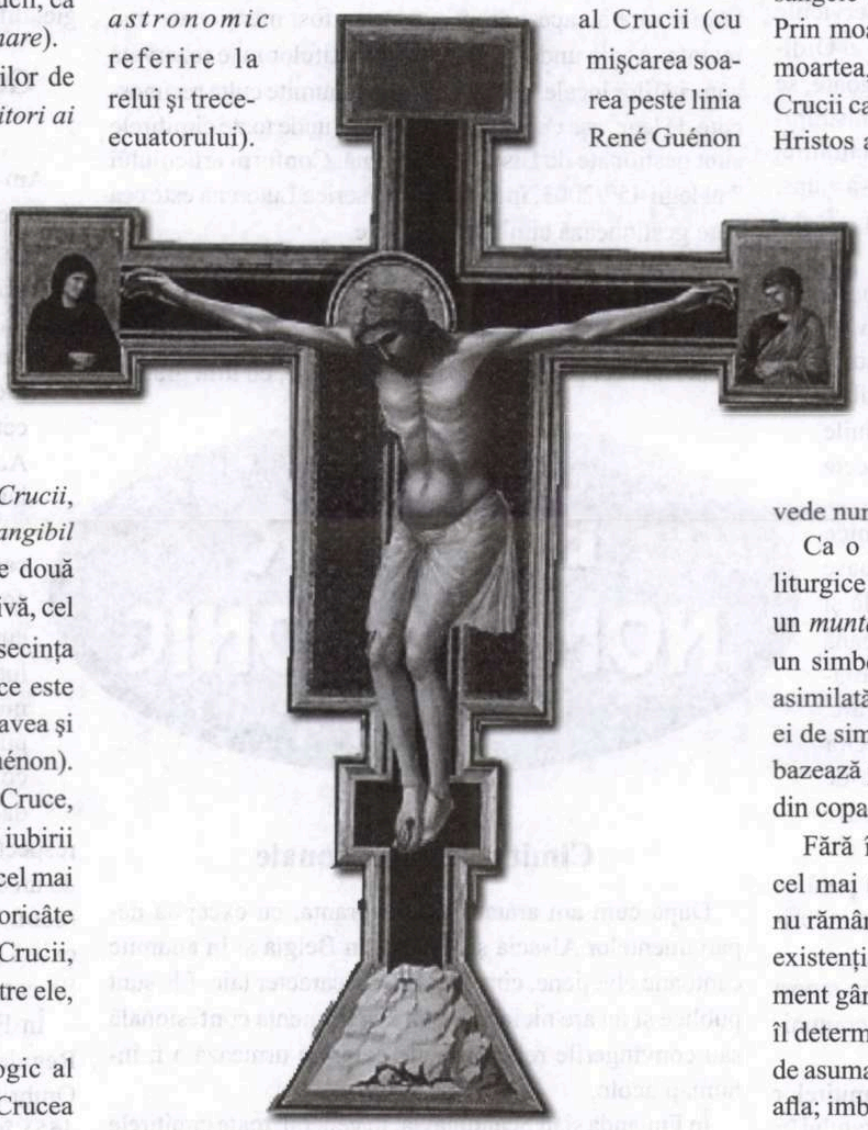

Crucifix pictat de Giotto (1267-1337), aflat în Basilica Santa Maria Novella, Florenţa (Italia)

Referindu-ne la simbolismul teologic al Crucii, aceasta se bucură de o dezvoltare aparte, începând cu Vechiul Testament. Dintre multele prefigurări ale Crucii, amintim înălţarea şarpelui pe un stâlp de către Moise, în pustie, pe care privindu-l, evreii muşcaţi de şerpii veninoşi, se vindecau (Numeri 21, 8-9). Apoi, Crucea a mai fost prefigurată şi de „pomul vieţii", sădit de Dumnezeu în mijlocul Raiului, alături de pomul cunoştinţei binelui şi răului (Fac. 2, 9). De o deosebită profunzime se bucură, în imnografia Bisericii, legătura dintre Crucea Domnului şi „pomul vieţii", Crucea fiind înţeleasă ca fiind chiar pomul vieţii, situat în centrul lumii. Dintre multele prefigurări ale Crucii în Vechiul Testament, mai amintim toiagul cu care Moise a lovit Marea Roşie, care a dus la despărţirea ei, fapt miraculos prin care poporul evreu a scăpat de mânia lui Faraon (Ieş. 14, 16). Astfel, redăm una din cele mai profunde exprimări ale comparaţiei între lemnul toiagului lui Moise, cu care a lovit Marea Roşie, şi Crucea Domnului: „Ca o slugă înţeleaptă, marea, când a văzut pe robul Stăpânului, s-a supus şi a ascultat. A ascultat nu pentru că respecta lemnul cel uscat, ci din pricina Celui ce avea să fie răstignit pe lemn" (Ioan Hrisostom).

În Noul Testament, Crucea este altarul de jertfă, pe care S-a răstignit Mântuitorul Hristos şi pe care a sfinţit-o cu sângele Său, pentru răscumpărarea neamului omenesc. Prin moartea Sa, Mântuitorul Hristos a biruit păcatul şi moartea, iar prin Învierea Sa din morţi, a arătat slava Crucii ca fiind slavă a iubirii sale jertfelnice. În acest sens, Hristos a transformat crucea, din instrument de ocară şi tortură, în simbol al iubirii de viaţă făcătoare.

Astfel, Crucea *ne aduce aminte de iubirea lui Hristos pentru noi,* iubire mai tare decât moartea. Crucea este, aşadar, simbol al vieţii trăite în iubire smerită, nu în iubire posesivă, ci în iubire jertfelnică, dăruitoare de sine, care creează comuniune, care iartă şi care înalţă, care asumă şi reînnoieşte. Cu alte cuvinte, iubirea smerită şi milostivă, mai tare decât moartea, se vede numai în Cruce (Patriarhul Daniel).

Ca o notă dominantă, numeroase texte patristice şi liturgice compară Crucea cu o *scară*, cu o *coloană* sau cu un *munte*. Toate aceste asocieri simbolice fac din Cruce un simbol al „centrului lumii". În acest sens, ea a fost asimilată imaginii *Copacului Cosmic*, prin prisma calităţii ei de simbol al „centrului lumii". O astfel de asociere, se bazează pe tradiţia conform căreia lemnul crucii provine din copacul din care Adam a gustat „fructul oprit".

Fără îndoială, prin creştinism, Crucea şi-a dobândit cel mai înalt şi profund simbolism, un simbolism care nu rămâne uitat „prin spaţiu", ci un simbolism cu valenţe existenţiale, care nu doar că umple de seninătate şi rafinament gândirea şi sufletul creştinului dornic de lumină; ci, îl determină la fapte concrete, la fapte de jertfă, de iubire, de asumare a aproapelui, în orice circumstanţe dificile s-ar afla; imbold la fapte concrete, de dragul lui Hristos, Care, pe Cruce, ne-a asumat pe toţi, într-o lecţie de iubire, care va rămâne până la sfârşitul veacurilor inegalată. În acest sens, prin Cruce, creştinii sunt chemaţi să unească teoria (învăţătura) cu practica (cu fapta concretă), dar şi poruncile lui Hristos cu consimţirea voinţei lor proprii la voinţa Lui. Crucea este, aşadar, *punte* între cuvânt şi faptă, între indiferenţă şi implicare, între a fi sau a nu fi creştin şi în faptă.

Biserica creştină nu va înceta să facă cunoscut până la sfârşitul veacurilor că apropierea de taina Crucii e apropiere de taina lui Hristos şi că în Cruce se cuprinde bucuria Învierii, Crucea fiind, de-a lungul timpului, semnul iubirii şi al comuniunii, semnul speranţei şi al responsabilizării noastre. Am putea spune că semnul Crucii poartă în el asumarea şi jertfa dialogului şi regăsirii noastre şi în planul relaţionării ecumenice. Nu în cele din urmă, Crucea este „centrul lumii" celei noi în Hristos! Crucea constituie o lecţie, aceea că, comunicarea cu Cerul poate avea loc prin ea, Crucea devenind, astfel, o *fereastră spre Absolut*!

Diac. Dr. Ştefan L. TOMA/ Dr. Raimar KREMER

Cimitirele româneşti – subiect de dezbatere publică

Emanuel TĂVALĂ

În a doua jumătate a lunii lui cuptor, presa românească titra din nou, cu litere mai mari ca de obicei, faptul că Patriarhia Română cere să se respecte legea în litera şi spiritul ei, aşa cum fusese ea adoptată nu de curând, ci în urmă cu ani sau chiar zeci de ani. Era vorba de administrarea cimitirelor din România. Actualul cadru normativ consideră aspectele legate de cimitire ca fiind de interes public. Astfel, unităţile de cult – conform prevederilor *Regulamentului Cadru de organizare şi funcţionare a serviciilor publice de administrare a domeniului public şi privat de interes local*, Titlul *Organizarea şi funcţionarea cimitirelor*, aprobat prin Hotărârea Guvernului 955/2004 – sunt singurele care asigură în sistem privat „Serviciile necesare colectivităţii locale". În plus, prin art. 4 al Ordinului nr. 261/1982 al Ministrului Sănătăţii, în vigoare, se stabileşte în mod evident dreptul exclusiv al administraţiilor publice şi al unităţilor de cult de a administra cimitire. De aici şi până la scenariul telenovelistic la care s-a ajuns, datorită „privaţilor" implicaţi în această profitabilă afacere, nu a fost decât un pas.

S-a scris mult despre fiecare dintre părţi, ignorându-se totuşi comparaţia şi prezentarea situaţiei din spaţiul european, cu care se pare că ne place să ne comparăm doar atunci când acest lucru convine editorialiştilor. De aceea am găsit de cuviinţă să facem în paginile publicaţiei şaguniene o prezentare a acestor aspecte spre o mai bună informare şi cunoaştere.

Respectul cuvenit celor trecuţi la cele veşnice este în directă legătură cu convingerile religioase ale fiecăruia dintre noi. În această direcţie se află şi garanţiile şi protecţia oferită de legislaţia europeană împotriva încălcării proprietăţii în cimitire, a profanării mormintelor, cadavrelor sau urnelor funerare. Drept urmare, gestiunea şi administrarea cimitirelor cunoaşte o varietate de reglementări, în funcţie de regimul legislativ al statului cu privire la culte. De aceea se poate vorbi despre trei modele:

Administrarea cimitirelor de către autorităţile publice ori singure, ori prin delegarea administrării către autorităţile religioase.

Administrarea cimitirelor socotite a fi private în raport cu autorităţile publice, dar aflate în proprietatea comunităţilor religioase.

O modalitate intermediară de administrare a cimitirelor publice, dar respectând regulile de neutralitate a statului în raport cu comunităţile religioase şi permiţând, în diverse grade, anumite adaptări la apartenenţa religioasă sau convingerile religioase ale defunctului. Aceasta înseamnă uneori, chiar formarea de zone speciale în cadrul unui cimitir, pentru fiecare confesiune sau religie recunoscută.

Statutul juridic al parcelelor respective variază la nivel european, ele fiind legate în general de libertatea religioasă a individului şi de autonomia colectivă a cultelor.

Gestiunea publică sau privată a cimitirelor

În Franţa, anumite teritorii belgiene (în special partea valonă, prin Decretul din 6 martie 2009) şi câteva cantoane elveţiene, precum Geneva sau Vaud, interzic organizarea de cimitire private, fără a prevedea niciun fel de excepţie. În Belgia, singurele cimitire private autorizate au rămas doar cele ce existau înainte de intrarea în vigoare a legii din 1971. În Elveţia, cimitirele sunt proprietăţi ale comunităţilor locale (cf. Legea cantonului Geneva din 20 septembrie 1876, art. 1§1). Cimitirele sunt aşadar publice, în sensul că sunt administrate de către autorităţile publice locale.

În Republica Moldova (prin Legea 979-XII din 24 martie 1992, art. 12), în România (prin Legea 489/2006, art. 28), în Lituania (Legea I-1057 din 4 octombrie 1995, art. 8), în Polonia (Legea din 17 mai 1989, art. 19 a§1), în Bulgaria (Legea din 20 decembrie 2002, art. 26) se prevede că, pe lângă cimitirele aflate în administrarea autorităţilor publice, pot să deţină şi să administreze asemenea spaţii şi cultele religioase recunoscute. În Ţările de Jos, sub denumirea de „cimitire particulare" se înţeleg atât cele gestionate de comunităţile ecleziale, cât şi cele gestionate de asociaţiile neconfesionale, având responsabilitatea administrării.

Cimitirele aşa-numite „particulare" sunt concesionate de către autorităţile locale, fiind gestionate privat de entităţile care au acest drept şi care au fost menţionate mai înainte. Acolo unde gestionarea cimitirelor nu e rezervată autorităţilor locale, ea aparţine unor anumite culte recunoscute de lege, aşa cum e cazul Islandei, unde toate cimitirele sunt gestionate de Biserica Luterană. Conform articolului 3 al legii 457/2003, în Finlanda, Biserica Luterană este cea care gestionează cimitirele publice.

În general, doar în cazul cimitirelor administrate de autorităţile publice locale şi în cel al celor gestionate de culte recunoscute şi subvenţionate de stat pot fi oferite locuri de veci pentru persoanele nevoiaşe, cu titlu gratuit.

BREVIAR NOMOCANONIC

Cimitirele confesionale

După cum am arătat deja, în Franţa, cu excepţia departamentelor Alsacia şi Lorena, în Belgia şi în anumite cantoane elveţiene, cimitirele au un caracter laic. Ele sunt publice şi nu are nicio relevanţă apartenenţa confesională sau convingerile religioase ale celor ce urmează a fi înhumaţi acolo.

În Finlanda şi în Scandinavia, în general, toate cimitirele publice se află de fapt în administrarea Bisericii Luterane. Biserica Ortodoxă, şi ea recunoscută ca având caracter naţional în Finlanda, şi comunităţile care formează Biserica Ortodoxă finlandeză au posibilitatea de a primi în administrare un cimitir, celelalte culte recunoscute având dreptul legal de a cere constituirea de cimitire confesionale conform articolului 3 al legii 457/2003.

Legile din Polonia, România, Republica Moldova, Bulgaria sau Lituania reţin, în teorie, posibilitatea tuturor cultelor recunoscute de a-şi constitui cimitire confesionale. În multe ţări, cum e şi cazul României sau Republicii Moldova, multe dintre cultele recunoscute folosesc un singur cimitir, cel mult cu parcele separate în funcţie de confesiune. În Luxemburg, prin Legea din 1 august 1972, art. 2 şi în departamentele franceze Alsacia şi Lorena, prin Codul Civil, art. 2542-12, cimitirele publice sunt atribuite cultelor recunoscute sau împărţite între mai multe confesiuni sau culte recunoscute legal.

Considerând cele arătate mai sus şi ţinând cont de faptul că un cult îşi poate arăta deschiderea spre înhumarea într-un cimitir propriu al tuturor celor ce trec la cele veşnice, indiferent de confesiune sau religie, e socotit că acest act este un serviciu public. În Finlanda, de exemplu, serviciul public din cimitire este sub gestiunea cultului luteran, având în vedere că majoritatea populaţiei aparţine acestui cult, dar acest lucru nu înseamnă că nu se poate săvârşi şi un serviciu public ortodox în cazul în care este solicitat.

Pentru a se evita eventualele conflicte ce ar putea să fie generate de această responsabilitate în ceea ce priveşte serviciul public, în Austria se prevede, prin RGBl (Reichsgesetzblatt) 49/1868, art. 12, că nu se poate interzice folosirea unui cavou familial dintr-un cimitir confesional în cazul în care membrii familiei au îmbrăţişat o altă religie, diferită de cea care gestionează cimitirul.

Gestionarea diversităţii confesionale: regimul parcelelor confesionale

Am arătat ceva mai sus faptul că, în anumite cazuri, pot fi structurate diverse suprafeţe de teren din cadrul unui cimitir cu titlu de parcelă destinată unei confesiuni. O parcelă confesională reprezintă aşadar teritoriul din cadrul unui cimitir rezervat nevoilor unui cult, ea fiind separată în primul rând din motive religioase. Cea mai mare parte a cimitirelor din Europa sunt însă destinate tuturor cetăţenilor fără vreo diferenţiere bazată pe religie. Aceasta e soluţia probată şi oferită de ţările cu tradiţie laică, ce refuză constituirea de cimitire confesionale.

Parcelele confesionale sunt create de regulă în cadrul cimitirelor publice, iar prin excepţie, pot să fie constituite chiar şi în alte cimitire confesionale, aşa cum e cazul Finlandei, unde în cadrul unor cimitire luterane au fost create parcele speciale pentru cultul musulman. În Ţările de Jos, administraţia cimitirelor publice (comunale) trebuie să acorde o parcelă unei confesiuni în cazul în care acest lucru este cerut şi dacă sunt îndeplinite cumulativ câteva condiţii: cultul respectiv este reprezentativ pe plan local, nu beneficiază de un cimitir confesional propriu în localitatea cu pricina (conf. legii din 7 martie 1991, art. 39). Această obligaţie există şi în alte ţări, cum ar fi Lituania (Legea I-1057, art. 8), condiţiile variind de la ţară la ţară.

În Franţa, în anumite regiuni italiene (Marche, prin Regulamentul regional Nr. 3/9 februarie 2009, art. 10 sau Ombria, prin Legea regională Nr. 12/21 iulie 2004, art. 4§5), în anumite cantoane elveţiene (Berna – Regulamentul din 13 august 1998, art. 3, Geneva, Legea din 20 septmebrie 1876, art. 8 sau Zürich, prin Ordinul din 7 martie 1963, art. 35§2°), precum şi în Belgia, administratorii cimitirelor publice (comunale) pot, cu diverse condiţii şi după propria voinţă, să acorde o parcelă confesională şi membrilor unor culte, recunoscute şi reprezentative, la cerere. Acest drept al administratorilor de cimitire e oficializat prin lege (cum e situaţia în regiunea valonă a Belgiei) şi prin circulare ministeriale (Franţa sau regiunea flamandă a Belgiei).

Vedem aşadar o vastă posibilitate de reglementare în domeniul analizat pe tot cuprinsul Europei. Prin legislaţia în vigoare, România nu face notă discordantă sub nicio formă faţă de ţările şi situaţiile prezentate, ci se înscrie în aceste norme legislative ce sunt în vigoare pe alocuri chiar din secolul al XIX-lea şi nimeni nu le contestă. Se prea poate ca tocmai dorinţa Patriarhiei de a evita o cădere în derizoriu a celor ce doresc să ofere serviciile caracteristice cimitirelor în regim privat, cu condiţii de concesionare asemănătoare caselor de amanet, să fi deranjat profund o societate românească atât de deprinsă cu *descurcatul* oricum şi în orice condiţii.

TEOLOGIE ŞI SPIRITUALITATE ORTODOXĂ

† Dr. Visarion Bălţat, Episcopul Tulcii, *Învăţătura mariologică a Sfântului Nicolae Cabasila în spiritualitatea ortodoxă a secolului al XIV-lea,* Editura Basilica, Bucureşti, 2012, 406 p.

Din *Betleemul românesc,* aşa cum a fost deseori numită Dobrogea, apropiatul nostru colaborator şi ucenic, Preasfinţitul Visarion al Tulcii, ne-a bucurat prin dăruirea unui frumos volum dedicat *Învăţăturii mariologice a Sfântului Nicolae Cabasila în spiritualitatea ortodoxă a secolului al XIV-lea.* Lucrarea aceasta a fost susţinută, într-o primă fază, ca lucrare de doctorat în teologie la Facultatea „Andrei Şaguna" din Sibiu sub îndrumarea colegului nostru, Părintele Arhid. Prof. Dr. Ioan Ică jr, autorul punând în lumină pentru prima dată în ţara noastră mariologia Sfântului Nicolae Cabasila. Este aşadar un prim aport pe care trebuie să îl menţionăm, şi anume că autorul atrage atenţia asupra faptului că Sfântul Nicolae Cabasila face pentru prima dată asocierea dintre mariologie şi antropologie nu în relaţie cu omul natural al Renaşterii, ci cu omul haric al Revelaţiei biblice şi al spiritualităţii ortodoxe, aşa după cum frumos subliniază şi Preafericitul Părinte Patriarh Daniel în Cuvântul înainte la cartea aceasta.

Autorul ne propune un excurs în învăţătura mariologică a lui Nicolae Cabasila, justificând importanţa temei mai ales prin importanţa învăţăturii despre Maica Domnului pe care aceasta a dobândit-o în decursul istoriei. Este, de altfel, foarte clar că mărturisirea credinţei şi trăirea în Hristos nu se pot realiza fără importanţa cuvenită acordată Maicii Preacurarte.

Maica Domnului este modelul vieţii desăvârşite în Hristos, în persoana creată a Sfintei Fecioare fiind realizat pentru prima dată adevăratul destin al omului, care este îndumnezeirea. Deşi pare a fi fost influenţată de ideile umaniste ale epocii, mariologia Sf. Nicolae Cabasila se încadrează în liniile generale ale mariologiei ortodoxe reprezentate de alţi mari Sfinţi Părinţi, precum: Ioan Gură de Aur, Ioan Damaschin sau Gherman al Constantinopolului. De aici pornind, aşa cum arată chiar şi autorul şi după cum reiese şi din structura cărţii, mariologia Sfântului Nicolae Cabasila poate fi utilizată adesea în cadrul dialogului cu Biserica Romano-Catolică, fiindcă autorul aduce clarificări preţioase în aprofundarea învăţăturii Bisericii despre Maica Domnului.

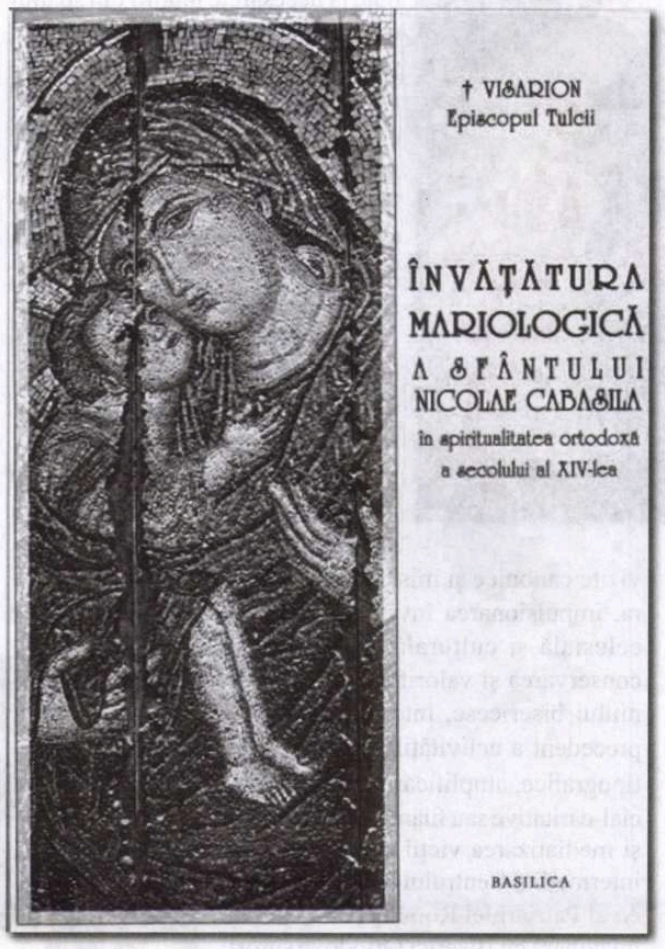

În frumosul volum, pus nouă acum în faţă, Preasfinţitul Visarion face mai întâi o prezentare a personalităţii şi a operei de excepţie ale Sfântului Nicolae Cabasila, pe care şi noi am studiat-o cu mult sârg, mai ales că lucrarea sa, *Tâlcuirea dumnezeieştii Liturghii,* ne-a fost de mare ajutor în cursul activităţii didactice. În partea a doua a lucrării este prezentată învăţătura despre Maica Domnului în teologia apuseană şi cea răsăriteană până în secolul XII. Învăţătura despre strânsa legătură dintre Maica Domnului şi Mântuitorul Hristos şi legătura dintre Maica Domnului şi Biserică îşi are sorgintea în epoca primară a creştinismului. Maica Domnului e chipul Bisericii sub aspectul credinţei şi al dragostei, iar legătura dintre Hristos, Biserică şi Maica Domnului are un înţeles duhovnicesc profund şi greu de încadrat în tipare. Totuşi, aşa după cum subliniază autorul, mariologia romano-catolică se întâlneşte cu cea ortodoxă în marile aspecte ale conţinuturilor dogmatice ale celor două Biserici. Viaţa Preasfintei Fecioare este dovada primordială a faptului că mântuirea nu va veni decât prin sfinţenie, unind fiinţa şi existenţa prin puterea smereniei. La acest capitol, autorul abordează şi aspectele mai delicate ale diferenţelor dintre Apus şi Răsărit cu privire la învăţătura despre Maica Domnului, fapt care merită subliniat şi apreciat. Astfel sunt prezentate teoriile catolice despre păcat şi imaculata concepţie, despre înălţarea Maicii Domnului cu trupul la cer sau despre Maica Domnului ca mijlocitoare şi co-mântuitoare. Pentru perioada de mare zbatere şi problematizare cu privire la această învăţătură, marcată de secolele XIII-XIV, avem un capitol aparte, după care autorul face o trecere frumoasă, transpunând cititorul de la general la particular, spre opera Sfântului Nicolae Cabasila şi cu precădere spre învăţătura despre Maica Domnului, aşa cum e ea reflectată în această operă.

Ne arătăm încă o dată bucuria că această lucrare vede lumina tiparului chiar la Editura Basilica a Patriarhiei Române, autorul confirmând prin această realizare editorială aplecarea sa, atât de cunoscută nouă, spre studiu şi cultură, dar şi calitatea şcolii teologice ardelene acum, după 225 de ani de activitate.

Mitropolitul LAURENŢIU

• AGENDA PASTORALĂ •

P.S. ANDREI FĂGĂRĂŞANUL, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului

Duminică, 5 august. P.S. Sa a oficiat Sfânta Liturghie la Schitul *„Sf. Ioan Iacob Hozevitul"* din Răşinari (stareţă – monahia Macrina Vieru).

Luni, 6 august. De marele praznic al Schimbării la Faţă a Domnului, P.S. Sa a săvârşit Sfânta Liturghie la Mănăstirea *„Schimbarea la Faţă a Domnului"* din Bucium (stareţ – ierom. Cleopa Negru).

Sâmbătă, 11 august. P.S. Sa a participat la Sinodul Mitropolitan al Mitropoliei Ardealului desfăşurat la Târgu-Mureş, sub preşedinţia Î.P.S. Părinte Laurenţiu, Arhiepiscopul Sibiului şi Mitropolitul Ardealului.

Duminică, 12 august. P.S. Sa a slujit slujba de sfinţire şi Sfânta Liturghie în Catedrala Mare *„Înălţarea Domnului"* din Târgu-Mureş, sub protia Î.P.S. Părinte Laurenţiu, Arhiepiscopul Sibiului şi Mitropolitul Ardealului, alături de Î.P.S. Irineu – Arhiepiscopul Alba Iuliei –, Î.P.S. Ioan – Arhiepiscopul Harghitei şi Covasnei –, P.S. Sofronie – Episcopul Oradiei – şi P.S. Gurie – Episcopul Devei şi Hunedoarei.

Marţi, 14 august. P.S. Sa a participat la slujba Vecerniei cu Litie şi a Prohodului Maicii Domnului la Sfânta Mănăstire *„Brâncoveanu"* de la Sâmbăta de Sus.

Miercuri, 15 august. Sub protia Î.P.S. Părinte Laurenţiu, Arhiepiscopul Sibiului şi Mitropolitul Ardealului, alături de P.S. Sofronie – Episcopul Oradiei – şi P.S. Paisie Lugojanul – Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Timişoarei –, P.S. Sa, a slujit Sfânta Liturghie la Sfânta Mănăstire *„Brâncoveanu"* de la Sâmbăta de Sus.

Joi, 16 august. De praznicul *Sfinţilor Martiri Brâncoveni* a slujit Sfânta Liturghie la Mănăstirea *„Brâncoveanu"* de la Sâmbăta de Sus.

Duminică, 19 august. P.S. Sa a oficiat Sfânta Liturghie la Mănăstirea *„Adormirea Maicii Domnului"*, loc. Turnu Roşu (stareţ – Protos. Petroniu Tănase).

Marţi, 28 august. P.S. Sa a participat la Slujba de Priveghere la Mănăstirea *„Sf. Ioan Botezătorul"*, loc. Făgeţel – Episcopia Covasnei şi Harghitei.

Miercuri, 29 august. P.S. Sa a oficiat Sfânta Liturghie la Mănăstirea *„Sf. Ioan Botezătorul"*, loc. Făgeţel (stareţ – Protos. Ghelasie Mureşan).

Diac. Ovidiu MUREŞAN

• TELEGRAFUL EVENIMENT •

5 ANI DE PATRIARHAT
ai Preafericitului Părinte Patriarh Daniel

Duminică, 30 septembrie, Preafericitul Părinte Daniel, Patriarhul României, a aniversat 5 ani de patriarhat.

Prin voia şi binecuvântarea Bunului Dumnezeu, în ziua de ***30 septembrie 2007***, în Catedrala Patriarhală din Bucureşti era întronizat Preafericitul Părinte Daniel ca al VI-lea Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române.

Cu gândul mărturisit de la momentul întronizării, acela că: „Dumnezeu ne-a chemat la această *slujire*... foarte grea", deoarece „este în folosul Bisericii, ca împreună cu Sfântul Sinod şi cu tot clerul din ţară *să slujim*...", Preafericirea Sa a venit de la Iaşi la Bucureşti cu dorinţa de *a sluji cu timp şi fără timp* Biserica Ortodoxă Română, însufleţit de imperativul divin consemnat de Sfântul Evanghelist Matei: *„Aşa să lumineze lumina voastră înaintea oamenilor, ca, văzând ei faptele voastre cele bune, să preamărească pe Tatăl vostru Cel din ceruri!*" (Matei 5, 16).

Hărăzit de Bunul Dumnezeu cu multe daruri, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel a stabilit şi a ordonat priorităţile vieţii bisericeşti, a recreat în mod inspirat sistemul administrativ ca instrument eficient de împlinire concretă a acestora, a înfiinţat instituţii capabile să contribuie la necesarele înnoiri din spaţiul ecleziastic românesc, a ales oameni pricepuţi şi devotaţi, cu ajutorul cărora, prin voia Bunului Dumnezeu, cu înţelepciune şi tenacitate organizatorică, cu mari eforturi, o parte însemnată dintre proiectele majore menite să amplifice slujirea Bisericii în societate s-au concretizat deja, sau au prins contur.

Noul *Statut* al Bisericii Ortodoxe Române, începutul construirii Catedralei Mântuirii Neamului, ridicarea în rang a multor eparhii, înfiinţarea de noi eparhii în ţară şi în afara ţării, alegerea unor noi ierarhi, canonizarea unor noi Sfinţi români, vizite canonice şi misionar-pastorale în ţară şi în diaspora, impulsionarea învăţământului teologic spre misiune eclesială şi culturală, recuperarea, conservarea şi valorificarea patrimoniului bisericesc, intensificarea fără precedent a activităţilor editoriale şi tipografice, amplificarea misiunii social-caritative sau filantropice, precum şi mediatizarea vieţii bisericeşti prin intermediul Centrului de presă *Basilica* al Patriarhiei Române, cooperarea misionară cu Biserici Ortodoxe surori şi cu alte Biserici, relaţii bune cu alte religii, cu organizaţii creştine şi instituţii internaţionale, acestea sunt doar câteva exemple din vasta activitate patriarhală, exemple care mărturisesc prin fapte eforturile Preafericirii Sale de a rândui priorităţile Bisericii Ortodoxe Române pe criterii pastorale, misionare şi sociale.

În esenţă, *continuitate* şi *înnoire* sunt termenii care descriu în cel mai adecvat mod activitatea Bisericii Ortodoxe Române din ultimii cinci ani (2007-2012).

Cu această ocazie, la Catedrala Patriarhală din Bucureşti Sfânta Liturghie arhierească a fost oficiată de către Preafericitul Părinte Patriarh Daniel. Alături de Preafericirea Sa au slujit mai mulţi membri ai Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, înconjuraţi de un sobor de preoţi şi diaconi.

După Sfânta Liturghie, în prezenţa Patriarhului României, a fost oficiată în Catedrala Patriarhală slujba de Te Deum ca mulţumire şi recunoştinţă adusă lui Dumnezeu pentru împlinirile din viaţa Bisericii Ortodoxe Române în cel de-al cincilea an de slujire patriarhală a Preafericitului Părinte Patriarh Daniel. Slujba a fost săvârşită de Preasfinţitul Părinte Ciprian, Episcop-vicar Patriarhal, înconjurat de un sobor de preoţi şi diaconi.

La sfârşitul slujbei de Te Deum, Înaltpreasfinţitul Părinte Iosif, Mitropolitul Ortodox Român al Europei Occidentale şi Meridionale a adresat un cuvânt celor prezenţi, intitulat *5 ani de patriarhat ai Preafericitului Părinte Daniel al României,* în care a subliniat realizările Bisericii Ortodoxe Române în aceşti cinci ani de Arhipăstorire a Preafericitului Părinte Patriarh Daniel.

Înaltpreasfinţia Sa i-a oferit Întâistătătorului Bisericii Ortodoxe Române, în numele Sfântului Sinod, o icoană cu Maica Domnului. Totodată, din partea slujitorilor Catedralei patriarhale, Patriarhul României a primit o Sfântă Evanghelie, confecţionată în Atelierele Patriarhiei Române de la Popeşti-Leordeni.

În continuare, în Sala *Europa Christiana* a Palatului Patriarhiei a avut loc un moment aniversar în cadrul căruia au fost citite mesaje oficiale de felicitare din partea autorităţilor statului.

La final, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel a mulţumit lui Dumnezeu pentru ajutorul dat, dar şi celor prezenţi pentru urările de bine.

Sărbătoarea aniversării celor cinci ani de Patriarhat ai Preafericitului Părinte Patriarh Daniel a continuat în Aula Magna Teoctist Patriarhul a Palatului Patriarhiei din Bucureşti, unde a avut loc prezentarea filmului documentar *Continuitate şi înnoire*, realizat de Televiziunea TRINITAS a Patriarhiei Române.

După vizionarea acestui material au fost prezentate albumele: *5 ani de patriarhat ai Preafericitului Părinte Patriarh Daniel al României* apărut la Editura Basilica a Patriarhiei Române, şi *5 ani de slujire în Mitropolia Munteniei şi Dobrogei,* care a văzut lumina tiparului la Editura Cuvântul vieţii a Mitropoliei Munteniei şi Dobrogei. Cele două apariţii editoriale au fost prezentate de Preasfinţitul Părinte Varlaam Ploieşteanul, Episcop-vicar patriarhal, şi Preasfinţitul Părinte Varsanufie Prahoveanul, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Bucureştilor.

La final, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel le-a mulţumit tuturor celor prezenţi pentru urări.

(www.basilica.ro)

Preşedinte – Redactor-şef
Î.P.S. Dr. LAURENŢIU STREZA
Vicepreşedinte
P.S. Andrei Făgărăşanul

COLEGIUL DE REDACŢIE
Pr. Prof. Dr. Mircea Păcurariu; Pr. Prof. Dr. Dumitru Abrudan; Pr. Dr. Savu Popa – *Consilier cultural*; Diac. Dr. Ştefan L. Toma – *Secretar de redacţie*; Pr. Conf. Dr. Constantin Necula; Pr. Dr. Călin Sămărghiţan; Pr. Dr. Cristian Muntean; Pr. Vasile Gafton; Romeo Petraşciuc; Emanuel Tăvală

ISSN 1223-8392
Tiparul executat la Tipografia Şaguniana – Sibiu

ARTICOLELE ŞI CORESPONDENŢA se primesc pe adresa: Redacţia „Telegrafului Român", 550179 – Sibiu, str. Mitropoliei, nr. 35; e-mail: telegrafulroman@yahoo.com. Articolele nepublicate nu se înapoiază.

ABONAMENTUL pentru anul 2012 este de 48 lei; cod IBAN RO34 RNCB 0227 0360 5879 0001. BCR Sibiu, str. Emil Cioran, nr. 1. Cod fiscal 44 79 403

Fondator:
Mitropolit Andrei Şaguna, 1853

Publicaţie bisericească a Arhiepiscopiei Sibiului

Telegraful Român

Anul 160 • nr. 37-40

1 şi 15 octombrie 2012

ÎPS LAURENŢIU ŞI PS MACARIE au sfinţit biserica din Malmö, Suedia

Din încredinţarea şi cu binecuvântarea Preafericitului Părinte Patriarh Daniel, în perioada 13-16 octombrie a.c. am efectuat o vizită pastorală în Episcopia Ortodoxă Română a Europei de Nord, vizită ocazionată de slujba de sfinţire a picturii bisericii româneşti din oraşul Malmö, Suedia.

Sâmbătă, 13 octombrie, prima zi a vizitei noastre, împreună cu Preasfinţitul Părinte Episcop Macarie şi cu părintele Mihai Radu (Parohia *Pogorârea Sfântului Duh* din Malmö), am vizitat câteva dintre obiectivele turistice principale ale frumosului oraş suedez: clădirea-turn Torso – simbol al oraşului Malmö, Catedrala luterană *Sfântul Apostol Petru*, construită în secolul al XIII-lea, unul dintre cele mai mari edificii din oraş.

Vizita a continuat la unul dintre cele mai vechi şi prestigioase oraşe universitare ale Suediei, anume Lund, fondat la anul 990, devenit, încă din anul 1103, reşedinţă pentru Arhiepiscopul întregii Scandinavii. Aici am vizitat Universitatea şi Biblioteca Regală.

Duminică, 14 octombrie, la sărbătoarea Sfintei Cuvioase Parascheva, împreună cu Preasfinţitul Părinte Macarie şi un sobor de preoţi şi diaconi, am săvârşit Sfânta Liturghie şi slujba sfinţirii picturii bisericii româneşti *Pogorârea Sf. Duh* în oraşul Malmö. La sfârşitul slujbei, a fost citit mesajului de binecuvântare al Preafericitului Părinte Patriarh Daniel, transmis cu ocazia acestui eveniment deosebit din viaţa românilor ortodocşi din aceste părţi ale Europei, în care a fost evidenţiată legătura simbolică, deosebit de semnificativă, dintre cea dintâi sfinţire a acestui sfânt locaş şi prăznuirea actuală: *„La târnosirea din 27 septembrie 1987, în prestolul altarului au fost aşezate părticele din Sfintele Moaşte care au fost recuperate în timpul demolării Bisericii Sfânta Vineri Herasca din Bucureşti, distrusă de regimul comunist ateu la 20 iunie 1987. Astăzi, 14 octombrie 2012, la 25 de ani de la târnosirea din 1987, la sărbătoarea Sfintei Cuvioase Parascheva, cunoscută în popor ca Sfânta Vineri, se săvârşeşte sfinţirea picturii bisericii din Malmö, înveşmântată în această haină de pictură frumoasă şi luminoasă, conform rânduielii din Biserica noastră drept-măritoare. Vedem duhovniceşte cum Dumnezeu lucrează prin Sfinţii Săi şi converteşte suferinţa în izvor de speranţă, iar umilirea în sărbătoare de biruinţă”.* De asemenea, din încredinţarea Preafericirii Sale, Preafericitul Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, am conferit părintelui paroh Mihai Radu înalta distincţie bisericească *Crucea patriarhală*. În acelaşi cadru sărbătoresc, am dăruit Paraclisului Centrului Eparhial din Stockholm şi bisericii din Malmö părticele din moaştele Sfântului Ierarh Andrei Şaguna, Mitropolitul Transilvaniei, precum şi icoane ale Sfântului Mitropolit Andrei.

Sărbătoarea s-a încheiat cu agapa creştină şi bucuria revederii credincioşilor ortodocşi români din diferitele zone ale Scandinaviei, prezenţi la acest eveniment, dintre care o bună parte au îmbrăcat frumosul port tradiţional românesc. În aceeaşi zi, după-amiaza, am vizitat şi Catedrala arhiepiscopală din oraşul Lund, cu hramul *Sfântul Mucenic şi Arhidiacon Laurenţiu*.

Luni, 15 octombrie, împreună cu Preasfinţitul Macarie, am vizitat oraşul Copenhaga, Palatul reginei Margareta a Danemarcei, diverse biserici şi catedrale. Apoi, după vizita făcută la biserica parohiei ortodoxe române *Naşterea Maicii Domnului şi Sfinţii Cuvioşi Grigorie Decapolitul şi Nicodim de la Tismana* din Copenhaga, la invitaţia Centrului de tineret *Sfântul Voievod Ştefan cel Mare* al Episcopiei

Europei de Nord, am susţinut o conferinţă cu tema „Sfânta Liturghie şi Taina Sfântului Maslu” pentru comunitatea de români ortodocşi din Copenhaga. La conferinţă a asistat şi Excelenţa Sa, domnul Viorel Matei Ardeleanu, Ambasadorul României în Regatul Danemarcei.

† Dr. LAURENŢIU STREZA,
Arhiepiscopul Sibiului şi Mitropolitul Ardealului

Rânduiala TAINEI SFÂNTULUI MASLU,

după manuscrise liturgice din Biblioteca Arhiepiscopiei Sibiului (II)

Rânduiala Sfântului Maslu după Ms. 18 (1675)[1]

Slujba Sfântului Maslu este numită în acest manuscris: *„POSLEOVANIE Sfântului uloiu, ce să zice unsoare svnţită, svnţită de 7 popi”*, după care se adaugă următoarea îndrumare tipiconală: *„Să’s adune în beserecă sau într-o casă: şi s(ă) vearse într-un blid grău şi în el 7 toiagel(e) învălite (învăluite) cu bumbac curat ce cu iale să ungă bolnavul, şi să puie analogul în mijlocul beserecii sau în casă, şi pre înşi Svita Ev(an)g(he)lie, şi să dea lumini popilor şi celoralalţi omen(i), şi fiind înbrăcaţi în feloane şi s(ă) ia, popa cel mai mare, căidealniţa cu thăimăie şi s(ă) căidească maslul crucişi”*[2].

Partea introductivă a slujbei este aproape identică cu cea din rânduiala de astăzi[3] şi este redată în slavonă, cuprinzând: *binecuvântarea mică, rugăciunile începătoare, psalmul 142, troparele de umilinţă, psalmul 50.*

Canonul Sfântului Arsenie[4] este redat în limba română, având următoarea alcătuire:

(continuare în p. 5)

† Dr. LAURENŢIU STREZA,
Arhiepiscopul Sibiului şi Mitropolitul Ardealului

Din cuprins:

† Dr. LAURENŢIU STREZA,
Arhiepiscopul Sibiului şi Mitropolitul Ardealului
Rânduiala Tainei Sfântului Maslu, după manuscrise liturgice din Biblioteca Arhiepiscopiei Sibiului (II) | paginile **1** şi **5**

Arhid. Prof. Dr. Constantin Voicu
20 de ani de la reactivarea Mitropoliei Basarabiei | pagina **10**

† ANDREI FĂGĂRĂŞANUL,
Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului
Sfinţii Preoţi-Mărturisitori ai Ortodoxiei în Ardeal | pagina **11**

Î.P.S. Mitropolit Laurenţiu, oaspete de seamă la Craiova

Zilele de 6 şi 7 octombrie au fost trecute cu litere de aur în istoria învăţământului teologic de nivel academic din Oltenia. Două decenii de muncă asiduă pentru promovarea calităţii la cel mai înalt nivel de învăţământ. Ani plini de încercări, dar mai ales de împliniri care au propulsat peste timp un ideal care, încetul cu încetul, s-a transformat în certitudine şi realitate. Pe lângă dimensiunea festivă, pe care negreşit a îmbrăcat-o de la început, evenimentul a avut şi un profund caracter evaluativ, de bilanţ. Astfel, pe parcursul celor două zile comemorative, au fost rostite evocări somptuoase, s-au depănat amintiri şi au fost înălţate rugăciuni pentru toţi ostenitorii şi binefăcătorii teologiei oltenești care, din rânduiala lui Dumnezeu, au fost ridicaţi la Patria cerească.

Oaspeţi de seamă

Maratonul evenimentelor aniversare a început sâmbătă, 6 octombrie, prin inaugurarea Centrului de restaurare, conservare patrimoniu şi vizualizare al Facultăţii de Teologie din Craiova. Manifestarea a fost cinstită prin prezenţa a numeroşi oaspeţi de seamă din ţară şi străinătate. Înalt Preasfinţitul Irineu, Arhiepiscopul Craiovei, Mitropolitul Olteniei şi decanul Facultăţii de Teologie din Craiova, a întâmpinat acest deosebit moment cu multă bucurie, primindu-i pe invitaţi în incinta centrului la tăierea inaugurală a panglicii tricolore. Între cei care au dat curs invitaţiei, s-au numărat: Înalt Preasfinţitul Laurenţiu, Mitropolitul Ardealului, Înalt Preasfinţitul Andrei, Mitropolitul Clujului, Albei, Crişanei şi Maramureşului, Preasfinţitul Lucian, Episcopul Caransebeşului, Preasfinţitul Nicodim, Episcopul Severinului şi Strehaiei, Preasfinţitul Sebastian, Episcopul Slatinei şi Romanaţilor, Preasfinţitul Gurie, Episcopul Devei şi Hunedoarei, şi Preasfinţitul Emilian Lovişteanul, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Râmnicului, profesori universitari din ţară şi străinătate, reprezentanţi ai autorităţilor de stat şi locale.

„Necesitatea înfiinţării unei facultăţi de teologie la Craiova"

Slujba de sfinţire a locaţiei a fost oficiată de IPS Irineu, împreună cu doi profesori de la Facultatea de Teologie. După ceremonialul religios, cei prezenţi au fost invitaţi în sala de festivităţi a centrului. În deschiderea luărilor de cuvânt, pr. lect. univ. dr. Adrian Ivan, director de departament în cadrul Facultăţii de Teologie din Craiova, a citit istoricul instituţiei. A urmat prelegerea IPS Mitropolit Irineu, care a elogiat osteneala celor care, în urmă cu două decenii, au pus piatra de temelie a învăţământului teologic oltenesc de grad universitar. „Facultatea de Teologie din Craiova a luat fiinţă prin grija unor oameni inimoşi, cu iubire de Biserică şi de ţară. Dintre ei, unii sunt astăzi de faţă, alţii au trecut în Patria cerească. Cei care ne privesc astăzi de acolo, din ceruri, sunt mitropolitul Nestor şi episcopul Damaschin, primul decan al acestei prestigioase instituţii. Ar fi de prisos să vorbesc despre aura teologică, istorică şi bisericească a marelui mitropolit. Alături de el a fost, în acea vreme, Damaschin Severineanul, episcop-vicar al Arhiepiscopiei Craiovei. El a reuşit prin tenacitate şi stăruinţă să schimbe opiniile multor oameni de aici şi de pretutindeni. Pe aceştia i-a făcut să înţeleagă necesitatea înfiinţării unei facultăţi de teologie la Craiova, întrucât pe aici au intrat de fapt marii teologi Niceta de Remesiana, Paulin de Nolla, părinţi din epoca postpatristică. Tot pe aici s-a revărsat duhul Sfântului Nicodim de la Athos şi a reînnoit şirul monahismului românesc, ducând mai departe icoana isihasmului în întreaga ţară. Aşadar, acest bărbat ilustru a vrut ca Facultatea de Teologie din Craiova să dăinuiască şi şi-a însoţit ca oameni de virtute, colaboratori, cum au fost domnul Ivănescu, fostul rector al Universităţii noastre, şi academicianul Ion Dogaru, aici de faţă. Fiecare a ostenit la ridicarea acestui edificiu de înaltă cultură teologică, oferindu-ne bucuria şi împlinirea sărbătorii de astăzi". La finalul cuvântului său, mitropolitul a mulţumit membrelor Societăţii Ortodoxe Naţionale a Femeilor Române (SONFR), filiala Craiova, care au donat clădirea Centrului de restaurare în folosul Facultăţii de Teologie din Craiova.

„Un monument restaurat pentru restaurare"

Prezent în prezidiu, IPS Laurenţiu al Ardealului a apreciat activitatea şi valoarea academică a învăţământului teologic universitar din Oltenia, felicitând totodată şi iniţiativa înfiinţării unei secţii de artă sacră. „Felicităm Facultatea de Teologie din Craiova pentru activitatea depusă în aceste două decenii de activitate. De asemenea, ţin să felicit modul în care învăţământul teologic universitar oltenesc a evoluat în această perioadă, parcurgând un drum frumos de la Teologie Pastorală la Artă Sacră. Din acest punct de vedere, facultatea noastră de teologie din Sibiu este mai săracă, beneficiind doar de două secţii: Teologie Pastorală şi Asistenţă Socială. De aceea ne dorim să menţinem o legătură strânsă cu această nou înfiinţată secţie a dumneavoastră pentru ca viitorii noştri specialişti să se poată pregăti aici în scopul ocrotirii patrimoniului nostru eclezial. Închei cele spuse prin aprecierea că ceea ce vedem astăzi aici este un monument extraordinar de bine restaurat pentru restaurare, pe măsura Mitropolitului Olteniei", a conchis IPS Părinte Laurenţiu, Mitropolitul Ardealului.

Au mai luat cuvântul: IPS Mitropolit Andrei, prof. univ. dr. Ion Vladimirescu, preşedintele Senatului Universităţii din Craiova, prof. acad. univ. dr. Ion Dogaru şi prof. univ. dr. Dan Claudiu Dănişor, rectorul Universităţii din Craiova. La final, arhiereii au primit câte o icoană în mozaic cu Sfinţii Trei Ierarhi, hramul facultăţii, din partea chiriarhului locului. Ceilalţi invitaţi au primit plachete comemorative, hrisoave, cărţi şi o mapă cu programul evenimentului, lucrate la Editura „Mitropolia Olteniei".

Sâmbătă seara, oaspeţii au fost invitaţi la sfinţirea Centrului social „Best life!". Ceremonialul liturgic a fost oficiat de PS Episcop Sebastian. Ziua s-a încheiat prin vizitarea Mănăstirii Coşuna şi a Seminarului Teologic din Craiova.

Emoţii şi opinii la moment aniversar

„Aşteptam cu nerăbdare acest eveniment. Pentru noi, cei de astăzi, este o datorie şi în acelaşi timp un privilegiu de a duce mai departe şi de a înmulţi realizările înaintaşilor noştri. Sperăm să împlinim cu bine acest mandat, spre folosul studenţilor noştri şi al celor care vor păşi în această instituţie", a precizat pr. lect. dr. Sergiu Popescu, de la Facultatea de Teologie din Craiova.

„Este un eveniment cu totul deosebit ca astăzi, la douăzeci de ani de la înfiinţarea acestei facultăţi, să se inaugureze un asemenea sediu, cu toate dotările necesare realizării unui studiu de calitate în domeniul restaurării. Cred, de asemenea, că secţia nou-înfiinţată, de Artă sacră, va fi de real folos Bisericii din Oltenia", a spus Octaviana Marinca, restaurator.

„Pentru mine, ca studentă, este o adevărată onoare să pot învăţa în această clădire. Totul este în noi şi de aceea entuziasmul nostru este mare. Cu siguranţă că într-o zi, când vom ieşi pe aceste porţi, o să fim demni de un asemenea dar", ne-a mărturisit Andreea Pilea, studentă în anul I la Secţia de Artă sacră din Craiova.

Resfinţirea Bisericii din Smadovicioara

În cea de a doua zi a manifestărilor, duminică, 7 octombrie, oaspeţii, în frunte cu IPS Părinte Mitropolit Irineu, s-au deplasat în localitatea doljeană Smadovicioara, din comuna Secu, Protoieria Craiova Nord, pentru a lua parte la slujba de resfinţire a Bisericii „Sfinţii Împăraţi". Sfânta Liturghie a fost oficiată pe o scenă, amenajată în faţa sfântului lăcaş. Alături de IPS Irineu, gazda evenimentului, au slujit: IPS Laurenţiu, al Ardealului, PS Nicodim, al Severinului şi Strehaiei, PS Sebastian, al Slatinei şi Romanaţilor, PS Gurie, al Devei şi Hunedoarei, şi PS Emilian Lovişteanul, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Râmnicului, înconjuraţi de un ales sobor de preoţi şi diaconi.

După citirea Sfintei Evanghelii, IPS Laurenţiu a rostit un cuvânt de învăţătură pe tema pericopei evanghelice duminicale închinate minunii învierii fiului văduvei din Nain. În acest context, Mitropolitul Ardealului a arătat că „Hristos Domnul cheamă la înviere nu numai pe tânărul văduvei, ci întregul neam omenesc care zăcea în păcat şi era cuprins de moarte". La finalul slujbei, IPS Irineu a mulţumit arhiereilor prezenţi pentru împreună-slujire şi i-a felicitat pe cei care s-au ostenit cu ridicarea şi înfrumuseţarea sfântului lăcaş de închinare.

Biserica „Sfinţii Împăraţi Constantin şi Elena" din localitatea Smadovicioara, judeţul Dolj, Protoieria Craiova Nord, a fost temeluită în anul 2007 de către Preafericitul Părinte Patriarh Daniel, pe vremea când era în scaunul de Mitropolit al Moldovei. Slujba de sfinţire a fost oficiată în anul 2010, pictura fiind încă neterminată. Anul acesta, lucrările au fost finalizate în întregime, sfântul locaş fiind gata de sărbătoare.

Diac. drd. Ioniţă APOSTOLACHE,
Arhiepiscopia Craiovei

LITURGHIE • PASTORAȚIE • MĂRTURISIRE

Î.P.S. Dr. LAURENȚIU STREZA, Arhiepiscopul Sibiului şi Mitropolitul Ardealului

Sâmbătă, 1 septembrie. Î.P.S. Sa a participat la Sfânta Liturghie, oficiată la Catedrala mitropolitană din Sibiu, cu ocazia începutului unui nou an bisericesc. A oficiat, apoi, slujba de Te Deum şi a adresat credincioşilor un cuvânt de învățătură.

Duminică, 2 septembrie. A oficiat slujba de sfințire a Bisericii „Buna Vestire" din localitatea Apoldu de Jos, protopopiatul Sălişte. A slujit Sfânta Liturghie şi a adresat credincioşilor un cuvânt de învățătură. L-a hirotesit întru *iconom stavrofor* pe P.C. pr. paroh Ilie Ludoşan.

Luni, 3 septembrie. A avut program de audienţe şi lucrări de birou. A participat la slujba de Te Deum, la Capela mitropolitană, ocazionată de începutul cursurilor preoţeşti pentru obţinerea gradelor didactice, organizate de către Arhiepiscopia Sibiului şi Facultatea de Teologie din Sibiu. A adresat celor prezenţi un cuvânt de binecuvântare.

Marţi, 4 septembrie. A avut program de audienţe şi lucrări de birou.

Joi, 6 septembrie. A prezidat şedinţa Permanenţei Consiliului Eparhial al Arhiepiscopiei Sibiului. A vizitat şantierul de lucru de la Complexul Monahal de la Păltiniş.

Sâmbătă, 8 septembrie – *Sărbătoarea Naşterii Maicii Domnului.* A slujit Sfânta Liturghie şi a adresat credincioşilor un cuvânt de învățătură la Mănăstirea „Naşterea Maicii Domnului" din localitatea Timişeni-Şag, jud. Timiş.

Duminică, 9 septembrie. A participat la Ţebea, jud. Hunedoara, la manifestările prilejuite de împlinirea a 140 de ani de la moartea lui Avram Iancu, erou naţional. A slujit Sfânta Liturghie şi parastasul împreună cu PS Gurie, Episcopul Devei şi Hunedoarei, şi cu Preasfinţitul Nicodim, Episcopul Severinului şi Strehaiei, alături de un număr mare de preoţi şi diaconi. A adresat celor prezenţi un cuvânt de învățătură.

Luni, 10 septembrie. A avut program de audienţe şi lucrări de birou. A prezidat şedinţa Permanenţei Consiliului Eparhial al Arhiepiscopiei Sibiului.

Marţi, 12 septembrie. A avut program de audienţe şi lucrări de birou. A vizitat şantierul de lucru de la Complexul Monahal Păltiniş.

Vineri, 14 septembrie – *Sărbătoarea Înălţării Sfintei Cruci.* A slujit Sfânta Liturghie şi a adresat credincioşilor un cuvânt de învățătură la Mănăstirea „Înălţarea Sfintei Cruci" din localitatea Sădinca, jud. Sibiu, care şi-a serbat hramul. A oferit distincţia „Crucea şaguniană pentru

mireni" doamnei Mihaela Mihnea, ctitor şi binefăcător al schitului şi a Centrului eparhial din Sibiu.

Sâmbătă, 15 septembrie. A primit, la reşedinţa mitropolitană din Sibiu, vizita domnului Corneliu Dobriţoiu, Ministrul Apărării Naţionale.

Duminică, 16 septembrie. A oficiat slujba de sfințire a Bisericii „Sfântul Ierarh Nicolae" din localitatea Meşendorf, protopopiatul Rupea. A slujit Sf. Liturghie şi a adresat credincioşilor un cuvânt de învățătură. L-a hirotesit întru *iconom* pe P.C. pr. paroh Marius Ioan Horjea.

Luni, 17 septembrie. Î.P.S. Sa a participat la festivitatea de deschidere a noului an şcolar la Colegiul „Andrei Şaguna" din Braşov. A oficiat o slujbă de binecuvântare şi a adresat mesajul de binecuvântare al Preafericitului Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române. A dăruit noului director al colegiului, prof. Dorel Agache, o icoană a Sfântului Andrei Şaguna. De asemenea, Î.P.S. Sa a oferit cadrelor didactice şi bibliotecii lucrările de specialitate despre Sfântul Andrei Şaguna publicate la Editura „Andreiana" a Arhiepiscopiei Sibiului.

Marţi, 18 septembrie. A participat la şedinţa de lucru a Comisiei pentru Statut şi Regulamente a Patriarhiei Române.

Miercuri, 19 septembrie. A prezidat comisia de admitere la doctorat la Facultatea de Teologie „Andrei Şaguna" din Sibiu.

Joi, 20 septembrie. A vizitat şantierul de lucru de la Complexul Monahal Păltiniş.

Duminică, 23 septembrie. A slujit Sfânta Liturghie la Biserica „Sfântul Ierarh Nicolae" din localitatea Turnu Roşu, protopopiatul Avrig. A oficiat slujba de

binecuvântare a lucrărilor şi a adresat credincioşilor un cuvânt de învățătură.

Luni, 24 septembrie. A avut program de audienţe şi lucrări de birou.

Marţi, 25 septembrie. A prezidat şedinţa Permanenţei Consiliului Eparhial al Arhiepiscopiei Sibiului.

Vineri – sâmbătă, 28-29 septembrie. A participat la şedinţa de lucru a Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române.

Duminică, 30 septembrie. A participat la festivităţile prilejuite de aniversarea a cinci ani de la întronizarea Preafericitului Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române.

Pr. Dr. Cristian VAIDA

TEOLOGIE ŞI SPIRITUALITATE ORTODOXĂ

Din partea Editurii Humanitas primim cu regularitate apariţii de interes pentru întregul public cititor. Din cărţile primite ultima dată semnalăm în paginile ziarului şagunian, trei dintre ele.

Fiica lui **Lucian Blaga**, Doamna Dorli Blaga, a îngrijit o ediţie a lucrării părintelui său, ***Hronicul şi cântecul vârstelor,*** **Ed. Humanitas, 2012, 282 p**. Dintre scrierile postume ale lui Lucian Blaga, caietul intitulat *Hronicul şi cântecul vârstelor,* datat 1946, este, desigur, cel mai interesant. Ne este oferită astfel, nouă cititorilor, o autobiografie a poetului Lucian Blaga, pe care astfel îl descoperim şi în varianta sa epică, fiind în faţa unei autobiografii spirituale fără nervozitatea şi fragmentarismul pe care le aflăm în jurnalele ţinute în chip obişnuit de scriitori. Personalitate marcantă a culturii interbelice, Lucian Blaga, filozof, scriitor, profesor universitar, va marca perioada respectivă prin elemente de originalitate compatibile cu înscrierea în universalitate. Raportat la biografia propriu-zisă şi cu atât mai mult la diagrama personalităţii scriitorului, la universul copilăriei şi al adolescenţei, la mediul în care şi-a format primele reflexe faţă de natură şi societate, la cercul familiei în care a crescut, la şcolile pe care le-a urmat, la evenimentele istorice cărora le-a fost contemporan (în principal Primul Război Mondial), această scriere îşi defineşte prin ea însăşi deosebita însemnătate.

Nikos Kazantzakis, *Raport către El Greco,* Ed. Humanitas, 2012, 516 p. Lucrarea este ultima scriere a autorului grec, apărută postum, în 1961. Ea nu este un text autobiografic, după cum chiar Kazantzakis menţionează, nu este nici un volum de memorialistică sau un jurnal, deşi acţiunea îl conduce pe cititor într-o călătorie fascinantă. Această scriere este, după cum arată şi critica în domeniu, un testament literar, o proză în care cititorul iniţiat în opera lui Nikos Kazantzakis va identifica numeroasele faţete ale personalităţii sale, atât de impregnată de spiritul elen.

Andrei Pippidi, *Case şi oameni din Bucureşti,* Vol. II, Ed. Humanitas, 2012, 303 p. Am primit şi o carte ce ne-a produs multă bucurie, pentru că vorbeşte despre oameni şi locuri cu care noi intrăm în contact, şi acest lucru este cu atât mai îmbucurător, cu cât Andrei Pippidi, prin demersul său, nu lasă lucrurile să fie uitate. Este de datoria noastră să nu lăsăm lucrurile să fie acoperite de colb, atâta vreme cât ele merită să fie subliniate şi evidenţiate mai ales în vremea aceasta din urmă când parcă întreaga societate este debusolată şi parcă greu mai reuşim să ne găsim şi să ne raportăm la nişte valori adevărate. Iată că autorul acestei lucrări vine şi ne vorbeşte, după ce a publicat o parte din materiale la rubrica sa permanentă din *Dilema Veche,* despre locuri şi oameni din Bucureşti, unde mulţi dintre noi nu ştiam că au avut loc atâtea lucruri şi evenimente istorice sau unde au locuit oameni de o asemenea anvergură. Ne gândim şi în acest caz la cuvintele psalmistului care ne spune *să ne aducem aminte de înaintaşii noştri şi să luăm aminte...* Autorul ne ajută astfel în acest sens.

Pe aceeaşi linie de cercetare, se înscrie şi volumul primit la ultima noastră vizită în Protopopiatul Bran-Zărneşti: monografia localităţii Fundata, realizată de către **Nicolae Pepene şi Bogdan Florin Popovici**, intitulată ***Comuna Fundata. O istorie în imagini***. Lucrarea este realizată în condiţii grafice deosebite, cuprinzând datele necesare identificării localităţii şi aflării istoricului său administrativ sau bisericesc. Scrierea urmăreşte îndeosebi promovarea turistică a zonei şi atragerea de turişti în frumoasa localitate din zona Bran-Moeciu. Materialul informaţional reprezintă doar o jumătate din lucrare, cealaltă jumătate cuprinzând imagini ale localităţii, dar şi articole de ziar sau afişe de promovare turistică a zonei în afara graniţelor ţării. Mulţumim autorilor pentru dar şi sperăm ca dezideratele lor să se împlinească!

Mitropolitul LAURENȚIU

O conştiinţă a condeiului publicistic sibian, **NICOLAE CRISTEA**

La împlinirea a 110 de ani de la moartea lui Nicolae Cristea (1834-1902), reputatul teolog, publicist, om politic memorandist şi îndrumător social, iniţiator şi preşedinte timp de 30 de ani al Reuniunii meseriaşilor români, am socotit de cuviinţă să îi cinstim personalitatea şi prin câteva rânduri în publicaţia şaguniană *Telegraful Român*.

Nu numai în asemenea momente ar fi cuvenit a se vorbi despre Nicolae Cristea, care face parte din pleiada cărturarilor sibieni, oameni de iniţiativă didactică şi culturală din a doua jumătate a secolului al XIX-lea. El s-a reîntors de la Leipzig, unde, urmând Filosofia, Istoria şi Economia la îndemnul mitropolitului Andrei Şaguna, care promova tinerii de valoare, îşi desăvârşeşte studiile de Teologie şi de Drept absolvite anterior în ţară, la Sibiu. Tânărul profesor la Institutul Andreian va deveni asesor consistorial sub trei mitropoliţi, anume Andrei Şaguna, Miron Romanul şi Ioan Meţianu. Descoperindu-şi vocaţia, ca ziarist de prestigiu, Nicolae Cristea s-a afirmat în viaţa jurnalistică a Sibiului, unde tocmai atunci, visul iluminiştilor se va concretiza prin apariţia în 1853 a „Telegrafului Român", într-un moment când „Gazeta de Transilvania" a lui George Bariţiu, la Braşov, şi „Foaie pentru minte, inimă şi literatură" îşi pierdeau renumele dobândit în deceniul precedent. Prezenţa „Telegrafului Român", ca gazetă cu spectru larg, adică politic, industrial, comercial şi literar, era simţită ca necesară. Nu întâmplător tocmai un asemenea tânăr cu o pregătire profesională exemplară fusese desemnat să anime spiritual şi economic „Telegraful Român", cea mai longevivă publicaţie românească a tuturor timpurilor, preluată de el ca redactor-şef în 1865 şi condusă cu responsabilitate profesională timp de 18 ani, în care a şi rentabilizat-o financiar ca nici unul dintre cei 6 manageri dinaintea lui. Însuşi Mihai Eminescu va remarca apoi adevărul că sub redacţia lui Cristea „Telegraful Român" devenise „cea mai modernă foaie de peste Carpaţi". Modelul şagunian a fost un continuu imbold pentru orientarea şi ţinuta ziarului. Ioan Slavici, convins de către Nicolae Cristea să vină la Sibiu, părăsind pentru câtva timp capitala, va mărturisi: „Nu e o frază deşartă, când zic că Şaguna, el singur, în afară, însemna mai mult decât restul de 2.800.000 români împreună. Om cult în puterea cuvântului, om plin de abnegaţie, om cu vederi întinse, care totdeauna ştia de ce e vorba, ce este şi ce nu este în anumite împrejurări cu putinţă, el era o garanţie pentru aceia cari prin mijlocirea lui se puneau în înţelegere cu poporul român". Tactica activismului politic, pe care românii transilvăneni aveau să o adopte generalizat la început de veac XX, a rămas pentru întreaga viaţă a lui Nicolae Cristea un principiu călăuzitor. Dârzenia cu care a promovat-o din proprie convingere, înfruntând pericole de tot felul, polemizând cu contraopinenţi prestigioşi, îi creează o aură a exemplarităţii.

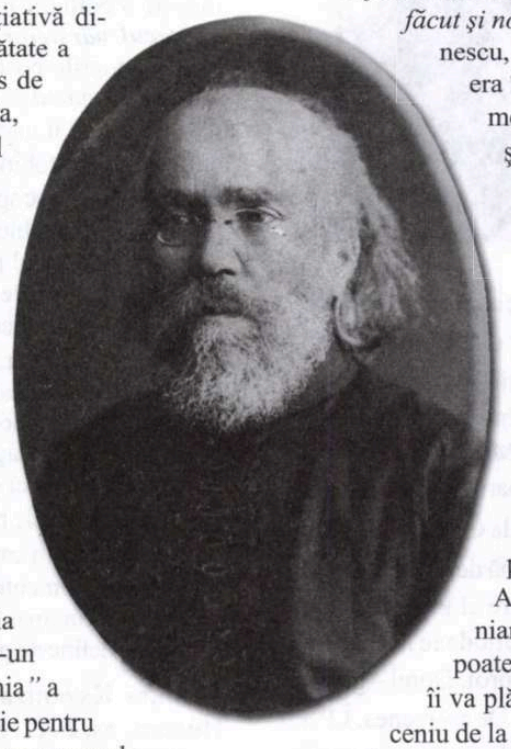

Colaborarea cu scriitorii de pe tot întinsul spaţiului românesc, din ale căror opere el publică unele texte, s-a soldat, între altele, prin apariţia în paginile „Telegrafului Român" a unor studii politice ale lui Ioan Slavici, dovedind că problema românilor transilvăneni interesa pe confraţii lor de pe ambii versanţi ai Carpaţilor.

Pentru că literatura necesita un spaţiu mai larg, pornind din 1 ianuarie 1876 Cristea publică suplimentul „Foişoara Telegrafului Român", heptomadar cercetat cu interes peste munţi, aşa cum dovedeşte şi comentariul din „Convorbiri literare" al lui Eminescu: *ea e menită a pune în mâna învăţătorului sătesc şi a preotului o lectură, scrisă românește de-a dreptul, lesne de înţeles şi folositoare... Ortografia e fonetică, cu concesii etimologice, pe care le-am făcut şi noi*. După cum observa judicios Eminescu, ortografia ciparianã etimologizantă era înlocuită în publicaţia lui Cristea în mod treptat cu cea fonetică, promovată şi de către Junimea.

Îndepărtarea politică din 1883 a lui Cristea de la conducerea publicaţiei, pentru un motiv foarte frecvent în epocă, acuzarea conducerii imperiale şi a celei locale pentru nerecunoştinţa sa faţă de jertfele aduse de românii transilvăneni statului bicefal, din articolul *Răsplată?*, a stârnit reacţia intelectualităţii sibiene, care a organizat un conduct cu torţe, omagiind valoarea prestaţiei jurnalistului demn şi onest. Aşadar, prevederea testamentară şaguniană, care stabilea că Nicolae Cristea poate rămâne la conducerea ziarului „cât îi va plăcea", era încălcată la numai un deceniu de la moartea sfântului mitropolit în mod nedrept, din considerente politice.

Activitatea publicistică a lui Nicolae Cristea nu încetează acum, ci va continua până spre sfârşitul vieţii, ca prezenţă efectivă în presa timpului. El este unul dintre iniţiatorii apariţiei în 1884 a ziarului „Tribuna", pentru care convinge epistolar pe Ioan Slavici să vină la Sibiu, spre a prelua conducerea noului cuirasat al luptei românilor. *Jurnalul* lui N. Cristea, publicat şi îngrijit de Anca Sîrghie, reliefează ipostaza publicistului cu experienţă care, deşi trăia drama însingurării memorandistului român după revenirea din închisoarea de la Vacz, veghea cu responsabilitate profesională formarea unor tineri ziarişti. Se cerea ca, acum când preluau ştafeta, aceştia să dovedească mai multă preocupare pentru calitatea de conţinut şi de formă a materialelor apărute în paginile ziarului. Tot mai asprul regim dualist austro-ungar aflat la conducerea Transilvaniei de la finele secolului al XIX-lea, când politica de maghiarizare forţată a populaţiei luase forme aberante, îl va determina pe Nicolae Cristea să activeze politic spre a ameliora situaţia populaţiei majoritare şi obodite, românii. Volumul *Memorandistul Nicolae Cristea şi epoca sa. Culegere de studii*, semnat de Anca Sîrghie şi prefaţat de Mircea Păcurariu, cu o postfaţă de Ana Grama, ajuns în 2011 la a 2-a ediţie, este o parte integrantă a unei restituiri mai ample, care a cuprins până în prezent îngrijirea textului memorialistic *Jurnal*, apărut în 1998, care s-ar cuveni ca, în cel mai scurt timp, să fie urmat de volumul *„La ţintă" şi alte scrieri*, volum aflat în lucru. Modelul unei asemenea restituiri complete poate fi urmat, el fiind necesar şi în cazul altor personalităţi sibiene uitate. Şi aceasta, într-un moment când tinerii dovedesc a avea mare nevoie să găsească între înaintaşi acele modele spirituale fertile şi chiar indispensabile pe linia demnităţii naţionale, a onestităţii şi a înaltei calităţi în prestaţia profesională.

Dana ANADAN

Osândiţii pentru Memorandul românilor dus la Monarhul 7—25 Maiu 1894

Rândul de sus: 1. Dionisie Roman, 2. Patriciu Barbu, 3. Dr. D. P. Barcianu, 4. Gherasim Domide, 5. Dr. Teodor Mihali, 6. Dr. Aurel Suciu, 7. Mihai Veliciu, 8. Rubin Patiţia.
Rândul de jos: 1. Nicolae Cristea, 2. Iuliu Coroianu, 3. George Pop de Băseşti, 4. Dr. Ioan Raţiu, 5. Dr. Vasile Lucaciu, 6. Dimitrie Comşa, 7. Septimiu Albini.

Mitropolitul Antonie Plămădeală:

Nicolae Cristea – un om providenţial

EXISTĂ ÎN ISTORIA NEAMURILOR MOMENTE DE răscruce, când Providenţa alege dintre muritori oameni înzestraţi cu însuşiri deosebite care, tocmai de aceea, au destine exemplare. Aşa s-a întâmplat în Transilvania cu Nicolae Cristea (1834-1902), slujitor de frunte al Bisericii noastre ortodoxe.

Născut într-o familie de ţărani, buni creştini ortodocşi din Ocna Sibiului, el a izbutit în vremuri grele pentru români să urmeze cursurile a trei facultăţi, dovedindu-se a fi spornic în studiul Teologiei şi al Dreptului la Sibiu, şi în cel al Filosofiei la Lipsca (Leipzig). Aici ajunge cu o bursă pe care i-a oferit-o mitropolitul Andrei Şaguna. Începe astfel o colaborare rodnică pe plan bisericesc, social şi cultural, între cei doi bărbaţi, mari prin tot ce au făcut. Cristea va susţine în decursul activităţii sale iniţiativele mitropolitului, mai ales în calitatea sa de redactor al „Telegrafului Român" înfiinţat de Şaguna, pe care timp de 18 ani el îl va conduce cu autoritate şi devotament. Atunci când în anul 1883, contrar voinţei testamentare a lui Şaguna, redactorul va părăsi ziarul, cauza va fi una politică şi încă una de natură să-i sporească prestigiul de bun român.

(...) Nicolae Cristea n-a fost un scriitor care să-şi lase condeiul purtat de fantezie. El a fost un om al acţiunii pe tărâm social şi politic şi, în aceeaşi măsură, în domeniul culturii şi al vieţii bisericeşti. Pe toate acestea le-a slujit în primul rând prin faptă, dar şi mânuind condeiul. Citind cele scrise de el, poţi descoperi atât înfăptuirile sale, remarcabile în totalitate, dar şi epoca zbuciumată în care a trăit.

Contemporanii au lăsat mărturii despre tenacitatea acestui om blând şi înţelept, înzestrat cu o personalitate puternică, patriot, cărturar, credincios întreaga lui viaţă unor principii morale şi politice ferme. Se ştie că vreo 10 ani Nicolae Cristea a slujit Biserica ortodoxă ca dascăl de Teologie morală pentru ca apoi până la sfârşitul vieţii, să fie asesor consistorial, ceea ce în termenii de azi înseamnă consilier eparhial.

(...) Activitatea lui Nicolae Cristea în viaţa politică a culminat cu participarea la mişcarea petiţională românească, pentru care Sibiul a fost un for central. Memorandistul de 60 de ani a fost condamnat, în urma procesului de la Cluj din mai 1894, la opt luni de detenţie, pe care le-a efectuat la Vaţ, în Ungaria, până la ultima zi, chiar şi în condiţiile în care tragica moarte a fiului său ar fi putut justifica eliberarea sa. Jurnalul ilustrează anii târzii când fondatorul ziarului „Tribuna" de la Sibiu şi preşedintele „Reuniunii sodalilor români" nu mai era o ilustră personalitate a urbei, ci victima unor lucrături de culise, care i-au sporit drama existenţială. Aşa cum este pus în valoare cu ajutorul unui bogat şi util aparat critic, Jurnalul memorandistului va fi socotit, pe bună dreptate, şi ca document de limbă românească din Transilvania de acum un veac, limbă mânuită de un cărturar poliglot. Deliciul multor pagini ale cărţii îl constituie alternanţa stilului direct cu cel indirect atunci când memorandistul reface dialogul său cu oameni ai vremii.

[Din volumul Nicolae Cristea, *File de memorialistică. Jurnal*, ediţie îngrijită de Anca Sîrghie, Ed. Casa de Presă şi Editură Tribuna, Sibiu, 1998]

RÂNDUIALA TAINEI SFÂNTULUI MASLU, după manuscrise liturgice din Biblioteca Arhiepiscopiei Sibiului (II)

† Dr. LAURENŢIU STREZA,
Arhiepiscopul Sibiului şi Mitropolitul Ardealului

(urmare din p. 1)

Peasna 1-a, glas 4. *Irmos*: *„Undele Mării Roşie, trecu Israel, cu urmele neudate de demult (î)sămnând cruciş cu mânil(e) lui Moisei, puteari Amalicăi biruiş”*[5].

Înaintea tuturor troparelor canonului se repetă *stihul*: *„Doamne ascultă ruga robilor Tăi celora ce Ţi să roagă”*[6].

Fiecare peasnă, ca în rânduiala actuală, este alcătuită din irmos, două tropare şi alte două cu: *Slavă… Şi acum…* Un element care nu s-a mai păstrat până azi este *„catavasia”* următoare, care se repetă după fiecare peasnă: *„Scoală din boală robul Său, M(i)l(o)st(i)ve: că noi cu osâîrdie către Tine scăpăm, către izbăvitoriul Cel m(i)l(o)stiv al tuturor despuitoriu* (Stăpânitor, n.n.), *Dumnezău IS (Iisus)”*[7].

După ***peasna a 3-a*** urmează *ectenia mică*: *„Iară şi iară cu pace lui Dumnezău să ne rugăm. Încă ne rugăm de viaţa, pacea, sănătatea şi spăsenie, şi de (i) ertarea păcatelor robul lui Dumnezău N., să zicem toţi. Folosiaşte, spăseşte, miluiaşte şi ne păziaşte pe noi... Pre Svântă, curată şi prebl(ago) s(lo)vită, slăvită despuitoare a noastră de Dumnezău Născătoare… Că a Ta-i ţinearia şi a Ta-i împărăţia şi putearia şi slava, a Părintelui şi a Fiului şi a Duhului”*[8].

Urmează cele două **sedelne**: *„Ca un râu dumnezăiesc…”* şi *„Vraciule (doctore) şi agiutoriule…”*, care se încheie, în plus faţă de rânduiala de azi, cu *Slavă... Şi acum...*, a Născătoarei: *„Scăpare celora ce sânt în nevoi şi schimbătoare păcătoşilor către D(u)mnezău, Presvântă Despuitore: spăseaşte-ne pe noi de toate valurile şi de dosădzile oamenilor şi de munca chinurilor şi de chinuri fără cinste, cu credinţă neîndoită, pururi-ţi strigăm Fecioară Despuitoare, întru tot cântato”*[9].

Canonul se continuă cu ***pesnele 4, 5, 6***, urmate de *ectenie mică*, cu ecfonisul: *„Că Tu eşti împăratul lumii…”*, condacul, ***pesnele 7, 8*** şi ***9***, *ectenie mică* şi cele 4 stihiri ale laudelor, toate ca în rânduiala actuală. Lipsesc: *„Cuvine-se cu adevărat…”* şi *luminânda*: *„Cu milă caută…”*, iar din rugăciunile începătoare s-a păstrat numai Tatăl nostru. A rămas şi troparul: *„De sârg întru agiutoriu…(Unule, Cel ce eşti grabnic spre ajutor…)”*[10]

Taina propriu-zisă nu are *binecuvântarea mare*, ci începe cu *ectenia mare*: *„Cu pace lui D(u)mnezău să ne rugăm. De pacea de sus şi de isp(ă)senia sufletelor noastre, lui D(u)mnezău să ne rugăm. De pacea a toată lumea şi de bunăstarea bes(e)recii a lui D(u)mnezău şi de înpreunarea tuturor, lui D(u)mnezău să ne rugăm. Ca să s(e) bl(ago) s(lo)vească untul acesta, lui D(u)mnezău să ne rugăm. De robul lui D(u)mnezău N. şi de d(u)mnezăuiasca a lui socotinţă şi de iertarea păcatelor lui şi ca să vină spre (d)âns(ul) darul D(u)hului Svint, lui D(u)mnezău… Ca să (se izbăvească) el şi noi de toată scârba şi greutatea, lui D(u)mnezău… Folosiaşte, ispăseaşte, miluiaşte şi ne păzeaşte pe noi cu al Tău bun dar. Pre svântă, curată şi prea bl(ago)s(lo)vită de Dumnezău Născătoare, a noastră despuitoare şi pururea Fecioară Maria, cu toţi svinţii pomenind, sănguri pe sineşi şi unii pe alţii şi toată viaţa no(a)stră lui Hristos D(u)mnezău să o dăm”*[11].

După provocarea diaconului: *„Domnului să ne rugăm”*, urmează *molitva sfinţirii untdelemnului*, rostită de fiecare dintre cei 7 preoţi: *„Doamne, Carele vindeci întru milele şi întru îndurările Tale sufletele şi trupurile noastre cele înfrânte, Însuţi, Despuitoare, sfinţeşte uloiul acesta, ca să fie celora ce se vor unge din ial, întru vindecare şi schimbare a toate chinurile şi durerile trupeşti şi spurcăciunile trupeşti şi sufleteşti şi a toate răutăţile. Ca de aceasta să se proslăvească numele Tău cel sfânt, al Tatălui şi al Fiului şi al Duhului Sfânt, acum şi pururea şi în vecii vecilor.”*[12]

După această rugăciune de sfinţire a untdelemnului urmează o secţiune care aminteşte de sfinţirea apei, care se săvârşea împreună cu Taina Sfântului Maslu. Sunt cântate opt tropare închinate *Maicii Domnului (bogorodicine)*, pe fiecare din cele opt glasuri, care au fost înlocuite în rânduiala actuală cu 10 tropare de mijlocire, primele două adresate Mântuitorului Hristos, ultima Maicii Domnului, iar 7 adresate sfinţilor: două Sfântului Iacov, ruda Domnului şi întâiul păstor al Ierusalimului şi câte una Sfântului Nicolae, Sfântului Dimitrie, Sfântului Pantelimon, Sfinţilor fără

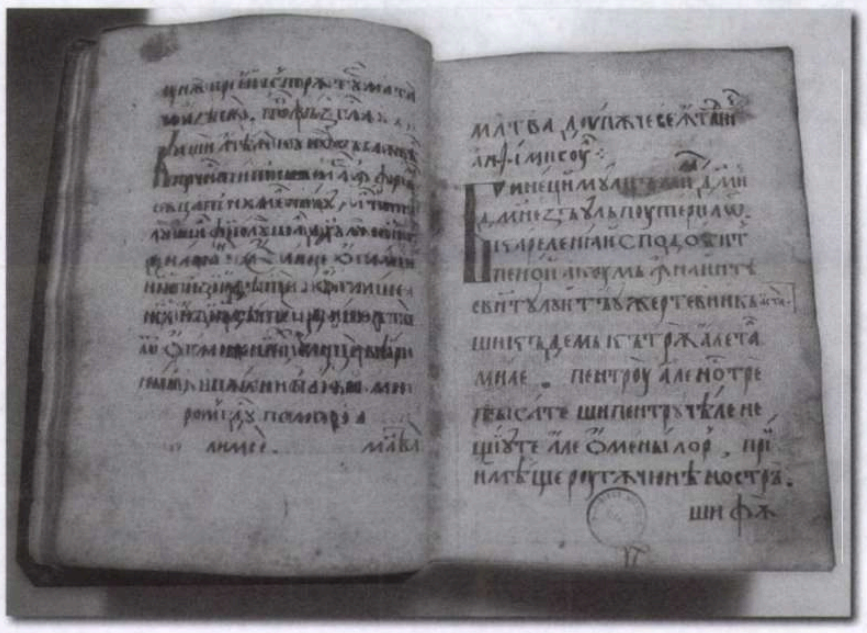

de arginţi şi Sfântului Evanghelist Ioan. Preotul rosteşte apoi ecfonisul: *„Că sfânt eşti Dumnezeul nostru…”*, iar la strană se intonează trisaghionul baptismal: *„Câţi în Hristos v-aţi botezat…”* Acest fapt indică legătura pe care această Taină o avea cu partea primă a Sfintei Liturghii, în care erau pregătite materiile pentru Jertfa euharistică, cât şi pentru Taina Botezului şi a Maslului, săvârşite mult timp împreună cu Sfânta Liturghie.

Urmează apoi ***lecturile biblice*** ale Sfântului Maslu. Dialogul dintre preot şi citeţ la provocarea Apostolului este trecut în slavonă, iar lecturile, ectenia şi rugăciunile sunt în limba română. Primele patru pericope ale Apostolului sunt identice cu cele din rânduiala actuală, iar următoarele sunt diferite, cea de a cincea redând textul din Gal. 2, 16-20, cea de a şasea este din Col. 3, 12-16 şi cea de a şaptea este din Efes. 6, 10-17.

Elementul specific al acestor manuscrise constă în faptul că numărul Sfintelor Evanghelii este dublu faţă de cel al rânduielii actuale, având câte o Evanghelie rânduită să fie citită pentru femei, numită: *„muiereasca”*. Din cele şapte lecturi citite pentru bărbaţi numai două sunt identice cu cele citite astăzi la această Sfântă Taină (a doua şi a treia).

în besearică, sau în casă, să puie grâu într-un blid şi într-ins 7 fire de bosiioc, înfăşurate cu bumbac curat, cu carele să faci pomazanie bolnavului. Şi să puie în mijlocul besearecii, sau în casă, tetrapod, şi pre el să puie Svi-ta Ev-glie şi să dea lumini tuturor preoţilor şi altor oameni şi, stând înbrăcaţi în feloane, să ia preotul cel mai mare cădelniţa cu tămâie şi cădeaşte uloiul-de-lemn împregiur”.

[3] Rânduiala slujbei Sfântului Maslu, aşa cum s-a păstrat ea până astăzi, este rezultatul unui îndelung proces de evoluţie care a început în epoca apostolică şi s-a încheiat în secolul al XVII-lea. Ea s-a dezvoltat pornind de la cele două acte fundamentale săvârşite încă din perioada apostolică: *sfinţirea untdelemnului* şi *ungerea celor bolnavi*. Aceste două acte liturgice au alcătuit nucleul din care s-a dezvoltat Taina Sfântului Maslu prin consacrarea unor rugăciuni care să însoţească cele două acte cultice, aşa cum apare în *Codicele Barberini* gr. 336 din secolul VIII, precum şi în *Tradiţia apostolică*, *Testamentum Domini, Constituţiile Apostolice* şi *Evhologhionul lui Serapion de Thmuis.* Liturghia a fost mediul în care s-a dezvoltat mai departe ritualul slujbei Sfântului Maslu, fapt ce apare în numeroşi Codici liturgici ai secolelor XI-XIII, care vorbesc despre săvârşirea tainei vindecării celor bolnavi de către şapte preoţi în şapte zile consecutive, în cadrul a şapte Sfinte Liturghii (vezi pe larg: Paul Meyendorff, *Taina Sfântului Maslu,* Cluj-Napoca, 2011, p. 42-50). Această practică a dat naştere apoi structurii simetrice a ritualului bazat pe 7 unităţi ce cuprind: Apostol, Evanghelie, ectenie, rugăciune şi ungere cu untdelemn a celor bolnavi. Pe măsură ce noi elemente au fost adăugate nucleului originar, ritualul acesta s-a desprins apoi de Sinaxa euharistică, devenind o Taină de sine stătătoare, primind formula de binecuvântare a Liturghiei, având o „Utrenie” proprie (Canonul lui Arsenie) şi o structură simetrică, bazată pe 7 unităţi ce cuprind cinci elemente fiecare: *Apostol, Evanghelie, ectenie, rugăciune şi ungere* cu untdelemn a celor bolnavi. Rânduiala şi textele Tainei Sfântului Maslu s-au fixat într-o formă relativ definitivă în secolul al XVII-lea, când s-a renunţat la pericopele biblice diferite pentru Maslul săvârşit femeilor şi când, în urma introducerii tiparului, rânduiala acestei Sfinte Taine se uniformizează în toate Bisericile Ortodoxe.

„Psalmo Arseniev”, fila 81. Sfântul Arsenie a fost un pustnic din secolul al IX-lea, devenind Arhiepiscop de Corfu (cf. Pr. Prof. Ene Branişte, *Liturgica specială,* Bucureşti, 1980, p. 430).

[4] *Ms. 18,* f. 81.

[5] *Ms. 18,* f. 81v.

[6] În rânduiala actuală stihul este acesta: *„Stăpâne, Hristoase milostive, miluieşte şi tămăduieşte pe robul Tău”* (*Aghiasmatar*, Bucureşti, 2002, p. 127).

[7] „Molitfelnicul de Bălgrad” (*op. cit.,* p. 401) are acelaşi text, mai evoluat: *„Rădică din boală pre robul Tău, Milostive, că noi cu de-adins, către Tine scăpăm, către milostivul şi izbăvitoriul a tuturor, Biruitoriu, Domnul Iisus”.*

[8] *Ms. 18,* f. 83.

[9] *Ibidem,* f. 84.

[10] *Ibidem,* f. 84v-92.

[11] *Ibidem,* f. 92v-93v.

[12] *Ibidem,* f. 93v-94. Molitfelnicul de la Bălgrad (*op. cit.,* p. 429) şi Ms. 37 (fila 243) conţin aceeaşi rugăciune de sfinţire a untdelemnului, evoluată lingvistic: *„Doamne, Cela ce cu mila şi cu cruţările Tale tămăduieşti zdrobirile sufletelor şi a trupurilor noastre, Însuţi, Despuitoriule, sfinţeşte untdelemnul acesta, ca să fie celor ce se pomăzuiesc dintrânsul, de vindecare şi de schimbare tuturor chinurilor şi durerilor trupeşti, spurcăciunilor trupeşti şi sufleteşti şi a tuturor răutăţilor. Ca şi pentru aceasta să se proslăvească numele Tău cel sfânt, al Tatălui şi al Fiului şi al Duhului Sfânt, acum şi pururea şi în vecii vecilor.”*

---

[1] Acest ms. a fost scris cu 14 ani înainte de tipărirea *„Molităvnicului de Bălgrad”*, 1689, al preotului Ioan Zoba din Vinţ şi cuprinde aceeaşi rânduială a maslului.

[2] *Ms. 18*, f. 80; *Molitvelnicul de la Bălgrad* (*op. cit.,* p. 395) avea următoarea introducere, mult mai evoluată lingvistic: „RÂNDUIALA SVÂNTULUI MASLU, ce să dzice sfinţirea uloiului-de-lemn ce să svinţeaşte de şapte preoţi. *Adunându-să*

• TELEGRAFUL EVENIMENT •

ÎNALTPREASFINȚITUL PĂRINTELE NOSTRU LAURENȚIU, LA ÎMPLINIREA VÂRSTEI DE 65 DE ANI

Cu bucurie, la ceas de bucurie duhovnicească

Egreu să scrii, la ceas aniversar, ținând echilibrul duhovnicesc între slava lui Dumnezeu şi omagierea Părintelui duhovnicesc, Profesorul şi Mitropolitul, ÎPS Sa ÎPS Laurențiu. Mai ales când generațiile tinere, chemate la Altar şi în misiunea Bisericii, complexă şi obositoare, bucuroasă şi împlinitoare, sunt crescute de mâna sa, ca un Părinte iubitor, ca un frate mai mare. Celor care nu sunt cu noi în Arhiepiscopie sau în Facultate, la altar slujitori ori lucrători în proiectele Mitropolitului nostru le pot părea cuvinte de curtoazie. Ne-ar certa să fie, şi bine ne-ar face.

L-am văzut la catedră şi între ai lui, care sunt ai noştri, la vreme de grea încercare, pe când mormântul din curtea

Bisericii din Sâmbăta nu înflorise sub marmura celor cinci flori. Ci ne înfloriseră nouă ochii, sub lacrima nădejdii în Înviere. Atunci a devenit, mai mult decât oricând, parte integrantă din propriile noastre vieți, într-un transfer de Har pe care numai Hristos îl poate da relației Avvă-ucenic. Ne-a bucurat ca episcop la Caransebeş şi ne onorează bucuriile ca Mitropolit al Ardealului. Tată, ne-a învățat taina paternității; Părinte, ne-a dăruit cheia de aur a slujirii; Mitropolit, ne-a redat Mitropolitul cel mai de preț, pe Andrei Şaguna ca Sfânt. Atunci, în ziua canonizării, pe pragul de lumină al Catedralei, când Şaguna se întorcea în miezul cetății sibiene, lumina lui Hristos Mântuitorul îl țintuia în veşnicie.

Timpul trece. Părinții profesori ce ne-au fost nouă profesori, şi Mitropolitului nostru, de asemeni, se bucură de respect. Noi, mai tinerii, de încredere. Cei mai tineri decât cei tineri sunt nădejdea sa la o pastorație dinamică. Dar cel mai mult e cuprins de bucurie când se întâlneşte cu pruncii. Parcă o inimă în plus se adaugă inimosului Vlădică, o inimă ce o pune la îndemâna lor, a copiilor. Şi întinereşte subit, ca într-o ploaie, terapeutică, de viață vie. Ca la Liturghie, punctul de foc al mărturiei sale. Slujind, parcurgi cel mai de preț curs de Liturgică; predând la catedră, dispui de cea mai bună „luare a vremii", limpezindu-te şi crescând în inima ta taina liturghisirii, fără cusur. Ne va ierta rândurile acestea, pentru că are una dintre cele mai dinamice puteri de iertare. Neprietenii săi, mulți ajunşi prieteni, ştiu ce zic. Uşa Mitropolitului le-a rămas deschisă în ciuda jignirilor, în ciuda insinuărilor nemernice. Copilul crescut în aerul duhovnicesc, tare şi limpede, al Mănăstirii Sâmbăta admite că greşeşte, cere iertare şi aşteaptă iertarea, de aceea ştie să o dăruiască. Bogat, boiereşte.

L-am privit de nenumărate ori împărtăşindu-şi mama. Ea însăşi izvor de cumpătare şi curaj pentru generații de preoți. Atunci, cel care împlineşte anul acesta 65 de ani, redevine fiul bucuros de Dumnezeu şi ascultător de mama sa. Şi noi, familia slujitoare şi crescută în dragostea lor, furăm cu privirea lacrima aducerii aminte de propriile noastre mame, sporindu-ne dragul de Casa lui Dumnezeu şi de Familia cea mare, care ne este Ortodoxia.

Sigur. Am fi putut să punem la inima cititorului *Telegrafului Român* un material din care să afle cum a muncit Părintele Mitropolit în anii de vrednică păstorire de la Sibiu. La ce bun să punem pe hârtie ceea ce vedem cu ochii noştri şi va rămâne în ani mărturia că Dumnezeu ne-a binecuvântat cu prezența sa în viețile noastre şi pe tronul Arhiepiscopiei Sibiului şi Mitropoliei Ardealului. Cum am putea surprinde bucuria comunităților parohiale cercetate, ori bucuria elevilor când îl au în mijlocul lor. Cu ce cuvinte meşteşugite am putea surprinde zâmbetul ce-i învăluie bucuria când ne vede cuminți şi muncind, el făcând mai întâi eforturi tinereşti. E limpede că mai înainte de a fi exigent cu alții sporeşte exigența cu sine. Pentru cei care ne creşte ştim că această exigență este necesară, pentru ca roada muncii să nu fie risipită în ambiții ieftine. Proiectul pastoral e comun, munca exigentă, bucuria slujirii ne ține legați laolaltă. Acum constatăm că a albit, noi înşine albind. Acum vedem că din urmă generațiile ce vin sunt mai numeroase decât cele de care ne-am despărțit. Ni-i ostoit dorul de cei plecați de Taina Liturghiei. Ne creştem bucuria generațiilor ce vin în Taina Liturghiei. E lecția cea mai de preț a Mitropolitului Laurențiu către noi.

Nu cred că am reuşit ce ne-am propus. Să punem în pagină un gând de respect față de ÎPS Sa ÎPS Mitropolit Laurențiu, Arhiepiscopul Sibiului şi Mitropolitul Ardealului, gând de respect şi mulțumire lui Dumnezeu. O facem în fiecare Liturghie, cu fiecare ectenie slujită la altarele locaşurilor de cult, multe restaurate prin ajutorul său nemijlocit. Cu dragoste. Cu frică de Dumnezeu şi respect pentru darul Lui. Mulți ani, Părinte Mitropolit (căci ne-ați dezvățat să vă mai spunem şi să vă simțim Stăpân), bucuroşi şi cu pace, să pliniți misiunea pe care Hristos Iisus, Domnul nostru, v-a dăruit-o! Pentru Neam şi Biserică!

Pr. Conf. Dr. Constantin NECULA

„Întâi pomeneşte, Doamne, pe Înaltpreasfințitul, Părintele nostru Laurențiu, Arhiepiscopul Sibiului şi Mitropolitul Ardealului..."

Înaltpreasfinția Voastră,
Preacucernice Părinte Decan,
Preacucernice Părinte Vicar Administrativ,
Preacucernici Părinți Consilieri,
Preacucernici Părinți,
Dragi studenți,
Stimați invitați,
Iubiți credincioşi şi credincioase,

Astăzi, când pentru Înaltpreasfințitul Părinte Laurențiu este o zi mare, ziua aniversară, am venit, cler şi popor, la Sfântul Altar al Capelei Mitropolitane, să înălțăm o rugăciune către Tatăl cel Ceresc pentru sănătatea Î.P.S. Sale şi pentru bunul mers al Arhiepiscopiei noastre. Noi, ca şi fii duhovniceşti ai Î.P.S. Sale, avem multe de învățat de la Î.P.S. Sa. Aş dori să scot în evidență câteva calități care îl caracterizează pe Î.P.S. Sa.

În primul rând, cea de Părinte duhovnicesc. Noi suntem purtați pe brațele Î.P.S. Sale în duh de rugăciune către Dumnezeu pentru iertarea păcatelor noastre. Permanent preocupat de mântuirea credincioşilor Mitropoliei Ardealului, nu osteneşte să îndemne, să cerceteze şi să sfătuiască clerul şi credincioşii. Cere clerului demnitate preoțească şi responsabilitate.

A doua calitate, pe care aş vrea să o pun la inima studenților şi nu numai, este cea a dascălului de vocație desăvârşită. Este un liturgist de excepție, un creator de suflete, un slujitor al cultului divin, blând şi totodată ferm, cufundat în rugăciune şi atent la detalii.

A treia calitate deosebită este cea de bun administrator al averii Bisericii. Î.P.S. Sa a reuşit într-un timp atât de scurt, de când este la cârma Mitropoliei Ardealului, să se ridice la nivelul ctitorilor de locaşuri sfinte, nume demn care l-au avut ierarhii Ardealului Sfânt.

Toate aceste calități le încununează propovăduirea Cuvântului lui Dumnezeu.

Pentru toate acestea Vă urăm, Î.P.S. Voastră, astăzi, la ceas aniversar, să trăiți întru mulți şi fericiți ani! Să Vă dăruiască Bunul Dumnezeu sănătate şi spor duhovnicesc, să ne conduceți către Împărăția Cerurilor!

Închei cu cuvintele pe care le rostim la fiecare Sfântă Liturghie:

„Întâi pomeneşte, Doamne, pe Înaltpreasfințitul, Părintele nostru Laurențiu, Arhiepiscopul Sibiului şi Mitropolitul Ardealului, pe care-l dăruieşte sfintelor Tale biserici în pace, întreg, cinstit, sănătos, îndelungat în zile, drept învățând cuvântul adevărului Tău".

† ANDREI FĂGĂRĂŞANUL,
Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului

• TELEGRAFUL EVENIMENT •

Mitropolitul Laurenţiu, Ardealul şi inteligenţa pastorală a Bisericii

Cuvânt de suflet la împlinirea a 65 de ani

Arânduit Dumnezeu ca în Transilvania străbună să îşi desfăşoare activitatea trei mitropolii: cea cu reşedinţa la Sibiu (1), a Ardealului, cea mai veche şi cu mai mare răsunet istoric, cea de la Timişoara (2), a Banatului, şi cea de la Cluj-Napoca (3), a Clujului, Maramureşului şi Sălajului, cea mai recentă.

Mulţi dintre contemporanii noştri au pierdut conştiinţa faptului că Transilvania nu se identifică cu Ardealul; Transilvania cuprinde Ardealul, Crişana, Maramureşul şi Banatul. Ardealul este însă regiunea cea mai extinsă geografic din Transilvania, chiar dacă nu acoperă întreaga Transilvanie. Pentru o bună funcţionare a acestei binecuvântate de Dumnezeu regiuni, Biserica – în înţelepciunea ei – a considerat că prezentul are de câştigat enorm dacă **o triadă ecleziastică** va „guverna" acest pământ sfinţit de sângele şi jertfa înaintaşilor. Trei **epicentre bisericeşti pulsează deci în perimetrul transilvan**: Sibiu, Timişoara şi Cluj.

Sibiul constituie, însă, reperul fundamental al vieţii bisericeşti transilvane de peste două secole. Istoria a făcut ca **românismul să-şi regăsească aici multe resurse pentru a vitaliza viaţa românească şi trăirea duhovnicească ortodoxă**. Sibiul a dobândit faima sa graţie personalităţilor care şi-au împletit destinul cu perimetrul cultural circumscris lui. Mitropolitul pe care astăzi îl aniversăm este, fără îndoială, expresia ierarhilor care şi-au închinat viaţa şi activitatea crezului de păstrare şi accentuare a dimensiunii culturale şi spirituale ce-a menţinut în istorie duhul românesc şi creştin al Transilvaniei. Aşa se face că astăzi Sibiul constituie reperul şi miezul cel mai robust – **sub aspect demografic şi teritorial – organism mitropolitan al Ortodoxiei transilvane.** Tocmai de aceea beneficiază de acest prestigios titlu, păstrat doar în anagrafele bisericeşti şi absent în orânduirea civilă, de **„a Ardealului".** Noi, eparhiile aflate în componenţa acestei prestigioase structuri mitropolitane, nu doar ne hrănim din consistenţa, stabilitatea şi greutatea trecutului, ci mai ales ne bucurăm de forţa echilibrantă a prezentului acestei metropole şi ne mângâiem duhovniceşte şi cu perspectivele statornice de viitor.

Mitropolitul Laurenţiu este **personalitatea corporativă care exprimă identitatea Ardealului sudic,** proclamând prin activitatea sa forţa Bisericii strămoşeşti pentru renaşterea românismului creştin în spaţiul public contemporan atât de supus presiunilor secularizatoare şi globalizatoare.

În aceste momente festive, preoţii şi poporul hunedorean, sărbătorim **pe întâiul dintre ierarhi, urându-i strămoşescul, binecuvântatul şi atât de creştinescul *„La mulţi şi fericiţi ani!"*** în slujba ortodoxiei străbune şi spre mântuirea noastră a tuturor!

† GURIE,
Episcopul Devei şi al Hunedoarei

Concursul „Lăudaţi pe Domnul" în Mitropolia Ardealului

Etapa pe mitropolie a Concursului Naţional de Muzică Bisericească „Lăudaţi pe Domnul!" a avut loc la Catedrala mitropolitană din Sibiu. În urma concursului, la care au participat coruri din Alba, Oradea şi Deva, juriul a desemnat câştigător corul preoţilor din Protopopiatul Alba.

La Concursul Naţional de Muzică Bisericească „Lăudaţi pe Domnul!" – ediţia a V-a, organizat cu binecuvântarea Preafericitului Părinte Patriarh Daniel şi cu aprobarea Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, participă corale preoţeşti ale protopopiatelor din cuprinsul Patriarhiei Române. Ediţia din acest an include şi o secţiune de compoziţie muzicală, având ca temă Taina Sfântului Maslu, deoarece anul 2012 a fost declarat de către Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române „Anul omagial al Sfântului Maslu şi al îngrijirii bolnavilor". Prin această secţiune, Concursul „Lăudaţi pe Domnul!" îşi propune să îmbogăţească repertoriul liturgic românesc, stimulând creativitatea compozitorilor de muzică bisericească din ţară.

La Catedrala mitropolitană din Sibiu a avut loc marţi, 9 octombrie, etapa mitropolitană a Concursului Naţional Coral „Lăudaţi pe Domnul". La această fază au participat corurile preoţeşti din trei protopopiate, câştigătoare ale primei etape a concursului. Au participat corul Protopopiatului Alba, al Protopopiatului Oradea şi al Protopopiatului Deva. Fiecare formaţiune corală a interpretat câte trei piese, la alegere, timpul acordat fiind de 15 minute pentru fiecare. La eveniment au participat Înaltpreasfinţitul Laurenţiu, Arhiepiscopul Sibiului şi Mitropolitul Ardealului, vicarul administrativ, pr. Ilarie Benchea, consilierul cultural din Arhiepiscopia Sibiului, pr. Savu Popa, preoţi, studenţi şi credincioşi.

Juriul a fost format din pr. prof. univ. dr. Vasile Grăjdian, pr. lect. univ. dr. Sorin Dobre, de la Facultatea de Teologie Ortodoxă „Sfântul Andrei Şaguna" din Sibiu, şi

prof. Florin Soare, dirijorul Corului de cameră „Caedonia" din Sibiu. Înainte de începerea concursului, IPS Mitropolit Laurenţiu le-a urat bun venit preoţilor şi să aibă o prestaţie cât mai bună în acest concurs.

Câştigătoarea acestei etape din concurs a fost *Corala „Reîntregirea" a Protopopiatului Alba*, condusă de arhid. prof. Nicolae Topârcean, directorul Seminarului Teologic Ortodox din Alba Iulia. Corul va participa la etapa finală a concursului, la nivel naţional, gazdă fiind Patriarhia Română, pe 27 octombrie. Locurile doi şi trei au fost ocupate de corul protopopiatului din Oradea, respectiv de cel din Deva.

Toţi preoţii au primit din partea IPS Mitropolit Laurenţiu o carte cu slujba Sfântului Andrei Şaguna, Mitropolitul Transilvaniei, şi cu argumentele pentru canonizare.

Ierarhul i-a felicitat pe toţi participanţii la concurs şi i-a îndemnat să se perfecţioneze în arta muzicală. ÎPS Laurenţiu şi-a exprimat bucuria de a găzdui la centrul mitropolitan un astfel de concurs, iar participanţii să fie din eparhiile revenite recent în Mitropolia Ardealului.

„Piesele au fost alese şi interpretate de oameni care exersează muzica bisericească, de teologi care ştiu să pătrundă în tainicul vibraţiei mistice. Muzica nu este doar o artă care ne înfrumuseţează cultul, ci pătrunde înlăuntrul sufletelor noastre, aducând mesajul dumnezeiesc înfrumuseţat şi pregătit pentru a fi transpus în viaţă", a subliniat ÎPS Mitropolit Laurenţiu.

Iubire sau/şi teamă [frică] de Dumnezeu în viziunea SFÂNTULUI MAXIM MĂRTURISITORUL

(Prima sută a *Capetelor despre dragoste*)

Motto: *„Cel ce se teme de Domnul* are pururea ca tovarăşă smerenia, şi prin gândurile acesteia *vine la dragostea şi la mulţumirea către Dumnezeu.* [...] În felul acesta *dobândeşte pe lângă temere şi dragostea...”* [*CD* 1, 48].

***„Temerea de Dumnezeu este îndoită. Una se naşte în noi din ameninţările chinurilor. [...] Iar cealaltă e împreunată cu dragostea...”* [*CD* 1, 81].**

În ce constă relaţia omului cu Dumnezeu? Sau care este specificul acestei relaţii? Este ea, în esenţă, una bazată pe *iubire sau frică/teamă*? Un posibil răspuns la această întrebare – dar poate cel mai avizat – poartă amprenta şi autoritatea unuia dintre *clasicii* literaturii duhovniceşti şi ai fenomenologiei spirituale în ansamblul ei – Sfântul Maxim Mărturisitorul (580-662) –, a cărui viziune expusă în *Prima sută/centurie a Capetelor despre dragoste* [abrev. *CD* 1] o rezumăm mai jos.

1. Locul iubirii şi al fricii în ierarhia virtuţilor

În *CD* 1, 2 Sfântul Maxim Mărturisitorul dă un loc atât iubirii, cât şi fricii în lista descendentă a ierarhiei virtuţilor pe care o prezintă aici:

*„**Dragostea*** [Ἀγάπη] *este născută de nepătimire; nepătimirea, de nădejdea în Dumnezeu; nădejdea, de răbdare şi* îndelungă răbdare; iar pe acestea le naşte înfrânarea cea *atot-cuprinzătoare. Înfrânarea la rândul ei, e născută de **frica lui Dumnezeu*** [ὁ τοῦ Θεοῦ φόβος], *în sfârşit frica de credinţa în Domnul”.*

Inversând această ierarhie descendentă a dragostei într-o ordine ascendentă – echivalentă cronologic cu urcuşul spiritual al omului în prima etapă a vieţii practice –, frica de Dumnezeu ocupă locul doi după credinţă, în timp ce iubirea se află la capătul ierarhiei/scării, fiind un rod al curăţiei omului şi, mai precis, al nepătimirii. Astfel, avem următoarea schemă [unde observăm şi scheletul virtuţilor reprezentat de cele 3 virtuţi teologice – credinţa, nădejdea şi dragostea]:

1. *credinţa* – 2. ***frica lui [de] Dumnezeu*** – 3. înfrânarea – 4. răbdarea – 5. îndelunga răbdare – 6. *nădejdea în Dumnezeu* – 7. nepătimirea – 8. ***dragostea.***

În continuare [*CD* 1, 3], Sfântul Maxim – dând dovadă de o adâncă şi fină cunoaştere a profunzimilor psihologiei umane şi a vieţii duhovniceşti în însăşi interiorul ei – face o explicare la *CD* 1, 2, arătând concret *modul* în care se realizează urcuşul şi apariţia fiecărei virtuţi, inclusiv a fricii şi a iubirii:

*„Cel ce crede în Domnul se **teme de chinuri*** [φοβεῖται τὴν κόλασιν]*; cel ce se teme de chinuri se înfrânează de la patimi; cel ce se* înfrânează de la patimi rabdă necazurile; cel ce rabdă *necazurile va avea nădejde în Dumnezeu, iar nădejdea în Dumnezeu desface mintea de toată împătimirea după cele* pământeşti; în sfârşit, mintea desfăcută de acestea va avea ***iubirea către Dumnezeu*** [τὴν εἰς Θεόν ἀγάπην]*”.*

2. Două frici/temeri

Sfântul Maxim subliniază în *CD* 1, 81 că teama / „temerea” / frica de Dumnezeu [ὁ τοῦ Θεοῦ φόβος] este de 2 feluri/”îndoită” [διττός]: prima „se naşte în noi din ameninţările chinurilor” şi naşte în noi rând pe rând virtuţi [ca într-un lanţ] precum: înfrânarea, răbdarea, nădejdea în Dumnezeu şi nepătimirea, „din care răsare dragostea” [ἡ ἀπάθεια, ἐξ ἧς ἡ ἀγάπη]. A doua „e împreunată cu dragostea [ὁ δέ, αὐτῇ τῇ ἀγάπῃ συνέζευκται]. Ea susţine pururea în suflet sfiala evlaviei, ca nu cumva, pentru îndrăzneala dragostei, să ajungă la nesocotirea lui Dumnezeu”. Observăm astfel că în primul caz frica este aşezată în scara etapelor vieţii spirituale la începutul vieţii practice ca cel care progresează după ce dobândeşte virtuţile mai sus enumerate să ajungă la iubire deplină. În acest moment, explicitează Sfântul Maxim în continuare [*CD* 1, 82], *„Prima temere este scoasă afară de dragostea desăvârşită a sufletului* [Τόν μέν πρῶτον φόβον ἔξω βάλλει ἡ τελεία ἀγάπη τῆς ψυχῆς], care a dobândit-o şi care nu se mai teme de chinuri”. *Cea de-a doua frică este „împreunată pururi cu dragostea”* [τόν δέ δεύτερον, ἑαυτῇ ἔχει ἀεί, ὡς εἴρηται συνεζευγμένον]. (Aici Sfântul Maxim arată că şi Sfânta Scriptură face referinţă la cele *două tipuri de frică*: „Celei dintâi temeri i se potriveşte cuvântul: «De frica Domnului se abate tot omul de la rău» [*Pr* 15, 27]; sau: «începutul înţelepciunii este frica Domnului» [*Pr* 1, 7]. Celei de-a doua, cuvântul: «Frica Domnului cea curată rămâne în veacul veacului» [*Ps* 18, 9]; sau: «Nimic nu le lipseşte celor ce se tem de El» [*Col* 3, 5]”.

În *CD* 1, 48 Sfântul Maxim subliniază şi rolul *smereniei* în drumul progresiv de la frică la dragoste, făcând din ea [smerenie] o tovarăşă nedespărţită a fricii şi o virtute indispensabilă în procesul dobândirii iubirii de Dumnezeu; doar astfel – folosindu-se de smerenie – omul *dobândeşte **pe lângă temere şi dragostea***:

*„Cel ce se teme de Domnul are pururea ca tovarăşă **smerenia*** [τήν ταπεινοφροσύνην]*, şi **prin gândurile acesteia vine la dragostea şi la mulţumirea către Dumnezeu*** [εἰς τήν θείαν ἀγάπην καί εὐχαριστίαν]*. Căci îşi aminteşte de purtarea lumească de mai-nainte şi de feluritele greşeli, ca* şi de ispitele ce i s-au întâmplat din tinereţe, şi cum din *toate acestea l-a izbăvit pe el Domnul şi l-a strămutat de la viaţa pătimaşă la viaţa după Dumnezeu. În felul acesta dobândeşte **pe lângă temere şi dragostea*** [καί σύν τῷ φόβῳ, προσλαμβάνεται καί τήν ἀγάπην]*, mulţumind pururea cu smerenie multă Făcătorului de bine şi Cârmuitorului vieţii noastre”.*

3. Concluzie: frică şi iubire

Există, aşadar, *două frici*: o frică de dragul fricii (şi de chinuri) şi o alta de dragul lui Dumnezeu – una smerită, care însoţeşte veşnic iubirea adevărată/desăvârşită şi care îl fereşte pe om de *mândrie*, care nu este altceva decât *căderea din dragoste*.

Pr. Drd. Cătălin CRIŞAN

Din viaţa universitară

Un nou drum pentru şcolile doctorale din Sibiu

Din acest an universitar, odată cu schimbarea conducerii de la Universitatea „Lucian Blaga” din Sibiu, şcolile doctorale din cadrul celei mai prestigioase instituţii de învăţământ superior din cetatea transilvană au parte de o atenţie deosebită, prin care se doreşte revitalizarea studiilor de cercetare academică din cadrul Universităţii amintite. Schimbarea de viziune şi mai ales de organizare a activităţilor doctoranzilor au o importanţă majoră şi pentru şcoala doctorală a Facultăţii de Teologie Ortodoxă, date fiind locul de seamă al celei mai vechi facultăţi din cadrul Universităţii şi numărul semnificativ al cercetătorilor de la această instituţie şaguniană.

Suportul legislativ după care funcţionează Institutul de Studii Universitare de Doctorat al Universităţii sibiene rezidă în noua Lege a învăţământului, publicată în *Monitorul Oficial* din 10 ianuarie 2011, şi în Codul studiilor universitare de doctorat, publicat în *Monitorul Oficial* din 3 august 2011. Pe baza acestora, s-a elaborat Regulamentul de organizare şi desfăşurare a studiilor universitare de doctorat în Universitatea „Lucian Blaga”, din 30 noiembrie 2011. Conform acestuia, în cei trei ani de studiu, sau patru pentru anumite domenii de cercetare, doctoranzii participă la un program de pregătire bazat pe studii universitare avansate, în urma căruia primesc în total 60 de credite. Acest program de studii presupune cursuri de metodologie în cercetare şi de elaborare a lucrărilor academice, organizate la nivel de universitate pentru toţi doctoranzii primului an de studiu. La acestea se adaugă un consistent program de cursuri săptămânale susţinute de profesorii facultăţilor, cu tematici de actualitate şi de interes în cercetare. La finalul acestor cursuri, doctoranzii vor susţine primul raport de cercetare în faţa profesorului îndrumător şi a comisiei de cercetare. Doctoranzii din ceilalţi ani vor participa la programul individual de cercetare ştiinţifică, finalizat, la rându-i, cu rapoarte de cercetare. Încă din anul universitar trecut, doctoranzii au obligativitatea de a prezenta lunar rapoarte de activitate, iar susţinerea publică a tezei de doctorat nu este altceva decât rezultatul cercetării individuale, în care un rol important îl are originalitatea.

„Excelenţă în educaţie şi în cercetare”

Pentru a concretiza noua viziune a Universităţii asupra funcţionării şcolilor doctorale, în Aula „Avram Iancu” a Facultăţii de Litere şi Artă a avut loc, pe 4 octombrie 2012, deschiderea oficială a noului an academic pentru doctoranzii Universităţii „Lucian Blaga” din Sibiu, la care au fost prezenţi rectorul Universităţii, prof. univ. dr. Ioan Bondrea, prorectorul, prof. univ. dr. Claudiu Kifor, şi profesori îndrumători de doctorat. Întâlnirea a reprezentat o premieră în cadrul instituţiei. „Ne-am propus de când am venit la conducerea Universităţii să avem excelenţă în educaţie, dar şi în cercetare. Începând din acest an universitar, vom acorda o atenţie deosebită şcolii doctorale, pilonul principal de cercetare al Universităţii”, a spus rectorul Ioan Bondrea. Au avut loc discuţii despre îmbunătăţirea condiţiilor de cercetare prin crearea de noi laboratoare, de noi centre de cercetare, prin colaborări între departamente şi stimularea financiară a doctoranzilor. Prorectorul Claudiu Kifor a amintit doctoranzilor despre obligativitatea frecvenţei la activităţi, mai ales la cursurile de metodologie şi la workshopurile organizate la nivel de universitate. Cursurile pentru doctoranzi sunt însoţite la Sibiu şi de alte activităţi, amintind aici un ideashop susţinut recent de Ronny Adhikarya, specialist în educaţie şi lector pentru universităţi din întreaga lume. (*Ştefan MĂRCULEŢ*)

CRVX CHRISTIANA

Crucile de drum sau de închinare (III)

Chiar dacă crucea în sine, ca reprezentare grafică, nu constituie (după cum am arătat într-unul dintre articolele precedente) o exclusivitate a creştinismului (René Guénon), fiind întâlnită în Antichitate la religii din Orientul Mijlociu şi Extremul Orient (sub forma crucii înscrise în cerc – cu referire la soare; dar şi ca simbol al unei aşa zise *axe a lumii* – pe verticală şi orizontală), prin Tradiţia creştină simbolismul Crucii şi-a atins punctul culminant, întruchipând în timp, în istorie, chintesenţa etosului creştin, iar în veacul „ce va să vină" semnul slavei Fiului Omului.

Cu toate că în creştinism reprezentarea Crucii este diversă, cunoscându-se până în prezent nu mai puţin de patru sute de forme de reprezentare a Crucii, doar unele dintre acestea sunt mai răspândite sau cunoscute. Dintre acestea, amintim: *crucea T* – în forma literei greceşti *Tau* (care e şi cea mai veche formă de reprezentare a Crucii, cu origini în Orientul păgân); *crucea latină*, cu patru braţe inegale, dintre care cel vertical e mai lung (cea mai răspândită la ora actuală), şi *crucea greacă* (cunoscută şi sub sintagma de *crucea ortodoxă*), cu patru braţe egale. Pe lângă aceste trei reprezentări ale Crucii, pe un nivel inferior din punct de vedere al răspândirii lor, se mai află: *crucea slavă* sau *rusească* (cu şase braţe laterale, cele de la bază fiind înclinate); *crucea Sfântului Andrei* (în formă de X); *crucea papală* (cu şase braţe laterale, cele din mijloc fiind mai lungi); *crucea trilobată* (cu extremităţile în formă de treflă); *crucea săgitată* (cu extremităţile în formă de săgeţi); precum şi crucile unor vechi ordine cavalereşti, precum *crucea de Malta* (cu braţele egale şi extremităţile mai lăţite).

În prezentul articol ne oprim (după cum am menţionat în materialul precedent) asupra *crucilor de drum sau de închinare*. Indiferent că sunt din piatră, din lemn sau fier, sau pur şi simplu zidite, ele sunt aşezate frontal, pe părţile laterale ale drumurilor sau în intersecţii, la întretăierea unor drumuri. Într-un anume fel, ele te obligă să îţi schimbi direcţia dacă vrei să le priveşti sau să li te închini. Reţinem că, dacă vrei să le priveşti sau să li te închini, aceasta presupune schimbare de atitudine! Şi e vorba aici nu doar de mişcarea capului sau a trupului, ci şi de ceva spiritual. Pentru a face un gest sacru (semnul Crucii) eşti chemat să te schimbi... În distincţia dintre termenii *fanus* (lat.), care înseamnă sacru/sfânt, şi *profanus* (lat.), care vizează lipsa de sacralitate, *crucile de drum sau de închinare* se încadrează în dimensiunea lui *fanus*; sunt un loc sacru, oamenii îşi fac semnul Crucii, se închină.

Dincolo însă de acest aspect sacru al lor, *crucile de drum sau de închinare* devin puncte de orientare foarte clare (în limbajul comun se şi spune adesea „mergi până la Cruce, şi de acolo…"). Măreţia existenţei acestora constă în faptul că, deşi sunt elemente materiale, integrate într-un anume context vizibil, ele reprezintă invitaţia la o schimbare de atitudine!

Integrate în peisajul urban normal, există riscul ca uneori *crucile de drum sau de închinare* să îşi piardă funcţia sacră; ele rămân însă, în orice context, un semn vizibil al asumării identităţii creştine a zonei unde se află.

Unele *cruci de drum* poartă în ele (în construcţia lor) un loc de pus lumânare sau candelă pentru pomenirea viilor sau a morţilor, sau pentru paza locului unde crucea se află. În acest sens, e evidentă asocierea dintre Cruce şi lumină!

Astfel de cruci, precum cele la care ne referim în prezentul articol, marchează uneori şi drumurile spre mănăstiri, ele fiind popasuri de pelerinaj spre acestea sau invitaţii spre închinare; popasuri de odihnă spirituală şi pregătire pentru ajungerea la mănăstire. De multe ori, prezenta lor se intensifică pe măsură ce distanţa spre mănăstire se micşorează (vezi, de exemplu, drumul din comuna Sâmbăta de Sus până la Mănăstirea Brâncoveanu, jud. Braşov).

Un aspect demn de amintit este şi acela că *crucile de drum sau de închinare* nu reprezintă doar un fenomen al creştinismului răsăritean, ci sunt prezente şi în Europa de Apus (de exemplu, pe autostrada dinspre Frankfurt spre Basel, la un moment dat, înainte de ieşirea spre Baden-Baden, pe partea dreaptă, poate fi sesizată o frumoasă cruce de drum, care nu e cruce de accident). Astfel de cruci pot fi întâlnite însă îndeosebi în zona Bavariei.

Dincolo însă de cele menţionate până acum, *crucile de drum sau de închinare* reprezintă un aspect inedit al sculpturii medievale româneşti. S-a afirmat faptul că, spre deosebire de portaluri, ancadramente sau coloane (care aveau menirea să dea un accent arhitectural unui anume stil), *crucile de drum* sculptate s-au exprimat prin ele însele, neavând nevoie de vreun element ajutător, care să le modifice expresia artistică. Se consideră însă că rolul acestora (sub aspectul realizării sculpturale) a fost mai mare în contextul epocii în care au fost înălţate decât îl ocupă în prezent în studiile de specialitate (Mihai Oproiu).

Ca şi monumente de artă, *crucile de drum sau de închinare* au avut un rol bine definit în cadrul societăţii feudale. Ele erau ridicate pentru a comemora o bătălie sau un eveniment (întâlnim până astăzi pe anumite cruci exprimarea: „Ridicatu-s-a această cruce spre amintirea…"), pentru a aduce la cunoştinţă o lege sau hotărâre domnească (care era cioplită/inscripţionată pe ele), pentru a sublinia că pe locul unde erau amplasate au fost înainte monumente importante (biserici) sau pentru a aduce în atenţia trecătorilor numele unor persoane sau familii de donatori. Avem de a face, aşadar, în cazul *crucilor de drum sau de închinare*

Cruce de drum aflată pe drumul dinspre Avrig spre Racoviţa, datată 5 iulie 1875

cu un fenomen mai complex decât ar putea părea la o primă evaluare.

Se observă că, începând de la mijlocul secolului al XVII-lea, numărul crucilor care aveau drept scop cunoaşterea sau mediatizarea unor donatori a fost în continuă creştere; acest aspect legându-se de prestigiul social pe care îl conferea ridicarea unei astfel de cruci, prestigiu aproape asemănător ctitoriei de biserici şi fântâni. Avem de a face, aşadar, cu un anumit tip de *cruci de drum sau de închinare*, care, în subsidiar, transmiteau şi altceva decât invitaţia la închinare!...Transmiteau şi o informaţie cu un conţinut pragmatic, am putea spune! Cercetând categoriile sociale din care făceau parte ctitorii, se poate observa caracterul de democratizare al acestui fenomen, în sensul în care, la început, cei ce ridicau aceste cruci (troiţe) făceau parte din marea boierime, pentru ca începând cu mijlocul sec. al XVII-lea să întâlnim din ce în ce mai mulţi oameni de condiţie mai modestă. Am putea lega acest proces de evoluţia afirmării personalităţii umane, în sens aproape renascentist – actul de donaţie inscripţionat pe o astfel de cruce monument reprezentând un mijloc de afirmare a bogăţiei şi prestigiului social pe care ctitorul dorea să îl ocupe în societate!

Dacă astăzi întâlnim *cruci de drum sau de închinare* în locuri aparent retrase de accesul la un drum, acestea ne aduc aminte de faptul că, odată, ele au marcat drumuri care au trecut pe lângă ele (amintim zona Mărginimii Sibiului sau a Munteniei).

Legat de motivele decorative care se foloseau la astfel de cruci sau troiţe, ele erau în majoritatea cazurilor de natură geometrică, însă s-a înregistrat un fenomen evolutiv al decoraţiei, marcat totuşi de un anumit conservatorism al persistenţei unor motive.

În cazul *crucilor de drum sau de închinare* care erau din piatră avem de a face cu un chenar decorativ, care venea să sublinieze forma crucii; câmpul decorativ fiind organizat în zona de întrepătrundere a braţelor crucii, având însă două direcţii diferite de dezvoltare. În cazul *tipului I* al reprezentării acestor cruci avem de a face cu o metodă care cuprindea (sau nu) o imagine înconjurată de o inscripţie (sau doar inscripţia), de cele mai multe ori în limba slavă (legată de hramul unei biserici care se afla în preajmă sau comunicând numele domnitorului sau donatorului). În jurul medalionului central erau dispuse în formă de cruce patru medalionane mai mici (cuprinzând, de obicei, inscripţiile IS, HS, NI, KA şi pe cei patru Evanghelişti), în registrul superior găsindu-se reprezentate uneori soarele şi luna, stele şi, mai rar, elemente florale redate geometric. În cazul *tipului II*, avem de a face cu medalioane de mărime aproape egală, trei dispuse pe braţul orizontal şi unul pe cel vertical al crucii. *Tipul II* al reprezentării acestor cruci derivă însă din *tipul I*.

Valabilă pentru ambele tipuri este variaţia care s-a dezvoltat odată cu trecerea timpului. Folosindu-se aceeaşi schemă de reprezentare, se înlocuiesc medalioanele cu romburi sau pătrate, a căror formă e dată de un chenar cu motive vegetale. În cazul *crucilor de drum sau de închinare* din epoca brâncovenească se remarcă folosirea supraabundentă a motivelor vegetale.

Parte din stilul *crucilor de drum sau de închinare* medievale a fost preluat şi în decoraţia crucilor obişnuite de cimitir, însă, din cauza neîndemânării meşterilor sau a calităţii materialului folosit, acestea au degenerat.

După ce am făcut o scurtă incursiune în istoria reprezentării medievale a *crucilor de drum sau de închinare*, amintim faptul că, în unele sate, la intrare, acolo unde era scris numele acestora, se înfigea sau se ridica o cruce, ca semn de „bun venit" în sat. În alte sate, astfel de cruci erau ridicate pe lângă fântâni, pentru ca Dumnezeu să păzească firea apei curată, trecătorul fiind astfel invitat să se închine pentru aceasta!... În unele sate, creştinii se adunau în jurul acestor cruci atunci când comunitatea trecea prin momente grele, cum ar fi: secetă cruntă, plecarea tinerilor din sat la război sau la vreme de inundaţii în sat. În acest caz, putem observa că astfel de cruci erau locuri concrete care serveau nu doar manifestării sentimentelor religioase, ci şi comunicării sociale, oamenii trăindu-şi în jurul lor atât bucuriile, cât şi durerile. De multe ori, în faţa acestor cruci, la vremea culesului roadelor, sătenii se adunau împreună cu preotul comunităţii şi aduceau *pârga* (jertfa roadelor) din roada anului în curs.

Încercarea de a analiza complexitatea fiecărei forme de reprezentare a crucii, în cazul de faţă, a *crucilor de drum sau de închinare*, depăşeşte orizontul iniţial prognozat al cercetării, descoperindu-se pe parcurs noi şi noi elemente, valenţe, care îmbogăţesc înţelegerea concretă a unui anumit tip de reprezentare a crucii.

În prezentul material am ales ilustrarea unei *cruci de drum sau de închinare* care provine din judeţul Sibiu, aflată pe raza localităţii Racoviţa, pe drumul care vine dinspre Avrig. Nu are vreo relevanţă arhitecturală ieşită din comun, însă e tipul *crucii de drum sau de închinare* adesea prezent în satele transilvane şi, dincolo de acest aspect, datarea ei este 5 iulie 1875, care spune ceva despre persistenţa în timp a acestui mod de raportare a omului la Cruce!...

Dacă este adevărat ceea ce Sfântul Maxim Mărturisitorul spunea, anume că „Hristos continuă să poarte în Crucea Lui, până la sfârşitul veacurilor, suferinţa tuturor oamenilor", atunci reprezentarea Crucii, ca în cazul *crucilor de drum sau de închinare*, nu are adiere de tristeţe, de necaz, ci de viaţă, de bucurie… că crucile vieţilor noastre se află în Crucea Lui! În acest fel, iată, lemnul Crucii se arată a fi viaţă, că Hristos, prin Crucea Sa, a asumat suferinţele tuturor, iar oamenii au fidelitate faţă de Cruce şi se însemnează cu ea, o reprezintă/ilustrează în artă, în pictură sau în peisajul urban unde locuiesc, pentru că e semnul purtării lor în suferinţa lui Hristos... o suferinţă care a condus spre biruinţa vieţii asupra morţii! Iată de ce s-a şi afirmat că o suferinţă la care natura umană a ajuns prin păcat (starea umanităţii post Adam) nu putea fi vindecată decât printr-o suferinţă asumată din iubire! Crucea, în orice formă de reprezentare s-ar afla, reprezintă simbolul acestei înfrăţiri înspre biruinţă a lui Hristos cu umanitatea!

Diac. Dr. Ştefan L. TOMA/ Dr. Raimar KREMER

ADUCERE-AMINTE

20 DE ANI
de la reactivarea Mitropoliei Basarabiei

Arhid. Prof. Dr.
CONSTANTIN VOICU

Anul acesta, data de 14 septembrie a avut o dublă însemnătate. Pe lângă sărbătoarea închinată Sfintei Cruci, această zi ne-a amintit, nouă, românilor, şi nu numai, de trecerea a 20 de ani de luptă continuă şi jertfă, de când, în 1992, a fost reactivată Mitropolia Basarabiei, parte componentă şi inseparabilă a Bisericii Ortodoxe Române. Mai exact, la 14 septembrie 1992 un însemnat număr de preoţi şi credincioşi ortodocşi, care anterior s-au constituit într-o Adunare eparhială, au decis reactivarea Mitropoliei Basarabiei şi trecerea acesteia sub oblăduirea canonică şi juridică a Patriarhiei Române. Prin această acţiune a fost afirmat un adevăr istoric, mai precis apartenenţa acestei mitropolii la teritoriul canonic al Patriarhiei Române, aşa cum a fost înainte de desfiinţarea sa forţată şi trecerea sub jurisdicţia Patriarhiei Ruse, în 1944.

Actul istoric al reactivării Mitropoliei Basarabiei

Proclamarea Republicii Moldova ca stat independent şi suveran, prin Declaraţia Parlamentului din 27 august 1991, a deschis posibilitatea revenirii şi în plan bisericesc la vechea stare de fapt existentă înaintea anexării teritoriului de la est de Prut de către Rusia. În acest context, pe fondul dorinţei colective a unei părţi a preoţilor şi credincioşilor din acest teritoriu, Mitropolia Basarabiei a fost reactivată, în dependenţă canonică de Biserica Ortodoxă Română, cu statut de mitropolie autonomă. La 14 septembrie 1992 a avut loc, la Chişinău, adunarea de reactivare a Mitropoliei Basarabiei; episcopul de Bălţi, Preasfinţitul Petru Păduraru, este numit mitropolit locţiitor, iar o delegaţie de clerici este trimisă la Bucureşti pentru a cere Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române să primească noua Mitropolie a Basarabiei sub jurisdicţia canonică a Patriarhiei Române, aşa cum fusese şi înainte de desfiinţare.

La 19 decembrie 1992, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a luat act de reactivarea Mitropoliei Basarabiei şi, printr-un „Act patriarhal şi sinodal al Patriarhiei Române privind recunoaşterea reactivării Mitropoliei Basarabiei, autonomă şi de stil vechi, cu reşedinţa în Chişinău", a recunoscut această Mitropolie ca făcând parte integrantă din trupul Bisericii Ortodoxe Române, afirmând, totodată, că „prin reactivarea Mitropoliei Basarabiei se săvârşeşte un act sfânt de adevăr şi dreptate, care reîntregeşte plinătatea comuniunii de credinţă strămoşească şi gândire românească".

Refuzul sistematic al autorităţilor din Republica Moldova de a recunoaşte Mitropolia Basarabiei a determinat conducerea acesteia să depună, la 3 iunie 1998, o plângere împotriva Republicii Moldova la Curtea Europeană a Drepturilor Omului (CEDO) de la Strasbourg, în care erau evidenţiate abuzurile îndreptate împotriva mitropoliei şi a clericilor şi credincioşii care aparţin acesteia. Pe acest fond, la 13 decembrie 2001, CEDO hotărăşte, în unanimitate, că Republica Moldova a încălcat, prin nerecunoaşterea Mitropoliei Basarabiei, art. 9 şi 13 ale Convenţiei Europene a Drepturilor Omului, afirmând totodată, chiar dacă într-un mod indirect, că instituţia bisericească amintită nu este altceva decât continuatoarea de drept şi de fapt a Mitropoliei interzise de către autorităţile comuniste, asemenea altor multe entităţi bisericeşti, în 1944. Ca urmare a hotărârii CEDO, în data de 30 iulie 2002, autorităţile de stat ale Republicii Moldova au înregistrat oficial Mitropolia Autonomă a Basarabiei ca entitate juridică religioasă recunoscută, prin înscrierea acesteia în Registrul de Culte, iar în anul 2006 Curtea Supremă de Justiţie a Republicii Moldova a recunoscut-o drept „succesoare spirituală, canonică şi istorică a Mitropoliei Basarabiei care a funcţionat până în anul 1944", inclusiv cu fostele ei episcopii componente.

Un alt pas important în istoria Mitropoliei Basarabiei este legat de decizia Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române din 22-24 octombrie 2007, când s-a hotărât reînfiinţarea, pe lângă Arhiepiscopia Chişinăului, a celor 3 episcopii, desfiinţate abuziv în 1944: Episcopia de Bălţi (fosta Episcopie a Hotinului), Episcopia Basarabiei de Sud (fosta Episcopie a Cetăţii Albe – Ismail) şi Episcopia Ortodoxă a Dubăsarilor şi a toată Transnistria (fosta Misiune Ortodoxă Română din Transnistria).

Mitropolia Basarabiei după 20 de ani

Cei 20 de ani trecuţi de la reactivare au fost presăraţi cu numeroase încercări atât pentru clericii, cât şi pentru credincioşii care aparţin de Mitropolia Basarabiei. Nu de puţine ori, aceştia s-au confruntat cu abuzurile autorităţilor de stat şi locale, unii dintre ei fiind chiar alungaţi din parohii şi interzicându-li-se să mai oficieze slujbele religioase. Cu toate că a fost recunoscută şi admisă în legalitate de mai bine de un deceniu, Mitropoliei Basarabiei nu i-a fost retrocedat patrimoniul – fără a mai aminti aici arhivele – pe care îl deţinuse anterior perioadei sovietice, fapt care a generat şi unele probleme în derularea activităţii sale.

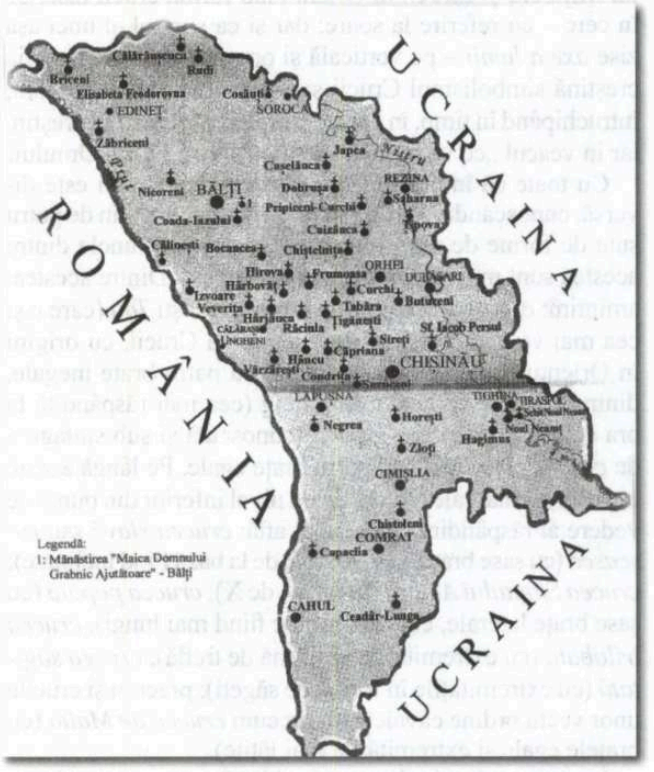

Încă de la reactivarea sa, Mitropolia Basarabiei a reprezentat ceva mai mult decât o structură religioasă, constituindu-se, concomitent, într-o miză identitară şi naţională. Este, înainte de toate, o prezenţă a Ortodoxiei româneşti în acest spaţiu şi o mărturie vie a tradiţiilor noastre creştine.

Un alt aspect care trebuie avut în vedere este acela al consolidării prezenţei Mitropoliei Basarabiei la nivelul Republicii Moldova. Mitropolia Basarabiei are nevoie de o prezenţă mai activă a clericilor subordonaţi ei la nivelul parohiilor şi episcopiilor aflate în componenţă, dar şi de întărirea aparatului administrativ, prin numirea, în urma unor decizii sinodale, de persoane care să aducă un suflu nou în relaţiile cu autorităţile de stat şi cu cele europene. Numai printr-o conlucrare mai activă în plan local şi internaţional Mitropolia Basarabiei va reuşi să se impună, primind, totodată, recunoaşterea pe care o merită.

Mitropolitul Antonie Plămădeală:

„Biserica românească a fost mereu candela aprinsă a unităţii de neam. Ea a întreţinut „Limba vechilor cazanii" în biserici, ea ne-a apărat de maghiarizare, de rusificare şi, în Bucovina, de câte altele au mai vrut să facă Habsburgii din noi. Căci noi am fost prezenţi în toţi cei care au suferit, şi în toţi cei care au realizat unirea. Noi eram în ei, aşa cum ei sunt acum în noi, şi cum vom rămâne pe vecie aceiaşi, ieri, astăzi şi mâine. Nu zicem noi oare: „Noi am luptat la Călugăreni", şi peste tot pe unde au luptat strămoşii noştri? Şi nu s-au străduit ei să fie „noi", lăsându-ne sfânta moştenire a gliei strămoşeşti?

Nu trebuie să uităm că sunem moştenitorii unor tradiţii peste tot respectate, cu sutele de ani, în toate provinciile vremelnic năpăstuite, şi nimeni şi nimic nu ne dă dreptul să trădăm astăzi moştenirea înaintaşilor şi „dreptul de neam". Trebuie să-l apărăm aşa cum l-au afirmat ei.

Un gând trist mă duce acum, la această aniversare a unei bucurii, spre o parte din Biserica de peste Prut care, nesilită de nimeni de data aceasta, trăieşte momente de apostazie naţională, uitând de „dreptul de neam" şi optând pentru dreptul la înjosire şi îngenunchere în faţa ocupantului, rugându-l să rămână s-o stăpânească în continuare. Cine înţelege ceva din aceasta, să ne spună şi nouă, celor 23 de milioane de români din ţară şi celor cca 12 milioane din afara graniţelor, căci noi nu înţelegem nimic. Să fie doar o rătăcire temporară, sau o boală de nevindecat, precum lepra, ciuma, cancerul... ? Sărmanii îmbolnăviţi cer, dincolo de condamnare, mila noastră, dar cât e de grea mila faţă de unii ca aceştia!

N-aş vrea să uit să amintesc de episodul Nicolae Bălan, viitorul mitropolit al Ardealului, şi de rolul lui în organizarea plebescitului de la Alba Iulia. Comitetul Naţional Român din Transilvania l-a trimis în Moldova, la Iaşi, să se întâlnească cu regele Ferdinand şi cu Guvernul României, spunându-le ce se petrece în Transilvania. El transmisese de acolo ceea ce i s-a părut a fi mai bine şi mai urgent: Adunare de îndată la Alba Iulia; unire cu Patria- Mamă fără condiţii. Dar el personal a ajuns la Alba Iulia seara târziu, la 1 Decembrie 1918, pentru că pe dealul Perşanilor i s-a stricat maşina şi a trebuit s-o împingă ore întregi. Aducea cu el şi un mesaj al lui Nicolae Iorga. Îl va fi predat seara, după ce marele eveniment se petrecuse dimineaţa. Intenţia era ca mesajul să fie citit Adunării."

• AGENDA PASTORALĂ •

P.S. ANDREI FĂGĂRĂŞANUL, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului

Duminică, 2 septembrie. P.S. Sa a oficiat Sfânta Liturghie în Biserica „Botezul Domnului" din Parohia Săcădate, Protopopiatul Avrig, al cărei preot paroh este P.C. Pr. Ioan Sorin Socaci. În cadrul Sf. Liturghii, P.S. Sa a hirotonit pe teologul Preda Virgil Nicolae întru diacon. La final a ţinut un cuvânt de învăţătură pentru îndrumarea duhovnicească a credincioşilor prezenţi.

Luni, 3 septembrie. Cu prilejul sărbătorii „Aflarea Moaştelor Sfântului Ierarh Nectarie Taumaturgul", P.S. Sa a oficiat Sfânta Liturghie la Schitul Şinca Nouă; în cadrul Sf. Liturghii P.S. Sa a hirotonit pe teologul Sâmbăuan Ioan Cosmin întru diacon.

Sâmbătă, 8 septembrie. De praznicul „Naşterii Maicii Domnului", P.S. Sa oficiat Sfânta Liturghie la Mănăstirea „Naşterea Maicii Domnului" din loc. Bazna, Jud. Sibiu. La final a rostit un cuvânt de învăţătură.

Duminică, 9 septembrie. P.S. Sa a slujit Sfânta Liturghie în Biserica „Sfânta Treime" din parohia Curciu, Protopopiatul Mediaş, şi a hirotonit pe P.C. Diac. Sâmbăuan Ioan Cosmin întru preot pe seama parohiei mai sus menţionată. În cadrul aceleiaşi zile, P.S. Sa a săvârşit slujba Vecerniei la Mănăstirea Sădinca şi a oficiat slujba de tundere întru rasofor a fratelui Ioan Gândilă, care a primit numele Iacov.

Vineri, 14 septembrie. P.S. Sa a oficiat Sfânta Liturghie la Sfânta Mănăstire Prislop, împreună cu un sobor de ierarhi, preoţi şi diaconi.

Sâmbătă, 15 septembrie. Cu prilejul Festivităţii de deschidere a anului şcolar 2012-2013, P.S. Sa a oficiat slujba de Te Deum la Şcoala Montessori „Acoperământul Maicii Domnului", şcoală nou-înfiinţată în Mediaş. În cadrul aceleiaşi zile, P.S. Sa a oficiat slujba botezului pruncei Daria Maria Iacob, fiica P.C. Pr. Constantin Iacob, pr. paroh al Parohiei Cisnădie II, Protopopiatul Sibiu.

Duminică, 16 septembrie. P.S. Sa a slujit Sfânta Liturghie în Biserica „Sfinţii Arhangheli Mihail şi Gavriil" din parohia Şoala, Protopopiatul Mediaş, şi a hirotonit pe P.C. Diac. Preda Virgil Nicolae întru Preot pe seama parohiei mai sus menţionată.

Luni, 17 septembrie. Cu prilejul festivităţii de deschidere a anului şcolar 2012-2013, P.S. Sa a oficiat slujba de Te Deum la Grup Şcolar de Construcţii şi Arhitectură „Carol I" din Sibiu.

Marţi, 18 septembrie. P.S. Sa, împreună cu I.P.S. Părinte Nikolaos, mitropolit de Detroit, a participat la slujba de înmormântare a credincioasei Maria Ghişoiu din loc. Orlat, jud. Sibiu.

Sâmbătă, 22 septembrie. P.S. Sa a slujit Taina Cununiei în Capela „Sf. Nichita Romanul", a Facultăţii de Teologie Ortodoxă din Sibiu, pentru tinerii Mihaela Avram şi Lucian Dan.

Duminică, 23 septembrie. P.S. Sa a slujit Sfânta Liturghie în Parohia Bârghiş, Protopopiatul Mediaş.

Joi, 27 septembrie. Cu prilejul sărbătorii „Sf. Martir Antim Ivireanul, Mitropolitul Ţării Româneşti", ocrotitorul mun. Râmnicu Vâlcea, P.S. Sa a slujit Sf. Liturghie împreună cu un sobor de ierarhi, preoţi şi diaconi.

Vineri – Sâmbătă, 28-29 septembrie. P.S. Sa a participat la lucrările Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române.

Duminică, 30 septembrie. P.S. Sa a slujit Sfânta Liturghie în Parohia Şura Mare, Protopopiatul Sibiu, şi a hirotonit pe P.C. Ierod. Iustinian (Ionel) Momanul întru Ieromonah pe seama Schitului „Acoperământul Maicii Domnului", loc. Şura Mare. În cadrul aceleiaşi zile, P.S. Sa a oficiat slujba de binecuvântare a paraclisului schitului mai sus menţionat.

Sfinţii Preoţi-Mărturisitori ai Ortodoxiei în Ardeal

Aduceţi-vă aminte de mai-marii voştri, care v-au grăit vouă cuvântul lui Dumnezeu; priviţi cu luare aminte cum şi-au încheiat viaţa şi urmaţi-le credinţa (Evrei 13, 7).

Populaţia de pe teritoriul ţării noastre este creştină încă din veacul I după Hristos. Sfântul Apostol Andrei a propovăduit Evanghelia Împărăţiei lui Dumnezeu în părţile Dobrogei şi a botezat locuitorii acestor ţinuturi, hirotonindu-le episcopi şi preoţi. În veacul al IV-lea poporul român a dat pe Sfinţii Efrem, episcopul Tomisului, Epictet preotul, Astion mucenicul şi alţii.

Ardealul străvechi, pământ românesc aflat sub ocupaţia maghiară fidelă papilor de la Roma, au încercat să-i deznaţionalizeze şi maghiarizeze pe românii ardeleni ortodocşi şi să-i atragă în sânul Bisericii Romano-Catolice.

Lupta împotriva uniaţiei a început în 1744 când în Ardeal a venit ieromonahul Visarion Sarai. Voi prezenta pe scurt viaţa a doi dintre reprezentanţii de frunte ai luptei de apărare a dreptei credinţe din Ardeal.

Preotul Moise Măcinic din Sibiel

Originar din satul Sibiel din Mărginimea Sibiului, s-a născut în veacul al XVIII-lea. În anul 1746 este hirotonit preot la Bucureşti de către mitropolitul Ungrovlahiei Neofit Criteanul. Episcopul rutean Manuil Olszavskidin Muncaci constată că printre cei care se împotriveau uniaţiei se număra şi „popa" Măcinic din Sibiel. A fost arestat 17 luni în închisoarea din Sibiu şi a fost eliberat cu condiţia să se lase de slujirea preoţească şi să se numere în rândul ţăranilor.

Pleacă în Banat la Becicherec împreună cu oierul Oprea Miclăuş din Săliştea Sibiului, unde se întreţine din lucrul mâinilor sale. La 10 decembrie 1750 „popa Măcinic" împreună cu şase semnatari înaintează mitropolitului sârb Pavel de Carloviţ un memoriu în care explică suferinţele ortodocşilor ardeleni. În anul 1752, cu două săptămâni înainte de Paşti, au sosit în Becicherec preoţii Ioan din Poiana Sibiului şi Ioan din Galeş împreună cu un grup de români ortodocşi, aducând un memoriu al credincioşilor din Făgăraş, Sibiu, Sebeş şi Orăştie, pe care Oprea Miclăuş şi preotul Moise Măcinic urmau să-l prezinte împărătesei Maria Tereza din Viena. După traducerea memoriului în limba germană, aceştia au plecat spre Viena. Ajunşi la interogatoriul curţii împărătesei, Oprea mărturiseşte că

este a treia oară venit în calitate de reprezentant al credincioşilor din Mărginimea Sibiului, pe când tânărul preot Moise este pentru întâia oară. Au fost primiţi în audienţă la Maria Tereza, dar, în loc să li se dea răspuns plângerii înaintate curţii, cei doi trimişi ai preoţilor şi credincioşilor Mărginimii Sibiului au fost aruncaţi în închisoarea de la Kufstein, de unde s-au mutat în Împărăţia cea Cerească.

Preotul Ioan din Galeş

Nu cunoaştem prea multe date din viaţa lui, însă presupunem că a fost hirotonit la Bucureşti sau Râmnic. A fost preot în Galeş, lângă Săliştea Sibiului, şi un mare apărător al ortodoxiei. În 1746, episcopul rutean unit de Muncaci raportează împărătesei Maria Tereza că preotul Ioan sau Ioaneş din satul Galeş este potrivnic unirii cu Roma. Cu două săptămâni înainte de Sfintele Paşti ale anului 1752, preoţii Ioan din Poiana Sibiului şi Ioan din Galeş împreună cu Moise Măcinic din Sibiel şi credinciosul Oprea Miclăuş au înaintat memoriul românilor din Ardealul de Sud împărătesei Maria Tereza. Reîntors în Ardeal, pr. Ioan din Galeş a întărit poporul drept-măritor pentru a apăra Ortodoxia. În 1756, episcopul unit Petru Pavel Aron de la Blaj înştiinţează autorităţile de stat despre activitatea lui. Din ordinul împărătesei a fost arestat şi dus în închisoarea de la Deva, iar de acolo la Graz.

Cronicarul braşovean Radu Duma scria că „în 1776 câţiva negustori braşoveni l-au cercetat în închisoarea de la Graz, iar preotul Ioan le-a spus că mai bine va muri în închisoare decât să-şi lase credinţa pravoslavnică". De la Graz a fost mutat la Kufstein şi acolo, după 24 de ani de închisoare, s-a mutat la Ceruri.

Pentru lupta de apărare a dreptei credinţe în vremuri grele, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, în şedinţa de lucru din 28 februarie1950, a hotărât trecerea ieromonahului Visarion, a Cuviosului Sofronie şi a Mucenicului Oprea, în rândul sfinţilor, iar canonizarea lor s-a făcut la 21 octombrie 1955 în Catedrala Reîntregirii din Alba Iulia.

Pentru tăria cu care au apărat dreapta credinţă, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a hotărât, în şedinţa din 20 iunie 1992, trecerea preoţilor Moise Măcinic din Sibiel şi Ioan din Galeş în rândul sfinţilor, cu data de pomenire 21 octombrie a fiecărui an împreună cu ceilalţi mărturisitori ai ortodoxiei ardelene, fiind trecuţi în calendarul nostru ortodox cu culoare albastră.

Cunoscând istoria neamului şi a Bisericii noastre, să cinstim mărturisitorii ardeleni care în vremuri grele au luptat pentru ca noi să fim ceea ce suntem astăzi. Să-i rugăm să mijlocească la tronul Sfintei Treimi pentru poporul şi ţara noastră şi să le urmăm pilda pentru a putea fi cu ei în Împărăţia Cerurilor.

† ANDREI FĂGĂRĂŞANUL,
Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului

• TELEGRAFUL EVENIMENT •

Mănăstirea Brâncoveanu – Sâmbăta de Sus

Şedinta extinsă a Sinodului din Mitropolia Ardealului

Mănăstirea „Brâncoveanu” de la Sâmbăta de Sus a găzduit în 30 octombrie lucrările Sinodului extins al Mitropoliei Ardealului. Pentru prima oară de la reconfigurarea administrativă a Mitropoliei Ardealului, alături de ierarhi au participat la sinod consilierii şi protopopii din eparhiile sufragane centrului mitropolitan de la Sibiu.

Lucrările întâlnirii au fost prezidate de Înaltpreasfinţitul Laurenţiu, Arhiepiscopul Sibiului şi Mitropolitul Ardealului, fiind prezenţi şi ceilalţi ierarhi sufragani: Înaltpreasfinţitul Irineu, Arhiepiscopul de Alba Iulia, Înaltpreasfinţitul Arhiepiscop Ioan al Episcopiei Covasnei şi Harghitei, Preasfinţitul Sofronie, Episcopul Oradiei, Preasfinţitul Gurie, Episcopul Devei şi Hunedoarei, şi Preasfinţitul Andrei, Episcopul-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului.

Lucrările Sinodului mitropolitan au avut loc la Academia Teologică de la mănăstirea amintită şi au fost precedate de Sfânta Liturghie, oficiată în paraclisul aşezământului monahal de PS Episcop Andrei Făgărăşanul. După Sfânta Liturghie, a urmat o slujbă de Te Deum, oficiată de acelaşi ierarh, la care au participat toţi chiriarhii, consilierii şi protopopii convocaţi pentru participarea la sinodul de la Sâmbăta de Sus.

În debutul şedinţei, IPS Mitropolit Laurenţiu a urat bun venit oaspeţilor şi le-a mulţumit pentru participarea la o întâlnire în premieră pentru Mitropolia Ardealului.

„Acest eveniment nu este doar un simplu sinod mitropolitan, ci o întâlnire aparte, ce are unicitatea sa. Este pentru prima dată când ne întâlnim în această formulă şi vă mărturisim că ne-am dorit de mult un astfel de sinod. Ideea a fost sugerată de colaboratorii noştri cu scopul practic de a eficientiza lucrarea noastră. Această întâlnire este un act de cinstire pe care vrem să vi-l aducem dumneavoastră, colaboratorilor noştri. Mai întâi ne întâlnim aici pentru a arăta importanţa preţuirii pe care v-o oferim, iar apoi trebuie să trecem la treabă”, a spus IPS Mitropolit Laurenţiu.

Uniformizare şi colaborări

Fiecare ierarh şi-a prezentat la începutul şedinţei colaboratorii eparhiali prezenţi la Sâmbăta de Sus, după care s-au discutat problemele de ordin pastoral-misionar, social-filantropic, cultural şi administrativ, toate punctele din ordinea de zi fiind de interes comun pentru eparhiile din Mitropolia Ardealului.

Un punct important al discuţiilor a fost contribuţia eparhiilor din Ardeal la zidirea Catedralei Mântuirii Neamului, iar mai apoi s-a discutat despre uniformizarea programelor administrative şi financiare, precum şi a evidenţelor slujitorilor la sfintele altare. Noile programe electronice de evidenţă au fost luate în discuţie, iar unul dintre aceste programe, experimentat de Arhiepiscopia Sibiului, a fost oferit eparhiilor pentru o mai bună evidenţă a parohiilor, preoţilor şi patrimoniului parohial. S-a decis crearea unui site special al Mitropoliei Ardealului, care să cuprindă posibilităţi de accesare a site-urilor eparhiilor sufragane, iar revistele şi publicaţiile eparhiale trebuie să fie mai bine cunoscute şi să fie rodul colaborărilor dintre specialiştii din eparhii. La acest punct, s-a decis ca periodic să existe întruniri ale consilierilor eparhiali, pe specializări.

„S-a făcut o propunere ce va fi înaintată Sfântului Sinod, de a se întruni consilieri de specialitate în anumite probleme ale Bisericii noastre la care trebuie luate decizii uniforme pentru întreaga Patriarhie Română”, ne-a spus IPS Mitropolit Laurenţiu.

La final, toţi preoţii au primit din partea Arhiepiscopiei Sibiului cărţi şi publicaţii de la Editura arhidiecezană „Andreiana”.

Ştefan MĂRCULEŢ

Preşedinte – Redactor-şef
Î.P.S. Dr. LAURENŢIU STREZA
Vicepreşedinte
P.S. Andrei Făgărăşanul

COLEGIUL DE REDACŢIE
Pr. Prof. Dr. Mircea Păcurariu; Pr. Prof. Dr. Dumitru Abrudan; Pr. Dr. Savu Popa – *Consilier cultural*; Diac. Dr. Ştefan L. Toma – *Secretar de redacţie*; Pr. Conf. Dr. Constantin Necula; Pr. Dr. Călin Sămărghiţan; Pr. Dr. Cristian Muntean; Pr. Vasile Gafton; Romeo Petraşciuc; Emanuel Tăvală

ISSN 1223-8392
Tiparul executat la Tipografia Şaguniana – Sibiu

ARTICOLELE ŞI CORESPONDENŢA se primesc pe adresa: Redacţia „Telegrafului Român”, 550179 – Sibiu, str. Mitropoliei, nr. 35; e-mail: telegrafulroman@yahoo.com. Articolele nepublicate nu se înapoiază.

ABONAMENTUL pentru anul 2012 este de 48 lei; cod IBAN RO34 RNCB 0227 0360 5879 0001. BCR Sibiu, str. Emil Cioran, nr. 1. Cod fiscal 44 79 403

Fondator:
Mitropolit Andrei Şaguna, 1853

Publicaţie bisericească a Arhiepiscopiei Sibiului

Telegraful Român

Anul 160 • nr. 41-44

1 şi 15 noiembrie 2012

Când spunem Părintele Mircea Păcurariu, cuprindem întreaga şi distinsa sa personalitate!

Cuvântul ÎPS Dr. Laurenţiu Streza, Mitropolitul Ardealului, la decernarea titlului de *cetăţean de onoare al municipiului Sibiu* Părintelui Profesor Mircea Păcurariu

Stimate Domnule Primar,
Preacucernice Părinte Mircea Păcurariu, proaspăt cetăţean de onoare al urbei noastre,
Onorată asistenţă,

Vă mărturisesc că am trăit cu emoţie sfântă acest moment spiritual înălţător, când Cetatea îşi preţuieşte pe cei mai de onoare cetăţeni ai săi, în timpul vieţii acestora. Acesta este un act cuvenit de cinstire acordat ***Părintelui Mircea Păcurariu***, cum îi spunem noi, nemaifolosind întreaga sa titulatură academică: *„Părintele Academician Profesor Universitar Doctor"*. Această formulă de adresare este cea mai apropiată sufletului nostru, prin încărcătura ei de iubire filială, dar ea include şi onorează întreaga şi distinsa sa personalitate. Aşa au fost şi vor fi cinstiţi toţi părinţii Bisericii noastre.

Părintele Mircea Păcurariu, cinstit acum prin *„Diploma de cetăţean de onoare al municipiului Sibiu"*, a fost şi este pentru noi un adevărat *Părinte!* Un Părinte pentru toţi, pentru preoţii, studenţii şi credincioşii noştri, un părinte erudit atât de pilduitor, mai ales prin smerenia dobândită şi manifestată cu multă demnitate în urma atingerii celor mai înalte trepte ale consacrării didactice, ştiinţifice şi academice. Deci, cu cât a ajuns mai mare, cu atât s-a smerit pe sine. Credem că l-a urmat în câştigarea acestei virtuţi pe Sfântul Ierarh Andrei Şaguna, Mitropolitul Transilvaniei, pe care l-a iubit mult şi l-a apărat atunci când a trebuit şi ne-a îndemnat pe noi ca, pe bază de argumente bine fondate, să prezentăm Sfântului Sinod şi întregii Biserici, propunerea ca această personalitate să fie recunoscută şi trecută la locul său cuvenit, în rândul sfinţilor Bisericii.

Cu acest prilej transmitem recunoştinţa noastră autorităţilor locale pentru cinstea pe care a oferit-o, în acelaşi timp, şi Bisericii noastre. Această cinstire se răsfrânge în egală măsură şi asupra Cetăţii sibiene, pentru că, cinstindu-ne alesele noastre personalităţi, ne onorăm pe noi înşine şi comunitatea din care facem parte.

Vă mulţumim din suflet, domnule Primar, şi Vă preţuim pentru această cinstire specială acordată celui care a fost de atâţia ani un *„cetăţean de mare onoare şi demnitate"* al cetăţii Sibiului. Mulţumim de asemenea şi membrilor Consiliului Municipal, pentru recunoaşterea acestei personalităţi. Acum, la sfârşit de an, aducem slavă lui Dumnezeu pentru toate darurile revărsate asupra noastră, a sibienilor, şi Îl rugăm să ne binecuvânteze pe toţi, în special pe Părintele nostru Mircea Păcurariu, cu sănătate şi cu alese împliniri.

Cuvântul Prof. Dr. Ioan Bondrea, Rectorul Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu

Domnule Primar,
ÎPS Voastră,
Onorată asistenţă,

Este o deosebită plăcere din partea mea să adresez Părintelui Academician, în numele întregii comunităţi academice a Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu, un sincer „La mulţi ani" şi să mărturisesc că suntem deosebit de onoraţi pentru că acest eveniment este o părticică din răsplata pe care a primit-o Părintele Academician pentru munca depusă atât la catedră, cât şi în slujba Bisericii. Domnule Primar, Vă mulţumesc pentru că prin această răsplată a Părintelui Academician, văd şi o răsplată a întregii comunităţi academice a Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu şi sperăm ca întotdeauna comunitatea locală să fie aproape de comunitatea academică, ce îşi are rolul ei în viaţa cetăţii!

Cuvântul Pr. Prof. Dr. Dumitru Abrudan

Eu voi vorbi în calitate de coleg şi apropiat al Părintelui Profesor Mircea Păcurariu.

În 1956 Părintele Mircea a terminat facultatea vara. Eu am venit toamna la Sibiu şi am aflat despre dânsul că a fost un student de excepţie al Institutului Teologic din Sibiu. După aceea ne-am întâlnit la Bucureşti în 1960. Părintele îşi termina doctoratul şi profesorii de acolo iarăşi îl dădeau ca pildă de seriozitate.

Eu cred că este vorba de o providenţă dumnezeiască, pentru că s-a născut într-o zonă istorică prin excelenţă, mai ales în ceea ce priveşte Transilvania. A văzut ani la rând cetatea Devei. Nu se putea să nu o privească în fiecare zi! După aceea a mers la Cluj, unde Universitatea se bucura de un mare prestigiu, şi apoi la Sibiu şi la Bucureşti, unde şi-a împlinit rostul.

(continuare în p. 7)

„Biserica, dintotdeauna, L-a propovăduit pe Hristos"

Interviu cu ÎPS Dr. Laurenţiu Streza, Arhiepiscopul Sibiului şi Mitropolitul Ardealului

În noiembrie 2012 se împlinesc şapte ani de bucuroasă slujire, din aşezarea şi demnitatea de Mitropolit al Ardealului, a Înaltpreasfinţiei Sale, Dr. Laurenţiu Streza.

Cu acest prilej, l-am rugat pe Înaltpreasfinţia Sa să rememorăm parte din emoţia sfântă a acelor momente, precum şi frânturi de gând despre ceea ce a însemnat excursul celor şapte ani de arhipăstorire la Sibiu.

„M-am născut în Biserică, am crescut în Biserică"

Înaltpreasfinţia Voastră, în 3 noiembrie 2005, aţi fost ales Mitropolit al Ardealului. Zece zile mai târziu, în prezenţa membrilor Sf. Sinod şi a Preafericitului Patriarh Teoctist, aţi fost înscăunat, în Catedrala Mitropolitană din Sibiu. Ce a însemnat pentru Înaltpreasfinţia Voastră acest moment?

Chemarea la slujirea arhierească, în Biserica lui Hristos, este un act al providenţei divine, la care fiinţa umană răspunde cu smerenie şi ascultare, dar şi cu multă responsabilitate care depăşeşte orice vrednicie umană. La această

(continuare în p. 5)

Interviu realizat de Romeo PETRAŞCIUC

Din cuprins:

† Dr. LAURENŢIU STREZA,
Arhiepiscopul Sibiului şi Mitropolitul Ardealului
Părintele Profesor Ioan Ică... | pagina **4**

Pr. Conf. Dr. Constantin Necula
Nimeni să nu disprețuiască bătrânețile tale... | pagina **6**

† ANDREI FĂGĂRĂŞANUL,
Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului
Predică la praznicul Soborului Sfinților Arhangheli Mihail şi Gavriil | pagina **11**

Împărăția Cerurilor se va asemăna cu un om...

(Matei 25, 14-30)

Pr. Conf. Dr.
CONSTANTIN NECULA

Câtă încredere poate să aibă Hristos în om încât Îşi compară Împărăția pe care o propovăduieşte cu un om? Ce anume vede Dumnezeul Întrupat în om încât să rişte mereu pe mâna lui, să se lase mereu sedus de promisiunea omului de îndreptare? Ce anume nu vedem noi în firea noastră de nu mai dăm doi bani, în vreme ce Hristos îşi dă viața pentru ea? Poate că pilda aceasta explică, fie şi în parte, cum vede Dumnezeu valoarea firii umane, cum de ne iubeşte atât de mult. Împărăția Cerurilor, aşadar, e asemeni unui om care – plecând într-o altă țară (să-i spunem...Veşnicia) – dispune împărțirea unor talanți, după puterea fiecăruia dintre primitori. Altfel spus, toată viața noastră este un acord între darul lui Dumnezeu şi puterea noastră de a-l purta, de a-l înmulți ori obtura, de a-l transforma în libertatea ori temnița noastră. Şi nimic nu poate schimba acest mod de onorare a firii umane de către Dumnezeu cel Viu.

Reacția slujitorului lipsit de curajul investirii în propria sa mântuire e relevant. Ceea ce ne cere Hristos este să lucrăm, cu vitejie, îndrăznesc a spune, inclusiv cu slăbiciunile noastre omeneşti pentru a le transforma în virtuți, în conlucrări dătătoare de putere vie şi izbăvitoare din datoria de slugă. Nu acceptă jumătățile de măsură în mărturie ori în viața de zi cu zi, nu ne vrea funcționarii divini rigizi şi sincopați de laşitate, insipizi în rostiri şi abolind inteligența duhovnicească în favoarea pragmatismului sagace. Dumnezeu ne pune la dispoziție bogățiile Împărăției Cerului pentru a ne scoate din slugărnicie fadă, pentru a ne creşte în libertatea rodului mântuitor. Când nu suntem dispuşi să riscăm cu vocațiile noastre, când nu luptăm pentru împlinirea lor, suntem neputincioşi şi stăm, frunză tremurând de frigul morții, dinaintea lui Dumnezeu ca dinaintea unui creditor mediocru, țâfnos şi răzbunător. Pentru a-L vedea pe Dumnezeu Iubire suntem chemați să folosim cu bucurie încrederea Sa. Să înțelegem că e un Dumnezeu Viu, Care nu Se teme de om şi investițiile acestuia în valori perisabile prin risc, Care Se teme însă de mediocritatea țâfnoasă a fricosului în vocație.

Trăim vremuri identice celor în care a izbucnit Întruparea lui Hristos în mijlocul unui neam plin de rigorisme, fariseisme şi legalisme inutile. Conducătorii de acum nu sunt cu nimic mai altfel decât aceia din vremea Naşterii Mântuitorului. Irozii aleargă cu sabia imoralității să ucidă pruncii purității ori să căsăpească valorile născătoare de sens ale feciorelnicei firi umane. Dar tocmai pentru că a trecut prin prigoana Irodului celui ucigaş de contracandidați la regalitatea lor oportunistă, tocmai pentru că S-a născut în sărăcia unei iesle şi în nesiguranța unei fugi Şi-a zidit vocația de Dumnezeu întrupat, Hristos pricepe zbaterile noastre. Nu vă temeți! Hristos este în mijlocul nostru. Trebuie doar să ne redescoperim limitele în care ne identificăm mijlocul. Să ne strângem unii în alții în şcoala unității fără sfârşit, a postirii de dragul Întrupării. A Împărăției încrederii lui Dumnezeu în om.

Pr. Constantin NECULA

Semnal editorial

„O viață închinată Bisericii şi Neamului – Sfântul Ierarh Andrei Şaguna”

Faptul că Părintele Profesor Mircea Păcurariu continuă să îmbogățească istoriografia românească nu miră, cred şi sper, pe nimeni. Doar că acum istoriografia nu e singura care se îmbogățeşte, ci alături se află şi aghiografie. Aceasta este lucrarea pe care Părintele Profesor ne-o oferă la un an de la canonizarea Sfântului Ierarh Andrei Şaguna, Mitropolitul Transilvaniei. Aşadar avem o lucrare istorico-aghiografică, după cum e numită în prefață de către ÎPS Părinte Mitropolit Laurențiu.

Aşa după cum mărturiseşte autorul în *Cuvântul lămuritor* de la începutul volumului, personalitatea marelui ierarh l-a preocupat şi fascinat dintotdeauna, mai ales că auzea vorbindu-se în familie despre el, trei dintre strămoşii părintelui profesor au fost chiar hirotoniți de către Sfântul Ierarh Andrei Şaguna, cel care a marcat istoria Bisericii din Ardeal şi a Ardealului pentru un pătrar de secol, după cum spune episcopul Nicolae Popea.

Personalitatea lui Şaguna era prea puternică, el ridicându-se cu mult deasupra înaintaşilor săi şi şi-a menținut acest statut mult timp. Realizările sale erau memorabile şi de noutate absolută, mai ales pentru un cleric al Bisericii Ortodoxe. În fața unei asemenea personalități, cu o asemenea activitate, stăm şi ne întrebăm şi noi, împreună cu autorul volumului: *Cum să scrii o carte despre el?* Şi iată că s-a aflat răspuns bun, pentru că în mai puțin de un an această carte a fost oferită cititorilor. Ea se înscrie în bogata literatură dedicată marelui şi sfântului mitropolit ardelean, alături de cele întocmite de arhim. Nicolae Popea, protopopul Ioan Lupaş şi Gheorghe Tulbure sau de către cercetători de peste hotare, cum ar fi prof. Keith Hitchins sau actualul episcop evanghelic de Hannover (Germania), Johann Schneider. Suntem aşadar în fața unei lucrări al cărei mare merit este că e prima de după canonizarea mitropolitului Andrei Şaguna, e întocmită de către persoana care, alături de ÎPS Mitropolit Laurențiu, s-a zbătut mult pentru a formula argumentele de canonizare şi e o lucrare asumată de către urmaşul în scaun al lui Şaguna prin cuvântul de binecuvântare şi prin tipărirea ei în Colecția Şaguniana a Editurii Andreiene.

Deşi am arătat că vorbim despre o lucrare istorico-aghiografică, totuşi, la o lectură mai atentă, cititorul realizează că avem de-a face cu o lucrare clară de pastorală, o lucrare ce cuprinde sfaturi bune pentru ierarhi, preoți şi credincioşi, aşa cum e normal când e vorba despre providența divină ce lucrează prin şi pentru oameni.

În lumea de astăzi, în care familiile cu probleme sunt parcă tot mai numeroase, în care educația copiilor e subsumată materialului, găsim un exemplu de cum trebuie să ne purtăm în cazul familiei lui Andrei Şaguna. Au avut probleme materiale şi de zbucium sufletesc, dar mama a avut un crez şi nu a renunțat la el pentru nimic! Aşadar, primele pagini ale cărții le arată părinților de azi cum trebuie să se poziționeze față de educația copiilor, fără a mai invoca greutățile vremurilor.

Suntem într-o lume cu tineri debusolați, cu oameni care nu ştiu să îşi asume un drum şi să îşi asume în fond limitele omeneşti. Îl avem ca exemplu pe Şaguna care şi-a creat o cultură deosebită, studiind filozofia şi dreptul la Pesta, acestea nefăcând decât să îi deschidă mai mult apetitul pentru studiul teologiei, pe care îl va face la Vârşeț şi va ajunge să mărturisească: *De 100 de ori dacă m-aş naşte tot preot m-aş face!* Iată aşadar ce înseamnă căutarea sinceră, conlucrarea cu providența şi asumarea drumului şi a chemării.

A fost chemat la treptele înalte ale ierarhiei pentru românii din Ardeal, cu rezultatele pe care le cunoaştem şi care reies şi din zecile de mărturii pe care autorul le aşază spre edificare la finalul lucrării. Din întreaga lucrare răzbate figura impunătoare a unui conducător civil şi eclezial desăvârşit, un om care şi-a asumat deplin luminarea poporului. A fost un om cu mare viziune!

Dacă se doreşte un îndreptar misionar-pastoral pentru preoții vremurilor noastre, acesta se găseşte în paginile monografiei dedicate Sfântului Ierarh Andrei Şaguna. Cât tact pastoral pentru colecta prin care se dorea începerea construirii Catedralei Mitropolitane, câtă dragoste şi câtă fermitate în acelaşi timp în cazurile când unii preoți se abăteau de la disciplină şi de câtă prețuire s-a bucurat ierarhul ardelean, nu numai între granițele marii sale eparhii,

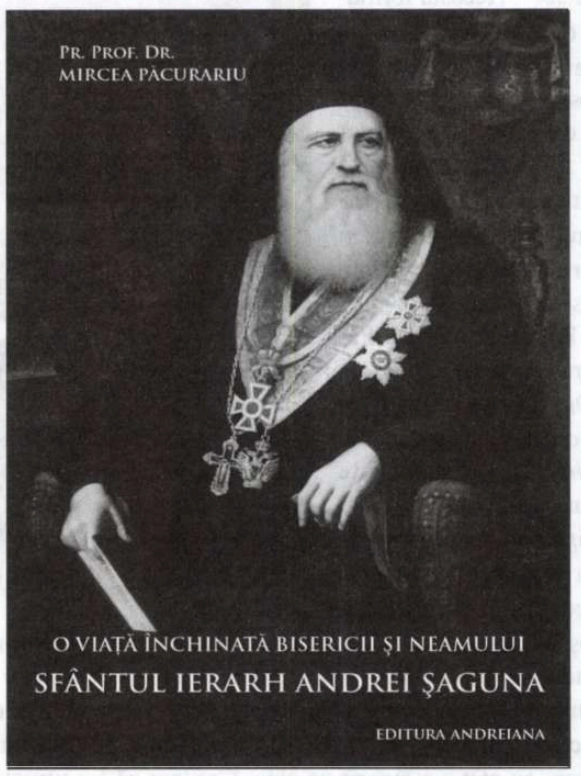

ci chiar şi dincolo, la Curtea Imperială vieneză. Cu toate acestea, din toate cele scrise în paginile acestei lucrări reiese echilibrul şi smerenia sfântului ierarh, care este invers proporțională cu sporirea renumelui şi a prețuirii sale din partea oamenilor.

Toate acestea au stat la baza hotărârii Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române care a decis trecerea sa în rândul sfinților, lucru consfințit prin proclamarea de la 28 octombrie 2011 de la Sibiu. Pornind de la pregătirile pentru formularea argumentelor pentru canonizare şi apoi de la proclamarea Sfântului Ierarh Andrei Şaguna ca sfânt al Bisericii Româneşti, Părintele Profesor Mircea Păcurariu a început elaborarea prezentei lucrări, care acum aşteaptă doar să fie lecturată de către cei interesați.

Emanuel TĂVALĂ

LITURGHIE • PASTORAȚIE • MĂRTURISIRE

Î.P.S. Dr. LAURENȚIU STREZA, Arhiepiscopul Sibiului şi Mitropolitul Ardealului

Luni, 1 octombrie. A participat la Sf. Liturghie oficiată la Catedrala mitropolitană de un sobor de preoţi profesori de la Facultatea de Teologie „Andrei Şaguna" din Sibiu, cu prilejul începutului unui nou an universitar. Cu această ocazie a adresat studenţilor şi credincioşilor un cuvânt de binecuvântare. În aceeaşi zi, a participat la deschiderea oficială a noului an universitar la Academia Trupelor Terestre „Nicolae Bălcescu", precum şi la des-

chiderea festivă organizată de facultăţile sibiene în Piaţa Mică a municipiului Sibiu.

Marţi, 2 octombrie. A avut program de audienţe şi lucrări de birou. A predat cursuri de Teologie Liturgică la Facultatea de Teologie din Sibiu.

Miercuri, 3 octombrie. A participat la Sf. Liturghie, oficiată în Capela Facultăţii de Teologie. A prezidat şedinţa Permanenţei Consiliului Eparhial al Arhiepiscopiei Sibiului.

Joi, 4 octombrie. A participat la Sfânta Liturghie oficiată în capela Grupului Şcolar de Construcţii şi Arhitectură „Carol I" din Sibiu. A adresat elevilor un cuvânt de binecuvântare şi le-a oferit cărţi de rugăciune şi iconiţe. În aceeaşi zi, a participat la sărbătoarea promoţiei 1978-1982 a Institutului Teologic de Grad Universitar din Sibiu, care s-a reîntâlnit după 30 de ani de la absolvire.

Vineri, 5 octombrie. A avut program de lucru la cabinet.

Sâmbătă, 6 octombrie. A participat, la Craiova, la manifestările prilejuite de împlinirea a două decenii de activitate a Facultăţii de Teologie.

Duminică, 7 octombrie. A oficiat, împreună cu un mare sobor de ierarhi, preoţi şi diaconi, slujba de resfinţire a Bisericii „Sfinţii Împăraţi Constantin şi Elena" din localitatea Smadovicioara, comuna Secu, protopopiatul Craiova Nord.

Luni, 8 octombrie. A avut program de audienţe şi lucrări de birou. A prezidat şedinţa Permanenţei Consiliului Eparhial al Arhiepiscopiei Sibiului.

Marţi, 9 octombrie. A predat cursuri de Teologie Liturgică la Facultatea de Teologie din Sibiu. În aceeaşi zi, a vizitat şantierul de lucru de la Complexul Monahal Păltiniş.

Miercuri, 10 octombrie. A participat la Sf. Liturghie, oficiată la Capela mitropolitană. A avut program de lucru la cabinet.

Vineri, 12 octombrie. A participat la slujba de *Te Deum*, săvârşită la Capela Facultăţii de Teologie cu ocazia aniversării zilei de naştere a Î.P.S. Sale. A adresat celor prezenţi un cuvânt duhovnicesc, de preaslăvire şi mulţumire lui Dumnezeu.

Sâmbătă, 13 – marţi, 16 octombrie. Din încredinţarea şi cu binecuvântarea Preafericitului Părinte Patriarh Daniel, Î.P.S. Sa a efectuat o vizită pastorală în Episcopia Ortodoxă Română a Europei de Nord, vizită ocazionată de slujba de sfinţire a picturii bisericii româneşti din oraşul Malmö, Suedia.

Duminică, 14 octombrie, *Sărbătoarea Sf. Cuvioase Parascheva.* Împreună cu Preasfinţitul Părinte Macarie, Episcopul Episcopiei Europei de Nord, şi un sobor de preoţi şi diaconi, Î.P.S. Sa a săvârşit Sfânta Liturghie şi slujba sfinţirii picturii bisericii româneşti „Pogorârea Sf. Duh" din oraşul Malmö. La sfârşitul slujbei, a dat citire mesajului de binecuvântare al Preafericitului Părinte Patriarh Daniel, a conferit, din încredinţarea Preafericirii Sale, părintelui paroh Mihai Radu înalta distincţie bisericească „Crucea patriarhală". În acelaşi cadru sărbătoresc, Î.P.S. Sa a dăruit Paraclisului Centrului Eparhial din Stockholm şi bisericii din Malmö părticele din moaştele Sfântului Ierarh Andrei Şaguna, Mitropolitul Transilvaniei, precum şi icoane ale Sfântului Mitropolit Andrei.

Luni, 15 octombrie. Împreună cu Preasfinţitul Macarie, Î.P.S. Sa a vizitat diversele biserici şi catedrale din oraşul Copenhaga. În aceeaşi zi, după vizita făcută la biserica parohiei ortodoxe române „Naşterea Maicii Domnului şi Sfinţii Cuvioşi Grigorie Decapolitul şi Nicodim de la Tismana" din Copenhaga, la invitaţia Centrului de tineret „Sfântul Voievod Ştefan cel Mare" al Episcopiei Europei de Nord, a susţinut o conferinţă cu tema „Sfânta Liturghie şi Taina Sfântului Maslu" pentru comunitatea de români ortodocşi din Copenhaga. La conferinţă a asistat şi Excelenţa Sa, domnul Viorel Matei Ardeleanu, Ambasadorul României în Regatul Danemarcei.

Miercuri, 17 octombrie. A predat cursuri de Teologie Liturgică la Facultatea de Teologie din Sibiu. A prezidat, în aceeaşi zi, comisia de susţinere a examenului de capacitate preoţească pentru candidaţii din Arhiepiscopia Sibiului.

Joi, 18 octombrie. Î.P.S. Sa a participat la manifestările prilejuite de împlinirea a cinci ani de la înfiinţarea Episcopiei Sălajului. La Catedrala episcopală „Înălţarea Domnului" din Zalău a avut loc conferinţa solemnă a preoţilor din Episcopia Sălajului, apoi au avut loc slujba de binecuvântare şi inaugurarea parţială a sediului Episcopiei Sălajului. Cu acest prilej, a adresat celor prezenţi un cuvânt de binecuvântare.

Vineri, 19 octombrie. A prezidat şedinţa Permanenţei Consiliului Eparhial al Arhiepiscopiei Sibiului.

Sâmbătă, 20 octombrie. La Mănăstirea Brâncoveanu – Sâmbăta de Sus, jud. Braşov, a prezidat şedinţa Consiliului Eparhial al Arhiepiscopiei Sibiului.

Duminică, 21 octombrie. A oficiat slujba de sfinţire a bisericii „Sf. Cuvioasă Parascheva" din localitatea Vene-

ţia de Sus, Protopopiatul Făgăraş. A slujit Sfânta Liturghie şi a adresat credincioşilor un cuvânt de învăţătură. L-a hirotesit întru *sachelar* pe P.C. pr. paroh Laurenţiu Oană, iar membrilor Consiliului Parohial şi principalilor ctitori le-a acordat acte de cinstire.

Luni, 22 octombrie. A avut program de audienţe şi lucrări de birou. A prezidat şedinţa Permanenţei Consiliului Eparhial al Arhiepiscopiei Sibiului.

Marţi, 23 octombrie. A predat cursuri de Teologie Liturgică la Facultatea de Teologie din Sibiu.

Miercuri, 24 octombrie. A vizitat şantierul de lucru al Complexului Monahal Păltiniş.

Joi, 25 octombrie. Cu ocazia începutului unui nou an şcolar, Î.P.S. Sa a oficiat o slujbă de binecuvântare la Grădiniţa „Sf. Mare Mc. Dimitrie, Izvorâtorul de Mir",

aparţinătoare Arhiepiscopiei Sibiului şi a adresat celor prezenţi un cuvânt de binecuvântare. În aceeaşi zi, a participat la ceremonia militară organizată în Piaţa Mare din Sibiu, cu prilejul Zilei Armatei Române. A oficiat o slujbă de binecuvântare şi a adresat celor prezenţi un cuvânt festiv. A prezidat şedinţa Permanenţei Consiliului Eparhial al Arhiepiscopiei Sibiului.

Vineri, 26 octombrie, *Sărbătoarea Sf. Mc. Dimitrie, Izvorâtorul de Mir.* A slujit Sfânta Liturghie şi a adresat credincioşilor un cuvânt de învăţătură la biserica „Sf. Nicolae" din localitatea Fundata, protopopiatul Bran-Zărneşti.

Sâmbătă, 27 octombrie. A participat la manifestările prilejuite de hramul Catedralei Patriarhale din Bucureşti.

Duminică, 28 octombrie. Din încredinţarea Preafericitului Părinte Patriarh Daniel, Î.P.S. Sa a slujit Sfânta Liturghie, împreună cu un sobor de ierarhi, preoţi şi diaconi, pe esplanada amenajată în faţa Catedralei Patriarhale din Bucureşti. A adresat credincioşilor prezenţi un cuvânt de învăţătură. În aceeaşi zi, a participat la şedinţa solemnă a Sfântului Sinod, dedicată „Anului omagial al Tainei Sfântului Maslu şi al îngrijirii bolnavilor".

Luni, 29 octombrie. A participat, la Palatul Patriarhiei, la lucrările şedinţei Sfântului Sinod.

Marţi, 30 octombrie. A prezidat, la Mănăstirea Brâncoveanu – Sâmbăta de Sus, jud. Braşov, lucrările Sinodului Mitropolitan al Mitropoliei Ardealului, la care au participat, alături de ierarhi, consilieri eparhiali şi protopopii din eparhiile sufragane.

Miercuri, 31 octombrie. A predat cursuri de Teologie Liturgică la Facultatea de Teologie din Sibiu.

Pr. Dr. Cristian VAIDA

Părintele Profesor Ioan Ică ne dădea garanţia că noi, care am încercat să ucenicim, vom avea şi şansa să onorăm învăţământul teologic de la Sibiu

Cuvântul ÎPS Părinte Mitropolit Laurenţiu la sărbătorirea Pr. Prof. Dr. Ioan Ică sr în cadrul Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna" din Sibiu

Preacucernice Părinte Profesor, sărbătorit astăzi,
Preasfinţia Voastră,
Domnule Episcop,
Preacucernici Părinţi,
Iubiţi studenţi,

Facultatea de Teologie „Andrei Şaguna" din Sibiu este astăzi în sărbătoare, dar şi Facultatea de Teologie din Cluj şi alte facultăţi, care au beneficiat de munca Profesorului nostru, cât şi întreaga noastră Biserică. Întâi de toate Mitropolia Ardealului, întreaga Transilvanie, se bucură azi că avem ocazia să vorbim laudativ, în termeni elogioşi de cel ce a fost, este şi va rămâne în istoria instituţiei noastre ca un *profesor de vocaţie*.

Din păcate, noi vorbim foarte frumos despre cei ce au fost şi, de multe ori, abia după ce nu mai sunt încercăm să-i evocăm. Noi încercăm acum să facem acest lucru în timpul în care putem să îi aducem cinstea cuvenită personal, celui cinstit. Să nu vorbim frumos numai după ce cel evocat este în Împărăţia cerurilor. Este adevărat că istoria ne judecă în timp şi toată lucrarea pe care noi o semănăm în ogorul Bisericii rodeşte şi după ce noi nu mai suntem.

Ne împlinim astăzi datoria, dar şi bucuria deosebită aducând cinstire *Părintelui Profesor Ioan Ică senior,* tatăl părintelui Arhid. Prof. Ioan Ică jr.

Părinte profesor, Vă mulţumim pentru deosebita şi intensa activitate a preacucerniciei Voastre, depusă în slujba Bisericii. Aţi slujit Biserica de când v-aţi născut, aţi slujit-o fiind student în teologie, aţi slujit-o cu întreaga familie, Doamna fiind licenţiată în Teologie. Aţi slujit Bisericii lăsând pe unul dintre fii să vă continue lucrarea teologică şi academică. Aţi pus o temelie ştiinţifică trainică, pe care s-a edificat formarea şi lucrarea teologică şi academică a părintelui junior, şi de care s-au bucurat şi se bucură mulţimea studenţilor teologi, a teologilor şi a preoţilor noştri. Să fiţi bucuros şi mulţumit că n-aţi slujit catedra doar încununând-o cu lucrări ştiinţifice, ci aţi lăsat un vrednic şi iscusit slujitor care să lucreze în continuare şi să ducă mai departe prestigiul atât de importantei Teologii Sistematice şi al Spiritualităţii Ortodoxe.

De când am intrat la Teologie am auzit numai cuvinte de îngrijorare sau chiar de teamă din partea studenţilor, chiar şi a celor mai buni, când se apropia examenul de dogmatică, pentru că la această disciplină a Teologiei Sistematice nu se poate nici filosofa, nu se poate nici învăţa pe de rost, ci învăţătura de credinţă a Bisericii trebuie înţeleasă şi, mai ales, trebuie trăită, pentru a deveni principiul vieţii noastre. Acrivia şi importanţa examenului de dogmatică au depins însă şi de cei ce au onorat această catedră. Ne aducem aminte de Părintele Profesor Isidor Todoran, care a avut un sistem de prezentare foarte precis, sistematic, o modalitate de a prezenta intuitiv, după o structură uşor de reţinut, ceea ce este tainic şi de nepătruns. Învăţătura de credinţă a Bisericii trebuie primită neschimbată şi acolo unde raţiunea nu mai poate pătrunde tainicul ne ajută credinţa, care luminează raţiunea, pentru a o face o formă superioară a cunoaşterii. Atât de mult ne-am folosit de modul acesta sistematic de a ne înţelege teologia, mai şcolăresc, încât am putut pătrunde şi în Spiritualitatea ortodoxă şi Mistica liturgică.

Doresc să fac acum câteva mărturisiri personale despre cel sărbătorit. Părintele Profesor Ioan Ică mi-a fost şi mie profesor. De aceea se cuvine azi ca toţi cei ce i-am fost

studenţi să îl îmbrăţişăm, pentru că lucrarea sa la catedră şi la amvon a devenit pentru noi o binecuvântare ca act liturgic, un act educativ, un act intelectual, un act de formare teologică şi morală. Am învăţat cum să lucrăm sistematic, temeinic, cu multă acrivie. A rânduit Dumnezeu ca apoi să ne întâlnim, cu Părintele Profesor, în calitatea mea de asistent. Aveam în şcoala noastră profesori mari ai teologiei, însă Părintele Profesor Ică ne dădea garanţia că noi, care am încercat să ucenicim, vom avea şi şansa nu să ajungem mari personalităţi, ci măcar să onorăm învăţământul teologic de la Sibiu. A ajuns vremea în care am avut şi unele responsabilităţi în rânduiala facultăţii şi am avut ocazia să sesizăm şi să ne bucurăm de orele deosebite pe care le făcea Părintele Profesor Ioan Ică. De aceea, înainte de a spune ceva despre activitatea aceasta deosebită din facultate îi adresăm încă o dată rugămintea de a pune la dispoziţia studenţilor, preoţilor şi credincioşilor noştri temele teologice pe care le-a prezentat şi prelucrat continuu în facultatea noastră de teologie.

Părinte Profesor,

Lauda şi cinstirea noastră e una autorizată. Nu o facem doar pentru a aduce acestui moment o notă de festivitate. Prin prezenţa PC Voastre aici deja momentul este festiv, totul se bucură, totul se reînnoieşte, aşa cum încercăm noi în fiecare duminică şi sărbătoare să reactualizăm evenimentele din istoria mântuirii.

V-am preţuit nu numai pentru prestaţia academică în domeniul dogmaticii, dar mai ales pentru desele referinţe la rânduielile noastre bisericeşti, fiind unul dintre cei mai buni cunoscători ai Sfintei Liturghii, şi nu numai, dar aţi pătruns atât de adânc în această lucrare divină, tainică, a cărei teologie se bazează pe cea dogmatică, aţi făcut corelaţia între *lex orandi şi lex credendi,* pentru că cele două nu se pot separa. Legea rugăciunii e legea credinţei şi invers. Nu te poţi ruga şi să faci teologie liturgică fără să cunoşti Teologia Dogmatică şi Spiritualitatea Ortodoxă.

Toată activitatea pe care aţi depus-o aici şi faptul că faceţi parte din panteonul acesta al profesorilor de teologie ai instituţiei noastre, care a împlinit 225 de ani de continuitate, constituie un prestigiu pentru noi, pentru Universitatea din care facem parte acum, dar şi pentru Teologia ortodoxă.

V-am preţuit şi pentru faptul că aţi fost şi un luptător pentru unitatea Bisericii lui Hristos, în diferite dialoguri, dar mai ales pentru că aţi fost continuu într-o apropiere cu Facultatea de Teologie protestantă, cu profesorii ei, care, iată, acum vă onorează: Domnul episcop Christoph Klein, profesorul şi prietenul nostru Hans Klein, cei care v-au cunoscut şi v-au apreciat. Dacă ar fi ştiut acum şi ar fi putut veni aici toţi cei care v-au apreciat ar fi fost imposibil să încăpem într-o singură sală.

Dar, mai presus de toate, vă cinstesc ucenicii, şi noi toţi ne considerăm ucenici. Vă cinstesc prietenii şi colegii care, iată, sunt prezenţi aici, de la Sibiu şi de la Cluj. Clujul trebuie să vă mulţumească mult pentru că în vremurile acelea aţi făcut un efort deosebit pe care nu oricine era dispus să îl facă. Constatăm azi că a fost lucrarea lui Dumnezeu, pentru ca facultatea clujeană să fie repusă în valoare şi să ajungă la nivelul de azi, datorită efortului preacucerniciei Voastre, ca profesor şi decan, şi al părintelui junior. De la Alba Iulia avem un reprezentant, Pr. Prof. Mihai Himcinschi, care vă face mare cinste, predând azi la Facultatea de Teologie din Alba şi fiind prorector al Universităţii de acolo.

Vă cinstim toţi, Părinte Profesor!

Vă îmbrăţişăm cu drag şi vă dorim ca Dumnezeu să vă binecuvinteze acum la împlinirea a 80 de ani de viaţă şi în continuare. Roadele muncii Dumneavoastră să sporească în timp şi să le primiţi în Împărăţia Cerurilor ca o răsplată din partea Celui pe Care L-aţi slujit şi Îl veţi sluji până în ultima clipă a vieţii.

Vă dorim mulţi şi binecuvântaţi ani!

Un profesor erudit şi un teolog entuziast – Pr. Prof. Dr. Ioan I. Ică la ceas aniversar

Facultatea de Teologie „Andrei Şaguna" din Sibiu îmbracă în această toamnă, pentru a doua oară, haină de sărbătoare, de această dată prilejuită de aniversarea a 80 de ani de rodnică şi binecuvântată viaţă a Părintelui Profesor Dr. Ioan I. Ică.

Ataşamentul faţă de Biserica strămoşească, Părintele Profesor Ioan I. Ică l-a moştenit de la părinţii săi credincioşi, preţuirea pentru spiritualitatea răsăriteană i-a fost insuflată de sora mai mare, intrată de timpuriu în viaţa monahală, iar pasiunea pentru Sfânta Ortodoxie a Părinţilor Bisericii, a Sfintelor Sinoade Ecumenice şi a Mărturisirilor de credinţă i-a fost insuflată de cunoaşterea Părintelui Profesor Dumitru Stăniloae, care l-a îndemnat să se dedice studiului limbilor clasice – greaca şi latina –, ca apoi să studieze greaca modernă, precum şi limbile franceză, engleză şi germană.

Interesul pentru alte tradiţii creştine şi deschiderea spre dialogul interconfesional l-au determinat să studieze timp de un an şi la Institutul Teologic Evanghelic din Sibiu.

A manifestat exigenţă, seriozitate, noblеţe şi a oferit sprijin în afirmarea tinerilor teologi. A fost îndrumător al multor teze de doctorat şi membru în peste 70 de comisii de doctorat. Prin cursurile, lucrările, studiile şi articolele sale a promovat o teologie dinamică actuală bazată pe rigoare intelectuală şi informare temeinică.

Totodată, este cunoscută *contribuţia sa la conferinţele teologice interconfesionale naţionale*, dar şi *ca delegat al Patriarhiei Române la diferite dialoguri teologice, congrese, simpozioane*, unde a făcut dovada profundei sale pregătiri teologice, deschiderii spre dialog cu alte confesiuni creştine, dar mai ales a unei cunoaşteri temeinice şi în detaliu a bogăţiei gândirii ortodoxe pe care a afirmat-o pretutindeni cu o competenţă şi pricepere admirabile.

De aceea, cu bucurie ne alăturăm tuturor celor care omagiază cu prilejul acestei aniversări personalitatea Părintelui Profesor Ioan I. Ică, exprimându-ne şi în nume personal preţuirea şi recunoştinţa pentru contribuţia Preacucerniciei sale la formarea noastră teologică şi duhovnicească.

† DANIEL
Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române

„BISERICA, DINTOTDEAUNA, L-A PROPOVĂDUIT PE HRISTOS”

Interviu cu ÎPS Dr. Laurenţiu Streza, Arhiepiscopul Sibiului şi Mitropolitul Ardealului (I)

(urmare din p. 1)

chemare am răspuns cu frică şi cu cutremur în 1996, slujind ca episcop eparhiot aproape 10 ani în Banatul Montan, iar din 2005, ca mitropolit al Ardealului. Alegerea ca mitropolit de către Adunarea Naţional Bisericească şi de către Sfântul Sinod, iar apoi înscăunarea în Catedrala Mitropolitană din Sibiu, au fost acte ale iconomiei bisericeşti, care au împlinit ceea ce Dumnezeu a rânduit. În acel moment înălţător am simţit şi bucuria chemării la o slujire mai înaltă, dar am fost copleşit şi de sarcina greu de purtat, ca urmaş şi continuator al lucrării marilor ierarhi care au onorat scaunul Sfântului Andrei Şaguna, precum: Miron Romanul, Ioan Meţianu, Nicolae Bălan, Nicolae Colan, Iustin Moisescu, Nicolae Mladin şi Antonie Plămădeală. La această mare responsabilitate s-a adăugat şi dragostea personală faţă de Biserica de acasă, ai cărei slujitori au trecut prin Facultatea Andreiană, la care am ostenit continuu.

Apropierea Înaltpreasfinţiei Voastre de Biserică s-a produs, cu siguranţă, mult mai devreme. Care au fost argumentele care au contribuit hotărâtor în decizia de a urma, începând cu anul 1965, Institutul Teologic Universitar din Sibiu?

M-am născut în Biserică, am crescut în Biserică. Am iubit Biserica de mic – în mod special, Mănăstirea Sâmbăta, unde mergeam de când mă ştiu, de când eram prunc şi unde am găsit modele pe care am dorit să le urmez. Când eram prunc, la întrebarea *Ce vrei să te faci când vei fi mare?*, răspundeam că vreau să mă fac *Părintele Serafim!* Am

rămas orfan de tată la 13 ani şi am fost cuprins de dorinţa de a urma Seminarul Teologic, dar condiţiile de vârstă impuse de comunişti, la care s-a adăugat lucrarea nefastă a colectivizării, m-au obligat să urmez liceul teoretic. Am absolvit Liceul *Radu Negru* din Făgăraş, dar am rămas totuşi fidel dorinţei de a deveni slujitor al altarului lui Hristos. La cunoştinţele religioase pe care le dobândisem încă din pruncie – mai ales ca ucenic vreme de patru ani în Sfântul Altar al bisericii din Sâmbăta de Sus, pe lângă părintele paroh *Teodor Severian* – s-au adăugat şi cele de pură specialitate, necesare admiterii la Teologie. Pentru limitarea intrării în *Institutul Teologic* a absolvenţilor de liceu, pe lângă seminarişti, examenul de admitere era foarte exigent (cunoştinţe religioase, limba română, limba greacă, limba latină şi o limbă străină).

În anul 1965 am intrat la Institutul Teologic din Sibiu, pe care l-am absolvit în 1969.

În 1969 aţi fost hirotonit preot în parohia Lisa, Protopopiatul Făgăraş. Credeţi că acum activitatea misionar-pastorală a preotului s-a schimbat faţă de atunci?

Am iubit viaţa liturgică a Bisericii şi latura pastoral-misionară a preoţiei, de aceea hirotonia întru preot a fost pentru mine primul legământ de slujire lui Hristos. De la parohie am continuat pregătirea de specialitate la cursurile de doctorat, la disciplinele Liturgică, Pastorală şi Artă Creştină, sub îndrumarea magistrului nostru, *Pr. Prof. Dr. Ene Branişte*, obţinând titlul de *Doctor în Teologie* şi apoi catedra universitară.

Activitatea pastoral-misionară, pe care am cunoscut-o ca preot paroh şi despre care am vorbit studenţilor, din punct de vedere al conţinutului ei – conducerea credincioşilor pe calea mântuirii – a fost, este şi va fi aceeaşi în toate timpurile, diversificându-se doar metodele ei de realizare. Pastoraţia trebuie acomodată la vremurile pe care le trăim. Astăzi avem o multitudine de metode pastoral-misionare, întâi de toate, datorită libertăţii de exercitare a cultului. Preotul paroh are posibilitatea de a alege cel mai potrivit mijloc pastoral-misionar prin care să salveze pe credincioşii care o pot lua pe drumul rătăcitor sau, mai bine zis, îi poţi conduce pe calea mântuirii prin tot ceea ce-ţi stă la dispoziţie, prin tot ceea ce parohia respectivă îţi oferă.

Viaţa liturgică nu se desfăşoară numai în cadrul Bisericii, cum era înainte. Acum se pot organiza orice fel de manifestări religioase. Toate, pelerinaje religioase sau ceremonii cu Sfinte Moaşte, procesiunile care se săvârşesc acum cu diferite prilejuri, cum sunt de pildă la hramuri, sunt tot atâtea momente şi mijloace extraordinare care revigorează, reînvie credinţa oamenilor, care rămân fideli Bisericii şi, mai ales, care sunt antrenaţi la o viaţă spirituală activă. Prin astfel de activităţi, credincioşii se simt, într-adevăr, împreună-slujitori cu preotul.

Apoi, pastoraţia tinerilor este o lucrare extraordinară de care noi suntem responsabili în cel mai înalt grad. Preoţii şi profesorii de religie predau în *şcolile publice*. Preotul paroh, când vizitează şcoala, cu demnitatea sa, dar şi cu sprijinul său material, întăreşte autoritatea profesorului sau a profesoarei de religie.

Activitatea misionară a preotului se desăvârşeşte în biserică şi se continuă în afara ei. Tinerii trebuie crescuţi în duhul şi sfinţenia Bisericii prin activităţi parohiale continue, prin conferinţe, prin tot felul de manifestări religioase, social-filantropice, prin tabere speciale, pentru a experimenta viaţa duhovnicească.

„Avem o mai mare responsabilitate în faţa lui Dumnezeu”

Ce loc ocupă dimensiunea socială în strategia misionar-pastorală a Arhiepiscopiei Sibiului?

Biserica este obligată să împlinească şi lucrarea de iubire a aproapelui. Părintele Patriarh Daniel o numeşte *Liturghia aproapelui*, liturghia socială. Lângă Liturghia euharistică, noi trebuie să adăugăm şi slujirea semenului nostru. De aceea, cu mijloacele materiale puţine de care dispunem, acum, dar cu o dragoste statornică, noi încercăm să-i antrenăm pe credincioşi să participe, alături de noi, la ajutorarea celor lipsiţi sau în suferinţă. Această responsabilitate şi angajare porneşte, în unităţile noastre bisericeşti de la *comitetul parohial*, care are ca misiune importantă sprijinirea celor în nevoi, ajutarea lor când trec prin momente dificile. La protopopiate funcţionează diferite centre de întrajutorare şi de asistenţă a celor în nevoi, iar la Centrul Eparhial funcţionează Sectorul social.

În anul acesta, ca an comemorativ al *Sfântului Maslu*, s-au intensificat acţiunile noastre de asistenţă religioasă şi filantropică, atât în locaşurile bisericeşti sau parohii, cât şi în spitale, prin preoţii noştri de caritate.

Avem în vedere, la acest aspect, şi preocuparea noastră de ocrotire a bătrânilor. În acest sens, dorim să dezvoltăm o reţea proprie de case de ocrotire, în care să putem îngriji, începând de la preoţii şi preotesele care nu mai au pe nimeni, până la credincioşii lipsiţi de ajutor. Funcţionează în marile oraşe, permanent sau periodic, centre de întrajutorare. Arhiepiscopia are o grădiniţă pentru copii, cu rezultate foarte bune. În perspectivă vom dezvolta şi un centru de sănătate la un spital, proprietatea noastră.

Un sprijin acordăm şi celor care sunt privaţi de libertate şi care se află sub împlinirea unei pedepse. Ei nu sunt osândiţi de Biserică – dacă legea încălcată i-a pedepsit, ci ajutaţi să se îndrepte.

În perspectivă, spitalul de recuperări de pe Calea Poplăcii, care devine disponibil de anul viitor, va putea fi un centru prin care noi să ne lărgim activitatea socială şi în domeniul asistenţei medicale.

Regimul comunist a supus Biserica Ortodoxă unei prigoane deosebite. A reuşit Biserica acum, după mai bine de douăzeci de ani, să-şi recâştige locul extrem de important în societatea românească?

Locul în societate pe care îl are Biserica nu este cel de *organizaţie omenească – socială*, ci cel de *Instituţiei divino-umană,* al cărei Cap este *Hristos*, iar noi suntem membrele acestui Trup Tainic. Biserica, dintotdeauna, a propovăduit pe Hristos, indiferent prin ce perioadă a trecut din punct de vedere istoric. Niciodată nu L-a trădat pe Hristos şi, propovăduindu-L pe Hristos, a propovăduit libertatea, dar în acelaşi timp şi şansa aceasta a câştigării mântuirii în Împărăţia Cerurilor. Bunăstarea materială este un factor pe care îl urmăreşte orice generaţie, orice popor, orice om, orice fiinţă, însă bogăţia spirituală este mult mai mare, peste orice fel de bogăţie materială. De aceea, trecând peste toate restricţiile şi, mai ales, peste propaganda ateistă a comunismului pentru a distruge Biserica pe toate căile, Dumnezeu nu ne-a lăsat pierzării!

Preoţii dinainte au fost apărători ai sfinţeniei vieţii Bisericii, plătind unii cu propria lor viaţă. Noi, cei de astăzi, care ne bucurăm de libertate religioasă, avem şi o mai mare responsabilitate în faţa lui Dumnezeu, pentru a apăra pe credincioşii noştri de consecinţele nefaste ale libertinismului, secularismului, prostituţiei şi imoralităţii de tot felul, care au creat o adevărată *criză morală*. Slujbele divine ale Bisericii mijlocesc harul mântuitor, acea putere care ne ajută pe calea mântuirii. Dacă Biserica promovează iubirea vrăjmaşului, dreptatea şi pacea care vin de sus, a devenit cea mai credibilă instituţie!

• TELEGRAFUL EVENIMENT •

Nimeni să nu disprețuiască *bătrâneţile* tale...

Era albit şi nu doar ca nişte zori de zi la tâmple, de pe când visam cu ochii deschişi că voi fi student la Teologie. Cum credeam, şi uneori mă mai surprind gândind aşa, că profesorii sunt din plămada cerului, eram convins că nu îmi va adresa nici un cuvânt. La examenul de admitere, în vreme ce scriam lucrarea la *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, s-a uitat peste umărul meu şi m-a întrebat ce facultate făcusem până atunci. Timid, cum nu aveam să mai fiu niciodată, i-am spus că nu făcusem nici o facultate, dar că nădăjduiesc să fac teologia. *Să fii sigur de asta*, mi-a spus. Şi ne-am reîntâlnit la cursuri în toamnă. Nu sunt mulți studenții care să aibă bucuria de a lucra timp de o viață cu oamenii care le-au schimbat viața. Doar Dumnezeu ştie câtă prietenie şi rugăciune se adună în inimi, studiul teologiei promovând cu totul altfel relații de şcoală decât alte culturi academice sau universitare. Iar Părintele Mircea Păcurariu, căruia acum îi spunem, ca unui Avvă de catedră, *Magistrul*, a creat tot timpul în jurul său un aer din altă lume, o lume a verticalității şi a bucuriei româneşti şi creştineşti deopotrivă. Firesc în critică şi atent în a îndrepta excesele- când îl încercau, duşman incompetenței şi ironic la adresa mediocrității, omul de carte şi duh al Bisericii pare că trăieşte a doua tinereţe sau, mai corect, bucurându-se de libertate, o asumă tinereşte.

Dintre momentele cele mai semnificative ale descoperirii Părintelui Profesor, ca om şi *didaskalos de bisericească istorie,* nu le pot cuprinde pe cele de la catedră sau din conferințe, fără îndoială extrem de importante, ci clipele infinite de Dumnezeiască Liturghie. Pentru că doar întâlnirea cu *Hristos Euharistic* i-a putut confirma intuițiile istorice, nădejdile de ardelean iubitor de Biserică şi Sfinți. Sub lucrarea Duhului Sfânt poți identifica izvoarele de mărturie ale demnității Bisericii tale, sub lucrarea Acestuia înțelegi eforturile de rezistență ale poporului din care te îndrepți către Cer, doar în lumina Liturghiei desfaci din țărână şi pui în lumină moaştele de fum ale sfinților neamului tău şi intuieşti, muncind cu râvnă imensă, canonizarea celui pentru care ți-a bătut cel mai aprig inima: *Sfântul Mitropolit Andrei Şaguna*. Cine nu a stat în sobor de slujire cu Părintele nu poate înțelege aceasta, dar poate să o simtă în căldura scrierilor sale. Pentru că Părintele scrie cum respiră. Grăbit să nu piardă lupta cu sine şi cu timpul necruțător. Ca istoric, ştie cum timpul erodează informația, ca preot, prețuieşte timpul pentru nesfârşitul dar al veşniciei sale în Hristos. Poate şi de aceea scrisul *Magistrului* aduce cu sine parfumul, ca de tămâie transparentă, al Privegherilor de odinioară şi de azi din Altarele neamului românesc, purtând, semne de interogare, stâlpii de nuntă cerească de la fruntea mormintelor celor care au mărturisit, feciorelnic, Ortodoxia cu viața, moartea şi învierea lor. Nu va fi iubit niciodată de cei care fac din accidentele istoriei prilej de spectacol istoricist, care fac din capitalele confesionalismelor absolute punctele cardinale ale altei geografii decât româneşti şi din neamul român, un soi de subspecie culturală. Dar nici el pe ei, pe autorii contrafacerilor grosolane ori pe acoliții lor subşcoliți, în ciuda acoperirii cu diplome, nu-i va accepta la masa bucuroasă a amintirilor. Iar când te uită el pare că Dumnezeu se simte răzbunat.

Părintele şi *Magistrul* se împacă perfect cu *omul* Mircea Păcurariu. Calculat şi atent la detaliile din propria viață – ca un chirurg de mare clasă –, distinsul istoric şi scriitor, preotul şi rugătorul, se deschide cu o căldură uimitoare către familia sa, mică şi mare, deopotrivă. Însoțit august de minunata sa soție, bucurat de fiice şi împlinit în fiecare bucurie a nepoților săi – medicamentele cele mai de preț ale timpului căruia i se supune –, Părintele s-a făcut una cu familiile tuturor colegilor săi şi ale tuturor studenților săi. În zilele ce au trecut, prezent la o lansare de carte la Tulcea, unde păstoreşte distinsul său prieten, Presfințitul Visarion – tălmăceanul de pe malul Dunării –, Părintele nu înceta să se mire de dragostea preoților de acolo, de împlinita întâlnire cu şcolarii unui liceu ori cu sinaxele din Delta Dunării, preapline de un creştinism răbdător şi luminos. Din astfel de întâlniri pline de mirabila sămânță a iubirii se hrăneşte sufletul Părintelui. Acolo academicianul distins reîncarcă din plin cu viață sufletul său. Onoarea de a fi contemporan cu rugătorii neamului său umple de sens onoarea şederii cu ei în fotoliul Academiei Române. Cu el nici voievozii nu s-ar ruşina să şadă în sfat de taină.

Trece adesea printre noi. E mereu bucuros de slujire. Care dintre copiii care trec pe stradă ştiu că pe lângă ei trece, cu zâmbet hâtru de bucuria întâlnirii cu minunația copilăriei, *Bătrânul* cel mai de preț al teologiei istoriografice româneşti? Prietenul lor, câtă vreme le-a crescut preoții în respect față de mormintele şi altarele Ortodoxiei româneşti. Prietenul lor, câtă vreme a cerut profesorilor de religie să crească în cultura lor verticalitatea Ortodoxiei, să bucure în copiii pe care-i cresc în Hristos întâlnirea cu sfinții, prietenii cei de preț ai Bisericii.

Trece adesea printre noi. Oameni în toată firea. Căci Părintele nu se fereşte să trăiască bucuria cetății şi nici efortul Bisericii de a răspunde la rana de taină a contemporanilor săi. Dacă ar fi să scriu o fişă de lectură n-aş putea să sistematizez lucrările sale mai bine decât ucenicul său, Paul Brusanonowski, în paginile uneia dintre cele mai reprezentative lucrări ale culturii teologice din România, *Enciclopedia Ortodoxiei Româneşti* (Bucureşti, 2010, p. 473), ea însăşi o împreună-lucrare a Părintelui cu prietenii săi mai tineri. Consemnăm şi noi măcar parte din *biblioteca* scrisă de el: *Legăturile Bisericii Ortodoxe din Transilvania cu Țara Românească şi Moldova în secolele XVI-XVII* (teza de doctorat, 1968), *Istoria Bisericii Ortodoxe Române* (pentru Seminarii Teologice, 1972, ed. a VI-a, 2006; pentru Facultăți, 3 vol., 1981-1982, ed. a III-a, Iaşi, 2004-2008), *Începuturile Mitropoliei Transilvaniei* (1980), *Politica statului maghiar față de Biserica românească din Transilvania în perioada dualismului, 1867-1918* (1986, inclusiv în franceză, engleză şi maghiară), *Istoria Mănăstirii Prislop* (1986, ed. a II-a, 2006), *Două sute de ani de învățământ teologic la Sibiu, 1786-1986* (1987), *Istoria Bisericii româneşti din Transilvania, Banat, Crişana şi Maramureş* (1992), *Istoria Bisericii Ortodoxe Române* (Chişinău, 1993; Sibiu, 2007; Erlangen, lb. germană, 1994), *Basarabia. Aspecte din istoria Bisericii şi a neamului* (1993), *Sfinții daco-romani şi români* (1996, ed. a II-a, 2007), *Revoluția românească din Transilvania şi Banat în anii 1848-1849. Contribuția Bisericii* (1995), *Dicționarul teologilor români* (1996; ed. a II-a, 2002, un monument bibliografic), *Cărturari sibieni de altă dată* (2002), *Studii de Istorie a Bisericii Ortodoxe Române* (2 vol., Ed. Academiei Române, Bucureşti, 2005 şi 2006), *Catedrala Mitropolitană* (2006), *Predici* (2002, ed. a II-a, 2008). Acestora se adaugă peste 800 de studii şi articole, coordonarea unor volume magistrale ale teologiei româneşti moderne, ca *Enciclopedia* pomenită deja sau *o istorie a monahismului românesc*, alcătuirea unor *antologii* (un exemplu este antologia „*Mitropolitul Andrei Şaguna – texte alese*", Ed. Andreiana, Sibiu, 2010) sau inspirarea altora, deosebit de importante în iconomia şi economia momentului canonizării Sfântului Andrei Şaguna, Mitropolitul pe care l-a transferat în sufletul studenților săi, de la începuturile sale profesorale (asistent, 1961; profesor titular din 1971 până în 2000) drept Sfânt Ocrotitor al Ardealului Ortodox. Al Țării întregi.

Scrie cu aceeaşi bucurie a omului care mai are multe de spus. Se roagă în smerită aşezare. Distins prin cunoaştere, destins prin viețuire şi asumarea unor refuzuri consumate la vremuri de restrişte, Părintele Profesor Mircea Păcurariu, academicianul ce ne străbate burgul cu liniştea celui care ştie tăria ăstui Neam, a împlinit pe *30 iulie* vârsta de *80 de ani*. E mult? E puțin pentru cel care şi-a trăit anii pentru Biserică şi Neam, pentru ca povestea Ortodoxiei româneşti şi a celor ce au trăit-o irepetabil să nu piară, povestind-o pruncilor noştri *pre limbă românească*. Ceea ce a dăruit în plus generațiilor de preoți, ori profesori, ori asistenți sociali, pe care i-a crescut părinteşte, în cel mai adevărat sens al cuvântului, e dragostea zâmbitoare pentru un neam adesea încruntat de necazuri, dar surâzător de nădejdi ascunse, ca un răsărit de soare. Dacă veți întreba studenții serioşi ai teologiei româneşti, ce i-au trecut prin mână, care este moştenirea cea mai importantă pe care o poartă în sufletul lor referitor la *Magistrul* lor de istorie bisericească veți vedea că dintâi vor zâmbi. Ca el. Şi nu vor uita să vă spună că Părintele ne-a îndemnat mereu să nu fim naționaliști, ci buni români. Buni, din Unicul Bun, Care este Dumnezeu. Şi români, adică conştienți că orice pas facem pe pământ românesc atingem un stup de moaşte, care pot înmiresma oricând Cerul Neamului nostru.

Gândurile acestea le-am scris cu gândul la toți ce-i care-l cunoaştem. Aşa cum este. Ştiind că bătrâneţile lui nu pot fi disprețuite, ci doar insuficient prețuite. Că suntem maturi din transferul vieții lui în mărturia noastră. Că vom fi bătrâni, prin voia lui Dumnezeu, şi pentru că el, *Magistrul*, ne-a învățat să nu ne disprețuim. Ci să creştem în noi valorile prin care Dumnezeu poate lucra în mijlocul Neamului nostru. Credința, nădejdea, dragostea. Şi să nu tăcem, diplomatic, atunci când trebuie rostit adevărul. Uneori chiar teribil de dureros. De dragul Mântuitorului Hristos, prieten de taină şi Părintelui.

Aşezat în taina soborului ce slujeşte în Catedrala Mitropolitană, cel mai ades, Părintelui Mircea Păcurariu îi revine mereu bucuroasa deschidere a minunii Liturghiei. Cu glasul neschimbat de mai bine de 20 de ani, auzi: *Binecuvântată este Împărăția Tatălui şi a Fiului şi a Sfântului Duh, totdeauna, acum şi pururea şi în vecii vecilor!* O spune ca unul care ştie aceasta, care a gustat din preaplin din bucuria Împărăției. Fie mereu aşa!

Pr. Conf. Univ. Dr. Constantin NECULA

Părintele Mircea Păcurariu este cetățean de onoare al Sibiului

Distinsul membru al Academiei Române şi inegalatul cercetător în Istoria Bisericii Române a primit titlul de cetățean de onoare al municipiului Sibiu. Distincția primită din partea întregii urbe răsplăteşte cei peste 50 de ani de muncă la catedra universitară şi în cercetarea teologică de la Facultatea de Teologie din Sibiu.

Ceremonia a avut loc marți, 27 noiembrie, în sala de festivități a Primăriei Sibiu, în prezența Înalpreasfințitului Laurențiu, Mitropolitul Ardealului, a rectorului Universității „Lucian Blaga" din Sibiu, prof. univ. dr. Ioan Bondrea, a profesorilor de la Facultatea de Teologie „Andrei Şaguna" din Sibiu şi de la alte facultăți, a reprezentanților ASTRA Sibiu, a membrilor administrației eparhiale, a unui număr mare de preoți şi, nu în ultimul rând, a familiei şi ucenicilor apropiați ai părintelui Păcurariu.

Festivitatea a fost condusă de primarul Municipiului Sibiu, Klaus Johannis, care a evidențiat în „Laudatio" câteva dintre realizările pe plan academic şi personal ale părintelui academician Mircea Păcurariu. „Pentru remarcabila activitate bisericească, didactică şi culturală, a fost ales la 24 octombrie 1997 membru corespondent al Academiei Române, fiind al 26-lea profesor al Institutului Teologic Universitar din Sibiu ce s-a bucurat de această onoare", a subliniat Klaus Johannis.

„Viața mea este legată de viața Sibiului"

După înmânarea diplomei de cetățean de onoare şi a unei chei simbolice a municipiului Sibiu, părintele Păcurariu a mulțumit primarului Klaus Johannis şi tuturor pentru distincția oferită, familiei pentru ajutorul oferit în toți acești ani şi i-a amintit pe marii profesori şi mitropoliți ce l-au sprijinit de-a lungul activității sale academice.

„Am revenit la Sibiu în 1961, după o aşteptare de şapte luni, timp în care organele de securitate s-au interesat de persoana mea şi mai ales de tatăl meu, pentru ca mai apoi să fiu numit asistent şi succesiv lector, conferențiar şi profesor. De atunci, viața mea este legată de viața Sibiului, pentru că aici m-am căsătorit, aici am întemeiat o familie, aici am petrecut cu soția, care m-a ajutat în toate momentele vieții mele, cu cele două fiice, cu ginerii şi nepoții clipele cele mai plăcute, deşi uneori împreunate şi cu clipe de supărare", a mărturisit părintele academician.

Festivitatea a continuat prin cuvântul IPS Mitropolit Laurențiu, care a evidențiat calitățile părintelui profesor. „A fost mereu un părinte pentru noi şi un om pilduitor, mai ales prin smerenia sa. Cu cât s-a înălțat pe cele mai înalte trepte academice, cu atât s-a smerit mai mult. L-a urmat pe Sfântul Ierarh Andrei Şaguna, Mitropolitul Transilvaniei, pe care l-a iubit mult, l-a apărat la nevoie şi ne-a obligat pe noi ca, pe baza argumentelor, să dovedim întregii Biserici că această personalitate trebuie să fie repusă în cinstea cuvenită, adică în rândul sfinților", a spus IPS Laurențiu.

Au mai luat cuvântul şi rectorul Universității sibiene amintite, prof. univ. dr. Ioan Bondrea, pr. prof. dr. Dumitru Abrudan, subliniind eforturile deosebite depuse de noul cetățean de onoare al Sibiului în toți acești ani de cercetare, după care conf. univ. dr. Mihai Racovițan de la Departamentul de Istorie şi Patrimoniu şi Teologie Protestantă a elogiat, la rându-i, personalitatea părintelui Mircea Păcurariu.

La final, noul cetățean de onoare al Sibiului a semnat în cartea de onoare, iar invitații au avut posibilitatea să-l felicite şi să-i transmită cele mai alese gânduri.

Ştefan MĂRCULEȚ

LAUDATIO IN INTEGRUM

Cu ocazia decernării titlului de cetățean de onoare al municipiului Sibiu Părintelui Academician Dr. Mircea Păcurariu

Părintele Mircea Păcurariu s-a născut în Ruşi, județul Hunedoara, la 30 iulie 1932, în familia preotului Ştefan Păcurariu.

După absolvirea Liceului Teoretic „Decebal" din Deva, în anul 1951, se înscrie la Facultatea de Istorie din Cluj, de unde este însă exmatriculat datorită originii sociale. În perioada 1952-1956, urmează Institutul Teologic Universitar din Sibiu, apoi cursuri de doctorat, la zi, la Institutul Teologic Universitar din Bucureşti, finalizate cu teza *Legăturile Bisericii Ortodoxe din Transilvania cu Țara Românească şi Moldova în secolele XVI-XVIII.*

Între anii 1959-1961 a fost profesor la Seminarul Teologic de la Mănăstirea Neamț, după care revine la Institutul Teologic sibian, ca dascăl.

Începând din 1961, viața Părintelui Mircea Păcurariu este neîntrerupt legată de învățământul superior teologic din Sibiu, urmând treptele academice de la asistent la profesor, predând Istoria Bisericii Ortodoxe Române. În perioada 1992-2000, Părintele Păcurariu a fost şi decanul Facultății de Teologie „Andrei Şaguna".

În paralel cu activitatea didactică, Părintele Mircea Păcurariu a desfăşurat o bogată activitate ştiințifică, ce s-a concretizat în zeci de lucrări publicate în volum şi numeroase studii, articole de specialitate şi recenzii, în diverse reviste din țară şi din străinătate. Dintre cărțile de referință, o parte sunt legate direct de Sibiu: *200 de ani de învățământ teologic la Sibiu, 1786-1986,* apărută în 1987, *Cărturari sibieni de altădată*, în 2002, *Catedrala Mitropolitană din Sibiu 1906-2006*, în 2006.

Părintele Păcurariu a participat la diverse întruniri cu profil istoric din țară şi de peste hotare, a fost membru în comitetele de redacție ale unor prestigioase periodice: *Studii Teologice, Revista Teologică, Telegraful Român şi Transilvania*, a coordonat apariția unor volume scrise de colective de autori, ultimul dintre acestea, *Istoria monahismului ortodox român*, în trei volume, aflat sub tipar.

Pentru remarcabila activitate bisericească, didactică şi culturală, a fost ales, la 24 octombrie 1997, membru corespondent al Academiei Române, fiind al 26-lea profesor al Institutului Teologic Universitar din Sibiu ce s-a bucurat de această onoare.

Părintele Profesor Mircea Păcurariu a primit şi titlul *de Doctor Honoris Causa* al câtorva universități din țară. Indiferent unde l-au purtat paşii, Mircea Păcurariu a vorbit din poziția de dascăl al şcolii teologice sibiene, fiind peste tot identificat cu Sibiul.

După mai bine de 50 de ani de muncă în cadrul institutului teologic sibian, Părintele Profesor continuă să îndrume tinerii teologi şi istorici în metodologia de cercetare, îndeosebi în vederea obținerii titlului de Doctor în Teologie.

Pentru toate acestea, se acordă TITLUL DE CETĂȚEAN DE ONOARE AL MUNICIPIULUI SIBIU *Părintelui Academician Dr. Mircea Păcurariu.*

Când spunem Părintele Mircea Păcurariu, cuprindem întreaga şi distinsa sa personalitate!

(urmare din p. 1)

Cuvântul Pr. Prof. Dr. Dumitru Abrudan

Domnule Primar,

Am vrea să spunem că ne bucurăm azi să fim europeni. Căutăm pe toate căile să fim aşa. Aici la Sibiu a existat o instituție europeană! Facultatea de Teologie era o instituție europeană, având în vedere că dascălii ei au studiat la instituții de învățământ europene: Viena, Berlin, Paris, Jena, Roma etc. Părintele Păcurariu a activat iată într-o instituție din aceasta europeană, care păstrează şi azi aceeaşi configurație. A avut o responsabilitate la Sibiu şi şi-a îndeplinit-o în mod pilduitor. Nu poți, în calitatea în care sunt eu, de teolog, să nu faci apel la Părintele Păcurariu, pentru că trebuie să mergi la izvoare, iar izvoarele sunt toate sintetizate de Părintele Păcurariu în volumele sale. S-a spus puțin aici, aşteptându-ne ca Părintele Păcurariu să depăşească o oră de curs. Probabil că nici nu te poți apuca să spui mult despre ceva ce nu are sfârşit. Asta e impresia. Părintele Păcurariu a lăsat izvoare. A sintetizat Istoria Bisericii în trei volume, toate peste 600 de pagini! Gândiți-vă ce a fost pe capul studenților de la Facultatea de Teologie! A reflectat în scrierile sale toată istoria, în general a Bisericii Ortodoxe Române, dar şi istoria fiecăreia dintre provinciile şi mitropoliile din țară. Are şi un Dicționar al teologilor români, de unde te poți orienta asupra teologilor mari ai Bisericii. A scris un volum şi despre personalitățile din Transilvania! Câte nu ar fi de spus! Eu sunt coleg, dar aş putea zice că şi ucenic în egală măsură. Ne-am întânit aici şi ne-a dat Dumnezeu să ne putem împlini rostul într-o instituție cu adevărat reprezentativă pentru Transilvania şi pentru România.

Câteva considerații despre „penticostalismul global”

Terminologia „penticostalism global” apare în mai multe studii de specialitate, cum ar fi lucrarea lui Donald E. Miller şi a lui Tetsunao Yamamori, intitulată *Global Pentecostalism: The New Face of Christian Social Engagement*, o analiză a răspândirii mişcărilor harismatice în creştinism şi a schimbărilor pe care acestea le-au produs în comunitatea creştină mondială. Termenul de „penticostalism” nu trebuie confundat cu cel de „penticostal”, referitor la Bisericile Penticostale sau Cultul Penticostal, cum este cel din România. „Penticostalism” desemnează fenomenul ce a dat naştere comunităților ecleziale formate în urma naşterii şi răspândirii tuturor mişcărilor harismatice. Deşi suferă de multe deficienţe, termenul poate fi aplicat tuturor Bisericilor şi comunităților ecleziale din aceeaşi familie în care se pune accentul pe lucrarea Duhului Sfânt. Lucrurile însă nu pot fi reduse doar la cele spuse, deoarece penticostalismul desemnează un fenomen complex, în care factorii diferiți, precum cei etnici, au un rol important şi deosebesc o comunitate de alta.

Studiile arată că mişcările harismatice s-au extins rapid la nivel global în secolul al XX-lea, devansând orice altă mişcare religioasă. Se estimează că aproape 500 de milioane de creştini au îmbrăţişat una dintre mişcările harismatice, ceea ce înseamnă că în secolul trecut un sfert din populaţia creştină făcea parte din aceste mişcări[1]. Luând în considerare valul de răspândire a penticostalismului şi în ţările fost-comuniste, după anii ’90, numărul actual, la aproape un secol de la naşterea comunităților harismatice, este şi mai mare. Mulți dintre teologii străini atrag atenţia asupra modului în care schimbările aduse de penticostalism afectează relaţiile intercreştine şi interreligioase, la nivel mondial. Se vorbeşte chiar despre un viitor al creştinismului marcat de fenomenul „penticostalizării”.

Rădăcinile penticostalismului se regăsesc în mişcările misionare evanghelice şi radicale, în religiile cu origini africane din SUA (în rândul sclavilor) şi în mişcările religioase ce puneau accentul pe vindecare şi sfinţire, apărute la sfârşitul secolului al XIX-lea. Deşi comunităţile actuale, la un secol de existenţă, nu-şi pot găsi exact rădăcinile istorice, se pot identifica anumite trăsături comune ce definesc puterea pe care penticostalismul o arată în răspândirea sa pe întregul mapamond. Profesorul American Harvey Cox sintetizează aceste trăsături, afirmând următoarele: „Puterea imensă a impulsului penticostal stă în capacitatea sa de a combina aptitudinile pentru limbajul, muzica, artefactele culturale şi tropii religioşi ai contextului în care se desfăşoară”[2]. Manifestările timpurii ale penticostalismului în America de Nord s-au arătat în expresiile religioase ale sclavilor, care au păstrat mare parte din cultura religioasă africană, din care au fost luați şi aduşi pe continentul american. Manifestările penticostale ale diasporei africane, pregnant construite după specificul cultural şi religios de pe continentul african, n-au încântat întotdeauna pe adepții din lumea vestică. Adesea, aceştia au găsit de cuviinţă să-şi manifeste credinţa într-un mod mult mai cerebral, mult mai puţin emoţional, după propria identitate culturală[3].

Mişcările de revitalizare sau de restaurare a creştinismului au apărut la începutul secolului trecut printre evangheliciii radicalişti, care, prin misionarii lor, au răspândit ideea unei renaşteri prin Duhul Sfânt, înainte de iminenta venire a lui Hristos. Credinţa fundamentală a promotorilor acestor mişcări timpurii a fost că, înainte de evenimentele eshatologice, puterea despre care vorbeşte Faptele Apostolilor va fi redată Bisericii, însoţită de semne şi minuni. Acest lucru va permite Bisericii să răspândească mesajul evanghelic în întreaga lume. Colonialismul secolului trecut a facilitat răspândirea întregii credinţe pe toate continentele, dar cele două războaie mondiale şi prăbuşirea imperiilor colonialiste au dus la schimbarea penticostalismului, fiecare comunitate având un specific şi o organizare proprii[4].

Referindu-ne la mişcările harismatice, evoluţia acestora după 1990 s-a realizat cel mai rapid în afara Bisericilor istorice. Sunt amintite câteva caracteristici ale acestor mişcări: teologia restaurării, mesajul „semnelor şi al minunilor” al lui John Wimber, „binecuvântarea de la Toronto” (mişcare iniţiată în aeroportul din Toronto de John şi Carol Arnott, în ianuarie 1994). Acestea au pus cumva pe plan secund ideea Botezului în Duhul Sfânt, înlocuind-o cu practici harismatice[5].

În familia penticostalismului sunt incluse diferite comunităţi, amintind aici Misiunea Penticostală din Ceylon (Sri Lanka), Biserica Adevărată Sabbatariană a lui Iisus din China, Biserica Creştină a Sionului în Africa de Sud sau Biserica Universală a Împărăţiei lui Dumnezeu din Brazilia. Sunt comunităţi enorme, influente, cu ritualuri specifice penticostalismului. Alături de acestea, putem include în aceeaşi familie a penticostalismului şi alte mişcări harismatice, cum ar fi cea din sânul Bisericii Catolice, sau Bisericile „neo-harismatice” independente, ori aşa-numitul „Al treilea val” din mişcările evanghelice, sau multe alte comunităţi care pretind a avea daruri spirituale oferite de Duhul Sfânt[6]. Statisticele oferite de International Bulletin of Missionary Research arată că în 2008 existau în lume aproximativ 601 milioane de penticostali, harismatici şi neo-harismatici, numărul lor fiind în continuă creştere, încât în 2025 se estimează un număr de 798 de milioane[7]. Statistica expusă mai sus arată şi o clasificare în trei categorii a comunităţilor aparţinătoare penticostalismului: penticostali, harismatici şi neo-harismatici. Varietatea denominaţiunilor care se raportează la aceeaşi familie îngreunează tot mai mult clasificările şi definirea fenomenului numit generic „penticostalism”.

O armonizare între criteriile istorice şi cele teologice în definirea sa ne oferă Walter Hollenger, care demonstrează faptul că penticostalismul s-a răspândit atât de mult nu doar pentru că s-a aderat la o anumită doctrină, ci pentru că rădăcinile sale spirituale se regăsesc în spiritualitatea afro-americană din religiile sclavilor secolului al XIX-lea. Principalele trăsături ale acestei spiritualităţi sunt: liturghie, teologie narativă şi mărturii în public, participarea întregii comunităţi la cultul public, viziuni şi vise în cadrul slujbelor publice, precum şi o bună înţelegere a relaţiei dintre trup şi minte, manifestată prin vindecarea adusă de rugăciune. În acest sens, majoritatea Bisericilor din Africa şi China sunt incluse în penticostalism, chiar dacă se diferenţiază de specificul creştinismului vestic[8]. Acelaşi cercetător arată că specifice penticostalismului sunt figurile liderilor harismatici şi îl consideră pe William Seymour lider al mişcării Azusa Street în Los Angeles din 1906, ca fondatorul mişcării penticostale[9]. Mişcarea a câştigat teren şi este răspândită acolo unde liderii harismatici au găsit locul propice unei globalizări a mişcării şi mai ales acolo unde contextul cultural şi spiritual era diferit de cel vestic[10]. Sintetizând, paradigmele teologice definitorii ale penticostalismului se rezumă la „a fi încredinţat la o credinţă creştină orientată şi centrată pe Duhul Sfânt, pe afirmarea miracolelor şi pe rugăciune”[11].

[1] David B. Barett, Todd M. Johnson şi Peter F. Cronson, „Missiometrics 2008: Reality Checks for Christian World Communions”, în *International Bulletin of Missionary Research* 31:1 (ianuarie 2008), p. 30.

[2] Harvey Cox, *Fire from Heaven: The Rise of Pentecostal Spirituality and the Reshaping of Religion in the Twenty-first Century*, Cassel, Londra, 1996, p. 259.

[3] *Ibidem*, p. 260.

[4] *Ibidem.*

[5] Nicolas Lossky ş.a., *Dictionary of the Ecumenical Movement* (ediţia a doua), Publicaţiile Consiliului Mondial al Bisericilor, Geneva, 2002, p. 901.

[6] D.B. Barett, T.M. Johnson şi P.F. Cronson, *Missiometrics 2008...*, p. 30.

[7] *Ibidem*.

[8] Walter J. Hollenger, „After twenty years research on Pentecostalism”, în *International Review of Mission* LXXV: 297, 1986, p. 5-6.

[9] *Ibidem*, p. 6.

[10] Simon Coleman, *The globalization of Charismatic Christianity: Spreading the Gospel of Prosperity*, Cambridge University Press, Cambridge, 2000, p. 66.

[11] Douglas Jacobsen, *Thinking in the spirit: Theologies of the Early Pentecostal Movement*, Johns Hopkins University Press, Baltimore, MD&London, 1993, p. 29.

Drd. Ştefan MĂRCULEŢ

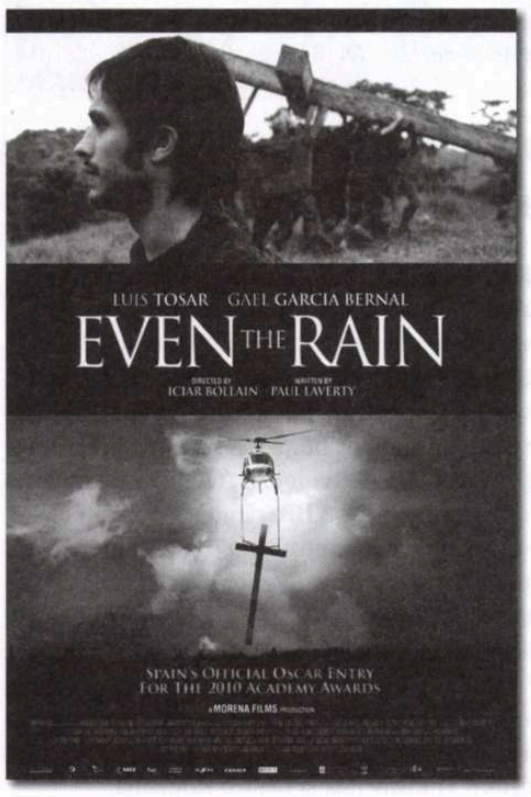
LUIS TOSAR GAEL GARCIA BERNAL
EVEN THE RAIN
DIRECTED BY ICIAR BOLLAIN WRITTEN BY PAUL LAVERTY
SPAIN'S OFFICIAL OSCAR ENTRY FOR THE 2010 ACADEMY AWARDS
A MORENA FILMS PRODUCTION

Reflecții dincolo de ecran

Despre „întâlnirea” cu celălalt

Cine îşi mai aminteşte de povestirile în ramă ale lui Vasile Voiculescu va avea prilejul să descopere aceeaşi tehnică în producţia iberică *También la lluvia* (*Chiar şi ploaia*, 2010), regizată de Icíar Bollaín – un film inspirat din evenimente reale, distins cu 16 premii internaţionale.

Acţiunea, plasată în anul 2000 în Cochabamba, Bolivia, debutează aparent banal cu proba de casting organizată de o echipă de producţie în vederea realizării unei controversate pelicule despre viaţa lui Cristofor Columb. Se remarcă de la început distincţia dintre populaţia indigenă – quechua – şi descendenţii colonişti-lor spanioli, numiți în derâdere „feţe palide”. Între indigenii ce participă la audiţie se numără şi Daniel (Juan Carlos Aduviri), un bărbat mărunt cu un caracter puternic şi o fire conflictuală, care se remarcă în fiecare scenă prin înfocarea cu care se luptă pentru egalitatea drepturilor. Producătorul – Costas (interpretat de Luis Tosar) – întrevede că va avea mari probleme cu acest „scandalagiu”, pentru că este impulsiv şi nu poate fi controlat.

Ca o prevestire a dramei ce va urma, mulţimea este survolată de o imensă cruce – parte din recuzita necesară filmului –, purtată de un elicopter. Scena pare desprinsă din creaţia lui Federico Fellini, *La dolce vita*, dar contrastul pe care îl creează lemnul crucii cu vârfurile Anzilor şi verdele pădurilor amazoniene este inedit şi spectaculos. În acest cadru exotic se desfăşoară ca un alt plan paralel – care trimite la glisarea în spaţiu şi timp din *The Fountain* (Darren Aronofsky, 2006) – cealaltă poveste, filmul bazat pe corespondenţa lui Columb şi pe jurnalele misionarilor care l-au însoţit, dezvăluind tragedia încreştinării forţate a „indienilor”.

„– De ce un film cu Cristofor Columb în Bolivia la peste 2200 de metri altitudine, înconjuraţi de munţi, la mii de kilometri de Caraibe? – Acest loc este plin de indigeni înfometaţi care se mulţumesc cu puţin. Şi asta înseamnă economii de mii de dolari”. Aceasta este filozofia lui Costa, cinicul producător, dominat doar de ideea de câştig material, aparent personajul negativ – interpretat

(continuare în p. 10)

Dragoş BOICU

CRVX CHRISTIANA

Crucile de accident (IV)

În puterea nopții unei zile de toamnă târzii, Florin se întorcea de la o zi onomastică, cu mașina sa, urmat la câțiva metrii distanță de o altă mașină, în care se afla cel mai bun prieten al său. Începuse să plouă și parcă vizibilitatea carosabilului își pierdea din ce în ce mai mult din claritate. Fără a ține cont de necesitatea reducerii vitezei în condiții de carosabil umed, într-o curbă cu risc ridicat de periculozitate, Florin pierde controlul mașinii și se izbește violent de trunchiul unui stejar secular. La câteva minute după producerea impactului violent, prietenul lui Florin ajunge la locul accidentului... Din motorul mașinii strivite de stejar ieșea un fum înecăcios, iar Florin nu răspundea la provocările prietenului său de a spune ceva..., lăsând impresia că nu mai este printre cei vii. După apelarea serviciului de urgență 112, la un interval de 15 minute, sosește în goană ambulanța care avea să constate decesul lui Florin!... Parcă nici o noapte nu fusese atât de dureroasă până atunci pentru prietenul lui Florin!... Era noaptea în care și-a pierdut dintre cei vii pe cel mai bun prieten al său. Încremeniți de durere, părinții lui Florin ajung și ei la locul accidentului în care își pierduseră unicul fiu. A treia zi după accident, Florin avea să fie înmormântat în cimitirul localității sale natale, alături de bunicii săi. Au urmat zile de durere sufletească cumplită pentru părinții și prietenul lui Florin... și, pentru a le fi mai ușor, au făcut legământ ca cel puțin o lună de zile să vină împreună, zi de zi, cu flori și lumânări, la locul unde Florin și-a pierdut viața. Pe măsură ce zilele treceau, cei trei pelerini veniți la locul tragicului accident realizau tot mai mult că puterea iubirii ajunge să îngenuncheze puțin câte puțin și lipsa fizică a celui drag, mângâindu-le sufletele și făcându-l prezent pe Florin, în chip tainic, neîncetat alături de ei. La împlinirea unei luni de zile de la tragicul accident, tatăl lui Florin are inițiativa amplasării unei cruci de lemn, în locul unde sufletul fiului său s-a înălțat la cer!...

Pornind de la întâmplarea reală redată anterior, ne propunem să analizăm, în rândurile care urmează, felul în care *crucile de accident* apar, semnificația lor pentru cei care le amplasează, ca și pentru trecători, precum și o evaluare succintă a întregului fenomen din jurul acestora.

Crucile de accident constituie un loc de pomenire sau de amintire a unei persoane decedate în circumstanțe tragice, devenind alături de mormânt un „mnemolocus", „lieux de mémoire" sau „Erinnerungsort". Ele sunt răspândite atât pe continentul european (în țări precum România și Germania – dar nu numai), cât și în SUA, Australia, Japonia sau America Latină, sub denumirea de „roadside memorials" sau „roadside shrines".

Crucile de accident marchează, așadar, locuri fizice de comuniune pentru o familie care a pierdut pe cineva drag într-un accident, cu persoana respectivă (ca și în cazul lui Florin). Ele indică fizic locul ultimului moment în care cineva a fost viu (înainte de impactul care produce accidentul sau chiar acel moment). Aceste cruci marchează totodată locul despărțirii unui suflet de trup, fără a fi însă un loc sacru. Cu toate acestea, ele sunt un loc de *memento mori* pentru trecători sau pentru cei care circulă pe acolo, aducându-ți aminte că și tu poți să mori într-un accident, dacă nu te conformezi anumitor reguli de circulație.

Solemne sau triste, din lemn, fier sau piatră, *crucile de accident* stau mărturie pentru viețile curmate brusc pe șosele. Pentru anumite persoane, aceste cruci amplasate pe marginea drumului sunt înfricoșătoare și consideră că ar trebui să se renunțe la acest obicei. Pentru alții însă, ele constituie cel mai bun avertisment de preîntâmpinare a tragediilor[1].

Crucile de accident sunt înțelese de către anumiți antropologi sau teologi drept adevărate „altare". Când se afirmă acest aspect se are în vedere faptul că, din momentul în care sângele lui Hristos a început să curgă pe lemnul Crucii, ea s-a transformat din element de tortură în altar. La fel și când cineva moare în accident, curge sânge și cei apropiați ridică acolo un altar (cruce). În prima lună de la accident se pun acolo flori, lumânări, uneori lucruri personale ale victimei (în cazul copiilor – jucării sau/și cărți poștale, fotografii) și doar după aproximativ o lună de zile apare crucea împodobită. Aceste gesturi pot fi considerate o modalitate de comunicare post factum cu cel care și-a pierdut acolo viața.

Crucile de accident sunt un seismograf al tristeții și al durerii, în sensul în care, atunci când durerea e mai puternică (în perioada imediată pierderii cuiva în accident), ele sunt mai des căutate și mai împodobite. Pe măsură ce timpul trece, ele își pierd din împodobire, uneori până la uitare.

Dincolo de faptul că aceste *cruci de accident* au o notă individuală, anumite studii de psihologie comportamentală au arătat că pentru bărbații care pierd pe cineva drag, ele sunt mai importante decât mormântul însuși al celui dispărut, în timp ce pentru femei este invers (s-a observat inclusiv faptul că bărbații sunt cei care au inițiativa amplasării acestor cruci). Dacă cimitirul e un loc controlat din punct de vedere social, uneori cu cruci standard, locul unde *crucile de accidente* sunt plasate nu e un loc controlat, ci un spațiu liber, unde omul poate face ce vrea. În Germania, de pildă, aceste cruci sunt „tolerate" de cei responsabili cu drumurile publice, adică atunci când se taie iarba sunt ocolite și ocrotite, fără a exista în acest sens o legislație permisivă (un drept din punct de vedere juridic), care să reglementeze acest aspect.

Din punct de vedere sacramental, în cultul Bisericii Ortodoxe nu există vreo rugăciune specială în *Aghiasmatar* sau în altă carte de cult pentru sfințirea *crucilor de accident*. Ele aparțin modului de manifestare a unei legături sufletești particulare a membrilor unei familii cu cel drag, care și-a găsit acolo sfârșitul, în mod tragic. Fiind totuși vorba de o cruce ridicată întru pomenirea unei persoane care și-a pierdut viața în acel loc, nu ar fi în afara tradiției ortodoxe binecuvântarea sau sfințirea chiar și a unei astfel de cruci, ținându-se cont că în cultul ortodox există *Rânduiala binecuvântării și sfințirii crucii care se așază la mormânt*, precum și a *troițelor*. Chiar și *crucile de accident* pot fi „sprijinire în nădejde", și în fața lor omul se poate ruga lui Dumnezeu, „iar pentru toți cei ce se vor închina și vor aduce rugăciuni înaintea crucii acesteia, fii ascultător, plin de milostivire și bogat dăruitor al tuturor celor cerute spre mântuire"[2].

În spațiul apusean, îndeosebi în tradiția Bisericilor Protestante, problematica *crucilor de accident* e parte a Dezbaterilor legate de *pastorația în criză*, un concept funcțional, care își propune să acopere zone unde până acum Biserica nu a fost prezentă. În acest sens, atunci când se amplasează *cruci de accident,* uneori e un preot prezent acolo, rostind o rugăciune de binecuvântare.

Biserica Ortodoxă e conștientă că, din cauza mobilității (uneori excesive) a vremurilor noastre și a unei lumi aflate în tot mai mare mișcare, există multe vieți curmate în circumstanțe tragice sau de accident. În acest sens, există și o rugăciune specială de „binecuvântare a mașinii", prin care preotul se roagă lui Dumnezeu, spunându-I: „Doamne, Cel ce ești calea, adevărul și viața; Cel ce porți de grijă făpturilor Tale, îndreptându-le și păzindu-le pașii; Cel ce ai trimis lui Isaac și lui Tobie înger împreună-călător și călătoria și întoarcerea lor pașnică ai făcut-o; Cel ce l-ai ridicat pe Ilie la cer cu căruța de foc, iar înspre Emaus ai călătorit dimpreună cu Luca și cu Cleopa, binecuvântează mașina robilor Tăi (li se spune numele), ocrotindu-i în drumurile lor de toate primejdiile, dându-le înger păzitor, însoțindu-i cu dumnezeiasca Ta binecuvântare și întorcându-i întotdeauna cu pace la casa lor..."[3].

Există zone în care cu preponderență au loc accidente, zone cunoscute de către autoritățile abilitate cu supravegherea normelor de circulație. Astfel de zone sunt adesea numite „zone negre" sau „cimitirele din stradă". Monitorizarea accidentelor pe drumurile publice ne arată faptul că mulți semeni de ai noștri își pierd viața în mod tragic, an de an, lăsând în urma lor o cruce!... Dacă în anul 2011, la o populație de 80 de milioane de locuitori, Germania a înregistrat patru mii de morți în accidente rutiere; în România, în același an, la o populație de 20 de milioane de locuitori, au fost înregistrate două mii de decese[4].

Crucile de accident, deși sunt amplasate în contexte concrete (de accident) și sunt particularizate de către membrii familiei care a pierdut pe cineva apropiat (prin construcția lor sau prin modalitatea de împodobire), ar trebui să ne conducă întotdeauna pe noi, cei ce trecem pe lângă ele, la meditația exprimată atât de frumos de către Nicolae Iorga: „Gândul morții să-ți slujească în orice clipă pentru a înțelege prețul vieții!"

---

[1] În sensul celor exprimate mai sus, redăm comentariul mamei unui băiețel de 4 ani, făcut într-un cotidian constănțean, care semnala următoarele: „Am ieșit la plimbare zilele trecute cu băiețelul meu, iar în drumul nostru am întâlnit și două astfel de cruci de accidente. În naivitatea lui, băiețelul m-a întrebat: «Mami, pentru oamenii aceștia nu a mai fost loc în cimitir?» Așadar, ce vom face? Vom umple drumurile de cruci? Cum sunt aceste cruci avertismente pentru șoferi, de vreme ce în aceeași zonă au loc periodic accidente?"

[2] Vezi „Rânduiala binecuvântării și sfințirii crucii (ce se așază la mormânt)", *Aghiasmatarul Mic*, Editura Reîntregirea, Alba Iulia, 2011, p. 62-66.

[3] Vezi „Rugăciune de binecuvântare a mașinii", în *ibidem,* p. 70-71.

[4] Pe DN 73, de pildă, pe raza comunei Schitu Goleşti (satul Lăzărești), în județul Dâmbovița, există o șosea denumită „drumul crucilor", datorită numărului mare al crucilor care tronează pe marginea drumului și care ar trebui să le amintească șoferilor de tragediile produse pe acel drum.

Diac. Dr. Ștefan L. TOMA/ Dr. Raimar KREMER

Împotriva patimilor: o „lecție de economie"

Referindu-se la esența patimilor, Părintele Dumitru Stăniloae sublinia un caracter dublu al acestora: pe de o parte, patima reprezintă nivelul cel mai de jos la care poate cădea omul, iar pe de altă parte, patima manifestă o sete fără de margini, care însă nu găseşte nimic în lumea creaturală care să o satisfacă pe deplin (*Ascetica şi Mistica ortodoxă,* vol. 1: *Ascetica*, Deisis, Alba Iulia, 1993, p. 67 ş.u.). Închis în egoismul autosuficient, omul pătimaş mai posedă încă aspirația spre infinit, pe care însă o îndreaptă – în mod greşit – spre cele finite. Rezultă de aici un veritabil cerc vicios din care este foarte greu de ieşit, mai ales că o confruntare a omului cu sinele decăzut nu este o sarcină facilă.

Textul „clasic" de la Romani cap. 7 sugerează în chip elocvent dificultatea omului în lupta împotriva patimilor. În continuare, ne vom referi la posibilele sugestii de rezolvare care se desprind din lucrarea unuia dintre cei mai de seamă economişti din secolul XX, Albert Hirschman: *Pasiunile şi interesele*, trad. Radu Carp şi Victoria Rizescu, Humanitas, Bucureşti, 2004.

Lucrarea amintită are ca *motto* un citat din Montesquieu: „Şi este un noroc pentru oameni să se afle în situația ca, în vreme ce pasiunile îi îndeamnă să fie răi, ei să aibă totuşi interesul să fie astfel". Plecându-se de la această idee, se face o excelentă demonstrație asupra modului în care s-a făcut apel la interese pentru a se contracara pasiunile, cei mai utilizați autori fiind: Bacon, Spinoza, Hume, Helvétius, Locke şi, desigur, Montesquieu. Dacă inițial s-a optat pentru folosirea forței de constrângere a statului pentru reprimarea pasiunilor (vezi Augustin sau Calvin), iar apoi pentru utilizarea pasiunilor (Pascal, Vico şi Mandeville), cu timpul s-a impus o altă soluție (singura viabilă?): mai multe pasiuni inofensive au fost contrapuse unor pasiuni mult mai distructive, ceea e a dus la naşterea capitalismului. Nu fără o notă de ironie, Amartya Sen ilustra acest fapt în prefața cărții: să ne imaginăm că suntem urmăriți de o bandă de fanatici ucigaşi care, dintr-un anumit motiv, vor să ne facă rău. Având la noi o sumă de bani, le-o aruncăm, iar urmăritorii se opresc pentru a aduna cât mai multe bancnote pe cont propiu (p. 6). Astfel se arată cum o pasiune violentă poate fi potolită printr-un interes, setea de înavuțire.

La prima vedere o astfel de judecată poate părea imorală, dacă nu chiar cinică; totuşi, trebuie recunoscut că majoritatea oamenilor îşi au propriile interese, fiind în interesul statului de a folosi „principiul compensării pasiunilor" (adică a redirecționa pasiunile nocive în altele pozitive, utile pentru societate, vezi p. 47). Toată doctrina „contractului social" are la bază o astfel de supoziție: chiar dacă este firesc ca o persoană să-şi urmărească binele propriu, conjugarea tuturor acestor aspirații duce la un interes comun, în aşa fel încât nimeni să nu fie vătămat. Căutarea interesului propriu duce la interesul comun fiindcă fiecare dintre noi este marcat de frica de moarte (pedeapsă) şi de dorința asigurării celor necesare traiului (p. 51). Acceptându-se ideea că „interesul guvernează lumea", s-a ajuns în secolul al XVIII-lea la ideea că „un tip special de pasiuni, cunoscute până în acel moment sub denumirea de lăcomie, avariție sau dragoste de câştig, puteau fi folosite pentru a contracara şi reprima alte pasiuni, cum ar fi ambiția, dorința de putere sau dorințele sexuale" (p. 60).

Societatea contemporană este marcată de acest mod de gândire, mai ales după ce sistemul economico-politic comunist a eşuat în mod lamentabil. Cu toate tarele sale, capitalismul domină scena mondială, deoarece, având în inima sa interesul, posedă două avantaje infailibile: o lume guvernată de interes posedă previzibilitate şi constanță (p. 68 ş.u.). Este „natural" ca un om să-şi urmărească interesele, dar în acest fel el este previzibil, fiind „la fel de transparent" ca o persoană virtuoasă. În acest fel interesele particulare pot deveni în folosul tuturor, creându-se „o rețea solidă de relații interdependente" (p. 70-71). De asemenea, „unui om care se supune propriilor interese i se atribuie anumite calități – fermitate, tenacitate, spiritul metodic –, în contrast cu comportamentul stereotip al omului zdruncinat şi orbit de pasiunile sale".

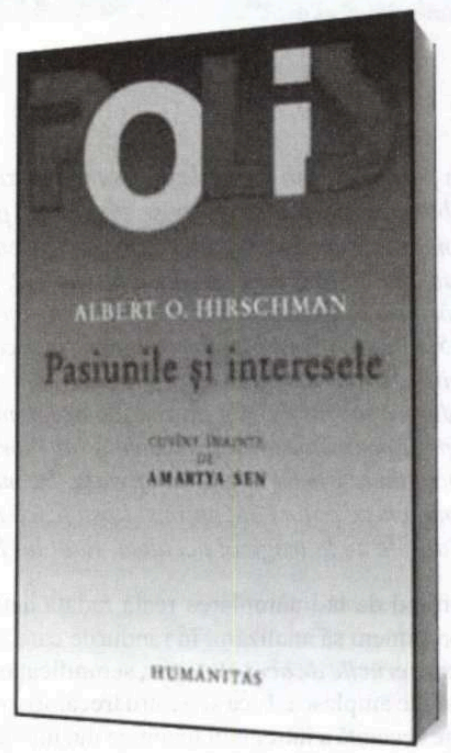

Într-o altă carte a sa (*Morala secretă a economistului*, trad. Florin Dumitrescu, Nemira, Bucureşti, 1998, p. 63), A. Hirschman a evocat motivul scrierii lucrării sale despre pasiuni şi interese: demonstrarea interdependenței dintre economie şi politică sau, mai exact, modul în care „anumite forme de viață economică pot produce modificări în comportamentul conducătorului şi al cetățenilor". Privite prin prisma importanței economiei în societatea contemporană, aceste considerații îşi vădesc în continuare actualitatea şi importanța. Trăim într-o lume în care realitățile economice au o preponderență din ce în ce mai mare, iar influența lor asupra modului în care ne trăim credința este mai presus de orice discuție (a se vedea în acest sens şi lucrarea lui Max Weber, *Etica protestantă şi spiritul capitalismului*, trad. Ihor Lemnij, Humanitas, Bucureşti, 1993).

Există o categorie de oameni pe care A. Hirschman nu o ia în calcul în prezentarea sa: sfinții. Prin modul lor de existență, aceştia ies din cadrele expuse de autorul economist – dar acest fapt nu i se poate imputa prea tare, deoarece oamenii cu care noi ne întâlnim în viața noastră de zi cu zi *sunt aşa cum au fost caracterizați de el*.

Care să fie implicațiile teologico-etice ale viziunii expuse de Hirschman în cartea sa? În primul rând, trebuie să se țină seama de natura umană „aşa cum este ea". Cu alte cuvinte, trebuie să se țină seama de starea căzută a omului, marcată de păcat şi de efectele sale. Orice educație creştină, pentru a fi eficientă, trebuie să fie una *reală,* şi nu ideală. În al doilea rând, teologia ortodoxă a subliniat mereu că această cădere a omului în păcat nu a fost totală: „chipul lui Dumnezeu" din om a fost alterat, dar nu distrus complet. Drept urmare, aspirația omului de a atinge asemănarea cu Dumnezeu rămâne încă prezentă în el (un posibil termen care să descrie această aspirație de împlinire a omului în Dumnezeu fiind cel de *eros*). Chiar dacă înclinațiile pătimaşe sunt prezente în om, lupta împotriva acestora se poate face chiar printr-o *reorientare* a pasiunilor în funcție de interesele sale. Calea despătimirii nu este una exclusiv negativă; ea ține cont de potențialul naturii umane, iar asceza veritabilă nu se epuizează în porunca de „a nu face răul", ci în îndemnul de „a săvârşi binele". (Nu întâmplător morala evanghelică face trecerea de la poruncile Decalogului, marcate de interdicție, la Fericirile enunțate în Predica de pe Munte, cale pozitivă de a atinge comuniunea iubirii cu Dumnezeu şi cu semenii.) Chiar dacă pasiunile sunt o realitate omniprezentă, care par uneori să anuleze rațiunea umană, canalizate în funcție de interesul suprem al ființei umane – îndumnezeirea –, ele se pot converti în „combustibil" pentru atingerea scopului. Cu alte cuvinte, îndepărtarea pasiunilor rele (patimile) trebuie dublată de exercitarea pasiunilor bune (virtuțile). (Că asceza nu înseamnă descărnare, autodistrugere, o arată şi Tito Colliander, *Calea asceților*, trad. Dan Bădulescu, Scara, Bucureşti, 2002.)

În concluzie, chiar dacă la prima vedere par îndepărtate, chiar antagonice, economia poate să constituie un izvor pentru teologie (iar în încheiere trebuie să amintesc o altă lucrare foarte instructivă: Robert Heilbroner, *Filozofii lucrurilor pământeşti: viețile, epocile şi ideile marilor economişti*, ed. a II-a, trad. Dorin Stancu, Humanitas, Bucureşti, 2005).

Ciprian Iulian TOROCZKAI

Despre „întâlnirea" cu celălalt

(urmare din p. 8)

de Luis Tosar, un actor cu imens potențial de a întruchipa antieroul, aşa cum reuşeşte să o facă în *Ti doy mis ohos* (2003) şi *Celda 211* (2009).

Repetițiile pentru film anunță alternarea halucinantă a realului cu ficțiunea, a prezentului cu trecutul, introducând telespectatorul în cealaltă „poveste", care coincide cu realitatea cotidiană. Aşa cum Columb revendicase pământul Lumii Noi în numele regelui Spaniei şi al papei, în prezent statul acaparează sub presiunea comunității internaționale un bun neprețuit pentru localnicii din Cochabamba: yaku sau apa. Trebuie să menționăm că, în anul 2000, Banca Mondială condiționa acordarea unei tranşe din împrumutul solicitat de guvernul bolivian de privatizarea rezervelor de apă şi a serviciilor prin care era aceasta administrată, ceea ce însemna creşterea prețului pentru apă la circa 20$/lună într-o țară în care venitul mediu este de 100$/lună.

Se creează astfel o paralelă peste timp între „cruda tiranie" a sclaviei de acum 500 de ani şi neosclavagismul căruia cad victimă indigenii privați de sursele de apă. Daniel suprapune cele două planuri şi devine protagonistul amândurora, intrând în pielea personajului – rebelul Atuey – până la identificare: nu este doar liderul indigenilor hăituiți de soldații lui Columb, ci şi al zecilor de mii de bolivieni care îşi cer dreptul la accesul la apă: „Vor vinde râurile împotriva voinței noastre. Vor vinde puțurile şi lacurile noastre şi chiar şi ploaia ce cade deasupra noastră. [...] Prin lege nu ne vor permite nici măcar să colectăm apa de ploaie".

Dar pe măsură ce acțiunile lui Daniel devin tot mai complexe, evoluează şi celelalte personaje. Pe de o parte, blajinul regizor Sebastián (Gael García Bernal) devine tot mai agitat şi mai impulsiv, abandonând masca sensibilității afişate inițial. Pe de altă parte, Costa se transformă din neruşinatul fără scrupule într-o persoană altruistă capabilă de jertfă şi gesturi de prietenie.

Succesiunea planurilor şi transpunerea din trecut în prezent, alternanța stărilor sufleteşti, creşterea tensiunii şi evoluția lui Costa se desfăşoară toate într-un ritm impresionant în partea a doua, finală, a filmului, lăsând să se vadă cât de mare este puterea iubirii de aproapele, care răzbate pe fondul violențelor de stradă cunoscute sub numele de „Războiul pentru apă din Cochabamba".

Evit înadins să redau amănuntele sau deznodământul, pentru că este o peliculă ce trebuie văzută şi simțită. Nu doar că te familiarizează cu durerea unei lumi aparent străine – şi de a cărei soarte nu suntem deloc departe –, dar aruncă o lumină aparte asupra modului în care au fost încreştinate cele 2 Americi, iar mai presus de toate arată cât de mult poate conta „întâlnirea" cu celălalt, dacă reuşim să vedem în cel de lângă noi nu doar obiectul exploatării sau mijlocul pentru atingerea intereselor noastre, ci şi persoana cu durerile şi aspirațiile ei, cu potențialul de a-l revela pe Cel al cărui chip este şi spre a Cărui asemănare tinde.

• AGENDA PASTORALĂ •

P.S. ANDREI FĂGĂRĂŞANUL, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului

Luni, 1 octombrie. A slujit Sfânta Liturghie la Mănăstirea Dejani, cu ocazia hramului sfântului aşezământ.

Miercuri, 3 octombrie. A slujit Sfânta Liturghie în Capela Mitropolitană.

Vineri, 5 octombrie. A slujit Sfânta Liturghie în Capela Mitropolitană.

Sâmbătă, 6 octombrie. A oficiat Taina Sfintei Cununii pentru tinerii Gheorghe Sebastian şi Mădălina în localitatea Ucea de Jos.

Duminică, 7 octombrie. A slujit Sfânta Liturghie în Parohia Bod, Protopopiatul Săcele, unde a hirotonit şi a instalat pe Preotul Ioan Petrescu.

Miercuri, 10 octombrie. A slujit Sfânta Liturghie în Capela Mitropolitană.

Joi, 11 octombrie. A participat la deschiderea Conferinţei Federaţiei Internaţionale „Crucea Albastră”.

Duminică, 14 octombrie. A slujit Sfânta Liturghie în biserica din Parohia Dumbrăviţa, Protopopiatul Bran Zărneşti, în cadrul Sf. Liturghii a hirotonit pe teologul Mihai Toderenchi întru diacon. La final, a binecuvântat lucrările ce s-au făcut la sfânta biserică.

Luni, 15 octombrie. A oficiat Sfânta Liturghie în biserica Mănăstirii Sâmbăta de Sus. În cadrul aceleiaşi zile a participat la Conferinţa Antidrog: „Pentru oamenii mai aproape de Dumnezeu”.

Miercuri, 17 octombrie. A oficiat Sfânta Liturghie în Capela Mitropolitană din Sibiu.

Vineri, 19 octombrie. A slujit Sfânta Liturghie în Capela Mitropolitană din Sibiu.

Sâmbătă, 20 octombrie. A oficiat Sfânta Liturghie în biserica Mănăstirii Sâmbăta de Sus. În cadrul aceleiaşi zile a participat la Consiliul Eparhial.

Duminică, 21 octombrie. A săvârşit Sfânta Liturghie în Biserica „Înălţarea Domnului şi Sf. Mucenic Oprea” din Sălişte, judeţul Sibiu.

Miercuri, 24 octombrie. A slujit Sfânta Liturghie în Capela Mitropolitană din Sibiu.

Vineri, 26 octombrie. A oficiat Sfânta Liturghie în biserica din Parohia Beneşti, Protopopiatul Agnita, şi a hirotonit şi a instalat pe Diaconul Mihai Toderenchi întru preot.

Perioada, 27-29 octombrie. A participat la lucrările Sfântului Sinod.

Marţi, 30 octombrie. A oficiat Sfânta Liturghie în Biserica Mănăstirii Sâmbăta de Sus, urmată fiind de slujba de Tedeum. În cadrul aceleiaşi zile a participat la Sinodul Mitropolitan.

Miercuri, 31 octombrie. A slujit Sfânta Liturghie în Capela Mitropolitană din Sibiu.

Întocmit de Diac. Mureşan Ovidiu

Predică la praznicul Soborului Sfinţilor Arhangheli Mihail şi Gavriil

Biserica lui Hristos drept-măritoare prăznuieşte, odată pe an, pe Sfinţii Arhangheli Mihail şi Gavriil împreună cu soborul tuturor îngerilor. Îngerii sunt duhuri create de Dumnezeu, care au un rol dublu. Primul este de a-L slăvi fără încetare pe Dumnezeu, iar al doilea este de a sluji spre mântuirea omului. Cuvântul *anghelos* (înger) provine din *anghelo* (a anunţa) şi îi desemnează pe cei care anunţă ceva, care duc oamenilor veştile legate de mântuirea lor. Îngerii sunt fiinţe luminate, care îşi iau lumina de la Dumnezeu, iar veşmintele albe cu care apar deseori îmbrăcaţi, sunt chipul harului lui Dumnezeu cu care sunt înconjuraţi. Oprindu-ne la importanţa lor, aflăm despre Arhanghelul Mihail că a fost un vrednic slujitor şi ajutător pentru mântuirea neamului omenesc. Când pizmaşul şi luptătorul împotriva mântuirii noastre, diavolul, înălţându-se, s-a mândrit împotriva Ziditorului, a căzut din cinstea de arhanghel, precum grăieşte Domnul („Văzut-am, zice, pe satana ca fulgerul din cer căzând”). Acest de-a pururea lăudat a păzit ca o slugă credincioasă credinţa către Stăpânul şi a arătat multă nevoinţă spre neamul nostru. Ca un mare folositor şi binefăcător mântuirii noastre, înmulţind şi întinzând spre oameni multe faceri de bine, s-a arătat multora pe parcursul istoriei biblice. Astfel, s-a arătat lui Avraam şi lui Lot la pustiirea şi pierderea Sodomei şi a Gomorei, s-a arătat lui Iacov când fugea de fratele său. A mers înaintea taberei fiilor lui Israel, când se izbăveau şi au scăpat de robia şi de chinul egiptenilor. S-a arătat lui Valaam, când mergea să blesteme pe Israel. De asemenea, se află multe altele despre el în Sfânta Scriptură. Pentru aceasta şi noi, având pe acesta ajutor şi păzitor vieţii noastre, îl prăznuim astăzi. Împreună cu Sfântul Arhanghel Mihail, cinstim astăzi şi pe Arhanghelul Gavriil, pentru că şi acesta multe faceri de bine a făcut neamului omenesc, atât în Legea Veche, cât şi în cea Nouă. Căci în proorocia lui Daniil se pomeneşte însuşi numele lui, când tâlcuieşte Daniil visul ce a văzut pentru împăraţii mezilor, ai perşilor şi ai elinilor: „Gavriile, zice, fă-l pe acela (adică pe Daniil) să înţe-

leagă vedenia” (Daniil 8, 16). Şi iarăşi acelaşi Gavriil a arătat aceluiaşi Daniil că după şaptezeci de săptămâni de ani, adică după patru sute nouăzeci şi şapte de ani, are să vină Hristos. „Şi iată, zice Gavriil, bărbatul pe care l-am fost văzut la începutul vedeniei zburând, s-a atins de mine ca în ceasul jertfei de seară. Şi m-a făcut să înţeleg şi celelalte” (Daniil 9, 21). Acesta este cel care a binevestit femeii lui Manoe că are să nască pe Samson. Acesta este cel care a binevestit lui Ioachim şi Anei că au să nască pe Doamna şi Stăpâna, de Dumnezeu Născătoarea.

Iar în Legea Nouă, acesta a binevestit lui Zaharia, stând de-a dreapta altarului tămâierii, că Elisabeta va naşte pe marele Ioan Înaintemergătorul. Acesta a hrănit şi pe pururea Fecioara Maria doisprezece ani în Sfânta Sfintelor cu hrană cerească. Acesta însuşi a binevestit Născătoarei de Dumnezeu că va naşte de la Duhul Sfânt pe Fiul şi Cuvântul lui Dumnezeu. Acesta s-a arătat lui Iosif în vis, precum se zice, şi i-a zis să nu se teamă, ci să ia pe Maria, femeia sa, că ce s-a zămislit într-însa este de la Duhul Sfânt. Acesta s-a arătat şi păstorilor şi le-a binevestit că S-a născut Hristos, Mântuitorul lumii. Apoi în vis a zis lui Iosif să ia pruncul şi pe Mama Lui şi să fugă în Egipt. Şi iarăşi acesta însuşi i-a zis să se întoarcă în pământul lui Israel. Arhanghelul Gavriil este primul aducător al veştii celei bune pentru mântuirea omului, al faptei celei minunate a lui Dumnezeu – întrucât mântuirea omului nu putea veni fără fapta cea minunată a lui Dumnezeu. Mulţi socotesc că dumnezeiescul Gavriil a fost şi îngerul cel îmbrăcat în veşmânt alb, care, pogorându-se din cer, a răsturnat piatra de pe uşa mormântului lui Iisus, Dătătorul de viaţă, şi a şezut deasupra ei. El a fost cel care a binevestit mironosiţelor Învierea Domnului. Şi, ca să spunem mai cuprinzător, dumnezeiescul Gavriil a slujit la iconomia tainei Întrupării Cuvântului lui Dumnezeu de la început până la sfârşit.

Pentru aceasta şi Biserica lui Hristos îi prăznuieşte şi cheamă harul şi ajutorul lor, cerând ca prin rugăciunile lor să aflăm scăpare de rele şi să ne învrednicim de bucuria cea cerească.

„Mai-marilor Voievozi ai oştilor cereşti, rugămu-vă pe voi, noi, nevrednicii, ca prin rugăciunile voastre să ne acoperiţi pe noi, cu acoperământul aripilor măririi voastre celei netrupeşti, păzindu-ne pe noi cei ce cădem cu deadinsul şi strigăm: Izbăviţi-ne din nevoi, ca nişte mai-mari peste puterile celor de sus”. Amin.

P.S. ANDREI FĂGĂRĂŞANUL,
Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului

• TELEGRAFUL EVENIMENT •

13 noiembrie 2012

ÎNALTPREASFINȚITUL PĂRINTELE NOSTRU LAURENȚIU – 7 ANI DE LA ÎNTRONIZARE

Pentru întreaga Mitropolie a Ardealului, praznicul Sfântului Ioan Gură de Aur din acest an a fost o zi de mare sărbătoare, întrucât s-au împlinit şapte ani de la întronizarea Înaltpreasfinţitului Laurenţiu pe scaunul mitropolitan de la Sibiu. Momentul a fost celebrat în Catedrala mitropolitană, unde s-a oficiat Sfânta Liturghie şi o slujbă de Te Deum.

Preoţii din tot judeţul Sibiu au venit la Catedrala mitropolitană pentru a se ruga la Sfânta Liturghie şi pentru a fi alături de ÎPS Mitropolit Laurenţiu, la ceas aniversar. Slujba religioasă a fost oficiată de Preasfinţitul Andrei Făgărăşanul, Episcopul-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului, iar în soborul de preoţi s-au aflat consilieri eparhiali, protopopi şi cadre didactice de la Facultatea de Teologie Ortodoxă „Andrei Şaguna" din Sibiu.

După Sfânta Liturghie, soborul slujitor a oficiat o slujbă de Te Deum, în prezenţa ÎPS Mitropolit Laurenţiu. La final, PS Andrei Făgărăşanul l-a felicitat pe arhipăstorul ardelenilor în numele tuturor preoţilor şi al colaboratorilor de la centrul eparhial şi l-a asigurat de rugăciunile lor neîncetate pentru sănătatea şi îndelunga sa păstorire, de fiasca lor supunere şi de neîncetata dăruire în activităţile pastoral-misionare la care sunt chemaţi, fiecare în parte.

„Vă rugăm să primiţi din partea clerului şi a credincioşilor prezenţi în Catedrala noastră, din partea ierarhilor, a preoţilor şi a credincioşilor din Mitropolia Ardealului dragostea noastră duhovnicească, supunerea noastră şi râvna cu care Îl slujim pe Hristos Domnul", a spus PS Andrei Făgărăşanul.

ÎPS Mitropolit Laurenţiu a mulţumit tuturor pentru preţuirea arătată la ceas aniversar şi pentru eforturile depuse în parohii la slujirea preoţească.

„Aceşti şapte ani sunt plini de osteneală şi de muncă, atât din partea noastră, cât şi din partea frăţiilor voastre. Pentru toate acestea vă mulţumesc şi pe toţi vă îmbrăţişez cu drag, în această zi importantă pentru noi şi pentru Mitropolia Ardealului", a spus ÎPS Laurenţiu. **(Ş.M.)**

CUVÂNTUL PREASFINȚITULUI PĂRINTE ANDREI FĂGĂRĂŞANUL, EPISCOP-VICAR AL ARHIEPISCOPIEI SIBIULUI

Înaltpreasfinţite Părinte Mitropolit,
Preacucernici Părinţi,
Iubiţi credincioşi,

Astăzi, când Biserica noastră îl prăznuieşte pe cel care ne-a lăsat podoaba slujbelor, Sfânta Liturghie, pe Sfântul Ioan Gură de Aur, am venit, cler şi popor, în străbuna catedrală mitropolitană pentru a înălţa rugăciuni către Tatăl cel Ceresc pentru sănătatea Înaltpreasfinţiei Voastre, Părinte Mitropolit. Aceasta este ziua aleasă în care Dumnezeu v-a binecuvântat viaţa şi iată că azi serbăm 7 ani de la întronizarea în scaunul străvechi al Mitropoliei Ardealului a Înaltpreasfinţiei Voastre.

Înaltpreasfinţia Voastră,

Împreună cu preoţii din judeţul Sibiu, azi am mulţumit Tatălui Ceresc pentru toată darea cea bună şi darul desăvârşit care au fost asupra Înaltpreasfinţiei Voastre şi asupra noastră, a tuturor celor ce vieţuim în Mitropolia Ardealului.

Vă mulţumim pentru dragostea părintească cu care ne povăţuiţi pe calea mântuirii! Vă mulţumim pentru buchetul de cuvinte de învăţătură cuprinse în cele două volume de predici şi rugăm pe Bunul Dumnezeu, aşa cum ne învaţă Sfântul Ioan Gură de Aur: *Hristoase, sălăşluindu-Te în inimile noastre, să ne facem Biserică a Sfântului Duh, să propovăduim Cuvântul lui Dumnezeu credincioşilor* încredinţaţi nouă *spre păstorire* şi să ne rugăm pentru a lumii mântuire.

Înaltpreasfinţite, Vă rugăm să primiţi din partea ierarhilor Sinodului Mitropolitan al Mitropoliei Ardealului, a preoţilor şi credincioşilor, dragostea noastră duhovnicească, supunerea şi râvna cu care Îl slujim pe Hristos Domnul. Să vă dăruiască Bunul Dumnezeu mulţi şi binecuvântaţi ani în scaunul mitropolitan al Sfântului Ierarh Andrei Şaguna, ca să ne puteţi păstori şi în continuare.

Întru mulţi şi fericiţi ani!

MESAJUL PREASFINȚITULUI PĂRINTE SOFRONIE, EPISCOPUL ORADIEI

La împlinirea a şapte ani de la întronizarea Înaltpreasfinţitului Părinte Dr. Laurenţiu Streza în măritul şi istoricul tron vlădicesc al Arhiepiscopiei Sibiului şi Mitropoliei Ardealului, Ierarhul Eparhiei Oradiei, sufragană a Mitropoliei Ardealului, aduce prinosul de recunoştinţă înaintea Preasfintei Treimi, atât în nume personal, cât şi în numele tuturor slujitorilor sfintelor altare, din toate treptele de slujire, precum şi în numele tuturor vieţuitorilor sfintelor mănăstiri şi schituri, cum şi în cel al tuturor fiilor şi fiicelor Bisericii strămoşeşti din ţinutul străbun al Bihorului.

Mulţumind Arhiereului celui Veşnic, Mântuitorului nostru Iisus Hristos, pentru toate darurile revărsate cu prisosinţă peste Sfânta Sa Biserică în aceşti ani frumoşi şi plini de multe şi importante realizări şi îndreptări, ne rugăm Atotputernicului să îl întărească pe Înaltpreasfinţitul nostru Părinte Laurenţiu, Arhiepiscopul Sibiului şi Mitropolitul Ardealului, în înalta şi nobila sa misiune şi responsabilitate pastorală, spre folosul întregii Mitropolii, întru slava Preasfintei Treimi şi duhovniceasca propăşire a poporului român drept-măritor din Ardeal şi Crişana, provincii istorice de importanţă strategică pentru viaţa şi misiunea Bisericii Ortodoxe Române şi a neamului românesc, de mărturisire a dreptei credinţe la răspântiile culturale ale Europei.

Ne rugăm fierbinte Preamilostivului Dumnezeu să dăruiască, la ceas aniversar, Înaltpreasfinţitului nostru Părinte Arhiepiscop şi Mitropolit, Înaltpreasfinţiţilor şi Preasfinţiţilor Ierarhi membri ai Sinodului Mitropolitan al Mitropoliei Ardealului, preacuvioşilor şi preacucernicilor părinţi din cuprinsul tuturor Eparhiilor sufragane Sfintei noastre istorice Mitropolii, preacuvioaselor şi cuvioaselor maici şi surori şi întregului popor creştin ortodox din cele cinci Eparhii ale Sfintei Mitropolii a Ardealului, ani mulţi, binecuvântaţi şi plini de har, sănătate, mântuire, îndelungată slujire şi vieţuire, împliniri duhovniceşti alese, pace şi bucurie, şi întru toate bună sporire, sub înţeleapta, părintească şi exemplara povăţuire a Înaltpreasfinţitului nostru Părinte Arhiepiscop şi Mitropolit Laurenţiu al Ardealului.

Întru mulţi ani, Înaltpreasfinţite Părinte Arhiepiscop şi Mitropolit!

Cu fiască şi frăţească îmbrăţişare în Hristos Domnul,

† SOFRONIE
EPISCOPUL ORADIEI

Preşedinte – Redactor-şef
Î.P.S. Dr. LAURENŢIU STREZA
Vicepreşedinte
P.S. Andrei Făgărăşanul

COLEGIUL DE REDACŢIE

Pr. Prof. Dr. Mircea Păcurariu; Pr. Prof. Dr. Dumitru Abrudan; Pr. Dr. Savu Popa – *Consilier cultural*; Diac. Dr. Ştefan L. Toma – *Secretar de redacţie*; Pr. Conf. Dr. Constantin Necula; Pr. Dr. Călin Sămărghiţan; Pr. Dr. Cristian Muntean; Pr. Vasile Gafton; Romeo Petraşciuc; Emanuel Tăvală

ISSN 1223-8392
Tiparul executat la Tipografia Şaguniana – Sibiu

ARTICOLELE ŞI CORESPONDENŢA se primesc pe adresa: Redacţia „Telegrafului Român", 550179 – Sibiu, str. Mitropoliei, nr. 35; e-mail: telegrafulroman@yahoo.com. Articolele nepublicate nu se înapoiază.

ABONAMENTUL pentru anul 2012 este de 48 lei; cod IBAN RO34 RNCB 0227 0360 5879 0001. BCR Sibiu, str. Emil Cioran, nr. 1. Cod fiscal 44 79 403

Fondator:
Mitropolit Andrei Şaguna, 1853

Publicaţie bisericească a Arhiepiscopiei Sibiului

Telegraful Român

Anul 160 • nr. 45-46

1 decembrie 2012

SFÂNTUL IERARH NICOLAE ne călăuzeşte inimile spre semenii noştri aflaţi în nevoi

Îndemn pastoral pentru constituirea Fondului Filantropic Eparhial 2013

Iubiţii mei fii sufleteşti,

Ne-a învrednicit Preabunul Dumnezeu şi în anul acesta să ajungem în binecuvântatul Post al Naşterii Domnului, în care ne pregătim duhovniceşte să întâmpinăm venirea în lume a Fiului lui Dumnezeu întrupat, Domnul nostru Iisus Hristos.

Biserica ne întâmpină sufletele cu hrana duhovnicească a Sfintelor Scripturi, cu bucuria colindelor şi a exemplelor din viaţa de sfinţenie a unor oameni aleşi, „sfinţii, casnicii lui Dumnezeu", care ne luminează sufletele, fiindu-ne modele şi îndemn la viaţa în Hristos.

Ca în fiecare an, în această perioadă pregătitoare, pe care se cuvine să o trăim cu adâncă evlavie, Biserica ne pune în faţa ochilor sufleteşti pilda grăitoare a unuia dintre cei mai iubiţi sfinţi, Sf. Ierarh Nicolae, arhiereul din Mira Lichiei. Cine oare nu a auzit de acest sfânt şi preaslăvit ierarh? În care parte a lumii creştine nu s-a auzit de numele şi minunile lui? Care creştin ortodox l-a chemat în ajutor la necazurile şi nevoile sale şi nu a simţit în grabă, prin el, mila şi îndurarea Bunului Dumnezeu?

Viaţa şi activitatea Sf. Ierarh Nicolae ne sunt bine cunoscute din „Vieţile Sfinţilor", din slujba sărbătorii de astăzi şi din acatistul prin care îl cinstim şi îl rugăm ca pe un părinte duhovnicesc care s-a asemănat cu „Păstorul cel bun Care Îşi pune sufletul pentru oile Sale" (In 10, 11).

Sf. Ierarh Nicolae a fost un mare apărător al dreptei credinţe, participând la Sinodul I Ecumenic de la Niceea din anul 325, unde l-a înfruntat pe Arie. Avea credinţă tare în Dumnezeu şi trăia în desăvârşită feciorie. Acestor două virtuţi, Sf. Ierarh Nicolae le-a adăugat încă una: milostenia. Tot ce avea împărţea săracilor, iar pe cei aflaţi în nevoi şi primejdii îi izbăvea de pedeapsă şi de moarte cu rugăciunile sale.

Icoană din colecţia Muzeului Arhiepiscopiei Sibiului

Prin tot ceea ce a împlinit în viaţa sa, Sf. Nicolae s-a arătat „îndreptar al credinţei, pildă a blândeţilor, învăţător al înfrânării, câştigând cu smerenia cele înalte şi cu sărăcia cele bogate", dobândind sfinţenia vieţii.

Să iubim pe sfinţii lui Dumnezeu şi să le urmăm credinţa. Să iubim virtuţile, pe care ei le-au iubit, şi să le împlinim şi noi în viaţă ca să ne învrednicim de viaţa cea veşnică împreună cu sfinţii, în lumina lui Hristos.

Iubiţi credincioşi,

Să iubim milostenia creştină, mila faţă de omul de lângă noi, care nu are ce mânca sau moare părăsit de toţi. „Fericiţi cei milostivi, că aceia se vor milui" (Matei 5, 7). Fericiţi sunt acei creştini care iubesc: credinţa dreaptă, curăţia trupului şi milostenia. Împreună cu rugăciunea şi smerenia, cu răbdarea şi nădejdea ne duc mai uşor în Împărăţia lui Dumnezeu.

Pilda vieţii Sf. Nicolae ne îndeamnă să luăm aminte cu toată seriozitatea la faptele milostivirii. Lipsurile, necazurile materiale, sunt legate de multe ori de lipsa credinţei. Criza morală ne periclitează sănătatea sufletească şi trupească. De multe ori alergăm la produsele medicinii şi ale farmaciei şi uităm de Sfintele Taine care ne sfinţesc sufletul şi trupul. Viaţa şi sănătatea noastră sunt daruri ale lui Dumnezeu, iar responsabilitatea pentru ceea ce facem cu aceste daruri revine în primul rând fiecăruia dintre noi. Păcatele sunt adevărata cauză a suferinţelor noastre, atât sufleteşti, cât şi trupeşti. Să cerem ajutorul Sf. Nicolae în toată viaţa noastră, să urmăm blândeţii şi smereniei lui şi să nu uităm că suntem în Postul Naşterii Domnului,

(continuare în p. 2)

† Dr. LAURENŢIU STREZA,
Arhiepiscopul Sibiului şi Mitropolitul Ardealului

„Biserica, dintotdeauna, L-a propovăduit pe Hristos"

Interviu cu ÎPS Dr. Laurenţiu Streza, Arhiepiscopul Sibiului şi Mitropolitul Ardealului (II)

„Biserica trebuie să vină cu alternative la atracţiile lumii moderne"

Se vorbeşte în permanenţă despre necesitatea asigurării tinerilor din zilele noastre a unei educaţii corecte cu privire la Biserica Ortodoxă. Cu toate acestea, studiile arată faptul că tinerii merg în număr foarte mic la slujbe. Cum crede Înaltpreasfinţia Voastră că ar trebui să procedăm, pentru atragerea tinerilor spre Biserică?

Primul drept recâştigat de Biserică, după schimbările din '90, în privinţa tinerei generaţii a fost *predarea religiei în şcoală.* Instrucţia şi mai ales educaţia religioasă L-a readus pe Hristos în şcoală, mai aproape de sufletul copilului, pentru formarea caracterului religios-moral al acestuia. În cei peste 20 de ani de experienţă am învăţat şi să-L împărtăşim copiilor pe Hristos, dar şi să apărăm drepturile spirituale ale copiilor noştri de cei potrivnici. La însuşirea învăţăturii şi a vieţii creştine contribuie mult nu numai profesorii de religie şi preoţii, dar şi părinţii copiilor. Profesorii sunt pilduitori pentru copii şi în privinţa frecventării bisericii. Dar, copiii, în general, nu vin la biserică

(continuare în p. 7)

Interviu realizat de Romeo PETRAŞCIUC

Din cuprins:

† Dr. LAURENŢIU STREZA,
Arhiepiscopul Sibiului şi Mitropolitul Ardealului
Rânduiala Tainei Sfântului Maslu, după manuscrise liturgice din Biblioteca Arhiepiscopiei Sibiului (III) | pagina **4**

Pr. Prof. Dr. Sorin Cosma
Cuvânt catehetic despre Sfânta Taină a Maslului | pagina **5**

Ciprian Iulian Toroczkai
Arhidiacon Stavrofor Profesor Dr. Ioan Zăgrean – 100 de ani de la naşterea sa | pagina **6**

BISERICA ÎN DIALOG

Foloasele lumii sau „folosul" Crăciunului

Protopop
Pr. VASILE GAFTON

Ne amintim că vine iar Crăciunul. Ne unduie din nou amintirile pe la geamuri, ca şi colindele care îngână şoptit Naşterea cu zvon de îngeri coborâți la stână pentru a lăuda Pruncul Cel din iesle.

Ne amintim că vine iar... Crăciunul. La cine? La noi, la alții?! Vine. Indiferent la cine. Noi, Îl aşteptăm şi Îl lăudăm. Dar, n-ar fi bine să vină la noi? Asta nu ne preocupă? Să nu vină, pur şi simplu, Crăciunul, ci, să vină la noi, aşa cum spune Sfântul Grigorie Palama, să vină, ca *cel mai de obşte folositor şi mai dumnezeiesc dintre cele săvârşite de Dumnezeu*[1].

Orice eveniment duhovnicesc, orice sărbătoare, orice etapă parcursă şi încheiată cu succes aduce bucurie în suflete. Dar, atunci când acestea sunt ale noastre, atunci când suntem pătrunşi de Sărbătoare, abia atunci ne bucurăm cu adevărat. Crăciunul e sărbătoarea personală a fiecăruia. Noi suntem cei care trebuie să o facem să fie a noastră, nu doar să ne bucurăm că alții se bucură de Crăciun.

Şi, totuşi, perioada Sărbătorilor de iarnă reuşeşte, de fiecare dată, să ne scoată, fie şi pentru câteva clipe fugare, din mecanica preocupărilor febrile de zi cu zi, preocupări al căror scop nu este altul decât perpetuarea propriilor noastre vieți prin acumulare fără noimă de foloase nenumărate. N-ar fi nimic rău în asta, dacă fondul pe care se petrece această acumulare n-ar fi neliniştea.

Poate, cei mai mulți oameni vor spune că nu aşa stau lucrurile. Poate, unii dintre ei nu vor vrea, pur şi simplu, să recunoască. Poate, nevoind să recunoască, îşi doresc mai degrabă să fugă de ei înşişi, să se liniştească, însă, după cum se poate constata din existența lor zilnică, nu se întâmplă acest lucru niciodată. Neliniştea perpetuează, pune, în întregime, stăpânire pe suflete. Sub imperiul ei, al neliniştii, totul se învecheşte, îmbătrâneşte, se închide ireversibil în cadrele de țărână ale unei lumi guvernate de urmările păcatului..., se întunecă.

Vine iar Crăciunul! Puzderie de luminițe scânteietoare lucesc peste tot, luminând din afară, din exterior, întunericul pe care utilitatea lor îndoielnică ni-l strecoară în suflete. Ce frig s-a făcut de câțiva ani în suflete! Dar, urarea bătrânească de Crăciun spune: *La mulți ani s-aveți folos, de Naşterea lui Hristos!* Acum, da. Acum, ştim de unde vine Lumina. Acum, ştim ce fel de Lumină trebuie să ne străfulgere întunericul din suflete.

Suflete-peşteri întunecate. Suflete-grajduri pentru foloase necuvântătoare. Suflete pustii. Dar, în pustiul acesta întunecat, care s-a golit de tot ce era uman, Se naşte un Prunc. Pruncul! De ce, prunc? Deoarece, doar pruncia ne mai poate face să tresărim, fiind unul dintre puținele lucruri pe care le mai acceptăm. Ce nu acceptă oamenii? Ce nu le vine lor la socoteală? Bunăoară, oamenii nu acceptă faptul că au suflet. Însă, sufletul nostru este Hristos. Nu-L acceptăm nici pe El şi, de aceea, nu acceptăm nici faptul că avem un suflet. Nu vrem.

Este o întreagă lume spirituală pe care n-o acceptăm datorită foloaselor pe care ni se pare că ni le aduc lucrurile lumii îngrămădite unele peste altele şi gestionate după propria noastră voință şi, care, într-un final, ne înrobesc[2].

Nu acceptăm lumea spirituală nu pentru că n-ar fi frumoasă. Nu pentru că n-ar fi luminoasă. Aceasta n-o poate spune nimeni. Ce, nu ne plac colindele? Ba da. Ceea ce nu ne place este faptul că lumea spirituală intră în lumea noastră, prin deschizătura peşterii Bethleemului, această rană a lumii noastre în care omul este prezent doar prin foloasele pe care această peşteră i le mijloceşte. Doar în aceasta se face simțită prezența umană, în peştera Bethleemului, în folosul pe care l-a dat acestui spațiu adăpost al dobitoacelor necuvântătoare.

Dar, de Crăciun, foloasele peşterii dobitoacelor necuvântătoare sunt, dintr-odată, uitate. Sunt întru totul lăsate deoparte şi, peştera, mijloceşte lumii folosul Naşterii lui Hristos. Raționamentul este simplu: omul, căutând să-şi revendice foloasele, va dobândi folos. Folosul aduce pe pământ pace, în locul neliniştii pe care o aduc foloasele. Şi, aceasta se vede foarte bine din preocuparea păstorilor pentru pacea din jurul peşterii, precum şi din dorința magilor de a schimba foloasele lumii în daruri, pe care le aduc Domnului ca să capete în schimb *folos*. Renunță la foloasele pe care le aduc lucrurile lumii şi păstrează folosul de a fi descoperit pacea Naşterii Domnului.

Noi, oamenii, căutăm foloasele lumii pentru propriile noastre vieți, însă, nu ne folosim de tot ce avem. Nu ne folosim sufletul. În toată viața noastră, noi nu mai acceptăm că există şi altceva decât lumea. Cât suflet mai avem în noi? Cât Dumnezeu mai *folosim* în viața noastră? Ne tot văicărim că Domnul ne cere prea mult, că e prea mare povara unui post, a unei rugăciuni, a unei griji în plus – aceea față de suflet. Dar, tocmai aceasta nu ni se cere.

Domnul ne slujeşte, Se face rob, iar, astăzi se spune răspicat acest lucru: *Sculați, sculați, boieri mari!* Ne spune nouă Domnul boieri? Da. Zice: Veniți la Mine! De ce? Cum Îşi permite! Ne tot frământăm noi şi nici nu ascultăm până la capăt chemarea Lui, care spune: Şi Eu vă voi odihni! El ne cheamă pentru noi, nu pentru El. El vine pentru noi, Se face Robul nostru pentru a putea să avem folos de sufletul nostru. Ce ne spun colindele? *Cum e robul S-a smerit...* La fel ca un rob, *El nu oferă acolo unde ceea ce oferă nu e primit sau măcar acceptat. Nu dă, fără o garanție de receptivitate (...) pentru că ştie că ceea ce are de oferit nu are nici o valoare* (sau folos – s.m. V.G.) *dacă nu răspunde unor nevoi şi întrebări vii*[3].

În toată amețeala şi buimăceala lumii noastre–atât de mult ne place s-o numim aşa, încât am ajuns să folosim formula „lumea noastră" fără niciun sentiment, uzual, banal, de parcă n-ar fi o lume, ci, un lucru fad, insignifiant – în care toți vor să se folosească de ceilalți, să-i păcălească, să-i manipuleze, vine Hristos şi spune: Folosiți-vă de Mine! Mutați munții, umpleți văile, schimbați lumea! Primiți folos din Naşterea Mea!

Şi, toți stau năuciți şi ridică din umeri; îngerii cântă, steaua străluceşte sus şi, nimeni nu ştie ce să facă. Şi, atunci, mănâncă toți, şi beau şi se veselesc. A venit Crăciunul! Ce va fi însemnând aceasta, chiar că nu mai ştie nimeni şi nici nu mai contează pentru nimeni. Totuşi, ce contează? Să avem folos din toate ale noastre, însă, să nu uităm nici o clipă că folosul cel adevărat este doar acela care intră în viețile noastre prin Naşterea Hristosului nostru cel veşnic iubitor, milostiv şi Mântuitor.

[1] În, *Omilii,* vol. 3, trad. din limba greacă de Parascheva Grigoriu, Ed. Anastasia, București, 2012, p. 296.

[2] Cf. Marko Ivan Rupnik, *Examenul de conştiință* – Pentru a trăi ca mântuiți, trad. din limba italiană de Cristian Şoimuşan, Ed. Galaxia Gutenberg, Târgu-Lăpuş, 2004, p. 50-51.

[3] La Andrei Pleşu, *Parabolele lui Iisus. Adevărul ca poveste,* Ed. Humanitas, Bucureşti, 2012, p. 42.

Sfântul Ierarh Nicolae ne călăuzeşte inimile spre semenii noştri aflați în nevoi

Îndemn pastoral pentru constituirea Fondului Filantropic Eparhial 2013

(urmare din p. 1)

că suntem datori să ne spovedim la duhovnic, să ne facem canonul dat, apoi să ne cuminecăm cu Trupul şi Sângele Domnului Hristos.

lubiți credincioşi,

Pilda Sf. Ierarh Nicolae se cuvine să fie urmată şi de către noi, creştinii de astăzi. Să-i urmăm în credință, în nădejde, dar, mai ales, în dragoste. Iar dragostea să ne-o arătăm, mai întâi, în familie prin responsabilitatea față de copiii noştri şi apoi prin faptele bune față de semenii noştri aflați în necazuri, lipsuri şi încercări. Filantropia întâlneşte pe om acolo unde se află el, la intersecția necazurilor, a nevoilor sale. Prin intermediul ei, omul dobândeşte acea dimensiune spirituală care-l înalță deasupra cotidianului, facilitându-i dialogul cu Dumnezeu.

A devenit o frumoasă tradiție organizarea, cu prilejul acestui praznic, a Colectei generale pentru constituirea Fondului Filantropic Eparhial, destinat operei filantropice, sociale şi misionare, mai ales în vremurile de recesiune pe care le trăim şi în care frați de-ai noştri sunt lipsiți de cele necesare traiului, solicitându-ne ajutorul urgent.

În acest an, 2012, ca şi în anii anteriori, Sectorul social al Arhiepiscopiei noastre a acordat ajutoare, în valoare de 51780 RON, familiilor sărace şi multor oameni bolnavi care aveau nevoie de sprijin pentru procurarea de alimente şi medicamente şi pentru achitarea datoriilor de întreținere.

Suntem încredințați că şi în acest an, sărbătoarea Sf. Ierarh Nicolae ne va călăuzi inimile spre aplecarea asupra nevoiaşilor celor de lângă noi. Sf. Ierarh Nicolae să ne fie tuturor rugător şi mijlocitor înaintea Preasfintei Treimi, să petrecem cu bucurie aceste zile sfinte ale Postului Crăciunului, spre folos sufletesc şi să ajungem ziua sfântă a Naşterii Domnului.

Rugăm pe Tatăl cel din ceruri, pe „Părintele Luminilor", de la Care vine „toată darea cea bună şi tot darul desăvârşit" (Iac 1, 17), să ne binecuvânteze pe toți, cu al Său dar şi cu a Sa iubire de oameni, ca să săvârşim binele în orice timp şi în orice loc, spre slava Preasfintei Treimi şi spre a noastră mântuire. Amin.

LITURGHIE • PASTORAȚIE • MĂRTURISIRE

Î.P.S. Dr. LAURENȚIU STREZA, Arhiepiscopul Sibiului şi Mitropolitul Ardealului

Joi, 1 noiembrie. A prezidat şedinţa Permanenţei Consiliului Eparhial al Arhiepiscopiei Sibiului. A avut program de lucru la cabinet.

Vineri, 2 noiembrie. A vizitat şantierul de lucru de la Complexul Monahal Păltiniş. În aceeaşi zi, a participat la inaugurarea Hotelului „Casa Turiştilor-Vital Hotel", unde a oficiat o slujbă de binecuvântare.

Sâmbătă, 3 noiembrie. A vizitat Mănăstirea „Sf. Nicolae" din localitatea Predeal, jud. Braşov.

Duminică, 4 noiembrie. A oficiat slujba de resfinţire a bisericii „Sfânta Treime" din localitatea Dăişoara, protopopiatul Rupea. A slujit Sfânta Liturghie şi a adresat credincioşilor un cuvânt de învăţătură. L-a hirotesit întru *iconom* pe P.C. pr. paroh Dragoş Dobriţoiu şi a acordat acte de cinstire membrilor Consiliului Parohial, precum şi principalilor binefăcători.

Luni, 5 noiembrie. A avut program de audienţe şi lucrări de birou.

Marţi 6 noiembrie. A predat cursuri de Teologie Liturgică la Facultatea de Teologie din Sibiu. Seara, a participat, la Hotelul Ibis din Sibiu, la manifestarea prilejuită de lansarea oficială a volumului „Personalităţi de referinţă ale Sibiului". Cu acest prilej, a adresat celor prezenţi un cuvânt de binecuvântare.

Miercuri, 7 noiembrie. A prezidat şedinţa Permanenţei Consiliului Eparhial al Arhiepiscopiei Sibiului.

Joi, 8 noiembrie – *Sărbătoarea Sf. Arhangheli Mihail şi Gavriil.* A slujit Sf. Liturghie şi a adresat credincioşilor prezenţi un cuvânt de învăţătură la Biserica „Sf. Arhangheli Mihail şi Gavriil" din Braşov. I-a hirotesit întru *iconom stavrofor* pe P.C. pr. parohi Marius Claudiu Nahoi şi Agapi Aurel Rusu. A acordat înalta distincţie bisericească „Crucea Şaguniană pentru mireni" domnului general de brigadă dr. Eugen Pop, Inspector-şef al Inspectoratului Judeţean de Jandarmi Braşov. Seara, a fost prezent la Biblioteca Astra din Sibiu, unde, în cadrul Târgului Naţional de Carte şi Revistă Religioasă, a avut loc lansarea volumelor realizate de Î.P.S. Sa în acest an, apărute la Editura Andreiana a Arhiepiscopiei Sibiului: *Bucuria de a trăi viaţa noastră în Hristos. Cuvinte de învăţătură, 2005-2011; Plinitu-s-a, Hristoase, taina rânduielii Tale. Studii de Teologie Liturgică* şi *Sfântul Ierarh Andrei Şaguna, „Păstorul cel bun" al Ardealului.* Cu acest prilej, a adresat celor prezenţi un cuvânt de binecuvântare.

Vineri, 9 noiembrie. A avut program de lucru la cabinet.

Sâmbătă, 10 – luni, 12 noiembrie. La invitaţia Î.P.S. Iosif, Mitropolitul Mitropoliei Ortodoxe Române a Europei Centrale şi Meridionale, cu binecuvântarea Preafericitului Părinte Patriarh Daniel, Î.P.S. Sa a participat la manifestările prilejuite de hramul Catedralei mitropolitane „Sf. Arhangheli Mihail, Gavriil şi Rafail" din Paris. Împreună cu Î.P.S. Iosif şi cu un sobor de preoţi şi diaconi, a slujit Sf. Liturghie şi a adresat credincioşilor un cuvânt de învăţătură. Cu acest prilej, a dăruit acestei Catedrale mitropolitane o părticică din sf. moaşte ale Sf. Ierarh Andrei, Mitropolitul Transilvaniei.

Marţi, 13 noiembrie. Cu ocazia împlinirii a şapte ani de la întronizarea Î.P.S. Sale pe scaunul mitropolitan de la Sibiu, a luat parte, în Catedrala mitropolitană, la Sfânta Liturghie şi la slujba de Te Deum. Au participat preoţii de la protopopiatele Sibiu, Mediaş, Avrig, Sălişte şi Agnita. Cu acest prilej, a adresat celor prezenţi un cuvânt de binecuvântare. În aceeaşi zi, a prezidat, în Aula „Mitropolit Ioan Meţianu" a Facultăţii de Teologie, conferinţa preoţească de toamnă, la care au participat preoţii din protopopiatele jud. Sibiu. Tema dezbătută a fost cea aleasă de Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române pentru meditaţie în acest an, şi anume „Taina Sfântului Maslu şi îngrijirea bolnavilor".

Miercuri, 14 noiembrie. A oficiat slujba de binecuvântare a noului sediu protopopesc din Făgăraş. Aici a prezidat conferinţa preoţească de toamnă, la care au participat preoţii din protopopiatele Făgăraş I, II şi Rupea.

Joi, 15 noiembrie. A prezidat, la biserica „Sf. Nicolae" din Şcheii Braşovului, conferinţa preoţească de toamnă, la care au participat preoţii din protopopiatele Braşov, Săcele şi Bran-Zărneşti. În aceeaşi zi, a oficiat slujba de punere a pietrei de temelie a Bisericii „Sf. Mc. Sofia" din incinta Spitalului Judeţean Braşov.

Vineri, 16 noiembrie. A prezidat comisia de examinare a candidaţilor pentru ocuparea postului de preot paroh la parohia vacantă Dumbrăveni I, protopopiatul Mediaş.

Duminică, 18 noiembrie. A oficiat Sfânta Liturghie şi a adresat credincioşilor un cuvânt de învăţătură la biserica „Sf. Cuvoiasă Parascheva", aparţinătoare parohiei Braşov-Groaveri. După Sfânta Liturghie, Î.P.S. Sa a rostit o rugăciune de dezlegare la căpătâiul credinciosului adormit întru Domnul, Constantin Necula, tatăl P.C. pr. conf. dr. Constantin Valer Necula, consilier misionar, pastoral şi de imagine al Arhiepiscopiei Sibiului.

Luni, 19 noiembrie. A avut program de audienţe şi lucrări de birou. A prezidat şedinţa Permanenţei Consiliului Eparhial al Arhiepiscopiei Sibiului. A participat în Aula „Mitropolit Ioan Meţianu" de la Facultatea de Teologie din Sibiu, la manifestarea academică prin care s-a omagiat personalitatea părintelui profesor Ioan Ică, ajuns la venerabila vârstă de 80 de ani. Cu această ocazie, a adresat celor prezenţi un cuvânt festiv.

Marţi, 20 noiembrie. A predat cursuri de Teologie Liturgică la Facultatea de Teologie din Sibiu. În aceeaşi zi, a poposit în mijlocul credincioşilor din parohia Moeciu de Jos, protopopiatul Bran-Zărneşti, care a serbat împlinirea a 250 de ani de la zidirea bisericii parohiale „Sfântul Nicolae". Cu această ocazie a dăruit acestei parohii o părticică din moaştele Sf. Ierarh Andrei, Mitropolitul Transilvaniei. A oficiat slujba Acatistului Sf. Andrei Şaguna şi a adresat celor prezenţi un cuvânt de binecuvântare.

Miercuri, 21 noiembrie – *Praznicul Intrării în Biserică a Maicii Domnului.* A slujit Sfânta Liturghie şi a adresat credincioşilor un cuvânt de învăţătură la biserica „Sfânta Treime" – Dârste din Braşov. A oficiat slujba de binecuvântare a Centrului de zi pentru copii, amenajat în vechea şcoală de lângă biserică. La sfârşitul Sfintei Liturghii, l-a hirotesit întru *duhovnic* pe P.C. pr. Ion Popescu de la parohia Bod, protopopiatul Săcele.

Joi, 22 noiembrie. A participat la simpozionul intitulat „Răspunsuri ortodoxe la criza morală a societăţii", organizat de către şcoala doctorală a Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna" din Sibiu.

Vineri, 23 noiembrie. A prezidat şedinţa Permanenţei Consiliului Eparhial al Arhiepiscopiei Sibiului.

Sâmbătă, 24 noiembrie. A prezidat, la Mănăstirea Brâncoveanu-Sâmbăta de Sus, jud. Braşov, sinaxa stareţilor şi stareţelor din Arhiepiscopia Sibiului.

Duminică, 25 noiembrie. A slujit Sfânta Liturghie şi a adresat credincioşilor un cuvânt de învăţătură la Biserica „Adormirea Maicii Domnului" din localitatea Sâmbăta de Sus, protopopiatul Făgăraş II. În aceeaşi zi, a slujit taina Sf. Maslu şi a adresat credincioşilor un cuvânt de învăţătură la Biserica „Adormirea Maicii Domnului" din localitatea Lisa, protopopiatul Făgăraş II.

Luni, 26 noiembrie. A avut program de audienţe şi lucrări de birou.

Marţi, 27 noiembrie. A predat cursuri de Teologie Liturgică la Facultatea de Teologie din Sibiu. În aceeaşi zi, a participat, în sala de protocol a Primăriei Sibiu, la manifestarea prilejuită de acordarea titlului de „Cetăţean de onoare al Municipiului Sibiu" al pr. prof. dr. Mircea Păcurariu. Cu acest prilej, a adresat celor prezenţi un cuvânt festiv.

Miercuri, 28 noiembrie. Împreună cu un sobor de ierarhi, preoţi şi diaconi, Î.P.S. Sa a slujit Sfânta Liturghie şi a adresat un cuvânt de învăţătură credincioşilor adunaţi la Mănăstirea Prislop, jud. Hunedoara, cu ocazia parastasului pentru renumitul duhovnic, ieromonahul Arsenie Boca. În aceeaşi zi, a vizitat reşedinţa eparhială a Episcopiei Devei şi Hunedoarei.

Joi, 29 noiembrie. În ajunul prăznuirii Sf. Ap. Andrei, Ocrotitorul României, şi a Sf. Ierarh Andrei, Mitropolitul Transilvaniei, Î.P.S. Sa a participat la slujba Privegherii de la Catedrala Mitropolitană. A adresat mulţimii credincioşilor şi pelerinilor prezenţi un cuvânt de învăţătură şi binecuvântare. A participat, apoi, la procesiunea, organizată prin centrul municipiului Sibiu, cu moaştele Sf. Ierarh Andrei.

Vineri, 30 noiembrie – *Sărbătoarea Sf. Apostol Andrei, Ocrotitorul României, şi a Sf. Ierarh Andrei, Mitropolitul Transilvaniei.* Cu ocazia celei de-a doua prăznuiri a Sf. Ierarh Andrei Şaguna, Mitropolitul Ardealului, Î.P.S. Sa a slujit Sfânta Liturghie împreună cu Înaltpreasfinţitul Părinte Irineu, Mitropolitul Olteniei, cu Preasfinţitul Gurie, Episcopul Devei şi Hunedoarei, cu Preasfinţitul Ioan, Episcop-vicar al Mitropoliei de Varna şi Velikopreslavsk (Bulgaria) şi cu PS Andrei Făgărăşanul, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului. La finalul Sfintei Liturghii, I.P.S. Mitropolit Laurenţiu a oferit oaspeţilor icoane cu Sf. Ierarh Andrei. De asemenea, a distins cu Ordinul „Sf. Ierarh Andrei Şaguna, Mitropolitul Transilvaniei", pe domnul Ioan Cindrea, preşedintele Consiliului Judeţean Sibiu, pe domnul Ovidiu Sitterli, prefectul jud. Sibiu, şi pe domnul general Ghiţă Bârsan, comandantul Academiei Trupelor Terestre „Nicolae Bălcescu" din Sibiu.

Pr. Dr. Cristian VAIDA

Rânduiala Tainei Sfântului Maslu, după manuscrise liturgice din Biblioteca Arhiepiscopiei Sibiului (III)

Cele 14 pericope evanghelice din manuscrisele amintite şi din *Molitfelnicul de la Bălgrad* pot fi prezentate comparativ cu cele prevăzute în rânduiala actuală, astfel:

Rânduiala actuală	Manuscrisele 18, 37 şi Molitfelnicul de la Bălgrad	
	Pericope pentru bărbaţi	Pericope pentru femei
Evanghelia 1: Lc 10, 25-37 (Samarineanul milostiv)	Ioan 5, 1-15 (Vindecarea de la Vitezda)	Matei 10, 1 şi 5-8 (Trimiterea Sf. Apostoli)
Evanghelia 2: Lc 19, 1-10 (Zaheu vameşul)	Luca 19, 1-10 (Zaheu vameşul)	Marcu 6, 7-13 (Trimiterea Sf. Apostoli)
Evanghelia 3: Matei 10, 1, 5-8 (Trimiterea Sf. Apostoli)	Matei 10, 1, 5-8 (Trimiterea Sf. Apostoli)	Luca 9, 1-6 (Trimiterea la misiune)
Evanghelia 4: Matei 8, 14-23 (Vindecarea soacrei lui Petru)	Marcu 6, 7-13 (Trimiterea Sf. Apostoli)	Matei 9, 18-26 (Femeia cu scurgere de sânge)
Evanghelia 5: Matei 25, 1-13 (Cele 10 fecioare)	Ioan 14, 27-31; 15, 1-7 (Viţa şi mlădiţele)	Marcu 5, 24-34 (Fiica lui Iair şi femeia cu scurgerea de sânge)
Evanghelia 6: Matei 15, 21-28 (Femeia cananeeancă)	Luca 7, 36-50 (Femeia păcătoasă iertată)	Luca 8, 41-56 (Fiica lui Iair şi femeia cu scurgerea de sânge)
Evanghelia 7: Matei 9, 9-13 (Matei vameşul)	Matei 6, 14-21 (Poruncile evanghelice)	Matei 8, 14-23 (Vindecarea soacrei lui Petru)

Analizând datele acestui tabel, poate fi remarcat faptul că pericopele rânduite pentru femei sunt în general mai scurte şi cuprind două teme principale: *trimiterea la propovăduire* şi *vindecarea minunată a unor femei*. E limpede aici motivul pastoral şi misionar al introducerii acestor pericope destinate în mod special celor care sunt nelipsite din viaţa liturgică a Bisericii. De asemenea, poate fi observat faptul că rânduiala obişnuită a Sfântului Maslu din manuscrisele secolului al XVII-lea nu avea încă fixate uniform lecturile biblice, care variau în funcţie de originalul, slavon sau grec, folosit. Manuscrisul 18 exprimă un anumit stadiu în evoluţia ritualului Sfântului Maslu. Alegerea şi stabilirea definitivă a pericopelor evanghelice s-a făcut abia după tipărirea primelor evhologhioane şi impunerea lor, ajungându-se astfel la uniformizarea cărţilor de cult.

După fiecare Evanghelie, diaconul rosteşte ectenia întreită: *„Miluieşte-ne D(oa)mne după mare mila Ta, rugămu-Te ascultă-ne D(oa)mne şi ne miluieşte. Încă ne rugăm de robul lui D(u)mnezău N. de mila şi viiaţa, pacea, sănătatea, viiaţa, sp(ă)s(e)nie şi de d(u)mnezăiască cercetarea lui şi de (i)ertarea păcatelor lui şi ca să vie spre el darul D(u)hului Svânt, să zicem toţi”*[1]. În timpul ecteniei preotul citeşte în taină următoarea rugăciune, care nu s-a mai păstrat în rânduiala actuală: *„Doamne Dumnezeul nostru primeaşte această rugăciune cu nevoinţă de la ai săi robi şi ne miluieşte pe noi după mulţimea milei Tale şi cruţările tale spre noi şi spre o(a)menii Tăi, carii aşteaptă de la Tine mila Ta cea b(o)gată. Că eşti m(i)l(o)stiv şi de o(a)meni iubitoriu şi Ţie slavă-Ţ rădicăm, Tatălui şi Fiiului şi D(u)hului Svânt, acum şi pururia şi în v(e)cii v(e)cilor. Amin.”*[2]

Rugăciunile rânduite după fiecare Evanghelie sunt unele mai scurte decât cele din rânduiala actuală, păstrând însă specificul lor tematic. Prima rugăciune cuprinde doar partea introductivă a celei folosite în zilele noastre, şi se găseşte, în alte molitfelnice vechi[3], separată de restul rugăciunii ce apare ca o dezvoltare mai târzie. Aceasta este un fragment dintr-o veche rugăciune de sfinţire a uleiului de la Botez[4], având următorul text: *„Fără începute, neschimbate, sv(â)ntul svinţ(i) lor carele ai trimes Unul Născut al Său Fiu, ca să vindece chinurile noastre ceale sufleteşti şi trupeşti, trimeate D(u)hul Tău cel Svânt şi svinţeaşte uloiul acesta: şi fă carii să vor pomăzui din el, robul Tău (N) întru izbăvirea cea de svârşit a toate păcatele lui, întru sv(i)nţia trupului şi sufletului în ocina împărăţiei Tale a ceriului. Că eşti milostiv şi îndurate şi eşti iubitoriu de oameni D(u)mnezău şi Ţie slavă-nălţăm: Tatălui şi Fiului şi D(u)hului Sv(â)nt, acum şi pururea şi în veacii v(e)cilor. Amin!”*[4]

Următoarele rugăciuni care se citesc după Sfintele Evanghelii sunt identice în conţinut cu cele din ritualul de azi, lipsind însă din rugăciunea a doua, a treia şi a patra formulele referitoare la binecuvântarea untdelemnului, precum: *„... şi aici unde aducem acest untdelemn în numele Tău cel mare...”* (Rugăciunea a 2-a); *„... ca să aduci mila Ta peste untdelemnul acesta...”* (Rugăciunea a 3-a); *„... Însuţi şi untdelemnul acesta întocmeşte-L...”* (Rugăciunea a 4-a)[5].

Fiecare din cele şapte rugăciuni se termină cu mijlocirea intensă: *„Auzi-ne pe noi, Doamne, auzi-ne Biruitorule, auzi-ne Sfinte!”* Se cântă apoi troparul: *„Doamne spre diavolul crucea Ta armă ai dat nouă...”*, care se repetă ca în rânduiala actuală după fiecare rugăciune.

Pentru ungerea bolnavului, îndrumarea tipiconală, marcată cu roşu, prevede: *„Deci, să primească popa cel mai mare toiegelul şi să-l întingă în uloiu, să ungă bolnavul cruciş, la frunte, şi la gură, şi la inimă, şi la amândoă urechile, şi la amândoă mânile, grăind: «Agiutoriul nostru în numele lui D(u)mnezău Căruia au făcut ceriul şi pământul».”* Bolnavul uns este apoi binecuvântat cu formula: *„Auze-te D(u)mnezău în ziua grijii tale şi te scutească în numele D(u)mnezăului lui Iacob.”*[6]

Încheierea slujbei se face după aceeaşi rânduială ca şi astăzi. După rugăciunea a şaptea se precizează: *„Iar popa să ia sv(â)ntul uloiu şi să ungă bolnavul, şi după aceia să ia Sv(â)nta Ev(an)gelie şi să o ţie pre capul bolnavului, şi zicând popa cel mai mare ruga aceasta, şi după el toţi să zică cu glas lin urmând celuia ce ceteaşte”*[7]. Se citeşte rugăciunea: *„Părinte Sfinte, m(i)l(o)sârde şi Mult- m(i)l(o)stive Doamne...”*, urmată de rugăciunea ungerii din ritualul de azi: *„Părinte Sfinte, Vraciul sufletelor şi al trupurilor...”*. Se prevede mai departe: *„Şi să dea bolnavului să sărute Sv(â)nta Ev(an)ghelie, şi să înceapă preoţii a unge unul pe altul şi pe toţi pe ceia ce le trăbuie bl(ago)s(lo)venia aceasta, şi acela ce-i va unge să zică aşea: Bl(ago)s(lo)venia Domnului şi D(u)mnezău şi a Ispăsitoriului nostru IS HS să fie spre tămăduirea sufletului şi a trupului robului lu(i) D(u)mnezău, N., acum şi pururi şi în vecii vecilor. Amin.”* În timpul ungerii credincioşilor se intonează aceleaşi cântări ca în rânduiala de azi, întâlnite la *Aghiasma mică*: *„Izvor cu vindecări având sfinţii fără arginţi...”*[8].

După otpust, bolnavul se adresează preoţilor: *„Părinţi cinstiţi, bl(ago)s(lo)viţi-mă şi mă ertaţi păcătosul”*, iar preoţii îl binecuvântează, zicând: *„D(u)mnedzău te iarte şi să te scoale din patul boalei şi să te bl(ago)s(lo)vească şi să te m(i)luiască, acum şi pururea şi în vecii veacilor. Amin.”*[9]

Pe baza celor expuse ajungem la următoarele concluzii:

1. Cercetând fondul de manuscrise al Bibliotecii Arhiepiscopiei Sibiului, constatăm că unele *cărţi de slujbă* au fost copiate mai mult decât altele, în funcţie de necesităţile practice din viaţa religioasă a credincioşilor.

2. Copierea acestor manuscrise s-a făcut mai ales în secolul XVIII, iar câteva în secolul XIX.

3. Studierea acestor vestigii ale trecutului este importantă pentru cunoaşterea modului în care a evoluat cultul în Biserica noastră atât din punct de vedere al conţinutului şi structurii slujbelor bisericeşti, cât şi din punct de vedere al evoluţiei lor lingvistice. Manuscrisul 18 reprezintă un *stadiu al evoluţiei* ritualului Sfântului Maslu, desprins de Sfânta Liturghie.

4. Prezentarea Manuscrisului 18, cu referire în note la Mss. 37 şi implicit la Molitfelnicul de la Bălgrad, cu care se aseamănă, dă posibilitatea observării evoluţiei lingvistice evidente a slujbei Sfântului Maslu. Manuscrisul 18 conţine un text mult mai vechi, cu un limbaj plin de arhaisme şi slavonisme, cu mult diferit de cel al celorlalte trei manuscrise, şi chiar de al Molitfelnicului tipărit la Bălgrad, fiind probabil originalul care a stat la baza scrierii lor.

5. Lipsa binecuvântării mari din rânduiala propriu-zisă a Sf. Maslu exprimă legătura iniţială a acestei Taine cu Sf. Liturghie, de care s-a desprins ulterior.

6. Slujba Sf. Maslu cuprinde elemente care arată şi legătura cu Taina Botezului (trisaghionul baptismal) şi cu sfinţirea apei (cântările specifice – bogorodicine).

7. Din punct de vedere al istoriei cultului, aceste manuscrise aduc dovezi despre perioada în care, din cauza lipsei unor îndrumări tipiconale şi a influenţelor străine, unele rânduieli liturgice au suferit transformări în dauna unităţii cultului, în Biserica din Ardeal. Toate acestea s-au limitat numai la perioada în care lipsa tipăriturilor permitea folosirea unor manuscrise, în conţinutul cărora se strecurase diferite influenţe străine.

8. Biserica Ortodoxă Română din Ardeal, legată spiritual cu Biserica din Ţara Românească şi din Moldova, s-a putut bucura de multe cărţi şi manuscrise copiate şi tipărite peste munţi. Această legătură a dus şi mai mult la menţinerea nealterată a cultului ortodox, la păstrarea şi apărarea credinţei noastre şi la menţinerea unităţii poporului românesc pe teritoriul de azi al patriei noastre.

[1] *Ms. 18*, f. 102.

[2] *Ms. 18*, f. 102v-103. Ms. 37 (f. 249) şi *Molitvelnicul de la Bălgrad* (*op. cit.*, p. 443-445) redau această rugăciune, mai evoluată lingvistic: *Doamne Dumnedzăul nostru, primeaşte această rugăciune, cu deadins de la robii Tăi şi ne miluiaşte pre noi după mulţimea milei Tale. Şi îndurările Tale tremite spre noi, şi spre toţi oamenii Tăi carii aşteptă de la Tine mila cea bogată. Că eşti Dumnedzău milostiv şi de oameni iubitoriu şi ţie slavă tremitem, Tatălui şi Fiiului şi Duhului Sfânt, acum şi pururia şi în veacii veacilor”.*

[3] *Molitfelnicul* de la Neamţ 1848 şi cel de la Bucureşti 1832.

[4] Ierom. Petru Pruteanu, *Slujba Sfântului Maslu. Istorie şi actualitate*, în „Altarul Reîntregirii”, nr. 2/2010, p. 223 ş.u.

[5] *Molitfelnic*, Bucureşti, 1998, p. 147, 151 şi 153.

[6] *Ms. 18*, f. 104v-105. Ms. 37 (f. 250v) şi *Molitvelnicul de la Bălgrad* (*op. cit.*, p. 447) redau această formulă: *„Ajutorul nostru de la Domnul, Cel Ce a făcut cerul şi pământul”*; *„Audzi-te-va Dumnedzău în dzua grijii tale, folosi-ţ-va numele Dumnedzăului lui Iacov”.*

[7] Ms. 18, f. 144v-145. Ms. 37 (f. 279v-280) şi *Molitvelnicul de la Bălgrad* (*op. cit.*, p. 519) redau această formulă: *„Preotul ia din svântul uloiu şi pomăzuiaşte pre bolnav. Şi iau preoţii Svânta Evanghelie şi o ţin cu mânile direapte, spre capul bolnavului şi ceteaşte întâiul preot molitva aceasta, şi după el, toţi preoţii dzic cu glas lin”.*

[8] *Ms. 18*, f. 147-151.

[9] *Ms. 18*, f. 152. Acest dialog îl întâlnim mai frumos lingvistic în *Ms. 37* (f. 285) şi *Molitvelnicul de la Bălgrad* (*op. cit.*, p. 531-533): *„Cinstiţi părinţi, blagosloviţi şi mă iertaţi pe mine păcătosul”; „Dumnedzău să te ierte şi să te ridice din patul durerii ca să te blagoslovească şi să te miluiască, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin”.*

† Dr. LAURENŢIU STREZA,
Arhiepiscopul Sibiului şi Mitropolitul Ardealului

Cuvânt catehetic despre Sfânta Taină a Maslului

Pr. Prof. Dr.
SORIN COSMA

I. Pregătirea aperceptivă

Omul fiind creat cu trup şi suflet, păcatul a devenit pentru el o boală a întregii fiinţe, care, alterând chipul lui Dumnezeu, i-a adus moartea. Harul mântuitor menit să restabilească firea căzută, o însănătoşeşte spre viaţă în întregimea ei.

II. Anunţarea temei

Sfânta Taină prin care Mântuitorul ne acordă harul vindecării trupeşti şi sufleteşti este cea a Maslului, la care ne vom referi în cele ce urmează.

III. Tratarea

Taina Maslului a fost instituită, ca toate celelalte Sfinte Taine, de către Mântuitorul nostru Iisus Hristos. Prin ea Mântuitorul a dat Sfinţilor Apostoli o formă specială de tămăduire a sufletului şi a trupului. Sfânta Scriptură ne arată că, odată cu alegerea şi trimiterea Sfinţilor Apostoli în misiune, Domnul „le-a dat putere asupra duhurilor necurate, ca să le scoată şi să vindece orice boală şi neputinţă… Şi mergând, propovăduiţi, zicând: S-a apropiat împărăţia cerurilor. Pe cei bolnavi vindecaţi, pe cei leproşi curăţiţi, pe cei morţi înviaţi, demoni scoateţi, în dar aţi primit, în dar daţi" (Matei 10, 7-8). Puterea lor tămăduitoare atât de mult a crescut, „încât şi pe ulițe scoteau pe cei bolnavi şi îi puneau pe paturi şi pe tărgi, ca venind Petru măcar umbra lui să umbrească pe vreunul din ei" (Fapte 5, 15).

Domnul a poruncit Apostolilor să practice şi să lase moştenire celor ce le vor urma, ca „iconomi ai tainelor lui Dumnezeu" (I Corinteni 4, 1), un procedeu de vindecare a bolilor prin ungere cu untdelemn. Această practică a fost instituită de Mântuitorul şi a fost preluată de Sfinţii Apostoli ca o poruncă a Domnului, Biserica păstrând-o şi azi în aceeaşi formă, numită „Sfântul Maslu". Tradus în limba noastră (din slava veche), cuvântul „maslu" înseamnă „untdelemn" sau ungere cu untdelemn („oleoungere", cum se mai numeşte), fiindcă prin ungerea cu untdelemn sfinţit se acordă vindecarea trupească şi sufletească bolnavilor, după cum citim în Sfânta Evanghelie: „Şi demoni mulţi scoteau şi ungeau cu untdelemn pe mulţi bolnavi şi se tămăduiau" (Marcu 6, 13).

Vindecarea prin ungerea cu untdelemn a fost practicată de Biserică în chiar epoca apostolică, după cum ne arată Sfânta Scriptură: „De este cineva bolnav între voi, să cheme preoţii Bisericii şi să se roage pentru el, ungându-l cu untdelemn în numele Domnului. Şi rugăciunea credinţei va mântui pe cel bolnav şi-l va ridica Domnul, şi de va fi făcut păcate i se vor ierta" (Iacob 5, 14-15).

De aici vedem că şi această Sfântă Taină a fost instituită de Mântuitorul şi practicată de Sfinţii Apostoli.

Mai observăm că ungerea este în „numele Domnului", adică o lucrare a Sfintei Treimi de la care cel bolnav primeşte harul nevăzut al vindecării trupeşti şi al iertării păcatelor.

Totodată, Taina cuprinde şi „rugăciunea credinţei", de invocare şi primire a harului divin.

Având ca scop vindecarea trupească, Sfânta Taină a Maslului se săvârşeşte fie în biserică, fie la casa bolnavului. Se poate săvârşi şi aşa-numitul „maslu de obşte" la care, pe lângă cei bolnavi, pot participa toţi credincioşii. De fapt, din textul biblic citat mai sus rezultă că primitorul Tainei este cel bolnav, dar întrucât ea se referă la „iertarea păcatelor", orice membru al Bisericii poate fi primitorul Tainei, deoarece toţi au nevoie de iertare. Se obişnuieşte însă ca, în mod special, ea să fie aplicată celor bolnavi trupeşte.

Taina Maslului poate fi oficiată oricând este cerută, dar „maslul de obşte" se obişnuieşte să fie săvârşit în zilele de post sau în săptămâna Sfintelor Patimi. Ca o zi deosebită în acea săptămână ar fi „Miercurea Mare", ca o comemorare a pocăinţei femeii păcătoase din Evanghelie, care a udat cu lacrimi picioarele lui Iisus, le-a uns cu mir şi le-a şters cu părul capului ei (Luca 7, 37-38).

Săvârşitorul, respectiv săvârşitorii Tainei sunt „preoţii Bisericii". Se recomandă ca numărul lor să fie de şapte, fiindcă această cifră are şi o preînchipuire în Vechiul Testament. Astfel, şapte sunt darurile Sfântului Duh (Isaia 11, 2-3), şapte preoţi au sunat cu trâmbiţele, şi de şapte ori au înconjurat israeliţii cetatea până au cucerit-o (Iosua 6, 13-16), de şapte ori s-a culcat profetul Elisei peste un copil mort, ca să-l învieze (IV Regi 4, 34-35); tot de şapte ori Neeman, la porunca lui Elisei, a intrat în Iordan şi s-a vindecat de lepră (IV Regi 5, 1-14); şi tot de şapte ori proorocul Ilie s-a rugat să dea Dumnezeu ploaie (III Regi 18, 42-44). Dacă nu pot participa şapte preoţi, Taina poate fi săvârşită şi de cinci, trei, sau chiar doi preoţi. Un singur preot nu poate săvârşi Taina Maslului, deoarece textul biblic precizează la plural: „preoţii", ceea ce înseamnă cel puţin doi. Tuturor preoţilor prezenţi le revine obligaţia să participe la săvârşirea Tainei.

Astfel, pe o masă, în biserică sau la casa bolnavului, se pune Sfânta Evanghelie, un vas cu făină, iar în alt vas se pune untdelemnul. Se folosesc şapte beţişoare, de preferinţă de busuioc, înfăşurate la capăt cu vată, pentru ungerea celui bolnav, şapte lumânări fixate pe marginea vasului cu făină. În desfăşurarea slujbei distingem rugăciunea de sfinţire a untdelemnului, citită de şapte ori, de către fiecare preot, citirea a şapte pericope din Apostol şi Evanghelie, după care se citeşte rugăciunea de tămăduire a „neputinţei trupeşti şi sufleteşti", ungându-se de şapte ori trupul bolnavului (fruntea, ochii, nasul, urechile, obrazul, pieptul, mâinile şi picioarele). Această rugăciune este esenţa şi miezul Tainei. Efectele Maslului rezidă în vindecarea bolilor trupeşti şi iertarea păcatelor.

Păstrând caracterul sfinţitor al Tainei Maslului, în Biserica Romano-Catolică s-a îndătinat secole de-a rândul ca untdelemnul să fie sfinţit numai de către episcop, iar Taina să fie aplicată doar muribunzilor, ca o „ungere de pe urmă" (extrema unctio). Mai recent însă, Sinodul II Vatican a revizuit această concepţie, acordând Tainei valoarea ei reală pentru această viaţă şi denumind-o „ungerea bolnavilor". Alţi creştini, precum protestanţii, neoprotestanţii, ca şi alte secte, nu admit valoarea acestei Sfinte Taine, spunând că ungerea cu untdelemn a fost simbolică şi că s-au făcut vindecări şi fără untdelemn. Este adevărat, dar Apostolii au făcut vindecări şi cu untdelemn, şi deci nu ne putem îndoi de valoarea reală a acestei Sfinte Taine. Dacă nu toţi s-au vindecat trupeşte, cei ce primesc Taina Maslului se vindecă sufleteşte. Sfântul Iacob ne arată clar că această Taina aduce şi iertarea păcatelor, ceea ce constituie o vindecare sufletească, duhovnicească, iar cel ce o primeşte simte o mângâiere şi o împăcare cu Dumnezeu. De aceea, Biserica recomandă ca această Sfântă Taină să fie aplicată atât celor bolnavi trupeşte, cât şi celor bolnavi sufleteşte, având credinţa în vindecare.

IV. Recapitularea – Aprecierea

De unde provine numele Sfintei Taine a Maslului sau ungerii cu untdelemn? (Numele vine de la cuvântul „maslo", care înseamnă „untdelemn". Ungerea cu untdelemn se mai numeşte şi „oleoungere".) Cine a instituit această Sfântă Taină? (Mântuitorul, când a poruncit Sfinţilor Apostoli să vindece de boli prin ungere cu untdelemn – vezi Marcu 6, 13). Textul din epistola Sfântului Iacob ne arată cumva că Apostolul Iacob ar fi instituit Taina? (Nu ne arată acest fapt, ci ne arată că Sfinţii Apostoli o practicau, iar Biserica o păstrează ca pe o moştenire sau un lăsământ apostolic. Sfinţii Apostoli sunt numai „iconomi" ai Tainelor lui Dumnezeu. Mântuitorul este Cel ce a instituit toate cele şapte Sfinte Taine). În numele cui se săvârşeşte această Sfântă Taină? (În „numele Domnului"). Ce înseamnă aceasta? (Că harul vindecător îl primim din partea lui Dumnezeu.) Ce mai trebuie să adăugăm la harul divin? (Şi „rugăciunea credinţei" noastre.) Ce vedem de aici? (Că harul divin este primit în urma rugăciunilor de invocare a milostivirii lui Dumnezeu.) Câte astfel de rugăciuni vor fi citite? (Mai întâi se va citi de şapte ori rugăciunea de sfinţire a untdelemnului, şi apoi şapte rugăciuni de tămăduire a „neputinţelor trupeşti şi sufleteşti".) Cum am văzut că sunt numite aceste rugăciuni? (Sunt numite „ale credinţei".) Ce ne indică aceasta? (Că ele trebuie să fie pătrunse de credinţa în vindecare, atât din partea săvârşitorilor, cât şi din partea primitorului Tainei.)

V. Asocierea

În cadrul vieţii duhovniceşti a credincioşilor, Taina Maslului este strâns legată de Taina Pocăinţei. Deşi ambele au ca efect iertarea păcatelor, se recomandă ca înainte de primirea Maslului credincioşii să-şi mărturisească păcatele şi astfel iertarea de la Dumnezeu să fie întărită prin însănătoşirea trupească şi sufletească. La fel, Taina Maslului se asociază şi Dumnezeieştii Euharistii, pe care noi o primim „spre sănătate şi bucurie". Nu trebuie însă confundată Taina Maslului cu Taina Mirului. La prima se foloseşte untdelemnul sfinţit vindecător, la a doua Sfântul Mir, care împărtăşeşte darurile Sfântului Duh, spre creşterea duhovnicească.

VI. Generalizarea

Din cele de mai sus vedem că Taina Sfântului Maslu este instituită de Mântuitorul şi practicată de Sfinţii Apostoli şi de Biserică. Prin ungerea cu untdelemn sfinţit de către preoţi, cel bolnav trupeşte şi sufleteşte primeşte însănătoşirea, iertarea de păcate şi întărirea duhovnicească.

VII. Aplicarea

Dat fiind faptul că untdelemnul rămas după ungerea bolnavului sau a credincioşilor este sfinţit, se cuvine să i se acorde o folosire evlavioasă. Astfel, el poate fi pus în candele, spre a întreţine aprinsă simbolic flacăra sfinţeniei, poate fi amestecat şi cu făina rămasă, din care să se facă o pâinişoară spre a o consuma cel bolnav sau se pot pregăti prescurile pentru Sfânta Liturghie. În unele părţi este obiceiul ca acel untdelemn să fie folosit şi la ungerea trupului neînsufleţit al bolnavului decedat şi chiar a osemintelor, în cazuri de exhumare.

Aplicarea acestei Sfinte Taine pentru însănătoşirea trupului şi a sufletului nu exclude consultarea medicilor şi folosirea medicamentelor indicate. Untdelemnul sfinţit nu trebuie socotit ca un medicament vindecător care le exclude pe celelalte, după cum nu a exclus şi alte vindecări acordate de Sfinţii Apostoli. Ca leac tămăduitor, untdelemnul sfinţit ne întăreşte credinţa şi încrederea în faptul că „ceea ce la oameni este cu neputinţă, este cu putinţă la Dumnezeu" (Matei 19, 26).

Pr. Prof. Dr. Sorin COSMA

Arhidiacon Stavrofor Profesor Dr. IOAN ZĂGREAN – 100 de ani de la naşterea sa

Anul acesta, în chiar ajunul sărbătorii Crăciunului, se împlinesc 100 de ani de la naşterea Arhid. Prof. Dr. Ioan Zăgrean (1912-1991), ocazie cu care unul dintre ucenicii acestuia, Pr. Coroian Fabian, publică o lucrarea dedicată vieţii şi operei sale. În fapt, este vorba de editarea unei teze de licenţă susţinută în anul 1984 la Facultatea de Teologie din Sibiu, sub îndrumarea Prof. Dr. Ilie Moldovan. Valoarea lucrării survine, pe de o parte, datorită faptului că viaţa şi opera Prof. Zăgrean a fost destul de puţin studiată, iar pe de altă parte, deoarece autorul a beneficiat din plin de sfaturile şi ajutorul Părintelui Profesor Ioan Zăgrean însuşi, care i-a pus la dispoziţie documente, poze, dar şi informaţii mai puţin cunoscute sau documentate prin surse publice.

Prima parte a cărţii este dedicată prezentării principalelor date biografice ale Prof. Ioan Zăgrean (p. 10-68). Pe scurt, acesta s-a născut la 24 decembrie 1912 în comuna Blăjenii de Jos (jud. Bistriţa-Năsăud). Clasele primare le face în satul natal, după care se înscrie la Liceul grăniceresc („George Coşbuc") din Năsăud, dar ultimele două clase le urmează la Liceul de stat din Bistriţa. După absolvirea bacalaureatului, în 1929, se înscrie la Academia de Teologie Ortodoxă din Cluj şi, în paralel, la Facultatea de Litere şi Filozofie din acelaşi oraş, pe care le absolvă cu calificativul „magna cum laudae". Între 1933 şi 1935 a ocupat postul de cântăreţ bisericesc la Biserica „Sf. Nicolae" din Cluj, iar la 1 noiembrie 1935 este numit profesor suplinitor de filozofie şi română la Liceul „Regele Ferdinand" din Turda. Începe astfel o lungă carieră didactică în învăţământul preuniversitar şi universitar transilvănean (trecerea a fost posibilă datorită obţinerii titlului de doctor în teologie, în anul 1945, cu lucrarea „Virtutea creştină şi virtutea antică", redactată sub îndrumarea profesorilor Valeriu Iordăchescu şi Orest Bucevschi). Această carieră este marcată de următoarele evenimente: în 1938 este numit profesor de filozofie la Liceul „Andrei Şaguna din Sibiu", unde activează până în 1945, când va îndeplini trei funcţii: va preda la Liceul Confesional „Mitropolitul Simion Ştefan" din Cluj, la Liceul Ortodox „Doamna Stanca" şi la Academia Teologică din Cluj, ca profesor suplinitor. La 1 ianuarie 1949 devine profesor titular, la Catedra de morală creştină, la nou-înfiinţatul Institut Teologic de Grad Universitar din Cluj, unde va activa până la desfiinţarea lui (31 august 1951). Timp de 16 ani va preda şi va fi şi director, timp de 10 ani, la „Şcoala de cântăreţi bisericeşti şi Seminarul Teologic" din Cluj, care lua locul Academiei. Din anul 1968, Prof. Ioan Zăgrean va activa din nou în învăţământul superior, fiind încadrat la Institutul Teologic din Sibiu, la Catedra de morală, rămasă vacantă după alegerea lui Nicolae Mladin ca mitropolit al Ardealului (1967). La Sibiu va preda până la pensionare, survenită la data de 1 octombrie 1982.

Activitatea instructiv-educativă va fi dublată şi de alte activităţi: slujirea clericală la altar şi amvon, participarea la întruniri ecumenice pe plan naţional şi internaţional, dar şi unele hobby-uri care întregesc chipul unui dascăl şi bun predicator, dar şi al unei fiinţe pline de omenie: colecţionarea de ceasuri de buzunar, pescuitul, jocul de şah, cântatul ş.a.

Pe plan personal se cuvine a fi amintită căsătoria cu Olga Ienciu, în anul 1935, cu care a avut doi copii, Ioan şi Viorel-Dan. Este hirotonit diacon de mitr. Nicolae Bălan în anul 1939, pe seama Bisericii „Sf. Nicolae" din Şcheii Braşovului.

Partea a doua a cărţii expune activitatea teologică propriu-zisă a Prof. Ioan Zăgrean, ca publicistică, respectiv cea educativă (p. 69-98). Sunt enumerate principalele studii, articole, conferinţe, predici, manuale etc. publicate

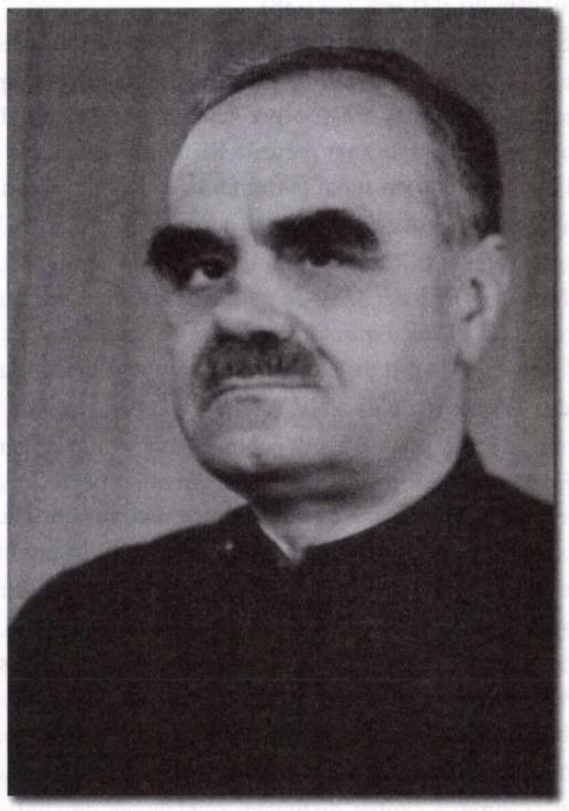

de-a lungul vremii în *Îndrumătoarele pastorale* ale Eparhiilor din Mitropolia Ardealului şi Mitropolia Banatului, în revistele *Studii Teologice, Mitropolia Ardealului, Mitropolia Banatului, Mitropolia Moldovei şi Sucevei* etc. Demne de a fi amintite aici sunt manualele la care Prof. I. Zăgrean a lucrat fie singur, fie în colaborare: pentru Seminariile Teologice a redactat *Morala creştină*. Manual pentru Seminariile Teologice, EIBMBOR, Bucureşti, 1974, *Teologie Dogmatică*. Manual pentru Seminariile Teologice (cu Isidor Todoran), EIBMBOR, Bucureşti, 1991; pentru Institutele Teologice, este coautor la cele două volume de *Teologie Morală Ortodoxă*, EIBMBOR, Bucureşti, 1979 şi 1980. În acest ultim caz a elaborat toate capitolele din „Introducere" (definiţia, metodele, împărţirea şi utilitatea Teologiei Morale), mai multe teme din Morala generală (Legea morală, datoria morală, responsabilitatea morală sau virtutea) şi din Morala specială (Onoarea, iar în colaborare cu mitr. Nicolae Mladin, Profesiunea şi Treptele desăvârşirii morale).

Prezentarea activităţii didactice a Prof. Ioan Zăgrean este cu atât mai importantă cu cât autorul a fost unul dintre foştii săi studenţi – ceea ce conferă prezentării calitatea unei mărturii vii. Dintre temele abordate la curs este amintită „teoria lucrului bine făcut", susţinută de Tadeus Kotarbinsky, care promova calitatea muncii. La fel de important, în prelegeri era şi puterea exemplului, căci I. Zăgrean nu ezita să facă referinţe la abordarea unor probleme precum: alegerea soţiei, gospodărirea familiei preotului, alimentaţia sau educarea copiilor acestuia.

A treia parte a cărţii (p. 99-110) evidenţiază poziţia Părintelui Profesor Zăgrean în câteva probleme principale de morală. De exemplu, în ceea ce priveşte raportul dintre morala filozofică şi morala creştină, acesta a arătat superioritatea celei din urmă, refuzând opinia lui H. Andrutsos, după care cele două ar trebui unificate într-un singur sistem. În ceea ce priveşte obligaţia şi datoria, s-a exprimat diferenţa dintre cele două concepte. Dar poate că cea mai importantă – şi inedită – contribuţie vizează dorinţa (neîmplinită) ca în al doilea volum de *Teologie Morală*, la capitolul „Îndatoririle faţă de trup", să se introducă şi un subcapitol dedicat problemei transplantului de organe (vezi p. 108 ş.u.). Astfel, avem în persoana Prof. Ioan Zăgrean un „pionier al bioeticii" româneşti, rămas din păcate necunoscut!

Ultima parte a cărţii (p. 111-137) trece în revistă referinţele la viaţa şi opera Părintelui Profesor, amintiţi fiind – în ordine cronologică – Prof. Grigorie Marcu, Miron Dan, Păr. Simion Coman, Ep. Vasile Coman al Oradiei, Pr. Prof. Sebastian Şebu, Pr. Prof. Nicolae Neaga sau Pr. Prof. Acad. Mircea Păcurariu. În concluzii mai este evocată şi o altă mărturie, semnată de părintele rector Constantin Voicu, după care se fac scurte referinţe la ultimii ani din viaţa Prof. Ioan Zăgrean, marcaţi de o grea suferinţă înainte de a trece la Domnul (1 august 1991). Valoare documentară prezintă şi referinţele bibliografice (p. 145-148) la viaţa şi opera Arhid. Prof. Ioan Zăgrean, respectiv imaginile şi fotografiile publicate în anexă (p. 149-163).

În final, se cuvine să facem şi câteva scurte evaluări privind actualitatea şi importanţa operei Părintelui Profesor Ioan Zăgrean. Pe de o parte, multe studii şi articole, dar mai ales manualele – deşi au fost recent reeditate – reflectă în mare măsură modul teologiei „de şcoală" împotriva căruia s-au ridicat teologii ortodocşi de orientare neopatristică (Georges Florovsky, Dumitru Stăniloae ş.a.). Aceştia au arătat că, în pofida clarităţii expunerii şi a capacităţii de sinteză care îi conferă facilitate în înţelegere, acest mod de a face teologie este străin de „duhul scripturistic şi patristic". Revenind la manualele publicate, singur sau în colaborare, de Prof. Ioan Zăgrean, trebuie spus că încă de la apariţie, deşi au fost recenzate, în general, pozitiv (vezi Ioan Bunea, în *MA,* nr. 1-2/1975, sau Sebastian Chilea, în *O,* nr. 1/1975), s-au ridicat şi unele voci critice, care au pus la îndoială unitatea de stil sau documentarea pe izvoare (Ioan Ică, în *MA,* nr. 10-12/1979).

Pe de altă parte însă, Prof. Ioan Zăgrean îşi înscrie numele printre vrednicii de pomenire profesori care au ocupat Catedra de teologie morală la Sibiu: Gheorghe Lazăr, Ioan Moga, Moise Fulea, Dr. Grigorie Pantazi, Sava Popovici-Barcianu, Dr. Ilarion Puşcariu, Nicolae Popea, Ioan Hannia, Ioan Popescu, Dr. Ioan Crişan, Dr. Ioan Stroia, Dr. Nicolae Bălan, Dr. A. Crăciunescu, Dr. Vasile Lăzărescu, Dr. Gr. Cristescu, Dr. Iosif Hradil, Al. Popa sau Dr. Nicolae Mladin. Subscriem, aşadar, consideraţiilor făcute de Pr. Prof. Dumitru Abrudan cu peste 30 de ani în urmă: Prof. Ioan Zăgrean a întruchipat „imaginea unui dascăl de vocaţie, înzestrat cu alese calităţi sufleteşti" (în *TR,* nr. 45-48, din 1-15 dec. 1982, p. 6).

Ciprian Iulian TOROCZKAI

„BISERICA, DINTOTDEAUNA, L-A PROPOVĂDUIT PE HRISTOS”

Interviu cu ÎPS Dr. Laurenţiu Streza, Arhiepiscopul Sibiului şi Mitropolitul Ardealului (II)

Chemarea la slujirea arhierească, în Biserica lui Hristos, este un act al providenţei divine, la care fiinţa umană răspunde cu smerenie şi ascultare, dar şi cu multă responsabilitate care depăşeşte orice vrednicie umană… Alegerea ca mitropolit de către Adunarea Naţional-Bisericească şi de către Sfântul Sinod, iar apoi înscăunarea în Catedrala Mitropolitană din Sibiu au fost acte ale iconomiei bisericeşti, care au împlinit ceea ce Dumnezeu a rânduit. În acel moment înălţător am simţit şi bucuria chemării la o slujire mai înaltă, dar am fost copleşit şi de sarcina greu de purtat, ca urmaş şi continuator al lucrării marilor ierarhi care au onorat scaunul Sfântului Andrei Şaguna, precum: Miron Romanul, Ioan Meţianu, Nicolae Bălan, Nicolae Colan, Iustin Moisescu, Nicolae Mladin şi Antonie Plămădeală. La această mare responsabilitate s-a adăugat şi dragostea personală faţă de Biserica de acasă, ai cărei slujitori au trecut prin Facultatea Andreiană, la care am ostenit continuu.

(urmare din p. 1)

separat de *familia lor*. Ei rămân în familie şi, dacă familia este o familie credincioasă, vin la biserică toţi membrii familiei. Dacă este o familie mai puţin implicată în viaţa parohiei, şi copiii vor frecventa biserica doar la Paşti şi la Crăciun sau la evenimente deosebite, precum: botezuri, cununii sau înmormântări.

Educaţia care se face în şcoală, educaţia religioasă, poate constitui temelia vieţii spirituale a tânărului, pe care se va zidi lucrarea Bisericii. În plus, Biserica trebuie să vină acum şi cu alternative la atracţiile lumii moderne, păgubitoare pentru sufletele tinere, pentru a-i ţine mereu aproape pe copii. Să nu aşteptăm până vin pedepsele lui Dumnezeu, pentru a ne întoarce la El.

În opinia Înaltpreasfinţiei Voastre, care ar fi caracteristicile unui bun credincios?

Un bun credincios este şi un bun cetăţean, este un om iubitor şi iubit de toţi, un om care se raportează continuu la Dumnezeu. Un bun credincios trebuie să îndeplinească, mai întâi, obligaţia sa de a fi *rugător*, de a se ruga lui Dumnezeu. Dar, rugăciunea şi mulţumirea aduse lui Dumnezeu nu se împlinesc cum se cuvine decât în biserică. Deci, un bun credincios este cel care participă la Sfânta Liturghie, cel care se împărtăşeşte frecvent cu Trupul şi Sângele Mântuitorului Hristos, simţind o *foame şi o sete* după Dumnezeu. Apoi, un bun credincios este acela care încearcă să transpună în viaţă ceea ce a învăţat în biserică, adică să fie un om corect din toate punctele de vedere: drept, milostiv, pilduitor în împlinirea datoriilor, respectuos şi iubitor de semeni. Dar, mai presus de toate, un om credincios îşi iubeşte, îşi păstrează şi îşi apără credinţa ca pe cel mai mare tezaur.

Un credincios este un om al păcii, împăcat cu Dumnezeu, împăcat cu sine însuşi şi împăcat şi cu semenii săi. O viaţă normală, firească, plăcută lui Dumnezeu este şi plăcută semenilor şi societăţii.

Pentru că suntem în Postul Sfintei Sărbători a Naşterii Domnului, ce doriţi să le transmiteţi credincioşilor?

Ne pregătim pentru Sărbătoarea Întrupării Domnului, a Naşterii Mântuitorului Iisus Hristos pentru noi şi pentru a noastră mântuire. Perioada Sărbătorilor de Crăciun este o perioadă mult aşteptată şi râvnită nu numai de copii, ci şi de noi toţi, care dorim să redevenim copii, măcar pentru o scurtă perioadă. Perioada postului ne pregăteşte pentru sărbătoarea pe care urmează să o trăim. E un post de asprime medie – cel mai aspru este postul Paştilor, al doilea este al Maicii Domnului, al treilea este al Crăciunului şi al patrulea este postul Sfinţilor Apostoli. Sâmbăta şi duminica, până în 20 decembrie, se dă dezlegare la peşte, ca o îndulcire a postului. De asemenea, în ziua de Sfântul Nicolae e dezlegare la peşte.

Postul nu este doar o restricţie de la bucate şi păcate, ci o jertfă faţă de Dumnezeu pe care ne-o asumăm cu toată dragostea. Postul este o responsabilizare a fiinţei umane, dând prioritate sufletului faţă de trup. Dar, lăsând la o parte folosul medical al postului – sănătatea pe care o dobândeşti ţinând un regim, deşi postul nu este un simplu regim alimentar –, postul este o antrenare într-o luptă continuă cu tine însuţi, cu slăbiciunile tale, cu poftele tale. Pentru că una din slăbiciuni este şi poftirea: pofta de mâncare, nu numai pofta trupească. Poftele fiind înfrânte, deci postul de mâncare unit cu postul de păcate, unit cu rugăciunea şi cu fapta bună formează un buchet de lucrări care se pot transforma în virtuţi pe care le dobândim pentru viaţa de Dincolo.

Pare un pic *obositoare* perioada postului, dacă ne angajăm în toate lucrările acestea, dar şi mulţumirile care vin în urma acestei angajări, bucuria pe care o simţi sunt unice.

• AGENDA PASTORALĂ •

P.S. ANDREI FĂGĂRĂŞANUL, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului

Vineri, 2 noiembrie. A slujit Sfânta Liturghie în Capela Mitropolitană.

Sâmbătă, 3 noiembrie. Din încredinţarea Înaltpreasfinţitului Laurenţiu, mitropolitul Ardealului, şi ca urmare a invitaţiei I.P.S. Gherasim, Arhiepiscopul Râmnicului, P.S. Sa a participat, sub protia I.P.S. Gherasim, alături de un sobor de ierarhi, preoţi şi diaconi, la târnosirea Bisericii Mănăstirii Mălaia, jud. Vâlcea.

Duminică, 4 noiembrie. A slujit Sf. Liturghie în parohia Axente Sever, Prot. Mediaş. P.S. Sa a hirotonit pe teologul Marius Muntean întru diacon pentru parohia Marpod.

Miercuri, 7 noiembrie. A slujit Sfânta Liturghie în Capela Mitropolitană. În cadrul aceleiaşi zile, P.S. Sa a participat la slujba Vecerniei unită cu Litia în Biserica „Sf. Arh. Mihail şi Gavriil” din Sibiu.

Joi, 8 noiembrie. A slujit Sf. Liturghie în parohia Marpod, Prot. Agnita. P.S. Sa a hirotonit şi a instalat în parohie pe Diaconul Marius Muntean întru preot.

Vineri, 9 noiembrie. A slujit la Schitul „Duminica Tuturor Sfinţilor”, loc. Şinca Nouă, jud. Braşov. În cadrul Sf. Liturghii a hirotonit pe monahul Nicodim Busioc întru ierodiacon. În cadrul aceleiaşi zile, a participat la slujba Vecerniei în loc. Ohaba.

Duminică, 11 noiembrie. A oficiat Sfânta Liturghie în Parohia Vecerd, Prot. Agnita. În cadrul aceleiaşi zile a săvârşit sfânta Taină a Botezului pruncului Andrei Petru Bogdan, fiul P.C. părinte Marius Ciprian Bogdan din această parohie.

Marţi, 13 noiembrie. A slujit Sfânta Liturghie în Catedrala Mitropolitană, fiind urmată de slujba de TeDeum cu prilejul împlinirii a 7 ani de la întronizarea I.P.S. Părinte Laurenţiu în Scaunul de Arhiepiscop al Sibiului şi Mitropolit al Ardealului. În cadrul aceleiaşi zile a participat la conferinţa preoţească în Aula Facultăţii de Teologie din Sibiu.

Miercuri, 14 noiembrie. A oficiat Sfânta Liturghie în Capela Mitropolitană din Sibiu.

Vineri, 16 noiembrie. A săvârşit Sfânta Liturghie în Capela Mitropolitană din Sibiu.

Duminică, 18 noiembrie. A slujit Sfânta Liturghie în Biserica „Sf. Împăraţi Constantin şi Elena” din Sibiu. A oficiat slujba de pomenire a doamnei preotese Iuliana Elena Moldovan.

Marţi, 20 noiembrie. A săvârşit Slujba Vecerniei unită cu Litia în Biserica „Intrarea în biserică a Maicii Domnului” din Parohia Lazaret II, Protopopiatul Sibiu.

Miercuri, 21 noiembrie. A oficiat Sfânta Liturghie în Biserica „Intrarea în biserică a Maicii Domnului” din parohia Lazaret II, Protopopiatul Sibiu, şi a hirotonit pe diaconul Petru Paul Iuga întru preot.

Joi, 22 noiembrie. A săvârşit Sfânta Liturghie la Mănăstirea „Sf. M. Mc. Dimitrie” din loc. Sighişoara.

Vineri, 23 noiembrie. A oficiat Sfânta Liturghie în Capela Mitropolitană din Sibiu.

Sâmbătă, 24 noiembrie. A oficiat Sfânta Liturghie la Mănăstirea Sâmbăta de Sus, fiind urmată de Slujba de TeDeum. În cadrul aceleiaşi zile a participat la sinaxa monahală.

Duminică, 25 noiembrie. A slujit Sfânta Liturghie la Mănăstirea Berivoi şi a hirotonit pe teologul Ovidiu Fătu întru diacon.

Joi, 29 noiembrie. Sub protia I.P.S. Laurenţiu, Arhiepiscopul Sibiului şi Mitropolitul Ardealului, P.S. Sa a participat la Slujba Privegherii în Catedrala Mitropolitană din Sibiu şi la Procesiunea cu Sfintele Moaşte ale Sf. Ierarh Andrei, Mitropolitul Transilvaniei.

Vineri, 30 noiembrie. Sub protia I.P.S. Laurenţiu, Arhiepiscopul Sibiului şi Mitropolitul Ardealului, P.S. Sa a participat la Slujba Sf. Liturghii alături de un sobor de ierarhi, preoţi şi diaconi la Sărbătoarea Sf. Ierarh Andrei, Mitropolitul Transilvaniei.

Diacon Ovidiu MUREŞAN

• TELEGRAFUL EVENIMENT •

29 noiembrie 2012

Procesiune în Sibiu cu moaştele Sfântului Andrei Şaguna

Cetatea transilvană a fost în această seară gazda unor ample manifestări religioase dedicate Sfântului Ierarh Andrei Şaguna, Mitropolitul Transilvaniei. Sărbătoarea din 30 noiembrie, când românii îşi cinstesc Apostolul ocrotitor, a devenit din 2011 o îndoită prăznuire, prin cinstirea ierarhului ardelean care a redat demnitatea românilor ortodocşi din Transilvania. Pentru a doua oară, Sfântul Ierarh Andrei Şaguna, Mitropolitul Transilvaniei a fost prăznuit cu multă evlavie de credincioşii ardeleni, prin slujba Privegherii dinainte praznicului, dar şi printr-o procesiune cu moaştele Sfântului Ierarh prin centrul istoric al Sibiului. Slujba Vecerniei a fost oficiată la Catedrala mitropolitană de Preasfinţitul Ioan, Episcopul-vicar al Mitropoliei de Varna şi Velikopreslavsk – Bulgaria şi de Preasfinţitul Andrei Făgărăşanul, Episcopul-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului, participând şi Înaltpreasfinţitul Laurenţiu, Mitropolitul Ardealului, preoţii din protopopiatul Sibiu, dar şi din alte protopopiate apropiate, oficialităţi judeţene şi locale, amintind aici pe prefectul judeţului Sibiu, Ovidiu Sitterli, şi pe preşedintele Consiliului Judeţean Sibiu, Ioan Cindrea, militari sibieni şi studenţi ai Academiei Forţelor Terestre „Nicolae Bălcescu" din oraş,

studenţi şi credincioşi din această parte de Ardeal, mulţi dintre ei înveşmântaţi în costume populare. Răspunsurile liturgice au fost date de corul Facultăţii de Teologie Ortodoxă „Andrei Şaguna" din Sibiu, condus de pr. lect. univ. dr. Sorin Dobre.

La slujba Litiei, din soborul de ierarhi şi preoţi a făcut parte şi IPS Laurenţiu, iar înainte de procesiune, Mitropolitul Ardealului i-a urat bun venit ierarhului din Bulgaria şi a explicat pe larg rânduiala Privegherii şi înţelesurile duhovniceşti ale procesiunilor religioase.

A urmat procesiunea cu moaştele Sfântului Ierarh, purtate de preoţi prin centrul Sibiului, alături de toţi ierarhii amintiţi, de militari, de jandarmi ce purtau făclii, şi de credincioşi. La finalul procesiunii, pe treptele Catedralei, IPS Mitropolit Laurenţiu a citit rugăciunea de la Acatistul Sfântului Andrei Şaguna şi i-a binecuvântat pe credincioşi. „Această procesiune va rămâne nu doar un obicei, ci şi o manifestare firească, ruptă din slujba de Priveghere a Sfântului Ierarh Andrei Şaguna", a subliniat Părintele Mitropolit.

Rugăciunile către Sfântul Ierarh Andrei Şaguna şi către Sfântul Apostol Andrei au continuat la Catedrala mitropolitană prin slujba Utreniei.

30 Noiembrie 2012

Hram la Catedrala mitropolitană din Sibiu

Sărbătoarea Sfântului Apostol Andrei şi a Sfântului Ierarh Andrei Şaguna, Mitropolitul Transilvaniei a fost prăznuită în mod deosebit la Catedrala mitropolitană din Sibiu, unde sute de credincioşi au poposit preţ de câteva ore, s-au închinat moaştelor primului mitropolit al Ardealului şi ocrotitorului lăcaşului de cult, s-au rugat la Sfânta Liturghie şi s-au împărtăşit cu Sfintele Taine. Soborul de ierarhi a fost condus de Înaltpreasfinţitul Laurenţiu, Mitropolitul Ardealului şi a fost format din Înaltpreasfinţitul Irineu, Mitropolitul Olteniei, Preasfinţitul Gurie, Episcopul Devei şi Hunedoarei, Preasfinţitul Ioan, Episcopul-vicar al Mitropoliei de Varna şi Velikopreslavsk – Bulgaria şi Preasfinţitul Andrei, Episcopul-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului. Din soborul de preoţi au făcut parte profesori de la Facultatea de Teologie „Andrei Şaguna" din Sibiu, stareţi şi protopopi din Arhiepiscopia Sibiului, precum şi slujitori ai sfintelor altare de la bisericile din oraş şi din împrejurimi.

Răspunsurile liturgice au fost date de corul Facultăţii sibiene amintite, condus de pr. lect. univ. dr. Sorin Dobre, iar credincioşii s-au închinat moaştelor Sfântului Andrei Şaguna, aşezate la loc de cinste în lăcaşul de cult.

Cuvântul de învăţătură de la Sfânta Liturghie a fost rostit de IPS Mitropolit Irineu, subliniind mesajul textelor biblice lecturate la slujba religioasă.

„Sfinţenia este atributul de seamă al lui Dumnezeu, este energia dumnezeiască ce se împărtăşeşte din Fiinţa divină. Se dă lumii, pentru ca lumea viaţă să aibă. Dumnezeu Se dăruieşte nouă, pentru că noi trebuie să fim aşa cum este

El, pentru că lumea trebuie să fie sfinţită şi să aibă strălucirea Slavei dumnezeieşti. Dar nu doar sfinţenia ne-o dă Dumnezeu, ci El Se dăruieşte nouă în întregime. De aceea noi Îl numim Sfânt şi El vrea ca în noi să locuiască", a spus IPS Mitropolit Irineu.

„Bucuria cinstirii aleşilor lui Dumnezeu"

După Sfânta Liturghie, IPS Mitropolit Laurenţiu a mulţumit ierarhilor, preoţilor şi tuturor credincioşilor participanţi la marea sărbătoare de la Sibiu. „Dumnezeu ne-a oferit astăzi vreme frumoasă pentru a umple biserica şi pentru a ne umple inimile de această bucurie a cinstirii aleşilor lui Dumnezeu, sfinţi care sunt rugători pentru noi, dar în acelaşi timp modele de urmat", a subliniat IPS Mitropolit Laurenţiu.

Mitropolitul Ardealului i-a oferit IPS Mitropolit Irineu o icoană a Sfântului Andrei Şaguna, ca semn de preţuire. PS Ioan al Mitropoliei de Varna şi Velikopreslavsk – Bulgaria a primit din partea IPS Laurenţiu distincţia Crucea Şaguniană pentru clerici şi o icoană a Sfântului Andrei Şaguna. PS Episcop Ioan a mulţumit ierarhului de la Sibiu pentru invitaţie şi pentru ocazia oferită de a se închina moaştelor Sfântului Ierarh şi de a participa la o asemenea sărbătoare din Ardeal. Ierarhul a transmis mesajul IPS Kiril, Mitropolitul de Varna şi Velikopreslavsk, iar ceilalţi ierarhi au primit, la rândul lor, icoane ale ocrotitorului Catedralei din Sibiu şi al tuturor ardelenilor. A urmat ceremonia prin care s-a oferit Ordinul „Sfântul Ierarh Andrei Şaguna" preşedintelui Consiliului Judeţean Sibiu, Ioan Cindrea, prefectului Ovidiu Sitterli, generalului Ghiţă Bârsan, rectorul Academiei Forţelor Terestre „Nicolae Bălcescu" din oraş, şi omului de afaceri Ilie Carabulea.

Pagină realizată de Ştefan MĂRCULEŢ

Preşedinte – Redactor-şef
Î.P.S. Dr. LAURENŢIU STREZA
Vicepreşedinte
P.S. Andrei Făgărăşanul

COLEGIUL DE REDACŢIE
Pr. Prof. Dr. Mircea Păcurariu; Pr. Prof. Dr. Dumitru Abrudan; Pr. Dr. Savu Popa – *Consilier cultural*; Diac. Dr. Ştefan L. Toma – *Secretar de redacţie*; Pr. Conf. Dr. Constantin Necula; Pr. Dr. Călin Sămărghiţan; Pr. Dr. Cristian Muntean; Pr. Vasile Gafton; Romeo Petraşciuc; Emanuel Tăvală

ISSN 1223-8392
Tiparul executat la Tipografia Şaguniana – Sibiu

ARTICOLELE ŞI CORESPONDENŢA se primesc pe adresa: Redacţia „Telegrafului Român", 550179 – Sibiu, str. Mitropoliei, nr. 35; e-mail: telegrafulroman@yahoo.com. Articolele nepublicate nu se înapoiază.

ABONAMENTUL pentru anul 2012 este de 48 lei; cod IBAN RO34 RNCB 0227 0360 5879 0001. BCR Sibiu, str. Emil Cioran, nr. 1. Cod fiscal 44 79 403

Fondator:
Mitropolit Andrei Şaguna, 1853

Publicaţie bisericească a Arhiepiscopiei Sibiului

Telegraful Român

Anul 160 • nr. 47-48

15 decembrie 2012

«ÎNOMENIREA LUI DUMNEZEU ŞI ÎNDUMNEZEIREA OMULUI»

Cuvânt pastoral la Naşterea Domnului – 2012

„Cercetatu-ne-ai pe noi de sus, Mântuitorul nostru, Răsăritul răsăriturilor; şi cei din întuneric şi din umbră am aflat adevărul: că din Fecioară S-a născut Domnul."
(Luminânda Crăciunului)

† IRINEU,
Arhiepiscop
al Alba Iuliei

Iubiţii mei fii duhovniceşti,

Sărbătoarea Naşterii Domnului este început al praznicelor şi maica tuturor sărbătorilor, după cum spune *Sfântul Ioan Gură de Aur*, căci ea e urmată cronologic de toate celelalte sărbători împărăteşti, adică de Bobotează, de Schimbarea la Faţă, de Sfintele Pătimiri, de Învierea Domnului, de Înălţarea la cer şi de Pogorârea Sfântului Duh. Aceste sărbători sunt unite între ele, căci prin ele noi suntem chemaţi să participăm tainic la toate actele vieţii Mântuitorului nostru Iisus Hristos şi să trecem prin tot ceea ce a trecut umanitatea Lui, pentru a deveni, astfel, şi noi fraţi ai Săi şi fii ai Tatălui ceresc. Aşadar, toate sărbătorile vorbesc despre una şi aceeaşi viaţă a Fiului lui Dumnezeu întrupat, iar noi le serbăm separat doar pentru a putea aprofunda fiecare moment al acestei vieţi a lui Hristos. Sfânta Liturghie ne oferă şansa şi unica bucurie de a trăi perpetuu, prin ea, toate aceste evenimente sfinte şi sfinţitoare ale vieţii Mântuitorului. Astfel, în fiecare an, Crăciunul, Paştele, Înălţarea şi Cincizecimea sunt mereu noi, mereu pline de aceeaşi bucurie negrăită, care nu vine de la noi, ci de la Cel care S-a întrupat pentru noi, S-a jertfit pentru noi din iubire şi Care nu încetează a ne cuprinde în iubirea Sa nemărginită, la fiecare Sfântă Liturghie.

Fiecare sărbătoare este o *lucrare tainică*, fiind o îmbinare între realitatea istorică şi viaţa veşnică a Împărăţiei cerurilor, între pământesc şi ceresc, între viaţa oamenilor şi viaţa lui Dumnezeu. Imnografii şi Părinţii Bisericii au încercat să redea prin paradox adâncimea tainei praznicului Naşterii Domnului, folosind expresii care arată prin contrast lucrarea lui Dumnezeu, necuprinsă cu mintea omenească, în întreaga iconomie a Întrupării Sale: *„Taină străină şi preaslăvită văd,* spune Sfântul Ioan Damaschin, *cer fiind peştera, scaun de Heruvimi, Fecioara; ieslea, sălăşluire, întru care S-a culcat Cel neîncăput, Hristos-Dumnezeu, pe Care, lăudându-L, Îl mărim"*[1].

Icoană din colecţia Muzeului Arhiepiscopiei Sibiului

În acest irmos, imnograful a vrut să sublinieze caracterul istoric al evenimentelor, menţionând contextul în care S-a născut Mântuitorul, şi anume: peştera, ieslea, steaua, însă pentru el toate aceste elemente nu exclud taina, ci o cuprind, căci în cele smerite Dumnezeu S-a arătat celor smeriţi, *„pentru ca, fiind văzut, să îi înveţe şi, învăţându-i, să îi povăţuiască spre cele nevăzute"*, spune *Sfântul Ioan Gură de Aur*[2]. *„Astăzi Betleemul calcă pe urmele cerului,* continuă acelaşi Sfânt Părinte, *iar în locul soarelui ia loc Soarele dreptăţii. Nu te întreba cum, căci unde vrea Dumnezeu se biruieşte rânduiala firii. A voit, a putut. S-a pogorât, a mântuit."*[3]

Taina Întrupării este mai presus de minte şi de cuvânt, iar omului nu îi rămâne decât să mulţumească şi să-L preamărească pe Creatorul a toate pentru negrăita Sa iubire de oameni. Cu sufletul plin de mirare şi de bucurie în faţa acestei taine, *Sfântul Ioan Gură de Aur* exclamă: *„Că a născut Fecioara astăzi, o ştiu! Că a născut Dumnezeu mai presus de timp, o cred! Dar chipul naşterii am învăţat să-l cinstesc în tăcere şi am primit ca prin cuvinte să nu-l iscodesc. Când e vorba de Dumnezeu, nu trebuie să căutăm la firea lucrurilor, ci să credem în puterea Celui ce le săvârşeşte. Lege a firii este ca să nască femeia măritată, dar lucrul mai presus de fire este ca să nască fecioara ce nu ştie de nuntă şi să rămână fecioară şi*

(continuare în p. 2)

† Dr. LAURENŢIU STREZA,
Arhiepiscopul Sibiului şi Mitropolitul Ardealului

Cuvânt pastoral la Sărbătoarea Naşterii Domnului

Cinstitului nostru cler, cinului monahal şi bine-credincioşilor creştini din Eparhia noastră, har şi pace de la Dumnezeu, iar de la noi, părintească binecuvântare!

Iubiţi fii duhovniceşti,

În urmă cu două mii de ani, în timpul regelui Irod cel Mare şi al împăratului roman Octavian Augustus, „Dumnezeu a trimis pe Fiul Său, născut din femeie, născut sub Lege, ca pe cei de sub Lege să-i răscumpere, ca să dobândim înfierea" (*Ga* 4, 4-5). Ţinându-Şi făgăduinţele făcute lui Avraam şi urmaşilor lui, Dumnezeu L-a trimis în lume pe „Fiul Său Cel iubit" (*Mc* 1, 11).

Noi credem şi mărturisim că Iisus din Nazaret, născut evreu dintr-o fiică smerită a lui Israel, din Preacurata Fecioară Maria, este Fiul veşnic al lui Dumnezeu (cf. *In* 5, 26), Care S-a făcut om pentru mântuirea noastră. Coborât din cer, dintre cetele îngereşti, „Cuvântul S-a făcut trup şi S-a sălăşluit între noi şi am văzut slava Lui, slavă ca a Unuia-Născut din Tatăl, plin de har şi de adevăr" (*In* 1, 14).

Drept-măritori creştini,

Pruncul divin născut în Betleem este *HRISTOS*. Acest cuvânt vine din traducerea grecească a termenului ebraic „Mesia", care înseamnă „Unsul". Cuvântul *Hristos* semnifică misiunea dumnezeiască pe care Iisus a îndeplinit-o în mod desăvârşit. În Israel erau unşi în numele lui Dumnezeu cei care urmau să fie consacraţi unei misiuni care venea de la Cel Preaînalt. Aceştia erau împăraţii, arhiereii şi uneori proorocii. Tot aşa trebuia să fie, prin excelenţă, Mesia, trimis de către Dumnezeu în lume pentru a instaura definitiv Împărăţia Sa. Uns de către Duhul Domnului (cf. *Is* 61, 1) în acelaşi timp ca Împărat, ca Arhiereu, dar şi ca Prooroc, Iisus a împlinit nădejdea mesianică a lui Israel în această întreită demnitate sau funcţie.

Îngerul a vestit păstorilor naşterea lui Iisus ca pe aceea a lui Mesia făgăduit lui Israel: „Vă vestesc vouă bucurie mare, care va fi pentru tot poporul, că în cetatea lui David vi S-a născut astăzi Mântuitor, Care este Hristos Domnul" (*Lc* 2, 10-11). De la început El este „Cel pe Care Tatăl L-a sfinţit şi L-a trimis în lume" (*In* 10, 36). După ce a fost zămislit în sânul feciorelnic al Mariei de Duhul Sfânt, Iosif a fost chemat de către Dumnezeu „s-o ia pe Maria drept femeia sa" (cf. *Mt* 1, 20). Astfel, Iisus, Care Se numeşte Hristos, Se naşte din logodnica lui Iosif, în descendenţa mesianică a lui David (*Mt* 1, 16). Logodna aceasta, ca

(continuare în p. 3)

«ÎNOMENIREA LUI DUMNEZEU ŞI ÎNDUMNEZEIREA OMULUI»

Cuvânt pastoral la Naşterea Domnului – 2012

(urmare din p. 1)

astfel prin feciorie bucurie să fie adusă lumii întregi... Să se cerceteze, dar, cele după fire, iar cele mai presus de fire să se cinstească în tăcere"[4].

„Dar ce să spun, ce să grăiesc spune el în continuare. *Minunea mă înspăimântă. Cel Bătrân în zile S-a făcut Prunc. Cel ce stă pe scaun înalt şi preaînălţat este aşezat în iesle. Cel nepipăit, Cel curat, Cel nealcătuit, Cel netrupesc este cuprins de mâini omeneşti; Cel ce a rupt legăturile păcatului este înfăşat în scutece, pentru că vrea asta. Vrea să prefacă necinstea în cinste, vrea să îmbrace cu slavă pe cel neslăvit, vrea să arate chip de virtute pe cel supus ocării. De aceea ia trupul meu, ca eu să-I fac loc în mine Cuvântului Lui. Îmi ia trupul meu, ca să îmi dea Duhul Lui. Îmi dă şi îmi ia, ca să-mi dea vistierie de viaţă. Îmi ia trupul meu, ca să mă sfinţească, îmi dă Duhul Lui ca să mă mântuiască!"*[5]

Coborârea negrăită şi neînţeleasă a lui Dumnezeu la om îl face pe *Sfântul Atanasie* să vorbească despre Întrupare tot prin paradox şi prin antinomie: *„Cine nu se va minuna de pogorământul Domnului? Sus, slobod, şi jos, scris în condici! Sus, Fiu, şi jos, rob! Sus, Împărat, şi jos, năimit! Sus, bogat, şi jos, sărac! Sus, închinat, şi jos, numărat între plătitori de bireuri! Sus, având scaun dumnezeiesc, şi jos, odihnindu-Se în peştera simplă! Sus, sânul cel necuprins şi părintesc, şi jos, un loc hrănitor de dobitoace şi o peşteră!"*[6]

Iubiţii mei fii duhovniceşti,

Mântuitorul a primit naştere trupească pentru a ne dărui nouă *naştere duhovnicească*. El doreşte şi acum, stând pe tronul slavei Sale, să vină la noi, şi o face prin Sfintele Taine, sărăcind continuu şi dându-ne nouă Sfântul Trup şi Scumpul Său Sânge, sub forma văzută a *pâinii şi a vinului*, pentru a ne umple astfel de slava umanităţii Sale îndumnezeite. El vine în acest nou Betleem, în această nouă *„Casă a Pâinii"*, care este *Sfânta Liturghie*, pentru a ne umple de mila Sa, aşa cum a făcut-o la Întrupare. A venit în lume din milă pentru omul căzut, care singur nu se putea ridica, şi tot aşa vine la fiecare Liturghie pentru a ne ridica de sub povara multelor greutăţi care ne apasă şi a ne scăpa de tirania patimilor şi a diavolilor.

Această milă pe care o invocăm liturgic este *iubirea milostivă* a lui Dumnezeu, prin Fiul Său cel întrupat, Care Îşi asumă suferinţa şi durerea noastră, cu compasiune şi respect faţă de omul căzut, respectând libertatea noastră, şi aşteaptă răspunsul nostru şi întoarcerea voinţei noastre spre El, Izvorul a toată bunătatea şi a tot darul.

„Mila Ta, Doamne, e mai bună decât viaţa"[7], ne spune psalmistul David, iar această milă pe care o cerem şi de care avem atât de multă nevoie nu e un gest exterior al lui Dumnezeu, menit să rezolve problemele noastre, ci e o *participare lăuntrică* la durerea şi suferinţa noastră. De aceea S-a întrupat Mântuitorul, căci El nu a vrut să ne mântuiască prin cuvântul Său, fără participarea noastră, ci a venit şi Şi-a asumat toată suferinţa lumii noastre, pentru a ne dărui bucuria şi fericirea umanităţii Sale îndumnezeite. E o adâncă taină în această voinţă a lui Dumnezeu de a Se coborî la noi, prin chenoza Sa, şi de a participa la durerile făpturilor Sale. Iubirea nemărginită a lui Dumnezeu faţă de omenire Îl face pe El să Îşi continue pogorârea la noi, pentru a ne dărui, prin Sfintele Taine, singurul lucru care ne lipseşte, adică pe *Sine Însuşi*, Izvorul a toată bunătatea, balsamul care ne vindecă toate rănile, neajunsurile şi neîmplinirile, care ne tămăduieşte toate durerile sufleteşti şi trupeşti de care suferim. Dar această dăruire a Lui este totală. El nu ne dăruieşte „ceva" din Sine, ci Se dăruieşte pe Sine cu totul, aşteptând cu multă dragoste aceeaşi dăruire din partea noastră.

Iubiţi credincioşi,

Taina negrăită a acestei sărbători trebuie să fie şi *taina vieţii noastre*. Dacă Fiul lui Dumnezeu a venit la noi într-un mod atât de smerit, spre a Se jertfi din dragoste desăvârşită

Icoană pictată în Muzeul Arhiepiscopiei Sibiului

pentru noi şi a noastră mântuire, viaţa aceasta a noastră, vremelnică, dar pregătitoare pentru cea veşnică, nu trebuie să fie o continuă afundare în plăcerile *egoismului trupesc*, în poftele şi desfătările acestei lumi. Ea trebuie să fie o renunţare totală la deşertăciunile amăgitoare, pentru a ne bucura de această negrăită iubire divină, dând şi noi răspuns, tot prin iubire, prin altruism şi prin jertfelnicie, singurele care pot da un sens acestei vieţi.

Cu multă durere remarcăm că în societatea zilelor noastre această iubire desăvârşită a lui Dumnezeu faţă de om – *Filantropia divină* – este din ce în ce mai puţin cunoscută şi tot mai puţini oameni o trăiesc şi o împlinesc. În locul ei este însă cultivată iubirea trupească de sine, egoismul desfrânării şi micimea sufletească a răutăţii, a invidiei şi a răzbunării. Societatea modernă a ajuns să fie îndoctrinată şi îndreptată spre acest tip de *viaţă egocentrică*, prin toate mijloacele de comunicare moderne. Rolul benefic al acestor mijloace, pentru epoca nouă a informaţiilor, este, din păcate, depăşit de modele noi de comportament, de libertinism şi necurăţie, devenite norme, fără nici o obligaţie morală, care distrug instituţia sacră a *familiei creştine*. Cei căsătoriţi, după ani buni de convieţuire şi de luptă comună cu viaţa, cu copii şi bună rânduială, se despart fără nici o responsabilitate, căutând plăceri mult prea trecătoare. Tinerii trăiesc împreună ani buni în fărădelegi, înainte de a se căsători, pentru ca apoi să împartă, prin judecători, bunurile agonisite împreună şi pe copiii lor, la aşteptata lor despărţire. Mulţi dintre cei ce se căsătoresc o fac ca pe o convieţuire *„de probă"*, având alături soluţia divorţului, care este, de fapt, o „disoluţie", o traumă profundă care ucide pe copii, dar şi pe soţi. Unde este răspunderea faţă de urmaşii noştri?

Cei mai afectaţi însă din tot acest război al informaţiilor sunt *copiii*. Ne mirăm că nu ne mai putem înţelege cu ei, dar îi lăsăm să petreacă ore în şir în faţa acestor mijloace moderne, care ţin locul părinţilor, ca pedagogi, şi le fură tot timpul, devenind dependenţi de acestea. În casa unui creştin intră, cu bună ştiinţă, prin televizor şi internet, o lume străină a violenţei, a desfrâului, a adulterului şi a pornografiei, o lume pe care nici noi, cei maturi, nu o putem controla cum se cuvine sau nici nu dorim acest lucru. Suntem oare atât de neputincioşi încât nu le putem oferi tinerilor alte soluţii şi alte opţiuni de viaţă?

Să ne trezim, aşadar, iubiţi credincioşi, din acest somn şi din această amorţire şi vrajă a plăcerilor lumii acesteia. Să folosim cu multă luare aminte timpul vieţii noastre, în care fiecare clipă este extrem de preţioasă pentru dobândirea mântuirii. Sutele şi miile de ore pe care le petrecem noi şi copiii noştri în faţa televizorului ar putea fi altfel valorificate, îmbogăţindu-ne prin lectură folositoare, prin viaţa cât mai aproape de natură, dar, mai ales, prin căutarea celor aflaţi în boli şi suferinţe: prin spitale, prin azile, prin orfelinate. Dragostea altruistă, şi nu cea egoistă, ne scapă din toate angoasele şi neîmplinirile vieţii noastre, făcând din noi fii ai lui Dumnezeu şi fraţi ai lui Hristos, ai Pruncului venit în lume ca să ne dăruiască nevinovăţia şi curăţia Sa.

Iubiţii mei,

Sărbătoarea Naşterii Domnului să o petrecem nu ca la un praznic omenesc, ci ca la unul dumnezeiesc, nu lumeşte, ci mai presus de lume, nu în ospeţe şi necumpătări, ci în bucuria Duhului Sfânt, pentru ca Tânărul Prunc, născut în ieslea Betleemului, să Se nască şi să crească în inimile noastre, prin împărtăşirea de Sfintele Taine, prin paza sfintelor porunci, prin vieţuire curată şi bineplăcută lui Dumnezeu. De aceea, iubiţi credincioşi, să devenim copii, să ne întoarcem în noi înşine, să descoperim pe Pruncul Iisus din inimile noastre, să ne curăţăm de patimi şi să vieţuim viaţa cea sfântă, în Hristos, Domnul. Amin.

Sărbători fericite!
Un An Nou binecuvântat!
Întru mulţi şi fericiţi ani!

---

[1] *Irmosul Cântării a noua* a Canonului Utreniei Crăciunului.

[2] Sfântul Ioan Gură de Aur, *Cuvânt la Naşterea Mântuitorului nostru Iisus Hristos*, PG 56, 385-394, trad. rom. de Pr. Prof. Dumitru Fecioru, în Sfântul Ioan Gură de Aur, *Predici la Sărbători împărăteşti şi cuvântări de laudă la sfinţi*, Bucureşti, 2002, p. 26.

[3] *Ibidem*, p. 23.

[4] *Ibidem*, p. 25.

[5] *Ibidem*, p. 27.

[6] Sfântul Atanasie cel Mare, *Sermo de descriptione deiparae*, PG 28, 945B.

[7] Ps. 62, 4.

Cuvânt pastoral la Sărbătoarea Naşterii Domnului

(urmare din p. 1)

legământ sacru cu putere legală, îl îndreptăţea pe Iosif să reprezinte atât pe Fecioara Maria, cât şi pe Fiul ei în faţa autorităţilor şi a societăţii.

Numele de *Hristos* sau *Mesia* indică misiunea dumnezeiască pe care o va îndeplini Iisus. Sfântul Irineu, episcopul Lyonului, afirmă: „În numele lui Hristos este subînţeles Cel Care L-a uns, Cel Care a fost uns şi însăşi ungerea cu care a fost uns. Cel Care a uns este Tatăl, Cel Care a fost uns este Fiul, şi a fost uns în Duhul, Care este ungerea". Când Iisus a primit botezul de la proorocul Ioan în râul Iordan, s-a descoperit consacrarea Lui mesianică veşnică. Atunci, „Dumnezeu L-a uns cu Duhul Sfânt şi cu putere" (*FA* 10, 38), „ca El să fie arătat lui Israel" (*In* 1, 31) ca Mesia. Faptele şi cuvintele Lui Îl vor face cunoscut ca „Sfântul lui Dumnezeu" (*Mc* 1, 24) sau „Cel sfânt şi drept" (*FA* 3, 14).

„Fiul Omului, Cel Ce este în cer" (*In* 3, 13), este Mesia, „Împăratul cerurilor Care, pentru iubirea de oameni, pe pământ S-a arătat". Această demnitate împărătească sau regalitate mesianică a lui Iisus este dezvăluită în misiunea Sa de Slujitor Care suferă. „Fiul Omului n-a venit să I se slujească, ci El să slujească şi să-Şi dea viaţa răscumpărare pentru mulţi" (*Mt* 20, 28). Acceptând Crucea, a dat dovadă că El este Mesia cel făgăduit. De aceea, Sfântul Ioan Gură de Aur spune: „Îl numesc Împărat, pentru că Îl văd răstignit!". După Înviere, Sfântul Petru proclamă în faţa poporului lui Dumnezeu demnitatea împărătească a lui Mesia, zicând: „Cu siguranţă, să ştiţi voi, toată casa lui Israel, că pe Acest Iisus pe Care voi L-aţi răstignit, Dumnezeu L-a făcut Domn şi Hristos" (*FA* 2, 36).

Când Evangheliile s-au răspândit în lume, cuvântul *Hristos* a devenit cel de-al doilea nume propriu al lui Iisus, mai ales la Sfântul Apostol Pavel. Pornind tocmai de la această uzanţă, le-a fost dat învăţăceilor lui Iisus numele de creştini – *christiani* – (*FA* 11, 26). Încorporaţi lui Hristos prin Botez, noi am primit numele de creştini şi calitatea de urmaşi ai Lui, având îndatorirea să-L mărturisim pe Mântuitorul nostru în viaţa cotidiană. Sfântul Grigorie de Nyssa zice: „Nu există şi nu a existat o cinstè mai mare decât aceea cuprinsă în numele de creştin. Acest nume arată pe Împăratul Care este uns; el este expresia puterii împărăteşti. Dacă este adevărat că numele de creştin echivalează cu cea mai înaltă aristocraţie etică şi spirituală, se cuvine ca noi să ne potrivim viaţa noastră cu numele lui Hristos, prin trăirea vie a atributelor creştine".

Iubiţi credincioşi,

La această slăvită sărbătoare, suntem chemaţi să ne punem în ordine propriul suflet în faţa lui Dumnezeu şi să trăim în plenitudine îndatoririle vieţii creştine spre folosul nostru şi al celor din jurul nostru. În calitatea noastră de creştini, avem obligaţia de a-L oglindi pe Hristos în lumea actuală şi de a pătrunde în vieţile celorlalţi, ca să-i slujim pe ei. În acest fel, noi ne dovedim adevăraţi ucenici ai lui Hristos (cf. *In* 13, 35), şi-L urmăm pe Domnul Care S-a coborât printre noi ca, prin slujirea Sa iubitoare şi prin jertfa Sa ispăşitoare, să ne dea nouă „răscumpărare veşnică" (*Evr* 9, 12).

Cu durere, trebuie să recunoaştem că printre cei ce se declară creştini, puţini sunt aceia care întrupează în viaţa şi activitatea lor adevărata învăţătură a Mântuitorului nostru. Numai acela care dăruieşte şi se dăruieşte spre slava lui Hristos şi spre ajutorarea „fraţilor Săi foarte mici" (*Mt* 25, 40) dă dovadă de o credinţă dinamică şi vie. Un astfel de creştin poate înainta cu o viaţă nouă spre viitor (cf. *Rm* 6, 4), contribuind efectiv la înnoirea societăţii umane şi a lumii în care trăim. Alături de aceste gânduri împărtăşite, vă rog să primiţi din partea mea şi tradiţionalele urări: „Sărbători fericite!" şi „La mulţi ani!".

SCRISOARE PASTORALĂ
cu prilejul măritului şi luminatului praznic împărătesc al Naşterii după trup a Domnului şi Dumnezeului şi Mântuitorului nostru Iisus Hristos

Iubitului cler, râvnitorilor după Hristos monahi şi monahii şi întregii plerome a Bisericii din ţinutul străbun al Bihorului, din pământul strămoşesc al Crişanei, de la marginea dinspre apus a neamului românesc, har, binecuvântare şi pace de la Dumnezeu-Tatăl şi de la Domnul nostru Iisus Hristos, iar de la noi, părintească îmbrăţişare şi sărutare sfântă în Duhul Sfânt Mângâietorul!

† SOFRONIE,
episcop
al Oradiei

Iubit popor al lui Dumnezeu din Ţara Crişurilor,

Astăzi, cu strămoşii împreună, prăznuim cu bucurie, în duhul păcii, naşterea după trup a Cuvântului lui Dumnezeu înomenit, Cel născut, după firea Sa dumnezeiască, din veci, din Tatăl ceresc, fără de maică, deofiinţă cu Tatăl, iar la plinirea vremii, după firea Sa omenească, din Fecioara Maria, Născătoarea de Dumnezeu, fără de tată, spre minunarea îngerilor şi a oamenilor.

Şi tot cu moşii şi strămoşii noştri laolaltă, mulţumim Preasfintei Treimi, prin participarea noastră înnoită, primenită, după mărturisirea păcatelor şi greşelilor cu voie şi fără voie, întru ştiinţă şi neştiinţă, cu cuvântul, cu fapta şi cu gândul, după dezbrăcarea de egoismul pătimaş şi desfigurant şi, apoi, prin împărtăşirea cu Preacuratele lui Hristos Taine, mulţumire aducem, deci, la Tronul măririi Preasfintei Treimi, prin participarea la Dumnezeiasca Liturghie şi la sfintele slujbe, prin împreună-cântarea imnelor bisericeşti, colindelor şi cântecelor de stea, prin cinstirea părinţilor şi ajutorarea săracilor, în comuniunea de dragoste familială a Sfinţilor, în atmosfera sfântă de frăţietate a Bisericii, în solidaritate, preţuire şi iubire faţă de toţi semenii noştri, din marea familie a umanităţii, pentru care Cuvântul veşnic al Tatălui S-a făcut om.

Într-unul din frumoasele colinde bătrâne, sau corinde, cum spunem noi, rotacizat, în străvechiul nost' colţ de ţară românească, vestim, *„cu strămoşii în cor"*, că *„astăzi S-a născut Cel făr'de'nceput, cum au spus proorocii"*. Arătăm, astfel, că naşterea din Fecioara a fost proorocită de profeţii Vechiului Testament, oameni sfinţi, inspiraţi, plini de Duhul lui Dumnezeu, la fel cum şi popoarele din afara Legii, *„neamurile toate"*, au fost pregătite de providenţa divină, pe diferite căi, pentru miracolul întrupării, exemplul clasic fiind cel al celor trei magi de la Răsărit, amintiţi în referatul biblic al Noului Testament şi pe care îi putem admira chiar şi în costume tracodacice, cu celebrele bonete frigiene care sunt căciulile de tarabostes, în friza în mozaic a Închinării Magilor, la bazilica Sfântului Apolinarie cel Nou din Ravenna, de lângă palatul lui Teodoric. Lor, magilor, li se adaugă filosofii Antichităţii clasice şi sibilele, reprezentaţi în pictura în frescă de pe zidurile exterioare ale bisericilor mănăstireşti pictate din Nordul Moldovei şi ale vechilor biserici din Oltenia sau chiar din Bucureşti („biserica cu sibile"). În Occidentul creştin, pregătirea lumii vechi pentru venirea lui Hristos în trup a fost redată de evlavia populară prin echivalentul cântecelor noastre de stea: *„cântecul sibilei"*, Cantus Sybilae, cu mai multe variante locale mediteraneene, Sibila latină, Sibila provensală, Sibila catalană, Sibila galisiană.

Iubit popor al lui Dumnezeu de la confiniile apusene ale neamului românesc,

Pentru strămoşii noştri, al căror geniu creator a izvodit preafrumoasele obiceiuri şi tradiţii populare de Crăciun şi, îndeosebi, extraordinar de bogatul şi variatul repertoriu de colinde şi cântece de stea, cu un puternic fond unitar, dar şi cu o panoplie fantastică de particularităţi locale şi regionale, magistral ilustrate şi pe meleagurile bihorene, cu specific aparte în toate subzonele folclorice, sursa de inspiraţie permanentă au constituit-o Scripturile Sfinte, dar şi cutume ancestrale preluate de la înaintaşii noştri daci şi daco-romani şi încreştinate apoi, îmbisericite, deodată cu plămada străbună, în amplul proces al etnogenezei româneşti, dublat de încreştinarea lentă, dar trainică a moşilor şi strămoşilor noştri. Iar trimiterea la spaţiul sacru al profeţiilor veterotestamentare a constituit o referinţă permanentă în arealul tradiţiilor muzicale vechi româneşti, în lumea colindelor. Punctul de plecare biblic a primit întotdeauna haină bisericească, veşmânt de la strană şi a avut mereu finalitate teologică, mărturisind, în cuvinte simple, tezaurul dogmatic al drept-măritoarei învăţături de credinţă creştine, în strictă fidelitate faţă de patrimoniul teologic şi spiritual al Bisericii Ortodoxe.

Cea mai expresivă imagine profetică a întrupării Cuvântului lui Dumnezeu este, fără îndoială, cea a Profetului Isaia, din textul cuprins în versetul al paisprezecelea din capitolul al şaptelea al cărţii profetice: *„Iată, Fecioara va lua în pântece şi va naşte fiu şi vor chema numele lui Emanuel"* (Isaia 7, 14). Nu întâmplător, regăsim icoana acestei proorocii într-unul din cele mai vechi locaşuri de cult paleocreştine romane, în Catacomba Sfintei Priscila, unde Profetul biblic o arată pe Fecioara cu Pruncul, scenă zugrăvită în jurul anului 250 d.Hr. şi considerată, de unii specialişti în arta paleocreştină, cea mai veche reprezentare iconografică a Născătoarei de Dumnezeu ţinându-L în braţe pe Fiul lui Dumnezeu întrupat, a Cărui naştere din Pururea Fecioara Maria o serbăm astăzi.

De altfel, Biserica Ortodoxă are şi o foarte frumoasă icoană muzicală a profeţiei sus-amintite, şi anume troparul *„Isaie dănţuieşte"*, care se cântă la hirotonia în fiecare din cele trei trepte ale clerului superior, în ordine crescătoare – diacon, preot şi arhiereu, la a treia înconjurare a Sfintei Mese din Sfântul Altar, precum şi la Taina Cununiei, la cea dintâi înconjurare a mesei nupţiale, simbolizând nunta mistică a celui hirotonit cu Biserica, după tiparul hristic, respectiv taina nunţii după acelaşi model mistic al nunţii dintre Hristos, Mirele Bisericii, şi Biserica Sa, sau, mai mult, după cum înţelegem din înseşi cuvintele troparului, unirea dintre Dumnezeu şi Om, în Hristos Iisus, Fiul lui Dumnezeu, întru Care, potrivit definiţiei dogmatice calcedoniene, cele două firi, divină şi umană, sunt unite în chip neamestecat, neschimbat, neîmpărţit şi nedespărţit în unicul ipostas al Cuvântului lui Dumnezeu întrupat, Dumnezeu-Omul.

„Isaie, dănţuieşte! Fecioara a avut în pântece şi a născut Fiu pe Emanuil, pe Dumnezeu şi Omul. Răsăritul este numele Lui, pe Care mărindu-L, pe Fecioara o fericim"[1]. De asemenea, Cel născut sub vremi din Fecioara este numit, în troparul sărbătorii, *„Răsăritul cel de sus"* şi *„Soarele dreptăţii"*, numiri prin care se face trimitere la naşterea din veci, din Tatăl ceresc, a *„Celui făr'de'nceput"* *„cum au spus proorocii"*: *„Naşterea Ta, Hristoase, Dumnezeul nostru, răsărit-a lumii lumina cunoştinţei; că, întru*

(continuare în p. 4)

Scrisoare pastorală cu prilejul măritului şi luminatului praznic împărătesc al Naşterii după trup a Domnului şi Dumnezeului şi Mântuitorului nostru Iisus Hristos

(urmare din p. 3)

dânsa, cei ce slujeau stelelor de la stea s-au învăţat să se închine Ţie, Soarelui dreptăţii, şi să Te cunoască pe Tine, Răsăritul cel de sus, Doamne, slavă Ţie"[2]. Sau, în condacul sărbătorii, unde *„Dumnezeu cel mai-nainte de veci"* Se naşte pentru noi *„Prunc tânăr"*: *„Fecioara, astăzi, pe Cel mai presus de fiinţă naşte..."*[3].

Iubit popor al lui Dumnezeu din Bihorul românesc,

Anul acesta, când se împlinesc douăzeci de ani de la naşterea în ceruri a vrednicului de pomenire şi ilustrului nostru înaintaş în istoricul tron vlădicesc al Cetăţii Oradiei Mari, Episcopul de pie memorie Dr. Vasile Coman, la însuşi mărit şi luminat praznic al Naşterii Mântuitorului din Preasfânta Născătoare de Dumnezeu, îl comemorăm pe marele ierarh şi la centenarul naşterii sale în lumea aceasta, întrucât arhipăstorul providenţial al Crişanei, care a stat la cârma navei Bisericii lui Hristos de la brazda de nord-vest a ţării româneşti în anii dificili ai stăpânirii ideologiei atee peste pământul românesc, a văzut lumina zilei la marea sărbătoare a întregii creştinătăţi, în anul de la Hristos 1912, în ziua a douăzeci şi cincea, la Crăciun. Copil fiind, a luat parte, la 1 decembrie 1918, la Marea Adunare Naţională de la Alba Iulia, care a hotărât unirea pe vecie a românilor din Ardeal, Banat, Crişana şi Maramureş şi a teritoriilor locuite de ei cu Regatul României, întregind Ţara. Pronia dumnezeiască l-a chemat, *„la plinirea vremii"*, la înalta demnitate şi marea cinste de Chiriarh al Oradiei Mari, urmând şirului luminaţilor ierarhi Roman Ciorogariu şi Nicolae Popoviciu (împreună cu care îşi doarme somnul, în aşteptarea Învierii celei de obşte, în troiţă de arhierei, în necropola vlădicească de la Catedrala „Adormirea Maicii Domnului", Biserica „cu lună" din Oradea), precum şi Valerian Zaharia.

Arhipăstorirea îndelungată şi rodnică a Părintelui nostru, Vasile, Episcopul, peste întreaga suflare românească drept-măritoare din Biserica reîntregită din Bihor, Sătmar şi Sălaj a aşezat, prin purtarea de grijă a Providenţei, a statornicit şi a întărit refacerea unităţii spirituale a neamului în binecuvântatul colţ al pământului Daciei romane de la întâlnirea cu Panonia romană, aducând multă bucurie poporului lui Dumnezeu de la marginea apuseană a neamului şi frumoase şi nenumărate împliniri pastorale, misionare, duhovniceşti, culturale şi naţionale, de ale căror ecouri ne împărtăşim, cu mult spor şi fructuoasă înflorire, toţi cei ce slujim Preasfintei Treimi şi aproapelui, Bisericii şi neamului, atât în teritoriul actual al Episcopiei Ortodoxe Române a Oradiei, în judeţul Bihor (la fel ca şi în perioada interbelică), precum şi în strămoşescul ţinut al Sătmarului, din teritoriul canonic al Episcopiei Ortodoxe Române a Maramureşului şi Sătmarului (la fel ca în timpul funcţionării istoricei eparhii ortodoxe româneşti a Maramureşului, mai înainte de desfiinţarea acesteia de către autorităţile comuniste), cum şi în pământul Daciei Porolissensis, în judeţul Sălaj, teritoriul actual al eparhiei noastre fiice, devenită acum soră, Episcopia Sălajului.

În această sfântă atmosferă de sărbătoare mare a creştinătăţii şi fericită aducere-aminte şi aleasă preţuire a memoriei bunului nostru Părinte şi împreună-slujitor cu noi de la Liturghia cea de Sus, Vasile, Episcopul Oradiei, iubit popor al lui Dumnezeu din bătrânul Bihor, de pe întinsele plaiuri din munţi şi până la câmpie, din Carpaţii Occidentali şi până în Panonia Orientală, de-a lungul Crişului Repede şi al celui Negru, ne pregătim, cântând Celui în Treime închinat şi preamărit, Tatăl şi Fiul şi Sfântul Duh, imne de preamărire, cântări sfinte şi colindul sfânt şi bun, să intrăm, duhovniceşte prăznuind şi pe cei săraci neuitându-i, în Anul Domnului 2013, Anul Jubiliar al Sfinţilor Împăraţi cei de Dumnezeu încununaţi şi Întocmai cu Apostolii, Constantin cel Mare şi mama sa Elena, în cuprinsul Patriarhiei Române, la împlinirea a o mie şapte sute de ani de la Edictul din 313 d.Hr. de la Mediolanum, în urma căruia creştinismul s-a bucurat de libertate de manifestare, creştinii ieşind din catacombe, întăriţi din perioada persecuţiilor anticreştine, prin înţeleapta hotărâre a Sfântului Împărat Constantin cel Mare, născut în Dacia sud-dunăreană, la Naisus, cel care a învins în semnul Crucii Mântuitorului ce i s-a arătat pe cer, ctitorul oraşului ce-i poartă numele, Constantinopolul – Noua Romă, începătorul binecuvântatului şir de împăraţi bine-credincioşi, apărători şi promotori ai dreptei credinţe, ctitori de cultură creştină ortodoxă, eroi ai Europei creştine.

Cu aceste gânduri şi cu nobile simţăminte, vă dorim, preacuvioşi şi preacucernici părinţi, preacuvioase şi cuvioase maici şi surori, iubiţi fii şi fiice duhovniceşti din tot întinsul Sfintei şi de Dumnezeu păzitei Eparhii drept-măritoare româneşti a Oradiei, să aveţi parte de sărbători sfinte şi binecuvântate, cu multă sănătate şi alese împliniri, cu bucurii negrăite şi multă şi înnoită nădejde la mântuire! Fie ca tot ce trăiţi în clipele fericite de sărbătoare să vă înalţe sufleteşte şi să dăinuie, în nesfârşite curgeri ale harului dumnezeiesc necreat, în veci! Şi cu toţii, împreună, să prăznuim şi să-I mulţumim Domnului pentru toate darurile Sale cele bogate, revărsate cu asupra de măsură peste toţi iubitorii de praznice, peste toţi fiii şi fiicele Bisericii strămoşeşti Ortodoxe Române!

„Harul Domnului nostru Iisus Hristos şi dragostea lui Dumnezeu-Tatăl şi împărtăşirea Sfântului Duh să fie cu voi, cu toţi!" Amin.

---

[1] *Arhieraticon. Rânduiala hirotoniilor şi a hirotesiilor*, carte publicată cu binecuvântarea Preafericitului Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, Editura Institutului Biblic şi de Misiune Ortodoxă, Bucureşti, 2012, p. 19 (hirotonia diaconului), p. 24 (hirotonia preotului) şi p. 44 (hirotonia arhiereului) şi *Molitfelnic*, tipărit cu aprobarea Sfântului Sinod şi cu binecuvântarea Preafericitului Părinte Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, Editura Institutului Biblic şi de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, Bucureşti, 2002, p. 100 (cununia).

[2] *Liturghier*, tipărit cu aprobarea Sfântului Sinod şi cu binecuvântarea Preafericitului Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, Editura Institutului Biblic şi de Misiune Ortodoxă, Bucureşti, 2012, p. 398.

[3] *Ibidem*, p. 398-399.

La slăvitul Praznic al Naşterii Domnului şi Mântuitorului nostru Iisus Hristos, cu smerenie rugăm pe Cel Atotputernic să ne dăruiască tuturor sănătate sufletească şi trupească, întru toate bună sporire, iar în Noul An să reverse asupra noastră şi asupra lumii întregi harul păcii, al iubirii şi al bucuriei duhovniceşti. Întru mulţi şi fericiţi ani!

† Arhiepiscop
IOAN SELEJAN
al Episcopiei
Covasnei
şi Harghitei

Cuvânt pastoral la Sărbătoarea Naşterii Domnului

Iubitului nostru cler, cinului monahal şi drept-credincioşilor creştini, har, milă şi pace de la Dumnezeu Tatăl, iar de la noi, părintească binecuvântare

„Şi, grăbindu-se, au venit şi au aflat pe Maria şi pe Iosif şi pe Prunc culcat în iesle"
(Luca 2, 16)

Iubiţi fraţi creştini,

Binecuvântat să fie Bunul Dumnezeu că, după călătoria duhovnicească din acest post, am ajuns azi cu toţii la peştera din Betleem să aducem închinare Pruncului Iisus, Fiul lui Dumnezeu.

Iată, ne-am alăturat şi noi azi magilor, păstorilor şi îngerilor.

Ce sfântă comuniune aici, în această peşteră, unde s-a întâlnit Cerul cu pământul!

Ce mare har am primit azi, să fim alături de îngeri, să cântăm şi să-L slăvim pe Hristos împreună!

O, cât s-au minunat şi azi îngerii lui Dumnezeu văzându-L pe Hristos Prunc, chiar aici, în peştera altarului bisericii noastre!

Pregătind Jertfa cea fără de sânge, preotul zice cu evlavie: *„Şi venind steaua, a stat deasupra unde era Pruncul"*.

La acest praznic împărătesc suntem în faţa unei comuniuni cosmice: Pruncul Iisus adună în jurul Său lumea cerească, prin îngeri, umanitatea, prin păstori şi, prin stea, nemărginitul univers.

Toate I s-au închinat Lui!

Aici, în sfânta biserică, Îi aducem şi noi azi cuvenita închinare, laudă şi mulţumire pentru că ne-a chemat la acest binecuvântat ospăţ cosmic.

Bucuria Naşterii Domnului a pătruns întreaga substanţă a creaţiei – de la cele din înaltul cerului, până la cele din adâncul pământului – coborându-Se Hristos în peştera Betleemului. Toiagul păstorului din Betleem nu reprezintă altceva decât un axis mundi în jurul căruia s-a creat lumea.

Aici s-au auzit glasuri îngereşti: *„Slavă întru cei de sus lui Dumnezeu şi pe pământ pace, între oameni bunăvoire!"* (*Lc* 2,14).

Iată darurile cu care ne aşteaptă Hristos la acest praznic: pace pe pământ şi între oameni bunăvoire.

Iubiţi fraţi şi surori în Domnul,

Aceste cuvinte îngereşti s-au auzit în urmă cu peste două mii de ani în Betleemul Iudeii.

O, cât de actuale şi necesare ne sunt şi astăzi! Câte războaie sunt pe pământ şi azi şi câtă vrajbă între fraţi!

Unde este pacea din lume şi unde este bunăvoirea dintre oameni?! E atâta vrajbă între popoare, între oameni, între fraţi, între părinţi şi copiii lor!

(continuare în p. 5)

Cuvânt pastoral la Sărbătoarea Naşterii Domnului

(urmare din p. 4)

Iată, ne cheamă azi Hristos Pruncul, aici, să ne împărtăşească din darurile Sale – pace şi bunăvoire.

Magii I-au adus aur, smirnă şi tămâie, iar *Hristos ne aduce pace şi bunăvoire – darurile veşniciei.*

Însă, ne-a mai adus azi Hristos un dar de mare preţ: acela *al naşterii întru veşnicie.*

Prin Naşterea Sa, Hristos pune în fiecare prunc născut darul naşterii întru veşnicie. De acum, *pruncii nu mai mor; de acum, mamele nu mai nasc prunci care vor muri, ci nasc fii ai veşniciei cereşti.*

Iubită mamă creştină, de acum, fiii tăi nu vor mai fi semănaţi în ţărână, ci îi va lua cu El Fiul lui Dumnezeu – Prunc azi – şi vor fi şi ei fii ai Celui Preaînalt.

Fiii pe care îi ţii tu azi pe braţele tale, mâine, pe aceştia, îi va ţine Avraam la sânul său.

Maica Domnului – Fecioara Maria – s-a învrednicit de a naşte Izvorul Vieţii – pe Hristos Domnul iar tu, dulce mamă, *naşti de azi viaţă – fii ai veşniciei.*

O, ce mare dar să naşti viaţă!

Tu, iubită mamă creştină, eşti de azi braţul lui Dumnezeu cu care a frământat ţărâna din care l-a făcut pe Adam.

Tu eşti chemată să lucrezi azi împreună cu Dumnezeu pe acelaşi ogor, să rodeşti ţărâna în care seamănă Dumnezeu darul veşniciei, darul vieţii veşnice.

O, mamă, tu ţii pe braţele tale o fărâmiţă din veşnicie!

O, ce braţe binecuvântate! De aceea ţi le sărut şi le ud cu lacrimile recunoştinţei, pentru că mi-ai dat lacrima veşniciei.

Nu suntem născuţi din piatră, ci din lacrimă de mamă şi har dumnezeiesc; lacrima şi harul sunt daruri veşnice.

Braţele tale, iubită mamă creştină, sunt corabia cu care ne treci tu pe noi – fiii tăi – pe marea lacrimilor, la limanul cel liniştit al Împărăţiei lui Dumnezeu.

Iubiţii mei, priviţi cât de bucuroasă este o mamă care-şi ţine pe braţele sale pruncul ei! De ce este oare aşa de bucuroasă?!

Pentru că *ea ştie că pruncul ei seamănă cu Pruncul Mariei din umila iesle a peşterii din Betleem.*

Prin ochii pruncului, mama vede cerul; ochii pruncului sunt ferestre prin care mama vede umbra veşniciei.

De la acest Praznic, fiecare mamă creştină primeşte darul veşniciei, pe care, te rog, iubită mamă creştină, să nu-l ucizi, să nu ucizi veşnicia!

Iubiţi fraţi creştini,

Taina Întrupării Fiului lui Dumnezeu a fost propovăduită de Sfinţii Apostoli şi de ucenicii lor la toate neamurile.

Sfântul Apostol Pavel îi spune ucenicului Timotei: „(…) *mare este taina dreptei credinţe; Dumnezeu S-a arătat în trup, S-a îndreptat în Duhul, a fost văzut de îngeri, S-a propovăduit între neamuri, a fost crezut în lume, S-a înălţat întru slavă.*" (*1 Tim* 3, 16).

Iată o adâncă sinteză făcută de Sfântul Apostol Pavel, care a rămas în scris şi pentru noi cei de azi; *o rază de lumină peste marea taină a Întrupării Fiului lui Dumnezeu.*

Sfinţii Apostoli au dus în lume Evanghelia lui Hristos – învăţătura Sa – dar şi darurile aduse de El omului căzut în păcat: „*Poporul care stătea în întuneric a văzut lumină mare şi celor care şedeau în latura şi în umbra morţii lumină le-a răsărit*" (*Mt* 4, 16; *Is* 9, 1).

Ce lipsea pe pământ la venirea lui Hristos?!

Lumina! „*Eu sunt lumina lumii*", va spune Hristos (*In* 8, 12).

Unde stătea poporul? În întuneric!

Hristos aduce cu Sine acea lumină hristică ce pătrunde în substanţa şi esenţa întregii creaţii; nu numai celor vii, ci şi celor morţi.

În întuneric, moartea se lupta cu veşnicia omului. Hristos îi va ridica şi pe cei din morminte, dăruindu-le lumină şi viaţă, iar celor vii le aprinde în inimă candela vieţii şi luminii veşnice.

Ce mare taină: soarele strălucea, mângâind cu ale sale raze pământul, şi totuşi pe pământ era întuneric!

O, soare, ce lumină ai tu de nu poţi alunga întunericul?!

O, soare, cât de slăvit ai fost tu de poeţi şi de „zei", dar iată că totuşi ai pierdut lupta cu întunericul!

Azi ne-a răsărit, iubiţilor, Soarele dreptăţii, a Cărui lumină aduce pace, dreptate şi biruie întunericul şi moartea.

O singură lumină străluceşte în univers, *un singur „Soare" – Hristos Domnul. Astăzi a răsărit slava Lui şi a Celui Care ni L-a trimis în dar.*

De acum să cântăm cu Isaia profetul: „*Cu noi este Dumnezeu, înţelegeţi neamuri şi vă plecaţi (...) căci cu noi este Dumnezeu!*" (*Is* 8, 9-10).

Cât de mult s-a bucurat în duhul şi acest mare prooroc al Vechiului Testament!

Lui i s-a descoperit venirea în lume a Fiului lui Dumnezeu şi că Se va naşte dintr-o Fecioară: „*Iată, Fecioara va avea în pântece şi va naşte Fiu şi vor chema numele lui Emanuel, care se tâlcuieşte: Cu noi este Dumnezeu*" (*Is* 7, 14; *Mt* 1, 23).

Cât de curată şi plină de bucurie era inima profetului Isaia care a trăit cu opt secole înainte de Hristos!

El trăieşte un prezent veşnic lângă Dumnezeu. El zice „*cu noi este Dumnezeu*", şi nu „*cu noi va fi Dumnezeu*".

O, bătrânule profet, cele date ţie a le grăi de Domnul puterilor celor de Sus, s-au împlinit în urmă cu două mii de ani; de atunci, tu ai trăit prezenţa bucuriei dumnezeieşti a harului.

Bătrânul profet s-a bucurat în duhul de Naşterea lui Hristos. *L-a mângâiat Dumnezeu trecând peste timp, timpul n-a fost o stavilă între Dumnezeu şi profet, căci i-a dat bucuria Naşterii Fiului Său cu opt secole mai înainte faţă de urmaşii săi.*

Isaia a ajuns prin har cu opt secole mai devreme la porţile veşniciei. Dacă Isaia grăieşte la viitor despre Naşterea lui Hristos, iar noi la trecut, totuşi azi trăim aceeaşi bucurie cu bătrânul profet în acest *prezent veşnic al bucuriei. Biblia nu este o istorie a unei lumi apuse, ci istoria veşniciei.*

Bucuraţi-vă astăzi împreună cu Fecioara Maria care s-a făcut tron ceresc, Maică a lui Dumnezeu, bucuraţi-vă cu îngerii şi cu bătrânul profet Isaia!

„*Cu noi este Dumnezeu*", grăia profetul, dar se pune cuvenita întrebare: Noi, mai suntem azi cu Hristos Domnul?!

El este şi azi aici, în Sfântul Potir; vine la noi să Se aducă pe Sine ca *merinde pentru viaţa veşnică.* Ne cheamă la masa Sa cea sfântă, la Cina Sa.

O, câţi din noi mai venim azi la acest Ospăţ Ceresc?!

Sfântul Apostol Pavel le spune Filipenilor că Hristos „*S-a deşertat pe Sine, chip de rob luând*" (*Flp* 2, 7), adică S-a făcut frate şi prieten cu mine şi cu tine.

Dar cu dumnezeirea Sa cum rămâne?

„*Fiul rămâne tot Ipostas tainic şi în aceeaşi relaţie eternă de Născut din Tatăl*", ne spune Părintele Dumitru Stăniloae.

„*Prunc Se face Făcătorul!*" *Câtă deşertare, câtă coborâre a Făcătorului ca să ne poată ridica pe noi şi firea noastră din căderea cea din veşnicie!*

Dumnezeu nu lasă să piară nimic din ceea ce El a creat din iubire.

Dumnezeu, prin om – în care Şi-a deşertat iubirea Sa –, doreşte să umple universul de iubire.

Până la Naşterea lui Hristos, viaţa omului căzut „*în latura şi umbra morţii*" *începea şi se sfârşea între două lacrimi: naştere şi moarte.*

Cât este viaţa omului pe acest pământ?!

Cât o lacrimă! Romanul vieţii mele, sunt convins, poate fi scris pe faţa unei lacrimi.

Nu suntem legaţi de pământ pe veşnicie, căci pământul nu este altceva decât o frunză ce pluteşte pe lacrimile noastre în univers. Pământul este singurul loc în univers unde a căzut o lacrimă a lui Dumnezeu şi l-a sfinţit cu lacrima Sa. Să nu vărsăm pe el, iubite mame, sânge de copil, ci lacrimile pocăinţei.

Încă mai avem azi dreptul de a plânge, căci lacrimile pocăinţei sunt mugurii mântuirii noastre.

Înainte de a cădea în veşnicie, să cădem în Iordanul pocăinţei.

După cum marea sărută uscatul cu valurile sale, tot aşa omul Îl sărută pe Dumnezeu cu lacrimile pocăinţei. Lacrima face parte din limbajul nonverbal al omului, lacrima fiind limba pe care o înţelege cel mai bine Dumnezeu.

Cu acest praznic, noi, creştinii, intrăm în era nemuririi – naşterea nemuririi. Naşterea lui Hristos a transfigurat istoria şi toată creaţia Sa. Prin Naşterea Sa, Hristos a sfinţit timpul şi de atunci nici timpul nu mai moare, ci se odihneşte în veşnicie.

Iubiţi credincioşi,

În zilele acestea au trecut prin biserici şi pe la casele fraţiilor voastre colindători; ei au adus în inimile noastre bucuria Naşterii Pruncului Iisus.

Sfântul Apostol Pavel le scria Filipenilor aceste cuvinte pe care, şi eu le adresez fraţiilor voastre astăzi împreună cu Apostolul: „*Bucuraţi-vă pururea întru Domnul! Şi iarăşi zic: Bucuraţi-vă!*" (*Flp* 4, 4), mai ales astăzi, căci „*Cuvântul S-a făcut trup şi S-a sălăşluit între noi şi am văzut slava Lui, slavă ca a Unuia- Născut din Tatăl, plin de har şi de adevăr*" (*In* 1, 14).

Bucuraţi-vă, că azi altarul bisericii noastre s-a făcut peştera din Betleem!

Să aducem şi noi doxologii cu cetele cereşti Pruncului Iisus şi Maicii Domnului, care s-a învrednicit să-L nască, să-L crească şi să ni-L dăruiască prin voia Tatălui spre mântuirea noastră.

Hristos a venit în lume să mângâie pe omul cel căzut, să-i lege rănile cele de moarte făcute prin păcat şi să-l ducă pe om în casa Tatălui Său celui Ceresc.

A venit în lume Hristos întru smerenie, Şi-a trăit viaţa pământească curată ca a unui copil şi plină de dăruire ca a unui păstor Ce Şi-a dat viaţa pentru salvarea turmei Sale. De aceea va spune mai târziu Hristos: „*De nu vă veţi întoarce şi nu veţi fi ca pruncii, nu veţi intra în Împărăţia Cerurilor*" (*Mt* 18, 3).

A umblat mereu pe cărările acestei lumi, căutându-Şi oile pierdute, rătăcite şi rănite de păcat. Şi dacă „*vulpile îşi aveau vizuinile lor, păsările cerului cuiburi, Fiul Omului nu avea unde să-Şi plece capul*" (cf. *Mt* 8, 20).

Fără credinţă în faţa tainei Întrupării am rămâne fără niciun grai, nepricepând cum „*cu totul a fost între cei de jos şi de cei de Sus nu S-a depărtat Cuvântul Cel necuprins*", că pogorârea lui Dumnezeu n-a fost cu mutare din loc, ci naştere din Fecioară (cf. Acatistul Bunei Vestiri).

Fecioara care „*astăzi, pe Cel mai presus de fiinţă, naşte*", va rămâne neclintită chemării celei de Sus. *Maicii Domnului i s-au dat cheile pământului.*

Maica Domnului va fi alături de Pruncul Dumnezeiesc, apărându-L, fugind cu El în Egipt ca să-L scape de sabia lui Irod, dar împlinind întru toate cuvintele Fiului Său, chiar şi atunci când îi va spune că drumul Său pe acest pământ se va sfârşi pe Golgota.

Maica Domnului s-a bucurat şi a plâns împreună cu Fiul său, acesta fiind drumul mamei: între bucurie şi lacrimă.

Maica Domnului va rămâne bucuria Apostolilor şi mângâierea tuturor celor înlăcrimaţi din această lume, Maica orfanilor şi a mamelor îndurerate.

Acum, la acest Praznic Dumnezeiesc, vă trimit şi eu aceste cuvinte care să vă fie spre mângâiere şi spre sfântă aducere-aminte că, în urmă cu mai bine de două mii de ani, pentru noi a venit Hristos, Fiul lui Dumnezeu, să ne ridice din umbra morţii.

Adăugaţi la rugăciunile voastre milostenia, mângâierea şi ajutorarea fraţilor ce sunt în suferinţă şi în mari nevoi.

Nu lăsaţi casă nemângâiată azi, nimeni să nu fie azi trist, nimeni să nu mai plângă, ci să-L întâmpine cu bucurie pe Hristos – Bucuria noastră.

Rog pe Bunul Dumnezeu să-Şi reverse harul şi pacea peste ţara noastră şi peste toţi fiii ei.

Trăiţi iertându-vă, ajutându-vă şi iubindu-vă cu iubire sfântă!

Pruncul Iisus, transfiguratorul suferinței

Cuvânt pastoral la Sărbătoarea Naşterii Domnului

† GURIE,
episcop al Devei şi Hunedoarei

Preacucernicului cler, preacuviosului cin monahal şi drept-măritorilor creştini, caldă îmbrăţişare cu prilejul Crăciunului, sfântă binecuvântare pentru a se bucura de Pruncul Hristos, Cel născut în iesle!

Iubiţi credincioşi,

Trăim într-o lume în care adeseori durerea este ignorată; doar omul duhovnicesc devine sensibil la problema durerii; oamenii neduhovniceşti nu au ochi pentru a vedea imensa durere revărsată în lume împrejurul lor; ei nu-i văd nici pe oamenii care suferă; *ei defilează prin lume tacticos şi ţanţoş fără a-şi opri privirea asupra celor care suferă*, ca şi când suferinzii nici n-ar exista.

În „societatea succesului" de astăzi aproape nimeni nu-şi mai pleacă privirea spre suferinzi. Existenţa lor neagă ideologia dominantă a societăţii: convingerea eronată că poţi fi fericit prin tine însuţi şi contra celorlalţi. Pentru a fi fericit – se consideră – n-ai nevoie de ceilalţi, n-ai nevoie de dragoste: poţi fi fericit etalându-ţi doar reuşitele. N-ai nevoie de comuniune, n-ai nevoie de energia dragostei. Ceilalţi trebuie doar să te admire, iar nu să te iubească. N-ai nevoie de iubirea nimănui pentru a fi împlinit.

Această ideologie dominantă în societatea noastră este explicit anticreştină; ea are nevoie, pentru a se impune, de inimi împietrite. Unor astfel de inimi li se adresează Domnul Hristos în cartea Apocalipsei: „Ştiu faptele tale, că ai nume, că trăieşti, dar eşti mort" (*Apoc* 3, 1). Mortul nu aude, nu vorbeşte, nu se mişcă şi, până la urmă, putrezeşte, se strică. Omul mort sufleteşte nu aude clopotul Bisericii şi nici cuvintele lui Dumnezeu, nu vorbeşte despre cele sfinte, nu se mişcă înspre Biserică, nici înspre fapte bune şi, până la urmă, ajunge un om stricat, putrezeşte din punct de vedere spiritual.

Într-o societate astfel debusolată, *nimeni nu mai are ochi pentru suferinţă, nimeni nu mai „întâlneşte" durerea, cu excepţia celor pe care durerea însăşi îi caută*. Omul „duhovnicesc" *a devenit* „duhovnicesc" pentru că, în trecut, cândva pe traseul evoluţiei lui umane, durerea l-a căutat şi l-a preschimbat. Toţi fugim instinctiv de durere, dar deseori în viaţă ea este o experienţă imposibil de evitat, şi atunci rămânem marcaţi profund de neputinţa noastră în faţa ei. Şi ea are mare putere de a ne preschimba, de a ne reorienta gândirea, de a ne pune cu acuitate înainte problemele esenţiale ale vieţii.

Sfânta Evanghelie ne mărturiseşte că, dintru început, Mântuitorul S-a confruntat cu suferinţa: Betleemul „era plin" şi nu s-a găsit loc de găzduire pentru o femeie însărcinată. „*Dar pe când erau ei acolo, s-au împlinit zilele ca ea să nască şi a născut pe Fiul Său, Cel Unul-Născut, şi L-a înfăşat, şi L-a culcat în iesle, căci nu mai era loc de găzduire pentru ei*" (*Lc* 2, 6-7).

Drept-măritori creştini,

Privit din exterior, creştinismul pare o religie iubitoare de suferinţă, nu pentru că teologia creştină ar promova o doctrină în acest sens, ci pentru că *Dumnezeul creştin o are mereu în atenţie*, îşi concentrează atenţia asupra focarelor de suferinţă din lume, este mereu prezent în locurile în care cineva suferă. Însuşi Dumnezeul creştin a suferit: S-a născut în simplitate, a trăit 30 de ani într-un aparent anonimat şi a murit pe Cruce. Între Dumnezeul nostru şi suferinţă există deci o legătură aparte.

La fel, Dumnezeul Vechiului Testament avea o sensibilitate aparte faţă de suferinţă. De exemplu, în cartea Exodului ni se relatează despre suferinţele poporului evreu aflat în robie în Egipt, despre porunca faraonului de a fi omorâţi de către moaşele egiptene toţi copilaşii de parte bărbătească, imediat după naştere. Lecturând istorisirea cu exigenţele raţionaliste moderne, am căuta numele faraonului; acesta nu este însă menţionat (deşi intuim din cercetarea istorică că ar fi vorba despre Ramses al II-lea, faraon din cea de-a XIX-a dinastie egipteană); în schimb, găsim cu uşurinţă numele celor două moaşe egiptence traumatizate de porunca faraonului: Şifra şi Pua. *Un autor raţionalist modern ar face exact invers: ar menţiona numele faraonului* şi l-ar neglija pe cel al moaşelor (ajunse în grea frământare pentru trădarea deontologiei profesionale care li se pretindea ierarhic). *Dumnezeul Bibliei îşi aminteşte întotdeauna de cel care suferă.*

Tot în cartea Exodului citim cum, „*...auzind Dumnezeu suspinele lor*, Şi-a adus aminte de legământul făcut cu Avraam, Isaac şi Iacov, a căutat spre fiii Săi şi S-a gândit la ei" (*Iş* 2, 24-25). Ne este relatată intervenţia directă a lui Dumnezeu în istorie, cele zece plăgi, plecarea poporului din Egipt, trecerea prin Marea Roşie. La un moment dat, poporul are în faţă imensitatea mării, iar în spate, ameninţători, soldaţii faraonului; pare să nu existe cale de scăpare. Dumnezeu îl întreabă pe Moise: „De ce strigi către Mine?".

Teologia rabinică scoate în evidenţă faptul că textul biblic nu vorbeşte de niciun strigăt al lui Moise, cel puţin în acest caz. Atunci despre ce este vorba? *Suferinţa este un strigăt care ajunge până la urechile lui Dumnezeu.* Este de ajuns ca cineva să sufere şi Dumnezeu aude deja un strigăt, o tânguire lăuntrică. Şi iată că Dumnezeu intervine, deschide marea pentru poporul evreu, dar o închide deasupra armatei faraonului.

Iubiţii mei fii duhovniceşti,

Mai trebuie să observăm cum, într-o lume căzută în păcat, în care este prezent pretutindeni răul, *scutirea unora de suferinţă înseamnă, inevitabil, descărcarea suferinţei pe umerii altora.* Evreii scapă cu viaţă din încercare, dar armatele faraonului, compuse tot din oameni (pe care-i aşteptau acasă o soţie, copii şi alţi apropiaţi), cad pradă apelor dezlănţuite. Din conştientizarea acestui fapt s-a născut o anumită *sensibilitate în iudaism faţă de suferinţa altuia*. În Cina Pascală ebraică, *seder*-ul, anume în ritualul de comemorare a plăgilor Egiptului, se ia paharul de vin şi se varsă zece picături, corespunzătoare fiecărei plăgi. „Se varsă aceste picături pentru a ne diminua bucuria, prin constatarea că *eliberarea noastră a costat suferinţa altor fiinţe umane*" – spun evreii. „Paharul nostru cu vin nu poate fi complet plin, bucuria nu este deplină, dacă *libertatea noastră a presupus o tragedie pentru alţii,* fie ei chiar duşmani".

Tocmai pentru că adeseori *salvarea unora înseamnă tragedia altora, Dumnezeu nu intervine direct întotdeauna în istorie.* Este de ajuns să ne amintim de exilul în Babilon al poporului evreu (587 î.Hr.). Dar şi atunci când nu intervine, *Dumnezeul Bibliei este întotdeauna acolo unde cineva suferă.*

Domnul Hristos, Cel născut astăzi în iesle, a suferit enorm pe pământ. Suferinţa Lui a atins maxima intensitate pe Cruce, când, preluând toate păcatele noastre, S-a simţit abandonat de Dumnezeu-Tatăl, El, Cel Care nu are nimic comun cu păcatul: „Eloi, Eloi, lama sabahtani?"/ „Dumnezeul Meu, Dumnezeu Meu, de ce M-ai părăsit?" (*Mc* 15, 34).

Dacă Dumnezeu Însuşi pe pământ a suferit, înseamnă că suferinţa constituie o cărare inevitabilă pe drumul mântuirii. Dacă o acceptăm, o putem şi transfigura creator. Dacă o refuzăm cu îndârjire, dacă nu-i înţelegem sensul, ea nu ne schimbă în bine sufletul, nu ne înnoieşte, nu ne sfinţeşte.

Minunata cântare ortodoxă „Cu noi este Dumnezeu!" nu trebuie văzută ca un imn al triumfalismului, ci ca o constatare duhovnicească a faptului că în orice suferinţă Dumnezeu ne însoţeşte. Iar „noi devenim *mari*, nu doar prin realizările noastre, ci şi prin suferinţele noastre" – afirma savantul Nicolae Iorga. Tocmai de aceea, Dumnezeu nu S-a sfiit să înfrunte suferinţa, sub toate formele ei de pe pământ, cu un scop clar: „Iar când a venit plinirea vremii, spune Sfântul Apostol Pavel, Dumnezeu a trimis pe Fiul Său, născut din femeie, născut sub Lege, ca pe cei de sub Lege să-i răscumpere, ca să dobândim înfierea" (*Ga* 4, 4-5). Acesta este scopul ei: înfierea, dobândirea de către noi, toţi, a identităţii de „fii ai lui Dumnezeu", biruitori ai morţii, cetăţeni ai raiului.

Fraţi creştini,

Auschwitz, această minusculă localitate din Polonia, a devenit simbolul sinistru al exterminării a milioane de oameni, *tentativă subtilă de a stârpi din istorie pe Dumnezeul lui Avraam, Isaac şi Iacov*, prin intermediul dispariţiei poporului ales de El. Patruzeci şi două de atentate la viaţa lui Hitler au existat, însă doar cel de al 43-lea a reuşit, ultimul, care a fost „orchestrat", de fapt, tocmai de el însuşi, în buncărul din Berlin, după căsătoria cu Eva Brown, atentatul sinucigaş. Toate celelalte tentative de asasinat n-au făcut decât să-l întărească mai mult pe Führer în convingerea că el este Mesia, că este nemuritor, că are în istoria lumii un rol profetic.

De ce oare Dumnezeu a îngăduit ca lucrurile să meargă în această direcţie? De ce a îngăduit eşecul a 42 de tentative de eliminare a unui dictator care a dus de râpă o ţară întreagă, a zguduit liniştea a trei continente şi, prin deciziile lui, a provocat moartea unui număr impresionant de oameni? Toate întrebările îşi au şi un răspuns.

Auschwitz nu epuizează, nici nu încheie, şirul suferinţelor umane, dar constituie un punct de maximă intensitate în istoria omenirii. Suferinţă a existat şi *înainte* şi va mai exista şi *după*. Auschwitz rămâne însă până astăzi paradigma unei suferinţe absolutizate, maximalizate, isterizate, demente.

Pentru iudaism, Auschwitz a însemnat *criza unei anumite scheme teologice de înţelegere a lumii.* Poporul lui Israel se încredea într-un „Dumnezeu al alianţei". Moise a spus poporului: „Păzeşte, dar, poruncile Domnului Dumnezeului tău, umblând în căile Lui şi temându-te de El. Fereşte-te de a uita pe Domnul Dumnezeul tău şi de a nu păzi poruncile Lui, legile Lui şi hotărârile Lui, pe care ţi le spun eu astăzi! Iar dacă vei uita pe Domnul Dumnezeul tău, vă mărturisesc astăzi, pe cer şi pe pământ, că veţi

(continuare în p. 7)

Pruncul Iisus, transfiguratorul suferinței

Cuvânt pastoral la Sărbătoarea Naşterii Domnului

(urmare din p. 6)

pieri! *Cum pier popoarele pe care Domnul Dumnezeu le pierde dinaintea voastră, aşa veţi pieri şi voi*, de nu veţi asculta glasul Domnului Dumnezeului vostru!" (*Deut* 8, 6, 11, 20). Avertismentul acesta ne răsună şi nouă, creştinilor care trăim în indiferenţă religioasă, care ignorăm voinţa lui Dumnezeu pe pământ sau care disprețuim potențialul terapeutic al suferinței.

Drept-măritori creştini,

De o mie de ori de S-ar naşte Hristos în Betleem, dacă nu Se naşte şi în sufletele noastre, totul este în zadar. El a venit „să Se nască şi să crească, să ne mântuiască". El a venit să cucerească sufletele noastre.

De două mii de ani Biserica se străduieşte să ni-L descopere pe Hristos. Sfântul Pavel se destăinuia galatenilor, scriindu-le: *„O, copiii mei, pentru care sufăr iarăşi durerile naşterii, până ce Hristos va lua chip în voi!"* (*Ga* 4, 19).

Auschwitz interpelează şi conştiinţele creştine, până astăzi. Şi nu doar Auschwitz-ul, care a devenit, prin dimensiunea tragismului său, un simbol al suferinței. Însă experiența suferinței în secolul al XX-lea şi-a găsit manifestarea şi în ororile comunismului care, în lagărele Siberiei sau în temnițele sinistre ale Aiudului, ale Sighetului ori ale Jilavei, a sfărâmat milioane de vieți, fără vreun surd regret sau vreo piezişă privire înspre valorile umane.

Într-adevăr, un teatru, un spațiu de desfăşurare a acestor fapte oribile a fost Europa, continentul cu cea mai lungă tradiție creştină în spate. Mărturia creştinilor din Europa nu a fost la înălțimea provocărilor răului. Învățătura creştină nu a avut suficient impact asupra oamenilor, asupra liderilor lor şi nu a influențat în niciun fel deciziile luate de personalitățile publice, alese, în mod democratic, de către cetățeni. Spațiul public nu a fost fertilizat nici pe departe cât ar fi trebuit de mesajul creştin. Cele petrecute au constituit, inevitabil, şi un eşec de proporții al creştinismului.

Auschwitz-ul ne demonstrează cât de mult poate să fie absent creştinismul din viața oamenilor, chiar dacă teoretic el este acceptat drept „filosofie/teorie" religioasă, dominantă în spațiul public. De aceea suferea Sf. Apostol Pavel. De aceea suferă Însuşi Dumnezeu: pentru ca Hristos „să ia chip în noi".

Ortodoxia ne învață că Dumnezeu nu este niciodată de partea călăilor, ci întotdeauna de partea victimelor. Creştinul adevărat este cel care ştie să facă diferența între persecutor şi persecutat, între victimă şi călău, iar în fața suferinței constată adeseori că cea mai bună atitudine este compasiunea, tăcerea, împreună-pătimirea.

Iubiți credincioşi,

Ce gândeau oare oamenii despre suferință înainte de a veni Mântuitorul? Vechiul Testament îşi focalizează atenția nu pe suferință, ca supremă realitate interpelantă şi provocatoare pe pământ, ci pe bunătatea Creatorului, şi este, în schimb, iritat de prezența răului în lume. Deci nu este atât interesat de binomul suferință/durere-fericire, cât de binomul bine-rău, dreptate/corectitudine-injustiție/nedreptate.

Profetul Avacum se întreabă răspicat: *„Până când, Doamne, voi striga fără ca să mă asculți şi voi ridica glasul meu către Tine, din pricina silniciei, fără ca Tu să mă izbăveşti? Pentru ce mă laşi să văd nedreptatea şi priveşti apăsarea?"* (*Avacum* 1, 2-3). În iudaism, spre deosebire de creştinism, nu se vorbeşte de „păcatul originar"; păcatul lui Adam şi al Evei este primul păcat din istoria omenirii şi nu are nimic special.

În întreg Vechiul Testament suferința are un rol ispăşitor. În lume există întotdeauna cineva care suferă pentru a ispăşi păcatele proprii sau pe ale altora. *Diferența față de Noul Testament este că ispăşirea nu se poate face odată pentru totdeauna.* Iudaismul este o religie a vitalității pământeşti, iar *suferința nu este, în general, văzută ca valoare.* Cu toate acestea, există cazuri de martiriu, de suferință asumată, chiar dacă aceasta nu este elogiată apoi în teologia oficială[1]. Amintim cazul fraților Macabei. Se cuvine însă să mai amintim faptul că în islam suferința reintră în voința necomentabilă a lui Allah şi *Coranul nu recunoaşte suferinței nicio valoare ispăşitoare şi purificatoare.*

Noi, creştinii, ştim însă că avem o mare responsabilitate. Aceea de a înțelege şi de a prelucra în mod creator suferința. Dacă această lucrare reuşeşte, omul devine o făptură nouă, minunată. *„Dacă este cineva în Hristos, este făptură nouă; cele vechi au trecut, iată, toate s-au făcut noi"* (*2 Co* 5, 17). Altfel va percepe el atunci suferința. Vom avea o altă percepție a existenței. Vom şti atunci că „ne-am lepădat de omul cel vechi, robit păcatului. Hristos născut în sufletul nostru ne umple toată ființa. Am scăpat de starea apăsătoare, lipsită de perspectivă, care ne-a paralizat în ceasurile de suferință puterile sufleteşti. Omul cel vechi a murit. S-a născut omul cel nou, biruitorul suferinței şi transfiguratorul necazurilor. Omul cel nou converteşte răul în bine şi necazul în bucurie".

Omul cel nou s-a preschimbat pe sine, „a transformat coliba în palat", cum spune frumos Vasile Voiculescu:

„Coliba, cum L-a primit,
S-a făcut cer strălucit;
Pe boltă de mărgărit,
Iar în ea soare şi stele,
Cu Arhangheli printre ele.
În mijloc, Tron luminos
Şi, pe el, Domnul Hristos,
Care mult se bucura
Duhul Sfânt S-alătura
Şi acolo rămânea
Şi acum şi pururea".

Iar dacă am acceptat şi transfigurat suferința, vom spune şi noi cu entuziasm:

„Şi noi, Doamne, ne-am sculat,
Colibele-am curățat
Uşi, ferestre, toate-s noi,
Doamne, intră şi la noi"[2].

Dragii mei,

În încheiere, se cuvine să mai afirmăm că *înțelege suferința doar cel care are parte de ea.* Părintele Calciu Dumitreasa spunea frumos că „... despre suferință nu poate vorbi pertinent decât cel care o trăieşte. Suferința este motorul nevăzut al vieții duhovniceşti. Tocmai de aceea aici nu mai are cuvântul teologia de cabinet sau reflecțiile intelectuale de salon, ci vibrația interioară a unei inimi rănite de viață".

Cu alte cuvinte, doar frământărilor inimii le răspunde Dumnezeu, iar nu supărărilor minții. Supărarea este o minte jignită, mâhnirea este o inimă rănită. Dumnezeu preferă să lucreze într-o manieră privilegiată cu emoțiile, cu inima şi să lase uneori mintea prea țanțoşă în însingurare, până va deveni dispusă a se uni cu inima.

Domnul Hristos, prin Naşterea Sa umilă pe pământ, a acceptat, a reorientat şi a transfigurat suferința. El ne-a învățat că ea are un sens profund, corectând ontologic păcatul originar şi reintroducându-ne, pe fiecare în parte, în universul energiilor nevăzute ale harului sfințitor.

Dumneavoastră tuturor, care aveți experiența suferinței într-o formă sau alta, mai acută sau mai diminuată, vă dorim să petreceți cu bucurie sfântă sărbătorile Naşterii Domnului, ale Anului Nou şi ale Bobotezei, să fiți învingători asupra tuturor necazurilor, iar cândva, în eternitate, să faceți parte din ceata celor despre care se prooroceşte: *„Celui ce va birui, îi voi da să mănânce din pomul vieții, care este în raiul lui Dumnezeu"* (*Apoc* 2, 7).

„La mulți ani!"

---

[1] Rabinul Akiva a murit rostind o rugăciune tipic ebraică, *Shema*, o rugăciune care începe cu textul din *Deut* 6, 4: *„Ascultă, Israele, Domnul Dumnezeul nostru este singurul Domn!"*; a fost ucis pentru că a nesocotit interdicția împăratului Adrian de a mai preda învățăturile Torrei.

[2] Vasile Voiculescu, *Integrala operei poetice*, Editura Anastasia, Bucureşti, 1999, p. 575.

• TELEGRAFUL EVENIMENT •

Semnal editorial

SĂRBĂTOAREA NAŞTERII DOMNULUI. Originea apostolică, evoluţia şi importanţa ei în cadrul anului liturgic

Sărbătoarea Naşterii Domnului constituie, alături de Învierea Lui, celălalt pol al anului liturgic al Bisericii. Prăznuirea ei a avut şi are un caracter tradiţional şi profund popular pentru majoritatea creştinilor din toată lumea, fiind însoţită de o mulţime de datini şi obiceiuri specifice, a căror practicare a rezistat tenace de-a lungul timpului, supravieţuind schimbărilor culturale şi de civilizaţie legate de modernitate, persecuţiilor anticreştine ale secolului XX, dar şi transformărilor de viaţă şi mentalitate aduse de economia globalizată şi noua societate consumistă şi hipermediatizată a epocii celei mai recente.

Sub forma complexelor datini şi obiceiuri ale Crăciunului, praznicul bisericesc al Naşterii Domnului a jucat un rol esenţial şi în viaţa poporului român, în modelarea şi perpetuarea culturii populare tradiţionale româneşti, vie până în secolul trecut, ale cărei urme supravieţuiesc până astăzi în mentalul colectiv al comunităţii româneşti. Dacă întreg acest ansamblu de datini şi practici legate de Crăciun a făcut, intens, obiectul preocupărilor folcloriştilor şi etnografilor români, nu acelaşi lucru se poate spune despre teologia ortodoxă română. Temele complexe legate de multiplele aspecte şi dimensiuni ale sărbătorii Naşterii Domnului ca fenomen liturgic în geneza şi structurile lui nu au atras însă decât sporadic atenţia ştiinţifică susţinută a teologilor români. Precaritatea referinţelor bibliografice româneşti pe această temă contrastează izbitor cu abundenta literatură teologică acumulată în spaţiul occidental în ultimul secol.

Singura abordare consistentă disponibilă până acum era cercetarea insolită şi incitantă prezentată şi susţinută pe 6 aprilie 1982 ca teză de doctorat în teologie, sub îndrumarea distinsului pr. prof. Ene Branişte (1913-1984), de către pr. Nicolae Nicolescu-Leordeni. Era o cercetare insolită pentru că era vorba de un doctorat obţinut de un candidat în vârstă de 72 de ani! Născut în 1910, acesta făcuse studiile de doctorat în anii 1935-1938, promovând examenul de admisibilitate încă din 1941. Recomandată elogios de pr. Branişte în prefaţa sa, lucrarea septuagenarului doctor în liturgică vedea lumina tiparului în nr. 3 şi 4 pe 1987 ale revistei *Studii Teologice*, sub titlul „Contribuţii la clarificarea originii sărbătorii Crăciunului". În esenţă, era vorba de o incitantă încercare de a demonstra vechimea apostolică a sărbătoririi Naşterii Domnului pe 25 decembrie. Combătând cele trei ipostaze formulate de savanţii occidentali (calculul simbolic, influenţele păgâne şi celebrarea unei idei teologice), pr. Nicolescu reafirma, de fapt, şi reargumenta pe larg teza Sfântului Ioan Gură de Aur din Omilia sa la Naşterea Domnului din 386. Potrivit acestuia, data de 25 decembrie este data istorică a Naşterii Domnului, sugerată de evanghelistul Luca în chiar deschiderea Evangheliei sale, dacă înţelegem că tămâierea preotului Zaharia la templu înaintea zămislirii Sfântului Ioan Botezătorul a fost tămâierea unui mare preot de Ziua Ispăşirii (la mijlocul lunii septembrie). Partea centrală a lucrării (cap. IV, 56 de pagini din cele 133 ale întregii lucrări) era consacrată argumentării calităţii de arhiereu a preotului Zaharia, ca dovadă indirectă a Naşterii Domnului pe 25 decembrie. Data aceasta, arată apoi capitolul final al cercetării, este confirmată şi de folclorul românesc, care arată că în părţile noastre Naşterea Domnului s-a prăznuit întotdeauna în vremea solstiţiului de iarnă. Contribuţiile pr. N. Nicolescu-Leordeni la clarificarea originii sărbătorii Crăciunului erau meritorii, nu în ultimul rând, pentru că deschideau teologiei româneşti un amplu orizont neexplorat şi făceau cu atât mai sensibil sentimentul frustrant al absenţei unei abordări monografice a întregii problematici, care să valorifice şi să integreze rezultatele multiplelor investigaţii desfăşurate în această zonă de-a lungul întregului secol XX, dar şi în primul deceniu al noului mileniu creştin (monografiile lui Susan Roll din 1995 şi Hans Förster din 2000 şi 2007).

Monografia aşteptată a venit după aproape trei decenii prin remarcabila lucrare susţinută ca teză de doctorat la Facultatea de Teologie Ortodoxă „Andrei Şaguna" din Sibiu de către Dan Alexandru Streza, care face substanţa prezentului volum. Lucrarea îşi propune elucidarea procesului în care s-a constituit şi s-a răspândit sărbătoarea Naşterii Domnului în lumea creştină a primelor secole, atentă totodată la relevanţa ei actuală în contextul dominaţiei în societăţile moderne a timpului liturgic de către timpul secular, al economiei, al producţiei şi al consumului, şi impactul acestuia asupra sărbătorilor Bisericii creştine.

Un prim capitol este dedicat prezentării problemei timpului şi valorii lui liturgice, stabilind (pe urmele lui M. Eliade şi ale pr. Al. Schmemann) distincţiile şi corelările necesare între timpul profan şi timpul sacru, între timpul astronomic şi cel religios. Timpul liturgic creştin este văzut ca o reconciliere dinamică între eshatologie şi istorie, în care – dincolo de o eshatologizare sau o istoricizare unilaterale – timpul e infuzat şi transfigurat prin Liturghie, Taine şi sărbători de veşnicia Împărăţiei. Rezultatul acestei sinteze este anul liturgic creştin-ortodox, an măsurat de calendar, aşa că, în chip logic, cel de-al doilea capitol e consacrat cercetării calendarului creştin şi a datei istorice a Naşterii Domnului.

Capitolul următor, cel mai amplu şi central în economia lucrării, se referă la discuţia originii şi răspândirii sărbătorii Naşterii Domnului, prezentând pentru început, în mod limpede, istoricul cercetării, respectiv cele trei ipoteze – calculul simbolic, influenţele păgâne, reacţia apologetică la erezii – formulate începând din secolul XIX şi până astăzi de savanţii occidentali.

Un amplu spaţiu e dedicat de autor demonstrării (pe urmele pr. Nicolescu-Leordeni) tezei originii apostolice a sărbătorii Naşterii Domnului, analizându-se pe larg toate documentele relevante în acest sens: relatările evanghelice mateeană şi lucanică, cele apocrife (Protoevanghelia lui Iacob), cele patristice şi cele arheologice. Autorul insistă

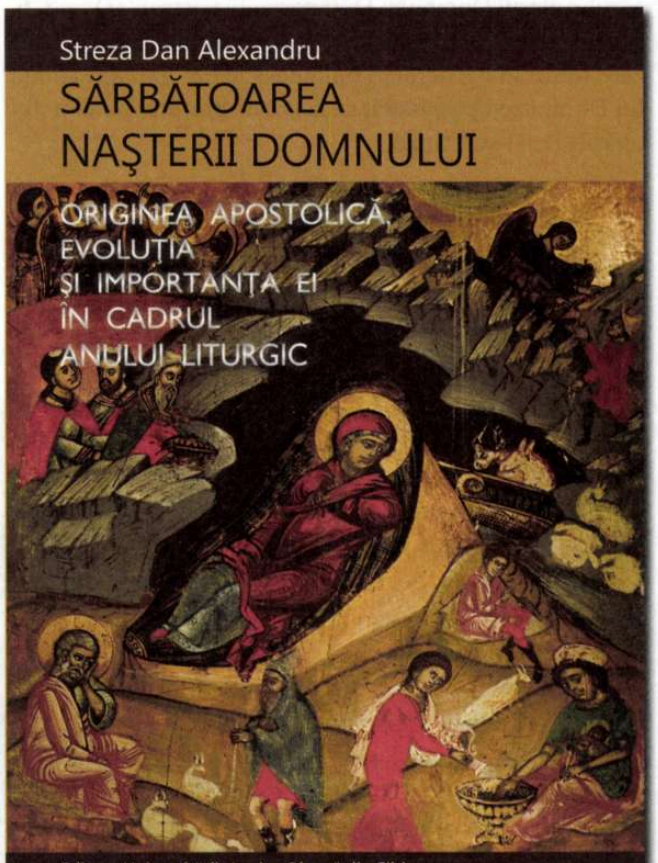
Streza Dan Alexandru
SĂRBĂTOAREA NAŞTERII DOMNULUI
ORIGINEA APOSTOLICĂ, EVOLUŢIA ŞI IMPORTANŢA EI ÎN CADRUL ANULUI LITURGIC
Editura Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu
Editura Andreiana

pe indiciul-cheie al arhieriei lui Zaharia-Azaria-Ioazar, tatăl lui Ioan Botezătorul, a cărui zămislire fiind plasată îndată după tămâierea din Ziua Ispăşirii, cu alte cuvinte în jurul echinocţiului de toamnă (ca în sinaxarul ortodox), duce limpede la concluzia că evanghelistul Luca sugerează încifrat drept dată istorică a Naşterii Domnului o zi în jurul solstiţiului de iarnă, 25 decembrie, cum argumenta în predica sa din 386 şi Sfântul Ioan Gură de Aur.

La sfârşitul secolului IV şi începutul secolului V praznicul unic al Întrupării Domnului s-a dublat în cele două sărbători distincte: a Naşterii Domnului pe 25 decembrie şi a Arătării Sale pe 6 ianuarie. Această evoluţie şi transferul celor două sărbători între Apus şi Răsărit au avut loc, aşa cum se arată, în contextul crizelor dogmatice generate de arianism.

Pasionat nu doar de liturgică, dar şi de muzică, autorul ţine să se refere în final şi la taina Naşterii Domnului reflectată în tradiţiile religioase folclorice de Crăciun ale poporului român. Scopul mărturisit al acestui excurs este acela de a evidenţia valorile esenţiale creştine din datina colindelor şi, implicit, taina Naşterii Domnului ca redefinire a obiceiurilor şi a etosului originar al poporului român născut creştin.

Publicarea ei acum vine ca un ales prinos teologic oferit de un reprezentant de frunte al noii generaţii acestui măreţ eveniment din viaţa ortodocşilor transilvăneni, o bucurie pentru tot neamul românesc.

Arhid. Ioan I. ICĂ Jr

Preşedinte – Redactor-şef
Î.P.S. Dr. LAURENŢIU STREZA
Vicepreşedinte
P.S. Andrei Făgărăşanul

COLEGIUL DE REDACŢIE

Pr. Prof. Dr. Mircea Păcurariu; Pr. Prof. Dr. Dumitru Abrudan; Pr. Dr. Savu Popa – *Consilier cultural*; Diac. Dr. Ştefan L. Toma – *Secretar de redacţie*; Pr. Conf. Dr. Constantin Necula; Pr. Dr. Călin Sămărghiţan; Pr. Dr. Cristian Muntean; Pr. Vasile Gafton; Romeo Petraşciuc; Emanuel Tăvală

ISSN 1223-8392
Tiparul executat la Tipografia Şaguniana – Sibiu

ARTICOLELE ŞI CORESPONDENŢA se primesc pe adresa: Redacţia „Telegrafului Român", 550179 – Sibiu, str. Mitropoliei, nr. 35; e-mail: telegrafulroman@yahoo.com. Articolele nepublicate nu se înapoiază.

ABONAMENTUL pentru anul 2013 este de 48 lei; cod IBAN RO34 RNCB 0227 0360 5879 0001. BCR Sibiu, str. Emil Cioran, nr. 1. Cod fiscal 44 79 403

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU